GÜNEŞ & GÜNEŞ HUKUK BÜROSU

2013

AYM Bireysel Başvuru Kararları

Bölüm 1 / 2 | 100 karar

Kararlar Bilgi Bankasındaki yayımlanmış kararların resmî tam metinlerinden hazırlanmış bağımsız okuma derlemesi.

Bu dosya, AYM'nin yıllık "Bireysel Başvuru Seçme Kararlar" kitabının kopyası değildir. Kararların sözcükleri ve kaynak künyeleri aktarılmış; sayfa düzeni yeniden oluşturulmuştur.

Sıralama: karar tarihi, ardından başvuru numarası. İçindekiler ve PDF yer imleri kararların başlangıcına bağlanır. Kitap yılı ile karar yılı farklı kavramlardır.

Arşiv kesiti: 12 Ekim 2026. Anonimleştirilmiş başvuru adları resmî kaynakta olduğu gibi korunmuştur.

İçindekiler

001 2012/69 12.02.2013
İRFAN AKKAYA

002 2012/162 12.02.2013
YUSUF ÖZDEMİR

003 2012/171 12.02.2013
ALİ KEMAL RENKLİOĞLU

004 2012/329 12.02.2013
AHMET MELİH ACAR

005 2012/620 12.02.2013
ABDURRAHMAN AKYÜZ

006 2012/695 12.02.2013
ERDİNÇ ENGİN

007 2012/832 12.02.2013
G.S.

008 2012/947 12.02.2013
HASAN TAŞLIYURT

009 2012/1027 12.02.2013
NECATİ GÜNDÜZ VE RECEP GÜNDÜZ

010 2012/1075 12.02.2013
YASİN YAMAN

011 2012/1327 12.02.2013
BALLIDERE BELEDİYE BAŞKANLIĞI

012 2012/30 05.03.2013
GÖKHAN ÜNAL

013 2012/73 05.03.2013
HASAN ÇELEN

014 2012/74 05.03.2013
M.E.

015 2012/363 05.03.2013
ÖMER OSMAN SOYLU

016 2012/475 05.03.2013
Ş.B.

017 2012/491 05.03.2013
REMZİYE DUMAN

İçindekiler - devam

018 2012/644 05.03.2013
ESTAŞ KUM VE TİCARET MAD. NAK. SAN. A.Ş.

019 2012/743 05.03.2013
DOĞUBAYAZIT TİCARET VE SANAYİ ODASI

020 2012/754 05.03.2013
HELİ GÜL

021 2012/829 05.03.2013
İBRAHİM OĞUZ YAPAR

022 2012/837 05.03.2013
ARİF GÜNEŞ

023 2012/883 05.03.2013
SÜLEYMAN ÇETİN

024 2012/26 26.03.2013
HALİT ABDULLAH

025 2012/237 26.03.2013
AHMET SOYSAL

026 2012/260 26.03.2013
AHMET DAĞCI

027 2012/403 26.03.2013
AYŞE ZIRAMAN VE CENNET YEŞİLYURT

028 2012/595 26.03.2013
ÖZGÜR YILDIRIM

029 2012/670 26.03.2013
DOĞAN KASADOLU

030 2012/799 26.03.2013
TUFAN ŞAHİN

031 2012/833 26.03.2013
ALİ GÜRSOY

032 2012/889 26.03.2013
Y.C.K.

033 2012/946 26.03.2013
BAYRAM GÖK

034 2012/1049 26.03.2013
ONURHAN SOLMAZ

İçindekiler - devam

035 2013/781 26.03.2013
ÜMİT TEKİN

036 2013/1177 26.03.2013
İSMAİL BUĞRA İŞLEK

037 2012/317 16.04.2013
NURDAN SESİZ

038 2012/406 16.04.2013
ŞENYILDIZ YILDIRIM

039 2012/649 16.04.2013
MUSTAFA BÜLENT ERTEN

040 2012/869 16.04.2013
GÖKSEL KORKMAZ

041 2012/917 16.04.2013
ADNAN OKTAR

042 2012/1056 16.04.2013
MİRAŞ MÜMESSİLLİK İNŞ. TAAH. REKLAM. PAZ. BAS. YAY. SAN. TİC. A.Ş.

043 2012/1315 16.04.2013
ERDEM YURDAER

044 2013/382 16.04.2013
CEMİLE ÜNLÜ

045 2013/439 16.04.2013
İ.Ç.

046 2013/469 16.04.2013
SÜLEYMAN ERTE

047 2013/906 16.04.2013
FETTAH HANSU

048 2013/1012 16.04.2013
NAZMİYE AKMAN

049 2013/1243 16.04.2013
LAURA ALEJANDRA CACERES

050 2013/1557 16.04.2013
NERİMAN KONGUR VE DİĞERLERİ

051 2013/1581 16.04.2013
NESİN KAYSERİLİOĞLU (3)

İçindekiler - devam

052 2012/266 16.05.2013
YAŞAR ÖZ

053 2013/66 16.05.2013
H.L.

054 2013/307 16.05.2013
VEDAT BENLİ

055 2013/463 16.05.2013
BAYRAM ŞAHİN

056 2013/539 16.05.2013
İHSAN VURUCUOĞLU

057 2013/1134 16.05.2013
YAŞASIN ASLAN

058 2013/1281 16.05.2013
GÜNAY OZAL VE DİĞERLERİ

059 2013/1337 16.05.2013
NECMETTİN DOĞRU

060 2013/1375 16.05.2013
HÜSEYİN SOYALTIN

061 2013/2001 16.05.2013
MEHMET MERCAN

062 2012/613 13.06.2013
NESİN KAYSERİLİOĞLU

063 2012/665 13.06.2013
KÜRŞAT EYOL

064 2013/33 13.06.2013
ARMAĞAN ÇAĞLAYAN

065 2013/757 13.06.2013
MARDİN SÜRYANİ KATOLİK KİLİSESİ VAKFI

066 2013/1235 13.06.2013
İBRAHİM ATAŞ

067 2013/1258 13.06.2013
GALİP YILMAZ VE DİĞERLERİ

068 2013/1267 13.06.2013
İLYAS TÜREDİ

İçindekiler - devam

069 2013/1610 13.06.2013
RAFET ÜNAL

070 2013/1751 13.06.2013
MENDUH ATAÇ

071 2013/2428 13.06.2013
AYGAZ A.Ş.

072 2012/13 02.07.2013
GÜHER ERGUN VE DİĞERLERİ

073 2012/239 02.07.2013
RAMAZAN ARAS

074 2012/338 02.07.2013
HAMİT KAYA

075 2012/521 02.07.2013
BURAK DÖNER

076 2012/726 02.07.2013
KORCAN PULATSÜ

077 2012/1137 02.07.2013
MURAT NARMAN

078 2012/12 17.09.2013
GÜHER ERGUN VE TOSUN TAYFUN ERGUN

079 2012/367 17.09.2013
İSMAİL ÖZKAN

080 2012/752 17.09.2013
SERPİL KERİMOĞLU VE DİĞERLERİ

081 2012/1181 17.09.2013
MEHMET ŞERİF AY

082 2012/1334 17.09.2013
HİKMET BALABANOĞLU

083 2013/664 17.09.2013
NEVRUZ BOZKURT

084 2013/1130 17.09.2013
SEMİH TUFAN GÜNALTAY

085 2013/1205 17.09.2013
HAYRETTİN AKTAŞ

İçindekiler - devam

086 2013/1484 17.09.2013
ALİ BECERİKLİ

087 2013/2470 17.09.2013
HAKAN FUAT KOMİLİ

088 2012/969 18.09.2013
TAHİR CANAN

089 2012/1017 18.09.2013
SALİH AKKUŞ

090 2013/1586 18.09.2013
MUHAMMET KAPLAN

091 2013/1936 18.09.2013
FİKRET GÜNEY

092 2013/3351 18.09.2013
AHMET SAĞLAM

093 2012/144 02.10.2013
AHMET YILDIRIM

094 2012/680 02.10.2013
ALİ DENİZ KUTLUK

095 2012/682 02.10.2013
M. AYDIN GÜRÜL

096 2012/727 02.10.2013
BEYAZIT KARATAŞ

097 2012/749 02.10.2013
BULUT ÖMER MİMİROĞLU

098 2012/853 02.10.2013
DOĞAN TEMEL

099 2012/943 02.10.2013
ÇETİN DOĞAN

100 2012/949 02.10.2013
HÜSEYİN ÖZÇOBAN

İRFAN AKKAYA

B. No: 2012/69 | Karar tarihi: 12.02.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/69

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İRFAN AKKAYA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/69)

Karar Tarihi: 12/2/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Mehmet ERTEN

Hicabi DURSUN

Erdal TERCAN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Murat AZAKLI

Başvurucu : İrfan AKKAYA

Vekili : Av. Kemal Vehbi GÜL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, Samsun ili Tekkeköy ilçesinde bulunan taşınmazının Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından kamulaştırıldığını, ancak kamulaştırma bedelinin düşük takdir edildiğini, bedelin artırılması amacıyla Tekkeköy Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı davanın reddedildiğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 1/10/2012 tarihinde Samsun 3. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca, başvurunun çözümünün ilke kararını gerektirmesi nedeniyle Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAYLAR VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucunun Samsun ili, Tekkeköy ilçesinde bulunan taşınmazı Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından kamulaştırılmış ve kamulaştırma bedelinin başvurucuya ödenmesi üzerine başvurucu tarafından 17/6/1997 tarihinde noterde, bedel artırım davası açmayacağına dair taahhütname düzenlenmiştir.

6. Başvurucu tarafından kamulaştırma bedelinin artırılması amacıyla Tekkeköy Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan dava sonucunda 19/8/1999 tarih ve E.1997/813, K.1999/269 sayılı kararla davanın reddine karar verilmiştir.

7. Temyiz üzerine Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 21/12/1999 tarih ve E.1999/16854, K.1999/21041 sayılı ilamıyla hüküm onanmıştır.

8. Başvurucunun beyanına göre 24/1/2000 tarihinde karar düzeltme isteminde bulunulmuş ancak Yargıtay 5. Hukuk Dairesi tarafından istem reddedilmiştir.

B. İlgili Hukuk

9. 24/4/2001 tarih ve 4650 sayılı Kamulaştırma Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’un 7. maddesi ile yapılan değişiklikten önceki 4/11/1983 tarih ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu’nun 14. maddesi, 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile 50. maddesinin (5) numaralı fıkrası, 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 307. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile 312. maddesinin (1) numaralı fıkrası.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 12/2/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 1/10/2012 tarih ve 2012/69 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

11. Başvurucu, Samsun ili Tekkeköy ilçesinde bulunan taşınmazının Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından kamulaştırıldığını ve kamulaştırma bedelinin ödenmesi üzerine 17/6/1997 tarihinde noterde, bedel artırım davası açmayacağına dair taahhütname düzenlendiğini, kamulaştırma bedelinin artırılması amacıyla Tekkeköy Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı dava sonucunda, 19/8/1999 tarih ve E.1997/813, K.1999/269 sayılı kararla davanın reddine karar verildiğini, temyiz üzerine Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 21/12/1999 tarih ve E.1999/16854, K.1999/21041 sayılı ilamıyla hükmü onadığını, karar düzeltme isteminin ise Yargıtay 5. Hukuk Dairesi tarafından 2000 yılında reddedildiğini belirterek Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve yeniden yargılama yapılmasını talep etmiştir.

12. Başvurucu 5/12/2012 tarihli dilekçesiyle de başvurusundan vazgeçtiğini bildirerek giderlerin düşülmesinden sonra bireysel başvuru harcının bakiye miktarının iadesini istemiştir.

B. Değerlendirme

13. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un,

“Esas hakkındaki inceleme” kenar başlıklı 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası şöyledir:

“Bireysel başvuruların incelenmesinde, bu Kanun ve İçtüzükte hüküm bulunmayan hâllerde ilgili usul kanunlarının bireysel başvurunun niteliğine uygun hükümleri uygulanır.”

14. 6216 sayılı Kanun’un “Kararlar” kenar başlıklı 50. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

“Davadan feragat hâlinde, düşme kararı verilir.”

15. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün “Düşme kararı” başlıklı 80. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Bölümler ya da komisyonlarca yargılamanın her aşamasında aşağıdaki hallerde düşme kararı verilebilir:

a) Başvurucunun davadan açıkça feragat etmesi

…

(2) Bölümler ya da Komisyonlar; yukarıdaki fıkrada belirtilen nitelikteki bir başvuruyu, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde incelemeye devam edebilir.”

16. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (5) numaralı fıkrası ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün 80. maddesine göre başvurucunun başvurunun her aşamasında başvurudan feragat etmesi mümkündür. Feragat, kelime olarak “vazgeçme” anlamına gelir. 6216 sayılı Kanun’un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrasına göre bu konuda uygulanması gereken 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 307. maddesinde, “Feragat, davacının, talep sonucundan kısmen veya tamamen vazgeçmesidir” şeklinde tanımlanmıştır. İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi gereğince başvurucunun talep sonucundan vazgeçmesi hâlinde Anayasa Mahkemesi tarafından, başvurunun İçtüzük’ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasındaki istisnalar arasında bulunup bulunmadığı değerlendirilecektir.

17. Başvuru konusu olayda, başvurucunun 5/12/2012 tarihli dilekçesiyle talep sonucundan vazgeçmesi 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (5) numaralı fıkrası ve İçtüzük’ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamında bir feragat olup, İçtüzük’ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasındaki istisnalar arasında olmayan başvuru hakkında düşme karar verilmesi gerekir.

18. Öte yandan bireysel başvuru harcının iadesi hususu, 6216 sayılı Kanun ve İçtüzük’te özel olarak düzenlenmemiştir. İlgili diğer mevzuatta da, buna ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. 6216 sayılı Kanun’un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrasındaki atıf gereği, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 312. maddesindeki “Feragat veya kabul beyanında bulunan taraf, davada aleyhine hüküm verilmiş gibi yargılama giderlerini ödemeye mahkûm edilir. Feragat ve kabul, talep sonucunun sadece bir kısmına ilişkin ise yargılama giderlerine mahkûmiyet, ona göre belirlenir” hükmünden, feragat beyanında bulunan tarafın yargılama giderlerinden sorumlu olacağı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte bireysel başvuru harcı, başvuru sürecinin başlatılması için alınmaktadır. Anılan sürecin, esas hakkında inceleme ile sonuçlanması zorunlu olmayıp, ön inceleme veya kabul edilebilirlik incelemesi neticesinde de sona ermesi mümkündür. Dolayısıyla fazla veya yersiz

olarak tahsilat yapılması hâlleri hariç, başvurudan feragat durumunda bireysel başvuru harcının iadesi mümkün değildir.

19. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun başvurudan feragat ettiği anlaşıldığından, başvurunun kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin, “feragat” nedeniyle düşmesine ve bireysel başvuru harcının iadesi talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

1. Başvurunun, bireysel başvurudan “feragat” nedeniyle DÜŞMESİNE,

2. Bireysel başvuru harcının iadesi talebinin REDDİNE, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 12/2/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

YUSUF ÖZDEMİR

B. No: 2012/162 | Karar tarihi: 12.02.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/162

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YUSUF ÖZDEMİR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/162)

Karar Tarihi: 12/2/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Mehmet ERTEN

Hicabi DURSUN

Erdal TERCAN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Selami TURABİ

Başvurucu : Yusuf ÖZDEMİR

Vekili : Av. Ahmet ALKAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, kendisine zorla senet imzalatılması nedeniyle suçun faillerinin cezalandırılması ve senedin iptali için Gölcük Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunduğunu, anılan kişiler hakkında kovuşturmaya yer olmadığına kararı verildiğini ve iftira suçu nedeniyle aleyhine açılan kamu davasında Gölcük Asliye Ceza Mahkemesince mahkûmiyetine karar verilerek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 10/10/2012 tarihinde Anayasa Mahkemesine şahsen yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca, başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, kendisine zorla senet imzalattırıldığı iddiasıyla suçun faillerinin cezalandırılması ve senedin iptali için Gölcük Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunmuştur.

6. Gölcük Cumhuriyet Başsavcılığı, 3/10/2006 tarih ve K.2006/1391 sayılı kararı ile olay hakkında kamu davası açılmasını gerektirir delil olmadığı gerekçesi ile kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiş, başvurucu hakkında iftira suçundan dolayı yapılan soruşturma sonucunda Gölcük Asliye Ceza Mahkemesine hitaben iddianame düzenlemiştir.

7. Gölcük Asliye Ceza Mahkemesinin iddianameyi kabulü ile başvurucu hakkında kamu davası açılmıştır.

8. Başvurucu, mahkemenin 18/9/2008 tarih ve E.2006/315, K.2008/391 sayılı kararı ile iftira suçundan dolayı 1 yıl 16 ay 3 gün hapis cezasına mahkûm edilmiştir.

9. Başvurucunun temyizi üzerine, Yargıtay 4. Ceza Dairesi, 7/5/2012 tarih ve E.2010/29859, K.2012/10610 sayılı ilamı ile hükmün onanmasına karar vermiştir.

10. Başvurucu, 28/6/2012 tarihinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına, 5271 sayılı Kanun'un 308. maddesi uyarınca itiraz yoluna başvurulması için müracaatta bulunmuş, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı 10/9/2012 tarih ve KD-2012/230436 sayılı kararı ile itirazı gerektirecek hukuki ve fiili durumun olmadığı gerekçesiyle talebin reddine karar vermiştir. Anılan karar başvurucuya 4/10/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

11. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası, geçici 18. maddesinin yedinci fıkrası, 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası, geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası, 23/3/2005 tarih ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve

Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 8. maddesi, 4/4/1929 tarih ve 1412 sayılı Mülga Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 305 ila 326. maddeleri, 4/12/2004 tarih 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 308. maddesi.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 12/2/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 10/10/2012 tarih ve 2012/162 numaralı başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

13. Kendisine zorla senet imzalattırılması nedeniyle suçun faillerinin cezalandırılması ve senedin iptali için Gölcük Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunduğunu, anılan kişiler hakkında kovuşturmaya yer olmadığına kararı verildiğini ve iftira suçu nedeniyle aleyhine kamu davası açıldığını, olayda asıl kendisinin mağdur olmasına rağmen Gölcük Asliye Ceza Mahkemesinin 18/9/2008 tarih ve E.2006/315, K.2008/391 sayılı ilamı ile 1 yıl 16 ay 3 gün hapis cezasına mahkûm edilmesinin, Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

14. Anayasa'nın geçici 18. maddesinin (7) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuruya ilişkin düzenlemeler iki yıl içinde tamamlanır. Uygulama kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bireysel başvurular kabul edilir."

15. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 76. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bu Kanunun;

a) 45 ila 51 inci maddeleri 23/9/2012 tarihinde,

…

yürürlüğe girer."

16. 6216 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

17. 4/12/2004 tarih 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 308. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Yargıtay ceza dairelerinden birinin kararına karşı Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, re'sen veya istem üzerine, ilâmın kendisine verildiği tarihten itibaren otuz gün içinde Ceza Genel Kuruluna itiraz edebilir. Sanığın lehine itirazda süre aranmaz."

18. Anılan Anayasa ve kanun hükümleri uyarınca Anayasa Mahkemesinin yetkisinin zaman bakımından başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup, Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilecektir. Bu açık düzenlemeler karşısında, anılan tarihten önce kesinleşmiş nihaî işlem ve kararları da içerecek şekilde yetki kapsamının genişletilmesi mümkün değildir. Mahkemenin zaman bakımından yetkisine ilişkin bu düzenlemelerin kamu düzenine ilişkin olmaları nedeniyle bireysel başvurunun tüm aşamalarında resen dikkate alınmaları gerekir.

19. Öte yandan, Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir (B. No: 2012/51, § 18, 25/12/2012).

20. Başvuru konusu Gölcük Asliye Ceza Mahkemesinin 18/9/2008 tarih ve E.2006/315, K.2008/391 sayılı kararı, Yargıtay 4. Ceza Dairesinin 7/5/2012 tarih ve E.2010/29859, K.2012/10610 sayılı kararı ile onanmıştır. Başvurucu, 28/6/2012 tarihinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına 5271 sayılı Kanun'un 308. maddesi uyarınca onama kararı aleyhine itiraz yoluna başvurulması için talepte bulunmuş, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı 10/9/2012 tarih ve KD-2012/230436 sayılı kararı ile talebin reddine karar vermiş ve karar başvurucuya 4/10/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir.

21. Ceza hukukunda kararların kesinleşmesi bakımından tüketilmesi gereken son olağan kanun yolu kural olarak temyizdir. Somut olayda olağan kanun yolu Yargıtay 4. Ceza Dairesinin Gölcük Asliye Ceza Mahkemesinin kararını 7/5/2012 tarihinde onaması ile tamamlandığından karar bu tarihte kesinleşmiştir. Başvurucunun 5271 sayılı Kanun'un 308. maddesi gereğince onama kararına itiraz için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına müracaat etmesi olağan kanun yolu olmadığı için kararın 7/5/2012 tarihinde kesinleşmesini

engellemeyecektir.

22. Ceza muhakemesinde, temyiz incelemesi sonunda verilen kararlara karşı itiraz yoluna başvuru hakkı, 5271 sayılı Kanun'un 308. maddesi gereğince Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının takdirine bırakılmıştır. Dolayısıyla başvurucunun Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına yaptığı başvuru sadece Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının takdirini harekete geçirmeye yönelik bir taleptir. Somut olayda Başsavcının bu talebi reddetmesi ve ret kararının 4/10/2012 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmesi nihai kararın kesinleşme tarihini değiştirmeyecektir.

23. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu kararın 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş olduğu anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 12/2/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ KEMAL RENKLİOĞLU

B. No: 2012/171 | Karar tarihi: 12.02.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/171

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ KEMAL RENKLİOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/171)

Karar Tarihi: 12/2/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Mehmet ERTEN

Hicabi DURSUN

Erdal TERCAN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Şebnem NEBİOĞLU ÖNER

Başvurucu : Ali Kemal RENKLİOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, Fransa Cumhuriyeti Devletinden aldığı emekli maaşından kesinti yapıldığını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 4/10/2012 tarihinde Konya Bölge İdare Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 25/12/2012 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAYLAR VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu otuz yedi yıl Fransa'da çalışarak, prim ödemiştir.

6. Başvurucunun emeklilik hakkını kazanmasıyla, Fransa sosyal güvenlik kurumu tarafından kendisine 9/9/2009 tarihine kadar aylık 667,00 Avro emekli maaşı ödenmiştir.

7. Belirtilen tarihten itibaren ise, bu devlet tarafından maaşında kesinti yapılarak, aylık 250,00 Avro ödeme yapılmaya başlanmıştır.

8. Başvurucu tarafından, Fransa Cumhuriyeti Devletince maaş miktarında yapılan kesinti işlemiyle ilgili olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurulmuştur.

9. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin 16/5/2012 tarihli kararıyla, başvurucunun talebi Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 34 ve 35. maddesinde yer verilen şartları taşımadığı belirtilerek reddedilmiştir.

10. Başvurucu nihai karar olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin belirtilen kararına dayanmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Mahkemenin 12/2/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 4/10/2012 tarih ve 2012/171 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

12. Başvurucu, otuz yedi yıl prim ödemek suretiyle Fransız sosyal güvenlik sisteminden emekli olduğunu, daha önce aylık 667,00 Avro olan emekli maaşında bu devlet tarafından 9/9/2009 tarihinden itibaren kesinti yapılarak aylık 250,00 Avro ödeme yapılmaya başlanıldığını ve büyük oranda maddi kayba uğradığını, bu işleme ilişkin olarak yaptığı başvurunun Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince de reddedildiğini belirterek, Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

13. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

14. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesi şöyledir:

"(1) Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir."

(2) İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir.

(3) Yasama işlemleri ile düzenleyici idari işlemler aleyhine doğrudan bireysel başvuru yapılamayacağı gibi Anayasa Mahkemesi kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler de bireysel başvurunun konusu olamaz."

15. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ve 6216 sayılı Kanun’un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, Anayasa’da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye’nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiğini iddia eden herkese Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapma hakkı tanınmıştır. Dolayısıyla belirtilen bu hak ve özgürlüklerin kamu gücünü kullanan organlar tarafından ihlal edildiği iddiaları bireysel başvuru yoluyla ileri sürülebilir. 6216 sayılı Kanun’un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası kapsamında başvurunun konusu, kamu gücünün işlemleri, eylemleri ya da ihmalleridir. “Kamu gücü” nü kullanan organlar ise başta devlet tüzel kişiliği içinde yer alan yasama, yürütme ve yargı organları ve bu organlara tabi olan merciler ile yerinden yönetim kuruluşlarıdır.

16. Bireysel başvuru kamu gücü kullanan organların icrai ya da ihmali bir eylemine ya da işlemine karşı yapılabilir. 6216 sayılı Kanun’un 45. maddesinin (3) numaralı fıkrasında Anayasa’dan ve bireysel başvurunun niteliğinden kaynaklanan sebeplere dayanılarak “kamu gücü” kavramının kapsamı belirginleştirilmiş; yasama işlemleri ve düzenleyici idari işlemlerin yanı sıra Anayasa Mahkemesi kararları ile Anayasa’nın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler bireysel başvurunun kapsamı dışında bırakılmıştır.

17. Anayasa’nın 148 ve 6216 sayılı Kanun’un 45. maddesi uyarınca işlem, eylem ya da ihmali nedeniyle bireysel başvuruda bulunulan kamu gücü faaliyeti, Türkiye Cumhuriyeti Devletine ait veya O’nun adına kullanılmış olmalıdır. Bu anlamda, ancak Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kamu gücü kullanan organlarına atfedilebilir şekilde gerçekleşmiş temel hak ve özgürlük ihlalleri bireysel başvuru konusu olabilir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesinin, yabancı devletlerin ya da uluslararası veya uluslarüstü örgütlerin işlemleri aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceleme yetkisi bulunmamaktadır.

18. Başvurucunun ihlal iddiasının Fransa Cumhuriyeti Devleti tarafından gerçekleştirildiği belirtilen emeklilik maaşında kesinti yapılması işlemine dayandırıldığı anlaşılmaktadır. Fransa Cumhuriyeti Devletinin işlemine dayalı ihlal iddiası Türkiye Cumhuriyeti Devletine atfedilemez.

19. Açıklanan nedenlerle, Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından gerçekleştirilen bir işlem, eylem ya da ihmal iddiası bulunmadığı anlaşıldığından, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “Anayasa Mahkemesinin yetkisizliği” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, “mahkemenin yetkisizliği” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 12/2/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET MELİH ACAR

B. No: 2012/329 | Karar tarihi: 12.02.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/329

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET MELİH ACAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/329)

Karar Tarihi: 12/2/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Raportör : Selami ER

Başvurucu : Ahmet Melih ACAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, başka bir kuruma naklen atanmak için muvafakat talebinin reddedildiğini ve bu işleme karşı açtığı davanın da reddedilmesi nedeniyle Anayasa'nın 5, 48 ve 49. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 22/10/2012 tarihinde Anayasa Mahkemesine şahsen yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 25/12/2012 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına ve dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu Kara Kuvvetleri Komutanlığında sivil memur olarak çalışmakta iken Türkiye İş Kurumunda boş bulunan elektrik teknisyeni kadrosuna atanmak için 7/4/2011 tarihinde başvuruda bulunmuştur.

6. Türkiye İş Kurumu, başvurucunun naklen atanması için Kara Kuvvetleri Komutanlığından 14/4/2011 tarihinde muvafakat istemiştir. Kara Kuvvetleri Komutanlığı bu talebi 16/6/2011 tarihinde personel ihtiyacını gerekçe göstererek reddetmiştir.

7. Başvurucu, bahsedilen işlemin iptali talebiyle 5/8/2011 tarihinde Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde dava açmıştır. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi 2. Dairesi 11/4/2012 tarih ve E.2011/1031, K.2012/420 sayılı kararı ile açılan davayı reddetmiştir.

8. Başvurucunun 28/5/2012 tarihli karar düzeltme talebi de aynı Daire tarafından 19/9/2012 tarih ve E.2012/774, K.2012/775 sayılı kararı ile reddedilmiş ve karar verildiği tarihte kesinleşmiştir. Karar, 28/9/2012 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

9. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası, geçici 18. maddesinin yedinci fıkrası, 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası, geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası, 4/7/1972 tarih ve 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu'nun 63. maddesi.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 12/2/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 22/10/2012 tarih ve 2012/329 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

11. Başvurucu, başka bir kuruma naklen atanma talebinin personel ihtiyacı gerekçe gösterilerek reddedildiğini ancak, yurtdışı görevde bulunduğu sürece görev yaptığı birimde hizmet ve faaliyetlerde bir aksama olmadığını, mevcut kurumunda yeni atanacağı birimde de kadro fazlası durumda bulunacağını, bu gerekçelerini Daireye sunmasına rağmen göz önünde bulundurulmadan taraflı karar verildiğini, bu nedenle istediği alanda daha iyi koşullarda çalışamadığını ve çalışma özgürlüğünün ihlal edildiğini, maddi manevi varlığını geliştiremediğini, ailesine karşı ödevlerini yeterince yerine getiremediğini ve böylece bunlara bağlı olarak ruh ve beden sağlığı ile huzurlu ve mutlu olmasının engellendiğini belirterek Anayasa’nın 5, 48 ve 49. maddelerinde yer alan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

12. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun’un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasında herkesin, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye’nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabileceği hükmüne yer verilmiştir. Anayasa’nın geçici 18. maddesinin yedinci fıkrasında bireysel başvuruya ilişkin düzenlemelerin iki yıl içinde tamamlanacağı ve uygulama kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bireysel başvuruların kabul edileceği, 6216 sayılı Kanun’un 76. maddesinin (1) numaralı fıkrasında

ise Kanunun 45 ilâ 51 inci maddelerinin 23/9/2012 tarihinde yürürlüğe gireceği belirtilmiştir.

13. 6216 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

14. 1602 sayılı Kanun'un 63. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları şöyledir :

" Daireler ve Daireler Kurulu kararları kesin olup, kesin hükmün bütün hukuki sonuçlarını hasıl eder. Bu kararlar aleyhine, ancak bu kanunda yazılı kanun yollarına başvurulabilir.

Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, altmış gün içinde işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur."

15. Anayasa ve 6216 sayılı Kanun'un anılan hükümleri uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup, Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilecektir. Bu açık düzenlemeler karşısında, anılan tarihten önce kesinleşmiş nihai işlem ve kararları da içerecek şekilde yetki kapsamının genişletilmesi mümkün değildir. Mahkemenin zaman bakımından yetkisine ilişkin bu düzenlemelerin kamu düzenine ilişkin olmaları nedeniyle, bireysel başvurunun tüm aşamalarında resen dikkate alınmaları gerekir.

16. Öte yandan, Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir. (B. No: 2012/51, § 18, 25/12/2012)

17. Bir hükme karşı başvurulabilecek kanun yolunun kalmaması veya baştan böyle bir yolun bulunmaması ile hüküm şeklî anlamda kesinleşir. Kesinleşme olağan kanun yollarının tüketilmesi veya tüketilmesi için öngörülen zamanın geçmesi ile gerçekleşmektedir.

18. 1602 sayılı Kanun'un 63. maddesi uyarınca, Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin daireleri veya Daireler Kurulu kararları verildikleri tarihte kesin olup kesin hükmün bütün sonuçlarını doğurur. Dolayısıyla kararın tebliğinin hükmün kesinleşmesi üzerinde bir etkisi bulunmayıp tebliğ tarafların kararlardan haberdar olmalarını sağlar.

19. Başvuru konusu olayda, 16/6/2011 tarihinde muvafakat talebi reddedilen başvurucu, 5/8/2011 tarihinde Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde işlemin iptali talebiyle dava açmıştır. Açılan dava, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi 2. Dairesinin 11/4/2012 tarih ve E.2011/1031, K.2012/420 sayılı kararı ile reddedilmiştir. Başvurucunun 28/5/2012 tarihli karar düzeltme talebi de aynı Daire tarafından 19/9/2012 tarih ve E.2012/774, K.2012/775 sayılı kararı ile reddedilmiş ve karar verildiği tarihte kesinleşmiştir. Karar, 28/9/2012 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

20. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu kararın bireysel başvuruların incelenmeye başlandığı tarih olarak belirlenen 23/9/2012 gününden önce kesinleşmiş olduğu anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 12/2/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDURRAHMAN AKYÜZ

B. No: 2012/620 | Karar tarihi: 12.02.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/620

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDURRAHMAN AKYÜZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/620)

Karar Tarihi: 12/2/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Raportör : Cüneyt DURMAZ

Başvurucu : Abdurrahman AKYÜZ

Vekili : Av. Altan BALANTEKİN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, Spor Genel Müdürlüğü Merkez Ceza Kurulunca kendisine verilen disiplin cezasına karşı Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu'na itiraz başvurusunda bulunduğunu ancak sonuç alamadığını belirterek, Anayasa'nın 36. maddesi ile tanımlanan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 14/11/2012 tarihinde Anayasa Mahkemesine şahsen yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 25/12/2012 tarihinde başvurunun çözümünün ilke kararını gerektirmesi nedeniyle Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Türkiye Wushu Federasyonu Başkanı olan başvurucu, 11/8/2011 ila 17/8/2011 tarihleri arasında Çin'de düzenlenen bir organizasyona Federasyon Başkanı sıfatıyla katılmıştır. Başvurucu'nun başkanlığındaki heyette bir tercüman da görev almıştır.

6. Tercüman, gezi sırasında görevden ayrılmış, 17/8/2011 tarihinde diğer heyet üyeleri ile birlikte Türkiye'ye dönüş yapmamıştır.

7. Başvurucu hakkında Gençlik ve Spor Bakanlığının 21/5/2012 tarih ve 843 sayılı Oluru ile soruşturma açılmıştır. Soruşturma sonucunda Spor Genel Müdürlüğü Merkez Ceza Kurulunun 28/9/2012 tarih ve E.2012/4, K.2012/7 sayılı kararıyla, başvurucuya; tercümanı görevli olarak Çin'e götürdüğü, heyet 17/8/2011 tarihinde Türkiye'ye döndüğü halde tercümanın dönüş biletinin isteği dışında iptal edilmesi nedeniyle 28/8/2011 tarihinde döndüğü ve bu suretle görev suçu işlediği gerekçesiyle Amatör Spor Dalları Ceza Yönetmeliği'nin 51. maddesi uyarınca "üç ay hak mahrumiyeti" cezası verilmiştir.

8. Başvurucunun itirazı üzerine kararı inceleyen Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu, 18/10/2012 tarih ve E.2012/140, K.2012/188 sayılı kararında, isnat edilen eylemin sübut bulduğuna ilişkin Merkez Ceza Kurulu'nun kararında isabetsizlik görülmediğini, ancak eylemin anılan Yönetmeliğin 51. maddesi yerine 33. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini belirterek, başvurucuya Yönetmeliğin 33. maddesi uyarınca "üç ay hak mahrumiyeti" cezası vermiştir.

9. Başvurucunun karar düzeltme talebi de koşulları oluşmadığı gerekçesiyle 22/10/2012 tarih ve E.2012/140, K.2012/195 sayılı karar ile reddedilmiştir.

B. İlgili Hukuk

10. 21/5/1986 tarih ve 3289 sayılı Gençlik ve Spor Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un ek 9. maddesinin dokuzuncu fıkrası şöyledir:

"Tahkim Kurulu, … Federasyon başkanı ile yönetim, disiplin ve denetim kurulu üyelerinin, spor ahlakına ve disiplinine aykırı davranışlarının tespiti halinde Bakan tarafından Genel Müdürlük Merkez Ceza Kuruluna sevk edilmeleri sonucunda, Merkez Ceza Kurulunca verilecek kararlara karşı, ilgililerin itirazı üzerine karar verir."

11. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Amatör Spor Dalları Ceza Yönetmeliği'nin "Centilmenliğe Aykırı Hareketler" kenar başlıklı 33. maddesi şöyledir:

"Onur kırıcı ve spor ahlakına ve centilmenliğe aykırı harekette bulunan yarışmalarda kural dışı hareket eden kişiler, bu hususlarda aynı ceza hükmü bulunmadığı taktirde yirmi günden bir yıla kadar yarışmalardan men veya bir aydan bir yıla kadar, hak mahrumiyeti cezası ile cezalandırılır."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 12/2/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 14/11/2012 tarih ve 2012/620 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

13. Başvurucu, Spor Genel Müdürlüğü Merkez Ceza Kurulunca kendisine verilen "üç ay hak mahrumiyeti" cezasına karşı Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu'na başvuruda bulunduğunu ancak sonuç alamadığını, Tahkim Kurulunun bağımsız ve tarafsız olmadığını, kendisine yöneltilen suçlamanın niteliğinden haberdar olmadığını, göstermiş olduğu tanıklarının beyanlarının dikkate alınmadığını, tahkim kurulu kararına karşı itiraz yolunun bulunmadığını belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

14. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

15. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (3) numaralı fıkrası şöyledir:

"(3) Yasama işlemleri ile düzenleyici idari işlemler aleyhine doğrudan bireysel başvuru yapılamayacağı gibi Anayasa Mahkemesi kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler de bireysel başvurunun konusu olamaz."

16. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" kenar başlıklı 36. maddesi şöyledir:

"Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma (Değişik ibare: 3.10.2001-4709/14 md.) ile adil yargılanma hakkına sahiptir.

Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz."

17. Anayasa'nın "Sporun geliştirilmesi ve tahkim" kenar başlıklı 59. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilir. Tahkim kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamaz."

18. Anayasa'nın hak arama özgürlüğüne ilişkin 36. maddesiyle güvence altına alınan dava yoluyla hak arama özgürlüğü, bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birini oluşturmaktadır. Kişinin uğradığı bir haksızlığa veya zarara karşı kendisini savunabilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin, zararını giderebilmesinin en etkili ve güvenceli yolu, yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir. Kişilere yargı mercileri önünde dava hakkı tanınması adil yargılamanın ön koşulunu oluşturur. Öte yandan, Anayasa'nın 125. maddesinde belirtilen idarenin her türlü eylem ve işlemine karşı yargı yolunun açık olması ilkesine göre, idari işlemlere karşı yargı yolu, Anayasa'da belirtilen kimi ayrık durumlar dışında yasalarla sınırlandırılamaz (Anayasa Mahkemesinin 2/6/2011 tarihli ve E.2008/88, K.2011/85 sayılı kararı).

19. Anayasa koyucu, 17/3/2011 tarihli ve 6214 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında

Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'la Anayasa'nın 59. maddesinde değişikliğe giderek spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabileceğini, tahkim kurulu kararlarının kesin olduğunu ve bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamayacağını hüküm altına almıştır.

20. 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (3) numaralı fıkrasında Anayasa'nın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemlerin bireysel başvurunun konusu olamayacağı hükme bağlanmıştır. Anayasa'nın 59. maddesinde spor tahkim kurulu kararlarının kesin olduğu ve hiçbir yargı merciine başvurulamayacağı hükmüne yer verilmiştir.

21. Başvuru, Tahkim Kurulu tarafından verilen disiplin cezasına ilişkindir. 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca bu konuda bireysel başvuruda bulunulamaz.

22. Açıklanan nedenlerle, Anayasa ile yargı yolu kapatılan Tahkim Kurulu'nun verdiği disiplin cezasına yönelik başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "konu bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, "konu bakımından yetkisizlik" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 12/2/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ERDİNÇ ENGİN

B. No: 2012/695 | Karar tarihi: 12.02.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/695

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ERDİNÇ ENGİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/695)

Karar Tarihi: 12/2/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Mehmet ERTEN

Hicabi DURSUN

Erdal TERCAN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Selami TURABİ

Başvurucu : Erdinç ENGİN

Vekili : Av. Lütfi GÜRALP

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, taahhüdü ihlal eylemi nedeniyle mahkeme tarafından hakkında üç aya kadar hapsen tazyikine karar verildiğini, oysa aynı icra dosyasında yer alan ve kendisiyle aynı durumda olan bazı kişilere ceza verilmediğini, bu nedenle adil yargılanma hakkının ve sözleşmeden doğan bir yükümlülüğün yerine getirilememesinden dolayı özgürlüğü kısıtlama yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 8/11/2012 tarihinde İzmir 6. İcra Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu hakkında, borcunu ödememesi sebebiyle Uzunköprü İcra Müdürlüğünün E.2004/2077 sayılı dosyası ile icra takibi başlatılmıştır.

6. Başvurucu, borcunu taksitler hâlinde ödeyeceğine dair taahhütte bulunmuş, taahhüdün yerine getirilmemesi hâlinde karşılaşacağı hukuki ve cezai sonuçlar kendisine ihtar edilmiş ve başvurucunun imzası alınmıştır.

7. Başvurucu, 30/7/2009 tarihinde ödemeyi taahhüt ettiği taksidi ödememiş, bunun üzerine Uzunköprü İcra Ceza Mahkemesince taahhüdün ihlal edildiği gerekçesiyle üç aya kadar hapsen tazyikine karar verilmiştir.

8. Başvurucunun, bu karara karşı süresinde itiraz etmesi üzerine Uzunköprü Asliye Ceza Mahkemesi, 19/9/2011 tarih ve 2011/224 değişik iş sayılı kararı ile borçlunun ödeme gücünün olup olmadığı hususunun araştırılarak sonucuna göre karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle hapsen tazyik kararını kaldırmıştır.

9. Uzunköprü İcra Ceza Mahkemesi, borçlunun ödeme gücünün olup olmadığı hususunu araştırmış, ödeme gücü olmasına rağmen borcun ödenmediği sonucuna varılarak 27/4/2012 tarih ve E.2011/324, K.2012/129 sayılı kararı ile başvurucu hakkında yine üç aya kadar hapsen tazyikine karar verilmiştir.

10. Başvurucu, bu karara da süresinde itiraz etmiştir. Uzunköprü Asliye Ceza Mahkemesi, 1/10/2012 tarih ve 2012/278 değişik iş sayılı kararı ile anılan kararın usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle itirazın reddine karar vermiş ve ret kararı aynı tarihte kesinleşmiştir.

B. İlgili Hukuk

11. 9/6/1932 tarih ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 31/5/2005 tarih ve 5358 sayılı Kanun ile değiştirilen "Borçlunun ödeme şartını ihlali hâlinde ceza" kenar başlıklı 340. maddesi birinci fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

"…icra dairesinde kararlaştırılan borcu ödeme şartını, makbul bir sebep olmaksızın ihlal eden borçlunun, alacaklının şikâyeti üzerine, üç aya kadar tazyik hapsine karar verilir. … ancak, bir borçtan dolayı tazyik hapsinin süresi üç ayı geçemez."

12. 2004 sayılı Kanun'un "İtiraz" kenar başlıklı 353. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"İcra mahkemesinin verdiği tazyik ve disiplin hapsine ilişkin kararlara karşı, tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde itiraz edilebilir. … İtiraz incelemesi neticesinde verilen karar kesindir."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Mahkemenin 12/2/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 8/11/2012 tarih ve 2012/695 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

14. Başvurucu, taksitler hâlinde ödeme taahhüdünde bulunduğu icra takibine konu borcunu, ödeme gücünün bulunmaması nedeniyle ödeyemediğini, taahhüt konusu bu borç sebebiyle mahkeme tarafından özgürlüğünün kısıtlandığını, aynı dosyada yargılanan ve kendisiyle aynı

durumda olan bazı kişilere ceza verilmediğini belirterek, Anayasa'nın 36. maddesindeki adil yargılanma hakkı ile 38. madde ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)'ne ek 4 No.lu Protokol'de tanımlanan sözleşmeden doğan bir yükümlülüğün yerine getirilememesinden dolayı özgürlüğü kısıtlama yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

15. Başvuru formu ve ekleri incelendiğinde, başvurunun iki ayrı ihlal iddiasına dayandırıldığı görülmektedir. Bunlardan ilki adil yargılanma hakkı, ikincisi ise sözleşmeden doğan bir yükümlülüğün yerine getirilememesinden dolayı özgürlüğü kısıtlama yasağının ihlalidir. Başvurucu her ne kadar aynı icra takibinin borçlusu diğer kişilere bir yaptırıma hükmedilmeyip kendisine ceza verilmesinin eşitlik ilkesinin ihlalini oluşturduğunu ileri sürmüş ise de iddianın özü, söz konusu kararın adil olmadığı hususudur. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki tavsifi ile bağlı değildir. Bu sebeple başvurucunun bu yöndeki iddiaları Mahkemece, adil yargılanma hakkı çerçevesinde değerlendirilmiştir. Dolayısıyla iddiaların iki ayrı başlık altında incelenmesi gerekmektedir.

1. Adil Yargılanma Hakkının İhlali İddiası

16. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

17. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.

Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

18. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir."

19. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi" kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, ... açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

20. 6216 sayılı Kanun'un "Esas hakkındaki inceleme" kenar başlıklı 49. maddesinin (6) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bölümlerin, bir mahkeme kararına karşı yapılan bireysel başvurulara ilişkin incelemeleri, bir temel hakkın ihlal edilip edilmediği ve bu ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağının belirlenmesi ile sınırlıdır. Bölümlerce kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

21. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ve 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden,

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiğini iddia eden herkese Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapma hakkı tanınmıştır. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 49. maddesinin (6) numaralı fıkrasında, bireysel başvurulara ilişkin incelemelerde kanun yolunda gözetilmesi gereken hususların değerlendirmeye tâbi tutulamayacağı, 48. maddenin (2) numaralı fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir.

22. Bu kapsamda, ilke olarak bireysel başvuruya konu davadaki olayların kanıtlanması, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması, yargılama sırasında delillerin kabul edilebilirliği ve değerlendirilmesi ile kişisel bir uyuşmazlığa derece mahkemeleri tarafından getirilen çözümün esas yönünden adil olup olmaması, bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Anayasa'da yer alan hak ve özgürlükler ihlal edilmediği sürece ya da açıkça keyfilik içermedikçe derece mahkemelerinin kararlarındaki maddi ve hukuki hatalar bireysel başvuru kapsamında ele alınamaz. Bu durumda, derece mahkemelerinin delilleri takdirinde bariz bir şekilde keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesinin bu takdire müdahalesi söz konusu olamaz.

23. Başvuru konusu olayda başvurucu tarafından, ilk derece mahkemesince kendisine tazyik hapsi verilmesine rağmen aynı dosyada yargılanan ve kendisiyle aynı durumda olduğunu iddia ettiği bazı kişilere cezaya hükmedilmemesinin anayasal haklarının ihlaline yol açtığı belirtilmektedir. Dolayısıyla başvurucunun iddialarının özü, derece mahkemesinin delilleri değerlendirme ve yorumlamada isabet edemediğine ve esas itibariyle yargılamanın sonucuna ilişkindir.

24. Açıklanan nedenlerle, başvurunun kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu, derece mahkemesi kararlarının açıkça keyfilik içermediği anlaşıldığından, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin, "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Sözleşmeden Doğan Bir Yükümlülüğün Yerine Getirilememesinden Dolayı Özgürlüğü Kısıtlama Yasağının İhlali İddiası

25. Anayasa'nın 38. maddesinin sekizinci fıkrası şöyledir:

"Hiç kimse, yalnızca sözleşmeden doğan bir yükümlülüğü yerine getirememesinden dolayı özgürlüğünden alıkonulamaz."

26. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

27. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü ve 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkraları uyarınca Mahkemenin yetkisi bakımından ihlal edildiği ileri sürülen hakkın, Anayasa'da güvence altına alınan haklardan olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamında yer alan bir hak olması da gerekmektedir.

28. 2004 sayılı Kanun'un 340. maddesinde icra dairesinde kararlaştırılan ödeme şartının

borçlu tarafından ihlali düzenlenmektedir. Maddede yaptırıma bağlanan sözleşmeye dayalı bir borcun ödenmemesi olmayıp, borçlunun haczedilen malının satışının taksitle ödeme teklif ve taahhüdü gerçekleşene kadar ertelenmesine ilişkin, resmî makamlar huzurunda verilen taahhüdün makbul bir sebep olmaksızın yerine getirilmemesidir. Burada korunan hukuki yarar, kişilerce devlet kurumlarına verilen sözlerin tutulması ve kamu otoritesine olan itimadın sarsılmamasıdır. (Anayasa Mahkemesinin 21/11/2002 tarih ve E.2000/415, K.2002/166 sayılı kararı).

29. Açıklanan nedenlerle, taahhüdü ihlal eylemlerinin konusunun sözleşmeden kaynaklanmaması sebebiyle başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “açıkça dayanaktan yoksunluk” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

A. Başvurunun,

1. Adil yargılanma hakkının ihlali iddiası yönünden “açıkça dayanaktan yoksunluk”,

2. Sözleşmeden doğan bir yükümlülüğün yerine getirilmemesinden dolayı özgürlüğünden alıkonulamama yasağının ihlali iddiası yönünden “açıkça dayanaktan yoksunluk”

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde bırakılmasına,

12/2/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

G.S.

B. No: 2012/832 | Karar tarihi: 12.02.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/832

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

G.S. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/832)

Karar Tarihi: 12/2/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Raportör : Serhat ALTINKÖK

Başvurucu : G.S.

Vekili : Av. Adem DEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, yetkili amirin kararıyla hakkında herhangi bir mahkeme kararı bulunmaksızın oda hapsi cezası verilmesinin eşitlik ilkesini, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını ve hak arama hürriyetini ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 29/11/2012 tarihinde Anayasa Mahkemesine şahsen yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 25/12/2012 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, TCG (Türkiye Cumhuriyeti Gemisi) Gaziantep Komutanlığı'nda topçu astsubay kıdemli çavuş olarak görev yapmaktadır.

6. Başvurucu, 6 ila 8 Nisan 2012 tarihleri arasındaki "nöbet vardiya topçu astsubaylığı" görevini ve 6/4/2012 tarihinde 16.00 ila 20.00 saatleri arasında "güverte nöbet astsubaylığı" görevini talimat ve yönergelere uygun olarak icra etmediği gerekçesiyle, 30/5/2012 tarihinde 15/6/1930 tarih ve 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun 171. maddesi uyarınca disiplin amiri tarafından 6 gün oda hapsi cezası ile cezalandırılmıştır.

7. Başvurucunun, 1632 sayılı Kanun'un 188. maddesi uyarınca aynı gün yaptığı itiraz ise 15/6/2012 tarihinde reddedilmiştir.

8. Başvurucuya verilen oda hapsi cezası 30/10/2012 ila 5/11/2012 tarihleri arasında Aksaz Disiplin Ceza Tutukevinde infaz edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

9. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası, geçici 18. maddesinin yedinci fıkrası, 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası, geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası, 76. maddesi, 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun 171 ve 188. maddeleri.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 12/2/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 29/11/2012 tarih ve 2012/832 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

11. Başvurucu, hakkında hiçbir mahkeme kararı bulunmaksızın yetkili amirin kararıyla 6 gün süreyle kişisel özgürlükten yoksun bırakıldığını, disiplin tecavüzü ve kabahatlere karşı bir ay içinde ceza verilmesi gerekirken bu süre geçtikten sonra kendisine ceza verildiğini, bu tür cezaların yargı makamlarınca verilmesi gerektiğini ve bu nedenle Anayasa'nın 10. maddesindeki eşitlik ilkesinin, 19. maddesindeki kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ve 36. maddesindeki hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

12. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasında herkesin, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabileceği hükmüne yer verilmiştir. Anayasa'nın geçici 18. maddesinde uygulama kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bireysel başvuruların kabul edileceği, 6216 sayılı Kanun'un 76. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise Kanunun 45 ila 51. maddelerinin 23/9/2012 tarihinde yürürlüğe gireceği belirtilmiştir.

13. 6216 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

14. Anılan Anayasa ve 6216 sayılı Kanun hükümleri uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup, Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilecektir. Mahkemenin zaman bakımından yetkisine ilişkin bu düzenlemeler kamu düzenine ilişkin olup, anılan tarihten önce kesinleşmiş nihaî işlem ve kararları da içerecek şekilde yetki kapsamının genişletilmesi mümkün değildir.

15. Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir (B. No: 2012/51, § 18, 25/12/2012)

16. Başvuru konusu olayda başvurucu 30/5/2012 tarihinde 1632 sayılı Kanun'un 171. maddesi uyarınca disiplin amiri tarafından altı gün oda hapsi cezası ile cezalandırılmış, anılan Kanun'un 188. maddesi uyarınca aynı gün yaptığı itiraz ise 15/6/2012 tarihinde üst disiplin amiri tarafından reddedilmiştir. Başvurucu hakkında verilen ceza, Anayasa Mahkemesinin bireysel başvurulara ilişkin zaman bakımından yetkisinin başladığı tarihten önce kesinleşmiştir.

17. Başvurucu hakkında verilen oda hapsi cezası Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi başladıktan sonraki tarih olan 30/10/2012 ila 5/11/2012 tarihleri arasında infaz edilmiş ise de infazın verilen cezanın kesinleşmesi üzerinde herhangi bir etkisi bulunmamaktadır.

18. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu işlemin 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş olduğu anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemezliğine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 12/2/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

HASAN TAŞLIYURT

B. No: 2012/947 | Karar tarihi: 12.02.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/947

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN TAŞLIYURT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/947)

Karar Tarihi: 12/2/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Raportör : Selami ER

Başvurucu : Hasan TAŞLIYURT

Vekili : Av. Hüseyin Özgür GÜLSEVEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 27/7/1967 tarih ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nun geçici 32. maddesine dayanarak işe iade talebiyle açtığı davada verilen ret kararı nedeniyle kanun önünde eşitlik ilkesinin, hak arama hürriyetinin ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 6/12/2012 tarihinde Anayasa Mahkemesine şahsen yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 25/12/2012 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucunun, astsubay statüsünde görev yapmakta iken Milli Savunma Bakanlığı tarafından 4/11/1981 tarihinde tesis edilen işlemle Türk Silahlı Kuvvetlerinden (TSK) ilişiği kesilmiştir.

6. 10/3/2011 tarih ve 6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanunu'nun 10. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile 926 sayılı Kanun'a eklenen geçici 32. madde, 12/3/1971 tarihi sonrasındaki yargı denetimine kapalı idari işlemler veya Yüksek Askerî Şûra kararlarıyla TSK'dan ilişiği kesilenlere bazı haklarının iadesinin sağlanması amacıyla idareye başvuru imkânı getirmiş ve bu hükümden yararlanabilmek için 6191 sayılı Kanun'un yürürlük tarihinden itibaren 60 gün içinde Milli Savunma Bakanlığına başvurulması gerektiği hükme bağlanmıştır.

7. Başvurucu bahsedilen düzenlemeden faydalanmak amacıyla 10/5/2011 tarihli dilekçeyle Milli Savunma Bakanlığına başvurmuştur.

8. Milli Savunma Bakanlığı 30/9/2011 tarihli işlemle başvurucunun TSK'dan ilişiğinin kesilmesi işleminin yargı yolu açık olarak yapıldığı gerekçesiyle, başvurunun 926 sayılı Kanun'un geçici 32. maddesi kapsamı dışında kaldığını belirterek başvuruyu reddetmiştir.

9. Başvurucunun Milli Savunma Bakanlığı tarafından tesis edilen işlemin iptali talebiyle 9/11/2011 tarihinde Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde açtığı dava, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi 3. Dairesinin 13/9/2012 tarih ve E.2011/3095, K.2012/1726 sayılı kararı ile reddedilmiş, karar düzeltme yoluna gidilmediği için karar bu tarihte kesinleşmiştir. Karar, başvurucuya 7/11/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

10. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası, geçici 18. maddesinin yedinci fıkrası, 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası, geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası, 4/7/1972 tarih ve 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu'nun 63. maddesi.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Mahkemenin 12/2/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 6/12/2012 tarih ve 2012/947 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

12. Başvurucu, 4/11/1981 tarihinde tesis edilen işlemle yargı yolu açık olarak TSK'dan ilişiğinin kesildiğini, ancak yargı yoluna başvurmak için yasal olarak engel bulunmasa da fiili engellerin bulunduğunu, işten çıkarılmasının 12 Eylül döneminde meydana geldiğini ve bu dönemde kışla içinde görev yaptığını, hakkını aramak üzere savcıya gittiğinde savcının kendisini tehdit ettiğini, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin de yargı yolu şeklen açık olsa bile olağanüstü dönemlerde yapılan işlemlere karşı başvuruları kabul ettiğini belirterek işe iade talebinin reddedilmesi nedeniyle Anayasa'nın 10. maddesindeki eşitlik ilkesinin, 35. maddesindeki mülkiyet hakkının ve 36. maddesindeki hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini

ileri sürmüştür

B. Değerlendirme

13. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasında herkesin, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabileceği hükmüne yer verilmiştir. Anayasa'nın geçici 18. maddesinin yedinci fıkrasında bireysel başvuruya ilişkin düzenlemelerin iki yıl içinde tamamlanacağı ve uygulama kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bireysel başvuruların kabul edileceği, 6216 sayılı Kanun'un 76. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise Kanunun 45 ilâ 51 inci maddelerinin 23/9/2012 tarihinde yürürlüğe gireceği belirtilmiştir.

14. 6216 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

15. 1602 sayılı Kanun'un 63. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları şöyledir :

" Daireler ve Daireler Kurulu kararları kesin olup, kesin hükmün bütün hukuki sonuçlarını hasıl eder. Bu kararlar aleyhine, ancak bu kanunda yazılı kanun yollarına başvurulabilir.

Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, altmış gün içinde işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur."

16. Anayasa ve 6216 sayılı Kanun'un anılan hükümleri uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup, Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilecektir. Bu açık düzenlemeler karşısında, anılan tarihten önce kesinleşmiş nihai işlem ve kararları da içerecek şekilde yetki kapsamının genişletilmesi mümkün değildir. Mahkemenin zaman bakımından yetkisine ilişkin bu düzenlemelerin kamu düzenine ilişkin olmaları nedeniyle, bireysel başvurunun tüm aşamalarında resen dikkate alınmaları gerekir.

17. Öte yandan, Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir. (B. No: 2012/51, § 18, 25/12/2012)

18. Bir hükme karşı başvurulabilecek kanun yolunun kalmaması veya baştan böyle bir yolun bulunmaması ile hüküm şeklî anlamda kesinleşir. Kesinleşme olağan kanun yollarının tüketilmesi veya tüketilmesi için öngörülen zamanın geçmesi ile gerçekleşmektedir.

19. 1602 sayılı Kanun'un 63. maddesi uyarınca, Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin daireleri veya Daireler Kurulu kararları verildikleri tarihte kesin olup kesin hükmün bütün sonuçlarını doğurur. Dolayısıyla kararın tebliğinin hükmün kesinleşmesi üzerinde bir etkisi bulunmayıp tebliğ tarafların kararlardan haberdar olmalarını sağlar.

20. Başvuru konusu olayda, 4/11/1981 tarihinde tesis edilen işlemle TSK'dan ilişiği kesilen başvurucu, 10/5/2011 tarihli dilekçeyle Milli Savunma Bakanlığına başvurmuş, dilekçesinin reddedilmesinin ardından işlemin iptali talebiyle 9/11/2011 tarihinde Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde dava açmış ve dava Askeri Yüksek İdare Mahkemesi 3. Dairesinin 13/9/2012

tarih ve E.2011/3095, K.2012/1726 sayılı kararı ile reddedilmiş, başvurucu karar düzeltme yoluna gitmediği için karar bu tarihte kesinleşmiştir. Karar, başvurucuya 7/11/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir.

21. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu kararın Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlandığı 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş olduğu anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 12/2/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

NECATİ GÜNDÜZ VE RECEP GÜNDÜZ

B. No: 2012/1027 | Karar tarihi: 12.02.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/1027

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NECATİ GÜNDÜZ VE RECEP GÜNDÜZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/1027)

Karar Tarihi: 12/2/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Mehmet ERTEN

Hicabi DURSUN

Erdal TERCAN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Şebnem NEBİOĞLU ÖNER

Başvurucular : Necati GÜNDÜZ

Recep GÜNDÜZ

Vekili : Av. İsmail YAŞAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucular, haklarında açılan tazminat davasında, ilk bilirkişi raporundan farklı bir kusur oranı içeren ikinci bilirkişi raporuna dayanılarak aleyhlerinde tazminata hükmedildiğini belirterek, Anayasa'nın 35., 36., 41. ve 19. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 17/10/2012 tarihinde Balıkesir 2. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 25/12/2012 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik

incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAYLAR VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Birinci başvurucuya ait olup, ikinci başvurucunun sevk ve idaresinde bulunan aracın karıştığı çift taraflı trafik kazası sonucunda, kazaya karışan diğer araç sürücüsü hayatını kaybetmiştir.

6. Olay nedeniyle başvurucular aleyhine Edremit 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E. 2006/389 sayılı dosyasında tazminat davası açılmıştır.

7. Edremit 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E. 2006/389 sayılı dosyasında yürütülen yargılama esnasında mahallinde keşif icra edilmiş, emekli trafik başkomiseri sıfatını haiz teknik bilirkişi tarafından sunulan raporda, başvuruculardan Recep Gündüz'ün kazada 2/8 oranında kusurlu olduğunun tespit edildiği belirtilmiştir.

8. Mahkemece dava dosyası kusur oranı yönünden değerlendirme yapılmak üzere Adli Tıp Kurumu Başkanlığına gönderilmiştir.

9. Adli Tıp Kurumu Trafik İhtisas Dairesince tanzim edilen 16/4/2007 tarihli raporda, ikinci başvurucunun kusur oranının %50 olduğunun tespit edildiği belirtilmiştir.

10. Mahkemece ikinci bilirkişi raporuna dayanılarak yaptırılan tazminat miktarına ilişkin bilirkişi incelemesi neticesinde, toplam 38.583,91 TL destekten yoksun kalma tazminatının başvuruculardan müştereken ve müteselsilen tahsiline karar verilmiştir.

11. İkinci başvurucunun temyiz talebi üzerine, söz konusu karar Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 25/9/2012 tarih ve E. 2011/11954, K. 2012/13518 sayılı kararı ile onanmıştır. Taraflarca karar düzeltme yoluna başvurulmamıştır.

B. İlgili Hukuk

12. Olay tarihinde yürürlükte olan 22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 41 ila 44. maddeleri, 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 3 ve 85. maddeleri.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Mahkemenin 12/2/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvuruculaların 17/10/2012 tarih ve 2012/1027 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvuruculaların İddiaları

14. Başvurucular, birinci başvurucuya ait olup ikinci başvurucunun sevk ve idaresinde bulunan aracın karıştığı çift taraflı ve ölümlü trafik kazası nedeniyle açılan tazminat davası sonucunda aleyhlerinde 38.583,91 TL tazminata hükmedildiğini, yapılan yargılama sırasında kusur oranına ilişkin olarak iki ayrı bilirkişi raporu alındığını ve raporların farklı kusur oranı tespitleri içerdiğini, mahkemece raporlar arasındaki çelişki giderilmeksizin tazminata hükmedildiğini belirterek, Anayasa'nın 35., 36., 41. ve 19. maddesinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

15. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.

Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz"

16. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1)Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir.

(2) İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

17. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi" kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımayan ve başvurucunun önemli bir zarara uğramadığı başvurular ile açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

18. 6216 sayılı Kanun'un "Esas hakkındaki inceleme" kenar başlıklı 49. maddesinin (6) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bölümlerin, bir mahkeme kararına karşı yapılan bireysel başvurulara ilişkin incelemeleri, bir temel hakkın ihlal edilip edilmediği ve bu ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağının belirlenmesi ile sınırlıdır. Bölümlerce kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

1. Birinci Başvurucu Yönünden

19. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ve 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiğini iddia eden herkese Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapma hakkı tanınmıştır. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ise, bireysel başvuruda bulunulmadan önce, ihlal iddiasının dayanağı olan işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş olan idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerektiği belirtilmiştir.

20. Kanun yollarının tüketilmesi koşulu, bireysel başvurunun temel hak ihlallerini önlemek için son ve olağanüstü bir çare olmasının doğal sonucudur. Temel hak ihlallerini öncelikle derece mahkemelerinin gidermekle yükümlü olması, kanun yollarının tüketilmesi koşulunu zorunlu kılar.

21. Geniş anlamda kanun yolu, her türlü kuruma, idareye ve mahkemelere başvuru yoludur. Dar anlamda ise, mahkemeye başvurma olanağını ifade eder. 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ise açıkça, ihlal iddiasının dayanağı olan işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş olan idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması koşuluna yer verilmiştir.

22. Başvuru konusu olayda ilk derece mahkemesi tarafından verilen kararın yalnızca ikinci başvurucu tarafından temyiz edildiği, birinci başvurucu tarafından bu karara karşı temyiz kanun yoluna başvurulmadığı görülmektedir.

23. Açıklanan nedenlerle, birinci başvurucu tarafından ihlal iddiasına konu karar için öngörülmüş olan kanun yolları tüketilmeksizin bireysel başvuruda bulunulduğu anlaşıldığından, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "başvuru yollarının tüketilmemesi" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. İkinci Başvurucu Yönünden

24. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 49. maddesinin (6) numaralı fıkrasında, bireysel başvurulara ilişkin incelemelerde kanun yolunda gözetilmesi gereken hususların incelemeye tabi tutulamayacağı, 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir.

25. Bir anayasal hakkın ihlali iddiası içermeyen, yalnızca derece mahkemelerinin kararlarının yeniden incelenmesi talep edilen başvuruların açıkça dayanaktan yoksun ve Anayasa ve Kanun tarafından Mahkemenin yetkisi kapsamı dışında bırakılan hususlara ilişkin olduğu açıktır.

26. Bu kapsamda, bireysel başvuruya konu davadaki olayların kanıtlanması, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması, yargılama sırasında delillerin kabul edilebilirliği ve değerlendirilmesi ile kişisel bir uyuşmazlığa derece mahkemeleri tarafından getirilen çözümün esas yönünden adil olup olmaması, bireysel başvuru incelemesinde değerlendirmeye tabi tutulamaz. Anayasada yer alan hak ve özgürlükler ihlal edilmediği sürece ya da açıkça keyfilik içermedikçe derece mahkemelerinin kararlarındaki maddi ve hukuki hatalar bireysel başvuru incelemesinde ele alınamaz. Bu çerçevede, derece mahkemelerinin delilleri takdirinde açıkça keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesinin bu takdire müdahalesi söz konusu olamaz.

27. Başvurucu tarafından, ilk derece mahkemesince bilirkişi raporları arasındaki çelişki giderilmeksizin Adli Tıp Kurumu Trafik İhtisas Dairesi tarafından tanzim edilen bilirkişi raporundaki kusur oranına ilişkin tespite dayanılarak tazminata hükmedilmesinin anayasal haklarının ihlaline yol açtığı belirtilmekte olup, başvurucunun iddialarının özünün derece mahkemelerince delillerin değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibariyle yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

28. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun iddiasının kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu, derece mahkemesi kararlarının bariz bir şekilde keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

A. Başvurunun;

1. Başvurucu Necati Gündüz yönünden “başvuru yollarının tüketilmemesi”,

2. Başvurucu Recep Gündüz yönünden “açıkça dayanaktan yoksun olması” ,

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde bırakılmasına,

12/2/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

YASİN YAMAN

B. No: 2012/1075 | Karar tarihi: 12.02.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/1075

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YASİN YAMAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/1075)

Karar Tarihi: 12/2/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Mehmet ERTEN

Hicabi DURSUN

Erdal TERCAN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Bahadır YALÇINÖZ

Başvurucu : Yasin YAMAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 26/7/1967 tarih ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nun geçici 32. maddesi ile yargı denetimine kapalı idari işlemler veya Yüksek Askerî Şûra kararları ile Türk Silahlı Kuvvetlerinden ilişiği kesilenlere tanınan haklardan yararlandırılması talebiyle açtığı davada verilen kararın Anayasa'nın 10. maddesindeki eşitlik ilkesini ve 36. maddesindeki adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 12/12/2012 tarihinde Anayasa Mahkemesine şahsen yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca, başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Astsubay olarak görev yapmakta iken hakkında yürütülen soruşturma gerekçe gösterilerek Yüksek Askerî Şûranın 1/8/2006 tarihli kararı ile başvurucunun Türk Silahlı Kuvvetlerinden ilişiği kesilmiştir.

6. 10/3/2011 tarih ve 6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanunu'nun 10. maddesi ile 926 sayılı Kanun'a eklenen geçici 32. maddeyle, 12/3/1971 tarihi sonrasındaki yargı denetimine kapalı idari işlemler veya Yüksek Askerî Şûra kararları ile Türk Silahlı Kuvvetlerinden ilişiği kesilenlerin bazı özlük haklarının iadesinin sağlanması amacıyla idareye başvuru imkânı getirilmiştir.

7. Başvurucunun, 926 sayılı Kanun'un geçici 32. maddesinden yararlanmak için yaptığı başvuru Milli Savunma Bakanlığının 5/7/2011 tarihli yazısı ile reddedilmiştir.

8. Başvurucunun bu idari işlemin iptali talebiyle 28/7/2011 tarihinde Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde açtığı dava, Birinci Dairenin 22/5/2012 tarih ve E.2012/371 ve K.2012/658 sayılı kararı ile reddedilmiştir.

9. Karar düzeltme başvurusu ise aynı Dairenin 9/10/2012 tarih ve E.2012/1257, K.2012/1044 sayılı kararı ile reddedilmiş, karar 7/11/2012 tarihinde başvurucu avukatına tebliğ edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

10. 26/7/1967 tarih ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nun geçici 32. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları şöyledir;

"12 Mart 1971 tarihinden bu Kanunun yayımı tarihine kadar, yargı denetimine kapalı idari işlemler veya Yüksek Askerî Şûra kararları ile Türk Silahlı Kuvvetlerinden ilişiği kesilenler veya vefatları hâlinde hak sahipleri, bu madde hükümlerinden yararlanabilmek için altmış gün içinde Milli Savunma Bakanlığına başvururlar.

Milli Savunma Bakanı, başvurunun kabulüne veya reddine en geç altı ay içinde karar verir. Milli Savunma Bakanı, hazırlık amacıyla sadece gerekli yazışmaların yapılması hususunda yardımcı olmak üzere gerektiğinde komisyonlar kurabilir ve bu komisyonlara, ilgili bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarından temsilci çağırabilir. İlgililerin, Türk Silahlı Kuvvetlerinden ilişiklerinin kesilmesine esas bilgi ve belgeler Genelkurmay Başkanlığınca en geç altmış gün içinde Milli Savunma Bakanlığına gönderilir."

11. 4/7/1972 tarih ve 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu'nun "Askeri Yüksek İdare Mahkemesi kararlarının sonuçları" başlıklı 63. maddesinin birinci fıkrası şöyledir;

"Daireler ve Daireler Kurulu kararları kesin olup, kesin hükmün bütün hukuki sonuçlarını hasıl eder. Bu kararlar aleyhine, ancak bu kanunda yazılı kanun yollarına başvurulabilir."

12. 1602 sayılı Kanun'un "Kararın düzeltilmesi" başlıklı 66. maddesinin birinci fıkrası şöyledir;

"Daireler ile Daireler Kurulundan verilen kararlar hakkında bir defaya mahsus olmak üzere, ilamın tebliği tarihinden itibaren onbeş gün içinde aşağıda yazılı sebepler dolayısiyle kararın düzeltilmesi istenebilir.

a) Kararın esasına etkisi olan iddia ve itirazların, kararda karşılanmamış olması;

b) Bir ilamda birbirine aykırı hükümler bulunması;

c) Kararın usul ve kanuna aykırı bulunması;”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Mahkemenin 12/2/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 12/12/2012 tarih ve 2012/1075 numaralı başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

14. Başvurucu, 926 sayılı Kanun’un geçici 32. maddesi ile yargı denetimine kapalı idari işlemler veya Yüksek Askerî Şûra kararları ile Türk Silahlı Kuvvetlerinden ilişiği kesilenlere tanınan haklardan yararlandırılması talebiyle açtığı davada Anayasa’nın 10. maddesindeki eşitlik ilkesinin ve 36. maddesindeki adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini; Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Birinci Dairesinin 9/10/2012 tarih ve E. 2012/1257, K. 2012/1044 sayılı kararının avukatına 7/11/2012 tarihinde tebliğ edildiğini ve karardan haberdar olmadığını, 10/10/2012 ila 11/12/2012 tarihleri arasında çalıştığı şirketin Eskişehir İli Sivrihisar İlçesinde olan çalışmasının başında bulunması nedeniyle süresi içinde başvuru yapamadığını, bu durumun haklı bir sebep teşkil ettiğini ileri sürerek hak ihlalinin giderilmesi talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

15. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un “Bireysel başvuru usulü” kenar başlıklı 47. maddesinin (1) ve (5) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Bireysel başvurular, bu Kanunda ve İçtüzükte belirtilen şartlara uygun olarak doğrudan ya da mahkemeler veya yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla yapılabilir. Başvurunun diğer yollarla kabulüne ilişkin usul ve esaslar İçtüzükle düzenlenir.

…

(5) Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir. Haklı bir mazereti nedeniyle süresi içinde başvuramayanlar, mazeretin kalktığı tarihten itibaren onbeş gün içinde ve mazeretlerini belgeleyen delillerle birlikte başvurabilirler. Mahkeme, öncelikle başvurucunun mazeretinin geçerli görülüp görülmediğini inceleyerek talebi kabul veya reddeder.”

16. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün “Başvuru süresi ve mazeret” başlıklı 64. maddesi şöyledir:

“(1)Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği ve buna ilişkin kararın kesinleştiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.

(2) Başvurucu mücbir sebep veya ağır hastalık gibi haklı bir mazereti nedeniyle süresi içinde başvurusunu yapamadığı takdirde, mazeretinin kalktığı tarihten itibaren onbeş gün içinde ve mazeretini belgeleyen delillerle birlikte başvurabilir. Komisyonlar raportörlüğünce mazeretin kabulünün gerekip gerekmediği yönünde karar taslağı hazırlanır. Komisyon, öncelikle başvurucunun mazeretinin geçerli görülüp görülmediğini inceleyerek mazereti

kabul veya reddeder.

(3) Başvurunun niteliğine uygun düştüğü takdirde mazeret ve kabul edilebilirliğe ilişkin tek bir taslak hazırlanıp bu iki husus birlikte karara bağlanabilir.”

17. 11/2/1959 tarih ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun “Vekile ve kanuni mümesile tebligat” başlıklı 11. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi şöyledir;

“Vekil vasıtasıyla takip edilen işlerde tebligat vekile yapılır.”

18. Bireysel başvurunun ön şartlarından birisi de başvuru süresidir. Süre, başvurunun her aşamasında dikkate alınması gereken bir usul hükmüdür.

19. Bireysel başvuruların, 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde Anayasa Mahkemesine doğrudan veya diğer mahkemeler yahut yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla yapılması gerekmektedir.

20. Bununla beraber İçtüzük’ün 64. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca, mücbir sebep veya ağır hastalık gibi “haklı mazeret” nedeniyle otuz gün içinde başvuru yapılamadığı takdirde, bu durumu delillendiren belgeler ile birlikte mazeretin kalktığı tarihten itibaren onbeş gün içerisinde de bireysel başvuru yapma imkânı bulunmaktadır.

21. Hangi hâllerin haklı mazeret olduğunun önceden belirlenmesi mümkün değildir. Bu nedenle Mahkemenin, ileri sürülen mazeretin haklı olup olmadığını her başvuruda, olayın özelliklerini dikkate alarak değerlendirmesi gerekir.

22. Somut olayda, başvurucu, 7/11/2012 tarihinde nihai yargı kararının avukatına tebliğ edildiğini ve karardan haberdar olmadığını, bunun yanında 10/10/2012/ ila 11/12/2012 tarihleri arasında bağlı bulunduğu işverenine ait Eskişehir’de yapılması gereken işler için görevlendirildiğini ve buna ilişkin belgeyi bireysel başvuru formu ekinde sunduğunu, bu sebeple durumunun haklı mazeret kapsamında olduğunu, mazeretinin kalktığı andan itibaren onbeş gün içinde başvurusunu yaptığını belirtmiştir.

23. Başvurucunun anılan tarihler arasında Eskişehir’de çalışıyor ve iş sahasından ayrılamıyor olması bireysel başvuru yapmasını engeller nitelikte bir husus değildir ve haklı mazeret olarak değerlendirilemez. Aksi bir düşünce, bireysel başvuruda kural altına alınan otuz günlük başvuru süresinin çalışanlar açısından hiçbir şekilde işletilememesi sonucunu doğurur. Bu nedenle başvurucunun ileri sürdüğü mazeretin haklı görülmesi mümkün değildir.

24. 7201 sayılı Kanun'un 11. maddesinde yer alan kural uyarınca vekil vasıtasıyla takip edilen işlerde tebligat vekile yapılır ve tebliğ edilen evrakın içeriğine göre bir kanun yoluna başvurulması söz konusu ise kanunda öngörülen süreler bu tarih itibarıyla işlemeye başlar.

25. Başvurucunun avukatına nihai karar 7/11/2012 tarihinde tebliğ edilmiş olup, bu tarihten itibaren en son 7/12/2012 tarihine kadar başvuru yapılması gerekirken, 12/12/2012 tarihinde yapılan başvuruda süre aşımı bulunduğu sonucuna varılmaktadır.

26. Açıklanan nedenlerle, başvuru yollarının tüketildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılmayan bireysel başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “süre aşımı” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, “süre aşımı” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 12/2/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

BALLIDERE BELEDİYE BAŞKANLIĞI

B. No: 2012/1327 | Karar tarihi: 12.02.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/1327

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BALLIDERE BELEDİYE BAŞKANLIĞI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/1327)

Karar Tarihi: 12/2/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Mehmet ERTEN

Hicabi DURSUN

Erdal TERCAN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Salim KÜÇÜK

Başvurucu : Ballıdere Belediye Başkanlığı

Temsilcisi : Ahmet KOÇ (Ballıdere Belediye Başkanı)

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 12/11/2012 tarih ve 6360 sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un geçici 2. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca Amasya İli, Taşova İlçesi, Ballıdere Belediyesinin tüzel kişiliğinin ilk mahalli idareler genel seçiminden geçerli olmak üzere kaldırılarak köye dönüşecek olması nedeniyle "yerel yönetim ilkesi" nin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 31/12/2012 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 12/2/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin

Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAYLAR VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. 6360 sayılı Kanun'un geçici 2. maddesinin (1) numaralı uyarınca Türkiye İstatistik Kurumu tarafından tespit edilen 2011 yılı adrese dayalı nüfus sayım sonuçlarına göre nüfusu 2.000'in altında olan belediyelerin tüzel kişiliklerinin ilk mahalli idareler genel seçiminden geçerli olmak üzere kaldırılarak köye dönüştürülmesi öngörülmüştür.

6. Başvurucu, anılan Kanun'a ekli (27) sayılı listenin 96. sırasında tüzel kişiliği kaldırılıp köye dönüştürülen belediyeler arasında yer almaktadır.

7. 6360 sayılı Kanun, 6/12/2012 tarih ve 28489 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

B. İlgili Hukuk

8. Anayasa'nın 127. maddesinin birinci ve beşinci fıkraları, 3/7/2005 tarih ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 3. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi, 15. maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (d) bentleri, 37. maddesinin birinci fıkrası, 6360 sayılı Kanun'un geçici 2. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile anılan Kanun'a ekli (27) sayılı liste.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 12/2/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 31/12/2012 tarih ve 2012/1327 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, 6360 sayılı Kanun'un geçici 2. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca Türkiye İstatistik Kurumu tarafından tespit edilen 2011 yılı Adrese Dayalı Nüfus Sayım sonuçlarına göre nüfusu 2.000'in altında kaldığından Amasya İli, Taşova İlçesi, Ballıdere Belediyesinin tüzel kişiliğinin ilk mahalli idareler genel seçiminden geçerli olmak üzere kaldırılarak köye dönüştürülmesi nedeniyle beldelerinde ikamet eden kişilerin yerel yönetim haklarının ellerinden alındığını belirterek, Anayasa'nın 127. maddesindeki "yerel yönetim ilkesi" nin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

11. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

12. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir."

13. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar" kenar başlıklı 46. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesi şöyledir:

"Kamu tüzel kişileri bireysel başvuru yapamaz."

14. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü ve 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkraları uyarınca, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiğini iddia eden herkese Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapma hakkı tanınmıştır. Dolayısıyla medeni haklara sahip gerçek ve tüzel kişiler bireysel başvuru yönünden dava ehliyetine sahiptir.

15. 6216 sayılı Kanun'un 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, bireysel başvurunun ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabileceği kurala bağlanmış, buna karşılık aynı maddenin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde ise kamu tüzel kişilerinin bireysel başvuru yapamayacakları belirtilmiştir.

16. Anılan (2) numaralı fıkrada belirtilen "kamu tüzel kişisi" kavramı içine, merkezi idare birimleri yanında, mahalli idareler de girmektedir. Bu açıdan mahalli idareler üzerindeki vesayet denetiminin geniş veya dar olmasının ya da ilgili idarenin tarafı bulunduğu hukuki ilişkinin niteliğinin bir önemi yoktur.

17. Anayasa'nın 127. maddesinin birinci ve beşinci fıkraları uyarınca "belediye", belde sakinlerinin mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere oluşturulan, kuruluş esasları kanunla düzenlenen ve merkezi idarenin idari vesayet denetimi altında bulunan kamu tüzel kişiliğine sahip bir mahalli idare birimidir. 5393 sayılı Kanun'a göre ise karar organları seçimle işbaşına gelen belediye; yönetmelik çıkarma, yasak koyup uygulama, ceza verme, vergi, resim, harç, katkı ve katılma payı tarh, tahakkuk ve tahsil etme gibi kamu gücü ayrıcalıkları ve yetkileriyle donatılmıştır.

18. Bireysel başvuru, kamu gücünün kullanılmasından kaynaklanan hak ihlallerine karşı tanınan bir yol olduğundan kamu tüzel kişilerine bireysel başvuru hakkı tanınmaması, bu anayasal kurumun hukuki niteliğinden kaynaklanmaktadır.

19. Anayasa'nın 127. maddesinin birinci fıkrası uyarınca karar organları seçimle işbaşına gelen ve kamu tüzel kişiliğini haiz mahalli idare birimi olan belediyeye, kamu tüzel kişilerinin bireysel başvuru yapamayacaklarını hükme bağlayan 6216 sayılı Kanun'un 46. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuru yapma hakkı tanınmamıştır.

20. Somut olayda başvuru, kamu tüzel kişisi olan Ballıdere Belediyesini temsilen yapılmıştır. Oysa başvurucunun kamu tüzel kişisi olması nedeniyle bireysel başvuru ehliyeti bulunmamaktadır.

21. Açıklanan nedenlerle kamu tüzel kişisi olan başvurucunun bireysel başvuru ehliyeti bulunmadığı anlaşıldığından, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "kişi yönünden yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, "kişi yönünden yetkisizlik" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 12/2/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

GÖKHAN ÜNAL

B. No: 2012/30 | Karar tarihi: 05.03.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/30

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÖKHAN ÜNAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/30)

Karar Tarihi: 5/3/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Raportör : Bahadır YALÇINÖZ

Başvurucu : Gökhan ÜNAL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 26/4/1961 tarih ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un 3. maddesi ile 10/6/1983 tarih ve 2839 sayılı Milletvekili Seçim Kanunu'nun 4. maddesinde yer alan kuralların Anayasa'ya aykırı olduğunu ve iptal edilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 27/9/2012 tarihinde Anayasa Mahkemesine şahsen yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, milletvekili genel seçimlerinden önce yapılan milletvekili dağılımı ve seçim çevresi belirleme işinin seçmen sayısı esas alınarak değil, idari bölüm olan illerin esas alınarak tespit edildiğini belirtmektedir.

6. 12/6/2011 tarihinde yapılan XXIV. Dönem Milletvekili Genel Seçimlerinde 298 sayılı Kanun'un 3. maddesi ve 2839 sayılı Kanun'un 4. maddesi uyarınca, her il bir seçim çevresi olarak belirlenmiş, her il için önce bir milletvekili çıkarma hakkı verilmiş ve geriye kalan milletvekili sayısı 2839 sayılı Kanun'un 4. maddesinde belirtilen usule göre il bazında tespit edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

7. 298 sayılı Kanun'un "Seçim çevresi" kenar başlıklı 3. maddesi şöyledir:

"Özel kanunlarındaki çevre ayırmaları saklı kalmak şartiyle, seçimlerde her il bir seçim çevresidir."

8. 2839 sayılı Kanun'un "Seçim çevreleri ve çıkaracağı milletvekili sayısı" kenar başlıklı 4. maddesi şöyledir:

" İllerin çıkaracağı milletvekili sayısının tespitinde toplam milletvekili sayısından ... her il'e önce bir milletvekili verilir.

Son genel nüfus sayımı ile belli olan Türkiye nüfusu, birinci fıkradaki illere verilen milletvekili sayısı çıkarıldıktan sonra kalan milletvekili sayısına bölünmek suretiyle bir sayı elde edilir. İl nüfusunun bu sayıya bölünmesi ile her ilin ayrıca çıkaracağı milletvekili sayısı tespit olunur.

(...)nüfusu milletvekili çıkarmaya yetmeyen illerin nüfusları ile artık nüfus bırakan illerin artık nüfusları büyüklüklerine göre sıraya konulur ve ilk hesapta iller arasında bölüştürülmemiş bulunan milletvekillikleri bu sıraya göre dağıtılır.

Son kalan milletvekilliğinin verilmesinde, iki veya daha fazla ilin eşit nüfus veya nüfus artığı göstermesi halinde, bunlar arasında ad çekilir.

Yapılan tespit sonunda, çıkaracağı milletvekili sayısı 18'e kadar olan iller, bir seçim çevresi sayılır. Çıkaracağı milletvekili sayısı 19'dan 35'e kadar olan iller iki, 36 ve daha fazla olan iller üç seçim çevresine bölünür. Bu seçim çevreleri, numara sırasına göre adlandırılır.

Bu illerin seçim çevreleri belirlenirken:

a) Seçim çevreleri, mümkün olduğu ölçüde eşit veya birbirine yakın sayıda milletvekili çıkaracak şekilde oluşturulur.

b) Mümkün olduğu ölçüde ilçelerin mülki bütünlüğü dikkate alınır.

c) Aynı seçim çevresinde yer alacak ilçelerin nüfus ve coğrafi yakınlıkları ile ulaşım imkanları gözönünde bulundurulur.

Bu illerin milletvekili sayısının seçim çevrelerine dağıtımında; seçim çevrelerinin çıkaracakları milletvekili sayısı, nüfusları bakımından illerin milletvekili sayısını tespit etmeye ilişkin esaslara göre belirlenir."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 5/3/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 27/9/2012 tarih ve 2012/30 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, 298 sayılı Kanun'un 3. maddesi ile 2839 sayılı Kanun'un 4. maddelerinde, her ilin seçmen sayısına bakılmaksızın bir seçim çevresi kabul edildiğini ve her il için önce bir milletvekili çıkarma hakkının verildiğini, bu durum nedeniyle bazı illerde bir milletvekiline düşen seçmen sayısının diğer bazı illerin yaklaşık dört katı oranında olduğunu, kendisinin büyükşehirde yaşadığı için oyunun ağırlığının en az dörtte bir oranında zayıfladığını, bu yolla seçme hakkına seçim öncesinde müdahale edildiğini, nitekim 11/6/2011 tarihinde yapılan milletvekili genel seçiminde her il için önce bir milletvekili verildikten sonra dağılımın yapıldığını belirterek 298 sayılı Kanun'un 3. maddesi ile 2839 sayılı Kanun'un 4. maddesinin Anayasa'nın Başlangıç bölümüne, 2, 5, 10, 12, 14 ve 67. maddelerine aykırı olduğunu ve iptali gerektiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

11. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un, "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (3) numaralı fıkrası şöyledir:

"Yasama işlemleri ile düzenleyici idari işlemler aleyhine doğrudan bireysel başvuru yapılamayacağı gibi Anayasa Mahkemesi kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler de bireysel başvurunun konusu olamaz."

12. 6216 sayılı Kanun'un, "Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar" kenar başlıklı 46. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir."

13. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü ve 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkraları uyarınca, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiğini iddia eden medeni haklara sahip bütün gerçek ve tüzel kişilere Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru ehliyeti tanınmıştır.

14. 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (3) numaralı fıkrasında ise yasama işlemleri ile düzenleyici idari işlemlerin doğrudan bireysel başvuru konusu yapılamayacağı açıkça düzenlenmektedir.

15. Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunca çıkarılan kanunlar ve alınan meclis kararları yasama işlemlerini oluşturmaktadır. Kanun, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu tarafından Anayasa'da belirlenen usullere uyulmak suretiyle yapılan, Cumhurbaşkanınca Resmî Gazete'de yayımlanan ve meclis kararları dışında kalan işlemlerdir. Meclis kararı ise Türkiye Büyük Millet Meclisinin, yapısına ve iç işleyişine yönelik veya yürütme ve yargı organlarıyla olan ilişkilerine dair kanun dışında yaptığı işlemlerdir.

16. Bireysel başvuru yolu, bireylerin maruz kaldığı temel hak ihlallerinin tespitini yapan ve

tespit edilen ihlalin ortadan kaldırılması için etkin araçları içeren anayasal bir güvencedir. Bu güvence kapsamında, bireylere doğrudan yasama işleminin iptalini isteme yetkisi tanınmamıştır.

17. Bu nedenle Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolu, kamusal bir düzenlemenin soyut biçimde Anayasa'ya aykırılığının ileri sürülmesini sağlayan bir yol olarak kabul edilemez.

18. Bir yasama işleminin, temel hak ve özgürlüğün ihlaline neden olması durumunda, bireysel başvuru yoluyla doğrudan yasama işlemine değil ancak yasama işleminin uygulanması mahiyetindeki işlem, eylem ve ihmallere karşı başvuru yapılabilecektir. Bu şekilde bireysel başvuru yolunun kullanılabilmesi için söz konusu işlem, eylem ve ihmallere karşı varsa başvurulabilecek kanun yollarının da daha öncesinde tüketilmiş olması gerekmektedir.

19. Başvuru dilekçesinde, 298 sayılı Kanun'un 3. maddesi ile 2839 sayılı Kanun'un 4. maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle iptali gerektiği iddia edilmiştir. Bireysel başvuru kapsamında, bir yasama işleminin doğrudan ve soyut olarak Anayasa'ya aykırı olduğu iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvuru yapılamaz.

20. Açıklanan nedenlerle, doğrudan ve soyut olarak yasama işlemlerinin iptali talebini içerdiği anlaşılan başvurunun "konu bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, "konu bakımından yetkisizlik" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 5/3/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

HASAN ÇELEN

B. No: 2012/73 | Karar tarihi: 05.03.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/73

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN ÇELEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/73)

Karar Tarihi: 5/3/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Raportör : Canbulut ŞAŞMAZ

Başvurucu : Hasan ÇELEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, engelli çocuğunun kullanması amacıyla satın aldığı motorlu araç için ödediği katma değer vergisinin tarafına iade edilmesi istemiyle yaptığı idari başvurunun reddedildiğini, idarenin bu işlemine karşı başvurduğu yargısal yollardan sonuç alamadığını belirterek, anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 26/9/2012 tarihinde Manisa Vergi Mahkemesi vasıtasıyla yapılmış; belirlenen eksikliklerin tamamlanmasının ardından başvuru dilekçesi ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı belirlenmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 25/12/2012 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, vasisi olduğu özürlü oğlu adına 27/1/2012 tarihinde 22.327,15 TL bedelle binek otomobil satın almıştır. Alınan aracın katma değer vergisi 3.405,84 TL'dir.

6. 25/10/1984 tarih ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 17. maddesinin (4) numaralı fıkrasına 1/7/2005 tarih ve 5378 sayılı Kanun'un 32. maddesiyle eklenen (s) bendi ile özürlülerin eğitimleri, meslekleri, günlük yaşamları için özel olarak üretilmiş her türlü araç-gereç ve özel bilgisayar programları katma değer vergisinden istisna tutulmuştur.

7. Özürlü oğlu için satın aldığı otomobilin 3065 sayılı Kanun'un 17. maddesinin (4) numaralı fıkrasının (s) bendinde belirtilen, özürlüler için üretilmiş her türlü araç-gereç kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini iddia eden başvurucu, ödediği katma değer vergisinin tarafına iade edilmesi istemiyle 2/2/2012 tarihinde idareye yazılı başvuruda bulunmuştur. İdarece, teslime konu otomobilin üretim özellikleri itibariyle toplumdaki tüm bireylerin kullanımına sunulan binek otomobil olduğu, dolayısıyla özürlülerin eğitimleri, meslekleri, günlük yaşamları için özel olarak üretilmiş her türlü araç-gereç kapsamında değerlendirilmesinin mümkün olmadığı belirtilerek başvurunun reddine karar verilmiştir.

8. Başvurucu, idarenin ret işleminin iptali ve ödediği katma değer vergisinin iadesine karar verilmesi istemiyle Manisa Vergi Mahkemesinde dava açmıştır. Yapılan yargılama sonucunda anılan Mahkemenin 5/6/2012 tarih ve E.2012/131, K.2012/472 sayılı kararı ile işlem hukuka uygun bulunarak dava reddedilmiştir.

9. Bu karara karşı Manisa Bölge İdare Mahkemesi nezdinde itirazda bulunulmuş, anılan Mahkemenin 7/9/2012 tarih ve E.2012/361, K.2012/253 sayılı kararıyla itirazın reddine ve kararın onanmasına karar verilmiştir.

10. Manisa Bölge İdare Mahkemesince verilen onama kararı, 24/9/2012 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş ve bu karara karşı karar düzeltme isteminde bulunulmamıştır.

B. İlgili Hukuk

11. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası, geçici 18. maddesinin yedinci fıkrası, 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası, geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası, 3065 sayılı Kanun'un 17. maddesinin (4) numaralı fıkrasının (s) bendi.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 5/3/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 26/9/2012 tarihli ve 2012/73 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

13. Başvurucu, hakkında tesis edilen idari işlem ile bu işleme karşı açılan dava sonucu verilen mahkeme kararlarının, Türkiye tarafından imzalanan ve taraf olan devletlere, engellilere karşı ayrımcılığı ortadan kaldırma ve onların yaşam standartlarını yükseltme yükümlülüğü getiren Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme ile yine Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca kabul edilen Sakat Kişilerin Hakları Beyannamesine aykırı olduğunu, özürlü oğlu için satın aldığı otomobilin 3065 sayılı Kanun'un 17. maddesinin (4) numaralı fıkrasının (s) bendinde belirtilen, özürlüler için üretilmiş her türlü

araç-gereç kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini belirterek, anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve satın aldığı otomobil için ödediği 3.405,84 TL katma değer vergisinin yasal faiziyle tazminini talep etmiştir.

B. Değerlendirme

14. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasında herkesin, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabileceği hükmüne yer verilmiştir. Anayasa'nın geçici 18. maddesinin yedinci fıkrasında bireysel başvuruya ilişkin düzenlemelerin iki yıl içinde tamamlanacağı ve uygulama kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bireysel başvuruların kabul edileceği, 6216 sayılı Kanun'un 76. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise Kanunun 45 ilâ 51 inci maddelerinin 23/9/2012 tarihinde yürürlüğe gireceği belirtilmiştir.

15. 6216 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

16. Anılan Anayasa ve Kanun hükümleri uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup, Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilecektir. Bu açık düzenlemeler karşısında, anılan tarihten önce kesinleşmiş nihai işlem ve kararları da içerecek şekilde yetki kapsamının genişletilmesi mümkün değildir.

17. Öte yandan, Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir. (B. No: 2012/51, § 18, 25/12/2012)

18. Başvuru konusu olayda başvurucu, başvurusunun idarece reddedilmesi işleminin iptali ile ödediği katma değer vergisinin iadesine karar verilmesi istemiyle Manisa Vergi Mahkemesinde dava açmış ve dava anılan Mahkemenin 5/6/2012 tarih ve E.2012/131, K.2012/472 sayılı kararı ile reddedilmiş, bu karara karşı Manisa Bölge İdare Mahkemesi nezdinde itirazda bulunmuş, anılan Mahkemenin 7/9/2012 tarih ve E.2012/361, K.2012/253 sayılı kararıyla itiraz isteminin reddine ve Manisa Vergi Mahkemesinin kararının onanmasına karar verilmiştir. Karar, 24/9/2012 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu bu karara karşı karar düzeltme yoluna başvurmamıştır. Böylece hukuk yolları bireysel başvuru yönünden Manisa Bölge İdare Mahkemesinin 7/9/2012 tarihli kararıyla tüketilmiştir.

19. Açıklanan nedenlerle, olayda iç hukuk yolunu tüketen nihai kararın, Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başladığı 23/9/2012 tarihinden önce verildiği anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 5/3/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

M.E.

B. No: 2012/74 | Karar tarihi: 05.03.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/74

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

M.E. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/74)

Karar Tarihi: 5/3/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Mehmet ERTEN

Zehra Ayla PERKTAŞ

Erdal TERCAN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Şermin BİRTANE

Başvurucu : M. E.

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, Fırat Üniversitesi Mühendislik Fakültesi İnşaat Mühendisliği Bölümü İkinci Öğretim Programına kayıt hakkı kazandığı hâlde yaptığı müracaatın kabul edilmediğini belirterek eğitim ve öğrenim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 26/9/2012 tarihinde Bingöl 1. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Belirlenen eksikliklerin tamamlanmasının ardından, dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 4/3/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAYLAR VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, Fırat Üniversitesi Bingöl Meslek Yüksekokulu İnşaat Bölümü mezunudur. Fırat Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Dekanlığının 22/12/1997 tarihli yazısıyla başvurucuya anılan Üniversitenin İnşaat Mühendisliği Bölümü İkinci Öğretim Programına dikey geçiş kapsamında kayıt yaptırmaya hak kazandığı bildirilmiştir.

6. Başvurucu, 16/1/1998 tarihinde anılan programa kayıt yaptırmak için müracaat etmiş, ancak kaydı yapılmamıştır.

7. Başvurucu, adı geçen öğretim programına kayıt için yaptığı başvurunun kabul edilmemesine ilişkin işleme karşı idari makamlara başvurmadığı gibi mahkemelerde dava da açmamıştır.

B. İlgili Hukuk

8. 6/1/1982 tarih ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasında idari işlemlere karşı açılacak dava türleri belirtilmiş, 7. maddesinde ise idari yargı mercilerinde dava açma süreleri gösterilmiştir.

9. 2577 sayılı Kanun'un 10. maddesi şöyledir:

"1. İlgililer, haklarında idari davaya konu olabilecek bir işlem veya eylemin yapılması için idari makamlara başvurabilirler.

2. Altmış gün içinde bir cevap verilmezse istek reddedilmiş sayılır. İlgililer altmış günün bittiği tarihten itibaren dava açma süresi içinde, konusuna göre Danıştay'a, idare ve vergi mahkemelerine dava açabilirler. Altmış günlük süre içinde idarece verilen cevap kesin değilse ilgili bu cevabı, isteminin reddi sayarak dava açabileceği gibi, kesin cevabı da bekleyebilir. Bu takdirde dava açma süresi işlemez. Ancak, bekleme süresi başvuru tarihinden itibaren altı ayı geçemez. Dava açılmaması veya davanın süreden reddi hallerinde, altmış günlük sürenin bitmesinden sonra yetkili idari makamlarca cevap verilirse, cevabın tebliğinden itibaren altmış gün içinde dava açabilirler."

10. 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesi şöyledir:

"1. İlgililer tarafından idari dava açılmadan önce, idari işlemin kaldırılması, geri alınması değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması üst makamdan, üst makam yoksa işlemi yapmış olan makamdan, idari dava açma süresi içinde istenebilir. Bu başvurma, işlemeye başlamış olan idari dava açma süresini durdurur.

2. Altmış gün içinde bir cevap verilmezse istek reddedilmiş sayılır.

3. İsteğin reddedilmesi veya reddedilmiş sayılması halinde dava açma süresi yeniden işlemeye başlar ve başvurma tarihine kadar geçmiş süre de hesaba katılır."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Mahkemenin 5/3/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 26/9/2012 tarih ve 2012/74 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

12. Başvurucu, 16/1/1998 tarihinde dikey geçiş yoluyla kayıt hakkı kazandığı Fırat Üniversitesi Mühendislik Fakültesi İnşaat Mühendisliği Bölümü İkinci Öğretim Programına

kayıt için müracaat ettiğini, ancak görevli memurun belgelerini almayarak kayıt işlemini yapmadığını, söz konusu tarihin kayıt için son gün olması nedeniyle bu işleme karşı idari makamlara veya mahkemeye başvurmadığını belirterek, Anayasa'nın 42. maddesinde tanımlanan eğitim ve öğrenim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

13. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

14. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

15. Bu düzenlemeler uyarınca, başvurucunun Anayasa Mahkemesi önüne getirdiği şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtlarını zamanında bu makamlara sunması ve aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir.

16. İdari işlemler, idarenin kamu kudretini kullanarak tesis ettiği, tek yanlı irade açıklaması ile hukuksal sonuç doğuran, başka bir deyişle, hukuk düzeninde değişiklik yapan işlemleridir. İdari işlemlere karşı idari yargıda 2577 sayılı Kanun'un 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde tanımlanan iptal davası açılabileceği gibi, idari işlemler nedeniyle bir zarar doğmuşsa, bunun giderilmesi için aynı fıkranın (b) bendinde belirtilen tam yargı davası açılması imkânı da bulunmaktadır.

17. Bunun yanı sıra 2577 sayılı Kanun'un 10. maddesinde, ilgililerin, haklarında idari davaya konu olabilecek bir işlem veya eylemin yapılması için idari makamlara başvurabilecekleri, altmış gün içinde bir cevap verilmezse isteğin reddedilmiş sayılacağı, altmış günün bittiği tarihten itibaren dava açma süresi içinde konusuna göre Danıştaya, idare ve vergi mahkemelerine dava açabilecekleri düzenlenmiştir.

18. Öte yandan anılan Kanun'un 11. maddesinde ise idare tarafından bir idari işlemin tesis edilmesi durumunda, ilgililerin dava açmadan önce bu işlemin kaldırılmasını, geri alınmasını, değiştirilmesini veya yeni bir işlem yapılmasını üst makamdan, üst makam yoksa işlemi yapmış olan makamdan idari dava açma süresi içinde isteyebilecekleri belirtilmiştir.

19. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle derece mahkemelerinde, olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulması esastır. Bireysel başvuru yoluna, iddia edilen hak ihlallerinin bu olağan denetim mekanizması çerçevesinde giderilememesi durumunda başvurulabilir.

20. Başvuru konusu olayda, başvurucunun anılan öğretim programına kaydının yapılmaması üzerine, öncelikle yazılı olarak idari makamlara başvuruda bulunması, bunun reddi üzerine

2577 sayılı Kanun'un 7., 10. ve 11. maddelerinde belirtilen süreler içinde idari yargı mercilerinde dava açması ve olağan kanun yollarını tüketmesi gerekirken, belirtilen usulü takip etmeyip söz konusu işleme karşı doğrudan bireysel başvuruda bulunduğu görülmüştür.

21. İncelenen başvurunun, başvurucunun idari işlem aleyhine kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamını tüketmeden doğrudan bireysel başvuruda bulunması nedeniyle, 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca kabul edilebilirlik kriterlerini taşımadığı anlaşılmaktadır.

22. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu işleme karşı idari ve yargısal kanun yollarının tamamı tüketilmeden bireysel başvuru yapıldığı anlaşıldığından başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "başvuru yollarının tüketilmemiş olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun "başvuru yollarının tüketilmemiş olması" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 5/3/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖMER OSMAN SOYLU

B. No: 2012/363 | Karar tarihi: 05.03.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/363

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖMER OSMAN SOYLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/363)

Karar Tarihi: 5/3/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Mehmet ERTEN

Zehra Ayla PERKTAŞ

Erdal TERCAN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Muharrem İlhan KOÇ

Başvurucu : Ömer Osman SOYLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, noter olarak görev yaptığı dönemde noterlik başkâtibi tarafından yapılan bir işlemle ilgili olarak, bu işlemin suç teşkil ettiği kesin bir yargı kararıyla belirlenmeden, gözetim ve denetim görevini yerine getirmediği iddiasıyla hakkında son soruşturmanın açılmasına karar verilmesinin anayasal haklarını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 23/10/2012 tarihinde Anayasa Mahkemesine Kayseri 2. Ağır Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucunun Kayseri 6. Noteri olarak görev yaptığı dönemde, noterlik başkâtibi tarafından 26/4/2011 tarihinde düzenlenen bir sözleşme nedeniyle, başkâtip hakkında görevini kötüye kullandığı iddiasıyla 19/3/2012 tarih ve 2012/1712 sayılı iddianameyle Kayseri 5. Sulh Ceza Mahkemesine kamu davası açılmıştır.

6. Noterlik başkâtibi hakkında Kayseri 5. Sulh Ceza Mahkemesinin 2012/376 Esas sayılı dosyasında görülen dava başvuru tarihi itibarıyla derdesttir.

7. Başvurucu hakkında, başkatibin denetimi görevini yapmadığı iddiasıyla 18/1/1972 tarih ve 1512 sayılı Noterlik Kanunu'nun 153. ve 154. maddeleri kapsamında soruşturma başlatılmıştır. Adalet Bakanlığı tarafından verilen kovuşturma izni üzerine, Cumhuriyet savcısı Boğazlıyan Ağır Ceza Mahkemesinden son soruşturmanın açılmasına karar verilmesini talep etmiştir.

8. Boğazlıyan Ağır Ceza Mahkemesi 4/10/2012 tarih ve E.2012/71, K.2012/89 sayılı kararıyla başvurucu hakkında görevi ihmal suçuna ilişkin son soruşturmanın Kayseri Ağır Ceza Mahkemesine açılmasına kesin olarak karar vermiştir.

B. İlgili Hukuk

9. 1512 sayılı Kanun'un 153, 154 ve 160. maddeleri şöyledir:

"Madde 153 – Noterlerin, görevden doğan veya görev sırasında işledikleri suçlarından dolayı kovuşturma yapılabilmesi Adalet Bakanlığının iznine bağlıdır.

Madde 154 – Adalet müfettişleri veya mahalli Cumhuriyet Savcısı tarafından düzenlenen dosya, Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğüne tevdi olunur. İnceleme sonunda kovuşturma yapılması gerekli görüldüğü takdirde dosya, suçun işlendiği yer Ağır Ceza Mahkemesine en yakın bulunan Ağır Ceza Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığına gönderilir.

Cumhuriyet Savcısı beş gün içinde, iddianamesini düzenliyerek dosyayı son soruşturmanın açılmasına veya açılmasına yer olmadığına karar verilmek üzere Ağır Ceza Mahkemesine verir.

İddianamenin bir örneği, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun hükümleri uyarınca, hakkında kovuşturma yapılan notere tebliğ olunur. Bu tebliğ üzerine noter, kanunda yazılı süre içinde bazı delillerin toplanmasını ister veya kabule değer bir istemde bulunursa nazara alınır. Gerekirse soruşturma Başkan tarafından derinleştirilir.

Haklarında son soruşturmanın açılmasına karar verilen noterlerin duruşmaları, suçun işlendiği yer Ağır Ceza mahkemesinde yapılır."

"Madde 160 –Noterlik dairesinde çalışan katiplerin ve katip adaylarının görevlerinden dolayı işledikleri suçlara iştiraki bulunmıyan hallerde noter, bu kimseler üzerindeki gözetim ve denetim görevini yerine getirmediği sabit olduğu takdirde, Türk Ceza Kanununun 257 nci maddesinin ikinci fıkrası hükmüne göre cezalandırılır."

10. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Görevi kötüye kullanma" kenar başlıklı 257. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstererek, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da

kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Mahkemenin 5/3/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 23/10/2012 tarihli ve 2012/363 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

12. Başvurucu, noter olarak görev yaptığı dönemde noterlik başkâtibi tarafından yapılan bir işlemle ilgili olarak, bu işlemin hukuka aykırılığı, suç teşkil ettiği ve emri altında çalışan kişinin bu suçu işlediği kesin bir yargı kararıyla tespit edilmeden, hakkında 1512 sayılı Kanun’un 160. maddesi kapsamında kovuşturmaya başlanmasının masumiyet karinesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

13. Anayasa’nın 38. maddesi şöyledir:

“Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz.”

14. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un “Bireysel başvuru hakkı” kenar başlıklı 45. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye’nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir.

(2) İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir.”

15. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un “Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi” kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımayan ve başvurucunun önemli bir zarara uğramadığı başvurular ile açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.”

16. Anayasa’nın suç ve cezalara ilişkin esasları düzenleyen 38. maddesini suçlamadan vazgeçilmesini sağlama hakkını içerdiği şeklinde yorumlamak mümkün değildir. Suçluluğu kesin hükümle sabit oluncaya kadar kimsenin suçlu sayılamayacağı anayasal bir esas olduğundan, kişinin kovuşturma sürecine tabi kılınmasıyla masumiyet karinesinin ihlal edildiği söylenemez. Bu nedenle, ceza muhakemesi sürecinde yargı mercileri tarafından suçla itham edilme veya yargı mercilerinin suç şüphesini ifade eden kararları bu kapsamda değerlendirilemez.

17. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, ikincil nitelikte bir hukuk yoludur. Bu nedenle, kanunlarda yer alan idari ve yargısal başvuru yollarının, bireysel başvurudan önce tüketilmiş olması gerekir. Görevi ihmal suçlamasıyla Boğazlıyan Ağır Ceza Mahkemesinin 4/10/2012 tarih ve E.2012/71, K.2012/89 sayılı son soruşturma açılması kararının, başvurucunun suçlu bulunduğuna ilişkin nihai bir karar olarak nitelendirilmesi mümkün

olmadığı gibi, bu konuda başvuru yollarının tüketildiği de söylenemez.

18. Başvurucunun görevi nedeniyle özel bir usule göre yürütülen soruşturma sürecinin adaleti hiçe sayan bir tarzda keyfî gerçekleştiğine yönelik bir iddia ileri sürülmemiş ve masumiyet karinesine uygun davranılmadığını gösteren bir delil de sunulmamıştır.

19. Sonuç olarak, başvurucunun noterlik görevi nedeniyle kanunda belirtilen usule göre yürütülen soruşturma sonunda, son soruşturmanın açılmasına karar verilerek sanık olarak yargılanmasının, bir cezalandırma olduğu ve bunun tek başına masumiyet karinesini ihlal ettiği yönündeki başvurunun hukuki bir temeli bulunmadığı, başvurucu hakkında öngörülen yargılama sürecinin de yürütülüp tümüyle sonuçlandırılmamış olduğu dikkate alındığında, başvuru yollarının tüketilmediği anlaşılmıştır.

20. Açıklanan nedenlerle başvurunun, “başvuru yollarının tüketilmemiş olması” ve “açıkça dayanaktan yoksunluk” nedenleriyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun “başvuru yollarının tüketilmemiş olması” ve “açıkça dayanaktan yoksunluk” nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 5/3/2013 günü OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Ş.B.

B. No: 2012/475 | Karar tarihi: 05.03.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/475

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Ş.B. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/475)

Karar Tarihi: 5/3/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Muammer TOPAL

Raportör : Recep ÜNAL

Başvurucu : Ş.B.

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, hâkimlik görevine yeniden atanması talebiyle Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna (Kurul) yaptığı başvurunun reddedilmesi nedeniyle Anayasa'nın 10., 17., 20., 49. ve 70. maddelerinde düzenlenen haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 22/10/2012 tarihinde Kadıköy 2. Ağır Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 25/12/2012 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, İnebolu hâkimi olarak 1997 yılında göreve başlamış, 1998 yılında istifa ederek görevinden ayrılmıştır. Başvurucu, 1999 yılında yeniden mesleğe kabul talebinde bulunmuş ve bu talebinin Kurul tarafından kabul edilmesi üzerine Bismil hâkimi olarak yeniden atanmış ve göreve başlamıştır.

6. Başvurucu hakkında, Bismil hâkimi olarak görev yapmakta iken yürütülen disiplin soruşturması sonucunda, Kurulun 5/7/2001 tarih ve 276 sayılı kararıyla meslekten çıkarma cezası verilmiştir.

7. Başvurucu, anılan karar aleyhine yeniden inceleme talebinde bulunmuştur. Bu süreç devam ederken başvurucu, 5/10/2001 tarihinde ikinci defa hâkimlik mesleğinden istifa etmiştir. İstifadan sonra başvurucunun yeniden inceleme talebi Kurul tarafından kabul edilerek meslekten çıkarma cezası kaldırılmış ve hakkında yer değiştirme cezası verilmiştir.

8. Başvurucu, 5/4/2007 tarihli dilekçesi ile yeniden mesleğe kabul edilme talebinde bulunmuş, Kurul, başvurucunun talebini 3/5/2007 tarih ve 356 sayılı kararıyla, yeniden inceleme talebini 25/9/2007 tarih ve 791 sayılı kararıyla, bu karara karşı itirazını ise 5/2/2008 tarih ve 37 sayılı kararıyla reddetmiştir.

9. Başvurucu, 26/1/2011 tarihinde tekrar dilekçe vererek, yeniden mesleğe kabul edilme talebinde bulunmuş ancak başvurucunun bu talebi de Kurul tarafından, 24/2/1983 tarih ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun 40. maddesinin son fıkrasında yer alan kural gerekçe gösterilerek 22/6/2011 tarih ve 2011/4093 sayılı kararla reddedilmiştir. Bu karar, başvurucuya 28/9/2011 tarihinde tebliğ edilmiş ve 8/10/2011 tarihinde kesinleşmiştir.

B. İlgili Hukuk

10. 2802 sayılı Kanun'un "Yeniden atanma" kenar başlıklı 40. maddesi şöyledir:

"Hakimlik ve savcılık mesleğinden kendi istekleriyle çekilen veya emekli olanlardan tekrar mesleğe dönmek isteyenler, mesleğe kabulde aranan nitelikleri kaybetmemiş olmaları koşulu ile ayrıldıkları tarihte almakta oldukları aylık derecesine eşit bir derecenin aynı kademesine Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca atanabilirler.

…

Bu madde hükümlerine göre atananlardan, meslekten ayrılanlar bir daha mesleğe kabul edilemezler."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Mahkemenin 5/3/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 22/10/2012 tarih ve 2012/475 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

12. Başvurucu, Adalet Bakanlığının, kendisi hakkında açtığı soruşturma ile Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasındaki "kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz" kuralının ve Anayasa'nın 20. maddesinde tanımlanan özel hayatın gizliliği hakkının; yine hâkimlik mesleğine kabulde aranan tüm şartları taşımasına, kazanılmış hakka sahip bulunmasına ve meslekten kendi isteği ile ayrılmamış olmasına rağmen yeniden atanma taleplerinde 2802 sayılı Kanun'un 40. maddesindeki engel gerekçe

gösterilerek Anayasa'nın 10. maddesinde tanımlanan "kanun önünde eşitlik" ilkesinin ve 70. maddesinde tanımlanan "kamu hizmetine girme" hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

13. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasında herkesin, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabileceği hükmüne yer verilmiştir. Anayasa'nın geçici 18. maddesinin yedinci fıkrasında bireysel başvuruya ilişkin düzenlemelerin iki yıl içinde tamamlanacağı ve uygulama kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bireysel başvuruların kabul edileceği, 6216 sayılı Kanun'un 76. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise Kanunun 45 ila 51. maddelerinin 23/9/2012 tarihinde yürürlüğe gireceği belirtilmiştir.

14. 6216 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

15. Anılan Anayasa ve Kanun hükümleri uyarınca Anayasa Mahkemesinin yetkisinin zaman bakımından başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup, Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilecektir. Bu açık düzenlemeler karşısında, anılan tarihten önce kesinleşmiş nihai işlem ve kararları da içerecek şekilde yetki kapsamının genişletilmesi mümkün değildir.

16. Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir. (B. No: 2012/51, § 18, 25/12/2012)

17. Başvuru konusu olayda başvurucunun, 26/1/2011 tarihli yeniden mesleğe kabul edilme talebi, Kurulun 22/6/2011 tarih ve 2011/4093 sayılı kararıyla reddedilmiş ve bireysel başvuru yönünden kesinleşmiştir.

18. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu kararın Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başladığı 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş olduğu anlaşıldığından başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin, "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 5/3/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

REMZİYE DUMAN

B. No: 2012/491 | Karar tarihi: 05.03.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/491

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

REMZİYE DUMAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/491)

Karar Tarihi: 5/3/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Mehmet ERTEN

Zehra Ayla PERKTAŞ

Erdal TERCAN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Şermin BİRTANE

Başvurucu : Remziye DUMAN

Vekili : Av. Mehmet Nuri YILDIZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, terör olayları nedeniyle köyünü terk etmek zorunda kaldığından uğradığı zararların karşılanması için açtığı davada adli yardım talebi reddedildikten sonra yargılama giderlerinin yatırılmaması gerekçe gösterilerek davanın açılmamış sayılması yolunda verilen kararın mülkiyet hakkı ve hak arama hürriyetini ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 30/10/2012 tarihinde Van 2. İdare Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 4/3/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAYLAR VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu Hakkâri ili, Çukurca ilçesi, Uzundere köyünde ikamet etmekte iken terör olayları sebebiyle 1995 yılı Ekim ayında köyünden göç etmiş, Van ili, Bostaniçi beldesi, Yalım Erez Mahallesine yerleşmiştir.

6. Başvurucu, 1/8/2009 tarihinde İçişleri Bakanlığına müracaat ederek köyünü terk etmek zorunda kalması sebebiyle zarara uğradığından bahisle tarafına manevi tazminat ödenmesini istemiştir.

7. Başvurucunun talebi İçişleri Bakanlığının 20/8/2009 tarih ve 6626 sayılı işlemiyle reddedilmiş, başvurucu, bu işlemin iptali ve tarafına manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi istemiyle Van İdare Mahkemesinde adli yardım talepli dava açmıştır.

8. Van 1. İdare Mahkemesinin 30/3/2010 tarih ve E.2009/1141 sayılı kararıyla başvurucunun adli yardım talebi reddedilmiş ve 8/6/2010 tarihli ara kararla başvurucudan harç ve posta ücreti yatırması istenilmiştir. Verilen sürede harç ve posta gideri yatırılmadığından aynı Mahkemenin 26/7/2010 tarihli ara kararıyla başvurucuya tekrar süre verilerek harç ve posta giderini yatırması, aksi halde davanın açılmamış sayılmasına karar verileceği bildirilmiştir.

9. Verilen sürede harç ve posta ücretinin yatırılmaması üzerine, anılan Mahkemenin 30/9/2010 tarih ve E.2009/1141, K.2010/1530 sayılı kararıyla davanın açılmamış sayılmasına karar verilmiştir. Başvurucunun temyizi üzerine karar, Danıştay 15. Dairesinin 19/9/2011 tarih ve E.2011/11058, K.2011/1288 sayılı kararı ile onanmıştır.

10. Başvurucunun karar düzeltme talebi ise aynı Dairenin 5/6/2012 tarih ve E.2012/4250, K.2012/3671 sayılı kararı ile reddedilmiş, karar aynı tarihte kesinleşmiştir.

B. İlgili Hukuk

11. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası, geçici 18. maddesinin yedinci fıkrası, 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası, geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası, 6/1/1982 tarih ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 46 ve 54. maddeleri.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 5/3/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 30/10/2012 tarih ve 2012/491 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

13. Başvurucu, 1995 yılında göç ettiği köyündeki mülkünden o tarihten beri yararlanamadığını, köydeki evinin diğer yapılarla birlikte yıkıldığını duyduğunu, köyüne geri dönemediğinden maddi sıkıntı ve manevi acı içinde bulunduğunu, açtığı tazminat davasının da maddi durumunun dava harç ve giderlerini karşılamasına imkân vermemesi ve adli yardım talebinin reddedilmesi nedeniyle, yargılama giderlerini yatıramadığından reddedildiğini belirterek Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkının ve 36. maddesinde tanımlanan hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

14. 6216 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

15. Anılan hüküm uyarınca Anayasa Mahkemesinin yetkisinin zaman bakımından başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup, Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilecektir. Bu açık düzenleme karşısında, anılan tarihten önce kesinleşmiş nihaî işlem ve kararları da içerecek şekilde yetki kapsamının genişletilmesi mümkün değildir. Mahkemenin zaman bakımından yetkisine ilişkin bu düzenlemenin kamu düzenine ilişkin olması nedeniyle, bireysel başvurunun tüm aşamalarında resen dikkate alınması gerekir.

16. Öte yandan, Anayasa Mahkemesinin bireysel başvurularda zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir (B. No: 2012/51, § 18, 25/12/2012).

17. Başvuru konusu Van 1. İdare Mahkemesinin 30/9/2010 tarih ve E.2009/1141, K.2010/1530 sayılı kararı, Danıştay 15. Dairesinin 19/9/2011 tarih ve E.2011/11058, K.2011/1288 sayılı kararı ile onanmış, karar düzeltme talebi ise aynı Dairenin 5/6/2012 tarih ve E.2012/4250, K.2012/3671 sayılı kararı ile reddedilmiş ve karar aynı tarihte kesinleşmiştir.

18. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu kararın 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş olduğu anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V.HÜKÜM

Başvurunun, "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 5/3/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ESTAŞ KUM VE TİCARET MAD. NAK. SAN. A.Ş.

B. No: 2012/644 | Karar tarihi: 05.03.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/644

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ESTAŞ KUM VE TİCARET MAD. NAK. SAN. A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/644)

Karar Tarihi: 5/3/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Mehmet ERTEN

Zehra Ayla PERKTAŞ

Erdal TERCAN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Şebnem NEBİOĞLU ÖNER

Başvurucu : Estaş Kum ve Ticaret Mad. Nak. San. A.Ş.

Temsilcisi : Ömer ERİŞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, Antalya Valiliği tarafından verilen idari para cezası aleyhine kanun yollarına başvurulduğunu, kanun yolu incelemesi sürecinde idari para cezasının dayanağı olan mevzuatta değişikliğe gidilerek ceza miktarında lehe düzenlemeler yapıldığını ancak lehe olan kanun hükmünün tatbik edilmediğini, ayrıca talebi hakkında yürütülen yargılama sürecinin adil olmadığını belirterek, Anayasa'nın 36., 38. ve 48. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 12/11/2012 tarihinde Antalya 6. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 25/12/2012 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik

incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAYLAR VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu aleyhine, 29/12/2005 tarihli suç tutanağına istinaden, Antalya Valiliğinin 30/06/2008 tarih ve 1413 sayılı yazıları ile 430.650,00 TL idari para cezası verilmiştir.

6. Başvurucu tarafından bahse konu para cezasının kaldırılması için Antalya 1. Sulh Ceza Mahkemesine müracaatta bulunulmuş ve Mahkemece 2/4/2010 tarih ve 2008/1840-1840 D-İş sayılı karar ile başvurunun reddine karar verilmiştir.

7. Başvurucu bu karar aleyhine Antalya 3. Ağır Ceza Mahkemesine itirazda bulunmuş, Mahkemenin 26/5/2010 tarih ve 2010/859 D-İş sayılı kararı ile itirazın reddine karar verilmiş ve karar bu tarihte kesinleşmiştir.

8. Başvurucu tarafından 18/2/2011 tarihli dilekçe ile Antalya 3. Ağır Ceza Mahkemesinin 2010/859 D-İş sayılı dosyasında verilen hükmün kanun yararına bozulması talep edilmiştir.

9. Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğünün 3/5/2011 tarih ve 24564 sayılı yazıları ile dosya kapsamına, dayandığı gerekçeye ve mahkemenin takdirine nazaran Antalya 3. Ağır Ceza Mahkemesinin 2010/859 D-İş sayılı kararı aleyhine kanun yararına bozma yoluna gidilmediği bildirilmiştir.

10. Başvurucu tarafından 7/6/2011 tarihli dilekçe ile ikinci defa kanun yararına bozma talebinde bulunulmuştur.

11. Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğünün 24/8/2011 tarih ve 44618 sayılı yazıları ile Antalya 3. Ağır Ceza Mahkemesinin 2010/859 D-İş sayılı kararının kanun yararına bozulmasının istenilmesi talebiyle dosya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiştir.

12. Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğünün 24/8/2011 tarih ve 44618 sayılı yazısına istinaden, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının 28/9/2011 tarih ve 270876 sayılı yazıları ile, anılan kararın 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 309. maddesi uyarınca bozulması hususunda Yargıtay 7. Ceza Dairesi Başkanlığına ihbarda bulunulmuştur.

13. Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 6/2/2012 tarih ve E.2011/9749, K.2012/1332 sayılı kararı ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının kanun yararına bozma istemine dayanan ihbarname içeriği yerinde görülmediğinden reddine karar verilmiştir.

B. İlgili Hukuk

14. 22/4/1926 tarih ve 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 12. maddesinin beşinci fıkrası, 30/3/2005 tarih ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 22. maddesinin (1) numaralı, 27. maddesinin (1) numaralı ve 29. maddesinin (1) numaralı fıkraları ile 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 267. maddesi, 268. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (a) ve (b) bentleri ve 309. maddesi.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Mahkemenin 5/3/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 12/11/2012

tarih ve 2012/644 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

16. Başvurucu, Antalya Valiliği tarafından verilen idari para cezası aleyhine kanun yollarına başvurulduğunu, yargılama sırasında yetersiz bilirkişi raporlarına dayanılarak karar verildiğini, ayrıca kanun yolu incelemesi sürecinde idari para cezasının dayanağı olan mevzuat hükmünde değişikliğe gidilerek ceza miktarında lehe düzenlemeler yapıldığını ancak hakkında lehe olan kanun hükmünün uygulanmadığını belirterek, Anayasa'nın 36., 38. ve 48. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

17. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasında herkesin, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabileceği hükmüne yer verilmiştir. Anayasa'nın geçici 18. maddesinin yedinci fıkrasında bireysel başvuruya ilişkin düzenlemelerin iki yıl içinde tamamlanacağı ve uygulama kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bireysel başvuruların kabul edileceği, 6216 sayılı Kanun'un 76. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise Kanun'un 45 ila 51. maddelerinin 23/9/2012 tarihinde yürürlüğe gireceği belirtilmiştir.

18. 6216 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

19. Anılan Anayasa ve Kanun hükümleri uyarınca Anayasa Mahkemesinin yetkisinin zaman bakımından başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup, Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilecektir. Bu açık düzenlemeler karşısında, anılan tarihten önce kesinleşmiş nihaî işlem ve kararları da içerecek şekilde yetki kapsamının genişletilmesi mümkün değildir.

20. Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir. (B. No: 2012/51, § 18, 25/12/2012)

21. Başvuru konusu olayda, başvurucu Antalya Valiliğinin 30/06/2008 tarih ve 1413 sayılı yazıları ile verilen idari para cezasının iptali için Antalya 1. Sulh Ceza Mahkemesine başvurmuş, bu Mahkemenin 2008/1840 D-İş sayılı ret kararına karşı yaptığı itiraz, Antalya 3. Ağır Ceza Mahkemesinin 26/5/2010 tarih ve 2010/859 D-İş sayılı kararı ile reddedilmiş ve karar bu tarihte kesinleşmiştir. Başvurucu söz konusu hükmün kanun yararına bozulması talebinde bulunmuş, yaptığı ilk talep üzerine Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğünün 3/5/2011 tarih ve 24564 sayılı yazıları ile kanun yararına bozma yoluna gidilmediği bildirilmiştir. Başvurucunun ikinci kanun yararına bozma talebi, Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğünün 24/8/2011 tarih ve 44618 sayılı yazıları ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiştir. Belirtilen yazıya istinaden Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının 28/9/2011 tarih ve 270876 sayılı yazıları ile Yargıtay 7. Ceza Dairesi Başkanlığına taleple ilgili ihbarda bulunulmuş ancak, Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 6/2/2012 tarih ve E.2011/9749, K.2012/1332 sayılı kararı ile ihbarname içeriği yerinde

görülmediğinden reddine karar verilmiştir.

22. 5271 sayılı Kanun'un 309. ve 310. maddeleri uyarınca kanun yararına bozma; hâkimler ve mahkemeler tarafından verilen ve istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen kararlar için öngörülen ve bu kararların Yargıtayca denetlenmesini sağlayan bir kanun yoludur. Amacı kesinleşen kararlardaki hukuka aykırılıkları gidermek ve kanunların ülke içinde eşit bir şekilde uygulanmasını sağlamak olan kanun yararına bozma, kesin kararlara karşı başvurulan bir yol olduğundan, olağanüstü bir kanun yoludur. Öte yandan kanun yararına bozma, kişiler için doğrudan ulaşılabilir bir yol olmayıp olağanüstü bir kanun yolu niteliği taşımakla, tüketilmesi gereken bir yol değildir.

23. Başvuru konusu olayda, kanun yararına bozma yolunun kabulü ile yeniden incelenmiş dosya hakkında Yargıtay 7. Ceza Dairesinin karar tarihi olan 6/2/2012 tarihinin Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi kapsamı dışında kaldığı açıktır.

24. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu kararın bireysel başvuruların incelenmeye başlandığı tarih olarak belirlenen 23/9/2012 gününden önce kesinleşmiş olduğu anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 5/3/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

DOĞUBAYAZIT TİCARET VE SANAYİ ODASI

B. No: 2012/743 | Karar tarihi: 05.03.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/743

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

DOĞUBAYAZIT TİCARET VE SANAYİ ODASI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/743)

Karar Tarihi: 5/3/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Mehmet ERTEN

Zehra Ayla PERKTAŞ

Erdal TERCAN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Özcan ÖZBEY

Başvurucu : Doğubayazıt Ticaret ve Sanayi Odası

Temsilcisi : Ali EFE (Doğubayazıt Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı)

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 18/5/2004 tarih ve 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu'nun 16. maddesinin beşinci fıkrasında ve 18. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan, üst üste iki dönem meclis başkanlığı ve yönetim kurulu başkanlığı yapmış olanların, aradan iki seçim dönemi geçmedikçe aynı göreve yeniden seçilemeyeceklerini öngören hükümler nedeniyle anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 21/11/2012 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 25/12/2012 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin

Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAYLAR VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Doğubayazıt Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanlığına iki dönem üst üste seçilen başvurucu temsilcisi ikinci kez seçildiği 31/1/2009 tarihinden itibaren bu görevini yürütmektedir.

6. 5174 sayılı Kanun'un 81. maddesine istinaden yürürlüğe konulan 4/6/2012 tarih ve 2012/3237 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca 2013 yılının Şubat ayında başlayıp Mart ayında tamamlanması gereken oda ve borsaların organlarının seçimleri, Bakanlar Kurulunun 28/1/2013 tarih ve 2013/4244 sayılı kararı ile 2013 yılının Mayıs ayında başlayıp Haziran ayında tamamlanacaktır.

B. İlgili Hukuk

7. 5174 sayılı Kanun'un 16. maddesinin beşinci fıkrası şöyledir:

"Üst üste iki dönem meclis başkanlığı yapmış olanlar, aradan iki seçim dönemi geçmedikçe aynı göreve yeniden seçilemezler."

8. 5174 sayılı Kanun'un 18. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Üst üste iki dönem yönetim kurulu başkanlığı yapmış olanlar, aradan iki seçim dönemi geçmedikçe aynı göreve yeniden seçilemezler."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 5/3/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 21/11/2012 tarih ve 2012/743 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu tüzel kişilik temsilcisi, Doğubayazıt Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanlığı görevini iki dönem üst üste ifa ettiğini belirterek 5174 sayılı Kanun'un 16 ve 18. maddeleri uyarınca üçüncü defa bu göreve seçilme imkânının ortadan kaldırılmış olması nedeniyle anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

11. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar" kenar başlıklı 46. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesi şöyledir:

"Kamu tüzel kişileri bireysel başvuru yapamaz."

12. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü ve 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkraları uyarınca, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiğini iddia eden herkese Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapma hakkı tanınmıştır.

13. 6216 sayılı Kanun'un 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, bireysel başvurunun ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı

doğrudan etkilenenler tarafından yapılabileceği kurala bağlanmış, buna karşılık aynı maddenin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde ise kamu tüzel kişilerinin bireysel başvuru yapamayacakları belirtilmiştir.

14. Anılan (2) numaralı fıkrada belirtilen "kamu tüzel kişisi" kavramı içine, merkezi idare birimleri ve yerinden yönetim kuruluşlarının yanında, kanunla kurulan meslek kuruluşları da girmektedir.

15. Anayasa'nın 135. maddesinin birinci fıkrasında "Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşları; belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlakını korumak maksadı ile kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre yargı gözetimi altında, gizli oyla seçilen kamu tüzelkişilikleridir." hükmüne yer verilerek, meslek kuruluşlarının kamu kurumu niteliğinde olduğu belirtilmiştir.

16. 5174 sayılı Kanun'un 4. maddesinde "Odalar; üyelerinin müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, meslekî faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, mensuplarının birbirleri ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslekî disiplin, ahlâk ve dayanışmayı korumak ve bu Kanunda yazılı hizmetler ile mevzuatla odalara verilen görevleri yerine getirmek amacıyla kurulan, tüzel kişiliğe sahip kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarıdır." hükmüne yer verilmiştir.

17. Anayasa'nın 135. maddesinin birinci fıkrası ve 5174 sayılı Kanun'un 4. maddesine göre karar organları seçimle işbaşına gelen ve kamu tüzel kişiliğini haiz meslek kuruluşu olan Doğubayazıt Ticaret ve Sanayi Odasına, kamu tüzel kişilerinin bireysel başvuru yapamayacaklarını hükme bağlayan 6216 sayılı Kanun'un 46. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuru yapma hakkı tanınmamıştır.

18. Başvuru konusu olayda başvuru, kamu tüzel kişiliğine sahip olan Doğubayazıt Ticaret ve Sanayi Odasını temsilen yapılmıştır. Oysa başvurucunun kamu tüzel kişiliğine sahip olması nedeniyle bireysel başvuru ehliyeti bulunmamaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle kamu tüzel kişiliğine sahip olan başvurucunun bireysel başvuru ehliyeti bulunmadığı anlaşıldığından, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "kişi bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, "kişi bakımından yetkisizlik" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 5/3/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

HELİ GÜL

B. No: 2012/754 | Karar tarihi: 05.03.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/754

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HELİ GÜL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/754)

Karar Tarihi: 5/3/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Mehmet ERTEN

Zehra Ayla PERKTAŞ

Erdal TERCAN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Recep ÜNAL

Başvurucu : Heli GÜL

Vekili : Av. Erol ÇALLI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zarar Tespit Komisyonunun birden fazla başvuru yapıldığı gerekçesi ile tazmin talebinin reddine dair kararına karşı tüm yargı yollarına başvurmasına rağmen sonuç alamadığını belirterek, Anayasa'nın 10., 17., 19., 21., 23., 35. ve 36. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 2/11/2012 tarihinde Hakkâri Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 25/12/2012 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, Hakkâri ilinin Çukurca ilçesine bağlı Kazan köyünde otururken 1994 yılında bölgede yaşanan terör olayları nedeniyle köyünü terk etmek zorunda kalmıştır. Başvurucunun iddiasına göre, köyüne geri dönme imkânı buluncaya kadar, kendisine ait olan taşınır malları kaybetmiş, taşınmaz mallardan da yararlanamamıştır.

6. Başvurucu, 17/7/2004 tarih ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun'a dayanarak Hakkâri Valiliği Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zarar Tespit Komisyon Başkanlığından (Zarar Tespit Komisyonu) maddi ve manevi zararının karşılanması talebinde bulunmuştur.

7. Zarar Tespit Komisyon Başkanlığına bağlı Çukurca ilçesi Zarar Tespit Alt Komisyonu tarafından yapılan inceleme sonucunda, tazmin talebinin başvurucunun eşine ait mallara yönelik olduğu ve bunlara ilişkin olarak daha önce talepte bulunulduğu yönünde rapor düzenlenmiştir. Bunun üzerine Zarar Tespit Komisyonu, 23/8/2007 tarih ve 2007/1-6804 sayılı kararı ile "birden fazla başvuru yapıldığı" gerekçesiyle talebin reddine karar vermiştir.

8. Başvurucunun, bu karara karşı Van İdare Mahkemesinde açmış olduğu iptal davası sonucunda Mahkeme, 13/7/2009 tarih ve E.2009/127, K.2009/627 sayılı kararı ile başvurucunun malvarlığının "mevcudiyetine" ilişkin olarak hiçbir belge sunamadığı ve bu çerçevede Zarar Tespit Komisyonunun kararının hukuka uygun olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir.

9. Başvurucu, İdare Mahkemesinin kararına karşı temyiz yoluna başvurmuştur. Temyiz başvurusunu inceleyen Danıştay 15. Dairesi, 26/9/2011 tarih ve E.2011/7252, K.2011/1751 sayılı kararı ile yerel mahkeme kararını onamıştır. Başvurucu, onama kararına karşı karar düzeltme yoluna başvurmuş, bu talebi de anılan Dairenin 12/6/2012 tarih ve E.2012/3807, K.2012/4274 sayılı kararı ile reddedilmiştir. Bu karar, başvurucu vekiline 5/10/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

10. 5233 sayılı Kanun'un 1., 2. ve 8. maddeleri.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Mahkemenin 5/3/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 2/11/2012 tarih ve 2012/754 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

12. Başvurucu, 1994 yılında yaşanan terör olayları nedeniyle köyünü terk etmek zorunda kaldığını, köye dönme imkânı sağlanıncaya kadar, taşınır mallarını kaybettiğini, taşınmazlarından yararlanamadığını, Devlet tarafından, köye dönüş için gerekli önlemlerin alınmadığını, sonradan göç ettiği yerde yoksulluk içinde yaşadığını, aile fertlerinin de bu durumun neden olduğu psikolojik sıkıntılara maruz kaldıklarını, tazminat için idareye başvurduğunda kendisi ile aynı malvarlığına miras nedeniyle ortak olan kişilere tazminat ödendiğini ancak kendisine ödenmediğini, evli kadın olması nedeniyle ayrımcılığa tabi tutulduğunu, miras hukuku gereğince sahip olduğu haklarının görmezden gelindiğini ve

kanun önünde eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini, resmi makamlara yapılan ilk başvurunun üzerinden yaklaşık olarak yedi yıl geçtiğini, işlem ve dava sürecinin makul sürede sonuçlanmadığını ve bu durumun mağduriyetini bir kat daha arttırdığını, Zarar Tespit Komisyonu tarafından hiçbir araştırma yapılmadan, zilyetlik olgusu sorgulanmadan bilirkişi raporu düzenlendiğini belirterek, Anayasa'nın 10., 17., 19., 21., 23., 35. ve 36. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

13. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasında herkesin, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabileceği hükmüne yer verilmiştir. Anayasa'nın geçici 18. maddesinin yedinci fıkrasında bireysel başvuruya ilişkin düzenlemelerin iki yıl içinde tamamlanacağı ve uygulama kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bireysel başvuruların kabul edileceği, 6216 sayılı Kanun'un 76. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise Kanunun 45 ila 51. maddelerinin 23/9/2012 tarihinde yürürlüğe gireceği belirtilmiştir.

14. 6216 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

15. Anılan Anayasa ve Kanun hükümleri uyarınca Anayasa Mahkemesinin yetkisinin zaman bakımından başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup, Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilecektir. Bu açık düzenlemeler karşısında, anılan tarihten önce kesinleşmiş nihai işlem ve kararları da içerecek şekilde yetki kapsamının genişletilmesi mümkün değildir.

16. Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir. (B. No: 2012/51, § 18, 25/12/2012)

17. Başvuru konusu olayda başvurucunun, Zarar Tespit Komisyonunun kararına karşı Van İdare Mahkemesinde açmış olduğu iptal davası, 13/7/2009 tarihinde reddedilmiş, temyiz talebi üzerine Danıştay 15. Dairesi, 26/9/2011 tarihinde yerel mahkeme kararını onamıştır. Başvurucu, bu karara karşı karar düzeltme yoluna başvurmuş ve bu talebi de anılan Dairenin 12/6/2012 tarih ve E.2012/3807, K.2012/4274 sayılı kararı ile reddedilmiştir. Bu nedenle başvuruya konu olan karar, 12/6/2012 tarihinde kesinleşmiştir.

18. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu kararın 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş olduğu anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 5/3/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

İBRAHİM OĞUZ YAPAR

B. No: 2012/829 | Karar tarihi: 05.03.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/829

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İBRAHİM OĞUZ YAPAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/829)

Karar Tarihi: 5/3/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Mehmet ERTEN

Zehra Ayla PERKTAŞ

Erdal TERCAN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Cüneyt DURMAZ

Başvurucu : İbrahim Oğuz YAPAR

Vekili : Av. Şevket ÇELİK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, Asliye Ceza Mahkemesinde 4/1/1961 tarih ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 359. maddesine muhalefetten yargılanarak cezalandırılmıştır. Başvurucunun müdürü olduğu şirkete verilen vergi ziyaı cezasının iptali için Vergi Mahkemesine açılan dava ise kabul edilmiş ve verilen karar, Danıştay tarafından onanmıştır. Danıştayın kararına istinaden Asliye Ceza Mahkemesine üç defa yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunan başvurucunun talepleri, sonuncusu 19/10/2012 tarihinde olmak üzere, Mahkemece reddedilmiştir. Başvurucu ceza yargılaması sırasında ve yargılamanın yenilenmesi talepleri karara bağlanırken adil yargılanma ve etkili başvuru haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 29/11/2012 tarihinde Anayasa Mahkemesine şahsen yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 25/12/2012 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu hakkında, müdürü olduğu şirkete yönelik olarak vergi denetmenince yapılan vergi incelemesi sonrasında hazırlanan vergi suçu raporuna istinaden İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından açılan dava sonucu, İstanbul 13. Asliye Ceza Mahkemesinin 4/6/2008 tarih ve E.2007/854, K.2008/556 sayılı kararıyla, sahte belge alıp kayıtlarına intikal ettirerek kullanmak suretiyle vergi kaçakçılığı yaptığı gerekçesiyle 213 sayılı Kanun'un 359. maddesine muhalefetten başvurucuya iki yıl altı ay hapis cezası verilmiştir.

6. Başvurucu tarafından temyiz edilen karar Yargıtay 11. Ceza Dairesinin 24/6/2009 tarih ve E.2009/6767, K.2009/7956 sayılı kararıyla düzeltilerek onanmıştır.

7. Başvurucu, 7/9/2009 tarihinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığından 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 308. maddesi uyarınca itiraz başvurusunda bulunmasını talep etmiştir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, 12/1/2010 tarih ve 2009/286464 sayılı kararda, talepte belirtilen sebeplerin daha önce dile getirildiği, hükmün esasına etkili bir hususun inceleme dışı bırakılmadığı, itirazı gerektirir maddi ve hukuki bir sebep bulunmadığından bahisle itiraz yoluna başvurmayı reddetmiştir.

8. Ceza yargılaması devam ederken 18/12/2007 tarihinde başvurucunun müdürü olduğu şirket adına kesilen vergi ceza ihbarnamelerinin iptali istemi ile İstanbul 8. Vergi Mahkemesine dava açılmıştır.

9. Vergi Mahkemesinin 20/4/2009 tarih ve E.2007/3551, K.2009/1388 sayılı kararı ile vergi ceza ihbarnamesinin iptaline ve cezalı tarhiyatın kaldırılmasına hükmedilmiştir.

10. İlgili vergi dairesince temyiz edilen karar, Danıştay 9. Dairesinin 15/4/2010 tarih ve E.2009/6366, K.2010/1867 sayılı kararı ile onanmıştır.

11. Başvurucu, 4/6/2010 tarihinde Danıştay tarafından onanan Vergi Mahkemesi kararına dayanarak, İstanbul 13. Asliye Ceza Mahkemesine yargılamanın yenilenmesi talebi ile başvurmuştur. Anılan Mahkeme, 11/6/2010 tarih ve E.2007/854, K.2008/556 sayılı ek karar ile bu talebi sunulan delillerin Yargıtaya sunulan temyiz dilekçesinde yer aldığı, Yargıtayca incelenerek kararın onandığı ve şartları oluşmadığı için yargılamanın yenilenmesi talebinin kabule değer olmadığı gerekçesiyle reddetmiştir.

12. Başvurucunun yargılamanın yenilenmesi talebinin reddine ilişkin karara yaptığı itiraz, İstanbul 6. Ağır Ceza Mahkemesinin 23/6/2010 tarih ve 2010/960-960 Değişik İş sayılı kararı ile reddedilmiştir.

13. Başvurucunun, 23/11/2011 tarihinde ikinci defa yaptığı yargılamanın yenilenmesi talebi, İstanbul 13. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından 28/11/2011 tarih ve E.2007/854, K.2008/556 sayılı ek kararla, 11/6/2010 tarihli ek kararda aynı konudaki talebin reddine karar verilmesi nedeniyle yeniden karar alınmasına yer olmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir.

14. Başvurucunun yargılamanın yenilenmesi talebinin reddine ilişkin karara yaptığı itiraz da İstanbul 19. Ağır Ceza Mahkemesinin 20/12/2011 tarih ve 2011/1058 Değişik İş sayılı kararı ile reddedilmiştir.

15. Başvurucu, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığından 13/12/2004 tarih ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 17. maddesi uyarınca infazın ertelenmesini talep etmiştir. Başsavcılık, 21/6/2012 tarih ve K.2012/178 sayılı kararıyla 18/12/2012 tarihine kadar infazın ertelenmesine karar vermiştir.

16. Başvurucunun 2/10/2012 tarihinde üçüncü defa yaptığı yargılamanın yenilenmesi talebi, İstanbul 13. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından 10/10/2012 tarih ve E.2007/854, K.556 sayılı ek kararla, 28/11/2011 tarihli ek kararıyla aynı konudaki talebin reddine karar verilmesi nedeniyle yeniden karar alınmasına yer olmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir.

17. Başvurucunun yargılamanın yenilenmesi talebinin reddine ilişkin karara yaptığı itiraz da İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesinin 19/10/2012 tarih ve 2012/1245 Değişik İş sayılı kararı ile reddedilmiştir.

B. İlgili Hukuk

18. 23/3/2005 tarih ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 8. maddesi, 4/4/1929 tarih ve 1412 sayılı Mülga Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 305. ilâ 326. maddeleri, 4/12/2004 tarih 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311. maddesi.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Mahkemenin 5/3/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 29/11/2012 tarih ve 2012/829 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

20. Başvurucu, ilk olarak İstanbul 13. Asliye Ceza Mahkemesince yürütülen ve kendisine iki yıl altı ay hapis cezası verilmesi ile sonuçlanan yargılama sırasında Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkı kapsamında; "hakkaniyete uygun yargılanma hakkı", "silahlarda eşitlik ilkesi", "delilleri duruşmada tartışma hakkı", "masumiyet ilkesi" ile "gerekçeli karar hakkı"nın ihlal edildiğini; ikinci olarak, yargılamanın yenilenmesi talebini karara bağlayan Mahkemenin verdiği kararın gerekçesiz olması ve bu kararda Vergi Mahkemesinin kararının dikkate alınmaması nedeniyle Anayasa'nın 36. ve 40. maddelerinde tanımlanan adil yargılanma ve etkili başvuru haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

21. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasında herkesin, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabileceği hükmüne yer verilmiştir. Anayasa'nın geçici 18. maddesinin yedinci fıkrasında bireysel başvuruya ilişkin düzenlemelerin iki yıl içinde tamamlanacağı ve uygulama kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bireysel başvuruların kabul edileceği, 6216 sayılı Kanun'un 76. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise Kanunun 45. ilâ 51. maddelerinin 23/9/2012 tarihinde yürürlüğe gireceği belirtilmiştir.

22. 6216 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

23. Anılan Anayasa ve Kanun hükümleri uyarınca Anayasa Mahkemesinin yetkisinin zaman bakımından başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup, Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilecektir. Bu açık düzenlemeler karşısında, anılan tarihten önce kesinleşmiş nihai işlem ve kararları da içerecek şekilde yetki kapsamının genişletilmesi mümkün değildir. (B. No: 2012/947, § 16, 12/2/2013).

24. Öte yandan, Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir (B. No: 2012/51, § 18, 25/12/2012).

25. Başvurucunun şikâyetlerinin bir bölümü ceza yargılamasına, diğer bir bölümü de yargılamanın yenilenmesi talebinin reddine yönelik olması nedeniyle her iki yargılama süreci için nihai karar tarihinin ayrı ayrı tespiti gerekmektedir.

26. Başvuru konusu İstanbul 13. Asliye Ceza Mahkemesinin 4/6/2008 tarih ve E.2007/854, K.2008/556 sayılı kararı, Yargıtay 11. Ceza Dairesinin 24/6/2009 tarih ve E.2009/6767, K.2009/7956 sayılı kararıyla düzeltilerek onanmıştır. Başvurucu, son olarak 2/10/2012 tarihinde yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuş, İstanbul 13. Asliye Ceza Mahkemesi 10/10/2012 tarih ve E.2007/854, K.556 sayılı Ek Kararı ile talebin reddine karar vermiştir.

27. Ceza muhakemesi hukukunda hükümlerin kesinleşmesi bakımından tüketilmesi gereken olağan kanun yolu temyizdir (B. No: 2012/162, § 21, 12/2/2013).

28. Başvuru konusu olayda olağan kanun yolu, temyiz üzerine Yargıtay 11. Ceza Dairesinin İstanbul 13. Asliye Ceza Mahkemesinin kararını 24/6/2009 tarihinde düzelterek onaması ile tamamlandığından, karar bireysel başvuru yönünden bu tarihte kesinleşmiştir. Başvurucunun 5271 sayılı Kanun'un 311. maddesi gereğince yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmasının, bu yolun olağan bir kanun yolu olmaması nedeniyle, kararın 24/6/2009 tarihinde kesinleşmesi üzerinde bir etkisi olmayacaktır.

29. Açıklanan nedenlerle, 213 sayılı Kanun'a muhalefet suçundan hapis cezası verilmesi ile sonuçlanan başvuru konusu kararın 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş olduğu anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

30. Başvurucunun yargılamanın yenilenmesi talebinin karara bağlanması sürecine ilişkin şikâyetleri açısından da Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi konusunda bir sonuca varabilmek için bu konuda verilen nihai karar tarihinin tespiti gerekmektedir. Başvurucu, yargılamanın yenilenmesi sürecine ilişkin nihai karar tarihinin 1/10/2012 tarihinde yapılan yargılamanın yenilenmesi talebinin reddine ilişkin karara yapılan itirazın reddedildiği 19/10/2012 tarihi olduğunu ileri sürmektedir. Ancak başvuru dilekçesi ve ekindeki belgeler incelendiğinde Vergi Mahkemesinin kararına dayanılarak daha önce iki kez daha yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunulduğu görülmektedir.

31. 4/6/2010 tarihinde yapılan ilk yargılamanın yenilenmesi başvurusu; sunulan delillerin temyiz dilekçesinde yer aldığı, kararın Yargıtayca incelenerek onandığı, şartları oluşmadığı

için yargılamanın yenilenmesi talebinin kabule değer olmadığı gerekçesiyle 11/6/2010 tarihinde reddedilmiştir. Sonraki iki başvuru ise daha önce yapılan yargılamanın yenilenmesi taleplerinin reddedildiği, bu konuda yeniden karar alınmasına yer olmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir (Bkz.§ 10-17).

32. Daha önce başvurulduğu ve reddedildiği için başarılı olunmayacağı belli olan başvuru yoluna, yeni bir delil ileri sürmeksizin, bireysel başvuruların incelenmeye başlandığı tarih olarak belirlenen 23/9/2012 tarihinden sonra tekrar başvurulması sonucu verilen ret kararı üzerine yapılan bireysel başvurunun Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi kapsamında olduğunun kabul edilmesi mümkün değildir. Nitekim başvuru konusu olayda ikinci ve üçüncü defa yapılan yargılamanın yenilenmesi başvurularında, yargılamanın yenilenmesi nedenlerinin bulunup bulunmadığı konusunda değerlendirme yapılmamış olup, talebin daha önce reddedilmesi nedeniyle karar verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.

33. Açıklanan nedenlerle, yargılamanın yenilenmesi talebinin reddine ilişkin karara yönelik şikâyetler yönünden, başvuru konusu kararın 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş olduğu anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 5/3/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ARİF GÜNEŞ

B. No: 2012/837 | Karar tarihi: 05.03.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/837

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ARİF GÜNEŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/837)

Karar Tarihi: 5/3/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Raportör : Özcan ÖZBEY

Başvurucu : Arif GÜNEŞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, Batman Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Başkanlığı görevini iki dönem üst üste ifa ettiğini, 18/5/2004 tarih ve 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu'nun 40. maddesinde yer alan hüküm nedeniyle üçüncü defa bu göreve seçilme olanağının ortadan kaldırıldığını belirterek Anayasa'da güvence altına alınan eşitlik ilkesi ile seçme ve seçilme özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 29/11/2012 tarihinde doğrudan Anayasa Mahkemesine yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 25/12/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAYLAR VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, iki dönem üst üste Batman Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Başkanlığına seçilmiş olup, ikinci kez seçildiği 7/1/2009 tarihinden itibaren bu görevini yürütmektedir.

6. 5174 sayılı Kanun'un 81. maddesine istinaden yürürlüğe konulan 4/6/2012 tarih ve 2012/3237 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca 2013 yılının Şubat ayında başlayıp Mart ayında tamamlanması gereken oda ve borsaların organlarının seçimleri, Bakanlar Kurulunun 28/1/2013 tarih ve 2013/4244 sayılı kararı ile 2013 yılının Mayıs ayında başlayıp Haziran ayında tamamlanacaktır.

B. İlgili Hukuk

7. 5174 sayılı Kanun'un 40. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Üst üste iki dönem yönetim kurulu başkanlığı yapmış olanlar, aradan iki seçim dönemi geçmedikçe aynı göreve yeniden seçilemezler."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

8. Mahkemenin 5/3/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 29/11/2012 tarih ve 2012/837 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

9. Başvurucu, Batman Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Başkanlığı görevini iki dönem üst üste ifa ettiğini belirterek 5174 sayılı Kanun'un 40. maddesinde yer alan hüküm nedeniyle üçüncü defa bu göreve seçilme olanağı ortadan kaldırıldığından Anayasa'da güvence altına alınan eşitlik ilkesinin ve seçme ve seçilme özgürlüğünün ihlal edildiğini, bu nedenle anılan kuralın iptali gerektiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

10. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un, "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (3) numaralı fıkrası şöyledir:

"Yasama işlemleri ile düzenleyici idari işlemler aleyhine doğrudan bireysel başvuru yapılamayacağı gibi Anayasa Mahkemesi kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler de bireysel başvurunun konusu olamaz."

11. 6216 sayılı Kanun'un, "Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar" kenar başlıklı 46. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir."

12. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü ve 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkraları uyarınca, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiğini iddia eden kişilere Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru ehliyeti tanınmıştır.

13. 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (3) numaralı fıkrasında ise yasama işlemleri ile düzenleyici idari işlemlerin doğrudan bireysel başvuru konusu yapılamayacağı açıkça

düzenlenmektedir.

14. Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunca çıkarılan kanunlar ve alınan meclis kararları yasama işlemlerini oluşturmaktadır. Kanun, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu tarafından Anayasa'da belirlenen usullere uyulmak suretiyle yapılan, Cumhurbaşkanınca Resmî Gazete'de yayımlanan ve meclis kararları dışında kalan işlemlerdir. Meclis kararı ise Türkiye Büyük Millet Meclisinin, yapısına ve iç işleyişine yönelik veya yürütme ve yargı organlarıyla olan ilişkilerine dair kanun dışında yaptığı işlemlerdir.

15. Bireysel başvuru yolu, bireylerin maruz kaldığı temel hak ihlallerinin tespitini yapan ve tespit edilen ihlalin ortadan kaldırılması için etkin araçları içeren anayasal bir güvencedir. Bu güvence kapsamında, bireylere doğrudan yasama işleminin iptalini isteme yetkisi tanınmamıştır.

16. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolu, kamusal bir düzenlemenin soyut biçimde Anayasa'ya aykırılığının ileri sürülmesini sağlayan bir yol olarak düzenlenmemiştir.

17. Bir yasama işleminin, temel hak ve özgürlüğün ihlaline neden olması durumunda, bireysel başvuru yoluyla doğrudan yasama işlemine değil ancak yasama işleminin uygulanması mahiyetindeki işlem, eylem ve ihmallere karşı başvuru yapılabilecektir. Bu şekilde bireysel başvuru yolunun kullanılabilmesi için söz konusu işlem, eylem ve ihmallere karşı varsa başvurulabilecek kanun yollarının da daha öncesinde tüketilmiş olması gerekmektedir.

18. Başvuru dilekçesinde, 5174 sayılı Kanun'un 40. maddesinin üçüncü fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle iptali gerektiği iddia edilmiştir. Bireysel başvuru kapsamında, bir yasama işleminin doğrudan ve soyut olarak Anayasa'ya aykırı olduğu iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvuru yapılamaz.

19. Açıklanan nedenlerle, doğrudan ve soyut olarak yasama işlemlerinin iptali talebini içerdiği anlaşılan başvurunun "konu bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

20. Başvurunun, "konu bakımından yetkisizlik" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 5/3/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

SÜLEYMAN ÇETİN

B. No: 2012/883 | Karar tarihi: 05.03.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/883

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SÜLEYMAN ÇETİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/883)

Karar Tarihi: 5/3/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Raportör : Selami ER

Başvurucu : Süleyman ÇETİN

Vekili : Av. Mehmet Zeki KÖSE

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, göçmen konutları projesi kapsamında ödediği avans ve peşinat tutarının borçlanma bedelinden mahsup edilmesi talebiyle açtığı davada verilen ret kararı nedeniyle kanun önünde eşitlik ilkesi ile hak arama hürriyeti ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 3/12/2012 tarihinde Anayasa Mahkemesine şahsen yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 25/12/2012 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, göçmen konutları projesi kapsamında hak sahibi olabilmek için 1991 ve 1992 yıllarında ileride konut maliyetinden düşülmek üzere peşinat ödemiş, T. Emlak Bankası A.Ş. ile kredi sözleşmesi yapmış ve aldığı kredi taksitlendirilmiştir.

6. Yapılan tüm ödemelerin inşaat maliyetinin altında kaldığı gerekçesiyle ödemiş olduğu peşinat ve avans miktarı kredi borçlarına mahsup edilmeyen başvurucu, 7.000 TL peşinat ve avansın iadesi için 27/7/2011 tarihinde Ankara 6. Tüketici Mahkemesinde Toplu Konut İdaresi aleyhine dava açmıştır.

7. Ankara 6. Tüketici Mahkemesi konut maliyet bedelinin borçlandırma bedelinden yüksek olduğu gerekçesiyle başvurucunun talebini, 23/5/2012 tarih ve E.2011/878, K.2012/606 sayılı kararıyla reddetmiştir.

8. Başvurucunun temyiz talebi, Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 4/9/2012 tarih ve E.2012/17332, K.2012/18515 sayılı kararıyla reddedilmiştir. Dava konusu uyuşmazlığın miktarı karar düzeltme sınırının altında olduğundan Dairenin kararı bu tarihte kesinleşmiştir. Kesinleşen karar başvurucuya 2/11/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

9. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun geçici 3. maddesinin (2) numaralı fıkrası, 18/6/1927 tarih ve 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu’nun 26/9/2004 tarih ve 5236 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikten önceki hâlleriyle 427. maddesinin birinci fıkrası ve 440. maddesinin (III) numaralı fıkrasının (1) numaralı bendi.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 5/3/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 6/12/2012 tarih ve 2012/947 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

11. Başvurucu, göçmen konutları projesi kapsamında hak sahibi olabilmek için 1991 ve 1992 yıllarında ileride konut maliyetinden düşülmek üzere ödediği peşinat ve avans miktarlarının aldığı kredinin taksitlerinden mahsup edilmediğini, aynı konuda açılan davaların 2011 yılından önce davacılar lehine sonuçlandığını, ancak Yargıtay’ın 2011 yılında içtihadını değiştirdiğini ve bu durumun aynı konuda farklı kararlar verilmesine sebep olduğunu belirterek eşitlik ilkesine ve hukuka aykırı kararlarla ödemiş olduğu peşinat ve avansın iade talebinin reddedilmesinin hak arama özgürlüğünü ve mülkiyet hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

12. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasında herkesin, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye’nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla

Anayasa Mahkemesine başvurabileceği hükmüne yer verilmiştir. Anayasa'nın geçici 18. maddesinin yedinci fıkrasında bireysel başvuruya ilişkin düzenlemelerin iki yıl içinde tamamlanacağı ve uygulama kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bireysel başvuruların kabul edileceği, 6216 sayılı Kanun'un 76. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise Kanunun 45 ila 51. maddelerinin 23/9/2012 tarihinde yürürlüğe gireceği belirtilmiştir.

13. 6216 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

14. Anılan Anayasa ve Kanun hükümleri uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup, Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilecektir. Bu açık düzenlemeler karşısında, anılan tarihten önce kesinleşmiş nihai işlem ve kararları da içerecek şekilde yetki kapsamının genişletilmesi mümkün değildir.

15. Öte yandan, Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir. (B. No: 2012/51 § 18, 25/12/2012)

16. Bir hükme karşı başvurulabilecek kanun yolunun kalmaması veya baştan böyle bir yolun bulunmaması ile hüküm şeklî anlamda kesinleşir. Kesinleşme olağan kanun yollarının tüketilmesiyle gerçekleşmektedir.

17. 1086 sayılı Kanun'un 440. maddesinin (III) numaralı fıkrası uyarınca, 2012 yılı için karar düzeltme sınırı olan 10.300 TL'nin altında kalan davalarda Yargıtayca verilen onama veya bozma kararları karar düzeltmeye konu edilemeyeceğinden bu kararlar verildiği tarihte kesinleşmektedir. Dolayısıyla kararın tebliğinin hükmün kesinleşmesi üzerinde bir etkisi bulunmayıp tebliğ, tarafların kararlardan haberdar olmalarını sağlar.

18. Başvuru konusu olayda, 1991 ve 1992 yıllarında göçmen konutları projesi kapsamında hak sahibi olabilmek için ödediği peşinat ve avans miktarlarının iadesi talebiyle dava açan başvurucunun talebi Ankara 6. Tüketici Mahkemesinin 23/5/2012 tarih ve E.2011/878, K.2012/606 sayılı kararıyla reddedilmiş, başvurucunun yaptığı temyiz başvurusu üzerine anılan karar Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 4/9/2012 tarih ve E.2012/17332, K.2012/18515 sayılı kararıyla onanmıştır. Dava konusu uyuşmazlığın miktarı karar düzeltme sınırının altında kaldığından karar bu tarihte kesinleşmiştir. Kesinleşen karar başvurucuya 2/11/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir.

19. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu kararın Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başladığı 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş olduğu anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 5/3/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

HALİT ABDULLAH

B. No: 2012/26 | Karar tarihi: 26.03.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/26

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HALİT ABDULLAH BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/26)

Karar Tarihi: 26/3/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Raportör : Canbulut ŞAŞMAZ

Başvurucu : Halit ABDULLAH

Vekili : Av. Cevat BOZBIYIK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, Ürdün vatandaşı olduğu sırada yabancı uyruklu öğrenci statüsünde iken tıpta uzmanlık belgesi almaya hak kazandığını, daha sonra ise Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına kabul edildiğini, bunun üzerine devlet hizmeti yükümlülüğüne tabi tutulduğunu ve bu kapsamda tıpta uzmanlık belgesinin elinden alındığını, idarenin bu işlemine karşı tükettiği yargısal yollardan sonuç alamadığını, hukuka aykırı olarak alınan kararlar sonucu anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 26/09/2012 tarihinde Anayasa Mahkemesine bizzat yapılmış; belirlenen eksikliklerin tamamlanmasının ardından başvuru dilekçesi ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı belirlenmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 25/12/2012 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin

Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, Ürdün vatandaşı olduğu sırada yabancı uyruklu öğrenci statüsünde 14/7/1996 tarihinde Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesinden mezun olmuş, 1/6/2006 tarihinde İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi İç Hastalıkları Bölümünde uzmanlık eğitimini tamamlayarak tıpta uzmanlık belgesi almaya hak kazanmış ve uzmanlık belgesinin tescili yabancı uyruklu olarak 28/8/2006 tarihinde yapılmıştır.

6. Başvurucu, 7/6/2006 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına geçmesi nedeniyle 13/9/2007 tarihinde idareye başvurarak, uzmanlık belgesinin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak tescilini talep etmiş, bunun üzerine 14/9/2007 tarihinde uzmanlık belgesinin tescili yeni hukuki durumuna göre yapılmıştır.

7. Başvurucu, 16. Dönem Devlet Hizmeti Yükümlülüğü Kurasına tabi tutularak, 16/11/2007 tarihinde çekilen kura ile Mardin Kızıltepe Devlet Hastanesine atanmıştır. Bunun üzerine başvurucu 22/11/2007 tarihinde idareye başvurarak uzmanlık belgesinin verilmesini talep etmiş, ancak bu talebi 7/6/2006 tarihi itibariyle Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olduğu ve 1/6/2006 tarihinde uzmanlığa hak kazandığı ve kendi talebi doğrultusunda Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak diploma tescil işlemlerinin yapıldığı, bu nedenle devlet hizmeti yükümlülüğüne tabi olduğu gerekçesiyle talebi reddedilmiştir.

8. Başvurucu, başvurusunun idarece reddedilmesi işleminin iptaline karar verilmesi istemiyle Ankara 11. İdare Mahkemesinde dava açmış, yapılan yargılama sonucunda anılan Mahkemenin 31/10/2008 tarih ve E.2008/336, K.2008/2235 sayılı kararı ile işlem hukuka uygun bulunarak dava reddedilmiştir.

9. Bu karara karşı başvurucu temyiz yoluna başvurmuş, Danıştay Beşinci Dairesinin 13/12/2011 tarih ve E.2009/2392, K.2011/7344 sayılı kararıyla temyiz isteminin reddine ve anılan kararın onanmasına karar verilmiştir.

10. Başvurucu, Danıştay Beşinci Dairesinin onama kararına karşı karar düzeltme isteminde bulunmuş, akabinde 26/9/2012 tarihli dilekçe ile karar düzeltme talebinden feragat etmiştir.

B. İlgili Hukuk

11. 6/1/1982 tarih ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 2, 46 ve 54. maddeleri, 7/5/1987 tarih ve 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu’nun ek 3. maddesi ile geçici 6. maddesi.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 26/3/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 26/9/2012 tarih ve 2012/26 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği görüşüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

13. Başvurucu, Ürdün vatandaşı olduğu sırada yabancı uyruklu öğrenci statüsü ile Türkiye’de tıp fakültesinden mezun olduğunu, yine bu statüde uzmanlık eğitimini tamamlayarak 1/6/2006 tarihinde iç hastalıkları uzmanlığına hak kazandığını, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına ise yabancı uyruklu olarak uzmanlığa hak kazandığı tarihten

sonra 7/6/2006 tarihinde kabul edildiğini, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına uzmanlığa hak kazandığı tarihten sonra kabul edilmesi nedeniyle devlet hizmeti yükümlüsü olmadığını, buna rağmen mevzuatın yanlış yorumlanarak devlet hizmeti yükümlülüğüne tabi tutulduğunu ve bu kapsamda tıpta uzmanlık belgesinin elinden alındığını, idarenin bu işlemine karşı tükettiği yargısal yollardan sonuç alamadığını, hukuka aykırı olarak alınan kararlar sonucu çalışma hürriyetinin ve seyahat hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

14. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

15. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"(2) İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

16. Anılan Anayasa ve Kanun hükümlerine göre bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup, bu ödevin ihmal edilmesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir. Bu nedenle, temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle derece mahkemeleri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır.

17. Bu nedenle Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin derece mahkemelerince düzeltilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Bu ilke uyarınca, başvurucunun Anayasa Mahkemesi önüne getirdiği şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtlarını zamanında bu makamlara sunması ve aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir.

18. İdari işlemler, idarenin kamu gücünü kullanarak tesis ettiği, tek yanlı irade açıklaması ile hukuksal sonuç doğuran işlemlerdir. 2577 sayılı Kanun'da ilgililerin haklarını ihlal eden bir idari işlem veya eylem dolayısıyla Danıştay'a, idare ve vergi mahkemelerine dava açabilecekleri, mahkemelerce verilen nihai kararların Danıştay'da temyiz edilebileceği, temyiz talebi üzerine verilen Danıştay kararlarına karşı bir defaya mahsus olmak üzere kararın düzeltilmesi yoluna başvurulabileceği düzenlenmiştir.

19. Bu çerçevede, idari işlemlerden kaynaklanan hak ihlallerinin giderilmesi için öncelikle idari yargıda dava açılması gerektiği, olağan kanun yolları tüketildikten sonra hak ihlali hâlâ devam ediyorsa ancak bu takdirde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulabileceği açıktır.

20. Başvuru konusu olayda başvurucu, devlet hizmeti yükümlülüğüne tabi tutulmasına ilişkin işlemin iptaline karar verilmesi istemiyle Ankara 11. İdare Mahkemesinde dava açmış ve dava anılan Mahkemenin 31/10/2008 tarih ve E.2008/336, K.2008/2235 sayılı kararı ile reddedilmiştir. Bu karara karşı Danıştay nezdinde temyiz talebinde bulunulmuş, Danıştay Beşinci Dairesinin 13/12/2011 tarih ve E.2009/2392, K.2011/7344 sayılı kararıyla temyiz isteminin reddine ve anılan kararın onanmasına karar verilmiştir. Başvurucu, Danıştay Beşinci Dairesinin onama kararına karşı karar düzeltme isteminde bulunmuş, ancak 26/9/2012 tarihli dilekçesi ile karar düzeltme talebinden feragat etmiştir.

21. Bir kanun yoluna başvurulmuş olması tek başına bu yolun tüketildiği anlamına gelmez. Bir kanun yolunun tüketildiğinden söz edilebilmesi için öncelikle yapılan başvurunun sonucunun beklenmesi ve inceleme süresince öngörülmüş olan yöntem, biçim, süre ve diğer koşullara uygun hareket edilmesi gerekir. Başvurucunun, etkili ve sonuç almaya yeterli görerek başvurduğu bir kanun yolunun sonucunu beklemeksizin, karar düzeltme talebinden feragat etmek suretiyle bu süreci kendi iradesiyle sona erdirdiği ve böylece olağan kanun yollarını usulüne uygun bir şekilde tüketmeden bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmaktadır.

22. Açıklanan nedenlerle, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “başvuru yollarının tüketilmemesi” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, “başvuru yollarının tüketilmemesi” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 26/3/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET SOYSAL

B. No: 2012/237 | Karar tarihi: 26.03.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/237

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET SOYSAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/237)

Karar Tarihi: 26/3/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Mehmet ERTEN

Zehra Ayla PERKTAŞ

Erdal TERCAN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Özcan ÖZBEY

Başvurucu : Ahmet SOYSAL

Vekili : Av. Mustafa Kemal ÇANKIRI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 2/7/2012 tarih ve 6352 sayılı Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "basın ve yayın yoluyla ya da sair düşünce ve kanaat açıklama yöntemleriyle" ibaresi nedeniyle, mahkum olduğu resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin cezasının infazının ertelenmesi imkânından yararlandırılmadığını, bu durumun anayasal haklarını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 15/10/2012 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 25/12/2012 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa

Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, İzmir 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 30/10/2008 tarih ve E.1999/478, K.2008/287 sayılı kararı ile resmi belgede sahtecilik suçundan 2 yıl 11 ay hapis cezasıyla cezalandırılmış ve karar Yargıtay 11. Ceza Dairesinin 8/2/2012 tarih ve E.2010/1256, K.2012/1164 sayılı kararı ile onanarak aynı tarihte kesinleşmiştir.

6. Başvurucunun talebi üzerine İzmir Cumhuriyet Başsavcılığınca, hükmolunan cezanın infazının 10/10/2012 tarihine kadar ertelenmesine karar verilmiştir.

7. Başvurucu, mahkûm olduğu suçun 6352 sayılı Kanun ile getirilen düzenlemenin kapsamında bulunmaması nedeniyle sağlanan "hükmün infazının ertelenmesi" hakkından yararlanamadığını, hükmolunan cezanın infazının durdurulması gerektiğini belirterek 25/9/2012 tarihinde İzmir 2. Ağır Ceza Mahkemesine başvurmuştur. Ayrıca başvurucu anılan Mahkeme önünde Kanun'un geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "basın ve yayın yoluyla ya da sair düşünce ve kanaat açıklama yöntemleriyle" ibaresinin Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu iddiasında bulunmuştur.

8. İzmir 2. Ağır Ceza Mahkemesi, başvurucunun Anayasa'ya aykırılık iddiasını ciddi bulmamış ve cezanın infazının ertelenmesi talebini de yerinde görmeyerek 26/9/2012 tarihinde reddetmiştir.

9. Anılan karara yapılan itiraz da İzmir 3. Ağır Ceza Mahkemesince 4/10/2012 tarihinde reddedilmiş ve karar aynı tarihte kesinleşmiştir. Bu karar ise başvurucu vekiline 12/10/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

10. 6352 sayılı Kanun'un "Dava ve cezaların ertelenmesi" kenar başlıklı geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"31/12/2011 tarihine kadar, basın ve yayın yoluyla ya da sair düşünce ve kanaat açıklama yöntemleriyle işlenmiş olup; temel şekli itibarıyla adlî para cezasını ya da üst sınırı beş yıldan fazla olmayan hapis cezasını gerektiren bir suçtan dolayı;

a) Soruşturma evresinde, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 171 inci maddesindeki şartlar aranmaksızın kamu davasının açılmasının ertelenmesine,

b) Kovuşturma evresinde, kovuşturmanın ertelenmesine,

c) Kesinleşmiş olan mahkûmiyet hükmünün infazının ertelenmesine,

karar verilir."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Mahkemenin 26/3/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 15/10/2012 tarih ve 2012/237 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

12. Başvurucu, resmi belgede sahtecilik suçundan mahkûm olduğunu, 6352 sayılı Kanun ile getirilen cezanın infazının ertelenmesine ilişkin hükmün bu suçu kapsamaması nedeniyle öngörülen düzenlemeden yararlanamadığını, anılan Kanun'un geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "basın ve yayın yoluyla ya da sair düşünce ve kanaat açıklama yöntemleriyle" ibaresinin itiraz yolu ile iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulması ve hakkındaki ilamın infazının durdurulması yönündeki talebinin reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini belirterek, söz konusu ibarenin Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğunu ileri sürmüş ve kuralın iptali talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

13. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü ve 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkraları uyarınca, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiğini iddia eden kişilere Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkı tanınmıştır.

14. 6216 sayılı Kanun'un, "Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar" kenar başlıklı 46. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir."

15. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (3) numaralı fıkrası şöyledir:

"Yasama işlemleri ile düzenleyici idari işlemler aleyhine doğrudan bireysel başvuru yapılamayacağı gibi Anayasa Mahkemesi kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler de bireysel başvurunun konusu olamaz."

16. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi" kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, …açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

17. Bireysel başvuru yolu, bireylerin maruz kaldığı temel hak ihlallerinin tespit edildiği ve tespit edilen ihlalin ortadan kaldırılması için etkin araçları içeren anayasal bir güvencedir. Ancak Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolu, kamusal bir düzenlemenin soyut biçimde Anayasa'ya aykırılığının ileri sürülmesini sağlayan bir yol olarak düzenlenmemiştir.

18. Bir yasama işleminin, temel hak ve özgürlüğün ihlaline neden olması durumunda, bireysel başvuru yoluyla doğrudan yasama işlemine değil ancak yasama işleminin uygulanması mahiyetindeki işlem, eylem ve ihmallere karşı başvuru yapılabilecektir. Bu şekilde bireysel başvuru yolunun kullanılabilmesi için söz konusu işlem, eylem ve ihmallere karşı başvurulabilecek kanun yollarının da tüketilmiş olması gerekir.

19. Başvuru konusu olayda başvurucu açıkça kapsamı içinde olmadığı bir kanun hükmünün kendisine uygulanmasını sağlamak amacıyla derece mahkemelerine başvuru yapmış ve bu başvurusu sırasında da Anayasa'ya aykırılık iddiasında bulunmuştur. Bu yöndeki talepleri reddedilen başvurucu, böylece kanun yollarını tükettiğini belirterek Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurucu, dilekçesinde yasama organının basın yoluyla

işlenen suçlarda cezanın infazının ertelenmesini öngörürken kendi durumu için ertelenme imkânının getirilmemesinin, anayasal haklarını ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Bu hususlar dikkate alındığında başvurucunun asıl amacının işlediği suçu kapsamına almayan kanun hükmünün kendisine uygulanmasını ve bu yolla infazın ertelenmesi kuralından yararlanmak istediği anlaşılmaktadır.

20. Dolayısıyla başvuru dilekçesinde, 6352 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "basın ve yayın yoluyla ya da sair düşünce ve kanaat açıklama yöntemleriyle" ibaresinin Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu gerekçesiyle iptali gerektiği iddia edilmiştir. Ancak bireysel başvuru kapsamında, bir yasama işleminin doğrudan ve soyut olarak Anayasa'ya aykırı olduğu iddiasıyla iptali için Anayasa Mahkemesine başvuru yapılamaz.

21. Diğer taraftan başvurucu yerel mahkemece anılan kanun hükmünün itiraz yolu ile iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulması ve hakkındaki ilamın infazının durdurulması yönündeki talebinin reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. Bir anayasal hakkın ihlali iddiası içermeyen, yalnızca derece mahkemelerinin kararlarının yeniden incelenmesi talep edilen başvuruların açıkça dayanaktan yoksun ve Anayasa ve Kanun tarafından Mahkemenin yetkisi kapsamı dışında bırakılan hususlara ilişkin olduğu açıktır. Bu çerçevede, kişisel bir uyuşmazlığa derece mahkemeleri tarafından getirilen çözümün esas yönünden adil olmadığına yönelik şikâyetler bireysel başvuru incelemesinde değerlendirmeye tabi tutulamaz ve derece mahkemelerinin delilleri takdirinde ve hukuku yorumlamasında açıkça keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesinin bu takdire müdahalesi söz konusu olamaz.

23. Başvuru konusu olayda başvurucunun talepleri hakkında karar veren mahkemenin hukuku yorumlamasında ve delilleri takdirinde keyfilik bulunmadığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmı açıkça dayanaktan yoksundur.

24. Açıklanan nedenlerle, başvurunun doğrudan ve soyut olarak yasama işlemlerinin iptali talebini içeren bölümünün "konu bakımından yetkisizlik" ve adil yargılanmadığı iddialarına ilişkin bölümünün ise "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedenleriyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun,

1. Doğrudan ve soyut olarak yasama işlemlerinin iptali talebini içeren bölümünün "konu bakımından yetkisizlik",

2. Adil yargılanmadığı iddialarına ilişkin bölümünün "açıkça dayanaktan yoksun olması",

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 26/3/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET DAĞCI

B. No: 2012/260 | Karar tarihi: 26.03.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/260

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET DAĞCI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/260)

Karar Tarihi: 26/3/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Mehmet ERTEN

Zehra Ayla PERKTAŞ

Erdal TERCAN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Recep BENLİ

Başvurucu : Ahmet DAĞCI

Vekili : Av. Cihan KOÇ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucunun tutuklama müzekkeresinde yer aldığı biçimiyle Türkiye Cumhuriyetini cebren devirmek, hükümetin görevlerini kısmen veya tamamen engellemek, engellemeye teşebbüs etmek, darbeye teşebbüs etmek suçlarından dolayı, 21/4/2012 tarihinde Ankara 12. Ağır Ceza Mahkemesi Hâkimliği tarafından tutuklandığı, soruşturma devam ederken tahliye talebinde bulunduğu, talebinin reddedilmesi üzerine bu karara karşı yaptığı itirazın da reddedildiği, 6 aydır tutuklu olması sebebiyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği ileri sürülmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 17/10/2012 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 22/3/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi

İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen 2011/206 sayılı soruşturma kapsamında Türkiye Cumhuriyetini cebren devirmek, hükümetin görevlerini kısmen veya tamamen engellemek, engellemeye teşebbüs etmek, darbeye teşebbüs etmek suçlarından dolayı, 21/4/2012 tarihinde Ankara 12. Ağır Ceza Mahkemesi Hâkimliği tarafından tutuklanmıştır.

6. Başvurucunun Ankara Terörle Mücadele Kanunu'nun (TMK) 10. Maddesi İle Görevli 1 No'lu Hâkimliğine yaptığı tahliye talebine ilişkin müracaatı, 7/9/2012 tarih ve 2012/81 Değişik İş sayılı karar ile reddedilmiştir.

7. Başvurucu, 18/9/2012 tarihli dilekçe ile bu karara itiraz ederek bihakkın tahliyesini veya adli kontrol altına alınmak suretiyle serbest bırakılmasını talep etmiştir.

8. Ankara TMK'nın 10. Maddesi İle Görevli 2 No'lu Hâkimliği 20/9/2012 tarih ve 2012/84 Değişik İş sayılı kararı ile başvurucunun itirazının reddine kesin olarak karar vermiştir.

9. Dosyadaki bilgilere göre, başvurucu halen tutuklu bulunmaktadır ve başvuru tarihinde soruşturma derdesttir.

B. İlgili Hukuk

10. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 108. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile 267, 268 ve 271. maddeleri.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Mahkemenin 26/3/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 17/10/2012 tarih ve 2012/260 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

12. Başvurucu, 5271 sayılı Kanun'un 101. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tutuklamaya veya tutukluluğun devamına karar verilirken kararda kuvvetli suç şüphesini, tutuklama nedenlerinin varlığını ve tutuklama tedbirinin ölçülü olduğunu gösteren delillerin somut olgularla gerekçelendirilerek açıkça gösterilmesi gerekirken Mahkemenin tüm şüpheliler için dayandığı gerekçenin ortak olduğunu, kaçma şüphesi ve delilleri karartma ihtimali bulunmadığı hâlde kaçma şüphesi ve delilleri karartma ihtimali gerekçe gösterilerek tutukluluk hâlinin devamına karar verildiğini, aynı gerekçelerle 6 aydır tutuklu olduğunu belirterek Anayasa'nın 19. maddesinde tanımlanan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

13. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

14. Anılan hüküm uyarınca Anayasa Mahkemesinin yetkisinin zaman bakımından başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup, Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilecektir. Bu açık düzenlemeler karşısında, anılan tarihten önce kesinleşmiş nihai işlem ve kararları da içerecek şekilde yetki kapsamının genişletilmesi mümkün değildir.

15. Öte yandan, Anayasa Mahkemesinin bireysel başvurularda zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir (B. No: 2012/51, § 18, 25/12/2012).

16. Başvuru konusu olayda, başvurucu hakkında yürütülen soruşturma tutuklu olarak devam ederken, başvurucunun tahliye talebi Ankara TMK 10. Maddesi İle Görevli 1 No'lu Hâkimliğince, 7/9/2012 tarih ve 2012/81 Değişik İş sayılı karar ile reddedilmiştir. Başvurucu tarafından bu karara karşı yapılan itiraz ise Ankara TMK'nın 10. Maddesi İle Görevli 2 No'lu Hâkimliğince 20/9/2012 tarih ve 2012/84 Değişik İş sayılı karar ile reddedilmiştir. Başvurucunun tutukluluğu hakkında verilen karar, Anayasa Mahkemesinin bireysel başvurulara ilişkin zaman bakımından yetkisinin başladığı tarihten önce kesinleşmiştir.

17. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu tutukluluğa itirazın reddine ilişkin kararın 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş olduğu anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 26/3/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

AYŞE ZIRAMAN VE CENNET YEŞİLYURT

B. No: 2012/403 | Karar tarihi: 26.03.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/403

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYŞE ZIRAMAN VE CENNET YEŞİLYURT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/403)

Karar Tarihi: 26/3/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Raportör : Selami ER

Başvurucular : Ayşe ZIRAMAN

Cennet YEŞİLYURT

Vekili : Av. Nezih DAĞDEVİREN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucular, tapuda iştirak (elbirliği) hâlinde maliki oldukları arsanın 1994 yılında yapılan kadastro çalışması ile başkası adına kayıt ve tescil edilmesi üzerine tescilin iptali istemiyle açtıkları davada verilen ret kararı nedeniyle hak arama hürriyeti ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular, 23/10/2012 tarihinde Konya 4. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçeler ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca 25/12/2012 tarihinde birinci başvurunun, İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca 20/2/2013 tarihinde ikinci başvurunun, karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi

İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemelerinin Bölüm tarafından yapılmasına ve dosyaların Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. 26/3/2013 tarihinde, 2012/404 bireysel başvuru numaralı dosyanın, aynı konuya ilişkin olmaları nedeniyle 2012/403 numaralı bireysel başvuru ile birleştirilmesine, incelemenin 2012/403 numaralı bireysel başvuru üzerinden yürütülmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

5. Başvuru dilekçelerindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucular, tapuda iştirak (elbirliği) hâlinde maliki oldukları arsanın tamamının 1994 yılında yapılan kadastro çalışması ile başkası adına kayıt ve tescil edildiğini 2008 yılında öğrenmişlerdir.

7. Başvurucular, idarenin ağır kusuru sonucu oluştuğu ileri sürülen işlemin düzeltilmesi amacıyla 18/3/2008 tarihinde Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğüne başvurmuş ancak, başvuru 10 yıllık hak düşürücü dava açma süresinin geçtiği gerekçesiyle 22/5/2008 tarihinde reddedilmiştir.

8. Başvuruculaın, bahsedilen arsanın kendileri adına tescili talebiyle açtığı dava ise 10 yıllık hak düşürücü süre içerisinde açılmadığı gerekçesiyle Marmara Asliye Hukuk Mahkemesinin 23/12/2010 tarih ve E.2008/53, K.2010/94 sayılı kararıyla reddedilmiştir.

9. Başvuruculaın temyiz talebi ise Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin 2/4/2012 tarih ve E.2011/6032, K.2012/3010 sayılı kararıyla reddedilmiştir. Karar başvuruculara 27/9/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucular, bu karara karşı 5/10/2012 tarihinde karar düzeltme talebinde bulunmuştur. Karar düzeltme talebi, başvuru tarihinde Yargıtay 16. Hukuk Dairesinde derdesttir.

B. İlgili Hukuk

10. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun geçici 3. maddesinin (1) ve (II) numaralı fıkraları şöyledir:

(1) Bölge adliye mahkemelerinin, 26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun geçici 2 nci maddesi uyarınca Resmî Gazete'de ilan edilecek göreve başlama tarihine kadar, 1086 sayılı Kanunun temyize ilişkin yürürlükteki hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

(2) Bölge adliye mahkemelerinin göreve başlama tarihinden önce aleyhine temyiz yoluna başvurulmuş olan kararlar hakkında, kesinleşinceye kadar 1086 sayılı Kanunun 26/9/2004 tarihli ve 5236 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten önceki 427 ilâ 454 üncü madde hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

11. 18/6/1927 tarih ve 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 440. maddesinin (I) numaralı fıkrası, şöyledir:

"Yargıtay kararlarına karşı tefhim veya tebliğden itibaren 15 gün içinde aşağıdaki sebeplerden dolayı karar düzeltilmesi istenebilir:

1 - (Değişik alt bent: 16/07/1981 - 2494/31 md.) Temyiz dilekçesi ve kanuni süresi içinde

verilmiş olması şartiyle karşı tarafın cevap dilekçesinde ileri sürülüp hükme etkisi olan itirazların kısmen veya tamamen cevapsız bırakılmış olması,

2 - Yargıtay kararında birbirine aykırı fıkralar bulunması,

3 - Yargıtay incelemesi sırasında hükmün esasını etkileyen belgelerde bir hile veya sahteliğin ortaya çıkması.

4 - Yargıtay kararının usul ve kanuna aykırı bulunması,”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 26/3/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvuruculaların 23/10/2012 tarih ve 2012/403 ve 23/10/2012 tarih ve 2012/404 numaralı bireysel başvuruları birlikte incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

13. Başvurucular, tapuda maliki oldukları arsanın 1994 yılında yapılan kadastro çalışması ile başkası adına kayıt ve tescil edildiğini ve yurtdışında meskûn olduklarından bu durumu 2008 yılında öğrenebildiklerini, haksız tescil ile mülkiyet ediniminin yok hükmünde olması gerektiğini, aynı kadastro işlemi için 2003 yılında açılan bir davanın hak düşürücü süreyi kesmesi gerektiğini, özel şahısların mülkiyetlerinin korunmasının devletin yükümlülüğünde olduğunu belirterek, maliki oldukları arsanın başkası adına tescilinin hak arama özgürlüğünü ve mülkiyet hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

14. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

“…Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.”

15. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un “Bireysel başvuru hakkı” kenar başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir.”

16. Anılan Anayasa ve Kanun hükümlerine göre bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup, bu ödevin ihmal edilmesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir. Bu nedenle, temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle derece mahkemeleri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır.

17. Bu nedenle Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin derece mahkemelerince düzeltilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Bu ilke uyarınca, başvurucunun Anayasa Mahkemesi önüne getirdiği şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtlarını zamanında bu makamlara sunması ve aynı zamanda bu süreçte

dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir.

18. 6100 sayılı Kanun'un geçici 3. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca bölge adliye mahkemelerinin Resmî Gazete'de ilan edilecek göreve başlama tarihine kadar, 1086 sayılı Kanun'un temyize ilişkin yürürlükteki hükümlerinin uygulanmasına devam olunmaktadır.

19. Hukuk davalarında 1086 sayılı Kanun'un 440. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre Yargıtay kararlarına karşı tefhim veya tebliğden itibaren 15 gün içinde karar düzeltme yoluna başvurulabilmektedir. Bu yola başvurulması hâlinde karar düzeltme talebine ilişkin bir karar verilinceye kadar mahkeme kararının kesinleşmesi ve başvuru yollarının tüketilmesi söz konusu değildir. Bu durumda karar düzeltme talebine ilişkin bir karar verilmeden hukuk yollarının tüketildiği söylenemez.

20. Bu çerçevede, hukuk davalarında karar düzeltme yoluna başvurulmuş ise Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmesi için, öncelikle bu talebe ilişkin kararın beklenerek bu yolun tüketilmesi gerektiği açıktır. Başvuru konusu olayda, başvurucuların karar düzeltme talebi hakkında henüz karar verilmediğinden olağan kanun yolları tüketilmemiş sayılmaktadır.

21. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu işleme karşı kanunda öngörülmüş yargısal başvuru yollarının tamamı tüketilmeden bireysel başvuru yapıldığı anlaşıldığından başvuruların diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "başvuru yollarının tüketilmemiş olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvuruların "başvuru yollarının tüketilmemiş olması" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde bırakılmasına, 26/3/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖZGÜR YILDIRIM

B. No: 2012/595 | Karar tarihi: 26.03.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/595

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖZGÜR YILDIRIM BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/595)

Karar Tarihi: 26/3/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Raportör : Elif KARAKAŞ

Başvurucu : Özgür YILDIRIM

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, yetkili amirin kararıyla hakkında herhangi bir mahkeme kararı bulunmaksızın oda hapsi cezası verilmesinin adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 2/11/2012 tarihinde Silivri 2. Asliye Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 22/3/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, Silivri Cezaevi Jandarma Tabur Komutanlığında astsubay jandarma başçavuş olarak görev yapmaktadır.

6. Başvurucu, Pülümür İlçe Jandarma Komutanlığı emrinde jandarma kıdemli üstçavuş olarak görev yaptığı sırada "daha önceden mesaiye katılması konusunda emir verilmesine rağmen 22/11/2008 tarihinde mesaiye katılmadığı" gerekçesiyle 22/11/2008 tarihinde 22/5/1930 tarih ve 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun 171. maddesi uyarınca disiplin amiri tarafından üç gün oda hapsi cezası ile tecziye edilmiştir.

7. Oda hapsi cezası başvurucuya 22/11/2008 tarihinde tebliğ edilmiş ve ceza 22/11/2008 ila 25/11/2008 tarihleri arasında infaz edilmiştir.

8. Başvurucu, oda hapsi cezasının kaldırılması amacıyla 25/9/2012 tarihinde görev yapmakta olduğu Silivri Cezaevi Jandarma Tabur Komutanlığına şikâyet başvurusunda bulunmuştur.

9. Anılan başvuru, Silivri Cezaevi Jandarma Tabur Komutanlığının 5/10/2012 tarih ve 7314 sayılı işlemiyle evvelce tesis edilen cezaların kaldırılmasında Silivri Cezaevi Jandarma Tabur Komutanının yetkili olmadığı, kararın verileceği zamanda cezayı vermiş olan amirin bir derece üstü olan disiplin amirinin yetkili olduğu ve disiplin cezalarından şikâyetin de söz konusu amire doğrudan doğruya yapılması gerektiği belirtilerek reddedilmiştir.

B. İlgili Hukuk

10. 22/5/1930 tarih ve 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun, 16/2/2013 tarih ve 28561 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu'nun 45. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (c) bendi ile yürürlükten kaldırılmakla birlikte başvuruya konu oda hapsi cezasının verildiği tarihte yürürlükte bulunan "Disiplin âmirlerinin ceza salâhiyeti" başlıklı 171. maddesi şöyledir:

"Disiplin amirlerinin ceza vermek salâhiyetleri merbut cetvelde gösterilmiştir."

11. 1632 sayılı Kanun'un 6413 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (c) bendi ile mülga olmakla birlikte başvuruya konu oda hapsi cezasının verildiği ve uygulandığı tarihte yürürlükte bulunan "Cezanın kat'ileşmesi" başlıklı 181. maddesi şöyledir:

"Bir disiplin cezası resmi surette mahkuma tebliğ edildiği vakit kat'ileşir. Ve bu cezayı veren tarafından kaldırılamaz ve değiştirilemez. Bu cezanın kaldırılması veya değiştirilmesi ancak şikayet yoluyla veya ceza veren âmirin mahkum lehine yapacağı müracaat üzerine veyahut affı âli ile kabildir."

12. Aynı Kanun'un yine 6413 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (c) bendi ile mülga "Şikâyet" başlıklı 188. maddesi ise şöyledir:

"1 - Bir disiplin cezasından şikâyet, cezalı tarafından veya kendisinin mafevkleri tarafından doğrudan doğruya yapılır.

2 - Cezalı tarafından yapılacak şikâyet ancak tebliğinden bir gece sonra yapılabilir.

3 - Şikâyet cezanın infazını geri bırakmaz.

4 - Disiplin cezaları hakkında cezalı tarafından yapılacak şikâyet üzerine karar vermeğe salâhiyetli âmir, bu kararın verileceği zamanda cezayı vermiş olan âmirin bir derece mafevki olan disiplin amiridir.

5 - Şikâyetler hemen tetkik edilerek bir karara bağlanır."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Mahkemenin 26/3/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 2/11/2012 tarih ve 2012/595 numaralı başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

14. Başvurucu, hakkında hiçbir mahkeme kararı bulunmaksızın yetkili amirin kararıyla özgürlüğünden alıkonulduğunu, savunmasının da sembolik olarak istendiğini, cezayı aldığı tarihlerdeki ortam gereği olası şikâyet halinde daha ağır yaptırımlarla karşılaşmasının kuvvetle muhtemel olduğunu, bu nedenle Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkını öğrendiği zaman görev yaptığı yerdeki yetkili amire itirazda bulunduğunu, ilgili kanunda da şikâyet için süre şartı bulunmadığını belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

15. 6216 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

16. 6216 sayılı Kanun'un yukarıda yer verilen hükmü uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup, Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilecektir.

17. Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir (B. No: 2012/51, § 18, 25/12/2012).

18. Öte yandan, 1632 sayılı Kanun'un başvuruya konu oda hapsi cezasının verildiği ve uygulandığı tarihte yürürlükte olan mülga 181. maddesi gereğince anılan Kanun kapsamında verilen disiplin cezalarının, cezalıya tebliğ edildiği tarihte kesinleşeceği hususunda duraksamaya yer bulunmamaktadır.

19. Başvuru konusu olayda başvurucu 22/11/2008 tarihinde 1632 sayılı Kanun'un 171. maddesi uyarınca disiplin amiri tarafından üç gün oda hapsi cezası ile cezalandırılmış ve bu ceza kendisine aynı gün tebliğ edilmiştir. 1632 sayılı Kanun'un mülga 181. maddesinin açık hükmü uyarınca başvuruya konu oda hapsi cezası, başvurucuya tebliğ edildiği 22/11/2008 tarihinde ve dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin bireysel başvurulara ilişkin zaman bakımından yetkisinin başladığı tarihten önce kesinleşmiştir.

20. Başvurucu, hakkında verilen oda hapsi cezasına karşı Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi başladıktan sonraki tarih olan 25/9/2012 tarihinde şikâyet yoluna başvurmuş ise de şikâyetin verilen cezanın kesinleşmesi üzerinde herhangi bir etkisi bulunmamaktadır.

21. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu işlemin 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş olduğu anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 26/3/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

DOĞAN KASADOLU

B. No: 2012/670 | Karar tarihi: 26.03.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/670

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

DOĞAN KASADOLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/670)

Karar Tarihi: 26/3/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Mehmet ERTEN

Zehra Ayla PERKTAŞ

Erdal TERCAN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Özcan ÖZBEY

Başvurucu : Doğan KASADOLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, iftira suçundan yargılandığı İstanbul 31. Asliye Ceza Mahkemesinde yapmış olduğu hâkimin reddi ve mahkemenin görevsizliğine ilişkin taleplerinin anılan Mahkeme ve üst mahkemece reddedilmesi nedeniyle anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 9/11/2012 tarihinde İstanbul 31. Asliye Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 25/12/2012 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, İstanbul 31. Asliye Ceza Mahkemesinin E.2010/506 sayılı dosyasında iftira suçundan yargılanmaktadır.

6. Davaya bakan Hâkim, görülmekte olan davadan dolayı başvurucu tarafından aleyhinde yapılan şikayetin Adalet Bakanlığınca işleme konulmamasına rağmen başvurucunun bu işlem aleyhine idari yargı yoluna başvurmuş olması nedeniyle mağdur olduğu düşüncesi ile 22/12/2011 tarihli duruşmada "davadan çekinme" kararı almıştır.

7. İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesince, Hâkimin çekinme talebi yerinde görülmeyerek 27/12/2011 tarihinde reddedilmiştir.

8. Başvurucunun anılan karara karşı kanun yararına bozma yoluna gidilmesine yönelik 22/3/2012 tarihli talebi, Adalet Bakanlığınca "sorunun yargısal yollardan çözülebileceği" gerekçesiyle 18/5/2012 tarihinde reddedilmiştir. Ayrıca başvurucu, 26/3/2012 tarihli dilekçesi ile hâkimin reddi talebinde bulunmuş olup, bu talebi davayı gören Mahkemece 29/3/2012 tarihinde ve itirazı inceleyen İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesince de 17/5/2012 tarihinde reddedilmiştir.

9. Başvurucu, 17/9/2012 havale tarihli dilekçesi ile bir kez daha hâkimin davadan çekinmesi ve yargılamasının da Ağır Ceza Mahkemesinde yapılması gerektiği yönünde talepte bulunmuştur. Bu talebi de Mahkemece 18/9/2012 tarihli duruşmada "daha önceden hâkimin reddi konusunda karar verilmiş olduğu, ayrıca iftira suçlarını yargılama görevinin Asliye Ceza Mahkemesine ait bulunduğu" gerekçesi ile reddedilmiştir.

10. Anılan karara başvurucunun yaptığı itiraz da İstanbul 19. Ağır Ceza Mahkemesince 3/10/2012 tarihinde reddedilmiş ve karar aynı tarihte kesinleşmiştir. Bu karar, başvurucuya 1/11/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

11. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Re`sen görev kararı ve görevde uyuşmazlık" kenar başlıklı 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesi şöyledir:

"Davaya bakan mahkeme, görevli olup olmadığına kovuşturma evresinin her aşamasında re'sen karar verebilir."

12. 5271 sayılı Kanun'un "Ret istemi üzerine verilecek kararlar ve başvurulacak kanun yolları" kenar başlıklı 28. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Ret isteminin kabulüne ilişkin kararlar kesindir; kabul edilmemesine ilişkin kararlara karşı itiraz yoluna gidilebilir. İtiraz üzerine verilen ret kararı hükümle birlikte incelenir."

13. 23/3/2005 tarih ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 8. maddesi uyarınca halen yürürlükte olan 4/4/1929 tarih ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun "Kanuna muhalefet halleri" kenar başlıklı 308. maddesinin birinci fıkrası ile (3) ve (4) numaralı bentleri şöyledir:

"Aşağıda yazılı hallerde kanuna mutlaka muhalefet edilmiş sayılır.

3 - Makbul şüpheden dolayı hakkında ret talebi vakı olupta bu talep kabul olunduğu halde hakimin hükme iştirak etmesi yahut bu talebin kanuna mugayir olarak reddolunması suretiyle hakimin hükme iştirak ettirilmesi,

4 - Mahkemenin kanuna muhalif olarak davaya bakmağa kendini vazifeli veya salahiyetli görmesi”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 26/3/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 9/11/2012 tarih ve 2012/670 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

15. Başvurucu, başvuru tarihinde iftira suçundan İstanbul 31. Asliye Ceza Mahkemesinde yargılanmakta olduğunu, bu davanın Ağır Ceza Mahkemesinde görülmesi gerektiğini, ayrıca davadan çekinme gereği duyan Hâkimin tarafsızlığını yitirdiğini, üst mahkemece dosyaya bakmaya zorlanmasının adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

16. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

“…Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.”

17. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un “Bireysel başvuru hakkı” kenar başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir.”

18. Anılan Anayasa ve Kanun hükümlerine göre bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup, bu ödevin ihmal edilmesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir. Dolayısıyla, temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle derece mahkemeleri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır.

19. Bu nedenle Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin derece mahkemelerince düzeltilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Bu ilke uyarınca, başvurucunun Anayasa Mahkemesi önüne getirdiği şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtlarını zamanında bu makamlara sunması ve aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir.

20. Başvuru konusu olayda başvurucunun yargılandığı dava hâlen kovuşturma aşamasında olup hüküm verilmemiştir. Başvuruya konu edilen hâkimin reddi ve mahkemenin görevsizliği talebine ilişkin ilk derece ve itirazı inceleyen mahkemeler tarafından verilen kararlar 5271 sayılı Kanun’un anılan hükümleri uyarınca ara karar niteliğinde olup, bu kararların hükümle birlikte temyiz kanun yolunda incelenmesi mümkündür.

21. Açıklanan nedenlerle, ihlal iddiasına konu kararlar için öngörülmüş olan kanun yollarının tamamı tüketilmeden bireysel başvuruda bulunulduğu anlaşıldığından,

başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “başvuru yollarının tüketilmemiş olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, “başvuru yollarının tüketilmemiş olması” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 26/3/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

TUFAN ŞAHİN

B. No: 2012/799 | Karar tarihi: 26.03.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/799

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

TUFAN ŞAHİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/799)

Karar Tarihi: 26/3/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Mehmet ERTEN

Zehra Ayla PERKTAŞ

Erdal TERCAN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Muharrem İlhan KOÇ

Başvurucu : Tufan ŞAHİN

Vekili : Av. Sevgi DUTAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, taksirle yaralama isnadıyla yargılandığı davada Küçükçekmece 3. Sulh Ceza Mahkemesince verilen adli para cezasına ilişkin mahkûmiyet kararının kesin olması nedeniyle hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 19/11/2012 tarihinde Küçükçekmece 3. Sulh Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca, başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. 25/1/2011 günü başvurucunun sevk ve idaresindeki araçla başka bir aracın karıştığı trafik kazası nedeniyle, diğer araç sürücüsü kemik kırılmasına neden olacak şekilde yaralanmıştır.

6. Başvurucu hakkında, taksirle yaralama suçundan Küçükçekmece 3. Sulh Ceza Mahkemesine 24/2/2011 tarih ve 2011/4227 sayılı iddianameyle kamu davası açılmıştır.

7. Başvurucu, Küçükçekmece 3. Sulh Ceza Mahkemesinin 19/10/2012 tarih ve E.2011/700, K.2012/2456 sayılı kararıyla, 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 89. maddesinin (1) numaralı fıkrası ve (2) numaralı fıkrasının (b) bendi uyarınca 2.240 TL adli para cezasına kesin olarak mahkûm edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

8. 5237 sayılı Kanun'un 89. maddesinin (1) numaralı fıkrası ve (2) numaralı fıkrasının (b) bendi şöyledir:

"(1) Taksirle başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, üç aydan bir yıla kadar hapis veya adlî para cezası ile cezalandırılır.

(2) Taksirle yaralama fiili, mağdurun;

…

b) Vücudunda kemik kırılmasına,

…

Neden olmuşsa, birinci fıkraya göre belirlenen ceza, yarısı oranında artırılır."

9. 23/3/2005 tarih ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 31/3/2011 tarih ve 6217 sayılı Kanun ile eklenen geçici 2. maddesi şöyledir:

" Bölge adliye mahkemeleri faaliyete geçinceye kadar hapis cezasından çevrilenler hariç olmak üzere, sonuç olarak belirlenen üçbin Türk Lirası dâhil adlî para cezasına mahkûmiyet hükümlerine karşı temyiz yoluna başvurulamaz."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 26/3/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 19/11/2012 tarih ve 2012/799 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

11. Başvurucu, hakkında verilen adli para cezasına ilişkin mahkûmiyet hükmünün kesin olduğunu, bu hükme karşı kanun yoluna başvuramadığını, bunun hak arama özgürlüğünü sınırladığını, bir karara karşı itiraz hakkını da içeren savunma hakkının daraltılması sonucunu doğurduğunu, ceza adalet sisteminde "önemsiz sayılabilecek suçlar" kategorisi oluşturmanın hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmadığını belirterek, Anayasa'nın 36. ve 40. maddelerinde tanımlanan hak arama hürriyeti, adil yargılanma ve etkili başvuru haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve bu ihlalin kaldırılmasını veya tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

B. Değerlendirme

12. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

13. Anayasa’nın 141. maddesinin son fıkrası şöyledir:

“Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir.”

14. Anayasa’nın 142. maddesi şöyledir:

“Mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usulleri kanunla düzenlenir.”

15. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un “Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi” kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, …açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.”

16. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birisidir.

17. Anayasa’nın tüm maddeleri aynı etki ve değerde olup, aralarında bir üstünlük sıralaması bulunmadığından, uygulamada bunlardan birine öncelik tanımak olanaklı değildir. Bu nedenle, kimi zaman zorunlu olarak birlikte uygulanan iki Anayasa kuralından biri, diğerinin sınırını oluşturabilmektedir.

18. Hak arama özgürlüğü Anayasa’nın 36. maddesinde düzenlenmiş ve anılan maddede hak arama hürriyeti için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş ise de, Anayasa’nın, mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usullerinin kanunla düzenleneceğini öngören 142. ve davaların mümkün olan süratle sonuçlandırılmasını ifade eden 141. maddelerinin, hak arama hürriyetinin kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır.

19. Anayasa’da, “mahkemelerin kuruluşunun, görev ve yetkilerinin, işleyişinin ve yargılama usullerinin” kanunla düzenlenmesi öngörülmüştür. Buna göre, usul kanunlarının Anayasa’ya uygun olmak koşuluyla düzenlenmesi kanun koyucunun takdirine bırakılmıştır. Anayasa’da tüm mahkeme kararlarının temyiz edilebilmesi hakkını içeren bir kurala yer verilmemiştir.

20. Öte yandan, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin Türkiye tarafından imzalanan ancak henüz onaylanmayan Ek 7 nolu protokolünün “Cezai konularda iki dereceli yargılanma hakkı”nı düzenleyen 2. maddesinde “az önemli suçlar” yönünden bu hakka istisna getirilebileceği düzenlenmektedir.

21. Ceza adalet sistemi üzerinde sonuçları dikkate alındığında “az önemli suçlar” kategorisi içerisinde mütalaa edilmesi mümkün suçlar yönünden temyiz sınırı öngörülmesinin ve kanunda belirlenen sınırının, adalet duygusunu rencide edecek veya hukuk devleti kavramıyla bağdaşmayacak sonuçlara yol açacak boyutta bulunmaması nedeniyle anayasal

hakları ihlal etmediği açıktır. (Anayasa Mahkemesinin 23/7/2009 tarih ve E.2006/65, K.2009/114 sayılı kararı).

22. Açıklanan nedenlerle, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin, “açıkça dayanaktan yoksunluk” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, “açıkça dayanaktan yoksunluk” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 26/3/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ GÜRSOY

B. No: 2012/833 | Karar tarihi: 26.03.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/833

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ GÜRSOY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/833)

Karar Tarihi: 26/3/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Mehmet ERTEN

Zehra Ayla PERKTAŞ

Erdal TERCAN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Muharrem İlhan KOÇ

Başvurucu : Ali GÜRSOY

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, Sivas 3. Asliye Ceza Mahkemesinde resmî belgede sahtecilik suçundan yargılandığı davada eksik inceleme neticesinde hakkında hapis cezasına hükmedilmesinin adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 16/11/2012 tarihinde Sivas 3. Asliye Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca, başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAYLAR VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu 24/4/2004 tarihinde Sivas ilinde bulunan bir tüketim kooperatifini yönetim kurulu başkanı olarak temsile yetkili kılınmış, bu yetki 28/10/2006 tarihinde sona etmiştir.

6. Başvurucu hakkında, 20/11/2006 keşide tarihli çeki kooperatifi temsil yetkisinin olmadığı dönemde düzenlediği iddiasıyla Sivas 3. Asliye Ceza Mahkemesinde resmî belgede sahtecilik suçundan kamu davası açılmıştır.

7. Sivas 3. Asliye Ceza Mahkemesi 18/9/2012 tarih ve E.2012/93, K.2012/616 sayılı kararıyla başvurucunun resmi belgede sahtecilik suçundan hapis cezasıyla cezalandırılmasına ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar vermiştir.

8. Bu karara yapılan itiraz ise Sivas 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 18/10/2012 tarih ve 2012/560 Değişik İş sayılı kararıyla reddedilmiş ve karar kesinleşmiştir.

B. İlgili Hukuk

9. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Resmi belgede sahtecilik" başlıklı 204. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bir resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen, … kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."

10. 5237 sayılı Kanun'un "Resmi belge hükmünde belgeler" başlıklı 210. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Özel belgede sahtecilik suçunun konusunun, emre veya hamile yazılı kambiyo senedi, … olması halinde, resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümler uygulanır"

11. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 223. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"…Beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, mahkûmiyet, güvenlik tedbirine hükmedilmesi, davanın reddi ve düşmesi kararı, hükümdür."

12. 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin (5), (6), (8), (10), (11) ve (12) numaralı fıkraları şöyledir:

"(5) … Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmamasını ifade eder."

"(6) … Sanığın kabul etmemesi hâlinde, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmez."

"(8) Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi halinde sanık, beş yıl süreyle denetim süresine tâbi tutulur.

…

Denetim süresi içinde dava zamanaşımı durur."

"(10) Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmediği ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklere uygun davranıldığı takdirde, açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak, davanın düşmesi kararı verilir.

(11) Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlemesi veya denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklere aykırı davranması halinde, mahkeme hükmü açıklar. …"

“(12) Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına itiraz edilebilir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Mahkemenin 26/3/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 16/11/2012 tarihli ve 2012/833 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

14. Başvurucu, resmî belgede sahtecilik iddiasıyla yargılandığı davada, temsile yetkili olduğu kooperatif adına ileri tarihli keşide ettiği çekin, görevi devrettikten sonraki dönemde düzenlenmiş kabul edilip, eksik incelemeyle resmî belgede sahtecilik suçundan hakkında ceza tayin edildiğini belirterek Anayasa’nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve yeniden yargılanma talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

15. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

16. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

“Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.”

17. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un “Bireysel başvuru hakkı” kenar başlıklı 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye’nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir.”

18. 6216 sayılı Kanun’un “Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi” kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, …açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.”

19. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, sanığa yüklenen suça ilişkin yargılama sonunda cezaya hükmedilmesi hâlinde, hükmün açıklanmasının belirli koşulların gerçekleşmesine bağlı olarak ertelenmesi anlamına gelmektedir. Kanunda belirtilen koşulların gerçekleşmesine karşın, sanığın kabul etmemesi hâlinde hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilemeyeceği 5271 sayılı Kanun’un 231. maddesinin (6) numaralı fıkrasının son cümlesinde ifade edilmektedir. Bu kapsamda sanığın, yargılamanın hukuki kesinliği ifade eden bir hükümle sonuçlanmasını ya da cezaya hükmedilmesi durumunda hükmün açıklanmasının geri bırakılmasını tercih etme imkânı bulunmaktadır.

20. 5271 sayılı Kanun’un 231. maddesine göre, yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza iki yıl veya daha az süreli hapis ya da adli para cezası ise hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Anılan maddenin (5) numaralı fıkrasında, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmamasını ifade ettiği belirtilmektedir. Öte yandan, aynı Kanun’un 223. maddesinin (1)

numaralı fıkrasında ifade edilen hüküm niteliğindeki kararlar arasında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı sayılmamaktadır.

21. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı, yargılamayı hükümle sonuçlandıran bir karar niteliğinde olmayıp, ceza yargılamasını sona erdiren düşme nedenlerinden birisidir. 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin (10) ve (11) numaralı fıkralarında belirtildiği üzere, denetim süresi içinde kasıtlı yeni bir suç işlenmediği takdirde açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak davanın düşmesine, denetim süresi içinde kasıtlı yeni bir suç işlenmesi hâlinde hükmün açıklanmasına karar verilir.

22. Aynı maddenin (12) numaralı fıkrasında, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına karşı itiraz kanun yoluna başvurulabileceği düzenlenmiştir. Bununla birlikte, denetim süresi içinde kasıtlı yeni bir suç işlenmesi hâlinde hükmün açıklanmasıyla veya bu süre içinde kasıtlı yeni bir suç işlenmemesi hâlinde düşme kararıyla yargılama nihai olarak sona erdiğinde, hüküm niteliği olan bu kararlara karşı kanun yoluna başvurulabilir ve esasa ilişkin itirazlar bu aşamada ileri sürülebilir.

23. Somut olayda başvurucu, yargılama sonunda hakkında beraat kararı verilmemesi hâlinde lehe hükümler kapsamında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesini talep etmiştir. Yargılama sonunda eksik incelemeye dayalı olarak verilen mahkûmiyet kararının temel hakları ihlal ettiği iddiası, başvurucunun talebi üzerine hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş olması ve temyiz yoluna başvurmayı mümkün kılan bir karar verilmesini başvurucunun tercih etmediği dikkate alındığında dayanaktan yoksun görünmektedir.

24. Açıklanan nedenlerle, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı kapsamındaki mahkûmiyet kararının eksik incelemeye dayanması nedeniyle ihlal oluşturduğuna ilişkin başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksunluk" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun "açıkça dayanaktan yoksunluk" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 26/3/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

Y.C.K.

B. No: 2012/889 | Karar tarihi: 26.03.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/889

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Y.C.K. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/889)

Karar Tarihi: 26/3/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Mehmet ERTEN

Z. Ayla PERKTAŞ

Erdal TERCAN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Serhat ALTINKÖK

Başvurucu : Y. C. K.

Vekili : Av. Adem DEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, oda hapsi cezasıyla cezalandırılmasının yargı kararına dayanmaması ve verilen cezaya karşı yargı yolunun kapalı olması nedeniyle Anayasa'nın 19. ve 36. maddelerinde düzenlenen temel haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 4/12/2012 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 28/2/2013 tarihinde başvurunun çözümünün ilke kararını gerektirmesi nedeniyle Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, 1987 doğumlu olup Samsun'da ikamet etmektedir.

6. Başvurucu TCG … Komutanlığı emrinde astsubay kıdemli çavuş olarak görev yapmaktadır.

7. Başvurucu, "… Limanı'nda bulunmakta olan gemiye (görev yerine) son dönüş tarih ve saati olan 15/4/2012 tarih ve saat 23:59'da dönmesi gerekmekte iken, 16/4/2012 tarihinde saat 07:30'da döndüğü" gerekçesiyle 4/5/2012 tarihinde 15/6/1930 tarih ve 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun 171. maddesi uyarınca disiplin amiri tarafından 7 gün oda hapsi cezası ile cezalandırılmıştır.

8. Başvurucu, 1632 sayılı Kanun'un 188. maddesinde yer alan oda hapsi cezalarına karşı iç hukukta tanınan bir üst amire başvuru yoluna, itirazının sonuçsuz kalacağı düşüncesiyle başvurmamıştır.

9. Başvurucu hakkında verilen oda hapsi cezası 31/10/2012 ilâ 7/11/2012 tarihleri arasında … Disiplin Ceza Tutukevinde infaz edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

10. 1632 sayılı Kanun'un 171. ve 188. maddeleri.

11. 1632 sayılı Kanun'un 181. (Mülga: 31/1/2013-6413/45 md.) maddesi şöyledir:

"Bir disiplin cezası resmi surette mahküma tebliğ edildiği vakit katileşir. … Bu cezanın kaldırılması veya değiştirilmesi ancak şikayet yoluyla veya ceza veren amirin mahküm lehine yapacağı müracaat üzerine veyahut affı ali ile kabildir. Yanlış verilen … disiplin cezaları daha yüksek makam tarafından … kaldırılabilir veya değiştirilebilir."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 26/3/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 4/12/2012 tarih ve 2012/889 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

13. Başvurucu, hakkında hiçbir mahkeme kararı bulunmaksızın yetkili amirin kararıyla 7 gün süreyle kişisel özgürlüğünden yoksun bırakıldığını, bu tür cezaların yargı makamlarınca verilmesi gerektiğini belirterek Anayasa'nın 19. maddesindeki kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ve 36. maddesindeki hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

14. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasında herkesin, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabileceği hükmüne yer verilmiştir. Anayasa'nın geçici 18. maddesinde uygulama kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bireysel başvuruların kabul edileceği, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 76. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise Kanun'un 45 ila 51.

maddelerinin 23/9/2012 tarihinde yürürlüğe gireceği belirtilmiştir.

15. 6216 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

16. Anılan Anayasa ve 6216 sayılı Kanun hükümleri uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup, Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilecektir. Mahkemenin zaman bakımından yetkisine ilişkin bu düzenlemeler kamu düzenine ilişkin olup, anılan tarihten önce kesinleşmiş nihaî işlem ve kararları da içerecek şekilde yetki kapsamının genişletilmesi mümkün değildir (B. No: 2012/832, § 14, 12/2/2013).

17. Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir (B. No: 2012/51, § 18, 25/12/2012).

18. Başvuru konusu olayda başvurucu 4/5/2012 tarihinde 1632 sayılı Kanun'un 171. maddesi uyarınca disiplin amiri tarafından yedi gün oda hapsi cezası ile cezalandırılmıştır. Başvurucu 1632 sayılı Kanun'un 188. maddesine göre bir üst amire itiraz hakkını itirazının sonuçsuz kalacağı düşüncesiyle kullanmamıştır. Başvurucu hakkında verilen ceza, 1632 sayılı Kanun'un 181. maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesinin bireysel başvurulara ilişkin zaman bakımından yetkisinin başladığı tarihten önce kesinleşmiştir.

19. Başvurucu hakkında verilen oda hapsi cezası Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi başladıktan sonraki tarih olan 31/10/2012 ilâ 7/11/2012 tarihleri arasında infaz edilmiş ise de infazın verilen cezanın kesinleşmesi üzerinde herhangi bir etkisi bulunmamaktadır.

20. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu işlemin 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş olduğu anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemezliğine karar verilmesi gerekir.

HÜKÜM

Başvurunun, "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 26/3/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

BAYRAM GÖK

B. No: 2012/946 | Karar tarihi: 26.03.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/946

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BAYRAM GÖK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/946)

Karar Tarihi: 26/3/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Raportör : Murat AZAKLI

Başvurucu : Bayram GÖK

Vekili : Av. Kemal Vehbi GÜL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, belediye tarafından kamulaştırma bedelinin tespiti ve taşınmazın tescili talebiyle açılan davada kamulaştırmasız el atmaya ilişkin iddialarının karşılanmadığını belirterek, mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 4/12/2012 tarihinde Samsun 3. Aliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAYLAR VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Samsun Büyükşehir Belediyesi tarafından 6/1/2011 tarihinde Samsun 3. Asliye Hukuk Mahkemesinde başvurucu aleyhine açılan davada, başvurucuya ait taşınmazın kamulaştırma bedelinin tespiti ve taşınmazın tapu kaydının iptali ile yola terkini talep edilmiştir.

6. Başvurucu yargılama sırasında, kamulaştırma bedelinin düşük olduğunu ve cebri icra yoluyla tahsil edilmesi gerektiğini savunmasına rağmen Samsun Büyükşehir Belediyesi aleyhine karşılık dava açmamıştır.

7. Samsun 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin 6/9/2011 tarih ve E.2011/4, K.2011/349 sayılı kararıyla, Samsun Büyükşehir Belediyesi tarafından kamulaştırma bedelinin depo edilmediği gerekçesiyle davanın reddine hükmedilmiştir.

8. Kararın başvurucu tarafından, Samsun Büyükşehir Belediyesince taşınmaza fiilen el konulduğu ve kamulaştırma bedelinin cebri icra yoluyla tahsil edilmesi gerektiği iddiasıyla temyizi üzerine, Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 10/4/2012 tarih ve E.2011/19222, K.2012/7362 sayılı ilamıyla davalının el koymanın önlenmesi davası veya taşınmazın değerinin tahsili davası açabileceği, davacı tarafından bedelin yatırılmaması nedeniyle davanın reddine karar verilmesinin hukuka uygun olduğu gerekçesiyle hüküm onanmış, karar düzeltme istemi Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 9/10/2012 tarih ve E.2012/12443, K.2012/18851 sayılı kararıyla reddedilmiştir.

B. İlgili Hukuk

9. Olay tarihinde yürürlükte olan mülga 18/6/1927 tarih ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 74. maddesi.

10. 4/11/1983 tarih ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun "Kamulaştırma bedelinin mahkemece tespiti ve taşınmaz malın idare adına tescili" kenar başlıklı 10. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Kamulaştırmanın satın alma usulü ile yapılamaması halinde idare, 7 nci maddeye göre topladığı bilgi ve belgelerle 8 inci madde uyarınca yaptırmış olduğu bedel tespiti ve bu hususlaki diğer bilgi ve belgeleri bir dilekçeye ekleyerek taşınmaz malın bulunduğu yer asliye hukuk mahkemesine müracaat eder ve taşınmaz malın kamulaştırma bedelinin tespitiyle, bu bedelin, peşin veya kamulaştırma 3 üncü maddenin ikinci fıkrasına göre yapılmış ise taksitle ödenmesi karşılığında, idare adına tesciline karar verilmesini ister."

11. 2942 sayılı Kanun'un "Dava hakkı" kenar başlıklı 14. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Kamulaştırmaya konu taşınmaz malın maliki tarafından … kamulaştırma işlemine karşı idari yargıda iptal ve maddi hatalara karşı da adli yargıda düzeltim davası açılabilir."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 26/3/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 4/12/2012 tarih ve 2012/946 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

13. Başvurucu, Samsun Büyükşehir Belediyesi tarafından taşınmazı içerisinden yol açılarak taşınmazın kullanılamaz duruma getirilmesine rağmen Belediye Başkanlığınca açılan taşınmazın değerinin tespiti ve tapu kaydının iptali ile yola terkini istemlerine ilişkin

davanın, kamulaştırma bedelinin Belediyece ödenmesi yönündeki savunmaları değerlendirilmeksizin reddedildiğini belirterek, Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve yargılamanın yenilenmesini talep etmiştir.

B. Değerlendirme

14. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesi şöyledir:

"… Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

15. 30/03/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un, "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

16. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmak için ihlale neden olduğu iddia edilen işlem veya eylem için idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekir.

17. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olup bu ilkeye uygun davranılmadığı takdirde, ortaya çıkan ihlale karşı öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine başvurulmalıdır.

18. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle genel yargı mercilerinde, olağan yasa yolları ile çözüme kavuşturulması esastır. Bireysel başvuru yoluna, iddia edilen hak ihlallerinin bu olağan denetim mekanizması içinde giderilememesi durumunda başvurulabilir.

19. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle iç hukukta düzenlenen başvuru yollarının tüketilmesi zorunludur. Bu ilke uyarınca, başvurucunun Anayasa Mahkemesi önüne getirdiği şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve adli mercilere usulüne uygun olarak iletmesi ve bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtlarını zamanında bu makamlara sunması ve aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir.

20. Bireysel başvurunun ikincil niteliğinin bir sonucu olarak olağan kanun yollarında ve genel mahkemeler önünde dayanılmayan iddialar Anayasa Mahkemesi önünde şikâyet konusu edilemeyeceği gibi genel mahkemelere sunulmayan yeni bilgi ve belgeler de Anayasa Mahkemesine sunulamaz.

21. Öte yandan mülga 1086 sayılı Kanun'un 74. maddesi uyarınca mahkemelerce davacının talebi dışında, talepten fazlaya veya başka bir şeye hükmedilemeyeceği gibi, davacı tarafından talep konusu yapılmayan veya davalı tarafından karşılık dava ile talep edilmeyen bir hususta resen karar verilemez.

22. Başvuru konusu olayda, Samsun Büyükşehir Belediyesi tarafından başvurucu aleyhine kamulaştırma bedelinin tespiti ve taşınmazın tapu kaydının iptali ile yola terkini istemiyle açılan davanın reddine karar verilmiş olup davalı tarafından açılan bir dava olmadığı için

davalının yargılama sırasındaki savunmasında ileri sürdüğü iddialar doğrultusunda kamulaştırma bedelinin ödenmesine hükmedilememiştir.

23. Başvurucunun nihai taleplerine ilişkin olarak, Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 10/4/2012 tarihli onama kararında da belirtildiği üzere, dava konusu taşınmaza el atıldığı iddiası olduğunda 16/5/1956 tarih ve 1/6 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı uyarınca idare aleyhine el koymanın önlenmesi davası açılabileceği gibi, bu eylemli duruma razı olunduğu takdirde taşınmazın değerinin tahsili davası da açılabilecekken başvurucu bu davaları açmamıştır. Dolayısıyla başvurucu, kamulaştırmasız el atma nedeniyle uğradığını iddia ettiği zararın tazmini amacıyla ayrı bir dava açmadığı veya karşılık dava ile de bu talebini ileri sürmediği için başvuru konusuna ilişkin olarak yargısal yollar tüketilmemiştir.

24. Açıklanan nedenlerle, temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiasının yetkili derece mahkemeleri önünde tanınan başvuru yolları tüketilmeden bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin “başvuru yollarının tüketilmemesi” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, “başvuru yollarının tüketilmemesi” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 26/3/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ONURHAN SOLMAZ

B. No: 2012/1049 | Karar tarihi: 26.03.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/1049

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ONURHAN SOLMAZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/1049)

Karar Tarihi: 26/3/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Mehmet ERTEN

Zehra Ayla PERKTAŞ

Erdal TERCAN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Recep ÜNAL

Başvurucu : Onurhan SOLMAZ

Vekili : Av. Kerem DİKMEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, İzmir'de 19/3/2012 tarihinde yerel bir gazetede yayımlanan köşe yazısı ile ilgili olarak İzmir Cumhuriyet Başsavcılığına yaptığı şikâyet üzerine yürütülen soruşturma sonucunda, köşe yazarı ve sorumlu yazı işleri müdürü hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmesi ve sözü edilen karara karşı yaptığı itirazın Ağır Ceza Mahkemesince reddedilmesi nedeniyle Anayasa'nın 10., 36. ve 40. maddelerinde düzenlenen temel haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 30/11/2012 tarihinde İzmir 4. Ağır Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 25/12/2012 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca kabul edilebilirlik incelemesinin

Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. İzmir'de faaliyet gösteren yerel bir gazetenin 19/3/2012 tarihli nüshasında, İzmir bölgesinde yaşayan transseksüel ve travestileri konu alan bir köşe yazısı yayımlanmıştır.

6. Söz konusu köşe yazısında, İzmir Emniyet Müdürlüğüne ait ekiplerin çalışması sonucu Alsancak'ın belli bir yerinde oturan travesti ve transseksüellerin dağıldığı, polisin gerekeni yaptığı, polise göre İzmir'de "otuz kırk kişi" kaldıkları, İzmir'in EXPO-2020'ye pırıl pırıl bir şehir olarak hazırlanması için, geriye kalan otuz kişinin de kontrol altına alınmasında büyük bir fayda olduğu, İzmir'e gelen her turistin travesti ve transseksüeller için döviz anlamına geldiği, kurvaziyer gemi personelinin soluğu onlarda aldığı, gemi geldiğinde Alsancak Limanı'nın çevresinde hemen "tezgâh" açtıkları, bu durumun, İzmir'in kanayan yarası ve madalyonun arka yüzü olduğu, İzmir'in travestiler ile tanındığı, kolluk görevlilerinin İzmir'in bu kötü imajını bir an evvel "kurutmalarının" gerektiği ifadelerine yer verilmiş ve bu durum "kepazelik" olarak nitelendirilmiştir.

7. Başvurucu, 15/6/2012 tarihinde anılan köşe yazısı nedeniyle şikâyetçi olmuştur. İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı, "halkın bir kesimini sosyal sınıf, din, mezhep, cinsiyet veya bölge farklılığına dayanarak alenen aşağılama", "suç işlemeye tahrik ve hedef gösterme" ve "hakaret" suçlarının işlendiği şüphesi ile soruşturma başlatmış, ancak başvurucunun şikâyetine konu olan köşe yazısındaki ifadelerin, ifade özgürlüğü kapsamında kaldığı ve bu çerçevede suçun unsurlarının oluşmadığı gerekçesi ile kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir.

8. Başvurucu, bahsi geçen kovuşturmaya yer olmadığına dair karara karşı itiraz yoluna başvurmuştur. İtirazı inceleyen Karşıyaka 2. Ağır Ceza Mahkemesi, kararın usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesi ile 2/11/2012 tarihinde itirazın reddine karar vermiş ve kovuşturmaya yer olmadığına dair karar bu şekilde kesinleşmiştir.

B. İlgili Hukuk

9. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Hakaret" kenar başlıklı 125. maddesi şöyledir:

"(1) Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adlî para cezası ile cezalandırılır. Mağdurun gıyabında hakaretin cezalandırılabilmesi için fiilin en az üç kişiyle ihtilât ederek işlenmesi gerekir.

(2) Fiilin, mağduru muhatap alan sesli, yazılı veya görüntülü bir iletiyle işlenmesi hâlinde, yukarıdaki fıkrada belirtilen cezaya hükmolunur.

(3) Hakaret suçunun;

a) ...

b) Dinî, siyasî, sosyal, felsefi inanç, düşünce ve kanaatlerini açıklamasından, değiştirmesinden, yaymaya çalışmasından, mensup olduğu dinin emir ve yasaklarına uygun davranmasından dolayı,

c) …”

10. 5237 sayılı Kanun’un “Mağdurun belirlenmesi” kenar başlıklı 126. maddesi şöyledir:

“(1) Hakaret suçunun işlenmesinde mağdurun ismi açıkça belirtilmemiş veya isnat üstü kapalı geçiştirilmiş olsa bile, eğer niteliğinde ve mağdurun şahsına yönelik bulunduğunda duraksanmayacak bir durum varsa, hem ismi belirtilmiş ve hem de hakaret açıklanmış sayılır.”

11. 5237 sayılı Kanun’un “Suç işlemeye tahrik” kenar başlıklı 214. maddesi şöyledir:

“(1) Suç işlemek için alenen tahrikte bulunan kişi, altı aydan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

...

(3) Tahrik konusu suçların işlenmesi hâlinde, tahrik eden kişi, bu suçlara azmettiren sıfatıyla cezalandırılır.”

12. 5237 sayılı Kanun’un “Halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama” kenar başlıklı 216. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Halkın bir kesimini, sosyal sınıf, ırk, din, mezhep, cinsiyet veya bölge farklılığına dayanarak alenen aşağılayan kişi, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Mahkemenin 26/3/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 30/11/2012 tarih ve 2012/1049 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

14. Başvurucu, hak arama hürriyetinin, transseksüel olması nedeniyle kısıtlandığını, adil yargılanma hakkının yalnızca sanıkların haklarına ilişkin olmadığını, etkili soruşturma ve kovuşturma yapılmaması hâlinin, mağdurların haklarını da ihlal edeceğini, şikâyetine konu olan ve transseksüelleri topluluk olarak aşağıladığını iddia ettiği köşe yazısının ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirildiğini, oysa Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin cinsel yönelimle ilgili olarak toplulukları aşağılayıcı ve nefret söylemli ifadeleri, ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirmediğini, Cumhuriyet savcısının, başvurucunun transseksüel olması nedeniyle farklı uygulama yaparak kamu davası açmadığını, bu şekilde ayrımcılık yapıldığını, ayrıca etkili soruşturma yapılmadığını belirterek Anayasa’nın 36. maddesinde düzenlenen hak arama hürriyetinin, 10. maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesinin ve 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Anayasa’nın 36. Maddesi Yönünden Değerlendirme

15. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

“Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.”

16. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un “Bireysel başvuru hakkı” kenar başlıklı 45. maddesinin (1) numaralı

fıkrası şöyledir:

“Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye’nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir.”

17. 6216 sayılı Kanun’un “Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar” kenar başlıklı 46. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir.”

18. Anılan Anayasa ve Kanun hükümlerine göre, Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için, kamu gücü tarafından müdahale edildiği iddia edilen hakkın Anayasa’da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve Türkiye’nin taraf olduğu ek protokollerinin kapsamına da girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle, Anayasa ve Sözleşme’nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün değildir.

19. Başvurucu, yapmış olduğu şikâyet üzerine başlatılan soruşturma sonucunda kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmesi ile Anayasa’nın 36. maddesinde düzenlenen hak arama hürriyetinin (adil yargılanma hakkının) ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

20. Anayasa’nın “Hak arama hürriyeti” kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

21. Sözleşme’nin “Adil yargılanma hakkı” kenar başlıklı 6. maddesi şöyledir:

“1. Herkes medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir. Hüküm açık oturumda açıklanır; ancak, demokratik bir toplumda genel ahlak, kamu düzeni ve ulusal güvenlik yararına, küçüklerin korunması veya davaya taraf olanların özel hayatlarının gizliliği gerektirdiğinde veya davanın açık oturumda görülmesinin adaletin selametine zarar verebileceği bazı özel durumlarda, mahkemenin zorunlu göreceği ölçüde, davanın tamamı süresince veya kısmen duruşmalar basına ve dinleyicilere kapalı olarak sürdürülebilir.

2. Bir suç ile itham edilen herkes, suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar suçsuz sayılır.

3. Her sanık başlıca olarak aşağıdaki haklara sahiptir:

a) Kendisine yöneltilen suçlamanın niteliği ve nedeninden en kısa zamanda, anladığı bir dille ve ayrıntılı olarak haberdar edilmek;

b) Savunmasını hazırlamak için gerekli zamana ve kolaylıklara sahip olmak;

c) Kendi kendini savunmak veya kendi seçeceği bir savunmacının yardımından yararlanmak ve eğer savunmacı tutmak için mali olanaklardan yoksun bulunuyor ve adaletin selameti gerektiriyorsa, mahkemece görevlendirilecek bir avukatın para ödemeksizin yardımından yararlanabilmek;

d) İddia tanıklarını sorguya çekmek veya çektirmek, savunma tanıklarının da iddia

tanıklarıyla aynı koşullar altında çağrılmasının ve dinlenmesinin sağlanmasını istemek;

e) Duruşmada kullanılan dili anlamadığı veya konuşamadığı takdirde bir tercümanın yardımından para ödemeksizin yararlanmak.”

22. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Maddede geçen “adil yargılanma” ifadesi, 3/10/2001 tarih ve 4709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun ile Anayasa’ya eklenmiştir. Anayasa’da adil yargılanma hakkının kapsamı düzenlenmediğinden bu hakkın kapsam ve içeriğinin, Sözleşme’nin “Adil yargılanma hakkı” kenar başlıklı 6. maddesi çerçevesinde belirlenmesi gerekir.

23. Sözleşme’nin adil yargılanma hakkını düzenleyen 6. maddesinde adil yargılanmaya ilişkin hak ve ilkelerin “medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili uyuşmazlıkların” ve bir “suç isnadının” esasının karara bağlanması esnasında geçerli olduğu belirtilerek hakkın kapsamı bu konularla sınırlandırılmıştır. Bu ifadeden, hak arama hürriyetinin ihlal edildiği gerekçesiyle bireysel başvuruda bulunabilmek için, başvurucunun ya medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili bir uyuşmazlığın tarafı olması ya da başvurucuya yönelik bir suç isnadı hakkında karar verilmiş olması gerektiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bahsedilen hâller dışında kalan adil yargılanma hakkının ihlali iddiasına dayanan başvurular Anayasa ve Sözleşme kapsamı dışında kalacağından, bireysel başvuruya konu olamaz.

24. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarına göre, bir ceza davasında üçüncü kişilerin suçlanması veya cezalandırılmasını talep eden mağdur, suçtan zarar gören, şikâyetçi veya katılan sıfatını haiz kişiler, Sözleşme’nin 6. maddesinin koruma alanı dışında kalmaktadır. Bu kuralın istisnaları, ceza davasında medeni hak talebine imkân veren bir sistemin benimsenmiş veya ceza davası sonucunda verilen kararın hukuk davası açısından etkili ya da bağlayıcı olması hâlleridir (Perez/Fransa, 47287/99, § 70).

25. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun yürürlüğe girmesi ile ceza muhakemesinde şahsi hak iddiasında bulunma imkânı ortadan kalkmıştır. Dolayısıyla başvurucunun ceza muhakemesi sürecinde medeni haklarını ileri sürme imkânı bulunmamaktadır. Ayrıca verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın etkileri ceza muhakemesi süreci ile sınırlı olup hukuk mahkemeleri açısından bağlayıcı bir etkisi bulunmamaktadır.

26. Başvurucu, suç işlediğini düşündüğü bir üçüncü kişi hakkında soruşturma açılmasını sağlamak amacıyla suç duyurusunda bulunmuş olup, talebi üçüncü kişinin cezalandırılmasıyla sınırlıdır. Başvurucu, üçüncü kişinin fiili nedeniyle medeni haklarına yönelik bir müdahalenin bulunduğunu düşünüyor ve buna ilişkin zararının giderilmesini istiyorsa, hukuk mahkemeleri önünde dava açma imkânı vardır. Kaldı ki başvurucu, başvuru dilekçesinde kişilik haklarına yönelik herhangi bir müdahaleden söz etmemektedir.

27. Sonuç itibariyle, başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesine dayanan ihlal iddiasının konusu, Anayasa’da güvence altına alınmış ve Sözleşme kapsamında olan temel hak ve özgürlüklerin koruma alanı dışında kalmaktadır.

2. Anayasa’nın 10. ve 40. Maddeleri Yönünden Değerlendirme

28. Başvurucu, Anayasa’nın 10. maddesinde düzenlenen kanun önünde eşitlik ilkesinin ve 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Yukarıda

açıklandığı üzere (§ 18), bireysel başvuru kapsamındaki hakların içeriğinin tespit edilmesinde Anayasa ve Sözleşme hükümlerinin birlikte değerlendirilmesi ve ortak koruma alanının tespit edilmesi gerekmektedir.

29. Anayasa'nın "Kanun önünde eşitlik" kenar başlıklı 10. maddesinin birinci ve beşinci fıkraları şöyledir:

"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

…

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

30. Sözleşme'nin "Ayırımcılık yasağı" kenar başlıklı 14. maddesi şöyledir:

"Bu Sözleşme'de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır."

31. Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin korunması" kenar başlıklı 40. maddesi şöyledir:

"Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkanının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.

Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.

…"

32. Sözleşme'nin "Etkili başvuru hakkı" kenar başlıklı 13. maddesi şöyledir:

"Bu Sözleşme'de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, söz konusu ihlal resmi bir hizmetin ifası için davranan kişiler tarafından gerçekleştirilmiş olsa dahi, ulusal bir merci önünde etkili bir yola başvurma hakkına sahiptir."

33. Başvurucunun, Anayasa'nın 10. maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesi ve Sözleşme'nin 14. maddesinde düzenlenen ayrımcılık yasağı ile Anayasa'nın 40. ve Sözleşme'nin 13. maddelerinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine yönelik iddialarının, bahsi geçen maddelerdeki ifadeler dikkate alındığında, soyut olarak değerlendirilmesi mümkün olmayıp, mutlaka Anayasa ve Sözleşme kapsamında yer alan diğer temel hak ve özgürlüklerle bağlantılı olarak ele alınması gerekir. Bir başka ifadeyle ayrımcılık yasağı ve etkili başvuru hakkının ihlal edilip edilmediğinin tartışılabilmesi için, ihlal iddiasının, kişinin hangi temel hak ve özgürlüğü konusunda ayrımcılığa maruz kaldığı ve hangi temel hak ve özgürlüğü konusunda etkili başvuru hakkının kısıtlandığı sorularına cevap verebilmesi gerekmektedir.

34. Başvurucunun, eşitlik ilkesinin ihlali ve etkili başvuru hakkının sağlanmadığı iddialarının, başvurunun temelini oluşturan adil yargılanma hakkı çerçevesinde ve bu hakla bağlantılı olarak ele alınması zorunluluğu vardır. Dolayısıyla ayrımcılık yasağı ve etkili başvuru hakkı, bağımsız nitelikte koruma işlevine sahip olmayıp, temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasını, korunmasını ve başvuru yollarını güvence altına alan tamamlayıcı nitelikte haklardandır. Bu çerçevede, başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamına giren bir

hakkına yönelik müdahale bulunmaması nedeniyle ayırımcılık yasağı ve etkili başvuru hakkının somut başvuru açısından uygulanabilmesi mümkün değildir.

35. Sonuç itibariyle, başvurucunun Anayasa'nın 10. ve 40. maddelerine dayanan ihlal iddialarının konusu da, Anayasa'da güvence altına alınmış ve Sözleşme kapsamında olan temel hak ve özgürlüklerin koruma alanı dışında kalmaktadır.

36. Açıklanan nedenlerle başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "konu bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, "konu bakımından yetkisizlik" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 26/3/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ÜMİT TEKİN

B. No: 2013/781 | Karar tarihi: 26.03.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/781

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÜMİT TEKİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/781)

Karar Tarihi: 26/3/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Mehmet ERTEN

Zehra Ayla PERKTAŞ

Erdal TERCAN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Selami TURABİ

Başvurucu : Ümit TEKİN

Temsilcisi : Uğur TEKİN (Vasi)

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, kasten yaralama suçundan yargılandığı Sincan 1. Asliye Ceza Mahkemesinin 2008/344 esas sayılı dosyasında, delillerin eksik ve hatalı değerlendirilmesi sonucu mahkûmiyetine karar verilmek suretiyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 25/1/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 22/3/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Kasten yaralama suçu nedeniyle hakkında açılan ve Sincan 1. Asliye Ceza Mahkemesinde görülen kamu davasında 30/4/2009 tarih ve E.2008/344, K.2009/352 sayılı kararıyla başvurucu 4 yıl 2 ay hapis cezasına mahkûm edilmiştir.

6. Başvurucunun temyizi üzerine Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 30/5/2012 tarih ve E.2010/18492, K.2012/22217 sayılı ilamıyla Sincan 1. Asliye Ceza Mahkemesinin kararı onanmış ve karar aynı tarihte kesinleşmiştir.

7. Başvurucu, hüküm kurulurken delillerin eksik ve hatalı değerlendirildiği iddiasıyla Sincan 1. Asliye Ceza Mahkemesine yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuş, Mahkeme, 12/11/2012 tarih E.2008/344, K.2009/352 sayılı Ek Kararı ile 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) 311. maddesinde yer alan yargılamanın yenilenmesini gerektiren bir neden olmadığı gerekçesiyle CMK'nın 318. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca istemin kabule değer olmadığına karar vermiştir.

8. Başvurucunun karara itiraz etmesi üzerine Sincan 2. Ağır Ceza Mahkemesi, 19/12/2012 tarih ve 2012/3830 Değişik İş sayılı kararı ile Sincan 1. Asliye Ceza Mahkemesinin kararının usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle itirazın reddine karar vermiştir.

B. İlgili Hukuk

9. 5271 sayılı Kanun'un 311. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi şöyledir:

"(1) Kesinleşen bir hükümle sonuçlanmış bir dava, aşağıda yazılı hâllerde hükümlü lehine olarak yargılamanın yenilenmesi yoluyla tekrar görülür:

...

b) Yemin verilerek dinlenmiş olan bir tanık veya bilirkişinin hükmü etkileyecek biçimde hükümlü aleyhine kasıt veya ihmal ile gerçek dışı tanıklıkta bulunduğu veya oy verdiği anlaşılırsa.

..."

10. 23/3/2005 tarih ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 8. maddesi, 4/4/1929 tarih ve 1412 sayılı mülga Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 305 ila 326. maddeleri, 4/12/2004 tarih 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 267 ila 271, 311 ila 323. maddeleri.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Mahkemenin 26/3/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 25/1/2013 tarih ve 2013/781 numaralı başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

12. Başvurucu, kasten yaralama suçundan yargılandığı Sincan 1. Asliye Ceza Mahkemesinin 2008/344 esas sayılı dosyasında, delillerin eksik ve hatalı değerlendirilmesi sonucu mahkûmiyetine karar verildiğini, temyiz üzerine kararın Yargıtayca onandığını, mahkeme kararı aleyhine delillerin eksik ve hatalı değerlendirildiği iddiasıyla yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmasına rağmen mahkemece istemin kabule değer olmadığına

karar verilmek suretiyle Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, tazminat ve yeniden yargılanma talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

13. Başvuru dilekçesinde, başvurucunun mahkûmiyet kararına konu olan asıl dava ve yargılamanın yenilenmesi başvurusunun incelenmesi sürecinde adil yargılanma hakkının ihlali şikayetleri yer almaktadır. Bu sebeple başvurucunun iddiaları iki ayrı şikayet çerçevesinde değerlendirilmiştir.

1. Mahkûmiyet Kararına Konu Asıl Dava Yönünden Adil Yargılanma Hakkının İhlali İddiası

14. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

15. Anılan Anayasa ve kanun hükümleri uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup, Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilecektir.

16. Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir (B. No: 2012/51, § 18, 25/12/2012).

17. Başvuru konusu Sincan 1. Asliye Ceza Mahkemesinin 30/4/2009 tarih ve E.2008/344, K.2009/352 sayılı kararı, Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 30/5/2012 tarih ve E.2010/18492, K.2012/22217 sayılı kararı ile onanmıştır. Başvurucunun yargılamanın yenilenmesi talebi, Sincan 1. Asliye Ceza Mahkemesinin 12/11/2012 tarih E.2008/344, K.2009/352 sayılı ek kararı ile reddedilmiş, itiraz üzerine Sincan 2. Ağır Ceza Mahkemesi, 19/12/2012 tarih ve 2012/3830 Değişik İş sayılı kararı ile itirazın reddine karar vermiş ve karar başvurucuya 26/12/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir.

18. Ceza hukukunda kararların kesinleşmesi bakımından tüketilmesi gereken son olağan kanun yolu kural olarak temyizdir. Somut olayda olağan kanun yolu Yargıtay 3. Ceza Dairesinin Sincan 1. Asliye Ceza Mahkemesinin kararını 30/5/2012 tarihinde onaması ile tamamlandığından karar bu tarihte kesinleşmiştir. Başvurucu tarafından 5271 sayılı Kanun'un 311. maddesi gereğince onama kararından sonra yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunulmasının kararın kesinliğine bir etkisi olmayacaktır.

19. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu kararın 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş olduğu anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Yargılamanın Yenilenmesi Talebine Konu Dava Yönünden Adil Yargılanma Hakkının İhlali İddiası

20. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

21. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

“Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.”

22. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un “Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi” kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, … açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.”

23. 6216 sayılı Kanun’un “Esas hakkındaki inceleme” kenar başlıklı 49. maddesinin (6) numaralı fıkrası şöyledir:

“Bölümlerin, bir mahkeme kararına karşı yapılan bireysel başvurulara ilişkin incelemeleri, bir temel hakkın ihlal edilip edilmediği ve bu ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağının belirlenmesi ile sınırlıdır. Bölümlerce kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.”

24. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ve 6216 sayılı Kanun’un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, Anayasa’da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye’nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiğini iddia eden herkese Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapma hakkı tanınmıştır. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun’un 49. maddesinin (6) numaralı fıkrasında, bireysel başvurulara ilişkin incelemelerde kanun yolunda gözetilmesi gereken hususların değerlendirmeye tâbi tutulamayacağı, 48. maddenin (2) numaralı fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir.

25. Ceza muhakemesinde, kesinleşen hükümlere karşı yargılamanın yenilenmesi yoluna başvuru hakkı, CMK’nın 311. maddesi gereğince sınırlı sebeplerle taraflara tanınmıştır. Başvuruculların 311. madde gereğince yapılan yargılamalardaki hak ihlallerini bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine getirmeleri mümkündür. Ancak Anayasa’da yer alan hak ve özgürlükler ihlal edilmediği sürece ya da açıkça keyfilik içermedikçe derece mahkemelerinin kararlarındaki maddi ve hukuki hatalar bireysel başvuru kapsamında ele alınamaz. Bu kapsamda, derece mahkemelerinin delilleri takdirinde bariz bir şekilde keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesinin bu takdire müdahalesi söz konusu olamaz (B. No: 2012/695, § 22, 12/2/2012).

26. Başvuru konusu olayda başvurucu tarafından, mahkemenin delilleri eksik ve hatalı değerlendirdiği iddiasıyla müracaatta bulunduğu yargılamanın yenilenmesi talebinin mahkemece kabule değer olmadığına karar verilerek anayasal haklarının ihlaline yol açtığı belirtilmektedir. Dolayısıyla başvurucunun iddialarının özü, derece mahkemesinin delilleri değerlendirme ve yorumlamada isabet edemediğine ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkindir.

27. Açıklanan nedenlerle, başvurunun kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu, derece mahkemesi kararının açıkça keyfilik içermediği anlaşıldığından, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin, “açıkça dayanaktan yoksun olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

A. Başvurunun,

1. Mahkûmiyet kararına konu asıl dava yönünden adil yargılanma hakkının ihlali iddiasının ""zaman bakımından yetkisizlik",

2. Yargılamanın yenilenmesi talebinine konu dava yönünden adil yargılanma hakkının ihlali iddiasının "açıkça dayanaktan yoksunluk"

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde bırakılmasına,

26/3/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

İSMAİL BUĞRA İŞLEK

B. No: 2013/1177 | Karar tarihi: 26.03.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/1177

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İSMAİL BUĞRA İŞLEK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/1177)

Karar Tarihi: 26/3/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Mehmet ERTEN

Zehra Ayla PERKTAŞ

Erdal TERCAN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Recep ÜNAL

Başvurucu : İsmail Buğra İŞLEK

Vekili : Av. Aykanat KAÇMAZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 27/7/1967 tarih ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nun geçici 32. maddesinden yararlanma talebinin Milli Savunma Bakanlığınca reddine dair işlemin iptali istemi ile Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde açtığı davanın reddine karar verilmesi nedeniyle Anayasa'nın 2., 10., 35. ve 60. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 8/2/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 28/2/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, astsubay olarak görev yapmakta iken, Yüksek Askeri Şûra kararına istinaden 3/12/2007 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetlerinden ilişiği kesilmiştir.

6. Başvurucunun, 10/3/2011 tarih ve 6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanunu'nun 10. maddesi ile 926 sayılı Kanun'a eklenen geçici 32. maddeden yararlanma istemi ile Milli Savunma Bakanlığına yaptığı başvuru, "uyuşturucu kullandığı, uyuşturucu satıcıları ile irtibatta olduğu, TSK Personelini uyuşturucuya özendirdiği ve kullanmaya teşvik ettiği" gerekçeleriyle reddedilmiştir.

7. Başvurucu, Milli Savunma Bakanlığının ilgili işleminin iptali istemi ile 9/9/2011 tarihinde Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde (AYİM) dava açmış ve AYİM Birinci Dairesinin 6/12/2012 tarih ve E.2012/365, K.2012/1370 sayılı kararı ile davanın reddine karar verilmiştir.

8. Karar başvurucuya 11/1/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu bu karara karşı 16/1/2013 tarihinde karar düzeltme yoluna başvurmuş, ancak başvurucunun karar düzeltme talebi henüz karara bağlanmamıştır.

B. İlgili Hukuk

9. 926 sayılı Kanun'un geçici 32. maddesi şöyledir:

"12 Mart 1971 tarihinden bu Kanunun yayımı tarihine kadar, yargı denetimine kapalı idari işlemler veya Yüksek Askerî Şûra kararları ile Türk Silahlı Kuvvetlerinden ilişiği kesilenler veya vefatları hâlinde hak sahipleri, bu madde hükümlerinden yararlanabilmek için altmış gün içinde Milli Savunma Bakanlığına başvururlar.

Milli Savunma Bakanı, başvurunun kabulüne veya reddine en geç altı ay içinde karar verir. Milli Savunma Bakanı, hazırlık amacıyla sadece gerekli yazışmaların yapılması hususunda yardımcı olmak üzere gerektiğinde komisyonlar kurabilir ve bu komisyonlara, ilgili bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarından temsilci çağırabilir. İlgililerin, Türk Silahlı Kuvvetlerinden ilişiklerinin kesilmesine esas bilgi ve belgeler Genelkurmay Başkanlığınca en geç altmış gün içinde Milli Savunma Bakanlığına gönderilir.

…"

10. 4/7/1972 tarih ve 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu'nun "Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin kararlarının sonuçları" kenar başlıklı 63. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Daireler ve Daireler Kurulu kararları kesin olup, kesin hükmün bütün hukuki sonuçlarını hasıl eder. Bu kararlar aleyhine, ancak bu kanunda yazılı kanun yollarına başvurulabilir."

11. 1602 sayılı Kanun'un "Kararın düzeltilmesi" kenar başlıklı 66. maddesi şöyledir:

"Daireler ile Daireler Kurulundan verilen kararlar hakkında bir defaya mahsus olmak üzere, ilamın tebliği tarihinden itibaren onbeş gün içinde aşağıda yazılı sebepler dolayısiyle kararın düzeltilmesi istenebilir.

a) Kararın esasına etkisi olan iddia ve itirazların, kararda karşılanmamış olması;

b) Bir ilamda birbirine aykırı hükümler bulunması;

c) Kararın usul ve kanuna aykırı bulunması;

Kanunun 45 inci maddesine göre verilen kararların düzeltilmesi işlemi kabul edilerek davaya yeniden bakılması ve esas hakkında karar verilmesi halinde de karar düzeltilmesi isteminde bulunulabilir.

Daireler ile Daireler Kurulu, kararın düzeltilmesi dilekçesinde ileri sürülen sebeplerle bağlıdır.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 26/3/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 8/2/2013 tarih ve 2013/1177 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

13. Başvurucu, 6191 sayılı Kanun’un demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı, haksız, orantısız ve meşru bir amaç gütmeyen bir kanun olduğunu belirterek Anayasa’nın 2. maddesinde belirtilen “hukuk devleti” ve 10. maddesinde belirtilen “eşitlik” ilkelerine aykırı olduğunu iddia etmiş ve anılan kanunda yer alan düzenlemeler ve hakkında herhangi bir ceza soruşturması yürütülmeksizin verilen disiplin cezası nedeniyle Türk Silahlı Kuvvetlerinden ilişiği kesilmiş olmasına rağmen kanundan yararlandırılmaması sonucu Anayasa’nın 35. ve 60. maddelerinde düzenlenen mülkiyet ve sosyal güvenlik haklarının ihlal edildiğini ileri sürerek tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

14. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

“… Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.”

15. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un “Bireysel başvuru hakkı” kenar başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir.”

16. Anılan Anayasa ve Kanun hükümlerine göre bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup, bu ödevin ihmal edilmesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir. Bu nedenle, temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle derece mahkemeleri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır.

17. Bu nedenle Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin derece mahkemelerince düzeltilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Bu ilke uyarınca, başvurucunun Anayasa Mahkemesi önüne getirdiği şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip

olduğu bilgi ve kanıtlarını zamanında bu makamlara sunması ve aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir.

18. 1602 sayılı Kanun'un 63. maddesine göre AYİM Daire ve Daireler Kurulu kararları kesin olup, kesin hükmün bütün hukuki sonuçlarını doğurur. Bu nedenle bu kararlardan sonra bireysel başvuru yoluna gidilmesi mümkündür. Ancak anılan Kanun'un 66. maddesinin birinci fıkrası uyarınca AYİM kararlarına karşı ilamın tebliğinden itibaren 15 gün içinde karar düzeltme yoluna başvurulabilir. Bu yola başvurulması halinde karar düzeltme talebine ilişkin bir karar verilinceye kadar olağan kanun yolları tüketilmiş olmayacaktır. Bir başka ifadeyle, kanun yolunun tüketildiğinden söz edilebilmesi için öncelikle yapılan başvurunun sonucunun beklenmesi gerekir. Bu çerçevede, askeri idari yargı önündeki davalarda karar düzeltme yoluna başvurulması halinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için, öncelikle karar düzeltme talebinin sonucunun beklenmesi, böylece bu yolun tüketilmesi gerektiği açıktır.

19. Başvuru konusu olayda, başvurucunun Milli Savunma Bakanlığının ret işleminin iptali istemi ile Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde açtığı dava Birinci Dairenin 6/12/2012 tarih ve E.2012/365, K.2012/1370 sayılı kararı ile reddedilmiş, bu karara karşı 16/1/2013 tarihinde karar düzeltme yoluna başvurulmuş, karar düzeltme talebi hakkında henüz karar verilmeden Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapılmıştır. Başvurucunun, etkili ve sonuç almaya yeterli görerek başvurduğu bir kanun yolunun sonucunu beklemeksizin bireysel başvuruda bulunduğu ve dolayısıyla yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmediği anlaşılmaktadır.

20. Açıklanan nedenlerle, başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "başvuru yollarının tüketilmemiş olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, "başvuru yollarının tüketilmemiş olması" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 26/3/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

NURDAN SESİZ

B. No: 2012/317 | Karar tarihi: 16.04.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/317

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

NURDAN SESİZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/317)

Karar Tarihi: 16/4/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Raportör : Murat AZAKLI

Başvurucu : Nurdan SESİZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, murisi tarafından Orman Genel Müdürlüğü aleyhine açılan davada verilen ve 1951 yılında kesinleşen müdahalenin men'i kararının Orman Genel Müdürlüğü tarafından yerine getirilmeyerek, Orman Genel Müdürlüğü ve Maliye Hazinesi tarafından aynı taşınmaza ilişkin açılan tapu iptali ve tescil davalarında tapu kayıtlarının kısmen iptaline karar verilmesinin mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 19/10/2012 tarihinde Balıkesir 1. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 12/4/2013 tarihinde, başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucunun murisi tarafından Orman Genel Müdürlüğü aleyhine Balıkesir 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan müdahalenin men'i davası sonucunda 7/9/1951 tarih ve E.1949/579, K.1951/599 sayılı ilamla, davacının tapu ile mutasarrıf olduğu yere davalı Orman İdaresinin vaki müdahalesinin men'ine karar verilmiş ve hüküm kesinleşmiştir.

6. 1988 yılında yapılan orman kadastro çalışması sonunda orman tahdit sınırları belirlenmiş ve taşınmaz üç ayrı parsele ayrılmıştır. Orman kadastro çalışması sonucu belirlenen sınırlar 20/10/1989 tarihinde itiraz edilmeksizin kesinleşmiştir.

7. a) Maliye Hazinesine izafeten Savaştepe Mal Müdürlüğü tarafından başvurucu aleyhine Savaştepe Asliye Hukuk Mahkemesinde 8/4/1991 tarihinde açılan davada, Savaştepe ilçesi Cumhuriyet Mahallesi 88 ada 41 parsel sayılı taşınmazın tapu kaydının iptali ve Maliye Hazinesi adına tescili talep edilmiş, Orman İdaresi davaya müdahil olmuştur. Mahkemece, 11/4/2000 tarih ve E.1991/83, K.2000/43 sayılı ilamla davacı ve müdahil tarafından açılan davanın reddine karar verilmiştir.

b) Hükmün davacı ve müdahil tarafından temyizi üzerine, Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin 10/5/2001 tarih ve E.2001/3462, K.2001/3775 sayılı ilamıyla dava konusu 88 ada 41 parsel sayılı taşınmazın Balıkesir 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 7/9/1951 tarih ve E.1949/579, K.1951/599 sayılı ilamıyla orman sınırları dışında bırakıldığı, kesin hüküm niteliğindeki bu kararın davanın taraflarını bağlayacağı, Maliye Hazinesi ve Orman İdaresi tarafından açılan davanın reddinin bu nedenle doğru olduğu gerekçesiyle onama kararı verilmiştir.

c) Karar düzeltme istemi üzerine, Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin 1/7/2002 tarih ve E.2002/4832, K.2002/6419 sayılı ilamıyla 7/9/1951 tarihli hükmün dava konusu yere ait olmadığı gerekçesiyle onama kararı kaldırılarak hüküm bozulmuştur. Mahkemece bozma kararına uyularak yapılan yargılama sonunda, 30/4/2004 tarih ve E.2002/147, K.2004/59 sayılı ilamla Maliye Hazinesi tarafından açılan davanın kısmen kabulüne, 88 ada 41 parsel sayılı taşınmazın tapu kaydının kısmen iptali ile Hazine adına, kalan kısmının davalılar adına tapuya tesciline karar verilmiştir.

d) Hükmün davalılar ile Orman İdaresi tarafından temyizi üzerine Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin 10/5/2005 tarih ve E.2005/1444, K.2005/6051 sayılı kararıyla hüküm onanmış, karar düzeltme istemi Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin 14/4/2006 tarih ve E.2006/2386, K.2006/5008 sayılı ilamıyla reddedilmiştir.

8. a) Orman Genel Müdürlüğü tarafından başvurucu aleyhine Savaştepe Asliye Hukuk Mahkemesinde 6/9/1999 tarihinde Savaştepe ilçesi Cumhuriyet Mahallesi 88 ada 45 parsel sayılı taşınmazın tapu kaydının iptali ile orman olarak tescili istemiyle dava açılmış, Maliye Hazinesi davaya müdahil olmuştur. Mahkemece, 13/12/2006 tarih ve E.2001/125, K.2006/110 sayılı ilamla tapu kaydının kısmen iptaline, orman vasfı ile Hazine adına tapuya tesciline karar verilmiştir.

b) Temyiz üzerine, Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin 21/4/2008 tarih ve E.2008/2398, K.2008/6141 sayılı ilamıyla hüküm onanmıştır.

c) Karar düzeltme istemi, Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin 18/9/2008 tarih ve E.2008/10366, K.2008/11409 sayılı ilamıyla reddedilmiştir.

9. a) Orman Genel Müdürlüğü tarafından başvurucu aleyhine 11/10/1990 tarihinde Savaştepe Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan davada, Savaştepe ilçesi Cumhuriyet Mahallesi 88 ada 44 parsel sayılı taşınmazın tapu kaydının iptali ile orman olarak tescili talep edilmiştir. Mahkemece, 8/7/1997 tarih ve E.1990/120, K.1997/52 sayılı ilamla, Balıkesir 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 7/9/1951 tarih ve E.1949/579, K.1951/599 sayılı ilamı gerekçe gösterilerek, kesin hüküm nedeniyle davanın reddine karar verilmiştir.

b) Hükmün temyizi üzerine, Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin 23/9/1998 tarih ve E.1998/7880, K.1998/7973 sayılı kararıyla taşınmazın bulunduğu yerde yapılan orman tahdit haritasının kesinleştiği gerekçesiyle hüküm bozulmuştur.

c) Karar düzeltme istemi, Yargıtay 20. Hukuk Dairesince 4/2/1999 tarihinde reddedilmiştir.

d) Mahkemece bozma kararına uyularak yapılan yargılama sonunda, 3/7/2001 tarih ve E.1999/37, K.2001/106 sayılı ilamla, Savaştepe Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2000/19, K.2000/40 sayılı kararının kesin hüküm oluşturduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş, hükmün temyizi üzerine Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin 26/3/2002 tarih ve E.2002/380, K.2002/2635 sayılı kararıyla hüküm onanmıştır. Karar düzeltme istemi Yargıtay 20. Hukuk Dairesince 11/11/2002 tarih ve E.2002/8097, K.2002/8883 sayılı kararla reddedilmiştir.

10. a) Maliye Hazinesi tarafından başvurucu aleyhine 28/11/1995 tarihinde Savaştepe Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan davada, Savaştepe ilçesi Cumhuriyet Mahallesi 88 ada 44 parsel sayılı taşınmazın tapu kaydının iptali ile hazine adına tescili talep edilmiş, Orman İdaresi davaya müdahil olmuştur. Mahkemece, 25/5/1999 tarih ve E.1995/220, K.1999/93 sayılı kararla davacı Maliye Hazinesince açılan davanın reddine, müdahil Orman İdaresi tarafından açılan davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir. Hüküm, Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin 27/12/1999 tarih ve E.1999/5077, K.1999/5286 sayılı kararıyla bozulmuştur.

b) Mahkemece bozma kararından sonra yapılan yargılama sonunda, 28/3/2000 tarih ve E.2000/19, K.2000/40 sayılı direnme kararıyla 1989 yılında yapılan orman tahdidine davalılar tarafından itiraz edilmeyerek kesinleştiği gerekçesiyle Maliye Hazinesinin açtığı davanın reddine, Orman İdaresi tarafından açılan davanın kısmen kabulüne 88 ada 44 parsel sayılı taşınmazın tapu kaydının kısmen iptali ile orman vasfı adı altında Hazine adına tapuya kayıt ve tesciline, kalan kısmın davalı adına tapuya tesciline karar verilmiştir.

c) Hüküm Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 25/10/2000 tarih ve E.2000/16-1291, K.2000/1560 sayılı ilamıyla onanmış, karar düzeltme istemi Yargıtay Hukuk Genel Kurulunca 21/2/2001 tarih ve E.2001/16-146, K.2001/162 sayılı kararla reddedilmiştir.

11. Başvurucu, 27/7/2012 tarihinde Orman ve Su İşleri Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğüne müracaat ederek Balıkesir 1. Asliye Hukuk Mahkemesince verilen 7/9/1951 tarih ve E.1949/579, K.1951/599 sayılı karar doğrultusunda gerekli düzeltici işlemin, kararın verildiği tarihe göre yerine getirilmesini talep etmiş, Orman Genel Müdürlüğü tarafından 8/8/2012 tarihli yazı ile talebin kesinleşmiş yargı hükümlerine konu olması nedeniyle idare tarafından yapılacak işlem bulunmadığı bildirilmiştir.

12. a) Başvurucu, 3/12/2007 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvuruda bulunarak, 14/4/2006 tarihinde kesinleşen Savaştepe ilçesi Cumhuriyet Mahallesi 88 ada 41 parsel sayılı taşınmazın, başvurucu adına olan tapu kaydının kısmen iptali ile Hazine adına, kalan kısmının davalılar adına tapuya tesciline dair kararın mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüş, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İkinci

Dairesince 5/2/2008 tarihinde başvuru kayda alınmıştır.

b) Başvurucu, 10/4/2009 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvuruda bulunarak, 18/9/2008 tarihinde kesinleşen Savaştepe ilçesi Cumhuriyet Mahallesi 88 ada 45 parsel sayılı taşınmazın tapu kaydının kısmen iptaline, orman vasfı ile Hazine adına tapuya tesciline dair kararın mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüş, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İkinci Dairesince 1/8/2009 tarihinde başvuru kayda alınmıştır.

c) Başvurucu yine, Savaştepe ilçesi Cumhuriyet Mahallesi 88 ada 44 parsel sayılı taşınmazın tapu kaydının kısmen iptali ile orman vasfı adı altında Hazine adına tapuya tesciline dair kararın mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürerek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

13. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası, 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun geçici 3. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca 18/6/1927 tarih ve 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 26/9/2004 tarih ve 5236 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikten önceki hâliyle 427. maddesinin birinci fıkrası, 432. maddesinin birinci fıkrası, 440. maddesinin birinci fıkrası ve 442. maddesinin birinci fıkrası.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 16/4/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 19/10/2012 tarih ve 2012/317 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

15. Başvurucu, murisi tarafından Balıkesir 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde Orman İdaresi aleyhine açılan dava sonunda 7/9/1951 tarihli kararla taşınmazın murisi adına tescilli olduğu gerekçesiyle davalı Orman İdaresinin müdahalesinin men'ine hükmedildiğini belirterek, 7/9/1951 tarihli kesin hükme ve taşınmazın murisi adına tapu siciline tesciline rağmen 88 ada 41, 44 ve 45 parsel sayılı taşınmazlara ilişkin olarak Savaştepe Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan davalar sonucunda taşınmazların tapu kayıtlarının iptali ile Maliye Hazinesi ve Orman İdaresi adına tapuya tescillerine karar verilmesinin ve 1951 yılında kesinleşen karar doğrultusunda ve karar tarihine göre işlem yapılması için Orman Genel Müdürlüğüne yaptığı başvurunun reddedilmesinin Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkı ile 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüş ve tazminat talep etmiştir.

B. Değerlendirme

16. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

17. Anılan Kanun hükmü uyarınca Anayasa Mahkemesinin yetkisinin zaman bakımından başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup, Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilecektir. Bu açık düzenleme

karşısında, anılan tarihten önce kesinleşmiş nihai işlem ve kararları da içerecek şekilde yetki kapsamının genişletilmesi mümkün değildir.

18. Öte yandan, Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir (B. No: 2012/51, § 18, 25/12/2012).

19. Olağan kanun yollarına başvurulması sonucu kesinleşen mahkeme kararlarından sonra, kararların yerine getirilmesi konusunda yetkisi bulunmayan kurum veya organlara başvuruda bulunulması etkili bir başvuru yolu olmadığı gibi, bu başvurunun reddine karar verilmesi de Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için yeni bir hak ve yetki vermeyecektir. Tüketilen yolun Anayasa Mahkemesi önündeki başvuruya konu olan duruma çözüm getirme, başka bir ifadeyle Anayasa'yı ihlal ettiği iddia edilen hususun düzeltilmesini ve ihlalin ortadan kaldırılmasını sağlayabilme özelliğine sahip olması gerekir. Mahkeme, başvuru konusu olaya etkin bir çözüm sunacak yetkisi olmayan kurum ve organlara başvurularak davanın canlandırılmasına ve başvurunun zaman bakımından yetki kapsamına alınmasına izin vermemektedir (B. No: 2012/829, § 32, 5/3/2013).

20. Başvuru konusu olayda başvurucu, Balıkesir 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan dava sonucunda 7/9/1951 tarih ve E.1949/579, K.1951/599 sayılı ilamla taşınmazın murisleri adına tapuya kayıtlı olduğu gerekçesiyle davalı Orman İdaresinin müdahalesinin men'ine karar verildiğini, bu kararın Orman Genel Müdürlüğü tarafından yerine getirilmediğini, aynı taşınmaza yönelik olarak kadastro tespitinden sonra Savaştepe Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan davalar sonucunda taşınmazların tapu kayıtlarının iptali ile Maliye Hazinesi ve Orman İdaresi adına tapuya tescillerine karar verildiğini belirterek anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

21. Başvurucunun karar tarihine göre uygulanmasını istediği Balıkesir 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 7/9/1951 tarih ve E.1949/579, K.1951/599 sayılı men'i müdahale kararı 1951 yılında kesinleşmiştir. Bu davadan sonra taşınmazın mülkiyetine yönelik açılan tapu iptali ve tescil davaları sonucunda taşınmazın bir kısmının başvurucu adına, bir kısmının ise Orman Genel Müdürlüğü adına tapuya tesciline karar verilmiştir. Tapu iptali ve tescil davaları neticesinde verilen kararlar ile mülkiyet durumu yeniden belirlenmiş ve anılan kararlar kesinleşmiştir. Dolayısıyla yeniden oluşan ve kesinleşen tapu kayıtları ile taşınmaza ilişkin krokiler bulunmasına rağmen, başvurucunun 1951 yılında kesinleşen men'i müdahale kararının, karar tarihine göre uygulanmasını Orman Genel Müdürlüğünden talep etmesi ve bu talebin reddedilmesi, başvurucuya bireysel başvuruda bulunmak için yeni bir hak vermeyeceği gibi, 1951 yılında kesinleşen kararın uygulanmadığı iddiasıyla başvuruda bulunma hakkı da sağlamaz.

22. Başvurucu aleyhine açılan Savaştepe ilçesi Cumhuriyet Mahallesinde bulunan 88 ada 41 parsel sayılı taşınmaza ilişkin dava sonucu verilen tapu iptali ve tescil kararı 14/4/2006 tarihinde, 88 ada 44 parsel sayılı taşınmaza yönelik tapu iptali ve tescil kararı 21/2/2001 tarihinde, 88 ada 45 parsel sayılı taşınmaza ilişkin tapu iptali ve tescil kararı ise 18/9/2008 tarihinde kesinleşmiştir. Başvurucunun anayasal haklarını ihlal ettiğini ileri sürdüğü bu hükümler ile başvurucunun murisi tarafından Orman İdaresi aleyhine Balıkesir 1. Asliye Hukuk Mahkemesine açılan dava sonucunda verilen ve 1951 yılında kesinleşen müdahalenin men'i kararı, 23/9/2012 tarihinden önce kesinleştiği için zaman bakımından Anayasa Mahkemesinin yetkisi içinde kalmamaktadır.

23. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu kararların, bireysel başvuruların incelenmeye

başlandığı tarih olarak belirlenen 23/9/2012 gününden önce kesinleşmiş olduğu anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 16/4/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ŞENYILDIZ YILDIRIM

B. No: 2012/406 | Karar tarihi: 16.04.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/406

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞENYILDIZ YILDIRIM BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/406)

Karar Tarihi: 16/4/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Raportör : Selami TURABİ

Başvurucu : Şenyıldız YILDIRIM

Vekili : Av. Mustafa ÖNDES

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, üçüncü derece arkeolojik sit alanı içerisinde kalan taşınmazı üzerindeki tasarruf hakkının 21/7/1983 tarih ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 44. maddesinde yer alan hüküm sebebiyle kısıtlandığını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 23/10/2012 tarihinde Urla Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 12/4/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

B. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

4. Başvurucunun, İzmir ili, Urla ilçesi, Atatürk Mahallesi, 20D - 30c pafta, 1135 ada, 9 parselde kayıtlı arsa vasfında, üçüncü derece arkeolojik sit alanı içerisinde kalan bir taşınmazı bulunmaktadır.

5. Başvurucu, İzmir Müze Müdürlüğüne verdiği 19/8/2010 tarihli dilekçesi ile masrafların kurumca karşılanarak taşınmazında sondaj kazı yapılması için müracaatta bulunmuştur.

6. İzmir Müze Müdürlüğü 20/8/2010 tarih ve 1928 sayılı yazılarıyla talebin kazı defterine kaydedildiğini ancak masrafın kurumca karşılanması uygulamasının olmadığını sondaj kazısı içinde yazının Kültür ve Turizm Bakanlığına gönderildiğini başvurucuya bildirmiştir.

7. Başvurucu, 5/10/2010 tarihli dilekçe ile tekrar İzmir Müze Müdürlüğüne müracaat ederek söz konusu kararın yeniden incelenmesini talep ederek uygulamanın gerekçesini sormuş, anılan Müdürlük, 11/10/2010 tarih ve 2340 sayılı yazısı ve 24/12/2010 tarih ve 2950 sayılı yazıları ile 2863 sayılı Kanun'un 44. maddesine göre işlem yaptıklarını, buna göre kazı çalışmalarıyla ilgili tüm giderlerin kazı sahipleri tarafından karşılanması gerektiğini belirtmiştir. Anılan Müdürlük yazısı başvurucuya 24/10/2010 tarihinde tebliğ edilmiştir.

8. Başvurucu idarenin bu işlemine karşı idari yargı mercilerine müracaatta bulunmamıştır.

C. İlgili Hukuk

9. 2863 sayılı Kanun'un "Giderler" kenar başlıklı 44. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Kazı, sondaj ve araştırma yapılan saha ile, kazı, sondaj ve araştırmadan çıkan kültür varlıklarının yerinde korunmasını sağlamak maksadıyla, kazı yerinde geçici olarak çalıştırılacak bekçilerin ücret ve masrafları ile kazı yerinin eski haline getirilmesinin gerektirdiği giderleri karşılamak, kazı sırasında meydana gelebilecek zararları tazmin ve bunlarla ilgili bütün giderler, düzenlenecek yönetmeliğe göre, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından ruhsat verme veya süre uzatma sırasında, kazı sahiplerinden tahsil edilerek emaneten mal sandığına yatırılan paralardan ödenir. ..."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 16/4/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 23/10/2012 tarih ve 2012/406 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

11. Başvurucu, İzmir Müze Müdürlüğüne müracaatta bulunmasına rağmen üçüncü derece arkeolojik sit alanı içerisinde kalan taşınmazı üzerindeki kazı çalışmalarının, masraf yatırılmadığı gerekçesiyle yapılamadığını, 2863 sayılı Kanun'a dayanılarak kendisinden masraf talep edilmesinin haksız olduğunu, bu masraf nedeniyle taşınmazı üzerindeki kazı çalışmalarının yapılamayarak tasarruf hakkının kısıtlandığını, kendisine bu masrafı yatırma yükümlülüğü getiren 2863 sayılı Kanun'un 44. maddesinin iptal edilmesi gerektiğini belirterek Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

12. 30/3/2011 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

13. Anılan Kanun hükmü uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup, Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilir. Niteliği itibarıyla kamu düzenine ilişkin olan bu başvuru şartını taşımayan bireysel başvuruların incelenebilmesi mümkün değildir.

14. Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir (B. No: 2012/51, § 22, 25/12/2012).

15. Başvuru konusu olayda, başvurucunun taşınmazı üzerinde kazı yapılması talebini içeren nihai başvurusu, İzmir Müze Müdürlüğünün 11/10/2010 tarih ve 2340 sayılı yazısı ve 24/12/2010 tarih ve 2950 sayılı yazısıyla reddedildiğinden ve bu red işlemine karşı da idari yargı mercilerine müracaat edilmediğinden nihai işlem kesinleşmiştir. Bu durumda başvuru, zaman bakımından Anayasa Mahkemesinin yetkisi dışında kalmaktadır.

16. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu işlemin 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş olduğu anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 16/4/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSTAFA BÜLENT ERTEN

B. No: 2012/649 | Karar tarihi: 16.04.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/649

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA BÜLENT ERTEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/649)

Karar Tarihi: 16/4/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Mehmet ERTEN

Zehra Ayla PERKTAŞ

Burhan ÜSTÜN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Özcan ÖZBEY

Başvurucu : Mustafa Bülent ERTEN

Vekili : Av. Mustafa BİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 10/3/2011 tarih ve 6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanunu'nun 10. maddesi ile 27/7/1967 tarih ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'na eklenen geçici 32. maddesinde düzenlenen haklardan yararlanmak için yaptığı başvurunun Milli Savunma Bakanlığınca reddedildiğini, bu işlem aleyhine başvurduğu yargısal yollardan da sonuç alamadığını belirterek anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 12/11/2012 tarihinde Ankara 10. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 25/12/2012 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu hakkında, muhabere teğmen olarak Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevli iken bağlı olduğu idarece 926 sayılı Kanun'un 50. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ve 8/6/1949 tarih ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun 39. maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi hükümleri gereğince, "disiplinsizlik" nedeniyle 31/8/1972 tarih ve 11279 sayılı karar ile resen emekliye ayırma işlemi tesis edilmiştir.

6. 6191 sayılı Kanunla 926 sayılı Kanun'a eklenen geçici 32. madde ile Türk Silahlı Kuvvetlerinden yargı yolu kapalı olarak ilişiği kesilenlere, yeniden mesleğe kabul edilmek, ekonomik ve diğer özlük haklarını vermek üzere başvuru hakkı tanınmış ve başvurucu bu kapsamda 19/4/2011 tarihinde Milli Savunma Bakanlığına yazılı başvuruda bulunmuştur.

7. Anılan idare tarafından, başvurucunun Türk Silahlı Kuvvetlerinden ayırma işleminin yargı yoluna açık olarak yapıldığı, durumunun düzenleme kapsamı dışında kaldığı gerekçesiyle başvuru 8/9/2011 tarihinde reddedilmiştir.

8. Başvurucu, başvurusunun Milli Savunma Bakanlığınca reddedilmesi işleminin iptali istemiyle 3/11/2011 tarihinde Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde (AYİM) dava açmış, AYİM Üçüncü Dairesince yapılan yargılama sonucunda "davaya konu edilen hakkın getirilmiş olan kanuni düzenleme kapsamında bulunmadığı" gerekçesiyle 12/4/2012 tarih ve E.2011/2816, K.2012/740 sayılı karar ile dava reddedilmiştir.

9. Bu karara karşı karar düzeltme kanun yoluna gidilmiş ve anılan Mahkemenin 4/10/2012 tarih ve E.2012/1531, K.2012/1908 sayılı ilâmı ile istemi reddedilmiştir. Bu karar, 18/10/2012 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

10. 926 sayılı Kanun'un geçici 32. maddesinin birinci, ikinci ve dördüncü fıkraları şöyledir:

"12 Mart 1971 tarihinden bu Kanunun yayımı tarihine kadar, yargı denetimine kapalı idari işlemler veya Yüksek Askerî Şûra kararları ile Türk Silahlı Kuvvetlerinden ilişiği kesilenler veya vefatları hâlinde hak sahipleri, bu madde hükümlerinden yararlanabilmek için altmış gün içinde Milli Savunma Bakanlığına başvururlar.

Milli Savunma Bakanı, başvurunun kabulüne veya reddine en geç altı ay içinde karar verir. Milli Savunma Bakanı, hazırlık amacıyla sadece gerekli yazışmaların yapılması hususunda yardımcı olmak üzere gerektiğinde komisyonlar kurabilir ve bu komisyonlara, ilgili bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarından temsilci çağırabilir. İlgililerin, Türk Silahlı Kuvvetlerinden ilişiklerinin kesilmesine esas bilgi ve belgeler Genelkurmay Başkanlığınca en geç altmış gün içinde Milli Savunma Bakanlığına gönderilir.

…

Başvurunun reddi hâlinde, bu ret işlemine karşı ilgililer altmış gün içinde Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde dava açabilirler."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Mahkemenin 16/4/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 12/11/2012 tarih ve 2012/649 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

12. Başvurucu, kendisi hakkındaki resen emekliye ayırma işleminin esasında bir ilişik kesme işlemi olduğunu ve bu işlemin, kendisi ile ilgili herhangi bir yargı kararı verilmeden tesis edildiğini, işlemin iptali için gidilebilecek şekli anlamda bir yargı yolu olmasına rağmen, o günün şartlarında bu yargısal yola başvurmanın mümkün olmadığını ve bu yolun fiilen kapalı olduğunu, Sıkıyönetim Mahkemesinin tarafsız olmadığını, hukuki yardım almasına imkân tanınmadığını, dolayısıyla hak arama hürriyeti engellenerek, masumiyet karinesi ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Başvurucu ek olarak, Türk Silahlı Kuvvetlerinden ilişiği kesilenler ile ilgili özlük ve statü haklarının geri verilmesini düzenleyen 926 sayılı Kanun'un geçici 32. maddesi ile yalnızca şekli anlamda yargısal denetime kapalı işlemlerin değil, etkili başvuru imkânı olmayan ve fiilen yargı denetimine kapalı idari işlemlerin de kastedildiğini, aksi durumu düşünmenin eşitlik ilkesinin ihlali anlamına geleceğini, bu nedenle şekli olarak yargı yolu açık bulunan, ancak bu yargısal yollardan fiilen sonuç alamayacak durumda olan kişilerin de yargı denetimine kapalı işlemler için öngörülmüş ve kişilere sosyal itibar ve ekonomik hakların iadesini öngören bu kanun hükmünden yararlanması gerektiğini, kanun koyucunun amacının da bu yönde olduğunu ifade ederek, kanunu bu şekilde yorumlamayan idare ve mahkemenin talebini reddetmeleri nedeniyle anayasal haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

B. Değerlendirme

14. Başvurucu, "disiplinsizlik" nedeniyle 31/8/1972 tarih ve 11279 sayılı karar ile resen emekliye ayırma işlemine tabi tutulmasının hak arama hürriyetini engellediğini, masumiyet karinesini ve adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini iddia etmiştir.

15. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasında herkesin, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabileceği hükmüne yer verilmiştir. Anayasa'nın geçici 18. maddesinde, uygulama kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bireysel başvuruların kabul edileceği, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 76. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise Kanun'un 45 ila 51. maddelerinin 23/9/2012 tarihinde yürürlüğe gireceği belirtilmiştir.

16. 6216 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

17. Anılan Anayasa ve 6216 sayılı Kanun hükümleri uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup, Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilecektir. Mahkemenin zaman bakımından yetkisine ilişkin bu düzenlemeler kamu düzenine ilişkin olup, anılan tarihten önce kesinleşmiş nihaî işlem ve kararları da içerecek şekilde yetki kapsamının genişletilmesi mümkün değildir (B. No: 2012/832, § 14, 12/2/2013).

18. Başvurucunun, temel hak ihlaline sebep olduğunu iddia ettiği 31/8/1972 tarihli idari işlemin, 6216 sayılı Kanun'un 76. maddesi ile geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası

dikkate alındığında 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş olduğu görülmektedir. Anayasa Mahkemesinin, bu tarihten önce kesinleşen kamu gücü işlemlerini bireysel başvuru yoluyla denetleme yetkisi bulunmamaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu işlemin bu bölümünün 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş olduğu anlaşıldığından başvurunun "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

20. Diğer taraftan başvurucu, 926 sayılı Kanun'un geçici 32. maddesi ile yalnızca şekli anlamda yargısal denetime kapalı işlemlerin değil, etkili başvuru imkânı olmayan ve fiilen yargı denetimine kapalı idari işlemlerin de kastedildiğini, düzenlemeyi bu şekilde yorumlamayan idare ve mahkemenin anayasal haklarını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

21. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü ve 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkraları uyarınca, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiğini iddia eden kişilere Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkı tanınmıştır.

22. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

23. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi" kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, ...açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

24. 6216 sayılı Kanun'un "Esas hakkındaki inceleme" kenar başlıklı 49. maddesinin (6) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bölümlerin, bir mahkeme kararına karşı yapılan bireysel başvurulara ilişkin incelemeleri, bir temel hakkın ihlal edilip edilmediği ve bu ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağının belirlenmesi ile sınırlıdır. Bölümlerce kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

25. Bir anayasal hakkın ihlali iddiasını içermeyen, yalnızca derece mahkemelerinin kararlarının yeniden incelenmesi talep edilen başvuruların açıkça dayanaktan yoksun ve Anayasa ve Kanun tarafından Mahkemenin yetkisi kapsamı dışında bırakılan hususlara ilişkin olduğu açıktır.

26. Bireysel başvuruya konu davadaki olayların kanıtlanması, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması, yargılama sırasında delillerin kabul edilebilirliği ve değerlendirilmesi ile kişisel bir uyuşmazlığa derece mahkemeleri tarafından getirilen çözümün esas yönünden adil olup olmaması, bireysel başvuru incelemesinde değerlendirmeye tabi tutulamaz. Anayasada yer alan hak ve özgürlükler ihlal edilmediği sürece ya da açıkça keyfilik içermedikçe derece mahkemelerinin kararlarındaki maddi ve hukuki hatalar bireysel başvuru incelemesinde ele alınamaz. Bu çerçevede, derece mahkemelerinin delilleri takdirinde açıkça keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesinin bu takdire müdahalesi söz konusu olamaz.

27. Başvurucu, 926 sayılı Kanun'un geçici 32. maddesinin düzenleniş amacına aykırı karar veren Mahkemenin anayasal haklarını ihlal ettiğini ileri sürmüş olup, başvurucunun iddialarının esas itibariyle derece mahkemesince anılan Kanun hükmünün

değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında isabet bulunmadığına ve dolayısıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

28. Yapılan incelemede, yargılamanın derece mahkemeleri tarafından usul şartlarına ve hukuka uygun olarak gerçekleştirilmediğine ve başvurucunun kendi delillerini ve iddialarını sunma fırsatı bulamadığına dair açık bir bulgu saptanmadığı gibi Mahkemenin ilgili hukuku yorumlamasında ve delilleri takdirinde keyfilik de tespit edilmediğinden iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

29. Açıklanan sebeplerle başvurunun bu bölümünün "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

A. Başvurunun,

1. Resen emekliye ayırma işleminin anayasal haklarını ihlal ettiği yönündeki iddiaları içeren bölümünün "zaman bakımından yetkisizlik",

2. Derece mahkemesi tarafından 926 sayılı Kanun'un geçici 32. maddesine getirilen yorumun anayasal haklarını ihlal ettiği yönündeki iddialarına ilişkin bölümünün ise "açıkça dayanaktan yoksun olması",

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına,

16/4/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

GÖKSEL KORKMAZ

B. No: 2012/869 | Karar tarihi: 16.04.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/869

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÖKSEL KORKMAZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/869)

Karar Tarihi: 16/4/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Mehmet ERTEN

Zehra Ayla PERKTAŞ

Burhan ÜSTÜN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Özcan ÖZBEY

Başvurucu : Göksel KORKMAZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, iç denetçi olarak atamasının yapılması talebinin reddine ilişkin idari işlemin iptali istemiyle açtığı davanın Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Birinci Dairesi tarafından reddedilmesi nedeniyle anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 3/12/2012 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 25/12/2012 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, Kara Kuvvetleri Komutanlığı Tek. ve Prj. Ynt. D. Başkanlığında proje subayı olarak görev yapmaktadır.

6. Başvurucu, 2010 yılında ÖSYM tarafından düzenlenen "İç Denetçi Aday Belirleme" sınavında başarılı olmuş ve 31 Ocak-6 Mayıs 2011 tarihleri arasında iç denetçi eğitimine katılarak, 28/5/2011 tarihinde yapılan sınav sonucunda iç denetçi sertifikası almaya hak kazanmıştır.

7. Başvurucu, 16/6/2011 tarihinde Milli Savunma Bakanlığı İç Denetim Birim Başkanlığına iç denetçi olarak atanma talebinde bulunmuş, ancak ataması yapılmamıştır.

8. Başvurucunun iç denetçi olarak atamasının yapılmamasına karşı açtığı dava, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Birinci Dairesince "5018 sayılı Kanun'un 65. maddesinde ve İç Denetçilerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 21. maddesinde, Bakan'a, sertifikalı adaylar arasından iç denetçi belirleme yönünden takdir yetkisinin verildiği, takdir yetkisinin kamu yararı amacı ve hizmet gerekleriyle sınırlı bulunduğu, olayda takdir yetkisinin kullanımının nesnel ölçütlere dayandığı, hizmet gereklerine uygun olduğu ve kamu yararı amacını gözettiği, dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı" gerekçesiyle 15/5/2012 tarih ve E.2011/1646, K.2012/629 sayılı kararıyla reddedilmiş ve bu karara karşı yapılan karar düzeltme talebi de aynı Dairenin 9/10/2012 tarih ve E.2012/1254, K.2012/1050 sayılı kararıyla reddedilerek, karar başvurucuya 7/11/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

9. 10/12/2003 tarih ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun "İç denetçinin nitelikleri ve ataması" kenar başlıklı 65. maddesi şöyledir:

"İç denetçi olarak atanacakların, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde belirtilenler ile aşağıdaki şartları taşıması gerekir:

a) İlgili kamu idaresinin özelliği de dikkate alınarak İç Denetim Koordinasyon Kurulu tarafından belirlenen alanlarda en az dört yıllık yüksek öğrenim görmüş olmak.

b) Kamu idarelerinde denetim elemanı olarak en az beş yıl veya İç Denetim Koordinasyon Kurulunca belirlenen alanlarda en az sekiz yıl çalışmış olmak.

c) Mesleğin gerektirdiği bilgi, ehliyet ve temsil yeteneğine sahip olmak.

d) İç Denetim Koordinasyon Kurulunca gerekli görülen diğer şartları taşımak.

…

İç denetçiler, bakanlıklar ve bağlı idarelerde, üst yöneticilerin teklifi üzerine Bakan, diğer idarelerde üst yöneticiler tarafından sertifikalı adaylar arasından atanır ve aynı usûlle görevden alınır. İç denetçilerin kamu idareleri itibarıyla sayıları, çalışma usul ve esasları ile diğer hususlar İç Denetim Koordinasyon Kurulunca hazırlanarak, Maliye Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir."

10. 12/7/2006 tarih ve 26226 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren İç Denetçilerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin "İç denetçiliğe atanma" başlıklı 21. maddesi şöyledir:

"İç denetçiler, bakanlıklar ve bağlı idarelerde, üst yöneticilerin teklifi üzerine Bakan, diğer

idarelerde üst yöneticiler tarafından, sertifikalı adaylar arasından atanır ve aynı usulle görevden alınır.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Mahkemenin 16/4/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 3/12/2012 tarih ve 2012/869 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

12. Başvurucu, iç denetçi olarak atamasının yapılmaması işleminin iptali istemiyle açtığı davada, dava dilekçesinde yer alan taleplerin karşılanmadığını, davalı idare tarafından belirtilen hususların gerçeği yansıtmadığı halde mahkemenin bunları tespit etme yoluna gitmediğini, bu nedenle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini belirterek, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Birinci Dairesinin ret kararının düzeltilmesini ve ödediği vekâlet ücretinin kendisine iadesini talep etmiştir.

13. Başvurucu ek olarak, iç denetçi ataması yapması konusunda idarenin bağlı yetki içerisinde olduğunu, 7 kişilik boş kadro varken 6 adayın başvuru yaptığını, bu durumda takdir yetkisinin söz konusu olamayacağını, yurt dışında yaptığı yüksek lisansın iç denetçi olarak atanmasına engel bir durum teşkil etmediğini, yurt dışında yüksek lisans yapmış bir adayın idare tarafından iç denetçi olarak atamasının yapıldığını ve bu sebeple eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Adil Yargılanma Hakkı Yönünden

14. Başvurucu, taleplerinin mahkemece karşılanmaması suretiyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

15. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü ve 6216 sayılı Kanun’un 45. maddesinin (1) numaralı fıkraları uyarınca, Anayasa’da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye’nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiğini iddia eden kişilere Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkı tanınmıştır.

16. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

“Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.”

17. 6216 sayılı Kanun’un “Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi” kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, …açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.”

18. 6216 sayılı Kanun’un “Esas hakkındaki inceleme” kenar başlıklı 49. maddesinin (6) numaralı fıkrası şöyledir:

“Bölümlerin, bir mahkeme kararına karşı yapılan bireysel başvurulara ilişkin incelemeleri, bir temel hakkın ihlal edilip edilmediği ve bu ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağının belirlenmesi ile sınırlıdır. Bölümlerce kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.”

19. Bir anayasal hakkın ihlali iddiası içermeyen, yalnızca derece mahkemelerinin kararlarının yeniden incelenmesi talep edilen başvuruların açıkça dayanaktan yoksun ve

Anayasa ve Kanun tarafından Mahkemenin yetkisi kapsamı dışında bırakılan hususlara ilişkin olduğu açıktır.

20. Bireysel başvuruya konu davadaki olayların kanıtlanması, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması, yargılama sırasında delillerin kabul edilebilirliği ve değerlendirilmesi ile kişisel bir uyuşmazlığa derece mahkemeleri tarafından getirilen çözümün esas yönünden adil olup olmaması, bireysel başvuru incelemesinde değerlendirmeye tabi tutulamaz. Anayasa'da yer alan hak ve özgürlükler ihlal edilmediği sürece ya da açıkça keyfilik içermedikçe derece mahkemelerinin kararlarındaki maddi ve hukuki hatalar bireysel başvuru incelemesinde ele alınamaz. Bu çerçevede, derece mahkemelerinin delilleri takdirinde açıkça keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesinin bu takdire müdahalesi söz konusu olamaz.

21. Başvurucu, iç denetçi olarak atamasının yapılması talebinin reddedilmesi işlemine karşı açtığı davanın mahkemece kabul edilmemesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş olup, başvurucunun iddialarının esas itibariyle derece mahkemesince dava konusunun değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında isabet bulunmadığına ve dolayısıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

22. Somut olaydaki uyuşmazlığın meslek ile ilgili olduğu ve idarenin takdir yetkisini kullanması kapsamında bulunduğu açıktır. Yapılan incelemede yargılamanın derece mahkemeleri tarafından usul şartlarına ve hukuka uygun olarak gerçekleştirilmediğine ve başvurucunun kendi delillerini ve iddialarını sunma fırsatı bulamadığına dair açık bir bulgu saptanmadığından derece mahkemesinin, ilgili hukuku yorumlamasında ve delilleri takdirinde keyfilik bulunmadığı ve iddiaların kanun yolunda gözetilecek hususlara ilişkin olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Eşitlik İlkesi Yönünden

23. Başvurucu, idare tarafından başka bir adayın iç denetçi olarak atanmasının eşitlik ilkesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Yukarıda açıklandığı üzere (§ 15), bireysel başvuru kapsamındaki hakların içeriğinin tespit edilmesinde Anayasa ve Sözleşme hükümlerinin birlikte değerlendirilmesi ve ortak koruma alanının tespit edilmesi gerekmektedir.

24. Anayasa'nın "Kanun önünde eşitlik" kenar başlıklı 10. maddesinin birinci ve beşinci fıkraları şöyledir:

"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

…

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

25. Sözleşme'nin "Ayırımcılık yasağı" kenar başlıklı 14. maddesi şöyledir:

"Bu Sözleşme'de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır."

26. Başvurucunun, anayasal haklarının ihlal edildiğine yönelik bu iddialarının, bahsi geçen

maddelerdeki ifadeler dikkate alındığında, soyut olarak değerlendirilmesi mümkün olmayıp, mutlaka Anayasa ve Sözleşme kapsamında yer alan diğer temel hak ve özgürlüklerle bağlantılı olarak ele alınması gerekir. Bir başka ifadeyle ayrımcılık yasağının ihlal edilip edilmediğinin tartışılabilmesi için kişinin, hangi temel hak ve özgürlüğü konusunda ayrımcılığa maruz kaldığı sorusuna cevap verebilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla ayırımcılık yasağı, bağımsız nitelikte koruma işlevine sahip olmayıp, temel hak ve özgürlüklerin kullanılması ve korunmasını güvence altına alan tamamlayıcı nitelikte bir haktır.

27. Başvurucunun eşitlik ilkesinin ihlali iddiası, iç denetçi olarak kendisinin atanmayıp başka birisinin atanmasına ilişkin idari işleme yöneliktir. Meslek ile ilgili ve idarenin takdir yetkisinde bulunan somut talep Anayasa'da güvence altına alınmış ve Sözleşme kapsamında olan temel hak ve özgürlüklerin koruma alanı dışındadır.

28. Açıklanan nedenlerle, başvuru dilekçesinde ileri sürülen iddiaların, konusu bakımından Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerden Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamında olmadığı anlaşıldığından, başvurunun bu bölümünün "konu bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemezliğine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

A. Başvurunun,

1. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiaları içeren bölümünün "açıkça dayanaktan yoksun olması",

2. Eşitlik ilkesine aykırı davranıldığı yönündeki iddialara ilişkin bölümünün ise "konu bakımından yetkisizlik",

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına,

16/4/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ADNAN OKTAR

B. No: 2012/917 | Karar tarihi: 16.04.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/917

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ADNAN OKTAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/917)

Karar Tarihi: 16/4/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Mehmet ERTEN

Zehra Ayla PERKTAŞ

Burhan ÜSTÜN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Serhat ALTINKÖK

Başvurucu : Adnan OKTAR

Vekili : Av. Ceyhun GÖKDOĞAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, şahsına karşı hakaret suçu işlendiği iddiasıyla Kadıköy Cumhuriyet Başsavcılığına yaptığı şikâyet üzerine etkin bir soruşturma yürütülmemesinin Anayasa'nın 36. maddesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 29/11/2012 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 18/3/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, şahsına karşı bir sosyal paylaşım sitesi üzerinden hakaret içeren yazılar yazan kişi hakkında, adres ve kimlik bilgilerinin tespit edilerek yayın yoluyla hakaret suçundan cezalandırılması istemiyle Kadıköy Cumhuriyet Başsavcılığına 10/8/2012 tarihinde suç duyurusunda bulunmuştur.

6. Kadıköy Cumhuriyet Başsavcılığı; şikâyete konu yazıların müştekinin gıyabında ve şikâyet edilen kişi ile bir başkası arasında internet üzerinden yazışma yoluyla yapıldığı, gıyapta hakaret suçunun oluşması için gerekli olan ihtilat unsurunun gerçekleşmediği ve müsnet suçun unsurları itibariyle oluşmadığı gerekçesiyle 16/8/2012 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir.

7. Kadıköy Cumhuriyet Başsavcılığının 16/8/2012 tarihli kovuşturmaya yer olmadığına dair kararına başvurucunun 18/9/2012 tarihinde yaptığı itiraz Üsküdar 3. Ağır Ceza Mahkemesinin 3/10/2012 tarih ve 2012/1281 Değişik İş sayılı kararıyla reddedilmiştir.

8. Üsküdar 3. Ağır Ceza Mahkemesinin ret kararı başvurucuya 30/10/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

9. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Hakaret" kenar başlıklı 125. maddesi şöyledir:

"(1) Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi, … cezalandırılır. Mağdurun gıyabında hakaretin cezalandırılabilmesi için fiilin en az üç kişiyle ihtilât ederek işlenmesi gerekir.

(2) Fiilin, mağduru muhatap alan sesli, yazılı veya görüntülü bir iletiyle işlenmesi hâlinde, … cezaya hükmolunur.

…"

10. 5237 sayılı Kanun'un "Mağdurun belirlenmesi" kenar başlıklı 126. maddesi şöyledir:

"(1) Hakaret suçunun işlenmesinde mağdurun ismi açıkça belirtilmemiş veya isnat üstü kapalı geçiştirilmiş olsa bile, eğer niteliğinde ve mağdurun şahsına yönelik bulunduğunda duraksanmayacak bir durum varsa, hem ismi belirtilmiş ve hem de hakaret açıklanmış sayılır."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Mahkemenin 16/4/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 29/11/2012 tarih ve 2012/917 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

12. Başvurucu, internet aracılığıyla şahsına hakaret edildiğini, sosyal paylaşım sitelerinde yapılan yazışmalarda yer alan hakaret içerikli beyanların suç oluşturduğunu, internet yoluyla yapılan hakaretin birçok kişi tarafından görülebilmesi nedeniyle ihtilat unsurunun oluştuğunu ve benzer durumlarla ilgili birçok davanın mahkemelerce karara bağlandığını belirterek şahsına yöneltilen hakaret ile ilgili kovuşturma başlatılmamasının Anayasa'nın 36.

maddesinde düzenlenen hak arama hürriyetini ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

13. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. …"

14. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir."

15. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar" kenar başlıklı 46. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir."

16. Anılan Anayasa ve Kanun hükümlerine göre, Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için, kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerinin kapsamına da girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle, Anayasa ve AİHS'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün değildir.

17. Başvurucu, yapmış olduğu şikâyet üzerine başlatılan soruşturma sonucunda kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmesi ile Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

19. AİHS'nin "Adil yargılanma hakkı" kenar başlıklı 6. maddesi şöyledir:

"1. Herkes medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir. …"

20. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Anayasa'da adil yargılanma hakkının kapsamı düzenlenmediğinden bu hakkın kapsam ve içeriğinin, AİHS'nin "Adil yargılanma hakkı" kenar başlıklı 6. maddesi çerçevesinde belirlenmesi gerekir.

21. AİHS'nin adil yargılanma hakkını düzenleyen 6. maddesinde adil yargılanmaya ilişkin hak ve ilkelerin "medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili uyuşmazlıkların" ve bir "suç

isnadının" esasının karara bağlanması esnasında geçerli olduğu belirtilerek hakkın kapsamı bu konularla sınırlandırılmıştır. Hak arama hürriyetinin ihlal edildiği gerekçesiyle bireysel başvuruda bulunabilmek için, başvurucunun ya medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili bir uyuşmazlığın tarafı olması ya da başvurucuya yönelik bir suç isnadı hakkında karar verilmiş olması gerektiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bahsedilen hâller dışında kalan adil yargılanma hakkının ihlali iddiasına dayanan başvurular Anayasa ve AİHS kapsamı dışında kalacağından, bireysel başvuruya konu olamaz.

22. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarına göre, bir ceza davasında üçüncü kişilerin suçlanması veya cezalandırılmasını talep eden mağdur, suçtan zarar gören, şikâyetçi veya katılan sıfatını haiz kişiler, AİHS'nin 6. maddesinin koruma alanı dışında kalmaktadır. Bu kuralın istisnaları, ceza davasında medeni hak talebine imkân veren bir sistemin benimsenmiş olması veya ceza davası sonucunda verilen kararın hukuk davası açısından etkili ya da bağlayıcı olması hâlleridir (Perez/Fransa, 47287/99, § 70).

23. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ile ceza muhakemesinde şahsi hak iddiasında bulunma imkânı ortadan kalkmıştır. Dolayısıyla başvurucunun ceza muhakemesi sürecinde medeni haklarını ileri sürme imkânı bulunmamaktadır. Ayrıca verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın etkileri ceza muhakemesi süreci ile sınırlı olup hukuk mahkemeleri açısından bağlayıcı bir etkisi bulunmamaktadır.

24. Başvurucu, suç işlediğini düşündüğü bir üçüncü kişi hakkında soruşturma açılmasını sağlamak amacıyla suç duyurusunda bulunmuş olup, talebi üçüncü kişinin cezalandırılmasıyla sınırlıdır. Başvurucu, üçüncü kişinin fiili nedeniyle medeni haklarına yönelik bir müdahalenin bulunduğunu düşünüyor ve buna ilişkin zararının giderilmesini istiyorsa, hukuk mahkemeleri önünde dava açma imkânı vardır.

25. Sonuç itibariyle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesine dayanan ihlal iddiasının konusu, Anayasa'da güvence altına alınmış ve AİHS kapsamında olan temel hak ve özgürlüklerin koruma alanı dışında kalmaktadır.

26. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu ihlal iddialarının Anayasa ve AİHS'nin ortak koruma alanı dışında kaldığı anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "konu bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, "konu bakımından yetkisizlik" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 16/4/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

MİRAŞ MÜMESSİLLİK İNŞ. TAAH. REKLAM. PAZ. BAS. YAY. SAN. TİC. A.Ş.

B. No: 2012/1056 | Karar tarihi: 16.04.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/1056

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MİRAŞ MÜMESSİLLİK İNŞ. TAAH. REKLAM PAZ. BAS.

YAY. SAN. TİC. A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/1056)

Karar Tarihi: 16/4/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Raportör : Murat AZAKLI

Başvurucu : Miraş Mümessillik İnş. Taah. Reklam Paz.Bas.Yay.San. ve Tic. A.Ş.

Temsilcisi : Elmas SEVGİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, Yenice Belediye Başkanlığı aleyhine açtığı kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat davası sonucunda, kamulaştırılan işletme bedelinin kamu alacaklarına uygulanan en yüksek faizle tahsiline karar verilmesi gerektiği hâlde yasal faizle tahsiline karar verildiğini, alacağın tahsili amacıyla yaptığı icra takibi sırasında faize ilişkin haklarını saklı tutmasına rağmen kamu alacaklarına uygulanan en yüksek faizle tahsil isteminin reddedildiğini belirterek mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 6/12/2012 tarihinde İstanbul 9. İcra Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel

bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 12/4/2013 tarihinde, başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu tarafından Yenice Köyünün su ihtiyacının karşılanması amacıyla kuyular açılmış, borular döşenip su şebekesi tesis edilerek işletme kurulmuştur.

6. Başvurucu, Yenice Belediyesince kamulaştırma işlemi yapılmadan kurduğu işletmeye el konulduğu iddiasıyla, Belediye aleyhine Çorlu 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde 30/6/2004 tarihinde, kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat davası açmış, kamulaştırmasız el atma bedelinin dava tarihinden itibaren kamu alacaklarına uygulanan en yüksek faiziyle tahsilini talep etmiştir.

7. Mahkemece yapılan yargılama sonunda, 3/4/2007 tarih ve E.2005/148, K.2007/80 sayılı kararla 21.369.796,51 TL'nin dava tarihinden itibaren yasal faiziyle davalıdan tahsiline karar verilmiştir.

8. Davalının hükmü temyizi üzerine, Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 23/3/2010 tarih ve E.2009/19408, K.2010/4720 sayılı kararıyla 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 11. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, hizmet teşebbüsünün sebep olacağı değer artışları ile ilerisi için düşünülen kullanma şekillerine göre getireceği kârın dikkate alınmayacağı gözetilerek, yalnızca tesis bedeline hükmedilmesi gerekirken, 34 yıllık işletme kârı karşılığının tahsiline karar verilmesi doğru görülmemiş, hüküm davalı lehine bozulmuştur.

9. Karar düzeltme istemi, Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 14/6/2010 tarih ve E.2010/8925, K.2010/11020 sayılı kararıyla reddedilmiştir.

10. Mahkemece bozma kararına uyularak yapılan yargılama sonunda 15/2/2011 tarih ve E.2010/233, K.2011/68 sayılı kararla davanın kısmen kabulüne, 1.841.708,64 TL'nin dava tarihinden itibaren yasal faiziyle davalıdan tahsiline karar verilmiştir.

11. Hükmün taraflarca temyizi üzerine Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 1/11/2011 tarih ve E.2011/8499, K.2011/17791 sayılı kararıyla avukatlık ücreti yönünden hüküm düzeltilerek onanmıştır.

12. Tarafların karar düzeltme istemleri, Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 9/4/2012 tarih ve E.2012/2733, K.2012/7257 sayılı kararıyla onama kararındaki avukatlık ücreti yönünden düzeltme kararı verilerek reddedilmiştir.

13. Başvurucu, 6/8/2008 tarihinde İstanbul 8. İcra Müdürlüğüne başvurarak, Çorlu 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin 3/4/2007 tarih ve E.2005/148, K.2007/80 sayılı kararı doğrultusunda takip talebinde bulunmuş, asıl alacak, geçmiş günler faizi, vekalet ücreti ile birlikte 35.257.116,52 TL'nin, asıl alacak olan 21.369.796,51 TL'nin takip tarihinden itibaren işleyecek %9 faiziyle birlikte Yenice Belediyesinden tahsilini talep etmiştir. Başvurucu takip talebinde, faiz oranlarındaki artıştan kaynaklanan talep hakkını saklı tutmuştur.

14. İstanbul 8. İcra Müdürlüğü tarafından 7/8/2008 tarihinde başvurucunun takip talebi doğrultusunda Yenice Belediyesi aleyhine ilama dayalı icra emri gönderilmiştir.

15. Başvurucu 16/12/2011 tarihinde İstanbul 8. İcra Müdürlüğüne başvuruda bulunarak faizin kamu alacaklarına uygulanacak en yüksek faiz olarak yeniden hesaplanmasını talep etmiştir.

16. İstanbul 8. İcra Müdürlüğünce 16/12/2011 tarihinde, takibin %9 faiz istemiyle yapıldığı ve icraya konu hükümde yasal faizle tahsile karar verildiği gerekçesiyle istem reddedilmiştir.

17. Başvurucu tarafından İstanbul 8. İcra Müdürlüğünün ret kararına karşı İstanbul 9. İcra Hukuk Mahkemesinde açılan dava sonucunda 23/2/2012 tarih ve E.2011/1378, K.2012/208 sayılı kararla davanın reddine karar verilmiştir.

18. Hükmün temyizi üzerine Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 15/5/2012 tarih ve E.2012/3726, K.2012/4244 sayılı kararıyla takip talebinde faizin %9 oranı ile sınırlı olarak istenildiği gerekçesiyle hüküm onanmıştır.

19. Karar düzeltme istemi Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 9/11/2012 tarih ve E.2012/6783, K.2012/10134 sayılı kararıyla reddedilmiştir.

B. İlgili Hukuk

20. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası, 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun geçici 3. maddesinin (2) numaralı fıkrası, 18/6/1927 tarih ve 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 26/9/2004 tarih ve 5236 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikten önceki hâliyle 427. maddesinin birinci fıkrası ve 440. maddesi.

21. 16/5/1956 tarih ve 1/6 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme kararı şöyledir:

"Kamulaştırmasız olarak taşınmazına el konulan şahıs, ilgili kamu tüzel kişisi aleyhine el koymanın önlenmesi davası açabileceği gibi, bu eylemli duruma razı olduğu takdirde taşınmazın değerinin tahsili davası da açabilir."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

22. Mahkemenin 16/4/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 6/12/2012 tarih ve 2012/1056 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

23. Başvurucu, Yenice Belediyesi aleyhine Çorlu 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat davası sonucunda, kurdukları işletme bedelinin dava tarihinden itibaren yasal faiziyle tahsiline karar verildiğini, bu hükme dayalı olarak yapılan icra takibi sırasında tazminatın yasal faizle tahsilini talep ettiğini, ancak faiz miktarındaki artışlara ilişkin haklarını saklı tuttuğu için Anayasa'nın 46. maddesi uyarınca yasal faiz yerine kamu alacaklarına uygulanacak en yüksek faizle tahsil isteminde bulunduğu hâlde bu isteminin reddedildiğini, kamulaştırmasız el atma davalarında yasal faiz yerine kamu alacaklarına uygulanacak en yüksek faizle tahsil kararı verilmesi gerektiğini, Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin kamulaştırmasız el atmadan kaynaklanan tazminat davalarında, yasal faiz yerine kamu alacaklarına uygulanan en yüksek faizle tahsil kararı

verilmesi gerektiği yönünde içtihatlarının bulunduğunu belirterek mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, tazminat talep etmiştir.

B. Değerlendirme

24. Başvuru formu ve ekleri incelendiğinde, başvurunun, mülkiyet hakkı ve adil yargılanma hakkının ihlali iddialarına dayandığı görülmektedir. Başvurucu, her ne kadar kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat istemlerinde Yargıtayın farklı dairelerince kamu alacaklarına uygulanan en yüksek faizle tahsile karar verilmesinin eşitlik ilkesini ihlal ettiğini ileri sürmüşse de Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki tavsifi ile bağlı değildir. Başvurucunun bu iddialarının özü, anılan kararın adil olmadığı iddiasına dayandığından söz konusu iddialar, adil yargılanma hakkı çerçevesinde değerlendirilmiştir. Dolayısıyla başvurunun, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlali iddiaları altında incelenmesi gerekmektedir.

1. Mülkiyet Hakkının İhlali İddiası

25. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

26. Anılan Kanun hükmü uyarınca Anayasa Mahkemesinin yetkisinin zaman bakımından başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup, Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilecektir. Yukarıda belirtilen hukuki düzenlemeler karşısında, anılan tarihten önce kesinleşmiş nihaî işlem ve kararları da içerecek şekilde yetki kapsamının genişletilmesi mümkün değildir.

27. Öte yandan, Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir (B. No: 2012/51, § 18, 25/12/2012).

28. Başvuru konusu olayda, başvurucu tarafından Yenice Belediyesi aleyhine Çorlu 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat davası açılmış, kamulaştırmasız el atma bedelinin dava tarihinden itibaren kamu alacaklarına uygulanan en yüksek faizle tahsili talep edilmiştir. Mahkemece yapılan yargılama sonunda 15/2/2011 tarih ve 2010/233, K.2011/68 sayılı kararla davanın kısmen kabulüne, tazminatın dava tarihinden itibaren yasal faiziyle davalıdan tahsiline karar verilmiştir. Hükmün taraflarca temyizi üzerine Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 1/11/2011 tarihli kararıyla avukatlık ücreti yönünden hüküm düzeltilerek onanmış, karar düzeltme istemi, Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 9/4/2012 tarihli kararıyla avukatlık ücreti yönünden düzeltme kararı verilerek reddedilmiştir. Başvurucu, Çorlu 2. Asliye Hukuk Mahkemesince verilen kararı, hükmedilen faizin niteliğine yönelik temyiz etmemiş ve karar düzeltme isteminin reddine dair karar tarihi olan 9/4/2012 tarihi itibarıyla olağan kanun yolları tüketilerek hüküm bu tarihte kesinleşmiştir. Dolayısıyla kamulaştırmasız el atma bedelinin yasal faiziyle tahsiline karar verilmesi sonucu hakların ihlal edildiğine dair iddialar Mahkemenin zaman bakımından yetkisizliği nedeniyle kabul edilemez niteliktedir.

29. Açıklanan nedenlerle kamulaştırmasız el atma bedelinin yasal faiziyle tahsiline karar verilmesi sonucu hakların ihlal edildiğine dair iddiaların, yasal faizle tahsil kararı 23/9/2012 tarihinden önce kesinleştiği için başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden

incelenmeksizin “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Adil Yargılanma Hakkının İhlali İddiası

30. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları şöyledir:

“Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.

Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.”

31. 6216 sayılı Kanun’un, “Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi” kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, … açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.”

32. 6216 sayılı Kanun’un “Esas hakkındaki inceleme” kenar başlıklı 49. maddesinin (6) numaralı fıkrası şöyledir:

“Bölümlerin, bir mahkeme kararına karşı yapılan bireysel başvurulara ilişkin incelemeleri, bir temel hakkın ihlal edilip edilmediği ve bu ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağının belirlenmesi ile sınırlıdır. Bölümlerce kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.”

33. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun’un 49. maddesinin (6) numaralı fıkrasında, bireysel başvurulara ilişkin incelemelerde kanun yolunda gözetilmesi gereken hususların incelemeye tabi tutulamayacağı, 6216 sayılı Kanun’un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir.

34. Bir anayasal hakkın ihlali iddiası içermeyen, yalnızca derece mahkemelerinin kararlarının yeniden incelenmesi talep edilen başvuruların açıkça dayanaktan yoksun olup Anayasa ve Kanun tarafından Mahkemenin yetki kapsamı dışında bırakılan hususlara ilişkin olduğu açıktır.

35. Bireysel başvuruya konu davadaki olayların kanıtlanması, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması, yargılama sırasında delillerin kabul edilebilirliği ve değerlendirilmesi ile kişisel bir uyuşmazlığa derece mahkemeleri veya temyiz mercileri tarafından getirilen çözümün esas yönünden adil olup olmaması, bireysel başvuru incelemesinde değerlendirmeye tabi tutulamaz. Anayasa’da yer alan hak ve özgürlükler ihlal edilmediği sürece ya da açıkça keyfilik içermedikçe derece mahkemelerinin veya temyiz mercilerinin kararlarındaki maddi ve hukuki hatalar bireysel başvuru incelemesinde ele alınamaz. Bu çerçevede, derece mahkemelerinin ve temyiz mercilerinin delilleri takdirinde açıkça keyfilik bulunmadıkça, Anayasa Mahkemesinin bu takdire müdahalesi söz konusu olamaz.

36. Öte yandan benzer konularda aynı derecedeki yargı mercileri arasındaki içtihat farklılıkları tek başına adil yargılanma hakkının ihlali niteliğinde kabul edilemeyeceği gibi, derece mahkemeleri veya temyiz mercilerinin, uyuşmazlıklara ilişkin olarak, tarafların talepleri ve delilleri arasındaki yorum farklılıkları da tek başına adil yargılanma hakkının ihlali niteliğinde kabul edilemez.

37. Başvuru konusu olayda başvurucu, Çorlu 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin 3/4/2007 tarih ve E.2005/148, K.2007/80 sayılı kararına dayalı olarak yaptığı ilamlı icra takip talebinde, asıl alacağa takip tarihinden itibaren %9 faiz oranı uygulanarak tahsil isteminde bulunmuştur. Borçluya gönderilen 7/8/2008 tarihli icra emrinde de asıl alacağın takip tarihinden itibaren %9 faiziyle tahsilinin talep edildiği belirtilmiştir. Başvurucu, icra takibinin kesinleşmesinden sonra İstanbul 8. İcra Müdürlüğüne müracaat ederek faizin %9 faiz yerine, kamu alacaklarına uygulanan en yüksek faiz olarak hesaplanmasını talep etmiş, bu talebi İcra Müdürlüğünce 16/12/2011 tarihinde reddedilmiştir. Bu karara karşı İstanbul 9. İcra Hukuk Mahkemesinde şikâyet yoluyla açılan dava sonucunda da, takibe esas Çorlu 2. Asliye Hukuk Mahkemesi kararında yasal faizle tahsile karar verildiği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Anılan hükmün temyizi üzerine Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 15/5/2012 tarihli kararıyla takip talebinde faizin %9 oranı ile sınırlı olarak istenildiği belirtilerek hüküm onanmıştır.

38. Bu açıklamalar dikkate alındığında, kamulaştırmasız el atma bedelinin yasal faizle tahsiline karar verildiği ve hükmün başvurucu tarafından bu yöne ilişkin olarak temyiz edilmeksizin kesinleştiği, bu hükme dayalı olarak yapılan takip talebinde de asıl alacağın %9 faiziyle tahsili talep edildiği ve takibin de kesinleştiği anlaşılmıştır. Her ne kadar kamu alacaklarına uygulanan en yüksek faiz oranı, %9 yasal faiz oranından yüksek ise de ve Anayasa'nın 46. maddesinin son fıkrasında 3/10/2001 tarih ve 4709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun'un 18. maddesi ile yapılan değişiklik ile kamulaştırma bedellerine kamu alacakları için öngörülen en yüksek faiz oranının uygulanacağı şeklinde düzenleme yapılmışsa da, başvurucunun takip talebinde belirttiği %9 yasal faizle tahsil talebi kesinleşmiştir.

39. Başvurucu, icra takibi sırasında tazminatın yasal faizle tahsilini talep ettiğini, ancak faiz miktarındaki artışlara ilişkin haklarını saklı tuttuğu hâlde Anayasa'nın 46. maddesi uyarınca yasal faiz yerine kamu alacaklarına uygulanacak en yüksek faizle tahsil isteminin reddedilmesinin haklarını ihlal ettiğini ileri sürmüşse de başvurucunun bu iddiaları kanun yolu şikâyeti niteliğindedir. Zira, başvurucunun iddialarının özünün derece mahkemesi tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

40. Açıklanan nedenlerle başvurucunun, icra takibinde faiz miktarındaki artışlara ilişkin haklarını saklı tutmasına rağmen Anayasa'nın 46. maddesi uyarınca, yasal faiz yerine kamu alacaklarına uygulanacak en yüksek faizle tahsil isteminin reddedildiği iddialarının kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu, derece Mahkemesince, takibe konu Mahkeme kararında yasal faize karar verilmesi ve takip talebinde yasal faizle tahsil talebinde bulunulması nedenleriyle başvurucunun isteminin reddedilmesinin bariz bir şekilde keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

A. Başvurunun;

1. Mülkiyet hakkının ihlali iddiası yönünden, "zaman bakımından yetkisizlik",

2. Adil yargılanma hakkının ihlali iddiası yönünden, "açıkça dayanaktan yoksun olması",

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına,

16/4/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ERDEM YURDAER

B. No: 2012/1315 | Karar tarihi: 16.04.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/1315

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ERDEM YURDAER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/1315)

Karar Tarihi: 16/4/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Mehmet ERTEN

Zehra Ayla PERKTAŞ

Burhan ÜSTÜN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Cüneyt DURMAZ

Başvurucu : Erdem YURDAER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 1977 yılında genel arazi kadastrosu ile kesinleşen tapu kaydına güvenerek 2004 yılında satın aldığı ve adına tapu siciline tescil edilen taşınmazların, 2007 yılında yürütülen orman kadastro çalışmalarında orman sınırları içinde kaldığının tespit edildiğini, Kadastro Mahkemesine açtığı orman kadastro tespitine itiraz davasının, taşınmazların orman niteliğinin bulunduğu, özel mülkiyete konu olamayacağı ve zilyetlikle mülk edinilemeyeceği gerekçesiyle reddedildiğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 21/12/2012 tarihinde Söğüt Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 22/2/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca kabul edilebilirlik incelemesinin

Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Bilecik ili, Gölpazarı ilçesi, İncirli köyünde 1977 yılında yürütülen tapulama kadastrosu ile taşınmazların tespiti yapılmış, 15/4/1977 tarihinde tespit kesinleşerek taşınmazlar tapu siciline tescil edilmiştir.

6. Başvurucu, aynı yerde bulunan ve üzerinde herhangi bir kayıt bulunmayan 99, 115, 118 ve 477 parsel numaralı taşınmazları tapu sicil müdürlüğünde yapılan satış işlemi ile satın almış ve 2/12/2004 tarihli tapu senetleri düzenlenmiştir. Başvurucu yine aynı yerde bulunan 56 ve 59 parsel numaralı taşınmazları da satın almış, 3/12/2004 tarihli tapu senetleri düzenlenmiştir.

7. Taşınmazların bulunduğu yerde 20/2/2007 tarihinde başlatılan ve 20/10/2007 tarihinde kesinleşen orman kadastro çalışmalarında başvurucu adına tapu sicilinde kayıtlı taşınmazların orman sınırları içinde kaldığı tespit edilmiştir.

8. Başvurucu tarafından Gölpazarı Kadastro Mahkemesinde açılan orman kadastro tespitine itiraz davaları, 12/11/2010 tarih ve E.2009/61, K.2010/31 sayılı, aynı tarih ve E.2009/73, K.2010/33 sayılı ve yine aynı tarih ve E.2009/50, K.2010/30 sayılı kararlarda dava konusu olan ve başvurucu adına tapu siciline kayıtlı olan 56, 59, 99, 115, 118 ve 477 numaralı parsellerdeki taşınmazların orman niteliğinin bulunduğu, özel mülkiyete konu olamayacağı ve zilyetlikle mülk edinilemeyeceği gerekçesiyle reddedilmiştir.

9. Başvurucunun temyizi üzerine Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin 6/6/2012 tarih ve E.2012/5681, K.2012/8591 sayılı, aynı tarih ve E.2012/5682, K.2012/8586 sayılı ve yine aynı tarih ve E.2012/5683, K.2012/8589 sayılı ilamlarıyla hükümler onanmıştır. Karar düzeltme istemleri ise aynı Dairenin 12/11/2012 tarih ve E.2012/11457, K.2012/12476 sayılı, aynı tarih ve E.2012/11455, K.2012/12474 sayılı ve yine aynı tarih ve E.2012/11456, K.2012/12475 sayılı kararlarıyla reddedilmiş, başvurucuya karar 29.11.2012 tarihinde tebliğ edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

10. 22/11/2001 tarih ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 1007. maddesi şöyledir:

"Tapu sicilinin tutulmasından doğan bütün zararlardan Devlet sorumludur.

Devlet, zararın doğmasında kusuru bulunan görevlilere rücu eder.

Devletin sorumluluğuna ilişkin davalar, tapu sicilinin bulunduğu yer mahkemesinde görülür."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Mahkemenin 16/4/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 21/12/2012 tarih ve 2012/1315 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

12. Başvurucu, 1977 yılında genel arazi kadastrosu ile kesinleşen tapu kaydına güvenerek 2004 yılında satın aldığı ve adına tapu siciline tescil edilen taşınmazların, 2007 yılında

yapılan orman kadastro çalışması ile kamulaştırma yapılmaksızın orman vasfı ile Hazine adına tespit edildiğini, tespite itiraz davasının reddedildiğini belirterek, Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürerek tazminat talep etmiştir.

B. Değerlendirme

13. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

14. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

15. Anayasa'nın 169. maddesinin ikinci fıkrası şöyledir:

"Devlet ormanlarının mülkiyeti devrolunamaz. Devlet ormanları kanuna göre, Devletçe yönetilir ve işletilir. Bu ormanlar zamanaşımı ile mülk edinilemez ve kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz."

16. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

17. Anayasa'nın 35. maddesinde herkesin, mülkiyet hakkına sahip olduğu, bu hakların ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabileceği, mülkiyet hakkının kullanılmasının toplum yararına aykırı olamayacağı hükme bağlanmıştır. Mülkiyet hakkı, kişiye başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla, sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, ürünlerinden yararlanma ve tasarruf olanağı veren bir haktır (Anayasa Mahkemesinin 17/5/2012 tarih ve E.2011/58, K.2012/70 sayılı kararı).

18. Anayasa'da mülkiyet hakkının kapsamı diğer bazı maddelerde yer alan hükümlerle çerçevelenmiştir. Bu bağlamda ormanlara ilişkin 169. ve 170. maddelerde Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkı güvencesinin çerçevesini belirleyen kurallar yer almaktadır (Anayasa Mahkemesinin 11/4/2012 tarih ve E.2011/18, K.2012/53 sayılı kararı).

19. Temel bir değer olarak çevrenin korunması ve herkesin çevreden eşit şekilde yararlanması hakkının bir uzantısı olarak Anayasa'nın 169. maddesinde ormanların devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu belirtilerek bu alanlarda özel mülkiyet yasaklanmıştır. Bu nedenle belli bir sürenin geçmesiyle söz konusu alanlarda özel mülkiyet edinilmesi olanaklı değildir (Anayasa Mahkemesinin 12/5/2011 tarih ve E.2009/31, K.2011/77 sayılı kararı).

20. Mülkiyet hakkı mutlak bir hak olmayıp kamu yararı amacıyla sınırlandırılabilir ve bu sınırlandırmanın ölçülü ve orantılı olması gerekir. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) hem kıyılar hem de ormanlarla ilgili kararlarında kadastro tespiti ya da satın alma

yoluyla tapulu taşınmazları edinen kişilerin tapularının, kıyı kenar çizgisi ya da orman alanı içinde kaldığı gerekçesiyle ve herhangi bir tazminat ödenmeksizin iptal edilmesini Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine Ek 1 No'lu Protokolün 1. maddesinin ihlali olarak nitelendirmiştir. AİHM bu kararlarında çevrenin korunmasına ilişkin kamu yararı ile bireyin mülkiyet hakkının korunması arasında makul bir dengenin bulunması gerektiğini belirterek, karşılığı ödenmeksizin mülkiyet hakkına müdahale edilemeyeceği sonucuna ulaşmıştır (Anayasa Mahkemesinin 12/5/2011 tarih ve E.2009/31, K.2011/77 sayılı kararı).

21. Ormanların korunması amacıyla mülkiyet hakkına müdahale edilmesi meşru olmakla birlikte bu kamusal külfetin tamamının mülk sahiplerine yüklenemeyeceği ve kanun koyucunun buna uygun çözüm yolları bulması gerektiği açıktır (Anayasa Mahkemesinin 12/5/2011 tarih ve E.2009/31, K.2011/77 sayılı kararı).

22. 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesi tapu sicilinin tutulmasından doğan bütün zararlardan Devletin sorumlu olduğunu, Devletin, zararın doğmasında kusuru bulunan görevlilere rücu edebileceğini hüküm altına almıştır.

23. Başvuru konusu somut olayda, başvurucunun, 1977 yılında genel arazi kadastrosu ile kesinleşen tapu kaydına güvenerek 2004 yılında satın aldığı ve adına tapu siciline tescil edilen taşınmazlarının, 2007 yılında yapılan orman kadastro çalışmasında orman sınırları içinde kaldığı tespit edilmiştir.

24. Orman İdaresi, 1977 yılında yürütülen genel kadastro işlemleri öncesinde orman sınırlarını belirlemesi gerekirken bunu zamanında yapmamış, kadastro tespitine süresi içinde itiraz etmemiş, bireyler adına tapular düzenlendikten sonra tapuya kayıt düşerek taşınmaz sahiplerinin malları üzerinde tasarrufta bulunmalarına engel olmamıştır.

25. Tapu işlemleri kadastro tespiti işlemlerinden başlayarak birbirini takip eden işlemler olduğundan ve tapu kütüğünün oluşumu aşamasındaki kadastro işlemleri ile tapu işlemleri bir bütün oluşturduğundan, bu kayıtlarda yapılan hatalardan 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesine göre Devletin sorumlu olduğunun kabulü gerekir. Burada Devletin sorumluluğu kusursuz sorumluluktur. Kusursuz sorumluluk tapu siciline bağlı çıkarların ve ayni hakların yanlış tescili sonucu değişmesi ya da yitirilmesi ile bu haklardan yoksun kalınması temeline dayanır. Çünkü sicillerin doğru tutulmasını üstlenen ve taahhüt eden Devlet, gerçeğe aykırı ve dayanaksız kayıtlardan doğan zararları da ödemekle yükümlüdür (Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 18/11/2009 tarih ve E.2009/4-383, K.2009/517 sayılı kararı). Bu işlemler nedeniyle zarar görenler, 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesi gereğince, zararlarının tazmini için 11/1/2011 tarih ve 6098 sayılı Borçlar Kanunu'nun 146. maddesi gereğince 10 yıllık zamanaşımı süresinde, Hazine aleyhine adlî yargıda dava açabilirler (Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin 18/12/2012 tarih ve E.2012/7876, K.2012/14598 sayılı kararı).

26. Tapu kaydının iptali nedeniyle, tapu sahibinin oluşan gerçek zararı neyse, tazminatın miktarı da o kadar olmalıdır. Gerçek zarar; tapu kaydının iptali nedeniyle, tapu malikinin mal varlığında meydana gelen azalmadır. Tazminat miktarı, zarar verici eylem gerçekleşmemiş olsaydı, zarar görenin mal varlığı ne durumda olacak ise, aynı durumun tesis edilebileceği miktarda olmalıdır. Tazminat miktarının belirlenmesinde öncelikli konu, tapusu iptal edilen gayrimenkulün niteliğinin ve değerinin belirlenmesi olup, araştırma yöntemi taşınmazın arsa ya da arazi olmasına göre farklılık arz edecektir (Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin 13/12/2011 tarih ve E. 2011/8798, K. 2011/14624 sayılı kararı).

27. Yukarıda yer verilen Kanun hükümleri ve Yargıtay içtihatları göz önünde

bulundurulduğunda, başvurucu, tapuda adına kayıtlı taşınmazların kendisi tarafından kullanılmasına veya tasarrufuna engel olacak nitelikte bir şerh düşülmesi veya tapu kaydının iptali hâlinde, söz konusu işlemin yapılması tarihinden itibaren 10 yıl içerisinde Hazine aleyhine adli yargıda tazminat davası açabilecektir. Yargıtay içtihatlarında tazminatın miktarının taşınmazın gerçek bedeli esas alınarak belirleneceği kabul edilmektedir. Başvurucunun kamu yararı nedeniyle tapulu taşınmazına el konulması suretiyle mülkiyet hakkına yapılan sınırlama el konulan taşınmazın gerçek bedeli esas alınarak ödenecek bir tazminatla başvurucu açısından dengelenebilecektir.

28. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmak için ihlale neden olduğu iddia edilen işlem veya eylem için idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekir.

29. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olup bu ilkeye uygun davranılmadığı takdirde, ortaya çıkan ihlale karşı öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine başvurulmalıdır. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle genel yargı mercilerinde, olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulması esastır. Bireysel başvuru yoluna, iddia edilen hak ihlallerinin bu olağan denetim mekanizması içinde giderilememesi durumunda başvurulabilir (B. No: 2012/946, § 17, 18, 26/3/2013).

30. Başvurucunun maliki olduğu taşınmazların orman kadastrosu çalışmaları sonrasında orman sınırları içinde olduğuna ilişkin kadastro tespitine yönelik olarak açtığı itiraz davasının reddi sonrasında tazminat talebiyle herhangi bir başvurusunun bulunmadığı görülmektedir. İdari ve yargısal başvuru yollarının tamamı tüketilmeksizin yapılan bir bireysel başvurunun kabul edilmesi mümkün değildir.

31. Nitekim AİHM, benzer bir şekilde, başvurucunun tazminat ödenmeksizin taşınmazının elinden alınması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürdüğü 15/5/2012 tarih ve 42936/07 numaralı Altunay/Türkiye kararında, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun, Kasım 2009 tarihinde daha önceki içtihadında değişikliğe gittiğini, AİHM’nin bu konudaki içtihatlarına dayanarak, tapu kayıtlarındaki yanlış kayıtlardan kaynaklanan ayni hak ya da menfaatleri kaybolmuş ya da kısıtlanmış olanların tapu kayıtlarındaki düzensizliklerden dolayı Devleti sorumlu tutabileceğine hükmettiğini, kişilerin tapularının ait olduğu arazilerin orman arazisi olması nedeniyle iptal edildiğinde 4721 sayılı Kanun’un 1007. maddesi uyarınca tazminat talep edebileceklerini ilan ettiğini, tazminat miktarının söz konusu arazinin kullanılma şekli, niteliği ve değeri temelinde muhtemel getirisi ve emsal değerlerin dikkate alınarak değerlendirme yapılması gerektiğine dikkat çektiğini, bu başvuru yolunun halen düzenli olarak kullanılmakta olduğunu, ulusal mahkemelerin AİHM’nin içtihatlarını ve AİHS’ye Ek 1 No’lu Protokolün 1. maddesine dayanarak ilgili mevzuat hükümlerini uyguladıklarını, başvurucunun tapu belgesinin iptali yönündeki kararın kesinleşmesinden itibaren 10 yıl içinde tazminat talebinde bulunabileceğini belirterek, iç hukuk yolları tüketilmediği gerekçesiyle başvurunun kabul edilemez olduğuna hükmetmiştir.

32. Açıklanan nedenlerle, taşınmazlarına tazminat ödenmeksizin el konulması suretiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının yetkili derece mahkemeleri önünde tanınan başvuru yolları tüketilmeden bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin “başvuru yollarının

tüketilmemiş olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, “başvuru yollarının tüketilmemiş olması” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 16/4/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

CEMİLE ÜNLÜ

B. No: 2013/382 | Karar tarihi: 16.04.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/382

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

CEMİLE ÜNLÜ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/382)

Karar Tarihi: 16/4/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Raportör : Şebnem NEBİOĞLU ÖNER

Başvurucu : Cemile ÜNLÜ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, kadastro çalışmaları neticesinde adına tescil edilen taşınmazın tapusunun, Hazine tarafından açılan dava sonucunda iptal edildiğini ve taşınmazın yayla vasfıyla özel siciline tesciline hükmedildiğini belirterek, mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 7/1/2013 tarihinde Ödemiş 2. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 11/3/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAYLAR VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu tarafından, İzmir ili Ödemiş ilçesi Artıcak köyü 130 ada 5 parsel (kadastro çalışmaları sonucu verilen ada ve parsel numarasıdır) sayılı taşınmazın satın alma ve zilyetlik olgularına istinaden adına tescili talebiyle Ödemiş 1. Asliye Hukuk Mahkemesine tescil davası açılmıştır.

6. Mahkemenin 27/5/1997 tarih ve E.1996/313, K.1997/187 sayılı kararı ile taşınmazın başvurucu adına tapuya tesciline karar verilmiştir.

7. Bahse konu karar temyiz edilmekle, Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin 27/11/1997 tarih ve E.1997/11513, K.1997/11994 sayılı kararı ile dava konusu taşınmazın orman veya yayla vasfının bulunup bulunmadığı hususlarını içermeyen araştırma ve incelemenin hüküm kurmaya yeterli olmadığı belirtilerek bozulmuştur.

8. Mahkemece bozma ilamına uyularak yürütülen yargılama neticesinde 24/1/2000 tarih ve E.1998/38, K.2000/2 sayılı karar ile taşınmazın başvurucu adına tapuya tesciline hükmedilmiştir.

9. Karar temyiz edilmekle, Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin 23/5/2000 tarih ve E.2000/3989, K.2000/4910 sayılı kararı ile Mahkemece uyulmasına karar verilen bozma ilamı gereğinin yerine getirilmediğinden bahisle bozulmuştur.

10. Mahkemece bozma kararı üzerine yürütülen yargılama neticesinde, dava konusu taşınmazın başvurucu adına tapuya tesciline karar verilmiş ve ilk derece mahkemesi kararı Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin 23/10/2001 tarih ve E.2001/7092, K.2001/7874 sayılı kararı ile onanmıştır.

11. Hazine vekili tarafından yapılan karar düzeltme başvurusu üzerine, Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin 11/2/2002 tarih ve E.2002/269, K.2002/976 sayılı kararı ile dosya kapsamı uyarınca dava konusu taşınmazın yayla vasfında olduğu gerekçesiyle Dairenin onama kararının kaldırılmasına ve ilk derece mahkemesi hükmünün bozulmasına karar verilmiştir.

12. Ödemiş 1. Asliye Hukuk Mahkemesince bozma ilamına uyularak 6/6/2002 tarih ve E.2002/106, K.2002/260 sayılı karar ile başvurucunun tescil talebinin reddine hükmedilmiştir.

13. İlk derece Mahkemesi kararı kanun yollarından geçerek kesinleşmiştir.

14. Başvuruya konu taşınmaz daha sonra başlayan kadastro tespit çalışmaları kapsamında, kazandırıcı zamanaşımına elverişli zilyetliğe istinaden başvurucu adına tespit görmüş, yapılan tespit, askı ilan süresi içinde kadastro mahkemesine dava açılmadığı belirtilerek 27/1/2006 tarihinde kesinleşmiştir.

15. Hazine tarafından, yukarıda bahsedilen Mahkeme kararları ile taşınmazın yayla vasfında olmakla zilyetlikle kazanılamayacağına ve bu suretle başvurucunun tescil isteminin reddine hükmedildiği belirtilerek, kesinleşen Mahkeme kararları nazara alınmaksızın başvurucu adına yapılan tescilin iptali ile taşınmazın yayla vasfıyla özel siciline tesciline karar verilmesi istemiyle dava açılmıştır.

16. Ödemiş 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 30/3/2012 tarih ve E.2011/285, K.2012/176 sayılı kararı ile dava konusu taşınmazın kadimden beri yayla olduğunun ve bu niteliği itibariyle zilyetlikle kazanılamayacağının daha önceki kesinleşen Mahkeme kararlarıyla sabit olduğu ve belirtilen kararlardaki taşınmazla miktar ve hudut itibariyle aynen örtüştüğünün keşfen

belirlendiği belirtilerek, davanın kabulü ile taşınmazın tapu kaydının iptaline ve yayla vasfıyla özel siciline tesciline karar verilmiştir.

17. İlk derece mahkemesi kararı temyiz edilmekle, Yargıtay 14. Hukuk Dairesinin 4/6/2012 tarih ve E.2012/7272, K.2012/7938 sayılı kararı ile yargılama giderleri yönünden bozulmuş, Yargıtay 14. Hukuk Dairesinin karar düzeltme talebinin reddine dair 17/10/2012 tarih ve E.2012/11503, K.2012/12002 sayılı kararı ile bozma kapsamı dışında kalan taşınmazın tapu kaydının iptaline ve yayla vasfıyla özel siciline tesciline dair ilk derece mahkemesi hükmü kesinleşmiştir.

B. İlgili Hukuk

18. 22/11/2001 tarih ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 715. maddesinin birinci fıkrası, 21/6/1987 tarih ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 12. ve 16. maddeleri, 25/2/1998 tarih ve 4342 sayılı Mera Kanunu'nun 4. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Mahkemenin 16/4/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 7/1/2013 tarih ve 2013/382 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

20. Başvurucu, başvuruya konu taşınmazın daha önce kendisi tarafından açılan tescil davasına konu olduğunu ve birçok mahkeme kararıyla adına tesciline karar verildiğini ancak, Yargıtayın karar düzeltme talebinin kabulüne ilişkin kararına istinaden ilk derece Mahkemesince tescil talebinin reddedildiğini, daha sonra yürütülen kadastro tespit çalışmalarında taşınmazın uzun süreli zilyetliğe istinaden adına tespit gördüğünü ve yapılan tespitin kesinleşerek tapu kaydı oluştuğunu ancak, Hazine tarafından açılan tapu iptali ve tescil davası neticesinde taşınmazının tapusunun iptal edildiğini ve kararın bu hâliyle kesinleştiğini belirterek, Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

21. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir.…"

22. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1)Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir."

23. Belirtilen hükümler uyarınca, bir anayasal hak ihlali iddiasının Anayasa Mahkemesinin konu bakımından yetkisi dâhilinde olabilmesi için, başvurucu tarafından dayanılan hakkın Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerden olması ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamında yer alması, ayrıca başvurucunun ihlal iddiasına temel alınan hakkın kapsamına giren korunmaya değer

bir menfaatinin bulunması gerekir.

24. Anayasa'nın 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

25. Anayasa'nın 35. maddesinde yer verilen mülkiyet kavramı, kapsam itibariyle 4721 sayılı Kanun'da yer alan mülkiyet kavramı ile sınırlı olmamakla birlikte, taşınmaz mülkiyetinin Anayasa'nın 35. maddesindeki güvence kapsamına girdiğinde kuşku yoktur.

26. Anayasa'nın 35. maddesi kapsamındaki hakkının ihlal edildiğini ileri süren başvurucu, böyle bir hakkın varlığını kanıtlamak zorundadır. Bu nedenle, öncelikle başvurucunun, Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir.

27. Başvuru konusu olayda, başvurucunun ihlal iddiasına konu olan taşınmazın, kadastro tespitinden önce kesinleşen derece mahkemesi kararları ile kadim yayla niteliğinde olduğunun belirlendiği açıktır. 4721 sayılı Kanun'un 715. maddesinin birinci fıkrası, 3402 sayılı Kanun'un 16. maddesi ve 4342 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları ile yerleşik yargısal kararlarda, devletin hüküm ve tasarrufu altında olup özel mülkiyete konu olamayacağı belirtilen bu taşınmaza ilişkin olarak, tespitten önceki hukuki süreçlerde başvurucunun malik olarak muamele görmüş olduğunu gösteren bir olgu da bulunmamakta, bilakis başvurucunun taşınmazın kazandırıcı zamanaşımına istinaden adına tescili talebiyle açtığı davanın, Ödemiş 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 6/6/2002 tarih ve E.2002/106, K.2002/260 sayılı kararı ile taşınmazın kadim yayla olduğu tespit edilerek reddedildiği ve kararın kesinleştiği anlaşılmaktadır.

28. Başvurucu tarafından taşınmazın tescili talebiyle açılan eda davasının reddine ilişkin hüküm bir tespit hükmü olup, başvurucunun iddia ettiği hakkın mevcut olmadığını göstermektedir. Her ne kadar başvurucu adına kadastro tespit tutanağına istinaden tapu kaydı tutulmuş ise de, Yargıtayın yerleşik içtihatlarında taşınmazın hukuki dayanaktan yoksun ve geçersiz bir işlemle tapu kaydına bağlanması ile oluşan bu tescil yok hükmünde kabul edilmektedir.

29. Derece mahkemelerince de, taşınmazın kadastro tespitinden önce kesinleşmiş olan mahkeme kararlarına konu edilen taşınmazla miktar ve hudut itibariyle aynen örtüştüğünün keşfen belirlenerek davanın kabulüne karar verildiği görülmektedir.

30. Belirtilen hususlar çerçevesinde başvurucu adına yapılan tescilin, başvurucunun taşınmazın mülkiyetini kazanmasını sağlamadığı ve başvurucu lehine Anayasa'nın 35. maddesi kapsamına giren korunmaya değer bir menfaat doğurmadığı anlaşılmaktadır.

31. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi kapsamına giren korunmaya değer bir menfaati bulunmadığı anlaşıldığından, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "konu bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, "konu bakımından yetkisizlik" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 16/4/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

İ.Ç.

B. No: 2013/439 | Karar tarihi: 16.04.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/439

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İ.Ç. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/439)

Karar Tarihi: 16/4/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Raportör : Serhat ALTINKÖK

Başvurucu : İ. Ç.

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, yüzbaşı rütbesinde fazladan beklediği 3 yılın binbaşı rütbesinde tamamlanması gereken bekleme süresinden sayılmamasının Anayasa'da yer alan temel haklarını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 7/1/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 13/3/2013 tarihinde başvurunun çözümünün ilke kararını gerektirmesi nedeniyle Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde astsubay olarak görev yapmakta olan ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nun 109. maddesi gereğince 1993 yılında teğmen rütbesiyle subay olarak naspedilen başvurucu, 2001 yılında yüzbaşı rütbesine yükseltilmiştir.

6. Başvurucu, yüzbaşı rütbesine mahsus bekleme süresi olan 6 yılı 2007 yılında tamamlamış olmasına rağmen, bu tarih itibariyle yüksek öğrenimini tamamlamamış olduğundan binbaşı rütbesine yükseltilmemiştir.

7. Başvurucu, 2010 yılında yüksek öğrenimini tamamlamış ve 30/8/2010 tarihi itibariyle binbaşı rütbesine naspedilmiştir.

8. Başvurucu, beyanına göre, binbaşı rütbesine naspının yapılması için yüzbaşı rütbesinde 9 yıl beklemesi nedeniyle, fazladan beklediği 3 senenin binbaşı rütbesinde geçen süreden sayılması için 24/8/2011 tarihli dilekçe ile idari müracaatta bulunmuş ancak talep Kara Kuvvetleri Komutanlığının 10/10/2011 tarihli yazısı ile reddedilmiştir.

9. Başvurucu, Kara Kuvvetleri Komutanlığının ret kararı üzerine, yüzbaşı rütbesinde fazladan beklediği 3 senenin binbaşı rütbesinde geçen süreden sayılmaması işleminin iptali için Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde dava açmıştır.

10. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi, başvurucunun davasını 27/7/1967 tarih ve 926 sayılı Kanunu'nun ek geçici 80. maddesinin son fıkrasına göre "ek geçici 80. maddenin yürürlüğe girdiği 10/7/2003 tarihi itibariyle davacının yüksek öğrenimini tamamlamadığı" gerekçesiyle 29/11/2012 tarih ve E.2012/674, K.2012/1295 sayılı kararı ile reddetmiştir.

11. Başvurucu, karar düzeltme yoluna başvurmamıştır.

B. İlgili Hukuk

12. 926 sayılı Kanun'un 3/7/2003 tarih ve 4917 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle değiştirilen ek geçici 80. ve 81. maddeleri.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Mahkemenin 16/4/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 7/1/2013 tarih ve 2013/439 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

14. Başvurucu, 2007 yılında yüzbaşı rütbesine mahsus bekleme süresini tamamlamasına rağmen binbaşı rütbesine naspının yapılmadığını, 2010 yılında binbaşı rütbesine naspının yapılmasına rağmen fazladan beklediği 3 senenin binbaşı rütbesinde geçen süreden sayılmadığını ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesi nezdinde açtığı davanın reddedildiğini belirterek Anayasa'da yer alan temel haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve mali haklarının verilmesi talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

15. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. …."

16. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir."

17. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar" kenar başlıklı 46. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir."

18. Anılan Anayasa ve Kanun hükümlerine göre, Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için, kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerinin kapsamına da girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle, Anayasa ve AİHS'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün değildir (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

19. Başvurucu, 2010 yılında binbaşı rütbesine naspının yapılmasına rağmen yüzbaşı rütbesinde fazladan beklediği 3 senenin binbaşı rütbesinde geçen süreden sayılmamasını bireysel başvuru konusu yapmıştır.

20. Başvurucunun başvuru dilekçesinde ifade ettiği şekliyle ihlal edildiğini ileri sürdüğü hak, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerden AİHS ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokollerden herhangi birinin kapsamına girmemektedir.

21. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu ihlal iddialarının Anayasa ve AİHS'nin ortak koruma alanı dışında kaldığı anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "konu bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, "konu bakımından yetkisizlik" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 16/4/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

SÜLEYMAN ERTE

B. No: 2013/469 | Karar tarihi: 16.04.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/469

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SÜLEYMAN ERTE BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/469)

Karar Tarihi: 16/4/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Raportör : Salim KÜÇÜK

Başvurucu : Süleyman ERTE

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 12/11/2012 tarih ve 6360 sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un geçici 2. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca Çanakkale ili, Merkez ilçe, Kumkale Belediyesinin tüzel kişiliğinin ilk mahalli idareler genel seçiminden geçerli olmak üzere kaldırılarak köye dönüşecek olması nedeniyle anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 7/1/2013 tarihinde Çanakkale 1. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 12/4/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAYLAR VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. 6360 sayılı Kanun'un geçici 2. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca Türkiye İstatistik Kurumu tarafından tespit edilen 2011 yılı adrese dayalı nüfus sayım sonuçlarına göre nüfusu 2.000'in altında olan belediyelerin tüzel kişiliklerinin ilk mahalli idareler genel seçiminden geçerli olmak üzere kaldırılarak köye dönüştürülmesi öngörülmüştür.

6. Başvurucunun ikamet ettiği yerleşim yerinin mahalli idare birimi olan Kumkale Belediyesi, anılan Kanun'a ekli (27) sayılı listede tüzel kişiliği kaldırılıp köye dönüştürülen belediyeler arasında yer almaktadır.

7. 6360 sayılı Kanun, 6/12/2012 tarih ve 28489 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

B. İlgili Hukuk

8. 3/7/2005 tarih ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 3. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi, 6360 sayılı Kanun'un geçici 2. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile anılan Kanun'a ekli (27) sayılı liste.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 16/4/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 7/1/2013 tarih ve 2013/469 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

10. Başvurucu, 6360 sayılı Kanun'un geçici 2. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca Türkiye İstatistik Kurumu tarafından tespit edilen 2011 yılı adrese dayalı nüfus sayım sonuçlarına göre nüfusu 2.000'in altında kaldığından Çanakkale ili, Merkez ilçe, Kumkale Belediyesinin tüzel kişiliğinin ilk mahalli idareler genel seçiminden geçerli olmak üzere kaldırılarak köye dönüştürülmesi nedeniyle bu beldede ikamet edenlerin yerel yönetim haklarının ellerinden alındığını, bu nedenle eğitim, sağlık, ulaşım, çevre gibi hizmetlere erişimde sorunlar yaşanacağını belirterek, Anayasa'nın 36. maddesindeki hak arama hürriyetinin, 42. maddesindeki eğitim ve öğrenim, 56. maddesindeki sağlıklı bir çevrede yaşama, 67. maddesindeki seçme ve seçilme ile 70. maddesindeki kamu hizmetine girme haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

11. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (3) numaralı fıkrası şöyledir:

"Yasama işlemleri ile düzenleyici idari işlemler aleyhine doğrudan bireysel başvuru yapılamayacağı gibi Anayasa Mahkemesi kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler de bireysel başvurunun konusu olamaz."

12. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar" kenar başlıklı 46. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle

güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir.”

13. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü ve 6216 sayılı Kanun’un 45. maddesinin (1) numaralı fıkraları uyarınca, Anayasa’da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye’nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiğini iddia eden herkese Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapma hakkı tanınmıştır.

14. 6216 sayılı Kanun’un 45. maddesinin (3) numaralı fıkrasında ise yasama işlemleri ile düzenleyici idari işlemler aleyhine doğrudan bireysel başvuru yapılamayacağı kurala bağlanmıştır.

15. Bireysel başvuru, temel hak ihlali iddialarının incelenmesi ve ihlalin tespiti hâlinde bunun ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere de karar verilmesine olanak sağlayan bir başvuru yoludur. Bu kapsamda, bireylere doğrudan yasama işleminin iptalini isteme yetkisi tanınmamıştır.

16. Türkiye Büyük Millet Meclisince çıkarılan kanunlar ve alınan kararlar yasama işlemlerini oluşturmaktadır. Kanunlar, Türkiye Büyük Millet Meclisince Anayasa’da belirlenen usullere uyulmak suretiyle yapılan ve parlamento kararları dışında kalan yasama işlemleridir.

17. Bir yasama işleminin, temel hak ve özgürlüğün ihlaline neden olması durumunda, doğrudan yasama işlemi aleyhine değil, ancak yasama işleminin uygulanması mahiyetindeki işlem, eylem ve ihmallere karşı bireysel başvuru yapılabilir.

18. Somut olayda başvurucu, güncel ve kişisel bir hakkının doğrudan etkilendiğine ilişkin güçlü ve ikna edici gerekçeler ileri sürmeksizin 6360 sayılı Kanun uyarınca ikamet ettiği beldenin köye dönüştürülmesi nedeniyle eğitim, sağlık, ulaşım, çevre gibi temel kamu hizmetlerine erişimde sorun yaşayabileceği ihtimalinden bahsetmektedir. Buna karşılık anılan Kanun, yalnızca mahalli idare birimi değişikliği öngörmekte olup, başvurucunun belirttiği kamu hizmetlerine erişim ile ilgili bir sonuç meydana getirmiş değildir. Kaldı ki bahsedilen kamu hizmetleri, bir yerleşim yerinde belediye kurulmasına bağlı olmaksızın ilgili idari birimlerin yerine getirmeleri gereken hizmetlerdir. Bu nedenle başvurucunun salt söz konusu düzenleme nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkının ihlal edildiğinden bahsetmek mümkün değildir.

19. Açıklanan nedenlerle, yasama işlemi aleyhine doğrudan bireysel başvuru yapıldığı anlaşıldığından, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “konu yönünden yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, “konu yönünden yetkisizlik” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 16/4/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

FETTAH HANSU

B. No: 2013/906 | Karar tarihi: 16.04.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/906

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

FETTAH HANSU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/906)

Karar Tarihi: 16/4/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Raportör : Şermin BİRTANE

Başvurucu : Fettah HANSU

Vekili : Av. Abdullah GÜZEL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, terör olayları nedeniyle köyünü terk etmek zorunda kaldığından bahisle uğradığı zararların karşılanması için yaptığı başvurunun reddine ilişkin işleme karşı açtığı davada verilen ret kararı nedeniyle mülkiyet hakkının ve hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 21/1/2013 tarihinde Ağrı 2. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Belirlenen eksikliklerin tamamlanmasının ardından dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Başvurucu tarafından başvuru formunda adli yardım talep edilmişse de 18/2/2013 tarihinde bireysel başvuru harcının yatırıldığı görülmüştür.

4. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 12/4/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması

için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, adli yardım talebinin ve kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

5. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucu Ağrı ili, Merkez ilçesi, Ortakent köyünde ikamet etmekte iken 1994 yılında meydana gelen terör olayları sebebiyle köyünden göç etmiştir.

7. Başvurucunun, köyünü terk etmesi sebebiyle zarara uğradığından bahisle, 17/7/2004 tarih ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun hükümlerinden yararlandırılması yönündeki istemi Ağrı Valiliği Zarar Tespit Komisyonunun 24/3/2011 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

8. Başvurucunun anılan komisyon işleminin iptali için açtığı dava Erzurum 1. İdare Mahkemesinin 30/12/2011 tarih ve E.2011/1005, K.2011/1926 sayılı kararıyla reddedilmiştir.

9. Başvurucunun temyizi üzerine karar, Danıştay 15. Dairesinin 9/10/2012 tarih ve E. 2012/1179, K. 2012/6497 sayılı kararı ile onanmıştır.

10. Başvurucu karar düzeltme yoluna gitmediğinden anılan karar 9/10/2012 tarihinde kesinleşmiştir. Söz konusu karar başvurucuya 24/12/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

11. 5233 sayılı Kanun'un 6. ve 7. maddeleri, 20/10/2004 tarih ve 25619 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Yönetmeliğin 10. ve 11. maddeleri.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 16/4/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 21/1/2013 tarih ve 2013/906 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

13. Başvurucu, Ortakent köyünün terör olaylarından etkilenmesi sebebiyle köyünden göç etmek zorunda kaldığını, Ağrı Valiliğinin 20/3/1995 tarihli Komisyon kararında terör olayları nedeniyle Ortakent köyünün tamamıyla boşalmış olduğunun belirtildiğini ve bu nedenle köy imamının başka yere nakledildiğini, Ağrı İl Milli Eğitim Müdürlüğünün 16/3/2011 tarihli yazısında köy okulunun kapalı olduğunun bildirildiğini, terör örgütü mensuplarının defalarca köye geldiklerine dair jandarma birimlerince tutanaklar düzenlendiğini, İdare Mahkemesinin ret kararında yanlış ve çelişkili ifadelerin bulunduğunu, komşu köylerin de terör olayları nedeniyle boşaltıldığını ve bu köylerde yaşayanlara tazminat ödendiğini belirterek Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkı ile 36. maddesinde tanımlanan hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüş, tazminat ve adli yardım talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

1. Adli Yardım Talebi Yönünden

14. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuruların incelenmesinde, bu Kanun ve İçtüzükte hüküm bulunmayan hâllerde ilgili usul kanunlarının bireysel başvurunun niteliğine uygun hükümleri uygulanır."

15. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün "Bireysel başvuru harcı ve adlî yardım" kenar başlığını taşıyan 62. maddesi şöyledir:

"(1) 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununa Bağlı (I) sayılı Tarifenin A) Mahkeme Harçları" başlıklı Bölümünün ilk cümlesinde belirtilen bireysel başvuru harcı Maliye Veznelerine yatırılır.

(2) Adlî yardım talepleri, genel hükümlere göre başvuruların kabul edilebilirliği hakkında karar verecek Bölüm veya Komisyonlar tarafından hükme bağlanır."

16. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 334. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Kendisi ve ailesinin geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin, gereken yargılama veya takip giderlerini kısmen veya tamamen ödeme gücünden yoksun olan kimseler, iddia ve savunmalarında, geçici hukuki korunma taleplerinde ve icra takibinde, haklı oldukları yolunda kanaat uyandırmak kaydıyla adli yardımdan yararlanabilirler."

17. 6100 sayılı Kanun'un 337. maddesinin (3) numaralı fıkrası şöyledir:

"Adli yardım, daha önce yapılan yargılama giderlerini kapsamaz."

18. Hukukumuzda, yargılama giderlerine ve bu arada harçlardan geçici muafiyete ilişkin adli yardım hükümleri, 6100 sayılı Kanun'un 334 ila 340. maddelerinde yer almaktadır. Dolayısıyla, 6216 sayılı Kanun ile İçtüzük'ün yukarıda belirtilen hükümleri uyarınca bireysel başvuru harcından geçici muafiyete ilişkin adli yardım talepleri hakkında, bireysel başvurunun niteliğine uygun düştüğü oranda uygulanacak olan "genel hükümler", 6100 sayılı Kanun'un 334 ila 340. maddeleridir.

19. 6100 sayılı Kanun'un 334. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, kendisi ve ailesinin geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin, gereken yargılama veya takip giderlerini kısmen veya tamamen ödeme gücünden yoksun kimselerin, iddia ve savunmalarında haklı oldukları yolunda kanaat uyandırmak kaydıyla adli yardımdan yararlanabilecekleri düzenlenmiştir. Anılan Kanun'un 337. maddesinin (3) numaralı fıkrasında ise adli yardımın daha önce yapılan yargılama giderlerini kapsamayacağı belirtilmiştir.

20. Başvuru konusu olayda, başvurucu 21/1/2013 tarihli başvuru dilekçesinde adli yardım talebinde bulunmuşsa da yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğuna dair herhangi bir belge sunmamış ve ancak 18/2/2013 tarihinde bireysel başvuru harcını yatırdığı anlaşılmıştır. Bireysel başvuruda harç dışında başvurucu tarafından ödenmesi gereken yargılama gideri bulunmamaktadır.

21. Açıklanan nedenlerle, başvuru harcının yatırılmış olması ve adli yardımın daha önce yapılan giderleri kapsamaması nedeniyle başvurucunun bireysel başvuru yönünden adli yardım talebi hakkında karar verilmesine yer bulunmamaktadır.

2. Kabul Edilebilirlik Yönünden

22. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

“Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.”

23. 6216 sayılı Kanun’un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, … açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.”

24. 6216 sayılı Kanun’un 49. maddesinin (6) numaralı fıkrası şöyledir:

“Bölümlerin, bir mahkeme kararına karşı yapılan bireysel başvurulara ilişkin incelemeleri, bir temel hakkın ihlal edilip edilmediği ve bu ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağının belirlenmesi ile sınırlıdır. Bölümlerce kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.”

25. 6216 sayılı Kanun’un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun’un 49. maddesinin (6) numaralı fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır.

26. Anılan kurallar uyarınca, derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış olayların sübutu, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Anayasa’da yer alan hak ve özgürlükler ihlal edilmediği sürece ya da açıkça keyfilik içermedikçe derece mahkemelerinin kararlarındaki maddi ve hukuki hatalar da bireysel başvuru incelemesinde ele alınamaz. Bu çerçevede, derece mahkemelerinin delilleri takdirinde açıkça keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesinin bu takdire müdahalesi söz konusu olamaz (B. No: 2012/1027, § 26, 12/2/2013).

27. Erzurum 1. İdare Mahkemesinin 30/12/2011 tarih ve E.2011/1005, K.2011/1926 sayılı kararıyla, her ne kadar Ağrı Valiliğinin 20/3/1995 tarihli Komisyon kararında Ortakent köyünün boşaldığından bahisle köyün imamının başka yere nakledildiği, köy ilköğretim okulunun 1993-1998 yılları arasında kapalı olduğu bildirilmişse de, Jandarma Alay Komutanlığı tarafından mahallinde düzenlenen 5/8/2009 tarihli müşterek bilgi alma tutanağındaki köy muhtarı ve azaların beyanlarında, 1994 yılının kışında bir kısım köylülerin terör olayları nedeniyle köyü boşalttıkları, ancak 1995 yılı yazında ayrılanların tekrar köye döndükleri, bu tarihten itibaren köylerini terk etmedikleri ve halen köyde bulunduklarının belirtildiği, Ortakent köyünün muhtarlık seçimlerinin fasılasız olarak yapıldığı, Ağrı İl Özel İdaresince söz konusu köyün yollarına yönelik bakım ve onarım çalışmalarının aralıksız yapıldığı, köy ilköğretim okulunun hangi sebepten kapalı kaldığının belirsiz olduğu, bu itibarla adı geçen köyün terör olayları nedeniyle boşaltılmadığı, anılan köyde sürekli ikamet eden vatandaşların bulunduğu ve köyün terör nedeniyle boşaltıldığının kabulüne olanak bulunmadığı gerekçeleriyle 5233 sayılı Kanun’a dayalı tazminat isteminin reddine ilişkin işlemde hukuka aykırılık görülmediğinden davanın reddine karar verilmiştir.

28. Başvuru konusu olayda, başvurucunun iddialarının özünün derece mahkemelerince delillerin değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibariyle yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu, başvurucunun ileri sürdüğü iddiaların ve delillerin mahkeme kararlarında değerlendirilerek tartışıldığı anlaşılmaktadır.

29. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti

niteliğinde olduğu, derece mahkemesi kararlarının bariz bir şekilde keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 16/4/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

NAZMİYE AKMAN

B. No: 2013/1012 | Karar tarihi: 16.04.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/1012

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NAZMİYE AKMAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/1012)

Karar Tarihi: 16/4/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Mehmet ERTEN

Zehra Ayla PERKTAŞ

Burhan ÜSTÜN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Cüneyt DURMAZ

Başvurucu : Nazmiye AKMAN

Vekili : Av. Ali İSLAMOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 1973 yılında genel arazi kadastrosu ile kesinleşen tapu kaydına güvenerek satın aldığı ve adına tapu siciline tescil edilen taşınmazların, 2000 yılında yürütülen orman kadastro çalışmalarında orman sınırları içinde kaldığının tespit edildiğini, Orman Genel Müdürlüğünün açtığı tapu iptali ve tescil davası sonucunda taşınmazlarının orman vasfı ile Hazine adına tapuya kayıt ve tesciline karar verildiğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 28/1/2013 tarihinde Samsun 2. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 20/2/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca kabul edilebilirlik incelemesinin

Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Samsun ili, Atakum ilçesi, Büyükomca mahallesinde bulunan taşınmaz 1973 yılında yapılan kadastro tespiti sonucu 765 sayılı parsel adı altında Hüseyin ve Yılmaz Arslan adlarına tespit ve tapu siciline tescil edilmiştir.

6. İmar uygulaması sonucu bu parselden ifrazen oluşan 5097 ada 2 ve 3 numaralı parsellerde kayıtlı taşınmazlar satış işlemi sonucu başvurucu adına tapu siciline tescil edilmiştir.

7. Taşınmazların bulunduğu yerde yürütülen ve 21/1/2001 tarihinde kesinleşen orman kadastrosu çalışmasında başvurucunun taşınmazlarının orman sayılan yerlerden olduğu tespiti yapılmıştır.

8. Orman Genel Müdürlüğü tarafından Samsun 3. Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan tapu iptali ve tescil davasında, başvurucunun taşınmazının orman sayılan yerlerden olduğu, özel mülkiyete konu olamayacağı, zilyetlikle iktisabının mümkün olmadığı, bu nedenlerle tapu kaydının iptali ile orman vasfı ile Hazine adına tapuya kayıt ve tescili istenmiştir. Mahkeme, 21/7/2011 tarih ve E. 2011/160, K. 2011/311 sayılı kararında, 5097 ada 3 parsel sayılı taşınmazın tapu kaydının kısmen, 5097 ada 2 parsel sayılı taşınmazın tapu kaydının ise tamamen iptaline, taşınmazların orman vasfı ile Hazine adına tapu siciline kayıt ve tesciline hükmetmiştir.

9. Başvurucunun temyizi üzerine Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin 24/5/2012 tarih ve E.2012/1889, K.2012/7875 sayılı ilamıyla hüküm onanmıştır. Karar düzeltme istemi ise aynı Dairenin 24/12/2012 tarih ve E.2012/12532, K.2012/14916 sayılı kararıyla reddedilmiştir.

B. İlgili Hukuk

10. 22/11/2001 tarih ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu’nun 1007. maddesi şöyledir:

“Tapu sicilinin tutulmasından doğan bütün zararlardan Devlet sorumludur.

Devlet, zararın doğmasında kusuru bulunan görevlilere rücu eder.

Devletin sorumluluğuna ilişkin davalar, tapu sicilinin bulunduğu yer mahkemesinde görülür.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Mahkemenin 16/4/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 28/1/2013 tarih ve 2013/1012 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

12. Başvurucu, 1973 yılında genel arazi kadastrosu ile kesinleşen tapu kaydına güvenerek satın aldığı ve adına tapu siciline tescil edilen taşınmazlarının, 2001 yılında kesinleşen orman kadastrosu çalışmalarına dayanılarak Orman Genel Müdürlüğü tarafından açılan tapu iptali ve tescil davası sonucu bedelleri ödenmeksizin orman vasfı ile Hazine adına tapuya kayıt ve tesciline karar verildiğini belirterek, Anayasa’nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

13. Anayasa’nın “Mülkiyet hakkı” kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

“Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.”

14. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

“Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.”

15. Anayasa’nın 169. maddesinin ikinci fıkrası şöyledir:

“Devlet ormanlarının mülkiyeti devrolunamaz. Devlet ormanları kanuna göre, Devletçe yönetilir ve işletilir. Bu ormanlar zamanaşımı ile mülk edinilemez ve kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz.”

16. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir.”

17. Anayasa’nın 35. maddesinde herkesin, mülkiyet hakkına sahip olduğu, bu hakların ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabileceği, mülkiyet hakkının kullanılmasının toplum yararına aykırı olamayacağı hükme bağlanmıştır. Mülkiyet hakkı, kişiye başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla, sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, ürünlerinden yararlanma ve tasarruf olanağı veren bir haktır (Anayasa Mahkemesinin 17/5/2012 tarih ve E.2011/58, K.2012/70 sayılı kararı).

18. Anayasa’da mülkiyet hakkının kapsamı diğer bazı maddelerde yer alan hükümlerle çerçevelenmiştir. Bu bağlamda ormanlara ilişkin 169. ve 170. maddelerde Anayasa’nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkı güvencesinin çerçevesini belirleyen kurallar yer almaktadır (Anayasa Mahkemesinin 11/4/2012 tarih ve E.2011/18, K.2012/53 sayılı kararı).

19. Temel bir değer olarak çevrenin korunması ve herkesin çevreden eşit şekilde yararlanması hakkının bir uzantısı olarak Anayasa’nın 169. maddesinde ormanların devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu belirtilerek bu alanlarda özel mülkiyet yasaklanmıştır. Bu nedenle belli bir sürenin geçmesiyle söz konusu alanlarda özel mülkiyet edinilmesi olanaklı değildir (Anayasa Mahkemesinin 12/5/2011 tarih ve E.2009/31, K.2011/77 sayılı kararı).

20. Mülkiyet hakkı mutlak bir hak olmayıp kamu yararı amacıyla sınırlandırılabilir ve bu sınırlandırmanın ölçülü ve orantılı olması gerekir. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) hem kıyılar hem de ormanlarla ilgili kararlarında kadastro tespiti ya da satın alma yoluyla tapulu taşınmazları edinen kişilerin tapularının, kıyı kenar çizgisi ya da orman alanı içinde kaldığı gerekçesiyle ve herhangi bir tazminat ödenmeksizin iptal edilmesini Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine Ek 1 No’lu. Protokolün 1. maddesinin ihlali olarak nitelendirmiştir. AİHM bu kararlarında çevrenin korunmasına ilişkin kamu yararı ile bireyin

mülkiyet hakkının korunması arasında makul bir dengenin bulunması gerektiğini belirterek, karşılığı ödenmeksizin mülkiyet hakkına müdahale edilemeyeceği sonucuna ulaşmıştır (Anayasa Mahkemesinin 12/5/2011 tarih ve E.2009/31, K.2011/77 sayılı kararı).

21. Ormanların korunması amacıyla mülkiyet hakkına müdahale edilmesi meşru olmakla birlikte bu kamusal külfetin tamamının mülk sahiplerine yüklenemeyeceği ve kanun koyucunun buna uygun çözüm yolları bulması gerekeceği açıktır (Anayasa Mahkemesinin 12/5/2011 tarih ve E.2009/31, K.2011/77 sayılı kararı).

22. 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesi tapu sicilinin tutulmasından doğan bütün zararlardan Devletin sorumlu olduğunu, Devletin, zararın doğmasında kusuru bulunan görevlilere rücu edebileceğini hüküm altına almıştır.

23. Başvuru konusu somut olayda, başvurucunun, 1973 yılında genel arazi kadastrosu ile kesinleşen tapu kaydına güvenerek satın aldığı ve adına tapu siciline tescil edilen taşınmazlarının, 2001 yılında yapılan orman kadastro çalışmasında orman sınırları içinde kaldığı tespit edilmiştir. Bu tespit üzerine Orman Genel Müdürlüğü tarafından açılan tapu iptali ve tescil davasında başvurucunun taşınmazlarının orman vasfı ile Hazine adına tapuya kayıt ve tesciline karar verilmiştir.

24. Orman İdaresi, 1973 yılında yürütülen genel kadastro işlemleri öncesinde orman sınırlarını belirlemesi gerekirken bunu zamanında yapmamış, kadastro tespitine süresi içinde itiraz etmemiş, bireyler adına tapular düzenlendikten sonra tapuya kayıt düşerek taşınmaz sahiplerinin malları üzerinde tasarrufta bulunmalarına engel olmamıştır.

25. Tapu işlemleri kadastro tespiti işlemlerinden başlayarak birbirini takip eden işlemler olduğundan ve tapu kütüğünün oluşumu aşamasındaki kadastro işlemleri ile tapu işlemleri bir bütün oluşturduğundan, bu kayıtlarda yapılan hatalardan 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesine göre Devletin sorumlu olduğunun kabulü gerekir. Burada Devletin sorumluluğu kusursuz sorumluluktur. Kusursuz sorumluluk tapu siciline bağlı çıkarların ve ayni hakların yanlış tescili sonucu değişmesi ya da yitirilmesi ile bu haklardan yoksun kalınması temeline dayanır. Çünkü sicillerin doğru tutulmasını üstlenen ve taahhüt eden Devlet, gerçeğe aykırı ve dayanaksız kayıtlardan doğan zararları da ödemekle yükümlüdür (Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 18/11/2009 tarih ve E.2009/4-383, K.2009/517 sayılı kararı). Bu işlemler nedeniyle zarar görenler, 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesi gereğince, zararlarının tazmini için 11/1/2011 tarih ve 6098 sayılı Borçlar Kanunu'nun 146. maddesi gereğince 10 yıllık zamanaşımı süresinde, Hazine aleyhine adlî yargıda dava açabilirler (Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin 18/12/2012 tarih ve E.2012/7876, K.2012/14598 sayılı kararı).

26. Tapu kaydının iptali nedeniyle, tapu sahibinin oluşan gerçek zararı neyse, tazminatın miktarı da o kadar olmalıdır. Gerçek zarar; tapu kaydının iptali nedeniyle, tapu malikinin mal varlığında meydana gelen azalmadır. Tazminat miktarı, zarar verici eylem gerçekleşmemiş olsaydı, zarar görenin mal varlığı ne durumda olacak ise, aynı durumun tesis edilebileceği miktarda olmalıdır. Tazminat miktarının belirlenmesinde öncelikli konu, tapusu iptal edilen gayrimenkulün niteliğinin ve değerinin belirlenmesi olup, araştırma yöntemi taşınmazın arsa ya da arazi olmasına göre farklılık arz edecektir (Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin 13/12/2011 tarih ve E. 2011/8798, K. 2011/14624 sayılı kararı)

27. Yukarıda yer verilen Kanun hükümleri ve Yargıtay içtihatları göz önünde bulundurulduğunda, başvurucu, tapuda adına kayıtlı taşınmazların kendisi tarafından kullanılmasına veya tasarrufuna engel olacak nitelikte bir şerh düşülmesi veya tapu kaydının

iptali hâlinde, söz konusu işlemin yapılması tarihinden itibaren 10 yıl içerisinde Hazine aleyhine adli yargıda tazminat davası açabilecektir. Yargıtay içtihatlarında tazminatın miktarının taşınmazın gerçek bedeli esas alınarak belirleneceği kabul edilmektedir. Başvurucunun kamu yararı nedeniyle tapulu taşınmazına el konulması suretiyle mülkiyet hakkına yapılan sınırlama el konulan taşınmazın gerçek bedeli esas alınarak ödenecek bir tazminatla başvurucu açısından dengelenebilecektir.

28. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmak için ihlale neden olduğu iddia edilen işlem veya eylem için idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekir.

29. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olup bu ilkeye uygun davranılmadığı takdirde, ortaya çıkan ihlale karşı öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine başvurulmalıdır. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle genel yargı mercilerinde, olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulması esastır. Bireysel başvuru yoluna, iddia edilen hak ihlallerinin bu olağan denetim mekanizması içinde giderilememesi durumunda başvurulabilir (B. No: 2012/946, § 17, 18, 26/3/2013).

30. Başvurucunun maliki olduğu taşınmazların orman sınırları içinde olduğuna ilişkin kadastro tespiti üzerine Orman Genel Müdürlüğü tarafından açılan tapu iptali ve tescil davasının kabulü sonrasında tazminat talebiyle herhangi bir başvurusunun bulunmadığı görülmektedir. İdari ve yargısal başvuru yollarının tamamı tüketilmeksizin yapılan bir bireysel başvurunun kabul edilmesi mümkün değildir.

31. Nitekim AİHM, benzer bir şekilde, başvurucunun tazminat ödenmeksizin taşınmazının elinden alınması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürdüğü 15/5/2012 tarih ve 42936/07 numaralı Altunay/Türkiye kararında, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun, Kasım 2009 tarihinde daha önceki içtihadında değişikliğe gittiğini, AİHM'nin bu konudaki içtihatlarına dayanarak, tapu kayıtlarındaki yanlış kayıtlardan kaynaklanan ayni hak ya da menfaatleri kaybolmuş ya da kısıtlanmış olanların tapu kayıtlarındaki düzensizliklerden dolayı Devleti sorumlu tutabileceğine hükmettiğini, kişilerin tapularının ait olduğu arazilerin orman arazisi olması nedeniyle iptal edildiğinde 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesi uyarınca tazminat talep edebileceklerini ilan ettiğini, tazminat miktarının söz konusu arazinin kullanılma şekli, niteliği ve değeri temelinde muhtemel getirisi ve emsal değerlerin dikkate alınarak değerlendirme yapılması gerektiğine dikkat çektiğini, bu başvuru yolunun halen düzenli olarak kullanılmakta olduğunu, ulusal mahkemelerin AİHM'nin içtihatlarını ve AİHS'ye Ek 1 No'lu Protokolün 1. maddesine dayanarak ilgili mevzuat hükümlerini uyguladıklarını, başvurucunun tapu belgesinin iptali yönündeki kararın kesinleşmesinden itibaren 10 yıl içinde tazminat talebinde bulunabileceğini belirterek, iç hukuk yolları tüketilmediği gerekçesiyle başvurunun kabul edilemez olduğuna hükmetmiştir.

32. Açıklanan nedenlerle, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının yetkili derece mahkemeleri önünde tanınan başvuru yolları tüketilmeden bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "başvuru yollarının tüketilmemiş olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, “başvuru yollarının tüketilmemiş olması” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 16/4/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

LAURA ALEJANDRA CACERES

B. No: 2013/1243 | Karar tarihi: 16.04.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/1243

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

LAURA ALEJANDRA CACERES BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/1243)

Karar Tarihi:16/4/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Raportör : Esat Caner YILMAZOĞLU

Başvurucu : Laura Alejandra CACERES

Vekili : Av. Abdulhalim YILMAZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Amerika Birleşik Devletleri vatandaşı olan başvurucu, ikamet tezkeresinin temdit edilmeyeceği ve on beş gün içinde ülkeden çıkış yapması gerektiğine ilişkin işlemin iptali istemiyle açtığı davada verilen, yürütmenin durdurulması talebinin reddine dair kararın anayasal haklarını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 4/2/2013 tarihinde İstanbul 8. İdare Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 15/4/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu ABD vatandaşı olup, 2006 yılından beri eşiyle birlikte Türkiye'de ikamet etmektedir.

6. Başvurucunun eşi Botir Kadirov Özbekistan uyruklu olup, 1999 yılında ülkesini terk etmiş, kendisine Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği tarafından 1951 tarihli "Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Cenevre Sözleşmesi" kapsamında mülteci statüsü tanınmıştır.

7. Bay KADİROV 2001 ila 2006 yıllarında ABD'de mülteci statüsünde ikamet etmiş, bu arada 2003 yılında başvurucu bayan CACERES ile evlenmiştir.

8. Başvurucu ve eşi 2006 yılında Türkiye'ye gelmiş, o tarihten bu yana da İstanbul'da yaşamaktadırlar.

9. Başvurucunun eşi hakkında 20/7/2006 tarihinde Türkiye'ye giriş yasağı konulmuş, 29/8/2012 tarihinde ise sınır dışı edilmesine karar verilmiştir.

10. 17/8/2012 tarihinde Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğince (BMMYK) Dışişleri Bakanlığına yazılan yazıda, Bay Kadirov'un Kumkapı geri gönderme merkezinde sınır dışı edilme riski altında olduğu, geri gönderilmesi halinde 1951 tarihli Mültecilerin statüsüne ilişkin Sözleşme'nin 33. maddesinde belirtilen geri göndermeme ilkesinin ihlal edileceği görüşünde oldukları belirtilmiştir.

11. Başvurucunun yasal ikamet süresinin uzatılması amacıyla 13/8/2012 tarihinde İstanbul Emniyet Müdürlüğü Yabancılar Şube Müdürlüğüne yapmış olduğu başvuru, İçişleri Bakanlığının 9/8/2012 tarih ve 154934 sayılı yazısı gerekçe gösterilerek reddedilmiş ve ikamet tezkeresi süresinin uzatılmayacağı ve 15 gün içinde Türkiye'den çıkış yapması gerektiği, 15 gün içinde ülkeden çıkış yapmaması halinde sınır dışı edileceği hususu tarafına bildirilmiştir.

12. Başvurucu, hakkında tesis edilen bu işlemin iptali ve yürütmenin durdurulması istemiyle 23/8/2012 tarihinde Ankara 1. İdare Mahkemesinde dava açmıştır.

13. Anılan Mahkemece 24/9/2012 gün ve E.2012/1280 sayılı kararla yürütmenin durdurulması isteminin reddine karar verilmiş, bu karara karşı yapılan itiraz ise Ankara Bölge İdare Mahkemesinin 5/12/2012 gün ve Y.D İtiraz No. 2012/5432 sayılı kararıyla reddedilmiştir.

14. Başvurucu hakkında tesis edilen işlem dosyada bulunmadığından, 15/2/2013 tarihli ara kararı ile başvurucu hakkında tesis edilen işlem ve işleme dayanak teşkil eden bilgi ve belgeler Emniyet Genel Müdürlüğünden istenilmiştir.

15. Ara karar cevabına ekli bilgi ve belgelerin değerlendirilmesinden başvurucunun eşinin uluslararası bir terör örgütü ile bağlantısı olduğu ve bu örgüt mensuplarına destek sağladığından bahisle aynı zamanda hakkında Türkiye'ye giriş yasağı bulunan şahsın gözaltına alınarak sınır dışı edilmesinde fayda olduğu, başvurucu hakkında da Türkiye'de kalması halinde eşinin farklı yollardan yurda giriş yapma arayışı içerisine gireceğinin değerlendirilmesi nedeniyle yurda giriş yasağı alınmasında fayda mütalaa edildiği

yönündeki istihbarî bilgiye dayanılarak, 4/9/2012 tarihinde başvurucunun 15/7/1950 tarih ve 5682 sayılı Pasaport Kanunu'nun 8. maddesine göre "yurda girmesi yasaklanan yabancılar" kapsamına dâhil edilmesi ve 15/7/1950 tarih ve 5683 sayılı Yabancıların Türkiye'de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun'un 19. maddesine göre sınır dışı edilmesi kararı alındığı anlaşılmaktadır.

B. İlgili Hukuk

16. 5683 sayılı Kanun'un 19. maddesi şöyledir:

"İçişleri Bakanlığınca memlekette kalması umumi güvenliğe, siyasi ve idari icaplara aykırı sayılan yabancılar verilecek muayyen müddet zarfında Türkiye'den çıkmağa davet olunur. Bu müddetin sonunda Türkiye'yi terketmiyenler sınır dışı edilebilirler."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 16/4/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 4/2/2013 tarih ve 2013/1243 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

18. Başvurucu, Türkiye'den sınır dışı edilmesi halinde hakkında konulmuş yurda giriş yasağı nedeniyle bir daha Türkiye'ye giriş yapmasının mümkün olmayacağını, buna karşılık eşinin mülteci olması ve pasaportunun bulunmaması nedeniyle BMMYK tarafından üçüncü bir ülkeye yerleştirme işlemleri tamamlanıncaya kadar hiçbir ülkeye gidemeyeceği, diğer bir anlatımla Türkiye dışına çıkmasının mümkün olmadığı, bunun ise ailenin bir daha bir araya gelemeyecek şekilde dağılması anlamına geldiği, bu nedenle Anayasa'nın 20. ve 41. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini, diğer taraftan mevcut olayda İdare Mahkemesine başvurmanın etkili olmadığı, geri dönüşü ve telafisi mümkün olmayacak bir zararın ortaya çıkması aşikâr iken yeterli inceleme ve değerlendirme yapılmaksızın yürütmenin durdurulması talebinin reddedildiğini, durumun aciliyetine rağmen yürütmeyi durdurma hakkındaki talebin uzun bir süre sonra karara bağlandığı, bu nedenle Anayasa'nın 36. ve 40. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve hakkında tesis edilen idari işlem hakkında tedbir kararı verilmesi talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

1. Başvurunun Tedbir Talebi Açısından Değerlendirilmesi

19. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasında herkesin, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabileceği hükmüne yer verilmiştir.

20. 6216 sayılı Kanun'un 49. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bölümler, esas inceleme aşamasında, başvurucunun temel haklarının korunması için zorunlu gördükleri tedbirlere resen veya başvurucunun talebi üzerine karar verebilir. Tedbire karar verilmesi hâlinde, esas hakkındaki kararın en geç altı ay içinde verilmesi gerekir. Aksi takdirde tedbir kararı kendiliğinden kalkar".

21. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün "Tedbir kararı" başlıklı 73. maddesi şu şekildedir:

“(1) Başvurucunun yaşamına ya da maddi veya manevi bütünlüğüne yönelik ciddi bir tehlike bulunduğunun anlaşılması üzerine, Bölümlerce esas inceleme aşamasında gerekli tedbirlere resen veya başvurucunun talebi üzerine karar verilebilir.

(2) İncelenen başvurulara ilişkin olarak; resen ya da başvurucunun talebi üzerine dosyanın esası hakkında karar verilmeden önce, tedbir kararına başvurulmaması hâlinde başvurucunun yaşamına ya da maddi veya manevi bütünlüğüne yönelik ciddi bir tehlike bulunduğunun anlaşılması üzerine, Komisyonlarca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesi derhâl yapılarak, tedbir hususunu da karara bağlamak üzere başvuru, ilgili Bölüme gönderilir.

(3) Bölüm, tedbire karar vermesi hâlinde gereğinin ifası için bunu ilgili kişi ve kurumlara bildirir.

(4) Tedbir kararı verilen başvurunun esası hakkındaki kararın en geç altı ay içinde verilmesi gerekir. Tedbirin devamı konusunda yeni bir karar alınmadığında, başvurucunun hakkının ihlal edilmediğine ya da başvurunun düşmesine karar verildiği durumlarda tedbir kararı kendiliğinden kalkar”.

22. Anılan Kanun ve İçtüzük hükümlerine göre başvurucunun yaşamına ya da maddi veya manevi bütünlüğüne yönelik ciddi bir tehlike bulunduğunun anlaşılması üzerine, Bölümlerce esas inceleme aşamasında gerekli tedbirlere resen veya başvurucunun talebi üzerine karar verilebilir. Yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığın bütünlüğünün korunması hakkı Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınmış haklardandır. Yukarıda belirtilen hükümler çerçevesinde tedbir kararı verilebilmesi için başvurucunun yaşamına ya da maddi veya manevi bütünlüğüne yönelik ciddi bir tehlike bulunduğunun anlaşılması gerekir.

23. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, ikincil nitelikte bir kanun yolu olup kural olarak ancak kesinleşmiş işlemler aleyhine bu yola başvurulabildiğinden, bu yola gidilmesinin bireysel başvuru konusu işlem ve kararların uygulanmasına herhangi bir etkisi yoktur. Ancak bir işlem ya da kararın uygulanması halinde bireyin anayasal haklarının ihlali yönünde ciddi bir tehlike ortaya çıkacaksa, 6216 sayılı Kanun ile Mahkemeye bu tehlikeyi önlemek amacıyla tedbir kararı verme yetkisi tanımıştır. Bu yönüyle tedbir yetkisi istisnai bir yetki olup, ancak işlem veya kararın uygulanması halinde yaşam hakkına ya da bireyin maddi ve manevi bütünlüğüne yönelik gerçek ve ciddi bir risk doğacaksa tedbire başvurulabilir.

24. Diğer taraftan bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Bu ilke uyarınca, başvurucunun Anayasa Mahkemesi önüne getirdiği şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtlarını zamanında bu makamlara sunması ve aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir. Anayasa Mahkemesinin başvuru yolları henüz tüketilmeden bir başvuruyu kabul edip incelemesi kural olarak mümkün değildir. Ancak başvuru yolunun tüketilmesinin başvurucunun hakkına yönelik ihlalin giderilmesi açısından herhangi bir etkisi yoksa, başka bir deyişle başvurulacak yol etkisizse ya da başvuru yolunun tüketilmesinin beklenmesi halinde başvurucunun haklarına yönelik ciddi ve geri dönülmesi imkansız bir tehlike ortaya çıkacaksa anayasal haklara saygı ilkesi Mahkemenin bu başvuruları incelemesini gerektirebilir.

25. İdari bir işlem olan sınır dışı edilme işlemine karşı hukukumuzda idari yargı yollarına başvurulması ve yürütmeyi durdurma talebinde bulunulması mümkündür. Ancak idari yargıya yapılan başvuru -yürütmenin durdurulması kararı verilmedikçe- sınır dışı edilmeyi engellememektedir. Başka bir deyişle yargı yoluna başvurunun sınır dışı edilme kararını otomatik olarak askıya alma etkisi yoktur. Elbette idare mahkemeleri sınır dışı edilme kararı hukuka aykırıysa ya da ilgilinin sınır dışı edilmesi halinde gönderileceği ülkede yaşamına ya da maddi veya manevi bütünlüğüne yönelik ciddi bir tehlike bulunduğu anlaşılırsa yürütmeyi durdurma kararı verebilir. Ancak başvurulmasına rağmen idari yargı mercilerince yürütmeyi durdurma talebinin ve buna karşı yapılan itirazın reddine karar verilmiş ve kişinin yaşamına ya da maddi ve manevi bütünlüğüne yönelik tehlike devam ediyorsa anayasal haklara saygı ilkesi Mahkemenin bu başvuruları incelemesini gerektirir. Bu durumda ilgili bireysel başvuru yapabilmek için idari yargı mercileri önündeki davanın sonuçlanmasını beklemek zorunda bırakılamaz.

26. O halde yürütmeyi durdurma talebinin ve buna karşı yapılan itirazın reddedilmiş ve henüz davanın esası hakkında da bir karar verilmemiş olduğu hallerde, bireysel başvuruda bulunulması durumunda, idari davaya konu edilen uyuşmazlığın konusunu oluşturan hak ve özgürlükler kategorisi dikkate alınarak bir çözüm üretilmesi, eğer başvurucunun yaşamına ya da maddi ve manevi bütünlüğüne yönelik ciddi ve kişiselleşmiş bir riskin varlığı kapsamlı dayanaklar ile ortaya konulmuş ise bireysel başvuru Mahkemece incelenmeli ve gerekirse tedbire hükmedilmelidir. Buna karşılık kişinin yaşamına ya da maddi ve manevi bütünlüğüne yönelik ciddi bir tehlike söz konusu değilse somut olayın özellikleri dikkate alınıp, daha sınırlı bir yaklaşım benimsenerek gerekirse hukuk yollarının tüketilmesi beklenmelidir.

27. Başvuru konusu olayda, başvurucu sınır dışı edilmesi ve ülkeye giriş yasağı konulması halinde Anayasa'nın 20. ve 41. maddelerinde güvence altına alınan aile ve özel yaşam haklarının ihlal edileceğini ileri sürerek, hakkında tesis edilen idari işlem hakkında tedbir kararı verilmesini talep etmiştir. Başvurucu Amerika Birleşik Devletleri vatandaşı olup herhangi somut bir ülkeye sınır dışı edilmesi konusunda karar alınmamıştır. Başvurucu sınır dışı edilmesi halinde istediği ülkeye gitme olanağına sahiptir. Bu nedenle sınır dışı edilmesi halinde başvurucunun yaşamına ya da maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına yönelik ciddi bir riskin bulunduğu söylenemez. Ayrıca başvurucu sınır dışı edilmesi halinde hayatının tehlikeye gireceği veya işkence, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muameleye veya cezaya maruz kalabileceğine ilişkin ciddi bir risk bulunduğuna dair herhangi bir iddia da ileri sürmemiştir. Bu nedenle bu aşamada koşulları oluşmayan tedbir talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

2. Başvurunun İhlal İddiası Açısından Değerlendirilmesi

28. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"...Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

29. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

30. Anılan Anayasa ve Kanun hükümleri uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru,

“ikincil nitelikte bir kanun yolu” olup bu yola başvurulmadan önce kural olarak olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.

31. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olup bu ilkeye uygun davranılmadığı takdirde, ortaya çıkan ihlale karşı öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine başvurulmalıdır.

32. Bireysel başvurunun ikincil niteliği gereği, başvurucunun, temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarını öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtları zamanında bu mercilere sunması, aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir. Bu şekilde olağan denetim mekanizmaları önünde ileri sürülüp takip edilmeyen temel hak ve özgürlüklerin ihlaline ilişkin iddialar, Anayasa Mahkemesi önünde bireysel başvuru konusu yapılamaz.

33. Başvuru konusu olayda, başvurucunun iptalini istediği idari işlemin yargısal denetiminin devam etmekte olduğu ve Ankara 1. İdare Mahkemesince henüz uyuşmazlığın esası hakkında bir karar verilmediği anlaşılmaktadır.

34. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından ihlal iddiasına konu idari işlem için öngörülmüş olan kanun yolları tüketilmeksizin bireysel başvuruda bulunulduğu anlaşıldığından, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “başvuru yollarının tüketilmemesi” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

A. Başvurunun,

1. Koşulları oluşmadığından, TEDBİR TALEBİNİN REDDİNE,

2. Aile ve özel hayat hakkına yönelik ihlal iddiaları yönünden ise “başvuru yollarının tüketilmemesi” nedeniyle, KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına,

16/4/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

NERİMAN KONGUR VE DİĞERLERİ

B. No: 2013/1557 | Karar tarihi: 16.04.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/1557

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

NERİMAN KONGUR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/1557)

Karar Tarihi: 16/4/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Raportör : Murat AZAKLI

Başvurucular : 1. Neriman KONGUR

2. Emine HÜRFİKİR

3. Recep HÜRFİKİR

4. Zehra TOPAL

5. Şengül ŞAHİN

6. Ayşe HÜRFİKİR

Vekilleri : Av. Serap DEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucular, İSKİ Genel Müdürlüğünce taşınmazlarına kamulaştırmasız el konulmasına ve tapu kaydının iptal edilmesine rağmen, taşınmazın değerinin ödenmediğini belirterek mülkiyet hakları ile hak arama hürriyetlerinin ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 26/2/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin

bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 12/4/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. İstanbul Sular İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından 5/1/1961 tarih ve 221 sayılı Amme Hükmi Şahısları veya Müesseseleri Tarafından Fiilen Amme Hizmetlerine Tahsis Edilmiş Gayrimenkuller Hakkında Kanun'a göre hasımsız olarak Üsküdar 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan dava sonucunda anılan Mahkemenin 16/10/1974 tarih ve E.1973/653, K.1974/214 sayılı kararıyla başvuruculaların murisi Ali Hürfikir adına 43 ada 4 parsel numarası ile tapuya kayıtlı taşınmazın ifraz edilerek 43 ada 23 parsel sayılı taşınmazın su isale hattı niteliğiyle İstanbul Sular İdaresi Genel Müdürlüğü adına, 43 ada 24 parsel sayılı taşınmazın başvuruculaların murisi adına tapuya tesciline karar verilmiştir.

6. Başvuruculaların murisi Ali Hürfikir 9/3/1995 tarihinde vefat etmiştir.

7. Başvurucular tarafından 20/5/1998 tarihinde İSKİ Genel Müdürlüğü aleyhine Üsküdar 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan davada, davalı adına tapuya kayıtlı 43 ada 23 parsel sayılı taşınmazın tapu kaydının iptali ile davalı adına yalnızca irtifak hakkı tesisi talep edilmiş, Mahkemece 17/10/2000 tarih ve E.1998/379, K.2000/902 sayılı kararla davanın reddine karar verilmiştir.

8. Hüküm, Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 17/4/2001 tarih ve E.2001/3718, K.2001/6869 sayılı kararıyla onanmıştır.

9. Başvurucular tarafından İSKİ Genel Müdürlüğü aleyhine Üsküdar 4. Asliye Hukuk Mahkemesinde, kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat davası açılmış, Mahkemece 16/2/2010 tarih ve E.2009/512, K.2010/42 sayılı kararla 221 sayılı Kanun'a göre taşınmazın tapu kaydının iptal edildiği ve 221 sayılı Kanun'da öngörülen hak düşürücü sürelerin geçtiği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

10. Hüküm, Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 15/5/2012 tarih ve E.2012/4531, K.2012/9858 sayılı kararıyla onanmıştır.

11. Başvuruculaların karar düzeltme istemi, Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 26/11/2012 tarih ve E.2012/18721, K.2012/23812 sayılı kararıyla reddedilmiştir.

12. Karar düzeltme isteminin sonucu, 7/1/2013 tarihinde başvuruculara tebliğ edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

13. 221 sayılı Kanun'un 1. maddesi şöyledir:

"6830 sayılı İstimlak Kanununun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, kamulaştırma işlerinedayanmaksızın, kamulaştırma kanunlarının gözönünde tuttuğu maksatlara fiilentahsis edilmiş olan gayrimenkuller ilgili amme hükmi şahsı veya müessesesiadına tahsis tarihinde kamulaştırılmış sayılır."

14. 221 sayılı Kanun'un 4. maddesi şöyledir:

“Gayrimenkulün bedelini dava hakkı bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki sene sonra düşer.”

15. 221 sayılı Kanun'un 7. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Birinci madde uyarınca kamulaştırılmış sayılan gayrimenkuller esasentapuda kayıtlı ise, ilgili amme hükmi şahsı veya müessesesinin talebi üzerineAsliye Hukuk Hakimliğinin kararıyla kayıt sicilden düşülür veya ilgili idareadına tescil yapılır….”

16. 18/6/1927 tarih ve 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu’nun 442/A maddesinin ikinci fıkrası şöyledir:

“Yargıtayın onama veya onamaya karşı başvurulan karar düzeltme isteminin reddine ilişkin kararlarının sonucu da, mahkeme başkatibince on beş gün içinde kendiliğinden taraflara bildirilir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 16/4/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvuruculaların 26/2/2013 tarih ve 2013/1557 numaralı bireysel başvuruları incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvuruculaların İddiaları

18. Başvurucular, İstanbul ili Üsküdar ilçesinde bulunan taşınmazlarının İstanbul Sular İdaresi Genel Müdürlüğünce hasımsız olarak açılan dava sonucunda, taşınmazın değeri ödenmeksizin, tapu kaydının iptal edilerek İstanbul Sular İdaresi Genel Müdürlüğü adına tapuya tescil edildiğini, İstanbul Sular İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından açılan davada taraflarına herhangi bir bildirim yapılmadığını ve hasımsız olarak açılan dava sonucunda tapu kaydının iptal edildiğini, kendilerinin taşınmazın değerinin ödenmesi amacıyla açtıkları tazminat davasının da hak düşürücü sürenin geçtiği gerekçesiyle reddedildiğini belirterek Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkı ile 36. maddesinde düzenlenen hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüşler, yeniden yargılama yapılmasını talep etmişlerdir.

B. Değerlendirme

19. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un “Bireysel başvuru usulü” kenar başlıklı 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

“Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.”

20. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün “Başvuru süresi ve mazeret” başlıklı 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği ve buna ilişkin kararın kesinleştiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.”

21. Bireysel başvurunun ön şartlarından birisi de başvuru süresidir. Süre, başvurunun her aşamasında dikkate alınması gereken bir usul hükmüdür.

22. Bireysel başvuruların, 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile

İçtüzük'ün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde Anayasa Mahkemesine doğrudan veya diğer mahkemeler yahut yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla yapılması gerekmektedir (B. No: 2012/1075, § 18-19, 12/2/2013).

23. Başvuru konusu olayda, başvurucuların ihlale neden olduğunu iddia ettikleri Üsküdar 4. Asliye Hukuk Mahkemesinin 16/2/2010 tarih ve E.2009/512, K.2010/42 sayılı kararı, Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 15/5/2012 tarih ve E.2012/4531, K.2012/9858 sayılı kararıyla onanmış, başvurucuların karar düzeltme istemi ise aynı Dairenin 26/11/2012 tarih ve E.2012/18721, K.2012/23812 sayılı kararıyla reddedilmiştir.

24. Karar düzeltme isteminin reddi kararından sonra Mahkemece, başvurucular vekiline gönderilen tebligata "Mahkememiz dosyası Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 26/11/2012 tarih ve E.2012/18721-23812 sayılı ilamıyla karar düzeltme talebinin reddine gelmiştir. Tebliğ olunur" şeklinde ihtar yazılmış, karar düzeltme isteminin reddine dair karar ise gönderilmemiştir. Bu tebligat, 7/1/2013 tarihinde başvurucular vekiline tebliğ edilmiştir. Başvurucular, karar düzeltme isteminin reddine dair kararın tebliğ edilmediğini, yalnızca dosyanın Yargıtaydan döndüğü bildiriminin yapıldığını, bu tür bir tebligatın yasal olmayıp yazılı yargılamada gerekçeli kararın tebliği esas olduğundan, karar düzeltme isteminin reddine dair kararın tebliğ tarihinin, hükmü Mahkemeden aldıkları tarih olan 18/2/2013 tarihi olduğunu, bu tarihten itibaren otuz günlük süre içerisinde bireysel başvuruda bulunulduğunu ileri sürmüşlerdir.

25. Başvurucular vekili, 7/1/2013 tarihinde, karar düzeltme isteminin reddine dair kararın esas ve karar numaralarını içeren tebliğ mazbatasını tebellüğ etmiştir. Başvurucular vekiline karar düzeltme isteminin reddine dair kararın aslı veya sureti tebliğ edilmemişse de 7/1/2013 tarihinde, karar düzeltme isteminin reddine dair kararı ve dolayısıyla ihlale neden olduğu iddia edilen Mahkeme hükmüne ilişkin başvuru yollarının tüketildiğini öğrenmiştir. Otuz günlük başvuru süresi de başvurucuların veya vekillerinin karara erişme olanağına sahip oldukları tarihten itibaren başlamaktadır. Öte yandan 1086 sayılı Kanun'un yukarıda anılan hükmüne göre, karar düzeltme isteminin sonucunun taraflara bildirilmesi yeterli olup, ayrıca karar düzeltme isteminin reddine dair kararın tebliği de gerekmemektedir.

26. Başvurucular vekiline karar düzeltme isteminin reddi, 7/1/2013 tarihinde bildirildiği hâlde, başvurucular otuz günlük süre geçtikten sonra 26/2/2013 tarihinde başvuruda bulunmuşlardır.

27. Açıklanan nedenlerle, başvuru yollarının tüketildiği tarihten itibaren otuz gün geçtikten sonra yapılan başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "süre aşımı" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, "süre aşımı" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde bırakılmasına, 16/4/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

NESİN KAYSERİLİOĞLU (3)

B. No: 2013/1581 | Karar tarihi: 16.04.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/1581

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NESİN KAYSERİLİOĞLU BAŞVURUSU (3)

(Başvuru Numarası: 2013/1581)

Karar Tarihi: 16/4/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Mehmet ERTEN

Zehra Ayla PERKTAŞ

Burhan ÜSTÜN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Recep ÜNAL

Başvurucu : Nesin KAYSERİLİOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, idari yargıda görülmekte olan bir davada görev alan hâkimler hakkında yaptığı şikâyetin işleme konulmaması ve bu karar aleyhine yaptığı itirazlarının Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu (HSYK) tarafından reddedilmesi nedeniyle anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 21/2/2013 tarihinde Karaman 1. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 18/3/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, kendisi hakkında verilen “tedbiren işten yasaklanma” kararına karşı Karaman Barosu Disiplin Kuruluna yaptığı itirazın reddine dair kararın Türkiye Barolar Birliği (TBB) Disiplin Kurulunca kaldırılması işlemine ilişkin iptal davasına bakan mahkeme başkan ve üyeleri hakkında 10/8/2011 tarihinde HSYK’ya şikâyette bulunmuştur.

6. İddiaların yargılama faaliyetine ilişkin olduğu, hâkimlerin yargı yetkisi ve takdir hakkı kapsamında kaldığı, hâkimlerin hak ve yetkilerini kötüye kullandıklarına dair somut delil gösterilmediği ve kanun yollarına başvurulması hâlinde ileri sürülmesi gereken hususlara dayanıldığı gerekçeleri ile şikâyet, HSYK Üçüncü Dairesince işleme konulmamıştır.

7. Başvurucu, sözü edilen işleme yönelik olarak 5/4/2012 tarihinde HSYK Üçüncü Dairesinden yeniden inceleme talebinde bulunmuştur. Anılan Daire, başvurucunun talebini, kararın kaldırılmasını gerektiren herhangi bir delil ve durum bulunmadığı gerekçesi ile 8/5/2012 tarihinde reddetmiştir.

8. Başvurucu, anılan ret kararına 18/7/2012 tarihinde itiraz etmiş, HSYK Genel Kurulu, kararın yerinde olduğu gerekçesiyle itirazı 28/11/2012 tarihinde kesin olarak reddetmiştir.

B. İlgili Hukuk

9. 24/2/1983 tarih ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu’nun 97. maddesi şöyledir:

“Hâkim ve savcılar hakkında;

a) Belli bir konuyu içermeyen veya somut delile dayanmayan,

…

d) Kanun yollarına başvuru sebebi olarak ileri sürülebilecek veya hâkimlerin yargı yetkisi ve takdiri kapsamında kalan hususlara ilişkin bulunan,

…

İhbar ve şikâyetler işleme konulmaz. …”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 16/4/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 21/2/2013 tarih ve 2013/1581 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

11. Başvurucu, yargılama safahatındaki usule ilişkin bir takım taleplerinin dikkate alınmaması ve yerine getirilmemesi, Mahkeme heyetinin hukuk ve teamüllere aykırı oluşturulması, Mahkemece usule aykırı kararlar verilmesi ve dava sonunda TBB Disiplin Kurulunun, “tedbiren işten yasaklama” kararının kaldırılmasına dair ısrar kararının iptaline karar verilmesi ile mağduriyetine yol açtıkları iddiası ile anılan davada görev alan hâkimler hakkında yaptığı şikâyetin işleme konulmaması kararına yönelik itirazlarının HSYK tarafından reddedilmesi sonucunda, Anayasa’nın 10., 36., 40. ve 74. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve 6087 sayılı Kanun’un 33. maddesinin (5) numaralı fıkrasının iptalini talep etmiştir.

B. Değerlendirme

12. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (3) numaralı fıkrası şöyledir:

"Yasama işlemleri ile düzenleyici idari işlemler aleyhine doğrudan bireysel başvuru yapılamayacağı gibi Anayasa Mahkemesi kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler de bireysel başvurunun konusu olamaz."

13. Anayasa'nın "Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu" kenar başlıklı 159. maddesinin onuncu fıkrası şöyledir:

"Kurulun meslekten çıkarma cezasına ilişkin olanlar dışındaki kararlarına karşı yargı mercilerine başvurulamaz."

14. 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince, Anayasa'nın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler bireysel başvuru konusu olamazlar. Anayasa'nın 159. maddesinin onuncu fıkrası ile de HSYK'nın meslekten çıkarma cezası dışındaki kararları yargı denetimi dışında bırakılmıştır.

15. Başvuru konusu olayda başvurucu, idare mahkemesi hâkimleri hakkında yaptığı şikâyetin işleme konulmaması kararı ve bu karara karşı itirazının HSYK tarafından reddi işlemi aleyhine bireysel başvuruda bulunmuştur. Anayasa'nın 159. maddesinin onuncu fıkrası gereğince HSYK'nın bu kararı aleyhine yargı mercilerine başvurulması mümkün değildir. Dolayısıyla başvuru konusu işlem, Anayasa'nın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemlerden olduğundan bireysel başvuruya konu olamaz.

16. Açıklanan nedenlerle, Anayasa'nın yargı denetimi dışında bıraktığı bir işleme karşı yapıldığı anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "konu bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, "konu bakımından yetkisizlik" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 16/4/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

YAŞAR ÖZ

B. No: 2012/266 | Karar tarihi: 16.05.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/266

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YAŞAR ÖZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/266)

Karar Tarihi: 16/5/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Mehmet ERTEN

Zehra Ayla PERKTAŞ

Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Raportör : Serhat ALTINKÖK

Başvurucu : Yaşar ÖZ

Vekili : Av. Suat NARİN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 102. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen azami beş yıllık tutukluluk süresini doldurmasına rağmen tahliye edilmediği gerekçesiyle Anayasa'nın 10. ve 19. maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 17/10/2012 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 26/3/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, 1959 doğumlu olup Silivri 7 No.lu L Tipi Kapalı Ceza ve İnfaz Kurumunda tutuklu olarak bulunmaktadır.

6. Başvurucu, 6/8/2007 tarihinde gözaltına alınmış ve 9/8/2007 tarihinde tutuklanmıştır.

7. İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesinde E.2008/35 sayılı dosya kapsamında yargılanmasına devam edilen başvurucu, tutukluluk süresinin 5 yılı doldurması üzerine 7/8/2012 tarihli dilekçe ile Mahkemeye başvurarak tahliye talebinde bulunmuştur.

8. İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesi başvurucunun tahliye talebini; "sanığa yüklenen suçların birden çok olması, her bir suçun ayrı ayrı ağır cezalık vasfında ve 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında sayılanlardan olması, bu suçların her biri için 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinin (2) fıkrasında öngörülen 5 yıllık azami tutukluluk süresinin ayrı ayrı değerlendirilmesi gerektiği, iddia ve sanık ikrarları, fiziki takip, arama yoklama ve el koyma tutanağı, tape kayıtları ve dosya kapsamındaki tüm deliller değerlendirildiğinde sanıklar hakkındaki kuvvetli suç şüphesinin devam ediyor olması, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatları ve 5271 sayılı Kanun açısından makul süreyi aşan bir durumun bulunmadığı, kaçma şüphesinin bulunduğu" gerekçesiyle 9/8/2012 tarih ve 2012/665 Değişik İş sayılı kararıyla reddetmiştir.

9. Başvurucu, tahliye talebinin reddine dair karara, 23/8/2012 tarihinde İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesine itiraz etmiştir.

10. İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi 13/9/2012 tarih ve 2012/667 Değişik İş sayılı kararıyla başvurucunun itirazını reddetmiş ve ret kararı 8/10/2012 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

11. Başvurucu hakkındaki ceza davası ilk derece mahkemesi önünde derdesttir.

B. İlgili Hukuk

12. 5271sayılı Kanun'un 102. maddesinin (2) numaralı fıkrası.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Mahkemenin 14/5/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 17/10/2012 tarih ve 2012/266 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

14. Başvurucu, başvuru tarihi itibariyle 5 yıl 1 ay 18 gündür tutuklu olduğunu, 5271 sayılı Kanun'un 102. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen beş yıllık azami tutukluluk süresini doldurmasına rağmen serbest bırakılmadığını, serbest bırakılmamasının herhangi bir kanuni dayanağının bulunmadığını, kendisi ile benzer durumda olan birçok tutuklunun tahliye edildiğini, bu durumun Anayasa'nın 10. ve 19. maddelerini ihlal ettiğini iddia etmiş ve en kısa sürede tahliye edilerek lehine tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

B. Değerlendirme

15. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un Geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler.”

16. Anılan hüküm uyarınca Anayasa Mahkemesinin yetkisinin zaman bakımından başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup, Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilecektir. Anayasa Mahkemesinin yetki kapsamının anılan tarihten önce kesinleşmiş nihai işlem ve kararları da içerecek şekilde genişletilmesi mümkün değildir.

17. Başvuru konusu olayda, başvurucunun tahliye talebi İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesinin 9/8/2012 tarih ve 2012/665 Değişik İş sayılı kararıyla reddedilmiştir. Başvurucu tarafından bu karara karşı yapılan itiraz ise İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi 13/9/2012 tarih ve 2012/667 Değişik İş sayılı kararıyla reddedilmiştir. Başvurucunun tutukluluğu hakkında itirazın reddine ilişkin karar, Anayasa Mahkemesinin bireysel başvurulara ilişkin zaman bakımından yetkisinin başladığı tarihten önce kesinleşmiştir.

18. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu tutukluluğa itirazın reddine ilişkin kararın 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş olduğu anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 16/5/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

H.L.

B. No: 2013/66 | Karar tarihi: 16.05.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/66

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

H.L. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/66)

Karar Tarihi: 16/5/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Raportör : Mehmet Sadık YAMLI

Başvurucu : H. L.

Vekili : Av. Meliha SELVİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, iş akdinin feshinin geçersizliğine ve işe iadesine karar verilmesi istemiyle açtığı davanın, takip edilmediği gerekçesiyle açılmamış sayılmasına karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 3/1/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde belirlenen eksiklikler tamamlatılmış ve Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 14/5/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu iş akdinin feshinin geçersizliğine ve işe iadesine karar verilmesi istemiyle 26/8/2011 tarihinde Ankara 7. İş Mahkemesinde dava açmıştır.

6. Mahkeme, 20/6/2012 tarih ve E.2011/819, K.2012/465 sayılı kararıyla, 19/10/2011 ve 20/6/2011 tarihli duruşmalarda davacı vekilinin davayı takip etmediği gerekçesiyle 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 320. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince davanın açılmamış sayılmasına karar vermiştir.

7. Temyiz üzerine Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 11/10/2012 tarih ve E.2012/19833, K.2012/22015 sayılı ilamıyla ilk derece mahkemesi kararı onanmıştır.

8. Başvurucu tarafından davanın takipsiz bırakılmadığı, aynı tarihte yenilendiği ve ortada maddi hata bulunduğu ileri sürülerek 14/1/2013 tarihinde Yargıtaya maddi hata düzeltme talebinde bulunulmuştur.

9. Yargıtay 22. Hukuk Dairesi 29/1/2013 tarih ve E.2012/30394, K.2013/1183 sayılı kararıyla, başvurucunun maddi hata konusundaki itirazlarını haklı bularak Ankara 7. İş Mahkemesinin anılan kararının bozulmasına hükmetmiştir.

10. Yargıtayın bozma kararı üzerine dosya Mahkemenin 2013/671 Esasına kaydedilmiş ve bozma kararına uyulmasına karar verilmiştir.

B. İlgili Hukuk

11. 8/6/1927 tarih ve 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 409. maddesi ile 6100 sayılı Kanun'un 320. maddesinin (4) numaralı fıkrası.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 16/5/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 3/1/2013 tarih ve 2013/66 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

13. Başvurucu, iş akdinin feshinin geçersizliğine ve işe iadesine karar verilmesi istemiyle açtığı davada, avukatının takip ettiği diğer davaların duruşmalarının uzaması sebebiyle duruşmaya süresinde gelemediğini, duruşmaların vaktinde başlayıp bitirilmemesinden kendisinin sorumlu tutulamayacağını belirterek, mahkemece davanın takip edilmediği gerekçesiyle açılmamış sayılmasına karar verilmesinin Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüş ve tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

14. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik incelemesi ve şartları" kenar başlıklı 48. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"(5) Kabul edilebilirlik şartları ve incelemesinin usul ve esasları ile ilgili diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir."

15. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün "Düşme kararı" başlıklı 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendi şöyledir:

“(1) Bölümler ya da komisyonlarca yargılamanın her aşamasında aşağıdaki hallerde düşme kararı verilebilir:

…

(ç) Bölümler ya da Komisyonlarca saptanan herhangi bir başka gerekçeden ötürü, başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi.”

16. Başvuru konusu olayda, başvurucunun açmış olduğu iş akdinin feshinin geçersizliğine ve işe iadesine karar verilmesi istemli davada, Ankara 7. İş Mahkemesince davanın açılmamış sayılmasına karar verilmiş ve karar Yargıtayca onanmış ise de daha sonra verilen maddi hata düzeltme dilekçesi üzerine Yargıtay 22. Hukuk Dairesi 29/1/2013 tarih ve E.2012/30394, K.2013/1183 sayılı kararıyla, maddi hata düzeltme talebini kabul etmiş ve ilk derece mahkemesi kararını bozmuştur.

17. Başvurucunun iddialarının özü, ilk derece mahkemesinde açmış olduğu davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesinin ve bu kararın Yargıtayca onanmasının adil yargılanma hakkını ihlal ettiğidir. Ancak başvurucu bireysel başvuruyu yaptıktan sonra, Yargıtayca maddi hata düzeltme talebi kabul edilmiş ve ilk derece mahkemesinin davanın açılmamış sayılmasına dair kararı bozulmuştur. Dosya ilk derece mahkemesince yeniden esasa kaydedilmiş olup halen derdesttir. Dolayısıyla başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmediğinden İçtüzük’ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendi uyarınca başvuru hakkında düşme karar verilmesi gerekir.

18. Açıklanan nedenlerle, başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden kalmadığı anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin “düşmesine” karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, “incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden kalmadığından” DÜŞMESİNE, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 16/5/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

VEDAT BENLİ

B. No: 2013/307 | Karar tarihi: 16.05.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/307

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

VEDAT BENLİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/307)

Karar Tarihi: 16/5/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Raportör : Özcan ÖZBEY

Başvurucu : Vedat BENLİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, hakkında verilen hapis cezalarının kanuna aykırı olarak içtima edilmesi nedeniyle anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 3/1/2013 tarihinde Vize Asliye Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 21/3/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAYLAR VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, başvuru tarihinde Vize Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak bulunmaktadır.

6. Başvurucu hakkında yağma suçlarından İstanbul 6. Ağır Ceza Mahkemesinin 1/6/2005 tarih ve E.2004/91, K.2005/81 sayılı ilamı ile 4 yıl 2 ay; İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 8/3/2006 tarih ve E.2004/205, K.2006/74 sayılı ilamı ile 20 yıl 10 ay; Bakırköy 14. Ağır Ceza Mahkemesinin 11/3/2008 tarih ve E.2007/209, K.2008/88 sayılı ilamı ile 8 yıl 4 ay hapis cezasına hükmedilmiş olup, İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 9/7/2012 tarih ve 2012/762 Değişik İş sayılı kararı ile aynı neviden olan bu cezaların 32 yıl 16 ay hapis cezası olarak toplanmasına ve infazına karar verilmiş ve bu karara uygun olarak Kırklareli Cumhuriyet Başsavcılığınca müddetname tanzim edilmiştir.

7. Başvurucunun, hakkında verilen toplama kararının ve buna bağlı olarak düzenlenen müddetnamenin kanuna aykırı olduğunu belirterek yaptığı başvuru, anılan Mahkemenin 9/8/2012 tarih ve 2012/871 Değişik İş sayılı kararı ile reddedilmiştir.

8. Başvurucunun bu karara yaptığı itiraz da İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesinin 17/12/2012 tarih ve 2012/1449 Değişik İş sayılı kararı ile reddedilmiş ve bu karar başvurucuya 25/12/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

9. 1/3/1926 tarih ve 765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu'nun 77. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Aynı neviden şahsi hürriyeti bağlayıcı muvakkat cezaların birleştirilmesi halinde tatbik edilecek ceza ağır hapiste 36, hapiste 25, sürgünde 15, hafif hapiste 10 seneyi geçemez."

10. 4/11/2004 tarih ve 5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un "Ağır Hapis Cezasının Dönüştürülmesi" kenar başlıklı 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Kanunlarda öngörülen 'ağır hapis' cezaları, 'hapis' cezasına dönüştürülmüştür."

11. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Zaman Bakımından Uygulama" kenar başlıklı 7. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 16/5/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 3/1/2013 tarih ve 2013/307 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

13. Başvurucu, hakkında verilen hapis cezaları Mahkemece içtima edilirken 5252 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının dikkate alınmadığını, oysa bu fıkra ile "ağır hapis" cezası "hapis" cezasına dönüştürüldüğü için içtima sonucunun da 32 yıl 16 ay hapis cezası yerine 765 sayılı Kanun'un 77. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre 25 yıl hapis olarak hesap edilmesi gerektiğini, ancak Mahkemece anılan düzenlemeye aykırı ve gerekçesiz bir şekilde karar verilerek Anayasa'nın 141. maddesinde düzenlenen haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve kararın kaldırılarak cezalarının 25 yıla içtima ettirilmesine karar verilmesini talep etmiştir.

14. Başvurucu ayrıca, başka mahkemelerce benzer taleplerin kabul edildiğini, mahkemeler arasındaki bu farklı uygulamalar nedeniyle eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

15. Başvurucu ek olarak, Anayasa'nın 2. ve 13. maddelerindeki düzenlemeleri dayanak göstererek talebinin reddedilmesi nedeniyle temel haklarının ihlal edildiğini belirtmiştir.

B. Değerlendirme

16. Başvuru formu ve ekleri incelendiğinde başvurunun, cezaların toplanması konusunda derece mahkemelerinin kanuna aykırı olarak gerekçesiz bir şekilde karar verdikleri iddiasına dayandırıldığı görülmektedir. Ayrıca başvurucu her ne kadar benzer taleplere ilişkin olarak uygulamada farklı kararların verildiğinden bahisle eşitlik ilkesinin ve Anayasa'nın 2. ve 13. maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüş ise de, bu iddiaların özü, söz konusu kararın adil olmadığı hususu ile ilgilidir. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki tavsifi ile bağlı değildir. Bu sebeple başvurucunun bütün iddiaları adil yargılanma hakkı çerçevesinde değerlendirilmiştir.

17. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

18. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir…

Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz"

19. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir."

20. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi" kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, …açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

21. 6216 sayılı Kanun'un "Esas hakkındaki inceleme" kenar başlıklı 49. maddesinin (6) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bölümlerin, bir mahkeme kararına karşı yapılan bireysel başvurulara ilişkin incelemeleri, bir temel hakkın ihlal edilip edilmediği ve bu ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağının belirlenmesi ile sınırlıdır. Bölümlerce kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

22. Bir anayasal hakkın ihlali iddiası içermeyen, yalnızca derece mahkemelerinin kararlarının yeniden incelenmesi talep edilen başvuruların açıkça dayanaktan yoksun ve Anayasa ve Kanun tarafından Mahkemenin yetkisi kapsamı dışında bırakılan hususlara ilişkin olduğu açıktır.

23. Bu kapsamda, bireysel başvuruya konu davadaki olayların kanıtlanması, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması, yargılama sırasında delillerin kabul edilebilirliği ve değerlendirilmesi ile kişisel bir uyuşmazlığa derece mahkemeleri tarafından getirilen çözümün esas yönünden adil olup olmaması, bireysel başvuru incelemesinde değerlendirmeye tabi tutulamaz. Anayasada yer alan hak ve özgürlükler ihlal edilmediği sürece ya da açıkça keyfilik içermedikçe derece mahkemelerinin kararlarındaki maddi ve hukuki hatalar bireysel başvuru incelemesinde ele alınamaz. Bu çerçevede, derece mahkemelerinin delilleri takdirinde açıkça keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesinin bu takdire müdahalesi söz konusu olamaz.

24. Cezaların nasıl toplanacağı ve sonuç ceza miktarının azami ne kadar olacağı hususu uygulamada saptanmıştır. Yargıtay kararlarında da belirtildiği gibi (YCGK., 6/11/2007 tarih ve E.2007/190, K.2007/228; YCGK., 20/10/2009 tarih ve E.2009/149, K.2009/239; Yr. 11. C.D., 12/2/2007 tarih ve E.2006/7914, K.2007/678) 1/6/2005 tarihinden önce işlenen suçlarda, her suç yönünden ayrı ayrı yapılan değerlendirme sonucu, her suçla ilgili lehe kanun belirlendikten ve buna göre her suçun nihai cezası saptandıktan sonra, cezaların içtimaına 765 sayılı TCK'nın 68 ila 77. maddelerindeki ilkelere göre karar verilecektir. Bu uygulamada lehteki kanunun 5237 sayılı TCK olmasının sonuca etkisi bulunmayacaktır. Buna göre, 765 sayılı TCK kapsamında ağır hapis cezasını gerektiren yağma suçları gibi aynı neviden şahsi hürriyeti bağlayıcı muvakkat cezaların birleştirilmesi halinde tatbik edilecek cezanın ağır hapis cezasının tabi olduğu hükümler gereğince belirlenmesi ve sonuç cezanın da 36 yılı geçmemesi gerekmektedir.

25. Başvurucunun iddiasına dayanak yaptığı 5252 sayılı Kanun'un 6. maddesi ile 765 sayılı Kanun'da değişiklik yapılmayarak, sadece sonuç "ağır hapis" cezasının "hapis" cezasına dönüştürülmesi öngörülmüştür. Bu itibarla yağma suçlarında lehe kanun hükümleri uygulanarak hükmolunan cezaların 765 sayılı Kanun'un 77/1. maddesi uyarınca toplanması halinde uygulanacak cezanın 36 yılı geçemeyeceği gözetilerek hüküm kurulması ve sonuç cezanın da 5252 sayılı Kanun'un 6. maddesi hükmü uyarınca hapse dönüştürülmesi gerekmekte olup, Mahkeme de bu doğrultuda uygulama yapmıştır.

26. Dolayısıyla somut olayda başvurucunun iddialarının esas itibariyle derece mahkemelerince anılan Kanun hükmünün değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında isabet bulunmadığına ve dolayısıyla kararın sonucuna ilişkin olduğu görülmekte ise de; yapılan incelemede, talebin derece mahkemeleri tarafından usul şartlarına ve hukuka uygun olarak değerlendirilmediğine ve başvurucunun kendi delillerini ve iddialarını sunma fırsatı bulamadığına dair açık bir bulgu saptanmadığı gibi Mahkemenin ilgili hukuku yorumlamasında ve gerekçelendirmesinde de bir keyfilik tespit edilmemiştir.

27. Açıklanan sebeplerle başvurucunun bu kapsamdaki iddialarının kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu, derece mahkemesi kararlarının bariz bir şekilde keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

28. Diğer yandan başvurucu Mahkemenin gerekçesiz bir şekilde karar verdiğini ileri sürmüştür.

29. Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır."

30. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı organlarına davacı ve

davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birisidir. Bu bağlamda Anayasa'nın, bütün mahkemelerin her türlü kararlarının gerekçeli olarak yazılmasını ifade eden 141. maddesinin de, hak arama hürriyetinin kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır.

31. Başvurucu hakkında verilen cezalar derece mahkemesince ilgili hukuk kuralları uygulanmak suretiyle toplanmış, itiraz üzerine kararı inceleyen mercii tarafından da bu karar ve gerekçesi hukuka uygun bulunarak başvurucunun itirazı reddedilmiştir. Dolayısıyla derece mahkemelerinin kararları ve gerekçelerinde açık bir ihlal saptanmadığından, başvurucunun bu yöndeki iddiası da "açıkça dayanaktan yoksun" bulunmuştur.

V. HÜKÜM

Başvurunun, "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 16/5/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

BAYRAM ŞAHİN

B. No: 2013/463 | Karar tarihi: 16.05.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/463

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BAYRAM ŞAHİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/463)

Karar Tarihi: 16/5/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Raportör : Selami TURABİ

Başvurucu : Bayram ŞAHİN

Vekili : Av. Atakan ÇELİK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, alacağını tahsil amacıyla vekili vasıtasıyla icra takibi başlattığı Ankara 30. İcra Müdürlüğünün ilgili dosyasında, İcra Müdürlüğünce borçlunun MERNİS ve Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) kaydının, Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) üzerinden çıkarılması talebinin reddi sebebiyle adil yargılanma hakkı ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 15/1/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 14/5/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, alacağını tahsil amacıyla borçlu aleyhine avukatı aracılığıyla Ankara 30. İcra Müdürlüğünün 2012/12547 esas sayılı dosyasıyla 19/9/2012 tarihinde icra takibi başlatmıştır.

6. Başvurucunun avukatının, İcra Müdürlüğünden haciz işlemi için takip borçlusunun MERNİS'te kayıtlı adresinin ve çalıştığı işyerine ait SGK kayıtlarının UYAP üzerinden çıkarılması talebi, borçluya ait kayıtların alacaklı vekilince UYAP üzerinden çıkartılarak İcra Müdürlüğüne sunulması gerektiği gerekçesiyle reddedilmiştir.

7. Başvurucunun avukatı, İcra Müdürlüğünün red kararına karşı Ankara 7. İcra Hukuk Mahkemesine şikâyette bulunmuştur.

8. Mahkeme, 14/11/2012 tarih ve E.2012/923, K.2012/952 sayılı kararıyla İcra Müdürlüğü kararının usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle şikâyetin reddine kesin olarak karar vermiş ve karar başvurucuya 21/12/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir.

9. Ankara 30. İcra Müdürlüğünün 16/5/2013 tarihli Anayasa Mahkemesine hitaben gönderdiği dosya inceleme tutanağına göre, başvurucu vekilinin 8/11/2012 tarihinde kendisinin bildirdiği borçlunun adresine tebligatın yapılması yönünde talepte bulunduğu, bu talebin İcra Müdürlüğünce kabul edilmesi üzerine bildirilen adrese tebligatın yapıldığı, 6/12/2012 tarihinde de borçluya ait araç kaydına haciz konulduğu, maaş haczi müzekkeresi yazıldığı anlaşılmaktadır.

B. İlgili Hukuk

10. 9/6/1932 tarih ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun "İcra Mahkemesi" kenar başlıklı 4. maddesinin birinci fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

"İcra ve iflas dairelerinin muamelelerine karşı yapılan şikayetlerle itirazların incelenmesi icra mahkemesi hakimi yahut kanun gereğince bu görev kendisine verilmiş olan hakim tarafından yapılır. …"

11. Adalet Bakanlığı ile Türkiye Barolar Birliği arasında imzalanan "Veri Erişimi, Paylaşım ve Kullanım Esaslarına Dair Protokol"ün 5.6. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"…Avukatlarca UYAP sistemi üzerinde doğrudan dış kurum bilgi ve belgelerinin görüntülenmesi ilgili kurum onayı ile sağlanır. Bu konudaki çalışma alanları MERNİS ve AKS (Adres Kayıt Sistemi) öncelikli olmak üzere, araç kayıt, tapu kayıtları, Sosyal Güvenlik Kurumunun elektronik ortamda sağladığı veriler olarak belirlenmiştir."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 16/5/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 15/1/2013 tarih ve 2013/463 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

13. Başvurucu, alacağını tahsil amacıyla avukatı aracılığıyla icra takibi başlattığı Ankara 30. İcra Müdürlüğünün 2012/12547 esas sayılı dosyasında, borçlunun MERNİS ve SGK kaydının UYAP üzerinden çıkarılması yönündeki talebinin, takibin avukat vasıtasıyla yapıldığı

gerekçesiyle reddedildiğini, alacaklı kişilerce doğrudan yapılan icra takiplerinde bu yöndeki taleplerin icra müdürlüklerince kabul edilmesine rağmen avukatla takiplerde farklı uygulama yapılmasının Anayasa'nın 10. ve 36. maddelerinde tanımlanan eşitlik ilkesi ile adil yargılanma hakkı ve hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüş, anılan Mahkeme kararının hüküm ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasını talep etmiştir.

B. Değerlendirme

14. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik incelemesi ve şartları" kenar başlıklı 48. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"(5) Kabul edilebilirlik şartları ve incelemesinin usul ve esasları ile ilgili diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir."

15. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün "Düşme kararı" başlıklı 80. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Bölümler ya da komisyonlarca yargılamanın her aşamasında aşağıdaki hallerde düşme kararı verilebilir:

(a)Başvurucunun davadan açıkça feragat etmesi.

(b) Başvurucunun davasını takipsiz bıraktığının anlaşılması.

(c) İhlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması.

(ç) Bölümler ya da Komisyonlarca saptanan herhangi bir başka gerekçeden ötürü, başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi."

16. Anılan düzenlemeler uyarınca Anayasa Mahkemesi, başvurucunun davadan açıkça feragat etmesi, davasını takipsiz bıraktığının anlaşılması, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması ya da Anayasa Mahkemesince saptanan benzer nitelikteki başka bir gerekçeden dolayı başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir sebebin olmadığı kanaatine varması hâlinde başvuru hakkında düşme kararı verebilmektedir.

17. Başvuru konusu olayda başvurucunun ihlal iddiasının, Ankara 30. İcra Müdürlüğünce borçlunun MERNİS ve SGK kaydının UYAP üzerinden çıkarılması yönündeki talebinin, takibin avukat vasıtasıyla yapılması nedeniyle reddedilerek başvurucunun bu adreslere erişim hakkının kısıtlandığı gerekçesine dayandırıldığı görülmektedir. Oysaki Adalet Bakanlığı ile Türkiye Barolar Birliği arasında imzalanan protokol gereğince avukatın bu bilgilere UYAP üzerinden kolayca ulaşabildiği, buna imkanı yoksa icra müdürlüğü kanalıyla ve zabıta marifetiyle masrafını vermek suretiyle adres tespiti yaptırabilmesinin her zaman mümkün olduğu görülmektedir.

18. Ayrıca, 30. İcra Müdürlüğünün 16/5/2013 tarihli yazısından, başvurucunun ulaşmak istediği adreslere kendiliğinden ulaşarak 8/11/2012 tarihinde borçlunun vekili tarafından bildirilen adresine tebligatın yapılması yönünde talepte bulunduğu, bu talebinin İcra Müdürlüğünce kabul edilmesi üzerine bildirilen adrese tebligatın yapıldığı, 6/12/2012 tarihinde de borçluya ait araç kaydına haciz konulduğu, maaş haczi müzekkeresi yazıldığı anlaşılmaktadır. Dosya kapsamından başvurucu vekilinin talep ettiği borçlu adres ve haczi kabil mal bilgilerine kolayca erişebildiği anlaşıldığından, başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden kalmamış, İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendi uyarınca da başvuru hakkında düşme karar verilmesi gerekmiştir.

19. Açıklanan nedenlerle, başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden kalmadığı anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin “düşmesine” karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, “incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden kalmadığından” DÜŞMESİNE, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 16/5/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

İHSAN VURUCUOĞLU

B. No: 2013/539 | Karar tarihi: 16.05.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/539

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İHSAN VURUCUOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/539)

Karar Tarihi: 16/5/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Mehmet ERTEN

Zehra Ayla PERKTAŞ

Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Raportör : Murat AZAKLI

Başvurucu : İhsan VURUCUOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, Lozan Antlaşması ile onaylanan, Anadolu ve Doğu Trakya'daki Rumlar ile Yunanistan'daki Türkler'in mübadele edilmeleri hususunda Türkiye ile Yunanistan arasında düzenlenen mukavelename uyarınca, 1924 yılında Türkiye'ye gelen murisine, iskân amacıyla Safranbolu ilçesinde tahsis edilen taşınmazın, mülkiyetinden feragat edildiğine dair işlem geçerli olmadığı halde, kadastro çalışmaları sonunda Maliye Hazinesi adına tapu siciline tescil edilmesinin mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 11/1/2013 tarihinde Sakarya 1. İdare Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 14/5/2013 tarihinde, başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar

verilmiştir.

III. OLAYLAR VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. 30/1/1923 tarihinde Lozan'da imzalanan Yunan ve Türk Halklarının Mübadelesine İlişkin Sözleşme (Mübadele Sözleşmesi), 24/7/1923 tarihinde imzalanan Lozan Antlaşması ile onaylanmıştır.

6. Mübadele Sözleşmesi'ne göre, Anadolu ve Doğu Trakya'daki Rumlar ile Yunanistan'daki Türkler'in mübadele edilmeleri hususunda Türkiye ile Yunanistan anlaşmışlardır.

7. Başvurucunun dedesi (murisi) 1866 Drama doğumlu olup, Mübadele Sözleşmesi uyarınca 1924 yılında Türkiye'ye gelmiş, İmar ve İskân Bakanlığı tarafından Safranbolu ilçesinde tahsis edilen ev ve araziye yerleştirilmiştir.

8. Başvurucunun murisi, yaklaşık 4 yıl Safranbolu ilçesinde kaldıktan sonra Adapazarı'na taşınmış, 8/8/1952 tarihinde vefat ettiğinde başvurucu ile kardeşleri mirasçı olarak kalmışlardır.

9. 1978 yılında taşınmazın bulunduğu yerde yapılan kadastro çalışması sırasında taşınmaz, maliki tespit edilemediği için Maliye Hazinesi adına tespit ve tapu siciline tescil edilmiş, kadastro tespitine itiraz edilmemiştir.

10. Başvurucu, 15/12/2008 tarihinde Bayındırlık ve İskân Bakanlığına başvurarak, Mübadele Sözleşmesi uyarınca tahsis edilen taşınmazın bedelinin ödenmesini talep etmiş, Bakanlıkça 18/6/2009 tarihinde başvurucunun talebi reddedilmiştir.

11. Başvurucu, 7/9/2009 tarihinde Zonguldak Valiliğine başvurarak, aile fertlerine ait bilgi ve belgelerin suretlerini talep etmiş, dilekçesinin içeriğinde, murisine, Safranbolu ilçesindeki iskân haklarından feragat ettiğine dair taahhütname senedi imzalattırılarak Adapazarı'na gelmelerine izin verildiğini ve 1927-1929 yıllarında Adapazarı'na taşındığını bildirmiştir.

12. Başvurucu, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı aleyhine Ankara 8. İdare Mahkemesinde açtığı davada, Mübadele Sözleşmesi gereği murisinin Yunanistan'ı terk etmek zorunda kalması nedeniyle orada kalan malvarlığının bedelinin tazmin edilmesini talep etmiştir.

13. Mahkemece, başvurucunun Zonguldak Valiliğine hitaben düzenlediği dilekçesinde, murisinin Safranbolu ilçesindeki iskan haklarından vazgeçerek ve orada 5 yıl kalmadan Adapazarı'na taşındığını belirttiği, 10/12/1925 tarih ve 675 sayılı Kanun gereği iskan mahallinde 5 sene oturma zorunluluğunun bulunduğu, davacının murisinin bu şartı yerine getirmediği, öte yandan mübadillere pek çok kez kanunlarla alacaklarını alma imkanı verildiği halde davacının ve murislerinin bu hususta herhangi bir girişimde bulunmadıkları gerekçesiyle 20/4/2010 tarih ve E.2009/1007, K.2010/636 sayılı kararla davanın reddine karar verilmiştir.

14. Temyiz üzerine Danıştay 8. Dairesinin 13/2/2012 tarih ve E. 2012/94, K.2012/490 sayılı kararıyla hüküm onanmıştır.

15. Karar düzeltme istemi, Danıştay 8. Dairesinin 31/10/2012 tarih ve E.2012/4566, K.2012/8258 sayılı kararıyla reddedilmiştir.

16. Karar, 14/12/2012 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

17. 27/10/1988 tarih ve 3488 sayılı Uygulanma İmkanı Kalmamış Olan Kanunların Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Kanun'un 1. maddesi.

18. 10/12/1925 tarih ve 675 sayılı mülga Mahalli İskânlarını Bila-Mezûniyet Tebdîl Eden Muhâcir ve Mültecilerle Aşâir Hakkında Kânûn'un birinci maddesi şöyledir:

“Gerek kendi arzularile ve gerek bir zaruret veya muahede dolayısila Türkiyeye gelib kabul edilen ve badema gelecek olan mübadil veya gayrimübadil bilûmum muhacir ve aşair ve mülteciler Hükûmetçe gösterilmiş veya gösterilecek olan iskân mahallerinde beş sene müddetle oturmağa mecburdurlar.”

19. 30/5/1928 tarih ve 1331 sayılı mülga Mübâdil, Gayr-i Mübâdil, Muhâcir ve Sâireye Kanunlarıyla Tevfîkan Tefvîz veya Âdiyyen Tahsîs Olunan Gayr-i Menkûl Emvâlin Tapuya Raptına Dâir Kânûn’un 1. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Mübadeleye tabi ahaliye verilecek emvali gayri menkule hakkındaki ….. kanunlarla kendilerine gayri menkul emval tefviz ve icar edilmiş veya edilecek olan ve tefviz ve icra muameleleri Dahiliye veya mülga İskân vekâletince alelusûl tasdik olunan mübadillerin ellerindeki tefviz vesikalarına mukabil tapu senedi verilir.”

20. 11/7/1945 tarih ve 4796 sayılı mülga Mübadele ve Teffiz İşlerinin Kesin Tasfiyesi Hakkında Kanun'un 1. maddesi şöyledir:

“1771 sayılı ve 19 Mart 1931 tarihli kanun hükümleri uyarınca verilmiş olan tasfiye belgelerine bağlı birinci, ikinci ve üçüncü tertip kuponlar yüzde on beş nispetinde para ile ödenerek tasfiye edilir.”

21. 4796 sayılı Kanun’un 2. maddesi şöyledir:

“Birinci madde hükümlerinden faydalanmak için ilgililerin bu kanun yürürlüğe girdiği tarihten başlıyarak altı ay içinde tasfiye vesikalarına bağlı kuponları bulundukları yerin en büyük mal memuruna alındı karşılığında vermeleri gereklidir.

Her ne sebeple olursa olsun bu süre içinde başvurarak kuponlarını vermiyenlerin hakları düşer.”

22. 4796 sayılı Kanun’un 5. maddesi şöyledir:

“Bu kanunun yürürlüğe girmesinden başlıyarak altı ay içinde 1331 sayılı kanunun 9 ncu maddesinde yazılı sebeplerden dolayı genel zamanaşımı süresinde istirdat ve tazminat dâvası açılabilir ve açılmış dâvalara devam olunur.

Altı ay geçtikten sonra her ne sebeple olursa olsun dâva açılamaz.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

23. Mahkemenin 16/5/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 11/1/2013 tarih ve 2013/539 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

24. Başvurucu, Anadolu ve Doğu Trakya'daki Rumlar ile Yunanistan'daki Türkler'in mübadele edilmeleri hususunda Türkiye ile Yunanistan arasında Mübadele Sözleşmesi

düzenlendiğini ve Lozan Antlaşması ile bunun onaylandığını, murisinin 1866 Drama doğumlu olup Mübadele Sözleşmesi uyarınca 1924 yılında Türkiye'ye geldiğini, İmar ve İskân Bakanlığı tarafından Safranbolu ilçesinde tahsis edilen ev ve araziye yerleştirildiğini, yaklaşık 4 yıl Safranbolu ilçesinde kaldıktan sonra Safranbolu ilçesindeki iskân haklarından feragat ettiğini belirten taahhütname imzalattırılarak 1927-1929 yılları arasında Adapazarı'na taşındığını, 1978 yılında taşınmazın bulunduğu yerde yapılan kadastro çalışması sırasında murisinin Safranbolu ilçesinde bulunmadığı gerekçesiyle taşınmazın Maliye Hazinesi adına tapuya tescil edildiğini, Mübadele Sözleşmesi uyarınca tahsis edilen taşınmazın bedelinin ödenmesi amacıyla açtığı davanın reddedildiğini, uluslararası sözleşme niteliğinde olan Mübadele Sözleşmesi gereği iskân verilen taşınmazların mülkiyetinin Maliye Hazinesi adına tescilinin Sözleşme'nin ve mülkiyet hakkının ihlali niteliğinde olduğunu, ayrıca murisinin Safranbolu ilçesinden ayrılırken bu ilçedeki iskân haklarından feragat ettiğine dair verdiği taahhütnamenin geçerliliğinin bulunmadığını, zira iskân hakkının, feragat edilebilecek haklardan olmadığını, Sözleşme'de süre sınırlaması olmadığı için taşınmazların 5 yıl kullanılmaması halinde Hazine adına tescil edilebileceğine dair hukuki düzenlemelerin de Sözleşme'ye aykırılık teşkil ettiğini, mübadele sırasında Yunanistan'da bırakılan malvarlığının karşılığı olarak Türkiye'de ev ve tarla tahsis edilmesi gerektiğini belirterek Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkı ile 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, tazminat talep etmiştir.

B. Değerlendirme

25. Başvuru formu ve ekleri incelendiğinde, başvurunun iki ayrı ihlal iddiasına dayandırıldığı görülmektedir. Bunlardan ilki mülkiyet hakkı, ikincisi ise adil yargılanma hakkıdır. Dolayısıyla iddiaların iki ayrı başlık altında incelenmesi gerekmektedir.

1. Mülkiyet Hakkının İhlali İddiası

26. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir.…"

27. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1)Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir."

28. Belirtilen hükümler uyarınca, bir anayasal hak ihlali iddiasının Anayasa Mahkemesinin konu bakımından yetkisi dâhilinde olabilmesi için, başvurucu tarafından dayanılan hakkın Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerden olması ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamında yer alması, ayrıca başvurucunun ihlal iddiasına temel alınan hakkın kapsamına giren korunmaya değer bir menfaatinin bulunması gerekir.

29. Anayasa'nın 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.”

30. Anayasa’nın 35. maddesinde yer verilen mülkiyet kavramı, kapsam itibariyle 4721 sayılı Kanun’da yer alan mülkiyet kavramı ile sınırlı olmamakla birlikte, taşınmaz mülkiyetinin Anayasa’nın 35. maddesindeki güvence kapsamına girdiğinde kuşku yoktur.

31. Anayasa’nın 35. maddesi kapsamındaki hakkının ihlal edildiğini ileri süren başvurucu, böyle bir hakkın varlığını kanıtlamak zorundadır. Bu nedenle, öncelikle başvurucunun, Anayasa’nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir.

32. Başvuru konusu olayda, başvurucunun dedesi Türkiye ile Yunanistan arasında düzenlenen Mübadele Sözleşmesi uyarınca 1924 yılında Türkiye'ye gelmiş, İmar ve İskân Bakanlığı tarafından Safranbolu ilçesinde tahsis edilen ev ve araziye yerleştirilmiştir. Başvurucunun murisi yaklaşık 4 yıl Safranbolu ilçesinde kaldıktan sonra 1927-1929 yıllarında Safranbolu ilçesindeki iskân haklarından feragat ettiğini belirten taahhütname imzalattırılarak Adapazarı’na taşınmıştır. Başvurucu, murisinin iskân haklarından feragat ettiğine dair dilekçe verdiğini bizzat belirtmiş, ancak iskân haklarının feragat edilebilecek haklardan olmadığını ileri sürerek feragatin geçersiz olduğunu iddia etmiştir. 1978 yılında taşınmazın bulunduğu yerde yapılan kadastro çalışması sırasında taşınmaz, Maliye Hazinesi adına tespit ve tapu siciline tescil edilmiş, bu tespite karşı dava açılmamıştır.

33. Başvurucu, uluslararası sözleşme niteliğinde olan Mübadele Sözleşmesi gereği iskân verilen taşınmazların mülkiyetinin Maliye Hazinesi adına tescilinin Sözleşme’nin ve mülkiyet hakkının ihlali niteliğinde olduğunu, ayrıca murisinin Safranbolu ilçesinden ayrılırken bu ilçedeki iskân haklarından feragat ettiğine dair verdiği taahhütnamenin geçerliliğinin bulunmadığını ileri sürmüştür. Anılan iddialar Ankara 8. İdare Mahkemesince değerlendirilmiş; başvurucunun murisine pek çok kez alacaklarını alma imkanı tanındığı halde bu haklarını kullanmadığı, son olarak mülga 4796 sayılı Kanunla mübadillere verilen malların kesin tasfiyeye tabi tutulmasının sağlandığı, bu süreçte başvurucunun murisinin alacaklarını alma haklarını kullanmadığı ve 818 sayılı mülga Borçlar Kanunu’nun 60. maddesinde belirtilen 10 yılık sürenin geçtiği, bu nedenle Yunanistan’da bırakılan malvarlığı değerinin ödenmesinin mümkün olmadığı, diğer taraftan, başvurucunun murisinin, iskan haklarından feragat ederek Safranbolu’dan ayrıldığı ve Adapazarı’na taşındığı, mülga 675 sayılı Kanun’da belirtilen 5 yıl oturma şartını da gerçekleştirmediği gerekçeleriyle davanın reddine karar verilmiştir.

34. 17/2/1926 tarih ve 743 sayılı mülga Türk Medeni Kanunu incelendiğinde, tapu kaydı bulunmayan taşınmazlar üzerinde iskân hakkı verilmesi taşınmaz mülkiyetinin kazanılması için yeterli değildir. Bunun dışında belli sürelerde taşınmaz üzerinde zilyetlik şartı da aranacaktır (mülga 743 sayılı Kanun m.638 ve 639). Başvurucu veya murisi tarafından mülkiyetin kazanılması için aranan bu şart gerçekleştirilmediği gibi, başvurucunun murisi iskân hakkından feragat ederek iskân verilen yerden ayrılmıştır. Ankara 8. İdare Mahkemesince verilen kararın gerekçesi, mülga 675 sayılı Kanun’un birinci maddesi, başvurucunun murisinin Safranbolu ilçesindeki iskân haklarından feragat ettiğine dair dilekçesi ile değişik tarihlerde çıkarılan kanunlara rağmen taşınmazı alma hakkının kullanılmadığı dikkate alındığında, başvurucunun iddia ettiği hakkın mevcut olmadığı ortaya çıkmaktadır. Lozan Antlaşması ve Mübadele Sözleşmesi’nde, mübadele sonucu Türkiye’ye gelenlere ev ve iskân verileceği belirtilmiş olup, iskân hakkı verilmesiyle mülkiyetin

kazanılacağı belirtilmemiştir.

35. Başvurucu tarafından tazminat talebiyle Ankara 8. İdare Mahkemesine açılan davada verilen, başvurucunun iddia ettiği hakkın mevcut olmadığından davanın reddine ilişkin hüküm de bir tespit hükmü olup, başvurucunun iddia ettiği hakkın mevcut olduğunu göstermemektedir.

36. Belirtilen hususlar çerçevesinde başvurucunun dedesine Safranbolu ilçesinde verilen iskân hakkı, başvurucunun taşınmazın mülkiyetini kazanmasını sağlamadığı ve başvurucu lehine Anayasa'nın 35. maddesi kapsamına giren korunmaya değer bir menfaat doğurmadığı anlaşılmaktadır.

37. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun mülkiyet hakkının ihlali iddiası yönünden, Anayasa'nın 35. maddesi kapsamına giren korunmaya değer bir menfaatinin bulunduğu anlaşılmadığından, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "konu bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Adil Yargılanma Hakkının İhlali İddiası

38. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

39. 6216 sayılı Kanun'un, "Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi" kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, … açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

40. 6216 sayılı Kanun'un "Esas hakkındaki inceleme" kenar başlıklı 49. maddesinin (6) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bölümlerin, bir mahkeme kararına karşı yapılan bireysel başvurulara ilişkin incelemeleri, bir temel hakkın ihlal edilip edilmediği ve bu ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağının belirlenmesi ile sınırlıdır. Bölümlerce kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

41. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 49. maddesinin (6) numaralı fıkrasında, bireysel başvurulara ilişkin incelemelerde kanun yolunda gözetilmesi gereken hususların incelemeye tabi tutulamayacağı, 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir.

42. Başvuru konusu olayda, başvurucu, Ankara 8. İdare Mahkemesince, iskân hakları feragat edilebilecek haklardan olmadığı ve bu haktan feragat geçersiz olduğu halde bu konuda hatalı değerlendirme yapıldığını, iddialarının karşılanmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun iddiaları ile Ankara 8. İdare Mahkemesince verilen kararın gerekçesi dikkate alındığında, başvurucunun iddialarının özünün derece mahkemesince delillerin değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibariyle yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

43. Bir anayasal hakkın ihlali iddiasını içermeyen, yalnızca derece mahkemelerinin ve temyiz merci kararlarının yeniden incelenmesi talep edilen başvuruların, açıkça dayanaktan yoksun olup Anayasa ve Kanun tarafından Mahkemenin yetki kapsamı dışında bırakılan

hususlara ilişkin olduğu açıktır. Anayasa Mahkemesi, derece mahkemelerinin, Anayasa'da belirtilen yükümlülükleri yerine getirip getirmediğini denetlemekle görevli olup, derece mahkemelerinin yetki alanı içine giren yargılama sonucunun hatalı olduğu iddiasıyla yapılacak başvuruları açıkça temelsiz bulmaktadır.

44. Yukarıda anılan kurallar uyarınca, ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının Anayasa'da yer alan hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olması veya adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda açık bir keyfilik içermesidir. Başvurucular, yargılama sırasında delillerini, iddialarını veya savunmalarını sunmuşlar, karşı tarafça sunulan delillere ve iddialara itiraz etme imkanı bulmuşlar ve bunlar derece mahkemeleri tarafından gereği gibi değerlendirilmiş ise kanun yolu şikayeti niteliğindeki bu tür başvurular hakkında açıkça dayanaktan yoksunluk nedeniyle kabul edilemezlik kararı verilir. Ancak söz konusu kurallara uyulsa dahi yargılamanın bütünü incelendiğinde açık bir keyfilik durumu söz konusu ise bu tip şikayetler kabul edilmektedir. Derece mahkemelerince delillerin yanlış değerlendirildiği iddiaları yönünden, Mahkeme, temyiz merci olmadığı için inceleme yapmayı gerekli görmemektedir. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular açıkça keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (B. No: 2012/1027, § 26, 12/2/2013).

45. Başvuru konusu olayda, başvurucu, yargılama sırasında kendi delillerini ve iddialarını sunma fırsatını bulmuş ve bunlar derece Mahkemesi tarafından gereği gibi değerlendirilmiştir. Yargılama hukuka uygun ve adil bir şekilde gerçekleştiği takdirde, yargılama sonucunun adil olup olmadığı konusunda Mahkemenin herhangi bir değerlendirme yetkisi bulunmamaktadır.

46. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarının kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu, derece mahkemesi kararlarının bariz bir şekilde keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

A. Başvurunun,

1. Mülkiyet hakkının ihlali iddiası yönünden "konu bakımından yetkisizlik",

2. Adil yargılanma hakkının ihlali iddiası yönünden "açıkça dayanaktan yoksun olması"

nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına,

16/5/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

YAŞASIN ASLAN

B. No: 2013/1134 | Karar tarihi: 16.05.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/1134

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

YAŞASIN ASLAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/1134)

Karar Tarihi: 16/5/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Raportör : Özcan ÖZBEY

Başvurucu : Yaşasın ASLAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, Balıkesir Asker Hastanesinin 27/1/2009 tarihli raporu ile hakkında “kronik nitelikte anksiyete bozukluğu” teşhisinin konulması ve “sınıfının kıta komutanlığı olmayan uygun kadro görev yerlerinde görev yapar” değerlendirmesinin yapılması nedeniyle, nöbet hizmetlerinden muaf tutulması gerektiği konusunda yaptığı başvurunun reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle açtığı davanın Askeri Yüksek İdare Mahkemesi (AYİM) Üçüncü Dairesi tarafından reddedilmesinden dolayı anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 30/1/2013 tarihinde Balıkesir İdare Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 18/3/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin

Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAYLAR VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde astsubay olarak görev yapmakta iken, Balıkesir Asker Hastanesinin 27/1/2009 tarihli raporu ile hakkında "kronik nitelikte anksiyete bozukluğu" teşhisi konulmuş ve "sınıfının kıta komutanlığı olmayan uygun kadro görev yerlerinde görev yapar" değerlendirmesi yapılmıştır.

6. Başvurucunun, anılan rapor gereğince 1/2/2011 tarihinde "nöbet hizmetinden muaf tutulma" talebiyle yaptığı başvurunun idare tarafından zımnen reddedilmesi üzerine, 26/4/2011 tarihinde bu işlemin iptaline yönelik açtığı dava, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Üçüncü Dairesince "... İç Hizmet Yönetmeliğinde kimlerin nöbetten muaf tutulacağı tek tek sayılmış, bunlar arasında kıta komutanlığı olmayan yerlerde görev yapar raporu bulunanlar sayılmamıştır. Davacının nöbetten muaf tutulacağına ilişkin bir raporu da mevcut değildir. Davacı, hakkındaki rapor göz önüne alınarak karargah kadrosunda görevlendirilmiştir. Yönetmelikte sayılan istisnalar içerisinde yer almadığından davacının nöbet hizmetinden muaf tutulmaması işleminde hukuka aykırılık görülmemiştir" gerekçesiyle 27/4/2012 tarih ve E.2011/1155, K.2012/1177 sayılı kararla reddedilmiştir.

7. Anılan ilama karşı yapılan karar düzeltme talebi de aynı Dairenin 6/12/2012 tarih ve E.2012/1800, K.2012/2353 sayılı kararıyla reddedilmiş ve bu karar başvurucuya 4/1/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

8. 27/7/1967 tarih ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nun "Görev ve Sorumluluk" kenar başlıklı 4. maddesi şöyledir:

"Silahlı Kuvvetlere mensup subayların ve astsubayların görev ve sorumlulukları Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu ve Yönetmeliği ile diğer kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, talimatname ve hizmet kadrolarının açıklamalarında gösterilir."

9. 4/1/1961 tarih ve 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu'nun "Askerlikte Nöbet Hizmetleri" kenar başlıklı 76. ve 77. maddeleri şöyledir:

"Madde 76 - Nöbet; askerlikteki müşterek hizmetlerin yapılmasını ve devamını sağlamak maksadı ile bu hizmetlerin belli bir sıra ve süre ile subay, askeri memur, astsubay, askeri öğrenci, erbaş ve erler ile Silahlı Kuvvetler Teşkilatı içinde vazifeli olan bilumum sivil şahıslar tarafından yapılmasıdır.

Nöbetçi: Nöbet hizmetinin yapılması için görevlendirilen şahıstır.

Madde 77 - Kıtalarda, karargahlarda ve askeri kurumlarda nöbet hizmetine tabi tutulacak personelin kimler olacağı, nöbet hizmetlerinin yapılış tarzı ile şekli ve nöbetçilere ait vazifeler talimatname ile tayin ve tesbit olunur."

10. 4/7/1972 tarih ve 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu'nun "Teminat" kenar başlıklı 4. maddesi şöyledir:

"Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin Başkanı, Başsavcı, Daire Başkanları ve üyeleri; Askeri Yüksek İdare Mahkemesi hakimleri olarak Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının kendilerine

sağladığı teminat altında hizmet görürler.”

11. 1602 sayılı Kanun’un 8., 9. ve 10. maddeleri şöyledir:

“Üyelerin seçimi:

Madde 8 – (Değişik: 25/12/1981 - 2568/1 md.)

Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin askeri hakim sınıfından olan üyeleri, bu sınıftan olan başkan ve üyeler tam sayısının salt çoğunluğu ile her boş yer için gösterilecek üç aday arasından,

Hakim sınıfından olmayan üyeleri, Genelkurmay Başkanlığınca her boş yer için gösterilecek üç aday arasından,

Cumhurbaşkanınca seçilir.”

“Atanma:

Madde 9 – (Değişik: 25/12/1981 - 2568/1 md.)

Seçilenler arasından rütbe ve kıdem sırasına göre Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına, Başsavcılığına, daire başkanlıklarına ve üyeliklere, Milli Savunma Bakanı ve Başbakanın imzalayacağı, Cumhurbaşkanının onaylayacağı Kararname ile atama yapılır. Atamalar Resmi Gazete'de yayımlanır.

Başkan, Başsavcı ile daire başkanlarının askeri hakim sınıfından olması şarttır.”

“Görev süresi:

Madde 10 – (Değişik: 25/12/1981 - 2568/1 md.)

Askeri Hakim sınıfından olmayan üyelerin görev süresi en fazla dört yıldır.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 16/5/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 30/1/2013 tarih ve 2013/1134 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

13. Başvurucu, Balıkesir Asker Hastanesinin 27/1/2009 tarihli raporu ile hakkında “kronik nitelikte anksiyete bozukluğu” teşhisinin konulması ve “sınıfının kıta komutanlığı olmayan uygun kadro görev yerlerinde görev yapar” değerlendirmesinin yapılması nedeniyle nöbet hizmetlerinden muaf tutulması yönünde yaptığı başvurunun reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle açtığı davanın AYİM Üçüncü Dairesi tarafından reddedildiğini, idareye ek süreler verilerek davanın makul sürede sonlandırılmadığını, dava açtığı tarihten sonra yürürlüğe giren Kanun Hükmünde Kararname gereğince vekâlet ücreti ödenmesine hükmedildiğini, Mahkeme üyelerinin mesleğe kabulü, atanmaları ve denetimlerinin idarenin kontrolü altında bulunması nedeniyle üyelerin bağımsız ve tarafsız olmadıklarını, Başsavcılığın Mahkemeye sunduğu yazılı görüşün kendisine tebliğ edilmediğini, bu nedenle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

14. Başvurucu ayrıca, AYİM İkinci Dairesince 2001 yılında benzer bir davada subay sınıfında bulunan bir kişi lehine karar verilirken, Mahkemece aleyhine karar verilerek astsubaylar için farklı adalet kriterlerinin uygulandığını ve bundan dolayı eşitlik ilkesine aykırı davranıldığını belirtmiştir.

15. Başvurucu, Anayasa'nın 10. ve 36. maddelerine ek olarak Başlangıç ile 2., 5., 11., 13. ve 17. maddelerindeki düzenlemeleri de dayanak göstererek temel haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

B. Değerlendirme

16. Başvuru formu ve ekleri incelendiğinde, başvurunun, adil yargılanma hakkının ihlali iddiasına yönelik olduğu görülmektedir. Başvurucu her ne kadar AYİM'in başka bir Dairesince benzer bir davada subay sınıfında bulunan birisinin talebinin kabul edilmiş olmasına rağmen Mahkemece davasının reddedilerek astsubaylar için farklı adalet kriterlerinin uygulandığını, bu nedenle eşitlik ilkesinin ve ayrıca Anayasa'nın Başlangıç ile 2., 5., 11., 13. ve 17. maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüş ise de, bu iddiaların özü, söz konusu kararın adil olmadığı hususu ile ilgilidir. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki tavsifi ile bağlı değildir. Bu sebeple başvurucunun bütün iddiaları aşağıda adil yargılanma hakkı çerçevesinde üç başlık altında değerlendirilmiştir.

17. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

18. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi" kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, ...açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

19. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Maddede geçen "adil yargılanma" hakkının kapsamı Anayasada açık bir şekilde düzenlenmediğinden bu hakkın kapsam ve içeriğinin, Sözleşme'nin "Adil yargılanma hakkı" kenar başlıklı 6. maddesi çerçevesinde belirlenmesi gerekir.

1. Davanın Makul Sürede Sonuçlanmadığı ve Haksız Olarak Vekalet Ücretine Hükmedildiği İddiası

20. Başvurucu, davasının makul bir sürede karara bağlanmadığını ve bu nedenle daha sonra yürürlüğe giren Kanun Hükmünde Kararname gereğince vekalet ücreti ödemek zorunda kaldığını belirtmiştir.

21. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesi hükmü taraf devletlere kendi hukuk sistemini, mahkemelerin davaları makul bir süre içinde karara bağlama yükümlülüğü de dahil olmak üzere adil yargılama koşullarını yerine getirebileceği biçimde düzenleme görevini vermiştir. Nitekim Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasında "Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar... konusunda karar verecek olan... bir mahkeme tarafından... makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir..." hükmüne yer verilerek, bu durum açıkça vurgulanmıştır.

22. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından da benimsenen ölçütlere göre (Pélissier ve Sassi/Fransa, 25444/94, 25/3/1999), bir yargılama süresinin makul olup olmadığının, davanın koşulları ve başta davanın karmaşıklığı olmak üzere, başvurucu ve yetkili mercilerin tutumları dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Adli makamların tutumu nedeniyle "makul sürenin" aşıldığından bahsedilebilmesi için, Mahkemeye isnat edilebilecek gecikmelerin

tespiti gerekmektedir (Gergouil/Fransa, 40111/98, 21/10/1998). Bir davada başvuran aleyhinde olan delillerin sayısı, tarafların veya isnat edilen olayların fazlalığı gibi nedenlerle davanın karmaşık bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Karmaşık davalarda görevlilerin davayı en kısa süre içinde ele aldıkları ve bir imkânsızlık ya da personel veya ekipman sıkıntısı sebebiyle bir gecikmeye sebebiyet vermedikleri saptanmalıdır.

23. Başvuruya konu edilen dava 6/4/2011 tarihinde açılmış olup, Mahkemece istem hakkında 27/4/2012 tarihinde ilk kararın, 25/6/2012 tarihinde karar düzeltme kanun yoluna başvurulması ile de 6/12/2012 tarihinde nihai kararın verilmesiyle sonuçlanmıştır. Başvurucu, Mahkeme tarafından idareye ek savunma süreleri verilerek davanın uzatıldığını ileri sürmüş ise de, bu durumun hukuki gerçekliğin tespit edilebilmesi adına zorunlu ve ayrıca başvurucu açısından da adil bir yargılamanın doğal sonucu olduğu açıktır. Mahkemece, başvurucu yönünden ihtilafın oluşturduğu sakıncaları gidermek açısından idareden nöbetin mahiyetine ilişkin olarak birtakım belgeler istenmiş, iddialara karşı idareye savunma hakkı verilmiş, karar düzeltme aşamasında Başsavcılık görüşü taraflara tebliğ edilmiş ve süreçte diğer işlemler yapılmıştır. Buna göre başvuru dosyasında yer alan belgeler dikkate alındığında yargılamanın uzamasına neden olacak ihmali bir davranış veya yetkililere yüklenebilecek bir eksikliğin olmadığı görülmüştür. Dolayısıyla davanın karara bağlanmasının yetkililerin davranışları sebebiyle geciktirildiği iddiasının “açıkça dayanaktan yoksun olduğu” ve bir yıl sekiz aylık dava süresinin somut davada iki dereceli yargı aşamasında uzun olmadığı anlaşılmaktadır.

24. Başvurucu ayrıca davanın uzatılması nedeniyle vekalet ücretini ödemek zorunda bırakıldığını ileri sürmüş ise de, 2/11/2011 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren 659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname ile idarede görevli vekillere taraf sıfatı verilmiş, davanın reddi halinde idare lehine vekalet ücreti hükmedilmesi düzenleme altına alınmıştır. Vekalet ücreti davaya hukuki katkıda bulunan, davası kabul edilen lehine hükmedilen bir ücret olup, davanın açıldığı tarihte öngörülmeyen ücretin dava aşamasında kimin leh ya da aleyhine olacağının belli olamayacağı, dolayısıyla öngörülmesi gerekli gider olarak kabulünün olanaksız olduğu, getirilen ücret yükümlülüğünün bir usul kuralı olduğu ve dava aşamalarında uygulanmasını engelleyecek de bir hüküm olmadığı cihetle, davası reddedilen başvurucuya vekalet ücretinin yükletilmesinde hukuka aykırı ve keyfi bir uygulama tespit edilmediğinden, başvurucunun bu iddiası da “açıkça dayanaktan yoksun” bulunmuştur.

2. Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin Bağımsız Olmadığı İddiası

25. Diğer taraftan başvurucu, davasının bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından karara bağlanmadığını, AYİM’in yürütme erkinden bağımsız olmadığını, bu nedenle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

26. Anayasa’nın “Askeri Yüksek İdare Mahkemesi” kenar başlıklı 157. maddesi şöyledir:

“Askeri Yüksek İdare Mahkemesi, askeri olmayan makamlarca tesis edilmiş olsa bile, asker kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden doğan uyuşmazlıkların yargı denetimini yapan ilk ve son derece mahkemesidir. Ancak, askerlik yükümlülüğünden doğan uyuşmazlıklarda ilgilinin asker kişi olması şartı aranmaz.

Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin askeri hakim sınıfından olan üyeleri, mahkemenin bu sınıftan olan başkan ve üyeleri tamsayısının salt çoğunluğu ve gizli oy ile birinci sınıf askeri

hakimler arasından her boş yer için gösterilecek üç aday içinden; hakim sınıfından olmayan üyeleri, rütbe ve nitelikleri kanunda gösterilen subaylar arasından, Genelkurmay Başkanlığınca her boş yer için gösterilecek üç aday içinden Cumhurbaşkanınca seçilir.

Askeri hakim sınıfından olmayan üyelerin görev süresi en fazla dört yıldır.

Mahkemenin Başkanı, Başsavcı ve daire başkanları hakim sınıfından olanlar arasından rütbe ve kıdem sırasına göre atanırlar.

(Değişik son fıkra: 7/5/2010-5982/21 md.) Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin kuruluşu, işleyişi, yargılama usulleri, mensuplarının disiplin ve özlük işleri mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenlenir."

27. Ayrıca, AİHS'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası "Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir…" hükmünü içermekte olup, Anayasa'nın 138. maddesinde de mahkemelerin bağımsızlığına ilişkin bir düzenlemeye yer verilmiştir.

28. Kanunla kurulmuş bir mahkemenin idareye ve davanın taraflarına karşı bağımsız olup olmadığının belirlenmesinde; üyelerinin atanma şekli ve onların görev süreleri, dış baskılara karşı teminatların varlığı ve mahkemenin bağımsız olduğu yönünde bir görüntü sergileyip sergilemediği önem arz etmektedir. AYİM, Milli Savunma Bakanlığına atfedilen ihmal veya eylemlere karşı askeri personel veya onların temsilcilerince ileri sürülen hukuki talepleri karara bağlama yetkisini haiz bir mahkeme olup, askeri olmayan makamlarca tesis edilmiş olsa bile, asker kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden doğan uyuşmazlıkların ilk ve son derece mahkemesi olarak yargı denetimini ve diğer kanunlarda gösterilen görevleri yapar. Buna göre görülmekte olan davanın karara bağlanması görevi yasama organı tarafından AYİM'e verilmiş olup, esas itibariyle başvurucu tarafından da AYİM'in kanun ile kurulan bir mahkeme olduğuna itiraz edilmemektedir. Yukarıdaki düzenlemelerden de görüldüğü üzere AYİM'in oluşumu, statüsü ve görevleri Anayasa ve ilgili Kanun'da hüküm altına alınmıştır.

29. AYİM'e atanan askeri hakimlerin bağımsızlığının Anayasa ve ilgili Kanun hükümleri ile garanti altına alındığı, atanma ve çalışma usulleri yönünden, askeri hakimlerin bağımsızlıklarını zedeleyecek bir hususun olmadığı, kararlarından dolayı idareye hesap verme durumunda bulunmadıkları, disipline ilişkin konuların AYİM Yüksek Disiplin Kurulunca incelenip karara bağlandığı görülmektedir.

30. AYİM'de üye olarak atanan sınıf subayları yönünden ise, salt bunların Genelkurmay Başkanlığınca önerilen üç aday arasından seçilmesi sebebiyle bu üyelerin bağımsızlığının zedelendiği söylenemez. Sınıf subayı üyelerin nihai atama yetkisi Cumhurbaşkanı'na aittir. Bunların atanmasından sonra, sınıf subayı üyeler, askeri hakim üyeler gibi, görevlerini yerine getirirken dış müdahaleye karşı anayasal güvence altındadırlar. Bu üyeler hakimlik görevleri süresince askeri veya idari organlar tarafından görevlerinden alınamazlar. Sınıf subayı üyelerinin en fazla dört yıllık bir süre ile görev yapmaları, disiplin konularında yukarıda bahsedilen Disiplin Kuruluna tabi kılınmaları, görev süreleri zarfında idari veya askeri yetkililerce herhangi bir değerlendirmeye tabi tutulmamaları, idareye karşı bağımsızlıklarını güçlendirmiştir (Mustafa Yavuz vd./Türkiye, 29870/96, 25/5/2000; Bek/Türkiye, 23522/05, 20/4/2010).

31. Somut dava ile ilgili olarak, sübjektif veya objektif esaslar doğrultusunda AYİM'in tarafsızlığını kuşkulu hale koyacak bir durum tespit edilmediği gibi, yargılamanın bağımsız ve tarafsız olmadığına ilişkin bir husus da saptanmamıştır. Dolayısıyla derece mahkemelerinin kararlarında açık bir ihlal tespit edilmediğinden, başvurucunun bu yöndeki iddiaları "açıkça dayanaktan yoksun" bulunmuştur.

3. Başsavcılık Görüşünün Tebliğ Edilmediği İddiası

32. Başvurucu ek olarak, Başsavcılık görüşünün kendisine tebliğ edilmeyerek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Adil yargılanma hakkının unsurlarından biri de silahların eşitliği ilkesidir. Silahların eşitliği ilkesi davanın taraflarının usuli haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelir. Ceza davalarının yanı sıra medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin hukuk davaları ve idari davalarda da bu ilkeye uyulması gerekir.

33. AİHM, dosyaya ilişkin bağımsız bir inceleme yaparak görüşünü mahkemeye sunan AYİM Başsavcısının görüşünün önceden taraflara tebliğ edilmemesi nedeniyle silahların eşitliği ve çekişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar vermiştir (Miran/Türkiye, 43980/04, 21/4/2009). Bu nedenle Başsavcılık görüşünün önceden taraflara tebliğ edilerek incelemelerine sunulması ve karşı görüşlerini hazırlama imkanı verilmesi adil yargılanma hakkının bir gereğidir.

34. Bu kapsamda kanun koyucu yasal değişikliğe gitmiş ve 3/6/2012 tarih ve 28312 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 22/5/2012 tarih ve 6318 sayılı Kanun'un 60. maddesi ile 1602 sayılı Kanun'un 47. maddesine Başsavcılık düşüncesinin Genel Sekreterlikçe taraflara tebliği ve tebliğden itibaren yedi gün içerisinde tarafların cevaplarını yazılı olarak Mahkemeye bildirebilmesi imkanı öngören bir kural eklenmiştir.

35. Dosyanın incelenmesinden ilk derece yargılaması sırasında Başsavcılık görüşünün önceden taraflara tebliğ edildiği anlaşılamamaktadır. Ancak 27/4/2012 tarihli karar gerekçesinde Başsavcılık görüşünün başvurucunun talepleriyle uyum arz ettiği görülmektedir. Başvurucu 15/6/2012 tarihli karar düzeltme istemli dilekçesinde Başsavcılık görüşünün kendisine tebliğ edilmediğini de ileri sürmüştür. Karar düzeltme aşamasında düzenlenen 17/10/2012 tarihli Başsavcılık düşüncesi mahkemece 12/11/2012 tarihinde başvurucuya, 1/11/2012 tarihinde de davalı idareye tebliğ edilmiştir. Başsavcılığın bu görüşünün ilk derece yargılaması sırasında verilen görüş ile uyumlu olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla başvurucu ilk derece yargılaması aşamasında tebliğ edilmemiş olsa bile karar düzeltme aşamasında aynı mahiyette olan Başsavcılık görüşünden haberdar olmuş ve buna yönelik görüşlerini hazırlama ve mahkemeye sunma imkânı bulmuştur.

36. Diğer taraftan başvurucu eğer ilk derece yargılaması sırasında kendi lehine olan başsavcılık görüşü tebliğ edilmiş olsaydı mahkeme önünde dile getiremediği hangi ilave tezleri ileri süreceğine ilişkin olarak da herhangi bir açıklamada bulunmamıştır. Ayrıca AYİM'nin kararını verirken Başsavcılık görüşüne dayanmadığı da görülmektedir. Bu nedenle başvurucunun ilk derece yargılaması sırasında Başsavcılık düşüncesinin önceden tebliğ edilmemesi sebebiyle yargılamanın sonucunu etkileyecek usuli bir imkândan mahrum bırakıldığı söylenemez (Portekiz Futbol Federasyonu/Portekiz, 49639/09, 3/4/2012, §. 38). Sonuç olarak somut olayda silahların eşitliği ilkesinin ihlal edilmediği anlaşılmaktadır.

37. Açıklanan nedenlerle, AYİM'in kararlarında silahların eşitliği ve çekişmeli yargılama ilkelerine yönelik açık bir ihlalin olmadığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının da "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 16/5/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

GÜNAY OZAL VE DİĞERLERİ

B. No: 2013/1281 | Karar tarihi: 16.05.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/1281

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÜNAY OZAL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/1281)

Karar Tarihi: 16/5/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Raportör : Recep ÜNAL

Başvurucular : Günay OZAL

Ahmet Hakan OZAL

Ayşe OZAL

Vekili : Av. Hacı Verdi KANKILIÇ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucular, hakaret suçunu işledikleri iddiası ile yargılandıkları Halfeti Sulh Ceza Mahkemesinin hukukun uygulanmasında ve delillerin takdirinde hata yaparak mahkûmiyetlerine karar verdiğini ileri sürmüşlerdir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular, 17/1/2013 tarihinde Halfeti Sulh Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçeler ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde belirlenen eksiklikler tamamlatılmış ve Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 25/3/2013 tarihinde başvuruların karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin

Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçelerindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Halfeti Cumhuriyet Başsavcılığının 22/4/2011 tarih ve E.2011/52 sayılı iddianamesi ile başvurucular hakkında hakaret suçunu işledikleri iddiası ile Halfeti Sulh Ceza Mahkemesinde kamu davası açılmıştır.

6. Yargılama sonucunda Halfeti Sulh Ceza Mahkemesince,"… katılanın hazırlıktaki ve duruşmadaki tutarlı ve ısrarlı beyanları, katılan beyanını doğrular nitelikteki tanıklar … beyanları ile tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde … hakaret suçunu işlediklerinin sabit olduğu …" gerekçeleri ile başvuruculaların adli para cezası ile cezalandırılmalarına karar verilmiştir.

7. Mahkeme kararı, hükmedilen cezanın miktar ve niteliği gereği temyiz yolu kapalı olduğundan, verildiği tarih olan 10/12/2012 tarihinde kesinleşmiş ve bu şekilde başvuru yolları tüketilmiştir. Bu karar, başvuruculara 2/1/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

8. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Hakaret" kenar başlıklı 125. maddesi şöyledir:

"(1) Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adlî para cezası ile cezalandırılır. Mağdurun gıyabında hakaretin cezalandırılabilmesi için fiilin en az üç kişiyle ihtilat ederek işlenmesi gerekir.

…

(4) Hakaretin alenen işlenmesi halinde ceza altıda biri oranında artırılır.

…"

9. 23/3/2005 tarih ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un geçici 2. maddesi şöyledir:

"Bölge adliye mahkemeleri faaliyete geçinceye kadar hapis cezasından çevrilenler hariç olmak üzere, sonuç olarak belirlenen üçbin Türk Lirası dâhil adlî para cezasına mahkûmiyet hükümlerine karşı temyiz yoluna başvurulamaz."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 16/5/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvuruculaların 17/1/2013 tarih ve 2013/1281 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvuruculaların İddiaları

11. Başvurucular, sabıkalarının olmamasına rağmen haklarında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmediğini ve esas itibariyle haklarında beraat kararı verilmesinin gerektiğini, aralarında önceden husumet bulunan katılanın kendilerine iftirada bulunduğunu ve bunun için "yalancı şahit"ler bulduğunu, Mahkemenin bu durumu anlamadığını belirterek kararın bozulması talebinde bulunmuşlardır.

B. Değerlendirme

12. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.

Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz"

13. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi" kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımayan ve başvurucunun önemli bir zarara uğramadığı başvurular ile açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

14. 6216 sayılı Kanun'un "Esas hakkındaki inceleme" kenar başlıklı 49. maddesinin (6) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bölümlerin, bir mahkeme kararına karşı yapılan bireysel başvurulara ilişkin incelemeleri, bir temel hakkın ihlal edilip edilmediği ve bu ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağının belirlenmesi ile sınırlıdır. Bölümlerce kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

15. Anılan Anayasa ve Kanun hükümleri ile kanun yolunda gözetilmesi gereken hususların bireysel başvuruda incelenemeyeceği ve bu çerçevede Mahkemece açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verilebileceği hükme bağlanmaktadır.

16. Bir anayasal hakkın ihlali iddiası içermeyen, yalnızca derece mahkemelerinin kararlarının yeniden incelenmesi talep edilen başvuruların açıkça dayanaktan yoksun ve Anayasa ve Kanun tarafından Mahkemenin yetkisi kapsamı dışında bırakılan hususlara ilişkin olduğu açıktır (B. No: 2012/1027, § 25, 12/2/2013).

17. Bu kapsamda, bireysel başvuruya konu davadaki olayların kanıtlanması, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması, yargılama sırasında delillerin kabul edilebilirliği ve değerlendirilmesi, hâkimin takdir yetkisini kullanması, bireysel başvuru incelemesinde değerlendirmeye tabi tutulamaz. Anayasa'da yer alan hak ve özgürlükler ihlal edilmediği sürece ya da açıkça keyfilik içermedikçe derece mahkemelerinin kararlarındaki maddi ve hukuki hatalar bireysel başvuru incelemesinde ele alınamaz. Bu çerçevede, derece mahkemelerinin delilleri takdirinde açıkça keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesinin bu takdire müdahalesi söz konusu olamaz (B. No: 2012/1027, § 26, 12/2/2013).

18. Başvurucular, herhangi bir anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmeksizin, derece mahkemesince delillerin takdirinde hataya düşüldüğünü ve daha önce suç işlememiş olmalarına rağmen haklarında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmediğini iddia etmişlerdir. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvurulara ilişkin incelemesi başvuru kapsamıyla sınırlı olduğundan, başvurucular tarafından ileri sürülmeyen herhangi bir hak ihlalinin resen incelenmesi mümkün değildir.

19. Başvurucuların iddialarının, derece mahkemesince delillerin değerlendirilmesinde ve

yorumlanmasında isabet olup olmadığına, dolayısıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu ve başvurunun bu haliyle temyiz incelemesi talebi niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

20. Açıklanan nedenlerle, başvurucuların iddialarının kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu ve derece mahkemesi kararının açıkça keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 16/5/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

NECMETTİN DOĞRU

B. No: 2013/1337 | Karar tarihi: 16.05.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/1337

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

NECMETTİN DOĞRU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/1337)

Karar Tarihi: 16/5/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Raportör : Elif KARAKAŞ

Başvurucu : Necmettin DOĞRU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Emniyet Teşkilatında (B) grubu polis amiri olarak görev yapan başvurucu, (A) grubu polis amiri olarak değerlendirilmesi yönündeki talebinin reddine ilişkin işlem nedeniyle Anayasa'da güvence altına alınan eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 12/2/2013 tarihinde Konya Bölge İdare Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde belirlenen eksiklikler tamamlatılmış ve Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 14/5/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, Emniyet Teşkilatı bünyesinde komiser yardımcısı olarak görev yapmakta ve (B) grubu polis amiri statüsünde sayılmaktadır.

6. Anayasa Mahkemesinin 7/2/2008 tarih ve E.2005/38. K.2008/53 sayılı kararı ile yüksek öğrenimini tamamlamış olmakla birlikte 4638 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği 21/4/2001 tarihinde komiser yardımcılığı kursuna devam etmekte olanların (A) grubu polis amirliğinde değerlendirilmemesinin hukuk güvenliği ilkesine aykırılık oluşturduğu gerekçesiyle 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun 6/4/2001 tarih ve 4638 sayılı Kanun ile eklenen geçici 20. maddesinde yer alan "Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce, dört yıllık yükseköğretim kurumlarından mezun olarak komiser yardımcılığı kursunu bitirenler ile..." ibaresi iptal edilmiştir.

7. Başvurucu, anılan karar uyarınca komiser yardımcılığı kursu mezunu olduğunu ve 4 yıllık yüksek okulu da başarıyla tamamladığını belirterek (A) grubu polis amiri olarak değerlendirilmesi istemiyle başvuruda bulunmuş, ancak bu başvurusu Emniyet Genel Müdürlüğünün 29/9/2010 tarihli işlemiyle reddedilmiştir.

8. Başvurucunun bu işlemin iptali için açtığı dava, Konya 2. İdare Mahkemesinin 7/7/2011 tarih ve E.2011/118, K.2011/1223 sayılı kararıyla, Anayasa Mahkemesinin 7/2/2008 tarih ve E.2005/38. K.2008/53 sayılı iptal kararı ile 17/3/2011 tarih ve E.2010/106, K.2011/55 sayılı iptal kararının bakılan dava ile ilgisinin olmadığı, davacının durumunun mevzuat hükümlerine göre değerlendirilmesi gerektiği, işlemde bu yönüyle hukuka aykırılık görülmediği gerekçesiyle reddedilmiştir.

9. Başvurucunun temyizi üzerine karar, Danıştay 12. Dairesinin 14/2/2012 tarih ve E.2011/9379, K. 2012/1118 sayılı kararı ile onanmıştır.

10. Başvurucunun karar düzeltme talebinin aynı Dairenin 5/11/2012 tarih ve E.2012/9141, K.2012/7547 sayılı kararı ile reddi üzerine karar aynı tarihte kesinleşmiştir. Bu karar başvurucuya 14/1/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

11. 4/6/1937 tarih ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun "Terfi ve atama" başlıklı 55. maddesinin onuncu ve on altıncı fıkraları şöyledir:

"Polis amirlerinden Polis Akademisi mezunları, Polis Akademisi mezunu sayılanlar ile Emniyet Genel Müdürlüğüne eleman yetiştirmek üzere Polis Akademisi bünyesinde en az dört yıllık fakülte ve yüksek okullarından mezun olanlar (A), komiser yardımcılığı kursunu başarıyla bitirmiş olanlar (B) grubunu oluşturur.

...

(B) grubu polis amirlerinden en az dört yıllık yüksek öğretim kurumunu bitirenlerin (A) grubuna geçmeleri aşağıdaki şartlara bağlıdır :

a) Başkomiserlik rütbesinde (A) grubu polis amirleri için öngörülen en az bekleme süresi kadar çalışmış olmak.

b) Başkomiser rütbesinden Emniyet Amiri rütbesine terfide bu grup için ayrı yapılacak yazılı sınavda ve meslek içi yöneticilik eğitiminde başarılı olmak.

c) Değerlendirme Kurulu kararıyla Emniyet Amiri rütbesine terfi etmiş olmak.

(B) grubundan (A) grubuna geçecek olan amirlerin sayısı, o yıl itibarıyla (A) grubundan Emniyet Amirliği rütbesine terfi edenlerin sayısının % 10'unu geçemez.”

12. Aynı Kanun’un 6/4/2001 tarih ve 4638 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu’nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun ile eklenen geçici 20. maddesi ise şöyledir:

“Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihten önce (B) grubundan (A) grubuna geçen polis amirleri, (A) grubunda değerlendirilir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Mahkemenin 16/5/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 12/2/2013 tarih ve 2013/1337 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

14. Başvurucu, 3201 sayılı Kanun’a göre yalnızca Polis Akademisi mezunu olan veya sayılan kişilerin (A) grubu amir olarak kabul edildiğini, kendisinin ifa etmekte olduğu komiser yardımcılığı görevinin ise (B) grubu amirlik olarak değerlendirildiğini, bu durumun aynı görev ve yetkiye sahip amirler arasında terfi ve özlük hakları bakımından eşitsizlik yarattığını belirterek Anayasa’da güvence altına alınan 2. maddedeki ilkeler ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüş ve yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

15. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

“Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir.”

16. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un “Bireysel başvuru hakkı” kenar başlıklı 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye’nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir.”

17. Anılan Anayasa ve Kanun hükümlerine göre, Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için, kamu gücü tarafından müdahale edildiği iddia edilen hakkın Anayasa’da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve Türkiye’nin taraf olduğu ek protokollerinin kapsamına da girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle, Anayasa ve Sözleşme’nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün değildir (B. No: 2012/1049, § 18, 26/3/2013).

18. Başvurucu, Anayasa’nın 10. maddesinde düzenlenen kanun önünde eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Anayasa’nın “Kanun önünde eşitlik” kenar başlıklı 10. maddesinin birinci ve beşinci fıkraları şöyledir:

“Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

…

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.”

19. Sözleşme’nin “Ayırımcılık yasağı” kenar başlıklı 14. maddesi şöyledir:

“Bu Sözleşme’de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır.”

20. Başvurucunun, Anayasa’nın 10. maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesi ve Sözleşme’nin 14. maddesinde düzenlenen ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine yönelik iddialarının, bahsi geçen maddelerdeki ifadeler dikkate alındığında, soyut olarak değerlendirilmesi mümkün olmayıp, mutlaka Anayasa ve Sözleşme kapsamında yer alan diğer temel hak ve özgürlüklerle bağlantılı olarak ele alınması gerekir. Bir başka ifadeyle ayrımcılık yasağının ihlal edilip edilmediğinin tartışılabilmesi için, ihlal iddiasının, kişinin hangi temel hak ve özgürlüğü konusunda ayrımcılığa maruz kaldığı sorularına cevap verebilmesi gerekmektedir (B. No: 2012/1049, § 33, 26/3/2013).

21. Başvuru konusu olayda, (B) grubu polis amiri olan başvurucu tarafından, aynı görev ve yetkiye sahip oldukları (A) grubu polis amirleri ile aralarında özlük hakları ve kariyer yönünden farklılık yaratıldığı ve dolayısıyla ayrımcılık yasağının ihlal edildiği ileri sürülmekte ise de söz konusu ayrımcılığın hangi temel hak ve özgürlüğün kullanımına yönelik olarak gerçekleştiği belirtilmemiştir. Başvuru dilekçesinin içeriğinden de, başvuru konusu olayın Anayasa ve Sözleşme kapsamındaki hak ve hürriyetlerden her hangi biri ile bağlantısının kurulmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

22. Sonuç itibariyle, başvurucunun Anayasa’nın 10. maddesine dayanan ihlal iddiasının konusu, Anayasa’da güvence altına alınmış ve Sözleşme kapsamında olan temel hak ve özgürlüklerin koruma alanı dışında kalmaktadır.

23. Açıklanan nedenlerle başvuru dilekçesinde ileri sürülen iddiaların, konusu bakımından Anayasa’da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye’nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki her hangi biri ile bağdaşır nitelikte olmadığı anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin “konu bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, “konu bakımından yetkisizlik” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 16/5/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

HÜSEYİN SOYALTIN

B. No: 2013/1375 | Karar tarihi: 16.05.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/1375

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜSEYİN SOYALTIN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/1375)

Karar Tarihi: 16/5/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Mehmet ERTEN

Zehra Ayla PERKTAŞ

Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Raportör : Recep ÜNAL

Başvurucu : Hüseyin SOYALTIN

Vekili : Av. Kürşad Veli EREN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, emekliye sevk edilmek suretiyle Türk Silahlı Kuvvetlerinden ilişiğinin kesilmesi işleminin iptali istemiyle açtığı dava reddedildikten sonra hakkında devam eden ceza davalarında beraat kararı verildiğinden bahisle yaptığı "yargılamanın yenilenmesi" talebinin reddine ilişkin Askeri Yüksek İdare Mahkemesi (AYİM) Birinci Dairesinin kararı ile Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan hak arama hürriyetinin ve 38. maddesinin dördüncü fırkasında tanımlanan masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 15/2/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 18/3/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin

Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu hakkında, 5/11/2009 tarihinde Kıbrıs Türk Barış Kuvvetleri Komutanlığı Askeri Savcılığınca "nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle zincirleme cinsel saldırı", "nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle cinsel saldırı" ve "resmi belgede sahtecilik" suçlarını işlediği iddiasıyla kamu davası açılmıştır. Anılan ceza davası devam ederken disiplinsizlik nedeniyle 25/2/2010 tarih ve 2009/115 sayılı üçlü kararname ile resen Türk Silahlı Kuvvetlerinden (TSK) ayırılması onaylanmış, 12/3/2010 tarihinde de ilişiği kesilmiştir.

6. Başvurucunun anılan işlemin iptali için 19/3/2010 tarihinde açtığı dava, AYİM Birinci Dairesince 28/12/2010 tarihinde reddedilmiştir.

7. Kıbrıs Türk Barış Kuvvetleri Komutanlığı Askeri Mahkemesince 17/6/2010 tarihinde, başvurucuya isnat edilen suçların askeri suçlardan olmadığı, askeri bir suçla bağlantısının da bulunmadığı, askeri mahkemelerde yargılanmasını gerektiren ilginin kesildiği ve yargılama görevinin adli yargı yoluna ait olduğu gerekçeleri ile görevsizlik kararı verilmiş ve yargılama dosyası Ümraniye (İstanbul) Asliye Ceza Mahkemesine gönderilmiştir.

8. Yargılama dosyasının görevsizlik kararı ile gönderildiği Ümraniye 4. Asliye Ceza Mahkemesince, 8/9/2011 tarihinde başvurucu hakkında nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle cinsel saldırı suçlarından beraat kararı verilmiş ve bu karar 21/10/2011 tarihinde kesinleşmiştir.

9. Resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin yargılama hakkında ise ayırma kararı verilerek, sözü edilen suça ilişkin yargılama görevinin Ağır Ceza Mahkemesine ait olduğu gerekçesiyle görevsizlik kararı verilmiş ve sözü edilen yargılama dosyası Üsküdar Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmiştir.

10. Üsküdar 2. Ağır Ceza Mahkemesince, anılan suça ilişkin yargılama görevinin askeri ceza yargısına ait olduğu belirtilerek görevsizlik kararı verilmiş ve ortaya çıkan olumsuz görev uyuşmazlığının karara bağlanması için dosya Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmiştir. Uyuşmazlık Mahkemesi, görevli yargı yolunun adli yargı olduğu gerekçesi ile Üsküdar 2. Ağır Ceza Mahkemesinin görevsizlik kararının kaldırılmasına karar vererek dosyayı anılan mahkemeye göndermiştir.

11. Üsküdar 2. Ağır Ceza Mahkemesince, isnat edilen resmi belgede sahtecilik suçunun unsurları oluşmadığı gerekçesi ile 25/9/2012 tarihinde başvurucunun beraatına karar verilmiş ve bu karar 3/10/2012 tarihinde kesinleşmiştir.

12. Başvurucu, 10/10/2012 tarihinde yukarıda belirtilen (§ 6) 28/12/2010 tarihli ret kararına esas teşkil eden yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuştur. Bu talep AYİM Birinci Dairesinin 16/1/2013 tarih ve E.2013/32, K.2013/48 sayılı kararıyla reddedilmiş ve buna ilişkin karar başvurucuya 4/2/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

13. 4/7/1972 tarih ve 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu'nun "Yargılamanın iadesi" kenar başlıklı 64. maddesi şöyledir:

“Daireler ile Daireler Kurulundan verilen kararlar hakkında, aşağıda yazılı sebepler dolayısıyle yargılamanın iadesi istenebilir.

a) Zorlayıcı sebepler dolayısiyle veya lehine karar verilen tarafın eyleminden doğan bir sebeple elde edilemeyen bir belgenin, kararın verilmesinden sonra ele geçirilmiş olması;

b) Karara esas olarak alınan belgenin sahteliğine hükmedilmiş veya sahte olduğu, mahkeme veya resmi bir makam huzurunda ikrar olunmuş veya sahtelik hakkındaki hüküm karardan evvel verilmiş olup da yargılamanın iadesini isteyen kimsenin, karar zamanında bundan haberi bulunmamış olması;

c) Karara esas olarak alınan bir ilam hükmünün kesin hüküm halini alan bir kararla bozularak ortadan kalkması;

d) Bilirkişinin kasıtla gerçeğe aykırı beyan ve ihbarda bulunduğunun, hükümle tahakkuk etmesi;

e) Lehine karar verilen tarafın, karara etkisi olan bir hile kullanmış olması;

f) Vekil veya kanuni temsilci olmayan kimseler huzuru ile davanın görülüp karara bağlanmış bulunması;

g) Çekilmeye mecbur olan Başkan veya üyenin katılması ile karar verilmiş olması;

h) Tarafları ve sebebi aynı olan bir dava hakkında verilen karara aykırı yeni bir karar verilmesine sebep olabilecek bir madde yokken, aynı Daire veya diğer Daireler yahut Daireler Kurulu tarafından evvelki ilamın hükmüne aykırı bir karar verilmiş bulunması.”

14. 31/1/2013 tarih ve 6413 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu’nun 45. maddesinin (6) numaralı fıkrasının (c) bendi ile yürürlükten kaldırılmış olan 27/7/1967 tarih ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu’nun 50. maddesinin (c) bendi şöyledir:

“c) Disiplinsizlik veya ahlaki durum sebebiyle ayırma:

Disiplinsizlik veya ahlaki durumları sebebiyle Silahlı Kuvvetlerde kalmaları uygun görülmeyen subayların hizmet sürelerine bakılmaksızın haklarında T.C. Emekli Sandığı Kanunu hükümleri uygulanır.

(Değişik: 29/7/1983 - 2870/4 md.) Bu sebeplerin neler olduğu ve bunlar hakkında sicil belgelerinin nasıl ve ne zaman tanzim edileceği, nerelere gönderileceği, inceleme ve sonuçlandırma ile gerekli diğer işlemlerin nasıl ve kimler tarafından yapılacağı subay sicil yönetmeliğinde gösterilir. Bu gibi subaylardan durumlarının Yüksek Askerî Şura tarafından incelenmesi Genelkurmay Başkanlığınca gerekli görülenlerin Silahlı Kuvvetlerden ayırma işlemi, Yüksek Askerî Şura kararı ile yapılır.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Mahkemenin 16/5/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 15/2/2013 tarih ve 2013/1375 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

16. Başvurucu, disiplinsizlik nedeniyle TSK’dan ilişiğinin kesildiğini, meslek hayatı boyunca iki kez disiplin amirlerince, bir kez de “erleri kanuna muhalif olarak hizmetçiliğe veya sair suretlerle çalışmaya vermek” suçundan Askeri Mahkemece cezalandırıldığını, buna karşılık 31 kez takdirle ödüllendirildiğini, sicil not ortalaması “çok iyi” olduğundan “disiplinsiz”

olarak nitelendirilmesinin mümkün olmadığını, TSK'dan ayırılmasına neden olan işlemin disiplinsizlik değil, hakkında "nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle cinsel saldırı" ve "resmi belgede sahtecilik" suçlarından kamu davası açılmasına dayandığını, idarenin atılı suçların vahim, yüz kızartıcı, şeref ve haysiyet kırıcı suçlar olması nedeniyle TSK bünyesinde görevine devam etmesini sakıncalı bularak ceza yargılamasının sonucunu beklemeksizin ayırma işlemi tesis ettiğini, AYİM'nin de aynı gerekçelerle iptal istemini reddettiğini, ancak kendisinin delil yetersizliği nedeniyle beraat ettiğini, bu nedenle masum olduğunu belirterek AYİM tarafından yargılamanın yenilenmesi talebinin reddedilmesi nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan hak arama hürriyetinin ve 38. maddesinin dördüncü fırkasında tanımlanan masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

17. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.

Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz"

18. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi" kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımayan ve başvurucunun önemli bir zarara uğramadığı başvurular ile açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

19. 6216 sayılı Kanun'un "Esas hakkındaki inceleme" kenar başlıklı 49. maddesinin (6) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bölümlerin, bir mahkeme kararına karşı yapılan bireysel başvurulara ilişkin incelemeleri, bir temel hakkın ihlal edilip edilmediği ve bu ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağının belirlenmesi ile sınırlıdır. Bölümlerce kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

20. Anılan Anayasa ve Kanun hükümleri ile bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususların incelenemeyeceği ve bu çerçevede Mahkemece açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verilebileceği hükme bağlanmaktadır.

21. Bir anayasal hakkın ihlali iddiası içermeyen, yalnızca derece mahkemelerinin kararlarının yeniden incelenmesi talep edilen başvuruların açıkça dayanaktan yoksun ve Anayasa ve Kanun tarafından Mahkemenin yetkisi kapsamı dışında bırakılan hususlara ilişkin olduğu açıktır (B. No: 2012/1027, § 25, 12/2/2013).

22. Bu kapsamda, bireysel başvuruya konu yargılamanın yenilenmesi talebinin incelenmesi aşamasında hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasına ilişkin olarak Anayasa'da yer alan hak ve özgürlükler ihlal edilmediği sürece ya da hâkimin takdirinde açıkça keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesinin bu takdire müdahalesi söz konusu olamaz (B. No: 2012/1027, § 26, 12/2/2013).

23. Bireysel başvuruya konu olan yargılamanın yenilenmesi talebinin reddine dair AYİM kararının gerekçesi şöyledir:

"… davacı hakkında tesis edilen ayırma işleminin reddine ilişkin karar gerekçesi sadece davacı hakkında yürütülmekte olan iki ceza yargılamasına değil, genel anlamda davacının disiplinsizlik durumuna ve cinsel saldırı kapsamında içinde bulunduğu eylemlere dayandırıldığı görülmektedir. Diğer yandan davacının 'Nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle zincirleme cinsel saldırı' suçundan delil yetersizliği nedeniyle beraat etmesi, davacının içinde bulunduğu eylemlerin idare hukuku açısından dikkate alınmasının engelleyecek bir durum olmadığı gibi bir bütün olarak için bulunduğu disiplinsizlik durumu ve cinsel saldırı eylemlerinin niteliğinden kaynaklanan vehamet göz önüne alındığında, davacı vekilinin yargılamanın yenilenmesi talebinin reddi cihetine gidilmiştir…"

24. Başvurucu, disiplinsizlik nedeniyle TSK'dan ilişiğinin kesilmesine neden olan ceza yargılamalarından beraat etmiş olmasına rağmen yargılamanın yenilenmesi talebini inceleyen AYİM tarafından bu talebinin reddedildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ve masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmüş ise de başvurucunun iddiaları, AYİM'nin yargılamanın yenilenmesi talebinin reddine dair karara, dolayısıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Başvurunun bu haliyle temyiz incelemesi talebi niteliğinde olduğu ve anılan ret kararının da açıkça keyfilik içermediği anlaşılmaktadır.

25. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun iddialarının kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu ve AYİM kararının açıkça keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 16/5/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET MERCAN

B. No: 2013/2001 | Karar tarihi: 16.05.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/2001

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET MERCAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/2001)

Karar Tarihi: 16/5/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Raportör : Melek ACU

Başvurucu : Mehmet MERCAN

Vekili : Av. Mustafa Haki OKUDUCU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, kasten öldürme, kasten öldürmeye teşebbüs, 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'a aykırılık suçlarından yargılandığı Bakırköy 5. Ağır Ceza Mahkemesince verilen mahkûmiyet kararının, savunma haklarının sınırlanması nedeniyle anayasal haklarını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 11/3/2013 tarihinde Bakırköy 5. Ağır Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 14/5/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu hakkında, Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığının 27/5/2010 tarih ve E.2010/56288 sayılı iddianamesi ile kasten öldürme, kasten öldürmeye teşebbüs ve ruhsatsız silah taşıma suçlarından kamu davası açılmıştır.

6. Bakırköy 5. Ağır Ceza Mahkemesi 13/10/2011 tarih ve E.2010/214, K.2011/294 sayılı kararı ile başvurucunun atılı suçlardan mahkûmiyetine karar vermiştir.

7. Temyiz talebi üzerine Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 5/12/2012 tarih ve E.2012/1242, K.2012/9080 sayılı ilâmı ile onanan karar aynı tarihte kesinleşmiştir.

8. Başvurucu, 24/12/2012 tarihinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına, 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 308. maddesi uyarınca itiraz yoluna başvurulması için müracaatta bulunmuş, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı 24/1/2013 tarih ve KD.2012/42061 sayılı kararı ile itirazı gerektirecek hukuki ve fiili durumun olmadığı gerekçesiyle talebin reddine karar vermiştir.

B. İlgili Hukuk

9. 23/3/2005 tarih ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 8. maddesi, 4/4/1929 tarih ve 1412 sayılı mülga Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 305 ila 326. maddeleri, 5271 sayılı Kanun'un 308. maddesi.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 16/5/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 11/3/2013 tarih ve 2013/2001 numaralı başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

11. Başvurucu, Bakırköy 5. Ağır Ceza Mahkemesinde yapılan yargılama sonunda verilen mahkûmiyet kararının haksız olduğunu, delillerin yeterince toplanmadığını ve savunma hakkının sınırlandığını, ileri sürerek adil yargılanma hakkının ihlalinin tespiti ile ihlalin giderilmesi talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

12. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru usulü" kenar başlıklı 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir. Haklı bir mazereti nedeniyle süresi içinde başvuramayanlar, mazeretin kalktığı tarihten itibaren onbeş gün içinde ve mazeretlerini belgeleyen delillerle birlikte başvurabilirler. Mahkeme, öncelikle başvurucunun mazeretinin geçerli görülüp görülmediğini inceleyerek talebi kabul veya reddeder."

13. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün "Başvuru süresi ve mazeret" başlıklı 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği ve buna ilişkin kararın kesinleştiği

tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.”

14. Bireysel başvurunun kabul edilebilirlik şartlarından biri başvuru süresidir. Süre, başvurunun her aşamasında dikkate alınması gereken bir usul hükmüdür.

15. Bireysel başvuruların, 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde Anayasa Mahkemesine doğrudan veya diğer mahkemeler yahut yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla yapılması gerekmektedir.

16. Her ne kadar İçtüzük’ün anılan maddesinde bireysel başvuru süresinin başlangıcına ilişkin olarak “başvuru yollarının tüketildiği” tarihten söz edilmekte ise de, bu ibarenin nihai kararın başvurucuya tebliğ edildiği ya da bu kararın başvurucunun erişimine açıldığı tarih olarak anlaşılması gerekir. Aksine bir yorumla nihai kararın tarihinin esas alınması, başvurucunun ya bu kararı öğrendiği tarihten itibaren 30 günlük süre geçmiş olacağından başvuru hakkı engellenerek hiç başvuru yapamaması ya da başvuru için az bir süre kalması nedeniyle bu hakkın kullanımının sınırlandırılması sonucunu doğuracaktır.

17. Başvuru konusu Bakırköy 5. Ağır Ceza Mahkemesinin 13/10/2011 tarih ve E.2010/214, K.2011/294 sayılı kararı, Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 5/12/2012 tarih ve E.2012/1242, K.2012/9080 sayılı ilâmı ile onanmıştır. Başvurucu, 24/12/2012 tarihinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına 5271 sayılı Kanun’un 308. maddesi uyarınca onama kararı aleyhine itiraz yoluna başvurulması için talepte bulunmuş, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı 24/1/2013 tarih ve KD.2012/42061 sayılı kararı ile talebin reddine karar vermiş ve karar başvurucuya 25/2/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

18. Ceza yargılamasında tüketilmesi gereken son başvuru yolu temyiz aşaması olup, temyiz incelemesinden geçen kararlara karşı itiraz yolu, 5271 sayılı Kanun’un 308. maddesi gereğince Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısına tanınmıştır. Dolayısıyla başvurucunun itiraz yoluna gidilmesi istemi, sadece Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının takdirini harekete geçirmeye yönelik bir taleptir. Bu kapsamda yapılan başvurular bireysel başvuru öncesinde tüketilmesi gereken bir yol olarak kabul edilmediğinden, bu yola gidilmesinin bireysel başvuru süresi üzerinde herhangi bir etkisi olmayacaktır.

19. Somut olayda başvuru yolları 5/12/2012 tarihinde Yargıtay 1. Ceza Dairesinin Bakırköy 5. Ağır Ceza Mahkemesinin kararını onaması ile birlikte tüketilmiştir. Dosya kapsamından bu kararın başvurucuya tebliğ tarihi anlaşılmamakla birlikte, başvurucunun en geç Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına itiraz istemiyle başvuru yaptığı 24/12/2012 tarihinde nihai karardan haberdar olduğunun kabul edilmesi gerektiği açıktır. Bu durumda söz konusu karara karşı Anayasa Mahkemesine bireysel başvurunun en son 23/1/2013 tarihine kadar yapılmış olması gerekirken, 11/3/2013 tarihinde yapılmış olması nedeniyle başvuruda süre aşımının bulunduğu sonucuna varılmıştır.

20. Açıklanan nedenlerle, başvuru yollarının tüketildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılmayan bireysel başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “süre aşımı” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, “süre aşımı” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin

başvurucu üzerinde bırakılmasına, 16/5/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

NESİN KAYSERİLİOĞLU

B. No: 2012/613 | Karar tarihi: 13.06.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/613

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NESİN KAYSERİLİOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/613)

Karar Tarihi: 13/6/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Mehmet ERTEN

Zehra Ayla PERKTAŞ

Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Raportör : Recep ÜNAL

Başvurucu : Nesin KAYSERİLİOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, Yargıtay Hukuk Dairesi Başkan ve üyeleri hakkında yaptığı şikâyetin herhangi bir gerekçe gösterilmeden işleme konulmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ve hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 9/11/2012 tarihinde Karaman 1. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 8/4/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, Yargıtay Birinci Başkanlık Kuruluna (Başkanlık Kurulu) hitaben yazdığı 21/2/2012 tarihli dilekçesi ile Yargıtay 13. Hukuk Dairesi Başkan ve üyeleri hakkında temyiz incelemesi sonucunda verilen 20/9/2010 tarih ve E.2009/16174, K.2010/11690 sayılı; karar düzeltme incelemesi sonucu verilen 5/4/2011 tarih ve E.2010/18844, K.2011/5314 sayılı kararlarda lehine hükmedilmesi gerektiğini iddia ettiği 3.222,41 TL vekalet ücretini müvekkili lehine hükmederek bağımsızlık, tarafsızlık, doğruluk, tutarlılık, eşitlik, ehliyet ve liyakat ilkelerine aykırı hareket ettikleri gerekçesiyle şikayetçi olarak, bu kişilerin Yüksek Disiplin Kuruluna sevk edilmelerini talep etmiştir.

6. Başkanlık Kurulu, 15/3/2012 tarih ve 44 sayılı kararı ile şikayetin konusunun yargı yetkisinin kullanılmasından kaynaklanan bir konuya ilişkin olduğu gerekçesiyle işlem yapılmasına yer olmadığına karar vermiştir.

7. Başvurucu, Yargıtay Birinci Başkanlığından 5/4/2012 tarihli dilekçe ile işlem yapılmasına yer olmadığına dair karara karşı başvurabileceği kanun yolu, başvuru mercii ve süresinin bildirilmesini talep etmiştir.

8. Yargıtay Birinci Başkanlığının 24/4/2012 tarih ve C.02.0.YBB.0.07/2012/3515/ 6505-2663 sayılı yazısı ile başvurucuya, anılan karara karşı 4/2/1983 tarih ve 2797 sayılı Yargıtay Kanunu'nun 17. maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinin (d) alt bendi gereğince Yargıtay Başkanlar Kuruluna (Başkanlar Kurulu) itirazda bulunabileceği bildirilmiştir.

9. Başvurucu, bu bildirim üzerine 7/5/2012 tarihli dilekçesiyle Başkanlar Kuruluna itirazda bulunarak, Başkanlık Kurulu kararının kaldırılmasını ve yukarıda sözü edilen Hukuk Dairesi Başkan ve üyeleri hakkında disiplin soruşturması ve ceza kovuşturması açılmasına karar verilmesini talep etmiştir.

10. Başkanlar Kurulu, 24/9/2012 tarih ve 19 sayılı kararıyla yeniden incelenmesi istenilen Başkanlık Kurulu kararının 2797 sayılı Kanun'un 46. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca kesin nitelikte olduğu gerekçesiyle işin esasına girmeksizin başvurucunun talebinin reddine karar vermiştir.

B. İlgili Hukuk

11. 2797 sayılı Kanun'un 17. maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinin (d) alt bendi şöyledir:

"Başkanlar kurullarının görevleri şunlardır:

1. Başkanlar Kurulunun Görevleri:

…

d) Birinci Başkanlık Kurulu, Yüksek Disiplin Kurulu ile Yönetim Kurulu kararlarına karşı yapılan itirazları kesin olarak karara bağlamak. Bu itirazların incelenmesinde karara katılan kurul üyesi daire başkanları Kurula katılamaz ve eksiklikler o dairenin kıdemli üyeleriyle tamamlanır.

…"

12. 2797 sayılı Kanun'un 46. maddesi şöyledir:

"Yargıtay Birinci Başkanı, birinci başkanvekilleri, daire başkanları, üyeleri, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcıvekilinin görevleriyle ilgili veya

kişisel suçlarından dolayı haklarında soruşturma yapılabilmesi Birinci Başkanlık Kurulunun kararına bağlıdır. Ancak, ağır cezayı gerektiren suçüstü hallerinin hazırlık ve ilk soruşturması genel hükümlere tabidir.

Birinci Başkanlık Kurulu kendisine intikal eden veya ettirilen ihbar ve şikayetleri inceleyerek soruşturma açılmasını gerektirir nitelikte gördüğü takdirde, ilk soruşturma yapılması için ceza dairesi başkanlarından birini görevlendirir. Aksi takdirde dosyanın işlemden kaldırılmasına karar verir. Bu karar kesindir.

…”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Mahkemenin 13/6/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 9/11/2012 tarih ve 2012/613 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

14. Başvurucu, Yargıtay 13. Hukuk Dairesi Başkan ve üyelerinin bağımsızlık ve tarafsızlık ilkelerine uygun davranmadıklarını, verdikleri karar sebebiyle avukatlık mesleğini ifa etmekten yasaklandığını, bu kişiler hakkında yaptığı şikâyetin herhangi bir gerekçe gösterilmeden işleme konulmadığını, bu şekilde Anayasa’nın 35., 36., 40. ve 74. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

15. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun’un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasında herkesin, Anayasa’da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye’nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabileceği hükmüne yer verilmiştir. Anayasa’nın geçici 18. maddesinin yedinci fıkrasında bireysel başvuruya ilişkin düzenlemelerin iki yıl içinde tamamlanacağı ve uygulama kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bireysel başvuruların kabul edileceği, 6216 sayılı Kanun’un 76. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise Kanunun 45 ilâ 51 inci maddelerinin 23/9/2012 tarihinde yürürlüğe gireceği, geçici 1. maddesinin (8) numaralı fırkasında ise ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruların incelenebileceği düzenlemelerine yer verilmiştir (B. No: 2012/329, § 12-13, 12/2/2013). Bu düzenlemeler çerçevesinde, anılan tarihten önce kesinleşmiş nihai işlem ve kararların Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi kapsamı dışında kaldığı açıktır (B. No: 2012/329, § 15, 12/2/2013).

16. 2797 sayılı Kanun’un 46. maddesinin ikinci fırkasında Başkanlık Kurulunun, ilgililer hakkında soruşturma açılmasını gerektirmeyen ihbar veya şikâyetler söz konusu olduğunda dosyanın işlemden kaldırılmasına karar vereceği ve bu kararın kesin olduğu düzenlemesine yer verilmiştir.

17. Başvuru konusu olayda başvurucu, Başkanlık Kuruluna hitaben yazdığı 21/2/2012 tarihli dilekçesi ile Yargıtay 13. Hukuk Dairesi Başkan ve üyeleri hakkında şikayetçi olarak Yüksek Disiplin Kuruluna sevk edilmelerini talep etmiş, Başkanlık Kurulu 15/3/2012 tarihinde işlem yapılmasına yer olmadığına karar vermiş ve karar 2797 sayılı Kanun’un 46. maddesinin ikinci fırkası uyarınca bu tarihte kesinleşmiştir. Yargıtay Birinci Başkanlığının başvurucuya yönelik bilgilendirme yazısının (§ 8) ve başvurucunun kesin olan bu işlem aleyhine Yargıtay Başkanlar Kuruluna yaptığı itirazın verilen kararın kesinliği üzerinde bir etkisi yoktur.

Nitekim Başkanlar Kurulu da itirazı Başkanlık Kurulu kararının kesin olduğu gerekçesiyle işin esasına girmeksizin reddetmiştir.

18. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu kararın 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş olduğu anlaşıldığından, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 13/6/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

KÜRŞAT EYOL

B. No: 2012/665 | Karar tarihi: 13.06.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/665

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

KÜRŞAT EYOL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/665)

Karar Tarihi: 13/6/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör : Recep ÜNAL

Başvurucu : Kürşat EYOL

Vekili : Av. Kadir KOCALAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, emekliye sevk edilerek Türk Silahlı Kuvvetlerinden (TSK) ilişiğinin kesilmesine yönelik işlem hakkında açtığı iptal davasının hakkında verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına dayanılarak reddedildiğini belirterek Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında tanımlanan masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 14/11/2012 tarihinde Ankara 10. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde belirlenen eksiklikler tamamlatılmış ve Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 19/3/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin

Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, 30/8/2002 tarihinde astsubay çavuş olarak TSK'da göreve başlamıştır.

6. Başvurucunun sicil notlarının genel ortalaması "tam nota yakın çok iyi" düzeyinde ise de bazı sicil dönemlerinde sicil üstlerince hakkında çeşitli menfi kanaatler bildirilmiş, yedi ayrı kişi ve kuruma karşı toplam 73.476,11 TL tutarında borcunun bulunduğu, bunların bir kısmı nedeniyle hakkında çeşitli icra takiplerinin başlatıldığı, borçlarının 4.842,32 TL'sini ödediği, 68.633,79 TL tutarındaki borcunun icra aşamasında olduğu tespit edilmiştir.

7. Başvurucu, 13/10/2008, 15/10/2008, 27/1/2009 ve 2/3/2010 tarihlerinde yukarıda sözü edilen aşırı borçlanma, 27/4/2007 tarihinde "nöbet yerinde uyumak", 11/7/2008 tarihinde ise "kılık kıyafeti bozuk olmak" fiilleri nedenleriyle "ikaz" cezaları ile cezalandırılmıştır.

8. Çorlu Ağır Ceza Mahkemesinin 31/3/2010 tarih ve E.2009/338, K.2010/92 sayılı kararı ile başvurucunun 4/7/2008 tarihinde 178 adet 50 TL'lik banknottan oluşan toplam 8.900 TL tutarında parayı İstanbul'dan temin edip birlik içinde özellikle erbaş ve erler vasıtasıyla piyasaya sürdüğü ve bu şekilde "parada sahtecilik" suçunu işlediği gerekçesiyle bir yıl, on bir ay, on gün hapis ve 1.000 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına ve buna ilişkin hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiştir. Karar, itiraz yoluna başvurulmaksızın 14/9/2010 tarihinde kesinleşmiştir.

9. Anılan karardan sonra, başvurucunun sıralı sicil üstlerince, 30/12/2010 tarihinde "Silahlı Kuvvetlerde Kalması Uygun Değildir" ortak kanaati ile sicil belgesi düzenlenmiş ve ayırma süreci başlatılmıştır.

10. Düzenlenen sicil belgesine istinaden Astsubay Sicil Yönetmeliği'nin 61. maddesi uyarınca Kara Kuvvetleri Komutanlığı Karargahında toplanan komisyon tarafından, 6/5/2011 tarihinde başvurucunun durumu görüşülmüş ve 27/7/1967 tarih ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nun 94. maddesinin (b) bendi ile Astsubay Sicil Yönetmeliği'nin 60. maddesinin (a), (b), (d) ve (e) bentleri uyarınca disiplinsizlik ve ahlaki durumu nedeniyle TSK'dan ayırılmasının uygun olacağı hususunun Komutan tasvibine sunulmasına oybirliği ile karar verilmiştir. Kararda şu gerekçelere yer verilmiştir:

"Disiplin bozucu hareketlerde bulunduğu, ikaz veya cezalara rağmen ıslah olmadığı, hizmetin gerektirdiği şekilde tavır ve hareketlerini ikazlara rağmen düzenleyemediği, Türk Silahlı Kuvvetlerinin itibarını zedeleyecek şekilde aşırı derecede borçlanmaya düşkün olduğu ve bu borçlarını ödememeyi alışkanlık halinde getirdiği, Türk Silahlı Kuvvetlerinin itibarını sarsacak şekilde ahlak dışı hareketlerde bulunduğu…"

11. Komisyon kararı, Kara Kuvvetleri Komutanı tarafından 12/5/2011 tarihinde tasvip edilerek, 25/5/2011 tarihinde Genel Kurmay Başkanına sunulmuştur. Genel Kurmay Başkanınca Kara Kuvvetleri Komutanlığı kararı doğrultusunda işlem yapılması uygun görülmüş ve başvurucu hakkında hazırlanan 2011/52 sayılı ayırma kararnamesi 13/6/2011 tarihinde Milli Savunma Bakanınca onaylanarak ayırma işlemi tamamlanmıştır.

12. Ayırma kararının tebliği ile 22/6/2011 tarihinde başvurucunun TSK'dan ilişiği kesilmiştir.

13. Başvurucu, Askeri Yüksek İdare Mahkemesine (AYİM) başvurarak resen emekliye ayırma işleminin iptalini talep etmiştir. AYİM, 22/5/2012 tarih ve E.2012/167, K.2012/167 sayılı kararıyla işlemde hukuka aykırı herhangi bir yön bulunmadığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

14. Başvurucu, anılan ret kararına karşı karar düzeltme talebinde bulunmuştur. AYİM, 9/10/2012 tarih ve E.2012/1290, K.2012/1031 sayılı kararla başvurucunun bu talebini reddetmiş ve bu şekilde başvuru yolları tüketilmiştir. Buna ilişkin karar başvurucu vekiline 19/10/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

15. 31/1/2013 tarih ve 6413 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu'nun 45. maddesinin (6) numaralı fıkrasının (c) bendi ile yürürlükten kaldırılmış olan 27/7/1967 tarih ve 926 sayılı Kanun'un 94. maddesinin (b) bendi şöyledir:

"…

b) Disiplinsizlik ve ahlaki durum sebebiyle ayırma:

Disiplinsizlik veya ahlaki durumları sebebiyle Silahlı Kuvvetlerde kalmaları uygun görülmiyen astsubayların hizmet sürelerine bakılmaksızın haklarında T.C. Emekli Sandığı Kanunu hükümleri uygulanır.

…"

16. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesi şöyledir:

"…

(5) Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adlî para cezası ise; mahkemece, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Uzlaşmaya ilişkin hükümler saklıdır. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmamasını ifade eder.

(6) … (Ek cümle: 22/7/2010 - 6008/7 md.) Sanığın kabul etmemesi hâlinde, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmez.

…

(8) Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi halinde sanık, beş yıl süreyle denetim süresine tâbi tutulur. …;

…

(10) Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmediği ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklere uygun davranıldığı takdirde, açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak, davanın düşmesi kararı verilir.

…"

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 13/6/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 14/11/2012 tarih ve 2012/665 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

18. Başvurucu, görev süresince disiplin cezası veya herhangi bir adli ceza ile cezalandırılmadığını, görev safahatının disiplin ve başarılarla dolu olduğunu, hakkında "parada sahtecilik" suçundan verilen mahkûmiyet kararına dair hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiğini, bu karar nedeniyle resen emekliye sevk edilerek TSK'dan ilişiğinin kesildiğini, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının, mahkûmiyet hükmünün hakkında sonuç ifade etmemesi anlamına geldiğini, bu kararın kesin bir sonuç gibi değerlendirilerek resen emekliye sevk edilmesi ile Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında düzenlenen masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmüş, mahrum kaldığı özlük haklarının ödenmesi ve manevi tazminat taleplerinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

19. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi" kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme,… açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

20. Anılan kanuni düzenlemeye göre açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemez olduğuna karar verilebilir. Başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, iddialarının salt kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu, karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret olan ya da temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilecektir.

21. Başvurucu, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair kararın, hakkında verilen mahkûmiyet hükmünün sonuç ifade etmemesi anlamına geldiğini, bu kararın kesin bir sonuç gibi değerlendirilerek resen emekliye sevk edilmesi ile masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

22. Bireysel başvuru incelemesinde, bir ihlal iddiasının Anayasa Mahkemesinin konu bakımından yetki alanına girip girmediğinin tespitinde Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanı esas alınmaktadır (B. No: 2012/1049, § 18, 26/3/2013).

23. Başvurucunun ihlal iddiasına konu olan masumiyet karinesi, Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü, Sözleşme'nin ise 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenmektedir.

24. Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

"Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz"

25. Sözleşme'nin 6. maddesinin (2) numaralı fırkası şöyledir:

"Kendisine bir suç isnat edilen herkes, suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar suçsuz sayılır."

26. Masumiyet karinesi, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına alır. Bunun sonucu olarak, kişinin masumiyeti "asıl" olduğundan suçluluğu ispat külfeti iddia makamına ait olup, kimseye suçsuzluğunu ispat mükellefiyeti yüklenemez. Ayrıca hiç kimse, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar yargılama makamları ve kamu otoriteleri tarafından suçlu olarak nitelendirilemez ve suçlu muamelesine tabi tutulamaz.

27. Bu çerçevede, masumiyet karinesi kural olarak, hakkında bir suç isnadı bulunan ve henüz mahkûmiyet kararı verilmemiş kişileri kapsayan bir ilkedir. Suç isnadı mahkûmiyete dönüşen kişiler açısından ise, artık "hakkında suç isnadı olan kişi" statüsünde olmadıkları için masumiyet karinesi iddiasının geçerli bir dayanağı kalmamaktadır. Ancak ceza davasının herhangi bir nedenle düştüğü, belirli bir süre sonra şarta bağlı olarak düşeceği veya sanık hakkında mahkûmiyet hükmü kurulmaksızın davanın ertelendiği durumlarda kişi hakkında masumiyet karinesinin devam ettiğini kabul etmek gerekir. Çünkü bu durumlarda ortada henüz verilmiş bir mahkûmiyet hükmü bulunmamaktadır.

28. Buna karşılık hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen durumlarda sanığın suçlu olduğu konusunda ulaşılmış bir vicdani kanaat bulunmakta ve bu kanaat "kasten yeni bir suç" işlenmemesi şartına bağlı olarak hüküm ifade etmemektedir. Gerçekten, hükmün açıklanmasının geri bırakılması, mahkûmiyet konusunda vicdani kanaate ulaşmış mahkemenin, buna ilişkin hükmü açıklamayı belirli bir süre ertelemesini, bu süre zarfında hükmün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmamasını ve bu süre sonunda kişinin başka suç işlememesi halinde açıklanması geri bırakılan hükmün ortadan kaldırılarak davanın düşmesine karar verilmesini ifade eder.

29. Bu çerçevede, ceza davası dışında fakat ceza davasına konu olan eylemler nedeniyle devam eden idari uyuşmazlıklarda, açıklanması geri bırakılan mahkûmiyet kararına dayanılması masumiyet karinesi ile çelişebilir. Buna karşılık, idari uyuşmazlığın çözümüne esas teşkil etmesi bakımından salt kişinin yargılanmış olmasından ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair karardan söz edilmesi, masumiyet karinesinin ihlal edildiğinden söz edebilmek bakımından yeterli değildir. Bunun için kararın gerekçesinin bütün halinde dikkate alınması ve nihai kararın münhasıran hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen fiillere dayanıp dayanmadığının incelenmesi gerekir.

30. Öte yandan, Ceza Muhakemesi Hukuku ve Disiplin Hukuku farklı kural ve ilkelere tabi disiplinlerdir. Kamu görevlisinin davranışı, suç tanımına uymasının yanı sıra disiplin sorumluluğunu da gerektirebilir. Böyle durumlarda ceza muhakemesi ve disiplin soruşturması ayrı ayrı yürütülür. Ceza muhakemesi sonucunda kişinin isnat edilen eylemi işlemediğine dair hükümler dışında, ceza mahkemesi hükmü disiplin makamları açısından doğrudan bağlayıcı değildir.

31. Bireysel başvuruya konu olan AYİM kararının gerekçesi şöyledir:

"... davacının almış olduğu disiplin cezaları, sicil üstlerince hakkında not düşülen menfi kanaatler, aşırı borçlanmaları ve yargılanmasına, mahkumiyetine neden olan suçun vasıf ve mahiyeti dikkate alındığında; dava konusu işlemin sebep unsurunun maddi gerçeklik ile uyumlu olduğu; davacının disiplin durumunun, TSK'nin güvenilirliğini sarsacak derecede kötü nitelik arz ettiği ve hizmetin gerektirdiği şekilde tavır ve hareketler sergilemediği; idarenin, dava konusu işlemi tesis ederken, takdir yetkisini kişi yararı ile kamu yararı arasındaki dengeyi gözeterek, ölçülü ve nesnel olarak kullandığı; davalı idarece, davacının sabit görülen disiplinsizlik eylemleri ve yargılamaya konu fiilleri nedeniyle işlem tesis etmesinde herhangi bir hukuka aykırılığın bulunmadığı; sonuç olarak davacı hakkında 'Silahlı Kuvvetlerde Kalması Uygun Değildir' sicil belgesi düzenlenmesi işlemi ve bu sicil belgesine istinaden Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nun 94/b ve Astsubay Sicil Yönetmeliği'nin 60 ve 61'inci maddeleri kapsamında ayırma işlemi tesis edilmesinde takdir yetkisinin ölçülü ve objektif olarak kullanıldığı ve anılan işlemlerde hukuka aykırı herhangi bir yön bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

…”

32. Görüldüğü üzere AYİM kararında, uygulanan disiplin işleminin hukuka uygun olduğu sonucuna ulaşılırken, ceza davasının sonucundan bağımsız olarak ve diğer nedenlerle birlikte ortaya çıkan disiplin durumu dikkate alınarak işlem tesis edildiğine vurgu yapılmaktadır. AYİM kararında yer alan “yargılanmasına, mahkumiyetine neden olan suçun vasıf ve mahiyeti dikkate alındığında” ifadesi Mahkemenin ceza davasının sonucuna değil, sadece yargılanmasına neden olan suçun vasıf ve mahiyeti ile davacının disiplin durumuna atıf yaptığını göstermektedir. Bu çerçevede gerekçenin bütünü dikkate alındığında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair karar, AYİM kararının dayanağı olmadığından, Mahkemenin ulaştığı sonuç bakımından masumiyet karinesine yönelik bir müdahale olmadığı açıktır.

33. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun iddiaları çerçevesinde masumiyet karinesinin ihlal edilmediğinin açık olduğu anlaşılan başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “açıkça dayanaktan yoksun olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, “açıkça dayanaktan yoksun olması” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 13/6/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ARMAĞAN ÇAĞLAYAN

B. No: 2013/33 | Karar tarihi: 13.06.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/33

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ARMAĞAN ÇAĞLAYAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/33)

Karar Tarihi: 13/6/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör : Muharrem İlhan KOÇ

Başvurucu : Armağan ÇAĞLAYAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, satış vaadi sözleşmesiyle satın aldığı taşınmazların tapu kayıtlarının iptali ve Devlet ormanı olarak tapulama dışı bırakılması kararlarıyla sonuçlanan yargılamalara ilişkin olarak, yargılamanın yenilenmesi talebiyle açtığı davaların reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkı ve hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 28/12/2012 tarihinde Karşıyaka 1. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde belirlenen eksiklikler tamamlatılmış, başvurucunun 2013/34-35-36-37-38 numaralı başvuruları bağlantı olması ve talep nedeniyle 2013/33 numaralı başvuru dosyasında birleştirilmiş ve Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, İzmir ili, Karşıyaka ilçesi, Yamanlar köyünde bulunan taşınmazları satın almak amacıyla bu taşınmazların malikleri ile 1971 yılında noterde satış vaadi sözleşmesi yapmıştır.

6. Bu taşınmazların anılan sözleşme kapsamında tapu sicilinde başvurucu adına tescili gerçekleşmeden, orman sınırları içinde kaldığı iddiasıyla orman idaresince taşınmazların malikleri aleyhine tapu kayıtlarının iptali ve orman vasfıyla tescili talebiyle Karşıyaka 2. Asliye Hukuk Mahkemesine davalar açılmıştır.

7. Bu davalarda Karşıyaka 2. Asliye Hukuk Mahkemesi, 26/12/1980 tarih ve E.1979/206, K.1980/942 sayılı, 26/12/1980 tarih ve E.1979/209, K.1980/945 sayılı, 26/12/1980 tarih ve E.1979/207, K.1980/943 sayılı, 26/12/1980 tarih ve E.1979/208, K.1980/944 sayılı, 26/12/1980 tarih ve E.1979/210, K.1980/946 sayılı ve 17/7/1981 tarih ve E.1981/42, K.1981/543 sayılı kararlarla taşınmazların tapu kayıtlarının iptaline ve Devlet ormanı olarak tapulama dışı bırakılmasına karar vermiştir. Bu kararlar temyiz incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

8. Başvurucunun, anılan yargılamalara ilişkin olarak düzenlenen bilirkişi raporlarının gerçeğe aykırı olduğu iddiasıyla yaptığı başvuru üzerine, İzmir Orman Bölge Müdürlüğü 16/9/2009 tarih ve 6443-13238 sayılı yazıyla, taşınmazların bir kısmının orman sınırları dışında kaldığını ancak kesinleşmiş mahkeme kararları olması nedeniyle yapılacak bir işlem olmadığını, ancak yargılamanın yenilenmesi yoluna gidebileceğini başvurucuya bildirmiştir.

9. Başvurucu taşınmazların tapu kayıtlarının iptaline ve Devlet ormanı olarak tapulama dışı bırakılması kararlarına ilişkin olarak, bilirkişi raporlarının gerçeğe aykırı olduğu iddiasıyla Karşıyaka 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde yargılamanın yenilenmesi talebiyle davalar açmıştır. Mahkeme 22/9/2010 tarih ve E.2010/15, K.2010/379 sayılı, 22/9/2010 tarih ve E.2010/12, K.2010/377 sayılı, 22/9/2010 tarih ve E.2010/14, K.2010/375 sayılı, 22/9/2010 tarih ve E.2010/14, K.2010/375 sayılı, 22/9/2010 tarih ve E.2010/10, K.2010/378 sayılı ve 22/9/2010 tarih ve E.2010/11, K.2010/376 sayılı kararlarla, başvurucunun yenilenmesini talep ettiği yargılamalarda taraf olmadığı gerekçesiyle davaları reddetmiştir.

10. Bu kararlar Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin 7/6/2012 tarih ve E.2011/11271, K.2012/8707 sayılı, 7/6/2012 tarih ve E.2011/11074, K.2012/8709 sayılı, 7/6/2012 tarih ve E.2011/11075, K.2012/8706 sayılı, 7/6/2012 tarih ve E.2011/11268, K.2012/8711 sayılı, 7/6/2012 tarih ve E.2011/11269, K.2012/8710 sayılı ve 7/6/2012 tarih ve E.2011/11270, K.2012/8704 sayılı ilamlarıyla onanmış, karar düzeltme talepleri aynı dairenin 19/11/2012 tarihli ilamlarıyla reddedilmiştir

B. İlgili Hukuk

11. 17/02/1926 tarih ve 743 sayılı (mülga) Türk Medeni Kanunu’nun 633. maddesinin birinci fıkrası, 22/11/2001 tarih ve 4271 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 705. maddesinin birinci fıkrası, 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 376. ve geçici 3. maddesi.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 13/6/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvuruculaların 28/12/2012 tarih ve 2013/33 numaralı bireysel başvuruları incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

13. Başvurucu, satış vaadi sözleşmesiyle aldığı taşınmazların, malikleri aleyhine açılan davalar sonucunda orman sınırları içinde olduğu gerekçesiyle tapu kayıtlarının iptal edildiğini ve Devlet ormanı olarak tapulama dışı bırakıldığını, bu yargılamalar sırasında düzenlenen bilirkişi raporlarının gerçeğe aykırı olduğunu, sonrasında bu yerlerin orman sınırları dışında kaldığının ilgili orman idaresi tarafından bildirilmesi üzerine yargılamanın yenilenmesi talebiyle açtığı davaların reddedildiğini belirterek, Anayasa'nın 35. ve 36. maddelerinde tanımlanan mülkiyet hakkı ve hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Mülkiyet Hakkının İhlali Yönünden

14. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

15. Anılan kanun hükmü uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup, Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilecektir.

16. Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir.

17. Somut olayda başvurucu, tarafı olmadığı yargılamalarda hükme esas alınan bilirkişi raporlarının gerçeğe aykırı olduğunu belirterek, yargılama konusu taşınmazları satış vaadi sözleşmesiyle satın alan kişi olarak yargılamaların yenilenmesi talebiyle Karşıyaka 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde davalar açmıştır.

18. 743 sayılı (mülga) Türk Medeni Kanunu'nun 633. maddesinin birinci fıkrası ve yürürlükte olan 4271 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 705. maddesinin birinci fıkrasında taşınmaz mülkiyetinin kazanılmasının tescille olacağı hükmü yer almaktadır. Başvurucunun hak iddia ettiği ve satış vaadi sözleşmesine konu taşınmazlar tapuda adına tescil edilmemiştir. Bu taşınmazlara ilişkin davalarda başvurucu malik olmaması nedeniyle taraf olarak yer almamıştır.

19. Yargılamanın yenilenmesi talebine konu Karşıyaka 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin 26/12/1980 tarih ve E.1979/206, K.1980/942 sayılı, E.1979/209, K.1980/945 sayılı, E.1979/207, K.1980/943 sayılı, E.1979/208, K.1980/944 sayılı, E.1979/210, K.1980/946 sayılı ve 17/7/1981 tarih ve E.1981/42, K.1981/543 sayılı kararları, temyiz incelemesinden geçerek, yargılamanın yenilenmesi davasının açıldığı 15/2/2010 tarihinden önce kesinleşmiştir. Bu nedenle başvuru, zaman bakımından Anayasa Mahkemesinin yetkisi dışında kalmaktadır.

20. Açıklanan nedenlerle, taşınmazların tapu kayıtlarının iptaline ve Devlet ormanı olarak tapulama dışı bırakılmasına dair kararların 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş olduğu

anlaşıldığından başvurunun mülkiyet hakkının ihlali iddiasına ilişkin bölümünün, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Adil Yargılanma Hakkının İhlali Yönünden

21. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

22. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, ... açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

23. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır.

24. Anılan kurallar uyarınca, ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Anayasa'da yer alan hak ve özgürlükler ihlal edilmediği sürece ya da açıkça keyfilik içermedikçe derece mahkemelerinin kararlarındaki maddi ve hukuki hatalar da bireysel başvuru incelemesinde ele alınamaz. Bu çerçevede, derece mahkemelerinin delilleri takdirinde açıkça keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesinin bu takdire müdahalesi söz konusu olamaz.

25. Başvuru konusu olayda, satış vaadi sözleşmesine konu taşınmazların tapu kayıtlarının iptaline karar verilen davalarda taraf olmayan başvurucu, yargılamanın yenilenmesi talebiyle açtığı davalarının reddedilmesinin hukuka aykırı olduğunu ileri sürmektedir. Temyiz incelemesi sonunda, davanın taraflarından birisinin alacaklılarının veya aleyhine hüküm verilen tarafın yerine geçenlerin, ancak borçluları veya yerine geçmiş oldukları kimselerin aralarında anlaşarak, kendilerine karşı hile yapmaları nedeniyle hükmün iptalini isteyebilecekleri,"...kesinleşmiş mahkeme kararının taraflarından kaynaklanan bir hilenin bulunduğu, yargılamanın yenilenmesini isteyen Armağan Çağlayan tarafından ileri sürülmediği gibi, dosyada böyle bir hileye delalet edecek delile de rastlanmadığı, bu nedenle Armağan Çağlayan'ın yargılamanın yenilenmesini isteyebilmesi için gerekli şartların oluşmadığı... " belirtilerek ilk derece mahkemesi kararlarının Yargıtayca onandığı anlaşılmaktadır.

26. Ayrıca başvurucuya, yargılama konusu bir kısım taşınmazların orman sınırları dışında kaldığını ancak kesinleşmiş mahkeme kararları olması nedeniyle başvurusu kapsamında yapılacak bir işlem olmadığını, ancak yargılamanın yenilenmesi yoluna gidebileceğini bildiren orman idaresi, başvurucu tarafından yargılamanın yenilenmesi talebiyle açılan davalarda, kesinleşmiş hükümlere ilişkin yargılamalarda taraf olmayan başvurucunun davalarının reddine karar verilmesini talep etmiştir.

27. Yargılama derece mahkemeleri tarafından usul şartlarına ve hukuka uygun olarak gerçekleştirilmiş olup, başvurucu kendi delillerini ve iddialarını sunma fırsatını bulmuş ve

bunlar anılan mahkemeler tarafından gereği gibi değerlendirilmiştir.

28. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun hak arama hürriyetinin ihlali kapsamındaki iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu, derece mahkemesi kararlarının bariz bir şekilde keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun bu bölümünün, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

A. Başvurunun,

1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiaları içeren bölümünün "zaman bakımından yetkisizlik",

2. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiaları içeren bölümünün "açıkça dayanaktan yoksun olması",

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına,

13/6/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

MARDİN SÜRYANİ KATOLİK KİLİSESİ VAKFI

B. No: 2013/757 | Karar tarihi: 13.06.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/757

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MARDİN SÜRYANİ KATOLİK KİLİSESİ VAKFI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/757)

Karar Tarihi: 13/6/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör : Selami ER

Başvurucu : Mardin Süryani Katolik Kilisesi Vakfı

Temsilcisi : Fuat ÇÖLLÜ

Vekili : Av. İbrahim ÖZDİLER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, daha önce maliki olduğu, kilise ve patrikhane olarak kullanılan taşınmazın bir bölümünün 1987 yılında yapılan kadastro çalışması sonucunda Hazine adına tescil edilmesinin ardından 2009 yılında açtığı tapu tescil ve iptal davasının reddedilmesi nedeniyle din ve vicdan hürriyeti, hak arama hürriyeti ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 24/1/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 20/2/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi

İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu Mardin Süryani Katolik Kilisesi Vakfı 5/6/1935 tarih ve 2762 sayılı mülga Vakıflar Kanunu uyarınca tüzel kişilik kazanmış olup, bu statüsü 2/2/2008 tarih ve 5737 sayılı Vakıflar Kanunu ile devam etmekte olan bir cemaat vakfıdır.

6. Başvurucu, 2762 sayılı Kanunun Geçici 1. maddesi uyarınca vakıf mülkiyetinde olan taşınmazlar için gerekli bildirimi (1936 Beyannamesi) yapmıştır. 1895 yılında yaptırılan başvuruya konu Meryem Ana Kilisesi ve müştemilatı ile Patrikhane binası, bildirilen taşınmazlar arasındadır. Mezkûr taşınmaz 24/12/1963 tarihli tapu senediyle toplam 2.293,95 m2 olarak başvurucu adına tescil edilmiştir.

7. Sözkonusu taşınmazın Patrikhane bölümünün Kültür Bakanlığı tarafından müze olarak kullanılması amacıyla Mardin Valiliği İl İdare Kurulunca 8/8/1979 tarihinde kamulaştırılması kararı alınmıştır.

8. Başvurucu tarafından kamulaştırma kararına karşı iptal davası açılmış, Danıştay 6. Dairesinin E.1979/4598, K.1981/2821 sayılı kararıyla davanın reddine karar verilmiş ve 1981 yılında kamulaştırma kararı kesinleşmiştir.

9. Kamulaştırma sonrasında birbirinden duvar ile ayrılan Patrikhane binasının 1282 m2'si müze olarak Hazine adına, 1011,95 m2'lik kısım ise kilise olarak tapu siciline tescil edilmiştir.

10. Mardin Kadastro İl Müdürlüğünce yapılan kadastro çalışması sonucunda başvurucuya ait kilise 812 m2 olarak başvurucu adına, patrikhane binası ise 1091 m2 olarak Hazine adına tespit edilmiş ve iki aylık ilan süresinde itiraz edilmediği için 14/3/1988 tarihinde kadastro işlemleri kesinleşerek tapu siciline tescil edilmiştir.

11. Başvurucu 12/1/2011 tarihinde, kilisenin ibadet bölümüne dâhil olup, kilise ile patrikhane binası arasındaki duvarın kilise kısmında kalan ve kilisenin bayan cemaatin kiliseye giriş yaptığı, kilise korosunun kıyafetlerini giydiği, ilahilerin okunduğu ve din adamlarının inzivaya çekildikleri 199,95 m2 alanın kadastro uygulaması sırasında sınırların yanlış değerlendirilmesi sonucu Hazine adına tescil edildiği gerekçesiyle kendi adına tescili talebiyle dava açmıştır.

12. Başvurucunun bu talebi, Mardin 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 8/3/2012 tarih ve E.2011/24, K.2012/145 sayılı kararıyla, 21/6/1987 tarih ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 12. maddesinde yer alan 10 yıllık hak düşürücü süre geçtiği gerekçesiyle reddedilmiş; başvurucu bu kararı temyiz etmiştir.

13. Temyiz başvurusunu inceleyen Yargıtay 16. Hukuk Dairesi 13/11/2012 tarih ve E.2012/5765, K.2012/9341 sayılı kararıyla kadastro işleminin kesinleştiği tarih, dava tarihi ile vakfın niteliği ve davacı vakfın dayandığı tapu kaydında yazılı şerhe göre 3402 sayılı Kanun'un ek 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının uygulama imkânı bulunmadığı gerekçesiyle yerel mahkeme kararını onamıştır.

B. İlgili Hukuk

14. 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun "Kadastro tutanaklarının kesinleşmesi ve hak düşürücü süre" başlıklı 12. maddesi şöyledir:

"30 günlük ilan süresi geçtikten sonra, dava açılmayan kadastro tutanaklarına ait sınırlandırma ve tespitler kesinleşir.

Kadastro müdürü tarafından onaylanarak kesinleşen tutanaklar ile kadastro mahkemesinin kesinleşmiş kararları; kesinleşme tarihleri tescil tarihi olarak gösterilmek suretiyle en geç 3 ay içinde tapu kütüklerine kaydedilir.

Bu tutanaklarda belirtilen haklara, sınırlandırma ve tespitlere ait tutanakların kesinleştiği tarihten itibaren on yıl geçtikten sonra, kadastrodan önceki hukuki sebeplere dayanarak itiraz olunamaz ve dava açılamaz.(iptal cümle: Anayasa Mah.12.5.2011 Tarih ve 2009/31 E. 2011/77 K. s.k.) Kadastrosu tamamlanan çalışma alanı içerisinde kalan eski tapu kayıtları, işleme tabi kayıt niteliğini kaybederler. Bu kayıtlara dayanılarak kadastro ve tapu sicil müdürlüklerinde işlem yapılamaz.

Kesinleşmemiş tutanaklar herhangi bir nedenle tapuya tescil edilmişse, iddia ve taşınmazın niteliğine bakılmaksızın, taşınmazı tescil tarihinden itibaren 20 yıl müddetle malik sıfatıyla zilyetliğinde bulunduranlar ile bunların akdi ve kanuni halefleri açılmış ve açılacak olan davalarda medeni kanunun tapuya itimat prensibinden yararlanırlar."

15. 3402 sayılı Kanun'a 22/5/2005 tarih ve 5304 sayılı Kanun ile eklenen "Sayısallaştırma" başlıklı ek 1. madde şöyledir:

"Kadastro veya tapulama haritaları, arazi kontrolü yapılmak suretiyle sayısal hale getirilir. Yapılan çalışmaların sonucu, 11 inci maddeye göre ilân edilir ve ilân süresi içerisinde dava açılmayan taşınmaz malların kayıtlarında gerekli düzeltme yapılır.

Tapu kayıtlarında icareteyn veya mukataalı olduğuna dair vakıf şerhi bulunan taşınmazlarda 12 nci maddenin 3 üncü fıkra hükümleri uygulanmaz."

16. 5737 sayılı Kanun'a 22/8/2011 tarih ve 651 sayılı KHK ile eklenen Geçici 11. madde şöyledir:

"Cemaat vakıflarının;

a) 1936 Beyannamesinde kayıtlı olup malik hanesi açık olan taşınmazları,

b) 1936 Beyannamesinde kayıtlı olup kamulaştırma, satış ve trampa dışındaki nedenlerle Hazine, Vakıflar Genel Müdürlüğü, belediye ve il özel idaresi adına kayıtlı taşınmazları,

c) 1936 Beyannamesinde kayıtlı olup kamu kurumları adına tescilli olan mezarlıkları ve çeşmeleri,

tapu kayıtlarındaki hak ve mükellefiyetleri ile birlikte bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren oniki ay içinde müracaat edilmesi halinde, Meclisin olumlu kararından sonra, ilgili tapu sicil müdürlüklerince cemaat vakıfları adına tescil edilir.

Cemaat vakıfları tarafından satın alınmış veya cemaat vakıflarına vasiyet edildiği veya bağışlandığı halde, mal edinememe gerekçesiyle Hazine veya Genel Müdürlük adına tapuda kayıt edilen taşınmazlardan üçüncü şahıslar adına kayıtlı olanların Maliye Bakanlığınca tespit edilen rayiç değeri Hazine veya Genel Müdürlük tarafından ödenir.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 13/6/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 24/1/2013 tarih ve 2012/757 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

18. Başvurucu, daha önce maliki olduğu, kilise ve patrikhane olarak kullanılan taşınmazın patrikhane bölümünün 1981 yılında kesinleşen kamulaştırma işlemiyle Hazine adına tescil edildiğini, 1987 yılında yapılan kadastro çalışmasında kilise tarafında kalan, kamulaştırma kapsamında olmayan ve ibadete tahsis edilmesi gereken yaklaşık 200 m2 alanın da sınırlarının yanlış tespit edilmesi sonucu Hazine adına tescil edildiğini, bahsedilen taşınmaz bölümünün kendi adına tescili amacıyla 2011 yılında açtığı davanın hak düşürücü süre gerekçesiyle reddedildiğini, benzer durumda olan vakıflar için hak düşürücü sürenin uygulanmayacağına dair yargı kararları olduğunu, bu sebeplerle din ve vicdan hürriyeti, hak arama hürriyeti ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

19. Anayasa’nın 148. maddesi şöyledir:

Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.

Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.”

20. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un “Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi” kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, … açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.”

21. 6216 sayılı Kanun’un “Esas hakkındaki inceleme” kenar başlıklı 49. maddesinin (6) numaralı fıkrası şöyledir:

“Bölümlerin, bir mahkeme kararına karşı yapılan bireysel başvurulara ilişkin incelemeleri, bir temel hakkın ihlal edilip edilmediği ve bu ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağının belirlenmesi ile sınırlıdır. Bölümlerce kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.”

22. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun “Hukukun uygulanması” kenar başlıklı 33. maddesi şöyledir:

“Hâkim, Türk hukukunu resen uygular.”

23. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun’un 49. maddesinin (6) numaralı fıkrasında, bireysel başvurulara ilişkin incelemelerde kanun yolunda gözetilmesi gereken hususların incelemeye tabi tutulamayacağı, 6216 sayılı Kanun’un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir.

1- Hak Arama Hürriyeti ve Mülkiyet Hakkı Yönünden İnceleme

24. Bir anayasal hakkın ihlali iddiası içermeyen, yalnızca derece mahkemelerinin kararlarının yeniden incelenmesi talep edilen başvuruların açıkça dayanaktan yoksun ve Anayasa ve Kanun tarafından Mahkemenin yetkisi kapsamı dışında bırakılan hususlara ilişkin olduğu açıktır. (B. No: 2012/1056 § 34, 16/4/2013)

25. Bahsedilen kurallar uyarınca, derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış olayların sübutu, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Anayasa'da yer alan hak ve özgürlükler ihlal edilmediği sürece ve açıkça keyfilik içermedikçe derece mahkemelerinin kararlarındaki maddi ve hukuki hatalar da bireysel başvuru incelemesinde ele alınamaz. Bu çerçevede, derece mahkemelerinin delilleri takdirinde açıkça keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesinin bu takdire müdahalesi söz konusu olamaz. (B. No: 2012/1027, § 26, 12/2/2013)

26. Hukukun genel ilkelerinden biri hukuk güvenliği prensibidir. Bu ilke, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmelerini, devletin de hukuki düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. (B. No: 2012/51, § 18, 25/12/2012)

27. Belli bir hakkın mahkemede ileri sürülebilmesi ya da hak arama hürriyeti kapsamında bir davanın açılabilmesi için öngörülecek süreler hukuk güvenliği ilkesi gereği olup, adil yargılama hakkının ihlali olarak değerlendirilemez. Anılan süreler, mahkemelerin zamanın geçmesi nedeniyle güvenilirliği kalmayan, eksik ya da ulaşılması zor kanıtlara dayanarak uzak geçmişte meydana gelmiş olaylar hakkında karar vermelerini istemekle oluşabilecek adaletsizliklerin önüne geçmek ve hukuk güvenliğini sağlamak gibi önemli ve meşru amaçlara hizmet ederler. Süre sınırlaması getiren bu müdahaleler, devletin takdir yetkisi içinde olup, ulaşılmak istenen meşru amaçla orantılı oldukça ve hakkın özünü zedelemedikçe Anayasa'da yer alan hak arama hürriyetini engellemiş sayılmazlar. (AİHM, Stubbings ve Diğerleri, 22083/93; 22095/93 § 51, 22/10/1996)

28. Başvuruya konu olayda kadastro çalışması 1988 yılında kesinleşmiş, başvurucu bu tarihten 23 sene sonra kadastro tespitinde hata olduğunu ileri sürerek Asliye Hukuk Mahkemesi önünde dava açmıştır. Başvurucu kadastro işleminden ne zaman haberdar olduğunu belirtmediği gibi, geçen 23 sene içinde neden başvuru yollarını kullanmadığına dair bir açıklama da yapmamış, bunun yerine kendisiyle benzer durumda olan vakıflar için hak düşürücü sürenin farklı uygulandığı mahkeme kararlarından bahisle hak düşürücü sürenin kendisi için uygulanmaması gerektiğini ileri sürmüştür.

29. Başvurucu uyuşmazlığa konu taşınmaz bölümüyle ilgili mülkiyet hakkının varlığını gösteren tapu sicili gibi belgeye bağlı somut bir delil sunmamıştır. Başvurucunun mülkiyet hakkıyla ilgili iddiası ilk derece mahkemesinin davayı esastan görüşmeye açması halinde ileri sürülebilecek nitelikte ve mahkemenin kadastro işlemini incelemesine bağlı bir iddiadır. Somut olayda mahkeme, uyuşmazlığın esasına girerek karar vermemiş, hak düşürücü süre nedeniyle davayı reddetmiştir.

30. Bu durumda başvurucunun iddiasının özünün derece mahkemelerince dava konusu uyuşmazlığa ilişkin hak düşürücü sürenin yorumlanmasında isabet olmadığı ve esas itibariyle yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

31. 6100 sayılı Kanun'un 33. maddesi gereği hukukun uygulanması ve yorumlanması

hâkimin resen gözeteceği bir husustur. Bu kapsamda hak düşürücü sürenin dava konusu uyuşmazlıkta uygulanması da hâkimin takdir yetkisi içinde ve kanunun açık hükmü karşısında beklenmesi gereken bir sonuçtur. Derece mahkemelerinin kararlarında hak düşürücü sürenin uygulanması konusunda açıkça keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesinin bu takdire müdahalesi söz konusu olamaz.

32. Bununla birlikte başvurucunun dile getirdiği yargı kararları incelendiğinde uyuşmazlık konularının 1936 Beyannamesinde kayıtlı olup kamulaştırma, satış ve trampa dışındaki nedenlerle Hazine, Vakıflar Genel Müdürlüğü, belediye ve il özel idaresi adına kayıtlı taşınmazlarla ilgili olduğu ve 5737 sayılı Kanun'un geçici 11. maddesi uyarınca bu taşınmazların eski maliki olan vakıflara, taşınmazları tekrar kendi adlarına tescil ettirmek için Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıllık yeni başvuru süresi tanındığı, mahkemelerin bu nedenle 10 yıllık hak düşürücü süreyi dikkate almadığı anlaşılmaktadır. İhtilafa konu taşınmazın mülkiyeti kamulaştırılmak suretiyle Hazineye geçtiğinden mülkiyetin Hazineye geçiş işleminin 5737 sayılı Kanun kapsamında olmadığı açıktır.

33. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun hak arama hürriyeti ve mülkiyet hakkına ilişkin iddialarının kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu, derece mahkemesi kararlarının bariz bir şekilde keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2- Din ve Vicdan Hürriyeti Yönünden İnceleme

34. Başvurucu, din ve vicdan hürriyetinin ihlal edildiği iddiasıyla ilgi olarak hatalı kadastro uygulaması nedeniyle kiliseye ait olması gereken taşınmaz bölümünün Hazine adına tescil edildiğini ileri sürmektedir. Başvurucu bunun dışında din ve vicdan hürriyetini engelleyen bir kamu gücü kullanımından bahsetmemektedir. Öte yandan başvurucuya ait 812 m2 alanla birlikte Hazine adına tescilli 199,95 m2'lik alan Mardin Süryani Katolik Kilisesi tarafından dini ayin ve törenler için kullanılmakta olup, başvurucu bunun engellendiğine dair bir iddia da ileri sürmemektedir. Bu durumda din ve vicdan hürriyeti açısından bir ihlalin olmadığı açıktır.

35. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun din ve vicdan hürriyetine ilişkin iddialarına yönelik bir ihlalin olmadığı anlaşıldığından, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 13/6/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

İBRAHİM ATAŞ

B. No: 2013/1235 | Karar tarihi: 13.06.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/1235

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İBRAHİM ATAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/1235)

Karar Tarihi: 13/6/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Mehmet ERTEN

Zehra Ayla PERKTAŞ

Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Raportör : Selami TURABİ

Başvurucu : İbrahim ATAŞ

Vekili : Av. Mesut BEŞTAŞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek suçundan yargılandığı Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesinin uyarlama davasında, mahkemenin, indirim sebeplerindeki takdir yetkisini, yeterli gerekçeye dayanmadan üst sınır yerine alt sınırdan kullanması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 7/1/2013 tarihinde Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 11/6/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek suçu nedeniyle hakkında açılan ve Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesinde görülen kamu davasında 13/12/2007 tarih ve E.2006/128, K.2007/464 sayılı kararla başvurucu 6 yıl 3 ay hapis cezasına mahkum edilmiştir.

6. Başvurucunun temyizi üzerine Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 31/5/2012 tarih ve E.2009/13445, K.2012/7148 sayılı ilamıyla Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesinin kararı onanmış ve karar aynı tarihte kesinleşmiştir.

7. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı, 4/7/2012 tarih ve 6352 sayılı Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun'un 85. maddesiyle 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 220. maddesinin (6) numaralı fıkrasında yapılan değişiklerin lehe hükümler içermesi nedeniyle hükümlü hakkında verilen cezanın yeniden değerlendirilmesi talebinde bulunmuştur.

8. Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesi, 14/9/2012 tarih ve E.2006/128, K.2007/464 sayılı Ek Kararı ile yeniden değerlendirme yaparak anılan Kanun hükümleri uyarınca örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek suçundan verdiği önceki mahkumiyet kararını iptal ederek yeniden hüküm kurmuş ve atılı suçtan dolayı yasada öngörülen takdiri indirimi 1/6 oranında uygulayarak neticeten başvurucuyu 5 yıl 2 ay 15 gün hapis cezasına mahkûm etmiştir.

9. Kararın gerekçesinin ilgili bölümü şöyledir:

"…

Suç ve Cezada kanunilik ilkesinin gereği olarak, hükümlüler hakkındaki cezadan indirim yapılması için gerekli koşulların kanunda sayılması gerekir. Ancak kanun koyucu tarafından 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 220/6. Maddesinin ikinci cümlesindeki takdiri indirim düzenlemesi yapılırken, indirim koşulları sayılmamıştır. Bu durumda kanun koyucu hakime, indirim oranının belirlenmesinde olayı ve suçluyu hukuki normları kıstas alarak adil ve insaflı bir oranın tespitinde özgür bırakmıştır.

Buna göre mahkememizce; suçun işleniş biçimi, suçun işlendiği yer ve zaman, meydana gelen zarar ve tehlikenin ağırlığı, suçun işlenmesinde kullanılan araç, suç konusunun önem ve değeri, failin kusurunun ağırlığı kıstasları dikkate alınarak indirim oranı tespit edilmiştir.

Hükümlülerin, cezalandırılmasına konu edilen silahlı terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek eylemi sırasında; güvenlik görevlilerine taş attıklarının anlaşıldığı, bu nedenle suçun işleniş biçimi, suçun işlendiği yer ve zaman, meydana gelen tehlikenin ağırlığı, suçun işlenmesinde kullanılan araç, failin kusurunun ağırlığı kıstasları dikkate alınarak verilen cezadan takdiren 1/6 oranında indirim yapılmıştır."

10. Başvurucu, TCK'nın 220. maddesinin (6) numaralı fıkrasında hâkime tanınan takdir yetkinin gerekçesiz ve keyfi kullanıldığı iddiası ile anılan karara itiraz etmiş, Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesi, 1/11/2012 tarih ve 2012/881 Değişik İş sayılı kararı ile Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesinin kararının usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle itirazın

reddine karar vermiştir.

11. Ret kararının gerekçesi şöyledir:

"...

Yukarda sayılan yasal düzenlemeler ve kanun koyucunun indirim oranının belirlenmesinde hakime tanıdığı takdir yetkisi göz önüne alınarak, hükümlüler ... İbrahim ATAŞ hakkında 6352 sayılı yasa gereğince verilen Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesi, 14/9/2012 tarih ve E.2006/128, K.2007/464 karar sayılı ek kararının usul ve yasaya uygun olduğu sonuç ve kanaatine varılarak itirazın reddine karar verilmiştir."

12. Ret kararı başvurucuya 7/12/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

13. TCK'nın "Silahlı örgüt" kenar başlıklı 314. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Bu kısmın dördüncü ve beşinci bölümlerinde yer alan suçları işlemek amacıyla, silâhlı örgüt kuran veya yöneten kişi, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Birinci fıkrada tanımlanan örgüte üye olanlara, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir."

14. TCK'nın "Suç işlemek amacıyla örgüt kurma" kenar başlıklı 220. maddesinin (6) ve (7) numaralı fıkraları şöyledir:

"(6) Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca örgüte üye olmak suçundan da cezalandırılır. Örgüte üye olmak suçundan dolayı verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir.

(7) Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır. Örgüt üyeliğinden dolayı verilecek ceza, yapılan yardımın niteliğine göre üçte birine kadar indirilebilir."

15. TCK'nın "Cezanın belirlenmesi" kenar başlıklı 61. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1)Hâkim, somut olayda;

a) Suçun işleniş biçimini,

b) Suçun işlenmesinde kullanılan araçları,

c) Suçun işlendiği zaman ve yeri,

d) Suçun konusunun önem ve değerini,

e) Meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığını,

f) Failin kast veya taksire dayalı kusurunun ağırlığını,

g) Failin güttüğü amaç ve saiki,

Göz önünde bulundurarak, işlenen suçun kanunî tanımında öngörülen cezanın alt ve üst sınırı arasında temel cezayı belirler."

16. TCK'nın "Takdiri indirim nedenleri" kenar başlıklı 62. maddesinin (2) numaralı fıkrası

şöyledir:

“(2)Takdiri indirim nedeni olarak, failin geçmişi, sosyal ilişkileri, fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki davranışları, cezanın failin geleceği üzerindeki olası etkileri gibi hususlar göz önünde bulundurulabilir. Takdiri indirim nedenleri kararda gösterilir.”

17. 23/3/2005 tarih ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun’un 8. maddesi, 4/12/2004 tarih 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 267 ila 271. maddeleri, TCK’nın 314. ve 220. maddesi, 6352 sayılı Kanun’un 85. maddesi.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Mahkemenin 13/6/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 7/1/2013 tarih ve 2013/1235 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

19. Başvurucu, terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek suçundan yargılandığı Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesinin 2006/128 esas sayılı uyarlama davasında, mahkemenin indirim sebeplerindeki takdir yetkisini kullanırken üst sınır olan 1/3 yerine alt sınır olan 1/6 üzerinden indirim yaparken yeterli gerekçeye dayanmadığını, kalıp ifadeler kullandığını, takdir yetkisinin kullanılması sırasında somut dosyada yer alan sanığın şahsi hallerini dikkate alıp cezayı kişiselleştirmediğini belirterek Anayasa’nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, yeniden yargılanma ve tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

20. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

21. Anayasa’nın 141. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

“Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.”

22. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un “Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi” kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, … açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.”

23. Anılan kurallar uyarınca, ilke olarak mahkeme kararlarının gerekçeli olması, adil yargılanma hakkının bir gereğidir. Derece mahkemeleri, dava konusu maddi olay ve olguların kanıtlanmasını, delillerin değerlendirilmesini, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardığı sonucu, sonuca varılmasında kullandığı takdir yetkisinin sebeplerini makul bir şekilde gerekçelendirmek zorundadır. Bu gerekçelerin oluşturulmasında açıkça bir keyfilik görüntüsünün olmaması ve makul bir biçimde gerekçe gösterilmesi hâlinde adil yargılanma hakkının ihlalinden söz edilemez.

24. Makul gerekçe; davaya konu olay ve olguların mahkemece nasıl nitelendirildiğini, kurulan hükmün hangi nedenlere ve hukuksal düzenlemelere dayandırıldığını ortaya koyacak, olay ve olgular ile hüküm arasındaki bağlantıyı gösterecek nitelikte olmalıdır. Zira tarafların o dava yönünden, hukuk düzenince hangi nedenle haklı veya haksız görüldüklerini

anlayıp değerlendirebilmeleri için ortada usulüne uygun şekilde oluşturulmuş, hükmün hangi nedenle o içerik ve kapsamda verildiğini gösteren, ifadeleri özenle seçilmiş ve kuşkuya yer vermeyecek açıklıktaki bir gerekçe bölümünün ve buna uyumlu hüküm fıkralarının bulunması zorunludur.

25. Bununla birlikte derece mahkemelerinin, taraflarca ileri sürülen tüm iddialara cevap verme zorunluluğu bulunmayıp, hükme esas teşkil eden gerekçelerin nelerden ibaret olduğunu ortaya koyması yeterlidir. Diğer taraftan kanun yolu mercilerince; onama, itiraz veya başvurunun reddi kararları verilmesi hâlinde alt derece mahkemelerinin kararlarında gösterdikleri gerekçeler kabul edilmiş olacağından, anılan kararlarda ayrıca gerekçe gösterilmesine gerek bulunmamaktadır. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatları da bu yöndedir. (Van de Hurk/Hollanda, B.No: 16034/90, 19/4/1994, § 61)

26. Başvuru konusu olayda, ilk derece mahkemesi kararında, indirim yapılırken 1/6 oranının belirlenmesinin gerekçesi somut olayla da bağlantı kurularak açıklanmış (bkz. § 9), itiraz mercii tarafından da ilk derece mahkemesinin kararı hukuka aykırı bulunmayarak kararın gerekçesi kabul edilmiştir (bkz. § 11). Dolayısıyla derece mahkemelerinin kararlarında yer verilen gerekçenin yetersiz veya keyfi olduğu söylenemez.

27. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından ileri sürülen iddialar çerçevesinde bir temel hak ihlalinin olmadığı anlaşıldığından, başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin “açıkça dayanaktan yoksun olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, “açıkça dayanaktan yoksun olması” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 13/6/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

GALİP YILMAZ VE DİĞERLERİ

B. No: 2013/1258 | Karar tarihi: 13.06.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/1258

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GALİP YILMAZ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/1258)

Karar Tarihi: 13/6/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör : Selami ER

Başvurucular : Hasan Hüseyin YILMAZ

Asiye YALÇIN

Efğani KEREM

Kezban ERDOĞMUŞ

Sevil BİŞGİN

Ayten YILMAZ

Nihal ELMAS

Feride YILMAZ

Tuğba KİRAZ

Kübra YILMAZ

Havva YILDIRIM

Firdevs YILMAZ

Nur MESCİ

Feride KONTAŞ

Galip YILMAZ

Yusuf YILMAZ

Sıdıka TAŞKOPARAN

Niyazi KOÇ

Sebiha ÖZTÜRK

Sebahat SEZĞEK

Selfet KOÇ

Vekili : Av. Nedim ÇAĞLAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucular, daha önce maliki oldukları ve 1984 yılında kamulaştırılan taşınmazın, kamulaştırılmasından vazgeçildiği ve bir kamu hizmetine tahsis edilmeyip fiilen el konulmadığı gerekçesiyle adlarına tescili ve iadesi davasının reddedilmesi nedeniyle hak arama hürriyetleri ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 12/2/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine şahsen yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 27/3/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucular ve murislerine ait Ankara Yenimahalle'de bulunan taşınmaz hakkında Milli Savunma Bakanlığı 19/1/1981 tarih ve 496 sayılı karar ile kamulaştırma kararı almış ve kendilerinin rızasıyla taşınmaz 11/10/1982 tarih ve 3175 sayılı işlemle Hazine adına tescil edilmiştir.

6. İdare 16/12/1982 tarihinde kamulaştırmadan vazgeçmiş ve 25/6/1984 tarih 1258 yevmiye numaralı işlemle taşınmaz başvurucular ve murisleri adına tescil edilmiştir.

7. İdare, daha sonra 8/5/1984 tarihinde yeni bir kamulaştırma kararı almış ve bu karar Asiye YALÇIN'a 5/11/1984 tarihinde tebliğ edilmiştir.

8. Başvuruculardan Asiye YALÇIN ve başvurucuların murislerinden Mustafa YILMAZ tarafından 1984/733 sayılı dosya ile açılan bedel artırım davası, bedelin bankaya depo edilmemiş olması sebebiyle reddedilmiştir.

9. Asiye YALÇIN ve Mustafa YILMAZ 8-9/11/1984 tarih 3017 ve 3052 sayılı işlemler ile diğer malikler 1984 ve 1985 yıllarında farklı tarihlerde kamulaştırma bedelinin kendilerine

ödeneceği mülahazasıyla paylarını ferağ vererek Hazineye devretmişler ve taşınmaz Hazine adına tescil edilerek kamulaştırılmıştır.

10. Başvuruculardan 14'ü (Hasan Hüseyin YILMAZ, Asiye YALÇIN, Efğani KEREM, Kezban ERDOĞMUŞ, Sevil BİŞGİN, Ayten YILMAZ, Nihal ELMAS, Feride YILMAZ, Tuğba KİRAZ, Kübra YILMAZ, Havva YILDIRIM, Firdevs YILMAZ, Nur MESCİ, Feride KONTAŞ) 20/11/2009 tarihinde Sincan 1. Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde bahse konu taşınmaz hakkında önce kamulaştırma kararı alınıp sonra vazgeçildiği ve bu tarihten sonra fiilen el atılmadığı, kamulaştırma bedeli ödenmeden ve kamulaştırma tamamlanmadan tescil yapıldığı ve taşınmazın bir kamu hizmetine tahsis edilmeyip fiilen el konulmadığı takdirde aradan geçen süreye bakılmaksızın taşınmaz idare adına tescil edilse dahi bu tescilin iptali ile eski malike iadesi gerektiği gerekçeleriyle tapu kaydının iptali ve kendileri adına tescili maksadıyla tapu iptali ve tescil davası açmışlardır.

11. Mahkeme, yaptığı keşifte başvuruculara ait dava konusu taşınmazının da içinde bulunduğu General Selahattin Gökkartal Kışlası ve civarının büyük bir askeri alan olduğunu, etrafının tel örgüyle çevrili olduğunu, askeri alan olduğunu gösterir işaretler bulunduğunu ve askeri birliklerce kullanıldığını tespit etmiştir.

12. Başvuruculardan ikisi (Galip YILMAZ ve Yusuf YILMAZ) ile başvuruculardan beşinin (Sıdıka TAŞKOPARAN, Niyazi KOÇ, Sebiha ÖZTÜRK, Sebahat SEZĞEK ve Selfet KOÇ) murisi Atiye KOÇ'un da aralarında bulunduğu dört kişi Asliye Hukuk Mahkemesine hitaben yazdıkları 1/10/2010 tarihli dilekçeyle davaya katılma talebinde bulunmuşlardır.

13. Mahkeme, 8/4/2011 tarih ve E.2009/683, K.2011/178 sayılı kararıyla başvuruculara ait iddialarının aksine kamulaştırma işleminin ilgililere tebliğ edildiği, paydaşların bedel artırım davasının reddedildiği, paydaşların tamamının paylarını Hazineye devrettiği ve kamulaştırma işleminin tamamlandığı, ayrıca somut olayda dava konusu taşınmazın kamulaştırma amacına uygun biçimde kullanıldığı ve 4/11/1983 tarih, 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 23. maddesinde yer alan koşulların oluşmadığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

14. Bahsedilen karar 20/11/2009 tarihinde dava açan 14 başvurucu hakkında kurulmuştur. Katılma başvurusunda bulunan iki başvurucu ve kalan beş başvurucunun murisinin hakkında kurulmuş bir hüküm bulunmamaktadır.

15. Başvurucular, karara karşı yaptıkları temyiz başvurusunda yerel mahkemenin davayı yanlış bir biçimde ve sanki yasal bir kamulaştırma işlemi varmış gibi 2942 sayılı Kanun'un 23. maddesi kapsamında ele aldığını, hâlbuki kendilerinin bedeli ödenmeden yapılan kamulaştırmanın ve mülkiyetin Hazineye devrinin usul, yasa ve hukuka aykırı olduğu iddiasını öne sürdüklerini, ayrıca ıslah talepleri cevaplanmadan hüküm tesis edildiğini belirterek kararın bozulmasını talep etmişlerdir.

16. Başvuruculara ait bu talebi, Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 17/4/2012 tarih ve E.2011/20720, K.2012/7965 sayılı kararıyla, davanın 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kanun'un 23. maddesine dayanılarak geri alım istemine ait olduğu, kararın dayandığı gerekçelere göre davanın reddine karar verilmesinde isabetsizlik olmadığı gerekçesiyle reddedilerek yerel mahkeme kararı onanmıştır.

17. Başvuruculara ait karar düzeltme talebi de Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 29/11/2012 tarihli ve E.2012/17521, K.2012/24497 sayılı kararıyla reddedilmiş ve karar kesinleşmiştir.

18. Başvurucu Sincan 1. Asliye Hukuk Mahkemesi önündeki dava devam ederken davaya konu taşınmazın gerçek değerini tespit etmek amacıyla aynı mahkemeye müracaat etmiş ve mahkemeye sunulan 1/9/2010 tarihli bilirkişi raporuyla taşınmazın değeri 3.681.250,00 TL olarak tespit edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

19. Anayasanın 46. maddesi şöyledir:

“Devlet ve kamu tüzelkişileri; kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını, kanunla gösterilen esas ve usullere göre, kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idarî irtifaklar kurmaya yetkilidir.

Kamulaştırma bedeli ile kesin hükme bağlanan artırım bedeli nakden ve peşin olarak ödenir…

…”

20. 2942 sayılı Kanunu’nun 24/4/2001 tarih ve 4650 sayılı Kanunla değişmeden önceki “Satın Alma Usulü” başlıklı 8. maddesi şöyledir:

“Kamulaştırmayı yapacak idare, kamulaştırma kararının alınmasından sonra kamulaştırma işleminin her safhasında kendi ihale komisyonu, yoksa bu amaçla kuracağı komisyon marifetiyle tespit ettireceği bedel üzerinden mal sahibi ile anlaşarak taşınmaz malı, kaynağı veya bunlar üzerindeki irtifak haklarını satın alabilir.

Bu suretle satın alınan taşınmaz mal, kaynak veya irtifak hakkı, sahibinden kamulaştırma yolu ile alınmış sayılır. Ancak, kamulaştırmaya ve bedeline itiraz davaları açılamaz.”

21. 2942 sayılı Kanunu’nun 23. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları şöyledir:

“Kamulaştırma bedelinin kesinleşmesi tarihinden itibaren beş yıl içinde, kamulaştırmayı yapan idarece veya 22 nci maddenin ikinci fıkrası uyarınca devir veya tahsis yapılan idarece; kamulaştırma ve devir amacına uygun hiç bir işlem veya tesisat yapılmaz veya kamu yararına yönelik bir ihtiyaca tahsis edilmeyerek taşınmaz mal olduğu gibi bırakılırsa, mal sahibi veya mirasçıları kamulaştırma bedelini aldıkları günden itibaren işleyecek kanuni faiziyle birlikte ödeyerek, taşınmaz malını geri alabilir.

Doğmasından itibaren bir yıl içinde kullanılmayan geri alma hakkı düşer. Aynı amacın gerçekleşmesi için birden fazla taşınmaz mal birlikte kamulaştırıldığı takdirde bu taşınmaz malların durumunun bir bütün oluşturduğu kabul edilerek yukarıdaki fıkralar buna göre uygulanır.”

22. 22/11/2001 tarih ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun “Olağan Zamanaşımı” başlıklı 712. maddesi şöyledir:

“Geçerli bir hukuki sebep olmaksızın tapu kütüğüne malik olarak yazılan kişi, taşınmaz üzerindeki zilyetliğini davasız ve aralıksız olarak on yıl süreyle ve iyiniyetle sürdürürse, onun bu yolla kazanmış olduğu mülkiyet hakkına itiraz edilemez.”

23. 4721 sayılı Kanun’un “Tescili İsteme Hakkı” başlıklı 716. maddesi şöyledir:

“Mülkiyetin kazanılmasına esas olacak bir hukuki sebebe dayanarak malikten mülkiyetin kendi adına tescilini istemek hususunda kişisel hakka sahip olan kimse, malikin kaçınması halinde hakimden, mülkiyetin hükmen geçirilmesini isteyebilir.

Bir taşınmazın mülkiyetini işgal, miras, kamulaştırma, cebri icra veya mahkeme kararına dayanarak kazanan kişi tescili doğrudan doğruya yaptırabilir.

Bir taşınmazın mülkiyetinde eşler arasındaki mal rejimi dolayısıyla meydana gelen değişiklikler, eşlerden birinin istemiyle tapu kütüğüne doğrudan tescil olunur."

24. 4721 sayılı Kanun'un "Yolsuz Tescil" başlıklı 1025. maddesi şöyledir:

"Bir ayni hak yolsuz olarak tescil edilmiş veya bir tescil yolsuz olarak terkin olunmuş ya da değiştirilmiş ise, bu yüzden ayni hakkı zedelenen kimse tapu sicilinin düzeltilmesini dava edebilir.

İyiniyetli üçüncü kişilerin bu tescile dayanarak kazandıkları ayni haklar ve her türlü tazminat istemi saklıdır."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

25. Mahkemenin 13/6/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 14/12/2012 tarih ve 2012/1258 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvuruculaların İddiaları

26. Başvurucular, daha önce maliki oldukları ve 1984 yılında verdikleri ferağ takrirleriyle kendilerine bedel ödenmeden kamulaştırılan taşınmazla ilgili olarak kamulaştırma bedeli ödenmeden ve kamulaştırma tamamlanmadan tescil yapıldığı ve taşınmazın bir kamu hizmetine tahsis edilmeyip fiilen el konulmadığı takdirde aradan geçen süreye bakılmaksızın taşınmaz idare adına tescil edilse dahi bu tescilin iptali ile eski malike iadesi gerektiği gerekçesiyle 2009 yılında açtıkları tapu tescil ve iade davasının reddedilmesi nedenleriyle hak arama hürriyetleri ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler ve yerel mahkemece tespit edilen taşınmazın gerçek değeri üzerinden tespit tarihinden itibaren işleyecek faizle birlikte kendilerine tazminat ödenmesini talep etmişlerdir.

B. Değerlendirme

27. Anayasa'nın 148. maddesi şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.

Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

28. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir.

(2) İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

29. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi"

kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımayan ve başvurucunun önemli bir zarara uğramadığı başvurular ile açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.”

30. 6216 sayılı Kanun’un “Esas hakkındaki inceleme” kenar başlıklı 49. maddesinin (6) numaralı fıkrası şöyledir:

“Bölümlerin, bir mahkeme kararına karşı yapılan bireysel başvurulara ilişkin incelemeleri, bir temel hakkın ihlal edilip edilmediği ve bu ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağının belirlenmesi ile sınırlıdır. Bölümlerce kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.”

31. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun “Hukukun Uygulanması” kenar başlıklı 33. maddesi şöyledir:

“Hâkim, Türk hukukunu resen uygular.”

1- 14 Başvurucu İle İlgili Olarak

32. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun’un 49. maddesinin (6) numaralı fıkrasında, bireysel başvurulara ilişkin incelemelerde kanun yolunda gözetilmesi gereken hususların incelemeye tabi tutulamayacağı, 6216 sayılı Kanun’un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir.

33. Bir anayasal hakkın ihlali iddiası içermeyen, yalnızca derece mahkemelerinin kararlarının yeniden incelenmesi talep edilen başvuruların açıkça dayanaktan yoksun ve Anayasa ve Kanun tarafından Mahkemenin yetkisi kapsamı dışında bırakılan hususlara ilişkin olduğu açıktır.

34. Bahsedilen kurallar uyarınca, derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış olayların sübutu, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Anayasa’da yer alan hak ve özgürlükler ihlal edilmediği sürece ya da açıkça keyfilik içermedikçe derece mahkemelerinin kararlarındaki maddi ve hukuki hatalar da bireysel başvuru incelemesinde ele alınamaz. Bu çerçevede, derece mahkemelerinin delilleri takdirinde açıkça keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesinin bu takdire müdahalesi söz konusu olamaz. (B. No: 2012/1027, § 26, 12/2/2013)

35. Başvuruculaların, bedel ödenmeden ve kamulaştırma tamamlanmadan yapılan tescil sonrası kamulaştırma amacına uygun kullanılmadığını iddia ettikleri taşınmazın iadesi amacıyla kamulaştırmadan 24-25 yıl sonra tapu tescil ve iptal davası açmışlardır. Mahkemece yapılan keşifte kamulaştırmanın tamamlandığı, taşınmazın kamulaştırma amacına uygun biçimde kullanıldığı tespit edilmiş ve 2942 sayılı Kanunu’nun 23. maddesi kapsamında ele alınan dava reddedilmiştir.

36. Başvurucular, mahkemece davanın 2942 sayılı Kanunu’nun 23. maddesi kapsamında ele alınması ve ret kararı verilmesinin anayasal haklarının ihlaline yol açtığını ifade etmektedirler. Başvurucular, mülkiyet haklarının varlığını gösteren belgeye bağlı somut bir

delil sunmamışlardır. Başvurucuların mülkiyet hakkı iddiası, açtıkları tapu tescil ve iptal davasına bağlı ve bu davanın kendileri hakkında olumlu sonuçlanmış olması halinde ileri sürülebilecek bir iddiadır. Bu nedenle mülkiyet hakkı açısından ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

37. Bu durumda başvurucuların iddialarının özünün derece mahkemelerince dava konusu uyuşmazlığın hukuki nitelendirilmesinde ve yorumlanmasında isabet olmadığı ve esas itibariyle yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

38. 6100 sayılı Kanunun 33. maddesi gereği hukukun uygulanması ve yorumlanması hâkimin resen gözeteceği bir husustur. Bu kapsamda dava konusu uyuşmazlığın hukuki nitelemesi hakimin takdir yetkisi içindedir. Derece mahkemelerinin uyuşmazlık konusunun hukuki nitelemesinde açık bir keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesinin bu takdire müdahalesi söz konusu olamaz.

39. Açıklanan nedenlerle, 14 başvurucunun iddiasının kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu, derece mahkemesi kararlarının bariz bir şekilde keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “açıkça dayanaktan yoksun olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2- Yedi Başvurucu İle İlgili Olarak

40. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun’un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmak için ihlale neden olduğu iddia edilen işlem veya eylem için idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekir.

41. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olup bu ilkeye uygun davranılmadığı takdirde, ortaya çıkan ihlale karşı öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine başvurulmalıdır. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle genel yargı mercilerinde, olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulması esastır. Bireysel başvuru yoluna, iddia edilen hak ihlallerinin bu olağan denetim mekanizması içinde giderilememesi durumunda başvurulabilir (B. No: 2012/946, § 17, 18, 26/3/2013).

42. İlk derece mahkemesi önünde dava açan 14 başvurucu dışında kalan yedi başvurucu ve murisinin davaya katılma talepleri hakkında hüküm kurulmadığı, yani yedi başvurucunun bireysel başvuruya konu şikâyetleri hakkında daha önce yetkili bir mahkeme önünde taraf olarak yer almadıkları anlaşılmaktadır.

43. Tapu tescil talepleriyle ilgili davalarda başvurucuların Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmesi için, öncelikle bu taleplerini ilgili kanun hükümlerine dayanarak yetkili ve görevli hukuk mahkemeleri önünde dile getirmeleri, taleplerinin reddi halinde bilahare kanun yollarına başvurmaları ve böylece başvuru yollarını tüketmeleri gerektiği açıktır. Başvuru konusu olayda, iki başvurucu ile beş başvurucunun murisinin katılma talepleri mahkemece uygun bulunmadığından başvurucular için olağan kanun yolları tüketilmemiş sayılmaktadır.

44. Açıklanan nedenlerle, yedi başvurucunun başvuru konusu işleme karşı kanunda öngörülmüş yargısal başvuru yollarının tamamı tüketilmeden bireysel başvuruda bulunduğu

anlaşıldığından başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "başvuru yollarının tüketilmemiş olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

1- Başvuruculardan Hasan Hüseyin YILMAZ, Asiye YALÇIN, Efğani KEREM, Kezban ERDOĞMUŞ, Sevil BİŞGİN, Ayten YILMAZ, Nihal ELMAS, Feride YILMAZ, Tuğba KİRAZ, Kübra YILMAZ, Havva YILDIRIM, Firdevs YILMAZ, Nur MESCİ ve Feride KONTAŞ'ın başvurularının, "açıkça dayanaktan yoksun olması",

2- Başvuruculardan Galip YILMAZ, Yusuf YILMAZ, Sıdıka TAŞKOPARAN, Niyazi KOÇ, Sebiha ÖZTÜRK, Sebahat SEZĞEK ve Selfet KOÇ'un başvurularının, "başvuru yollarının tüketilmemiş olması"

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3- Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde bırakılmasına,

13/6/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

İLYAS TÜREDİ

B. No: 2013/1267 | Karar tarihi: 13.06.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/1267

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İLYAS TÜREDİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/1267)

Karar Tarihi: 13/6/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Mehmet ERTEN

Zehra Ayla PERKTAŞ

Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Raportör : Selami TURABİ

Başvurucu : İlyas TÜREDİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, kasten insan öldürme, yağma ve mala zarar verme suçlarından yargılandığı davada, delillerin eksik ve hatalı değerlendirilmesi sonucu mahkûmiyetine karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 31/1/2013 tarihinde Sakarya 2. Ağır Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 11/6/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucunun kasten insan öldürme, yağma ve mala zarar verme suçlarını işlediği konusunda yeterli şüpheye ulaşan Sakarya Cumhuriyet Başsavcılığı, cezalandırılması talebiyle aynı yer Ağır Ceza Mahkemesine hitaben 11/9/2007 tarih ve E.2007/4199 sayılı iddianame düzenlemiştir.

6. Sakarya 2. Ağır Ceza Mahkemesinin iddianameyi kabulü ile başvurucu hakkında kamu davası açılmış ve Mahkemenin 20/2/2008 tarih ve E.2007/227, K.2008/60 sayılı kararıyla başvurucunun, kasten insan öldürme suçundan 20 yıl hapis, yağma suçundan 6 yıl hapis ve mala zarar verme suçundan 6 yıl hapis cezaları ile mahkûmiyetine karar verilmiştir.

7. Başvurucunun temyizi üzerine Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 23/11/2010 tarih ve E.2008/10919, K.2010/7490 sayılı ilamıyla anılan mahkeme kararı mala zarar verme suçu yönünden bozulmuş, diğer suçlar yönünden onanmış ve onanan suçlar yönünden karar aynı tarihte kesinleşmiştir.

8. Mala zarar verme suçu yönünden bozma sonrası yapılan yargılamada Mahkeme, 4/4/2011 tarih ve E.2011/15 ve K.2011/62 sayılı kararıyla başvurucunun mahkûmiyetine karar vermiş, başvurucunun temyizi üzerine Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 8/11/2012 tarih ve E.2012/3138 ve K.2012/8035 sayılı kararla anılan Mahkeme kararını onamış ve karar aynı tarihte kesinleşmiştir.

9. Başvuru formunda nihai kararın tebliğ veya öğrenme tarihi 15/11/2012 olarak belirtilmiştir.

B. İlgili Hukuk

10. 23/3/2005 tarih ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 8. maddesi, 4/4/1929 tarih ve 1412 sayılı mülga Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 305 ila 326. maddeleri, 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 82.,149. ve 152. maddeleri .

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Mahkemenin 13/6/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 31/1/2013 tarih ve 2013/1267 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

12. Başvurucu, kasten insan öldürme, yağma ve mala zarar verme suçlarından yargılandığı davada delillerin eksik ve hatalı değerlendirilmesi sonucu mahkûmiyetine karar verildiğini, kendisinin bu suçları işlemediğini, suçu işleyenlerin başkaları olduğunu, kendisinin asıl faillere yardım etmesi sebebiyle cezalandırıldığını ancak yardım etmek suçlaması sebebiyle 35 yıl hapis cezası verilmesinin adaletsizlik olduğunu belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve yeniden yargılanma talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

1. Kasten İnsan Öldürme ve Yağma Suçları Yönünden Adil Yargılanma Hakkının İhlali İddiası

13. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler.”

14. Anılan kanun hükmü uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup, Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilir. Niteliği itibarıyla kamu düzenine ilişkin olan bu başvuru şartını taşımayan bireysel başvuruların incelenebilmesi mümkün değildir.

15. Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir (B. No: 2012/51, § 22, 25/12/2012).

16. Başvuru konusu olayda, Sakarya 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 20/2/2008 tarih ve E.2007/227, K.2008/60 sayılı kararı, Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 23/11/2010 tarih ve E.2008/10919, K.2010/7490 sayılı kararı ile onanmış ve hüküm aynı tarihte kesinleşmiştir. Bu durumda başvuru, zaman bakımından Anayasa Mahkemesinin yetkisi dışında kalmaktadır.

17. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu kararın 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşmiş olduğu anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir

2. Mala Zarar Verme Suçu Yönünden Adil Yargılanma Hakkının İhlali İddiası

18. 6216 sayılı Kanun’un “Bireysel başvuru usulü” kenar başlıklı 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

“Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.…”

19. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün “Başvuru süresi ve mazeret” başlıklı 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği ve buna ilişkin kararın kesinleştiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.”

20. Bireysel başvuruların, 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde Anayasa Mahkemesine doğrudan veya diğer mahkemeler yahut yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla yapılması gerekmektedir.

21. Başvuru konusu Sakarya 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 4/4/2011 tarih ve E.2011/15 ve K.2011/62 sayılı kararı, Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 8/11/2012 tarih ve E.2012/3138 ve K.2012/8035 sayılı kararı ile onanarak kesinleşmiştir. Başvurucu nihai karardan haberinin 15/11/2012 tarihinde olduğunu belirtmiştir.

22. Ceza muhakemesinde tüketilmesi gereken son başvuru yolu kural olarak temyizdir. Somut olayda başvuru yolları 8/11/2012 tarihinde Yargıtay 1. Ceza Dairesinin Sakarya 2. Ağır Ceza Mahkemesinin kararını onaması ile birlikte tüketilmiştir. Dosya kapsamından bu kararın başvurucuya tebliğ tarihi anlaşılmamakla birlikte, başvurucunun karardan en geç

beyan ettiği 15/11/2012 tarihinde öğrendiği kabul edilmiştir. Dolayısıyla başvuru yolunun tüketildiği tarihin, nihai kararın öğrenme tarihi olan 15/11/2012, bireysel başvuru tarihinin de 31/1/2013 olduğu gözetildiğinde bireysel başvuru için öngörülen 30 günlük sürenin geçtiği anlaşılmaktadır.

23. Açıklanan nedenlerle, başvuru yollarının tüketildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılmayan bireysel başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "süre aşımı" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

A. Başvurunun,

1. Kasten insan öldürme ve yağma suçları yönünden adil yargılanma hakkının ihlali iddiasının "zaman bakımından yetkisizlik",

2. Mala zarar verme suçu yönünden adil yargılanma hakkının ihlali iddiasının "süre aşımı"

nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına,

13/6/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

RAFET ÜNAL

B. No: 2013/1610 | Karar tarihi: 13.06.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/1610

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

RAFET ÜNAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/1610)

Karar Tarihi: 13/6/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör : Selami TURABİ

Başvurucu : Rafet ÜNAL

Vekili : Av. Muzaffer YILMAZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, irtikâp suçundan yargılandığı Manavgat Ağır Ceza Mahkemesinin 2009/186 esas sayılı dosyasında, delillerin eksik ve hatalı değerlendirilmesi sonucu mahkûmiyetine karar verilmek suretiyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 27/2/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 11/6/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. İrtikap suçu nedeniyle hakkında açılan ve Manavgat Ağır Ceza Mahkemesinde görülen kamu davasında Mahkemenin 12/11/2010 tarih ve E.2009/186, K.2010/305 sayılı kararıyla başvurucu 5 yıl hapis cezasına mahkum edilmiştir.

6. Başvurucunun temyizi üzerine Yargıtay 5. Ceza Dairesi, 22/11/2012 tarih ve E.2012/10393, K.2012/11894 sayılı kararıyla anılan Mahkeme kararını irtikap suçu yönünden onamış ve karar aynı tarihte kesinleşmiştir.

7. Başvurucu, 13/12/2012 tarihinde 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun 308. maddesi uyarınca itiraz yoluna başvurulması için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına müracaatta bulunmuş, Başsavcılık, 15/1/2013 tarih ve KD.2012/203545 sayılı kararı ile itirazı gerektirecek hukuki ve fiili durumun olmadığı gerekçesiyle talebin reddine karar vermiştir. Anılan karar başvurucuya 12/2/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

8. 5271 sayılı Kanun'un 308. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Yargıtay ceza dairelerinden birinin kararına karşı Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, re'sen veya istem üzerine, ilâmın kendisine verildiği tarihten itibaren otuz gün içinde Ceza Genel Kuruluna itiraz edebilir. Sanığın lehine itirazda süre aranmaz."

9. 23/3/2005 tarih ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 8. maddesi, 4/4/1929 tarih ve 1412 sayılı mülga Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 305 ila 326. maddeleri, 5271 sayılı Kanun'un 267 ila 271, 311 ila 323. maddeleri.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 13/6/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 22/2/2013 tarih ve 2013/1719 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

11. Başvurucu, irtikap suçundan yargılandığı Manavgat Ağır Ceza Mahkemesinin 2009/186 esas sayılı dosyasında, delillerin eksik ve hatalı değerlendirildiğini, bazı tanıkların dinlenmediğini, şikayetçilerin beyanları arasındaki çelişkilerin giderilmediğini, arama ve el koyma tutanaklarının usulsüz olmasına rağmen dikkate alındığını, Yargıtay aşamasında da usul ve esasa dair yanlışlıkların yapıldığını belirterek adil yargılanma hakkının ve Anayasanın 6., 10., 11., 36. ve 38. maddeleri hükümlerinin ihlal edildiğini ileri sürmüş, yargılamanın yenilenmesi ve tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

12. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru usulü" kenar başlıklı 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"(5) Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir...."

13. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün "Başvuru süresi ve mazeret" başlıklı 64. maddesinin

(1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği ve buna ilişkin kararın kesinleştiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.”

14. Bireysel başvuruların, 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde Anayasa Mahkemesine doğrudan veya diğer mahkemeler yahut yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla yapılması gerekmektedir.

15. Başvuru konusu Manavgat Ağır Ceza Mahkemesinin 12/11/2010 tarih ve E.2009/186, K.2010/305 sayılı kararı, Yargıtay 5. Ceza Dairesi, 22/11/2012 tarih ve E.2012/10393, K.2012/11894 sayılı ilâmı ile onanmıştır. Başvurucu, 13/12/2012 tarihinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına 5271 sayılı Kanun’un 308. maddesi uyarınca onama kararı aleyhine itiraz yoluna başvurulması için talepte bulunmuş, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı 15/1/2013 tarih ve KD.2012/203545 sayılı kararı ile talebin reddine karar vermiş ve karar başvurucuya 12/2/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

16. Ceza yargılamasında tüketilmesi gereken son başvuru yolu temyiz aşaması olup, temyiz incelemesinden geçen kararlara karşı itiraz yolu, 5271 sayılı Kanun’un 308. maddesi gereğince Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısına tanınmıştır. Dolayısıyla başvurucunun itiraz yoluna gidilmesi istemi, sadece Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının takdirini harekete geçirmeye yönelik bir taleptir. Bu kapsamda yapılan başvurular bireysel başvuru öncesinde tüketilmesi gereken bir yol olarak kabul edilmediğinden, bu yola gidilmesinin bireysel başvuru süresi üzerinde herhangi bir etkisi olmayacaktır.

17. Somut olayda başvuru yolları 22/11/2012 tarihinde Yargıtay 5. Ceza Dairesinin Manavgat Ağır Ceza Mahkemesinin kararını onaması ile birlikte tüketilmiştir. Dosya kapsamından bu kararın başvurucuya tebliğ tarihi anlaşılmamakla birlikte, başvurucunun en geç Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına itiraz istemiyle başvuru yaptığı 13/12/2012 tarihinde nihai kararı öğrendiğinin kabul edilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla başvuru yolunun tüketildiği tarihin, nihai kararın öğrenme tarihi olan 13/12/2012, bireysel başvuru tarihinin de 27/2/2013 olduğu gözetildiğinde bireysel başvuru için öngörülen 30 günlük sürenin geçtiği anlaşılmaktadır.

18. Açıklanan nedenlerle, başvuru yollarının tüketildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılmayan bireysel başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “süre aşımı” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, “süre aşımı” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 13/6/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

MENDUH ATAÇ

B. No: 2013/1751 | Karar tarihi: 13.06.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/1751

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MENDUH ATAÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/1751)

Karar Tarihi: 13/6/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör : Selami TURABİ

Başvurucu : Menduh ATAÇ

Vekili : Av. Engin ERDİL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, özel belgede sahtecilik suçundan yargılandığı davada, yasanın ve delillerin eksik ve hatalı değerlendirilmesi sonucu hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmek suretiyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 22/2/2013 tarihinde Bakırköy 33. Asliye Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 11/6/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, özel belgede sahtecilik suçu nedeniyle hakkında açılan ve Bakırköy 33. Asliye Ceza Mahkemesinde görülen kamu davasında, Mahkemenin 21/9/2012 tarih ve E.2011/630, K.2012/537 sayılı kararıyla 10 ay hapis cezasına mahkûm edilmiş ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiştir.

6. Başvurucunun itirazı üzerine Bakırköy 8. Ağır Ceza Mahkemesi, 30/10/2012 tarih ve 2012/994 Değişik İş sayılı kararıyla itirazın reddine karar vermiş, karar başvurucuya 14/11/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir.

7. Başvurucu, yargılama sırasında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının anlam ve sonuçlarının yeterince kendisine okunmadan karar verildiği iddiasıyla 19/11/2012 tarihinde Adalet Bakanlığına kanun yararına bozma yoluna gidilmesi talebinde bulunmuş, Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü, 24/12/2012 tarih ve 73157 sayılı yazısıyla yasal şartları oluşmadığından kanun yararına bozma yoluna gidilemeyeceğine karar vermiş ve karar başvurucuya 23/1/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

8. 4/12/2004 tarih 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 309. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Hâkim veya mahkeme tarafından verilen ve istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar veya hükümde hukuka aykırılık bulunduğunu öğrenen Adalet Bakanlığı, o karar veya hükmün Yargıtayca bozulması istemini, yasal nedenlerini belirterek Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı olarak bildirir."

9. 5271 sayılı Kanun'un 231., 267 ila 271. maddeleri.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 13/6/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 22/2/2013 tarih ve 2013/1751 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

11. Başvurucu, özel belgede sahtecilik suçundan yargılandığı Bakırköy 33. Asliye Ceza Mahkemesinin 2011/630 esas sayılı dosyasında, yasanın ve delillerin eksik ve hatalı değerlendirilmesi sonucu hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiğini, duruşma sırasında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesinin hüküm ve sonuçlarının kendisine yeterince okunmadan "beraatimi talep ederim, mahkeme aksi kanaatte ise hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilsin" cümlesinin duruşma zaptına eklendiğini belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, yeniden yargılanma talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

12. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru usulü" kenar başlıklı 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir…."

13. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün "Başvuru süresi ve mazeret" başlıklı 64. maddesinin (1) numaralı fıkraları şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği ve buna ilişkin kararın kesinleştiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir."

14. Bireysel başvuruların, 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde Anayasa Mahkemesine doğrudan veya diğer mahkemeler yahut yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla yapılması gerekmektedir.

15. Başvuru konusu Bakırköy 33. Asliye Ceza Mahkemesinin 21/9/2012 tarih ve E.2011/630, K.2012/537 sayılı kararı, Bakırköy 8. Ağır Ceza Mahkemesinin 30/10/2012 tarih ve 2012/994 Değişik İş sayılı kararıyla itiraz reddedilerek kesinleşmiştir. Başvurucu, 19/11/2012 tarihinde Adalet Bakanlığına 5271 sayılı Kanun'un 309. maddesi uyarınca kanun yararına bozma yoluna başvurulması için talepte bulunmuş, Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü 24/12/2012 tarih ve 2012/73157 sayılı kararı ile talebin reddine karar vermiş ve karar başvurucuya 23/1/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

16. Ceza muhakemesi hukukunda 5271 sayılı Kanun'un 309. maddesi gereğince hâkim veya mahkeme tarafından verilen ve istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen kararların Yargıtayca bozulmasını isteme hakkı yalnızca Adalet Bakanlığının takdirine bırakılmıştır. Dolayısıyla başvurucunun kanun yararına bozma yoluna gidilmesi istemi, sadece Adalet Bakanlığının takdirini harekete geçirmeye yönelik bir taleptir. Bu kapsamda yapılan başvurular bireysel başvuru öncesinde tüketilmesi gereken bir yol olarak kabul edilmediğinden, bu yola gidilmesinin bireysel başvuru süresi üzerinde herhangi bir etkisi olmayacaktır.

17. Somut olayda başvuru yolu, Bakırköy 8. Ağır Ceza Mahkemesinin 30/10/2012 tarihinde başvurucunun itirazını reddetmesi ile tüketilmiş ve ret kararı başvurucuya 14/11/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir. Dolayısıyla başvuru yolunun tüketildiği tarihin, nihai kararın tebliğ tarihi olan 14/11/2012, bireysel başvuru tarihinin de 22/2/2013 olduğu gözetildiğinde bireysel başvuru için öngörülen otuz günlük sürenin geçtiği anlaşılmaktadır. Başvurucunun bu ara dönemde 5271 sayılı Kanun'un 309. maddesi gereğince hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına karşı kanun yararına bozma yoluna müracaat etmesi bu süreyi durdurmadığı gibi tüketilmesi gereken bir kanun yolu olmadığı için başvuru süresinin başlangıç tarihini de değiştirmeyecektir.

18. Açıklanan nedenlerle, başvuru yollarının tüketildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılmayan bireysel başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "süre aşımı" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, "süre aşımı" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 13/6/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

AYGAZ A.Ş.

B. No: 2013/2428 | Karar tarihi: 13.06.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/2428

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYGAZ A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/2428)

Karar Tarihi: 13/6/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör : Mehmet Sadık YAMLI

Başvurucu : Aygaz A.Ş.

Vekili : Av. Murat DİKMEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, ikale sözleşmesine istinaden iş akdi sona erdirilen çalışanın şirkete karşı açtığı işe iade davasında aleyhine verilen kararın Yargıtayın diğer kararlarıyla çelişkili olması ve söz konusu kararla mükerrer ödeme yapmak durumunda kalması nedeniyle anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 11/4/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 11/6/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu şirket, ticari piyasadaki pazar daralması gerekçesiyle istihdamı azaltma kararı almış ve bu çerçevede işten kendi isteği ile ayrılmak isteyen çalışanlarına kıdem tazminatı gibi yasal alacaklarının yanında ayrıca 12 aylık maaş tutarında teşvik ödemesi yapacağını duyurmuştur.

6. Başvurucu şirket, bu teşvikten yararlanmak isteyen çalışanlarından, yasal hakları ile birlikte verilen teşvikleri de alarak iş akitlerini kendilerinin feshettiklerine dair yazılı dilekçe almış ve iş akitlerini sonlandırmıştır. Bu kapsamda teşvikten yararlanmak isteyen bir çalışanına, dilekçesi alınarak, yasal haklarının yanı sıra 12 aylık maaş tutarında teşvik ödemesi yapılmış ve çalışanın iş akdi sonlandırılmıştır.

7. İş akdi sonlandırılan çalışan, işe iadesine karar verilmesi istemiyle dava açmıştır.

8. Gebze 3. İş Mahkemesi, 17/5/2012 tarih ve E.2011/1416, K.2012/318 sayılı kararla, çalışanın işe iadesine karar vermekle birlikte, boşta geçen süre için en fazla 4 aylık, işe başlatmama hâlinde ise en fazla 8 aylık maaş tutarında tazminata hükmedilmesi gerektiği, ancak işverence zaten 12 aylık maaş tutarında tazminat ödendiğini gerekçe göstererek, tazminat konusunda hüküm kurulmasına yer olmadığına karar vermiştir.

9. Kararın taraflarca temyizi üzerine Yargıtay 22. Hukuk Dairesi, 21/11/2012 tarih ve E.2012/11069, K.2012/26040 sayılı ilamla; ortada çalışanın serbest iradesine dayalı bir ikale sözleşmesinin bulunmadığı, bu nedenle iş akdinin ikale sözleşmesiyle sonlandırılmadığı gerekçesiyle kararı bozmuş ve işin esasına girerek çalışanın işe iadesine, boşta geçen süre için 4 aylık ve işe başlatmama hâlinde ise 6 aylık olmak üzere toplam 10 aylık maaş tutarında tazminata hükmetmiştir.

10. İş mahkemesi kararlarının temyizi üzerine Yargıtayca verilen kararlara karşı karar düzeltme yolu öngörülmediğinden karar aynı tarihte kesinleşmiştir. Karar başvurucu vekiline 22/3/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

11. 30/1/1950 tarih ve 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 2/3/2005 tarih ve 5308 sayılı Kanun ile değişiklikten önceki hâliyle 8. maddesinin üçüncü fıkrası, 22/5/2003 tarih ve 4857 sayılı İş Kanunu’nun 18., 19., 20., 21. ve 29. maddeleri, 11/1/2011 tarih ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun 77. maddesi.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 13/6/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 11/4/2013 tarih ve 2013/2428 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

13. Başvurucu, ticari piyasada yaşanan pazar daralması sonucu oluşan fazla istihdamı azaltmak için işten kendi isteği ile ayrılmak isteyen çalışanlarına yasal alacaklarının yanında ayrıca 12 aylık maaş tutarında teşvik ödemesi yapma kararı aldıklarını, bu çerçevede ayrılmak isteyen çalışanla ikale sözleşmesi imzalanarak iş akdinin sonlandırıldığını, işe iade davası sonucunda Yargıtay 22. Hukuk Dairesince verilen kararın, birebir benzer bir olayda

Yargıtay 9. Hukuk Dairesince verilen kararla çeliştiğini, böylece kararın keyfi olduğunu ve Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini, öte yandan verilen kararla çalışana 12 aylık maaş tutarındaki tazminat dışında 10 aylık maaş tutarında mükerrer ödeme yapılması gerekeceğinden Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve yeniden yargılama yapılması için dosyanın Yargıtay 22. Hukuk Dairesine gönderilmesi talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

1. Adil Yargılanma Hakkının İhlali İddiası

14. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

“Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.”

15. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, … açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.”

16. 6216 sayılı Kanun’un 49. maddesinin (6) numaralı fıkrası şöyledir:

“Bölümlerin, bir mahkeme kararına karşı yapılan bireysel başvurulara ilişkin incelemeleri, bir temel hakkın ihlal edilip edilmediği ve bu ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağının belirlenmesi ile sınırlıdır. Bölümlerce kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.”

17. 6216 sayılı Kanun’un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun’un 49. maddesinin (6) numaralı fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır.

18. Anılan kurallar uyarınca, derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış olayların sübutu, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Anayasa’da yer alan hak ve özgürlükler ihlal edilmediği sürece ya da açıkça keyfilik içermedikçe derece mahkemelerinin kararlarındaki maddi ve hukuki hatalar da bireysel başvuru incelemesinde ele alınamaz. Bu çerçevede, derece mahkemelerinin delilleri takdirinde açıkça keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesinin bu takdire müdahalesi söz konusu olamaz (B. No: 2012/1027, § 26, 12/2/2013)

19. Öte yandan benzer konularda aynı derecedeki yargı mercileri arasındaki içtihat farklılıkları tek başına adil yargılanma hakkının ihlali niteliğinde kabul edilemeyeceği gibi, derece mahkemeleri veya temyiz mercilerinin, uyuşmazlıklara ilişkin olarak, tarafların talepleri ve delilleri arasındaki yorum farklılıkları da tek başına adil yargılanma hakkının ihlali niteliğinde kabul edilemez (B. No: 2012/1056, § 36, 16/4/2013).

20. Başvuru konusu olayda, başvurucu tarafından adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiası ileri sürülmüş ise de bu iddiaların özünün esas itibariyle derece mahkemesince hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasına ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

21. Yargılama derece mahkemeleri tarafından usul şartlarına ve hukuka uygun olarak gerçekleştirilmiş olup, başvurucu kendi delillerini ve iddialarını sunma fırsatını bulmuş ve bunlar anılan mahkemeler tarafından gereği gibi değerlendirilmiştir.

22. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikayeti niteliğinde olduğu, derece mahkemesi kararlarının bariz bir şekilde keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun adil yargılanma hakkının ihlali iddiasına ilişkin bölümünün diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Mülkiyet Hakkının İhlali İddiası

23. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

24. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

25. 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

26. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmak için ihlale neden olduğu iddia edilen işlem veya eylem için idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekir.

27. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olup bu ilkeye uygun davranılmadığı takdirde, ortaya çıkan ihlale karşı öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine başvurulmalıdır. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle genel yargı mercilerinde, olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulması esastır. Bireysel başvuru yoluna, iddia edilen hak ihlallerinin bu olağan denetim mekanizması içinde giderilememesi durumunda başvurulabilir (B. No: 2012/946, § 17, 18, 26/3/2013).

28. Başvuru konusu olayda, başvurucu ikale sözleşmesine istinaden iş akdi sonlandırılan işçisine yasal alacaklarının yanında 12 aylık maaş tutarında teşvik ödemesi yaptığını, Yargıtay kararı ile 10 aylık maaş tutarında tekrar tazminat ödemek zorunda kalacağını böylece mülkiyet hakkının ihlal edildiğini belirtmektedir. Ancak Yargıtay kararı ile teşvik mahiyetindeki ödemenin dayanağı olan ikale sözleşmesinin çalışanın serbest iradesine dayanmadığı için geçerli olmadığı ortaya konulduğundan, 12 aylık ücret tutarındaki bu ödeme dayanaksız kalmıştır. Hukukumuzda bir sözleşmenin sonradan geçersiz sayılması

sonucu bu sözleşmeye dayalı olarak yapılan ödemelerin geri istenebilmesi amacıyla hukuk yollarına başvurulabilmesine imkan sağlayan düzenlemeler yer almaktadır. Bu kapsamda başvurucu herhangi bir hukuksal yola başvurmamıştır. Hukuk yollarının tamamı tüketilmeksizin yapılan bir bireysel başvurunun kabul edilmesi mümkün değildir.

29. Açıklanan nedenlerle, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının yetkili derece mahkemeleri önünde tanınan başvuru yolları tüketilmeden bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin “başvuru yollarının tüketilmemiş olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

A. Başvurunun;

1. Adil yargılanma hakkının ihlali iddiası yönünden, “açıkça dayanaktan yoksun olması”,

2. Mülkiyet hakkının ihlali iddiası yönünden, “başvuru yollarının tüketilmemiş olması”

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 13/6/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

GÜHER ERGUN VE DİĞERLERİ

B. No: 2012/13 | Karar tarihi: 02.07.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/13

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÜHER ERGUN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/13)

Karar Tarihi: 2/7/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Erdal TERCAN

Raportör : Şebnem NEBİOĞLU ÖNER

Başvurucular : Güher ERGUN

Tosun Tayfun ERGUN

Olcay KOÇ

Vekili : Av. Murat NAS

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucular, 2002 yılında açılan hukuk davasının henüz ilk derece mahkemesinde karara bağlanmamış olması nedeniyle adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürerek, ihlalin tespitiyle uğradıkları maddi ve manevi zararın tazminine karar verilmesini talep etmişlerdir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 25/9/2012 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca, başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33.

maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Birinci Bölümün 12/3/2013 tarihli ara kararı gereğince başvurunun, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğünün 28. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi uyarınca kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına ve bir örneğinin görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmesine karar verilmiştir.

5. Adalet Bakanlığının 16/4/2013 tarih ve 37071 sayılı görüş yazısı 11/5/2013 tarihinde başvurucular vekiline tebliğ edilmiş olup, başvurucular vekili 10/6/2013 havale tarihli beyan dilekçesi sunmakla, Adalet Bakanlığı cevabına karşı beyanlarını on beş günlük yasal süre içerisinde ibraz etmemişlerdir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Muğla ili Fethiye ilçesi Kaya Köyü Tunçpınarı mevkiinde kain 1330 parsel sayılı taşınmazın tapulama tespiti sırasında yarı hissesinin başvurucular murisi Aziz Bolel adına tespitine karar verilmiştir.

8. Orman Genel Müdürlüğü'ne izafeten Fethiye Orman İşletme Müdürlüğü tarafından taşınmazın tespit malikleri aleyhine Fethiye Tapulama Mahkemesinin E.1957/466 sayılı dosyasında tespite itiraz davası açılmıştır.

9. Fethiye Tapulama Mahkemesinde yapılan yargılama neticesinde Mahkemenin E.1957/466, K.1971/3 sayılı kararı ile taşınmazın tespit gibi, sunulan veraset ilamları uyarınca tespit maliklerinin mirasçıları adına tapuya tesciline karar verilmiştir.

10. Belirtilen taşınmaz hakkında Orman Genel Müdürlüğü'ne izafeten Fethiye Orman İşletme Müdürlüğü tarafından taşınmaz malikleri aleyhine Fethiye 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2002/175 ve E.2002/699 sayılı dosyaları ile tapu iptali ve tescil davaları açılmıştır.

11. Açılan bu davalarda Orman Genel Müdürlüğü tarafından, dava konusu parselin bulunduğu köyde 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 3302 sayılı Kanunla değişik 10. ve 11. maddeleri ile Orman Sınırları Dışına Çıkarılacak Yerler Hakkındaki Tüzük'ün 28. maddeleri uyarınca uygulama yapıldığı ve dava konusu parselin bir kısmının kesinleşen orman tahdidi sınırları içinde kaldığı ifade edilerek, belirtilen kısmın tapusunun iptaline ve orman vasfı ile hazine adına tapuya kayıt ve tesciline karar verilmesi talep edilmiştir.

12. Orman Genel Müdürlüğü tarafından açılan davalar Fethiye 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2002/175 sayılı dosyası üzerinde birleştirilmiştir.

13. Fethiye 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2002/175 sayılı dosyasında devam eden yargılama sırasında, Fethiye Kadastro Mahkemesince 27/12/2011 tarihli yazı ile dava konusu taşınmazın 21/6/1987 tarih ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 22-A bendi uyarınca yapılan uygulama çalışmalarında 251 ada 4 parsel sayılı taşınmaz olarak uygulamaya tabi tutulduğu ve tespit tutanaklarının Kadastro Mahkemesine gönderildiği bildirilmiştir.

14. Fethiye Kadastro Mahkemesinin bahsedilen yazısı üzerine Fethiye 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 29/5/2012 tarih ve E.2002/175, K.2012/295 sayılı görevsizlik kararı ile

dosyanın Fethiye Kadastro Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir.

15. Fethiye Kadastro Mahkemesinin 22/4/2013 tarih ve 2013/223 muhabere sayılı yazısında, Fethiye 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2002/175 sayılı dosyasının henüz Fethiye Kadastro Mahkemesine devredilmediği bildirilmiştir.

B. İlgili Hukuk

16. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Usul ekonomisi ilkesi" kenar başlıklı 30. maddesi şöyledir:

"Hâkim, yargılamanın makul süre içinde ve düzenli bir biçimde yürütülmesini ve gereksiz gider yapılmamasını sağlamakla yükümlüdür."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 2/7/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvuruculaların 25/9/2012 tarih ve 2012/13 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvuruculaların İddiaları

18. Başvurucular, murislerinden intikal eden taşınmaza ilişkin Fethiye 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2002/175 sayılı dosyasında yürütülen yargılamanın on yılı aşkın bir süre devam ettiğini, verilen görevsizlik kararı da nazara alındığında uzun bir süre daha devam edeceğini, açılan davanın tapu iptali ve tescil davası olup taşınmaz maliklerinin tapu kaydı uyarınca belirli olduğunu, taşınmaz maliklerinin mirasçılarının tespitinin ve dahili dava edilerek taraf teşkilinin sağlanmasının da mümkün ve kolay olduğunu, bu yönüyle davanın karmaşık olmadığını, ancak uzun süre taraf teşkili sağlanmasıyla uğraşılarak yargılamanın sürüncemede kaldığını, bu nedenle yargılamanın makul sürede tamamlanmayarak Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

19. Başvurucular, somut başvuruya ilişkin olarak ilk derece mahkemesince yapılan yargılamayı sonlandırır nitelikte bir karar mevcut olmadığını, AİHM kararlarında da belirtildiği üzere makul sürede yargılama yapılmaması iddiasına dayanan başvurular açısından başvuru yollarının tüketilmesi şartının aranamayacağını, zira başvurunun esasen yargılamanın nihayete ulaştırılamaması nedenine dayandığını belirtmişlerdir.

20. Adalet Bakanlığı görüş yazısında Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruları inceleme hususunda zaman bakımından yetkisinin 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve eylemlere ilişkin başvuruları kapsadığı belirtilerek, Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıç tarihi itibariyle başvuruya konu yargılamanın yaklaşık on bir yıldır devam etmekte olduğunun ve halen ilk derece mahkemesi önünde derdest olduğunun kabul edilebilirlik incelemesinde nazara alınması gerektiği bildirilmiştir.

21. 6216 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

22. Anılan hüküm uyarınca Anayasa Mahkemesinin yetkisinin zaman bakımından başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup, Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir. Bu nedenle Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen

nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilecektir.

23. Başvuru konusu dava, Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlama tarihi olan 23/9/2012'den önce açılmış olup, başvuru tarihi olan 25/9/2012 itibariyle derdest olduğu anlaşılmakla, başvurunun incelenmesi Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi dâhilindedir.

24. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

25. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

26. Belirtilen hükümler uyarınca, bireysel başvuruda bulunulmadan önce, ihlal iddiasının dayanağı olan işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş olan idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekmektedir. Temel hak ihlallerini öncelikle derece mahkemelerinin gidermekle yükümlü olması, kanun yollarının tüketilmesi koşulunu zorunlu kılar (B. No: 2012/1027, § 19,20, 12/2/2013).

27. Ancak, başvuru yollarının tüketilmesi ilkesinin mutlak şekilde uygulanması temel hak ve özgürlüklerin etkin kullanımını ve korunmasını engelleyecektir. Hali hazırda devam etmekte olan bir yargılamada, makul sürede yargılama yapma yükümlülüğünün yerine getirilmediği iddiası ile bireysel başvuruda bulunulabilmesi, başvuru yollarının tüketilmesi kuralının istisnalarından birini teşkil etmektedir. Zira bu durumda başvuru yollarının tüketilmesi şartının aranması, makul sürede yargılama yapma yükümlülüğüne aykırı davranılması nedeniyle meydana gelen sonuçları ortadan kaldırmayacaktır. Aksine, makul olmadığı iddia edilen yargılama faaliyetinin daha da uzamasına ve başvurucu açısından zararın artmasına neden olacaktır.

28. Makul sürede yargılama yapma yükümlülüğünün yerine getirilmediği iddiasını içeren başvurular açısından, Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen kanun yollarının tüketilmesi şartı, ancak makul sürede yargılama yapma yükümlülüğüne ilişkin etkin bir başvuru yolunun bulunması durumunda geçerli olabilecektir. Yargılama faaliyetinin makul sürede gerçekleştirilmesini temin eden, bir başka ifade ile yargılamanın uzamasını önleyici etkiye sahip olan veya yargılamanın makul sürede yapılmaması sonucunda oluşan zararları tespit ve tazmin edici nitelik taşıyan bir idari veya yargısal başvuru yolunun var olması halinde, bireysel başvuruda bulunulmadan önce bu başvuru yolunun tüketilmesi şartı aranacaktır. Ancak hukuk sistemimizde, yargılama faaliyetinin uzamasını önleyici veya yargılama faaliyetinin uzamasından doğan zararları giderici nitelikte, etkin bir başvuru yolu bulunmamaktadır (Bahçeyaka/Türkiye, Başvuru No: 74463/01, 13/7/2006, § 27–29; Tamar/Türkiye, Başvuru No:15614/02, 18/7/2006, § 21–24; Ezel Tosun/Türkiye, Başvuru No:33379/02, 10/1/2006, §18,19; Danespayeh/Türkiye, Başvuru No: 21086/04, 16/7/2009, § 37).

29. Makul sürede yargılanma hakkı açısından bir başvuru yolu olarak 9/1/2013 tarih ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun ile ihdas edilen başvuru yolu ise, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince bu tür ihlal iddiaları açısından tüketilmesi gereken bir başvuru yolu olarak kabul edilmekle birlikte (Müdür Turgut ve diğerleri/Türkiye, Başvuru No: 4860/09, 6/3/2013), ilgili Kanunun 1. maddesi ile 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, belirtilen Kanunun 23/9/2012 tarihi itibarıyla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi nezdinde kaydedilmiş başvurular hakkında uygulanacağı hükmüne yer verilmiştir. Ayrıca aynı Kanunun 2. maddesinin (2) numaralı fıkrası hükmüne göre Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokoller kapsamında korunan haklara ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin yerleşik içtihatları doğrultusunda verilen ihlal kararlarının yoğunluğu dikkate alınmak suretiyle, Adalet Bakanlığınca teklif edilecek diğer ihlal alanları bakımından da Bakanlar Kurulu kararıyla bu Kanun hükümlerinin uygulanabileceği öngörülmüş olmakla beraber, hâlihazırda böyle bir başvuru yolunun ihdas edilmemiş olduğu anlaşılmaktadır.

30. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun’un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereği, somut başvuru açısından ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak nitelikte etkin bir başvuru yolu bulunmadığı anlaşıldığından, başvuru kanun yollarının tüketilmesi yönünden kabul edilebilir niteliktedir.

31. Açıklanan nedenlerle, açıkça dayanaktan yoksun olmayan ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmayan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas İnceleme

32. Başvurucular, murislerinden intikal eden taşınmaza ilişkin olarak Fethiye 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2002/175 sayılı dosyasında yürütülen yargılamanın makul sürede tamamlanmayarak Anayasa’nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

33. Adalet Bakanlığı görüş yazısında, makul süreye ilişkin değerlendirmede Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıç tarihi olan 23/9/2012’den sonraki sürenin nazara alınması, ancak bu tarihten önceki yargılama süresinin de sürenin makul olma niteliği değerlendirilirken Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadına paralel olacak şekilde göz önünde bulundurulması ve sürenin makul olup olmadığı hususunda AİHM tarafından geliştirilen kriterler de dikkate alınmak suretiyle, başvuruya konu on yılı aşkın yargılama süresinin makul olup olmadığının tespit edilmesi yönünde beyanda bulunulduğu anlaşılmıştır.

34. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun’un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükümlerine göre, Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için, kamu gücü tarafından müdahale edildiği iddia edilen hakkın Anayasa’da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve Türkiye’nin taraf olduğu ek protokollerinin kapsamına da girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle, Anayasa ve Sözleşme’nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün değildir (B. No: 2012/1049, § 18, 26/3/2013)

35. Anayasa’nın “Hak arama hürriyeti” kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

36. Anayasa’nın “Duruşmaların açık ve kararların gerekçeli olması” kenar başlıklı 141. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

“Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir.”

37. Sözleşme’nin “Adil yargılanma hakkı” kenar başlıklı 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Herkes medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini isteme hakkına sahiptir.”

38. Sözleşme metni ile AİHM kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, esasen Anayasa’nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa’nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı bir çok kararında, ilgili hükmü Sözleşmenin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, gerek Sözleşmenin lafzi içeriğinde yer alan (Anayasa Mahkemesinin 19/1/2012 tarihli ve E.2011/43, K.2012/10 sayılı kararı) gerek AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasanın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir (Anayasa Mahkemesinin 11/10/2012 tarihli ve E.2012/69, K.2012/149 sayılı kararı).

39. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa’nın 141. maddesinin de, Anayasa’nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır.

40. Makul sürede yargılanma hakkının amacı, tarafların uzun süren yargılama faaliyeti nedeniyle maruz kalacakları maddi ve manevi baskı ile sıkıntılardan korunmasıdır. Hukuki uyuşmazlıkların çözüm sürecini uzatarak çoğu zaman elde edilecek hükmün yararını ortadan kaldıran bir yargılama, adaletin yerine getirilmesindeki etkililiğe ve güvenliğe zarar verecektir. Ancak, makul sürede yargılanma hakkı bakımından uyuşmazlığa ilişkin yargılamanın kısa sürede sonuçlandırılması önemli olmakla beraber, hukuki uyuşmazlığın çözümünde gerekli özenin gösterilmesi de büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle yargılama süresinin makul olup olmadığının her bir başvuru açısından münferiden değerlendirilmesi gerekir.

41. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, AİHM tarafından bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde içtihat yoluyla geliştirilmiş olan kriterlerdir (Frydlender/Fransa, Başvuru No: 30979/96, 27/6/2000, § 43; Ezel Tosun/Türkiye, Başvuru No:33379/02, 10/1/2006, §21,; Namlı ve Diğerleri/Türkiye, Başvuru No: 51963/99, 23/5/2007, § 24; Alhan/Türkiye, Başvuru No: 8163/07, 2/4/2013, § 21; Danespayeh/Türkiye, Başvuru No: 21086/04, 16/7/2009, § 28).

42. Yargılamaya intikal eden maddi vakıalar ve ispat araçlarından oluşan dava malzemesinin

veya uygulanacak hukuk kurallarının karmaşık olması, yargılama faaliyetinin süresi üzerinde etkili olabilir. Bu nedenle her bir başvuru açısından sürenin değerlendirilmesi, çoğu zaman hem niteliğe hem niceliğe ilişkin bir inceleme yapılmasını gerektirir.

43. Hukuk sistemimiz açısından taraflarca hazırlanma ilkesi ve resen araştırma ilkesinin geçerli olduğu yargılamalar arasında tarafların etkinliği noktasında farklılıklar bulunmakla beraber, genel olarak tarafların tutumunun yargılama sürecinin uzamasındaki etkisi, yargılama süresinin makul olma niteliğinin değerlendirilmesinde nazara alınması gereken önemli bir unsurdur. Zira tarafların yargılamayı uzatmaya yönelik davranışlardan kaçınması ve kendisine tanınmış olan usuli hakları kullanırken dikkat ve özen göstermesi gereklidir.

44. Yargılama faaliyetinin süresine ilişkin değerlendirmede göz önünde bulundurulması gereken bir diğer unsur ilgili makamların tutumudur. Bu kapsamda sadece yargı makamlarının tutumu dikkate alınmayıp, Devletin kamu gücü kullanan tüm organlarına atfedilebilir bir gecikme olup olmadığı üzerinde durulmalıdır. Yetkili makamlara atfedilecek gecikmeler, yargılamanın süratle sonuçlandırılması hususunda gerekli özenin gösterilmemesinden kaynaklanabileceği gibi, yapısal sorunlar ve organizasyon eksikliğinden de ileri gelebilir. Zira Anayasa’nın 36. maddesi ile Sözleşme’nin 6. maddesi, hukuk sisteminin, mahkemelerin davaları makul bir süre içinde karara bağlama yükümlülüğü de dâhil olmak üzere adil yargılama koşullarını yerine getirebilecek biçimde düzenlenmesi sorumluluğunu yüklemektedir.

45. Yukarıda belirtilen unsurların yanı sıra, değerlendirmeye esas alınan sürenin makul olup olmadığının tespitinde, başvurucu için hukuki korumanın bir an önce gerçekleştirilmesindeki yararının ne olduğunun da nazara alınması gerekmekte olup, bu unsur her bir yargılama süresinin makullüğü açısından ortak bir standart oluşturulmaması tercihini güçlendirmektedir.

46. Ancak, belirtilen kriterlerden hiçbiri makul süre değerlendirmesinde tek başına belirleyici değildir. Yargılama sürecindeki tüm gecikme periyotlarının ayrı ayrı tespiti ile bu kriterlerin toplam etkisi değerlendirilmek suretiyle, hangi unsurun yargılamanın gecikmesi açısından daha etkili olduğu saptanmalıdır.

47. Yargılama faaliyetinin makul sürede gerçekleşip gerçekleşmediğinin saptanması için, öncelikle uyuşmazlığın türüne göre değişebilen, başlangıç ve bitiş tarihlerinin saptanması gereklidir.

48. Başvuru konusu olayda, bir taşınmaz hakkında genel yetkili mahkemelerde açılan tapu iptal ve tescil davasının, taşınmaza ilişkin kadastro uygulama çalışmaları yapılması nedeniyle görevsizlik kararıyla kadastro mahkemesine devredilmesine karar verildiği ve başvuru tarihi itibariyle yargılama faaliyetinin halen devam etmekte olduğu anlaşılmaktadır.

49. Anayasa’nın 36. maddesi ve Sözleşme’nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda taşınmazın davacı idare adına tapuya kayıt ve tesciline ilişkin bir mülkiyet sorunu bulunmakta olup, bu sorunun çözümüne yönelik olan ve 6100 sayılı Kanunda yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur.

50. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarihtir.

Bununla birlikte, davanın ikame edildiği tarih ile Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruların incelenmesi hususundaki zaman bakımından yetkisinin başladığı tarih farklı olabilecektir. Nitekim somut başvuru açısından benzer durum söz konusu olduğundan, dikkate alınacak sürenin tespiti ayrıca bir değerlendirme yapılmasını gerektirmektedir.

51. Yukarıda belirtildiği üzere (§ 21–23) Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıç tarihi 23/9/2012 olup, 6216 sayılı Kanun'un 76. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile aynı Kanunun geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesi 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceleme yetkisine sahiptir. Belirtilen hükümlerin Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisini belirlerken, olay ve olguların meydana geldiği tarihi değil, hak ihlali oluşturan işlem ve eylemlere karşı başvurulabilecek kanun yollarının tüketildiği, yani işlem veya kararın kesinleştiği tarihi esas aldığı görülmektedir. Dolayısıyla, bir hak ihlali iddiasının Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi kapsamına girip girmediği noktasında dikkat edilecek husus, başvuruya konu işlem veya eylemin meydana geliş tarihi değil, bu işlem veya eyleme karşı müracaat edilen kanun yollarından sonra verilen kararın kesinleşme tarihidir. Bu çerçevede 23/9/2012 tarihinden önce açılmış ve bu tarih itibariyle derdest olan davalarla ilgili olarak yapılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını konu alan şikayetlerde dikkate alınacak süre, belirtilen tarihten sonra geçen süre değil, uyuşmazlığın başlangıç tarihinden itibaren geçen süredir. Dolayısıyla, 23/9/2012 tarihinde derdest olmak şartıyla uyuşmazlığın başladığı tarihten, sona erdiği veya halen devam ediyorsa Anayasa Mahkemesi'nin başvuruyu karara bağladığı tarihe kadar geçen süre dikkate alınacaktır. Başvuru konusu yargılamanın, Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcını teşkil eden 23/9/2012 tarihinden önce başlamış olduğu, başvuru tarihi itibariyle yaklaşık on bir yıllık bir süredir devam ettiği ve belirtilen tarih itibariyle halen derdest olduğu anlaşılmakla, somut başvuruya ilişkin olarak yapılacak makul süre değerlendirmesinde dikkate alınacak sürenin başlangıcı, davanın ikame edildiği tarihtir.

52. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak yukarıda belirtildiği üzere (§ 27–30) devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını konu alan şikâyetler bakımından başvuru yollarının tüketilmesi koşulu aranmayacaktır. Bu tür şikâyetler açısından yargılama faaliyetinin devamı sırasında başvuru yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı başvurunun karara bağlandığı tarihtir.

53. Başvuru konusu davada, başvurucu Olcay Koç'un 27/11/2002 havale tarihli dava dilekçesinde gösterilen davalılar arasında bulunduğu, başvurucular Güher Ergun ve Tosun Tayfun Ergun'un ise 6/12/2005 tarihli ara karara istinaden davada yer almayan tapu malikleri olarak yargılamaya dâhil edildikleri anlaşılmaktadır.

54. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, yargılamanın konusunun bir parsel taşınmaza ait tapunun iptali ile orman vasfı belirtilerek hazine adına tapuya tesciline karar verilmesi ve taşınmaza yapılan müdahalenin önlenmesi talebi olduğu anlaşılmaktadır. İlgili davanın bir davacısı ve başvurucuların da aralarında yer aldığı dahili davalılarla beraber kırkbir davalısı bulunmaktadır. 27/11/2002 havale tarihli dilekçe ile yargılamasına başlanıldığı anlaşılan davanın tensip zaptının tanzimi sonrasında, görevsizlik kararı ile neticelenen yargılama diliminde toplam otuz dört duruşma yapılmıştır. Belirtilen celseler arasında iki ila dört aylık sürelerin bulunduğu ve yargılama süresince her yıl genel olarak

üç, bazı seneler ise yılda toplam dört duruşma yapıldığı anlaşılmıştır.

55. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, tensip duruşması sonrasında yaklaşık on sekiz aylık bir süreyle ve toplamda dört celsede davacı tarafa, tebligat yapılamayan davalıların adreslerinin ve tebligat masraflarının ibrazı hususunda süre verildiği, sonrasında kamu kurumları vasıtasıyla adres tetkikine başlandığı görülmektedir. Devam eden yargılama sürecinde, bu defa vefat eden tapu maliklerinin veraset ilamlarının ibrazı hususunda davacı tarafa süre verilmiş ve belirtilen eksikliğin ikmali için yaklaşık on yedi aylık bir süre geçmiş, bu arada davacı tarafça verilen mazeret dilekçeleri kabul edilmiştir. İlgili belgelerin ibrazı üzerine, taraf teşkilinin sağlanması amacıyla tapu maliki mirasçılarının davaya dâhil edilmesi hususunda davacı tarafa yeniden süre verilerek, bu işlemlerin tamamlanması için on beş aydan fazla bir süre geçtiği anlaşılmıştır. Taraf teşkilinin sağlanmasının ardından muhtelif tarihlerde üç defa keşif ara kararı verildiği, ancak keşiflerin müracaat yokluğu, hava koşulları ve davacı vekilinin mazeret dilekçeleri gibi nedenlere dayalı olarak icra edilemediğine ilişkin keşif talik tutanakları tanzim edildiği görülmektedir. 28/11/2008 tarihinde icra edilen keşfin ardından bilirkişilerin raporlarını ibrazı hususunda keşif tutanağında verilen süreye aykırı şekilde dört aydan fazla bir süre beklenerek, raporlar duruşmada elden tebliğ edilmiş ve beyanda bulunmak üzere taraflara süre verilmiştir. Yapılan keşif sonrasında dosyada eksik evrak bulunduğundan bahisle bunların temini hususunda tekrar çeşitli kamu kurumlarına müzekkereler yazılmış, belirtilen eksiklikler yaklaşık on bir aylık bir sürede ikmal edilmiş, bu arada davacı vekili mazeretleri kabul olunarak, yeniden keşif ara kararı verilmiş, ancak bu karar ve daha sonra verilen iki adet keşif ara kararı, yetkili hakimin farklı bir mahkemede görevli olması, hava şartları ve bilirkişi temin edilememesi gibi mazeretlerle yaklaşık on beş aylık süreçte icra edilmemiştir. Sunulan müdahale talebinin değerlendirilmesi için dört aydan uzun bir süre daha yargılamanın ertelenmesinden sonra, 16/12/2012 tarihli celsede dava mahkemesi tarafından, Fethiye Kadastro Mahkemesince 27/12/2011 tarihli yazı ile, dava konusu taşınmazın 21/6/1987 tarih ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 22 maddesinin (A) bendi uyarınca yapılan uygulama çalışmalarında 251 ada 4 parsel sayılı taşınmaz olarak uygulamaya tabi tutulduğu ve tespit tutanaklarının Kadastro Mahkemesine gönderildiğinin bildirildiği belirtilerek dosya incelemeye alınmış ve üç aydan uzun bir süre sonra yapılan duruşmada Fethiye Kadastro Mahkemesi lehine görevsizlik kararı verilmiştir.

56. Başvurunun değerlendirilmesi neticesinde, başvuruya konu yargılamanın bir taşınmazın mülkiyetine ilişkin bir uyuşmazlık olduğu, davanın taraflarında toplam kırk iki kişinin bulunduğu, yargılamanın özellikle vefat eden tapu maliki mirasçılarının davaya dâhil edilerek taraf teşkilinin sağlanması ve taşınmazın aynına ilişkin bir ihtilaf olması nedeniyle, keşif ve bilirkişi incelemesi gibi usul işlemlerini gerektirmesine bağlı olarak karmaşık bir niteliğe sahip olduğu, ancak yargılama sürecindeki gecikme periyotları ayrı ayrı değerlendirildiğinde duruşmalar arasında geçen sürelerin oldukça uzun tutularak yılda ortalama üç duruşma yapıldığı ve verilen ara kararların birçoğunda davacı tarafa eksikliklerin ikmali hususunda usul hükümlerine aykırı şekilde süreler verildiği anlaşılmaktadır.

57. Medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren 6100 sayılı Kanunun 30. maddesi, uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

58. Her ne kadar belirtilen usul hükümlerine tabi olan somut yargılama açısından dava malzemesinin taraflarca hazırlanması ilkesinin geçerli olması yargılama faaliyetinin makul

sürede neticelendirilmemesinin sonuçlarına tarafların katlanması düşüncesini destekler nitelikte olsa da, bu ilkeler yargılama makamlarını davayı gerekli süratle yürütme yükümlülüğünden kurtarmaz.

59. Yargılama sürecinde başvurucular dışındaki tarafların yargılamayı geciktirici yöndeki işlem ve davranışları kural olarak, yargılamanın uzamasında taraf kusuru olarak kabul edilmekte ise de, yargılama makamlarının ilgili usuli imkânları kullanmak suretiyle bu girişimleri engelleme sorumluluğu bulunmaktadır.

60. Somut yargılama açısından, davacı tarafa defalarca ve kesin sürelere ilişkin hükümlere aykırı mahiyette, bir kısım eksikliklerin ikmali hususunda süreler verildiği, ara karar gereklerinin yerine getirilmemesi karşısında usul kanununda yer alan kesin sürelere ilişkin müeyyidelerin uygulanmadığı, defalarca verilen keşif ara kararlarının özellikle müracaat yokluğu nedeniyle yerine getirilmediği, ara kararı gereklerinin yerine getirilmediği ve keşiflerin icra edilmediği süreçlerde davacı vekili mazeretlerinin bir çok kez kabul edildiği, ancak yine kesin süreye riayet edilmemesinin müeyyidelerinin ve celse harcı tayini gibi usuli imkanların yargılama makamlarınca kullanılmadığı anlaşılmaktadır (1086 sayılı Kanun md. 163, 271, 278/son, 282, 414; 6100 sayılı Kanun md. 94, 114/1-g, 115/2, 120, 253, 269, 280; 2/7/1964 tarih ve 492 sayılı Harçlar Kanunu md.12).

61. Yukarıda belirtilen hususların yanı sıra, taşınmaza ilişkin uygulama çalışmaları yapıldığını bildirir 27/12/2011 tarihli Fethiye Kadastro Mahkemesi yazısının 16/2/2012 tarihli celsede dosya içine alındığı, aynı celsede dosyanın incelemeye alınarak üç aydan uzun bir süre sonra 29/5/2012 tarihinde görevsizlik kararı verildiği ve dosyanın görevli Mahkemesine 22/4/2013 tarihi itibariyle yaklaşık on bir aylık süreçte devredilmemiş olduğu görülmektedir.

62. Başvurucuların tutumunun yargılamanın uzamasına özellikle bir etkisi olduğu tespit edilmemiştir.

63. Davada yer alan kişi sayısı ve davanın mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık olduğunu ortaya koymakla birlikte, davaya bütün olarak bakıldığında makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

64. Belirtilen nedenlerle, başvurucuların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanunun 50. Maddesi Yönünden

65. Başvurucular, taşınmazlarını uzun süren yargılama boyunca kullanamadıklarını belirterek, yargılama süresi itibariyle taşınmazdaki hisseleri nazara alınarak bilirkişi marifetiyle tespit edilmesini istedikleri zararın karşılığının maddi tazminat olarak hüküm altına alınmasını ve uzun yargılama nedeniyle maruz kaldıkları manevi zararın giderilmesi için manevi tazminata hükmedilmesini talep etmişlerdir.

66. Adalet Bakanlığı görüşünde, her ne kadar başvurucular tarafından dava konusu taşınmaz üzerine ilk derece mahkemesince ihtiyati tedbir şerhi konulduğu ve bu nedenle yargılama süresince taşınmazdan yararlanamadıkları belirtilmiş ise de, taşınmaz üzerinde somut yargılama nedeniyle herhangi bir tedbir kararı bulunmadığı, yalnızca taşınmaza ilişkin tapu kaydında ilgili taşınmazın kadastro mahkemesinin 2011/75 esas sayılı dosyasında davalı olduğu bilgisinin bulunduğu bildirilmiştir.

67. 6216 sayılı Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

68. Başvurucular tarafından taşınmazın tapu kaydı üzerine ihtiyati tedbir şerhi konulduğu ve bu şekilde taşınmaz üzerindeki tasarruf yetkilerinin engellendiği iddia edilmiş olmakla beraber, taşınmazın tapu kaydının beyanlar hanesinde mevcut uyuşmazlıkla ilgili "taşınmazın 22461.25 m2'si orman sınırları içinde" ve "Kadastro Mahkemesi 2011/175" ifadesini içeren iki adet kaydın yer aldığı ve beyan niteliğindeki bu kayıtların başvuruculaların taşınmaz üzerindeki tasarruf yetkilerini kısıtlar nitelikte olmadığı anlaşılmaktadır. Mevcut başvuruda Anayasa'nın 36. maddesinin ihlal edildiği tespit edilmiş olmakla beraber, tespit edilen ihlalle iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvuruculaların maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

69. Başvurucular Güher Ergun ve Tosun Tayfun Ergun açısından yaklaşık sekiz, başvurucu Olcay Koç açısından ise yaklaşık on bir yıllık yargılama süreleri nazara alındığında, başvuruculaların yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında takdiren başvurucular Güher Ergun ve Tosun Tayfun Ergun' a ayrı ayrı 5.200,00 TL, başvurucu Olcay Koç'a 8.300,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

70. Başvurucular tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 172,50 harç ve 2.640,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.812,50 TL yargılama giderinin başvuruculara ödenmesine karar verilmesi gerekir.

71. Başvuruya konu yargılamanın yaklaşık on bir yıl sürdüğü ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan nedenlerle;

A. Başvurunun KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucular Güher Ergun ve Tosun Tayfun Ergun'a ayrı ayrı 5.200,00 TL, başvurucu Olcay Koç'a 8.300,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE,

D. Başvuruculaların tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

E. Başvurucular tarafından yapılan 172,50 TL harç ve 2.640,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.812,50 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Hazinesine başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

G. Kararın bir örneğinin ilgili mahkemesine gönderilmesine,

2/7/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

RAMAZAN ARAS

B. No: 2012/239 | Karar tarihi: 02.07.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/239

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RAMAZAN ARAS BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/239)

Karar Tarihi: 2/7/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Burhan ÜSTÜN

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Erdal TERCAN

Raportör : Mustafa BAYSAL

Başvurucu : Ramazan ARAS

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, tutukluluğunun kanunda öngörülen azami sınırı aşması nedeniyle hukuka aykırı hâle geldiğini, ayrıca makul süreyi de aştığını, bu nedenle özgürlük ve güvenlik hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 12/10/2012 tarihinde Bakırköy 8. Ağır Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde eksiklikler giderilerek başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 25/12/2012 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm, 12/2/2013 tarihinde yapılan toplantıda, İçtüzük'ün 28. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi uyarınca, kabul edilebilirlik ve esas hakkındaki incelemenin birlikte yapılmasına karar vermiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular 12/2/2013 tarihinde Adalet Bakanlığına bildirilmiştir. Adalet Bakanlığı, görüşünü 16/4/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

6. Adalet Bakanlığı tarafından Anayasa Mahkemesine sunulan görüş başvurucuya 8/5/2013 tarihinde bildirilmiştir. Başvurucu, diyeceklerini süresi içinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru dilekçesi ve Bakanlık görüşünde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 4/2/2007 tarihinde gözaltına alınmış ve 8/2/2007 tarihinde Sultanbeyli Sulh Ceza Mahkemesince tutuklanmıştır.

9. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, 25/6/2007 tarihli iddianameyle başvurucu ve beş kişi hakkında dava açmıştır. İddianamede, başvurucunun çıkar amacı ile silahlı suç örgütü kurma ve yönetme, nitelikli yağma, hırsızlık ve mala zarar verme, konut dokunulmazlığını ihlal ve ruhsatsız silah bulundurma suçlarından cezalandırılması talep edilmiştir.

10. Başvurucu, 27/9/2012 tarihinde tutukluluk hâlinin beş yılı aştığını ileri sürerek tahliye talebinde bulunmuştur.

11. Mahkeme, müşteki beyanları ve ceraim evrakı dikkate alındığında kuvvetli suç şüphesini gösteren olguların bulunması, tutuklama tarihi, atılı suçun 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında sayılan katalog suçlardan olması, tutuklama nedenlerinin devam etmesi gerekçeleriyle bu talebi reddetmiştir.

12. Başvurucu 2/10/2012 tarihli dilekçe ile bu karara itiraz etmiştir. Mahkeme, tutukluluk halinin devamına ilişkin kararda usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmadığı gerekçesiyle itirazın yerinde olmadığına karar vererek dilekçe ve dava dosyasının itirazı incelemeye yetkili İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

13. İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi, atılı suçun vasıf ve mahiyeti, ceraim evrakı, delil durumu, müşteki beyanları birlikte değerlendirildiğinde atılı suçun işlendiğine dair kuvvetli suç şüphesinin olması ve tutuklama tarihlerini dikkate alarak itirazın reddine karar vermiştir.

14. Davaya bakan İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 25/12/2012 tarih ve E.2007/346, K.2012/300 sayılı kararıyla, başvurucunun 27 ayrı suçtan toplam 76 yıl 8 ay 10 gün hapis ve 16.000 Türk Lirası adli para cezası ile cezalandırılmasına ve tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir.

B. İlgili Hukuk

15. 5271 sayılı Kanun'un 8. ve 9. maddeleri şöyledir:

"Bağlantı kavramı

Madde 8 – (1) Bir kişi, birden fazla suçtan sanık olur veya bir suçta her ne sıfatla olursa olsun birden fazla sanık bulunursa bağlantı var sayılır.

(2) Suçun işlenmesinden sonra suçluyu kayırma, suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme fiilleri de bağlantılı suç sayılır.

Davaların birleştirilerek açılması

Madde 9 – (1) Bağlantılı suçlardan her biri değişik mahkemelerin görevine giriyorsa, bunlar hakkında birleştirilmek suretiyle yüksek görevli mahkemede dava açılabilir.”

16. Aynı Kanun’un 102. Maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde, tutukluluk süresi en çok iki yıldır. Bu süre, zorunlu hallerde, gerekçesi gösterilerek uzatılabilir; uzatma süresi toplam üç yılı geçemez..”

17. Aynı Kanun’un 104. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Soruşturma ve kovuşturma evrelerinin her aşamasında şüpheli veya sanık salıverilmesini isteyebilir.”

18. Anılan Kanun’un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) ve (d) bentleri ile son cümlesi şöyledir:

Tazminat istemi

“Madde 141 – (1) Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında;

a) Kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilen,

…

d) Kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen,

…

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler.”

19. Anılan Kanun’un 142. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabilir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Mahkemenin 2/7/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 12/10/2012 tarih ve 2012/239 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

21. Başvurucu, uzun süreden beri tutuklu olduğunu, 5271 sayılı Kanun’daki tutukluluk süresinin aşıldığını, Kanun’daki açık düzenlemeye rağmen üst sınırın aşılmasının eşitlik ilkesine aykırı olduğunu, bu nedenle anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

22. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, herkesin, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye’nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabileceği hükmüne yer verilmiştir. Anayasa'nın anılan

maddesinin söz konusu fıkrasının devamında, başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olmasının şart olduğu; aynı maddenin dördüncü fıkrasında da, bireysel başvuruda kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamayacağı belirtilmiştir.

23. Başvurucunun şikâyetinin Kanun'da öngörülen üst sınırın aşılması nedeniyle tutukluluğun hukuki olmadığı ve makul sürenin aşıldığına ilişkin olduğu, bu nedenle incelemenin Anayasa'nın 19. maddesi çerçevesinde yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

24. Adalet Bakanlığı, 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi uyarınca, kanuna aykırı olarak tutulduğunu iddia eden kişilerin tazminat talep etme hakkına sahip olduklarını, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)'nin Demir/Türkiye ve Balca/Türkiye kararlarına atfen, bu yola öncelikle başvurulması gerektiğini, Yargıtay kararlarına atıfla bazı durumlarda tazminat talebinin incelenebilmesi için ilk derece mahkemesinde görülen davanın esasıyla ilgili kararın kesinleşmesinin şart olmadığını, dolayısıyla kabul edilebilirlik konusundaki incelemede bu hususların göz önünde bulundurulması gerektiğini ifade etmiştir.

25. Başvurucu, başvurunun kabul edilebilirliği hakkındaki Bakanlık görüşüne karşı bireysel başvuru dilekçesinde ileri sürdüğü iddialarını tekrarlamış ve bunlar dışında yeni herhangi bir görüş dile getirmemiştir.

26. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

27. 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

28. Anılan Anayasa ve Kanun hükümleri uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için ihlale neden olduğu iddia edilen işlem veya eylem için öngörülen idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekir. Bireysel başvurunun ikincil nitelikte bir hak arama yolu olması nedeniyle, asıl olan hak ve özgürlüklere kamu otoritelerince saygı gösterilmesi ve olası bir ihlal durumunda bunun idari ve/veya yargısal olağan yollarla giderilmesidir. Bu nedenle bireysel başvuru yoluna ancak kanunda öngörülen olağan yollar tüketilmesine rağmen ihlalin ortadan kaldırılamadığı durumlarda gidilebilir.

29. Ancak tüketilmesi gereken başvuru yollarının ulaşılabilir olmaları yanında, telafi kabiliyetini haiz ve tüketildiklerinde başvurucunun şikâyetlerini gidermede makul başarı şansı tanımaları gerekir. Dolayısıyla mevzuatta bu yollara yer verilmesi tek başına yeterli olmayıp uygulamada da etkili olduklarının gösterilmesi ya da en azından etkili olmadıklarının kanıtlanmamış olması gerekir.

30. Adalet Bakanlığının görüşünde işaret edildiği üzere 5271 sayılı Kanun'un tazminat

isteminin düzenlendiği 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre, kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilenler ile kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen kişilerin, maddî ve manevî her türlü zararlarını Devletten isteyebileceklerine ilişkin hükümlerin bu hususta bir başvuru mekanizması öngördüğü görülmektedir. Ancak, aynı Kanun'un tazminat isteminin koşullarının düzenlendiği 142. maddesinin (1) numaralı fıkrasında "Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde" tazminat isteminde bulunulabileceği ifade edilmiştir.

31. Somut olayda beş yıllık azami tutukluluk süresinin dolması nedeniyle tutukluluğun yasal dayanağının kalmadığı ve tutukluluğun makul süreyi aştığı iddia edilmektedir. Buna göre, yasal olarak mümkün olmadığı hâlde tutukluluğun devamına karar verilmiş ise madde kapsamında bunun mağduru maddi ve/veya manevi tazminat istemiyle dava açabilecektir. Aynı şekilde makul süreyi aşan tutukluluk da tazminat istemi nedenlerinden biridir.

32. Ancak başvurucunun başvuru tarihi itibariyle istemi tazminat değildir. Başvurucu, Kanun'da öngörülen azami tutukluluk süresinin dolmuş olduğunun tespitiyle tahliyesine karar verilmesini talep etmektedir. Bundan başka uzun süren tutukluluk hâlinden de şikâyetçidir.

33. 5271 sayılı Kanun'un koruma tedbirleri nedeniyle tazminata dair düzenlemelerine bu açıdan bakıldığında, başvurucunun şikâyetiyle ilgili bir çözüm getirilmediği görülmektedir. Başvurulması hâlinde bu yol yalnızca maddi ve manevi zararların giderilmesini teminat altına almakta, fakat hukuka aykırı tutulduğu tespit edilse dahi kişiye serbest bırakılma konusunda bir imkân sunmamaktadır. Bireysel başvurunun esastan incelenmesinden önce tutukluluk hâli sona ermediği sürece, kişinin bu yola gitmesi somut talebi açısından etkili sayılamaz, dolayısıyla tüketilmesi gerekmez.

34. Bununla birlikte başvurucu hakkındaki davanın karara bağlanmış olması nedeniyle tutukluluk halinin hükmen tutukluluğa dönüştüğü, dolayısıyla her ne kadar başvuru anındaki talebi tahliye ise de, kararla birlikte bunun mümkün olamaması dikkate alındığında şikâyet konusu anayasal hakların ihlaline dair bir tespit ve tazminata hükmedilmesi hâlinde ihlalin giderilmesi mümkündür. Bu durumda 5271 sayılı Kanun'un 141. vd. maddelerinde belirtilen yola öncelikle başvurulmasının zorunlu olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir.

35. Bakanlık, bu yola öncelikle gidilmesi gerektiğini bir kısım kararlara atıfla ileri sürmüştür. Bakanlığın görüşünde bahsettiği Yargıtay kararları belli durumlarda tazminat talebi için asıl hükmün kesinleşmesinin aranmadığını göstermektedir (Yargıtay 12. Ceza Dairesi'nin 4/4/2012 tarih ve E. 2011/15700, K. 2012/9187; 15/5/2012 tarih ve E. 2011/20114, K.2012/12183 sayılı kararları). Tutukluluk süresinin verilen cezadan fazla olması nedeniyle makul görülmediği, bu nedenle tazminata hükmedilmesi gerektiğini belirten kararlara rastlamak da mümkündür (Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 17/12/2012 tarih ve E. 2012/20277, K.2012/27572; 3/1/2013 tarih ve E.2012/24083, K. 2013/1 sayılı kararları). Ancak bu örneklerin hiçbiri somut olay açısından bahse konu yolun etkili olduğuna örnek teşkil etmemektedir.

36. Açıklanan nedenlerle Bakanlığın başvuru yollarının tüketilmediği yönündeki görüşü kabul edilemez. Başvurucunun iddiaların dayanaktan yoksun olmadığı, ayrıca başka bir

kabul edilemezlik nedeni de bulunmadığı için başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas İnceleme

37. Başvurucu, tutukluluk süresinin Kanunda öngörülen azami süreyi aşması nedeniyle tutulmasının hukuki dayanağının olmadığından ve aşırı uzun bir süredir tutuklu olduğundan şikâyet etmektedir.

38. Anayasa'nın 19. maddesi şöyledir:

"Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.

Şekil ve şartları kanunda gösterilen:

Mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi; bir mahkeme kararının veya kanunda öngörülen bir yükümlülüğün gereği olarak ilgilinin yakalanması veya tutuklanması; bir küçüğün gözetim altında ıslahı veya yetkili merci önüne çıkarılması için verilen bir kararın yerine getirilmesi; toplum için tehlike teşkil eden bir akıl hastası, uyuşturucu madde veya alkol tutkunu, bir serseri veya hastalık yayabilecek bir kişinin bir müessesede tedavi, eğitim veya ıslahı için kanunda belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirin yerine getirilmesi; usulüne aykırı şekilde ülkeye girmek isteyen veya giren, ya da hakkında sınır dışı etme yahut geri verme kararı verilen bir kişinin yakalanması veya tutuklanması; halleri dışında kimse hürriyetinden yoksun bırakılamaz.

Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yokedilmesini veya değiştirilmesini önlemek maksadıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hakim kararıyla tutuklanabilir. Hakim kararı olmadan yakalama, ancak suçüstü halinde veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yapılabilir; bunun şartlarını kanun gösterir.

Yakalanan veya tutuklanan kişilere, yakalama veya tutuklama sebepleri ve haklarındaki iddialar herhalde yazılı ve bunun hemen mümkün olmaması halinde sözlü olarak derhal, toplu suçlarda en geç hakim huzuruna çıkarılıncaya kadar bildirilir.

Yakalanan veya tutuklanan kişi, tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç en geç kırksekiz saat ve toplu olarak işlenen suçlarda en çok dört gün içinde hakim önüne çıkarılır. Kimse, bu süreler geçtikten sonra hakim kararı olmaksızın hürriyetinden yoksun bırakılamaz. Bu süreler olağanüstü hal, sıkıyönetim ve savaş hallerinde uzatılabilir.

Kişinin yakalandığı veya tutuklandığı, yakınlarına derhal bildirilir.

Tutuklanan kişilerin, makul süre içinde yargılanmayı ve soruşturma veya kovuşturma sırasında serbest bırakılmayı isteme hakları vardır. Serbest bırakılma ilgilinin yargılama süresince duruşmada hazır bulunmasını veya hükmün yerine getirilmesini sağlamak için bir güvenceye bağlanabilir.

Her ne sebeple olursa olsun, hürriyeti kısıtlanan kişi, kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı halinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurma hakkına sahiptir.

Bu esaslar dışında bir işleme tabi tutulan kişilerin uğradıkları zarar, tazminat hukukunun

genel prensiplerine göre, Devletçe ödenir.”

39. Başvurucunun kanuni tutukluluk süresinin aşıldığına ilişkin şikâyetinin Anayasa’nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası, tutukluluk süresinin makullüğü ile ilgili şikâyetinin ise yedinci fıkrası açısından değerlendirilmesi gerekir.

a. Anayasa’nın 19. Maddesinin Üçüncü Fıkrasının İhlal Edildiği İddiası

40. Başvurucu, öncelikle, Kanun’daki azami tutukluluk süresinin aşılması nedeniyle tutulmasının hukuka aykırı olduğunu iddia etmiştir.

41. Adalet Bakanlığı, görüşünde, keyfiliğe kaçmamak şartıyla mahkemelerin kanunları yorumlamada tam takdir yetkisine sahip olduklarını, İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesinin somut olayda beş yıllık üst sınırı her bir suç için ayrı ayrı dikkate aldığını, bununla birlikte AİHM’in birden fazla suç isnadına dayalı tutukluluğu tek bir tutukluluk olarak değerlendirebileceğini ifade etmiştir.

42. Başvurucu, başvurunun esası hakkındaki Bakanlık görüşüne katılmadığını belirterek bireysel başvuru dilekçesinde ileri sürdüğü iddialarını tekrarlamıştır.

43. Anayasa’nın 19. maddesinin birinci fıkrasında herkesin kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına sahip olduğu ilke olarak konduktan sonra, ikinci ve üçüncü fıkralarında şekil ve şartları kanunda gösterilmek şartıyla kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakılabileceği durumlar sınırlı olarak sayılmıştır. Dolayısıyla kişinin özgürlük ve güvenlik hakkının kısıtlanması ancak Anayasa’nın anılan maddesi kapsamında belirlenen durumlardan herhangi birinin varlığı halinde söz konusu olabilir.

44. Anayasa’nın “Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması” başlıklı 13. maddesinde temel hak ve hürriyetlerin, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasa’nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabileceği, bu sınırlamaların, Anayasa’nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı hükme bağlanmıştır. Anayasa’nın 19. maddesindeki kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının sınırlanabileceği durumların şekil ve şartlarının kanunda gösterilmesi ölçütü, Anayasa’nın 13. maddesindeki temel hak ve hürriyetlerin ancak kanunla sınırlanabileceğine dair kural ile uyumludur.

45. Kişi hürriyeti ve güvenliğine ilişkin sınırlamaların, kanunda belirtilen esas ve usule uygunluğunu sağlama yükümlülüğü ilke olarak idari organlara ve derece mahkemelerine aittir. İdare organları ve mahkemeler esas ve usule ilişkin hukuk kurallarına uymakla yükümlüdürler. Anayasa’nın 19. maddesinin amacı bireyi keyfi bir şekilde özgürlüğünden alıkoymaya karşı korumak olup, maddede öngörülen istisnai hâllerde kişi özgürlüğüne getirilecek sınırlamaların maddenin amacına uygun olması ve keyfi uygulamaya yol açmaması gerekir. Bu nedenle Anayasa’nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan hürriyetten yoksun bırakmanın şekil ve şartlarının kanunda gösterilmesi kuralı gereğince, başvurucunun tutukluluk durumunun “kanuni” dayanağının bulunup bulunmadığının, kanunun özgürlükten yoksun kılmaya izin verdiği hâllerde ise, kanunun hukuk devleti ilkesi gereği, keyfiliği önlemek için, uygulanmasında yeterli ölçüde erişilebilir, kesin ve öngörülebilir olup olmadığının Anayasa Mahkemesince incelenmesi gerekir.

46. Tutukluluk, 5271 sayılı Kanun’un 100. ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. 100. maddeye göre kişi ancak hakkında suç işlediğine dair kuvvetli şüphelerin varlığını gösteren olguların ve bir tutuklama nedeninin bulunması halinde tutuklanabilir. Maddede tutuklama

nedenlerinin neler olduğu da belirtilmiştir. Buna göre, (a) şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olgular varsa, (b) şüpheli veya sanığın davranışları; 1) delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme, 2) tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma hususlarında kuvvetli şüphe oluşturuyorsa tutukluluk kararı verilebilecektir. Kuralda ayrıca işlendiği konusunda kuvvetli şüphe bulunması halinde tutuklama nedeninin varsayılabileceği suçlar bir liste halinde belirtilmiştir.

47. 5271 sayılı Kanun'un 102. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde tutukluluk süresinin en çok iki yıl olduğu ve bu sürenin zorunlu hallerde gerekçesi gösterilerek uzatılabileceği, ancak uzatma süresinin toplam üç yılı geçemeyeceği belirtilmiştir. Buna göre uzatma süreleri dâhil toplam tutukluluk süresinin azami beş yıl olabileceği anlaşılmaktadır (bkz: Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 12/4/2011 tarih ve E.2011/1-51, K.2011/42 sayılı kararı).

48. Somut olayda başvurucu 4/2/2007 tarihinde İstanbul'da gözaltına alınmış ve 8/2/2007 tarihinde tutuklanmıştır. Başvurucu, 5271 sayılı Kanun'un yukarıda belirtilen hükümleri uyarınca tutukluluk için öngörülen azami sürenin dolduğu iddiasıyla tahliye talebinde bulunmuştur. Davaya bakan mahkeme ile itiraz mercii, azami beş yıllık süre konusunda herhangi bir değerlendirme yapmadan diğer gerekçelerle talebi reddetmiş ve tutukluluğun devamına karar vermişlerdir (§§11-13).

49. Anayasa'da yer alan hak ve özgürlükler ihlal edilmediği sürece derece mahkemelerinin kararlarındaki kanunun yorumuna ya da maddi veya hukuki hatalara dair hususlar bireysel başvuru incelemesinde ele alınamaz. Tutukluluk konusundaki kanun hükümlerinin yorumu ve somut olaylara uygulanması da derece mahkemelerinin takdir yetkisi kapsamındadır. Ancak kanun veya Anayasa'ya bariz şekilde aykırı yorumlar ile delillerin takdirinde açıkça keyfilik halinde hak ve özgürlük ihlaline sebebiyet veren bu tür kararların bireysel başvuruda incelenmesi gerekir. Aksinin kabulü bireysel başvurunun getiriliş amacıyla bağdaşmaz. Dolayısıyla incelemenin bu çerçevede yapılması gerekir.

50. 5271 sayılı Kanun'un 102. maddesinde soruşturma ve kovuşturma evrelerinde kişilerin tutulabileceği azami kanuni süreler düzenlenmiştir. Madde metninde, ağır ceza mahkemesinin görevine giren ve girmeyen işler bakımından bir ayrıma gidilmiştir. Bireyler hakkındaki birden fazla suça ilişkin soruşturma ve kovuşturmaların bir dosya üzerinden yürütülmesi veya bir dosyada birleştirilmiş olması halinde bu soruşturma ve kovuşturmaların belli bir bütünlük içinde yürütüleceği göz önüne alındığında, uygulanan bir tutuklama tedbirinin soruşturma ve kovuşturmaların tamamı açısından sonuç doğuracağı açıktır. Bu nedenle azami tutukluluk süresinin kişinin yargılandığı dosya kapsamındaki tüm suçlar açısından en fazla beş yıl olması gerektiği anlaşılmaktadır. Tutuklama tedbiri, bir yaptırım olmadığından aynı dosya kapsamındaki her bir suç için azami tutukluluk süresinin ayrı ayrı hesaplanması kabul edilemez. Suç ve sanık sayısı, davanın karmaşık olması gibi etkenler tutukluluk süresinin makul olup olmadığı konusundaki değerlendirmede ele alınabilecek faktörler olup kanuni tutukluluk süresinin belirlenmesinde esas alınmaları mümkün değildir. Normun lafzı ve amacı, tutuklama tedbirinin ceza adalet sistemi içerisindeki yeri ve 5271 sayılı Kanun'un 102. maddesindeki düzenleme ile kişi özgürlüğüne yönelik sınırlamaların dar yorumlanması hususları birlikte değerlendirildiğinde aksine bir sonuca varmak mümkün görünmemektedir.

51. Diğer taraftan, Anayasa'nın 19. maddesinin yedinci fıkrası tutuklulukta makul süreyi

güvence altına almıştır. Dolayısıyla kanunla tutukluluk süresi için getirilen üst sınırlar makul sürenin aşılmadığı istisnai durumlar için geçerli olabilir ve hiçbir şekilde kişinin bu süre doluncaya kadar tutulabileceği anlamına gelmez. Aksine, üst sınırın aşılmadığı durumlarda dahi, tutukluluk makul süreyi aşmışsa, anayasal hakkın ihlal edildiği sonucuna varılacaktır.

52. Anayasa'nın 36. maddesinde adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Bu kapsamda makul sürede yargılanma herkese tanınan bir haktır. Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması da Anayasa'nın 141. maddesinde yargıya bir görev olarak yüklenmiştir. Azami sürenin, suç sayısı gerekçesiyle uzatılmasına dair yorumlarla veya gerekçe gösterilmeden genel ifadelerle uzatılması, muhtemel özgürlük ve güvenlik ihlallerine ilave olarak, makul sürede yargılanma hakkı açısından da olası ihlallere zemin hazırlayabilecek niteliktedir. Böyle bir uygulama, özgürlük ve güvenlik ihlalini neredeyse otomatik, makul sürede yargılanma hakkının ihlalini ise potansiyel hale getirebileceğinden kabul edilemez.

53. Diğer yandan, özgürlük ve güvenlik hakkına ilişkin sınırlamaların kanunla yapılması ve sınırlamanın şekil ve şartlarının da kanunda açıkça belirtilmesi gerekir. Kanunun metni, bireylerin, gerektiğinde hukuki yardım almak suretiyle, tutuklama nedenlerini ve sürelerini belli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine imkân verecek şekilde kaleme alınmış olmalıdır. Dolayısıyla uygulanması öncesinde kanun, muhtemel etki ve sonuçları bakımından yeterli derecede öngörülebilir olmalıdır. Bununla birlikte, kanun metninin tüm sonuç ve etkileri göstermesi her zaman beklenemeyeceğinden, aranan açıklığın ölçüsü, söz konusu metnin içeriği, düzenlemeyi hedeflediği alan ile hitap ettiği kitlenin statü ve büyüklüğü gibi faktörler dikkate alınarak belirlenebilir. Bu özelliklere sahip kanunun aynı zamanda kolaylıkla erişilebilir olması da gerekir.

54. 5271 sayılı Kanun'daki azami tutukluluk süresinin ağır cezalık işler bakımından uzatmalarla birlikte azami beş yıl olduğu, bu haliyle düzenlemenin öngörülebilir olduğu anlaşılmaktadır. Ancak derece mahkemelerinin kanuni tutukluluk süresinin her suç için ayrı ayrı hesaplanması gerektiği yönündeki yorumu, bireylerin tutuklu olarak yargılanabileceği azami süreyi belirsiz ve öngörülemez bir şekilde uzatmaya elverişlidir. Zira bir kişi hakkında birden fazla suç isnadı olması halinde azami tutukluluk süresi her biri için ayrı ayrı hesaplandığında kişinin özgürlüğünden mahrum bırakılabileceği süre öngörülemez bir şekilde uzayacaktır. Bu durumun başvurucu açısından öngörülebilir olmadığı açıktır. Bir hukuk devletinde henüz suçluluğu sabit hale gelmemiş bir bireyin mahkemenin benimsediği yorum nedeniyle belirsiz bir süre boyunca özgürlüğünden yoksun bırakılması düşünülemez.

55. Başvurucunun 4/2/2007 tarihinde göz altına alındığı ve 8/2/2007 tarihinde tutuklandığı anlaşılmaktadır. Sultanbeyli Sulh Ceza Mahkemesinin tutuklama kararında başvurucuya isnat olunan fiiller hırsızlık, silahlı yağma, çıkar amaçlı suç örgütü kurmak ve yönetmek olarak sayılmıştır. Soruşturma ve kovuşturma bir bütün olarak yürütülmüştür. Buna göre 5271 sayılı Kanun'un 102. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen azami tutukluluk süresi 4/2/2012 tarihinde dolmuştur. Bu durumda başvurucunun bu tarihle hüküm tarihi olan 25/12/2012 arasındaki 10 ay 21 gün süren tutukluluk halinin kanunda öngörülen şekil ve şartlara uymadığı sonucuna varılmıştır.

56. Açıklanan nedenlerle, Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

b. Anayasa'nın 19. Maddesinin Yedinci Fıkrasının İhlal Edildiği İddiası

57. Başvurucu ayrıca tutukluluk süresinin uzunluğundan şikâyet etmiştir.

58. Adalet Bakanlığı görüşünde, başvurucunun diğer beş sanıkla birlikte suç işlemek amacıyla çıkar amaçlı suç örgütü kurma, hırsızlık ve yağma suçlarından yargılandığını, suçlamaların ciddi ve ağır olduğunu, başvuran hakkında dokuz kez hırsızlık, iki kez yağma ve yine çok sayıda konut dokunulmazlığını ihlal ve mala zarar verme suçlarından yargılandığını, çok sayıda delil bulunduğunu, bu itibarla, davanın karmaşık olduğunu belirtmiş ve AİHM'in, tutuklamanın veya tutukluluğun devamı kararlarının gerekçesi olarak "delillerin durumu" ifadesini ciddi suç göstergelerinin mevcudiyeti ve devamlılığı hususunda bir etken olarak değerlendirdiğini, başvuranın suçlandığı suçun ciddiyetini ve suçlu bulunması halinde çarptırılacağı cezanın ağırlığını kaçma riskinin değerlendirilmesinde ilgili bir unsur olarak gördüğünü, ancak belirli bir süre sonra birbirine benzer gerekçelerin tutuklamaların haklılığını ortaya koymayacağını ifade ettiğini (Getiren/Türkiye, No. 10301/03, 22/7/2008; Cahit Demirel/Türkiye, No. 18623/03, 7/7/2009), belirtmek suretiyle başvuranın tutukluluk süresinin uzunluğuna ilişkin şikâyeti konusunda takdiri Anayasa Mahkemesine bırakmıştır.

59. Başvurucu, Bakanlığın görüşünde belirtilen dosyanın karmaşık olduğu görüşüne karşı çıkmıştır.

60. Anayasa'nın 19. maddesinin yedinci fıkrasında bir ceza soruşturması kapsamında tutuklanan kişilerin, yargılamanın makul sürede bitirilmesini ve soruşturma veya kovuşturma sırasında serbest bırakılmayı isteme haklarına sahip olduğu güvence altına alınmıştır.

61. Tutukluluk süresinin makul olup olmadığı konusunun, genel bir ilke çerçevesinde değerlendirilmesi mümkün değildir. Bir sanığın tutuklu olarak bulundurulduğu sürenin makul olup olmadığı, her davanın kendi özelliklerine göre değerlendirilmelidir. Tutukluluğun devamı ancak masumiyet karinesine rağmen Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkından daha ağır basan gerçek bir kamu yararının mevcut olması durumunda haklı bulunabilir (bkz: Labita/İtalya [BD], B. No: 26772/95, 6 Nisan 2000, § 119).

62. Bir davada tutukluluğun belli bir süreyi aşmamasını sağlamak, öncelikle derece mahkemelerinin görevidir. Bu amaçla, yukarıda belirtilen kamu yararı gereğini etkileyen tüm olayların derece mahkemeleri tarafından incelenmesi ve serbest bırakılma taleplerine ilişkin kararlarında bu olgu ve olayların ortaya konulması gerekir.

63. Tutuklama tedbirine kişilerin suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunmasının yanısıra bu kişilerin kaçmalarını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek maksadıyla başvurulabilir. Başlangıçtaki bu tutuklama nedenleri belli bir süreye kadar tutukluluğun devamı için yeterli görülebilirse de bu süre geçtikten sonra, uzatmaya ilişkin kararlarda tutuklama nedenlerinin hâlâ devam ettiğinin gerekçeleriyle birlikte gösterilmesi gerekir. Bu gerekçeler "ilgili" ve "yeterli" görüldüğü takdirde, yargılama sürecinin özenli yürütülüp yürütülmediği de incelenmelidir. Davanın karmaşıklığı, organize suçlara dair olup olmadığı veya sanık sayısı gibi faktörler sürecin işleyişinde gösterilen özenin değerlendirilmesinde dikkate alınır. Tüm bu unsurların birlikte değerlendirilmesiyle sürenin makul olup olmadığı konusunda bir sonuca ulaşılabilir.

64. Dolayısıyla Anayasa'nın 19. maddesinin yedinci fıkrasının ihlal edilip edilmediğinin değerlendirmesinde esas olarak, serbest bırakılma taleplerine ilişkin kararların

gerekçelerine bakılmalı ve tutuklu bulunan kişiler tarafından yapılan tutukluluğa itiraz başvurularında sunulan belgeler çerçevesinde kararların yeterince gerekçelendirilmiş olup olmadığı göz önüne alınmalıdır.

65. Öte yandan hukuka uygun olarak tutuklanan bir kişinin, suç işlediği yönünde kuvvetli belirti ve tutuklama nedeninin varlığı devam ettiği sürece ilke olarak belli bir süreye kadar tutukluluk halinin makul kabul edilmesi gerekir.

66. Makul sürenin hesaplanmasında sürenin başlangıcı, başvurucunun ilk kez yakalanıp gözaltına alındığı durumlarda bu tarih, doğrudan tutuklandığı durumlarda ise tutuklama tarihidir. Sürenin sonu ise kural olarak kişinin serbest bırakıldığı tarihtir.

67. Ancak kişi serbest bırakılmadan yargılanmakta olduğu davada ilk derece mahkemesi kararıyla mahkûm olmuşsa, mahkûmiyet tarihi itibariyle de tutukluluk hali sona erer. Çünkü bu durumda kişinin hukuki durumu “bir suç isnadına bağlı olarak tutuklu” olma kapsamından çıkmaktadır. Bireysel başvuru incelemesi açısından, tutuklamanın şartları ile mahkûmiyete hükmedilmesi arasındaki esaslı fark bunu gerektirir. Zira mahkûmiyete karar verilmiş olmakla, isnat olunan suçun işlendiği, bundan failin sorumlu olduğunun sübuta erdiği kabul edilmekte ve bu nedenle sanık hakkında hürriyeti bağlayıcı cezaya ve/veya para cezasına hükmedilmektedir. Mahkûmiyetle birlikte kişinin kuvvetli suç şüphesi ve bir tutuklama nedenine bağlı olarak tutukluluk hali sona ermektedir. Bu açıdan mahkûmiyet kararının kesinleşmiş olması ayrıca gerekmez. Nitekim gerek AİHM, gerekse Yargıtay, mahkûmiyet kararı sonrası tutulma halini tutukluluk olarak nitelendirmemektedir. AİHM, ilk derece mahkemesi kararıyla mahkûm olan bir sanığın, söz konusu mahkûmiyet kararından sonraki tutulmasını Sözleşme’nin 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi hükmü uyarınca “mahkûmiyet sonrası tutma” olarak değerlendirmekte ve tutukluluk süresinin hesabında dikkate almamaktadır (Bkz. Solmaz / Türkiye, no. 27561/02, 16 Ocak 2007, §§ 23,24; Şahap Doğan / Türkiye, no.29361/07, 27 Mayıs 2010, § 26). Aynı yaklaşım Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından da benimsenmektedir. Kurul, 12 Nisan 2011 tarihli ve E. 2011/1-51, K. 2011/42 sayılı kararında, “hakkında mahkûmiyet hükmü kurulmakla sanığın atılı suçu işlediği yerel mahkeme tarafından sabit görülmekte ve bu aşamadan sonra tutukluluğun dayanağı mahkûmiyet hükmü olmaktadır.” gerekçesiyle, temyizde geçen sürenin tutukluluk süresine dâhil edilmeyeceğine karar vermiştir.

68. Somut olayda başvurucu gözaltına alındığı 4/2/2007 tarihi ile ilk derece mahkemesinin hükmünü açıkladığı 25/12/2012 tarihi arasında tutuklu kalmıştır. Buna göre süre 5 yıl 10 ay 21 gün olarak tespit edilmektedir. Ancak bu sürenin beş yılı aşan kısmının kanunda öngörülen şekil ve şarta uygun olmadığına karar verildiğinden, makul sürenin beş yıl üzerinden değerlendirilmesi gerekmektedir.

69. Dava toplam altı sanık hakkında çok sayıda suç isnadına dayalı olarak görülmüştür. Yargılama boyunca 18 duruşma yapılmıştır. Bu itibarla davanın nispeten karmaşık olduğu söylenebilir.

70. Ancak, kuvvetli suç şüphesi ile birlikte devamını gösteren haklı nedenlerin gösterilmesi şartıyla soruşturma veya kovuşturmanın tutuklu sürdürülmesi mümkün olabilir. Buna dair gerekçelere mahkeme kararları ve Bakanlık görüşünde yer verilmediği gibi ilk tutuklama müzekkeresi dışında dosyaya herhangi bir karar örneği de sunulmamıştır. Dahası, beş yıllık süre dolmasına rağmen, kanundaki azami sürenin dolmuş olduğu iddiasıyla başvurucu tahliye talebinde bulunmuş, davayı gören ve itirazı inceleyen mahkemeler kararlarında tahliye talebini reddetmişler fakat beş yıllık azami süre konusundaki iddiaya hiçbir şekilde

değinmemişlerdir (§§ 12-14). Beş yılı hayli aşan bir tutukluluk halinin devamına ilişkin bu gerekçelerin ilgili ve yeterli olduğu söylenemez.

71. Açıklanan nedenlerle, Anayasa’nın 19. maddesinin yedinci fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 sayılı Kanun’un 50. Maddesinin Uygulanması

72. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, esas inceleme sonunda ihlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedileceği belirtilmiş; ancak yerindelik denetimi yapılamayacağı, idari eylem ve işlem niteliğinde karar verilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

73. Başvuruda Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü ve yedinci fıkralarının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. Başvurucu uzun tutukluluk nedeniyle AİHM’e başvurduğunu, tazminat talebinde bulunmadığını belirtmiştir. Hakkında mahkûmiyet kararı verilmekle başvurucunun tutukluluk hali sona ermiştir. Bu durumda, ihlalin tespiti dışında sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gereken bir husus bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. “Kanun’da öngörülen azami tutukluluk süresinin aşılması” nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. “Tutukluluğun makul süreyi aşmış olması” nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinin yedinci fıkrasının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. 172,50 TL başvuru harcının BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Hazinesine başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

2/7/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

HAMİT KAYA

B. No: 2012/338 | Karar tarihi: 02.07.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/338

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HAMİT KAYA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/338)

Karar Tarihi: 2/7/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Serhat ALTINKÖK

Başvurucu : Hamit KAYA

Vekili : Av. Şerafettin ÖZCAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 17/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 102. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren işlerle ilgili olarak öngörülen azami beş yıllık tutukluluk süresini doldurmasına rağmen tahliye edilmediğini ileri sürerek Anayasa'nın 13. ve 19. maddelerinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 23/10/2012 tarihinde İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 25/12/2012 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm tarafından 12/2/2013 tarihinde yapılan toplantıda Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 28. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi uyarınca kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular 15/2/2013 tarihinde Adalet Bakanlığına bildirilmiştir. Adalet Bakanlığı görüşünü 16/4/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

6. Adalet Bakanlığı tarafından Anayasa Mahkemesine sunulan görüş başvurucuya 24/4/2013 tarihinde bildirilmiştir. Başvurucu görüşünü 9/5/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 1952 doğumlu olup İzmir Aliağa 3 No.lu T Tipi Cezaevinde hükmen tutuklu olarak bulunmaktadır.

9. Başvurucu, uyuşturucu madde ticareti yapmak suçlamasıyla 12/6/2007 tarihinde gözaltına alınmış, Şanlıurfa 1. Sulh Ceza Mahkemesinin 15/6/2007 tarih ve 2007/132 sorgu numaralı kararı ile tutuklanmış ve hakkında kamu davası açılmıştır.

10. Başvurucu hakkında, Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesinin 8/9/2009 tarih ve E.2008/144, K.2009/445 sayılı ilamıyla uyuşturucu ticareti yapmak suçundan mahkûmiyet kararı verilmiştir.

11. Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesinin kararı Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 17/3/2011 tarih ve E.2010/38341, K.2011/2873 sayılı ilamıyla bozulmuştur.

12. Bozma kararının ardından yapılan yargılama neticesinde, Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesinin 6/3/2012 tarih ve E.2011/391, K.2012/107 sayılı ilamıyla başvurucunun 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 188. maddesinin (3) ve (4) numaralı fıkraları ile 52. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca 13 yıl 6 ay hapis ve 27.000 TL adli para cezasıyla cezalandırılmasına ve tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir. Başvurucu bu karara karşı temyiz yoluna başvurmuştur.

13. Başvurucu, 4/10/2012 tarihinde Yargıtay 10. Ceza Dairesine başvurarak beş yıl üç ay 15 gündür tutuklu bulunduğunu, 5271 sayılı Kanun'un 102. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca azami tutukluluk süresinin 5 yıl olduğunu ileri sürmüş ve tahliye edilmeyi talep etmiştir.

14. Yargıtay 10. Ceza Dairesi, 5/10/2012 tarih ve K.2012/14 sayılı ara kararıyla başvurucunun tahliye talebini reddetmiştir.

15. Başvurucu, Yargıtay 10. Ceza Dairesinin tutukluluk hâlinin devamına dair kararına itiraz etmiş, itiraz Yargıtay 11. Ceza Dairesinin 17/10/2012 tarih ve K.2012/7 sayılı kararıyla reddedilmiştir. Karar başvurucuya 22/10/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir.

16. Dava, başvuru tarihi itibariyle Yargıtay'da temyiz aşamasında derdest iken Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 29/11/2012 tarih ve E.2012/21781, K.2012/17756 sayılı ilamıyla onanarak kesinleştiği anlaşılmıştır.

B. İlgili Hukuk

17. 5271 sayılı Kanun'un 102. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde, tutukluluk süresi en çok iki yıldır. Bu süre, zorunlu hallerde, gerekçesi gösterilerek uzatılabilir; uzatma süresi toplam üç yılı geçemez."

18. 5271 sayılı Kanun'un 104. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Soruşturma ve kovuşturma evrelerinin her aşamasında şüpheli veya sanık salıverilmesini isteyebilir."

19. 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında;

a) Kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilen,

…

d) Kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen,

…

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler."

20. 5271 sayılı Kanun'un 142. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabilir."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

21. Mahkemenin 2/7/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 23/10/2012 tarih ve 2012/338 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

22. Başvurucu, 5271 sayılı Kanun'un 102. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren işlerle ilgili olarak öngörülen azami beş yıllık tutukluluk süresini doldurmasına rağmen tahliye edilmediğini belirterek Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılması ilkesi ile 19. maddesinde yer alan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

B. Değerlendirme

1. Bakanlığın Ön İtirazı Hakkında

23. Adalet Bakanlığı görüşünde, ilk olarak 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvurunun ancak hukuk yollarının tüketildiği tarihten itibaren 30 gün içinde yapılabileceği, başvurucu tarafından tüketilen son hukuk yolu olarak Yargıtay 10. Ceza Dairesine yapılan tahliye talebinin ve bu talebe karşı Yargıtay 11. Ceza Dairesine yapılan itirazın gösterildiği, oysa başvurucunun Anayasa'nın 19. maddesi kapsamındaki şikâyetleri ile ilgili olarak derece mahkemelerine başvurarak 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi ve aynı Kanun'un 142. maddesi uyarınca tazminat davası açması gerektiği ileri sürülmüştür.

24. İkinci olarak, devam etmekte olan bir davada uzun tutuklulukla ilgili olarak tazminat talep edilebilmesi için davanın esası hakkındaki kararın kesinleşmesinin zorunlu olduğu sonucunun çıkarılmaması gerektiği, Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 15/5/2012 tarih ve E.2011/20114, K.2012/12183 sayılı kararına göre, 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesine göre devam etmekte olan bir davada da tazminat talep edilebilmesinin önünde herhangi bir engel bulunmadığı belirtilmiştir.

25. Başvurucu Adalet Bakanlığının bu görüşüne karşı herhangi bir beyanda bulunmamıştır.

26. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

27. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

28. Anılan Anayasa ve Kanun hükümleri uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için ihlale neden olduğu iddia edilen işlem veya eylem için öngörülen idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekir. Bireysel başvurunun ikincil nitelikte bir hak arama yolu olması nedeniyle, asıl olan hak ve özgürlüklere kamu otoritelerince saygı gösterilmesi ve olası bir ihlal durumunda bunun idari ve/veya yargısal olağan yollarla giderilmesidir. Bu nedenle bireysel başvuru yoluna ancak kanunda öngörülen olağan yollar tüketilmesine rağmen ihlalin ortadan kaldırılamadığı durumlarda gidilebilir.

29. Ancak tüketilmesi gereken başvuru yollarının ulaşılabilir olmaları yanında, telafi kabiliyetini haiz olmaları ve tüketildiklerinde başvurucunun şikâyetlerini gidermede makul başarı şansı tanımaları gerekir. Dolayısıyla mevzuatta bu yollara yer verilmesi tek başına yeterli olmayıp uygulamada da etkili olduklarının gösterilmesi ya da en azından etkili olmadıklarının kanıtlanmamış olması gerekir.

30. Adalet Bakanlığının görüşünde işaret edildiği üzere 5271 sayılı Kanun'un tazminat isteminin düzenlendiği 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre, kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilenler ile kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen kişilerin, maddî ve manevî her türlü zararlarını Devletten isteyebileceklerine ilişkin hükümlerin bu hususta bir başvuru mekanizması öngördüğü görülmektedir. Ancak, aynı Kanun'un tazminat isteminin koşullarının düzenlendiği 142. maddesinin (1) numaralı fıkrasında "Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde" tazminat isteminde bulunulabileceği hükmüne yer verilmiştir.

31. Adalet Bakanlığının, başvurucunun tazminat davası açılmamış olması nedeniyle başvuru yolunu tüketmediği yönündeki itirazı ile ilgili olarak: 5271 sayılı Kanun'un tazminat

isteminin düzenlendiği 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde "Kanunlarda belirtilen koşullar dışında … tutukluluğunun devamına karar verilen" ve (d) bendinde "Kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede … hakkında hüküm verilmeyen" kişilerin, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebileceklerine ilişkin düzenlemenin bu hususta bir başvuru mekanizması öngördüğü görülmekle birlikte aynı Kanun'un tazminat isteminin koşullarının düzenlendiği 142. maddesinin (1) numaralı fıkrasında karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabileceği ifade edilmiştir. Adalet Bakanlığınca Anayasa Mahkemesine bildirilen görüşte, somut olayla ilgili olarak, başvurucunun tutukluluğu devam etmekte iken, tutukluluğu ile ilgili olarak 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesine göre tazminat talebinde bulunması gerektiği ifade edilmiştir.

32. Somut olayda beş yıllık azami tutukluluk süresinin dolması nedeniyle tutukluluğun yasal dayanağının kalmadığı ve tutukluluğun makul süreyi aştığı iddia edilmektedir. Buna göre, yasal olarak mümkün olmadığı hâlde tutukluluğun devamına karar verilmiş ise madde kapsamında bunun mağduru maddi ve/veya manevi tazminat istemiyle dava açabilecektir. Ancak başvurucu hakkındaki davanın ilk derece mahkemesince karara bağlanmış olması nedeniyle tutukluluk halinin hükmen tutukluluğa dönüştüğü (B. No: 2012/239, 2/7/2013, § 67), dolayısıyla mahkemesince tahliyesinin mümkün olmadığı dikkate alındığında şikâyet konusu Anayasal hakların ihlalinin tespit edilerek tazminata hükmedilmesi hâlinde şikâyetin telafi edilebileceği söylenebilir. Ancak 5271 sayılı Kanun'un 141. ve 142. maddelerinde belirtilen yolun hüküm kesinleşmeden önce tutuklamanın hukukiliği ve tutukluluğun makul süreyi aştığı şikâyetleri açısından etkili olduğuna yönelik uygulamada bir örnek bulunmamaktadır.

33. Açıklanan nedenlerle Adalet Bakanlığının, başvurucunun tazminat davası açmadığı ve başvuru yollarını tüketmediği yönündeki ön itirazı kabul edilemez.

2. Anayasa'nın 19. Maddesi Hakkında

34. Başvurucu, tutukluluk için Kanun'da öngörülen azami 5 yıllık sürenin aşılması nedeniyle tutukluluğunun hukuki olmadığını ve makul süreyi aştığını ileri sürmüştür.

35. Adalet Bakanlığı, başvurucunun 5 yıldan fazla bir süredir tutuklu bulundurulduğu iddialarına ilişkin olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ("AİHM") ve Yargıtay içtihatları çerçevesinde temyiz aşamasında geçen sürenin kanuni tutukluluk süresinin hesabında dikkate alınamayacağını belirtmiş ve başvurucunun ilk derece mahkemesi önünde yargılaması devam ederken 3 yıl 2 ay 18 gün tutuklu kaldığı ve 5 yıllık azami sürenin aşılmadığını ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı ayrıca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunduktan sonra başvurucu hakkındaki kararın Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 29/11/2012 tarih ve E.2012/21781, K.2012/17756 sayılı ilamıyla onandığını ifade etmiştir.

36. Başvurucu, Adalet Bakanlığının görüşüne karşı, 5271 sayılı Kanun'a göre tutukluluğun hükmün kesinleşmesine kadar devam eden süreyi ifade ettiğini, hükmün kesinleşmesinden sonra ise hükümlülük döneminin başladığını, Bakanlığın ceza kanunlarını birey aleyhine genişletici bir yoruma tabi tuttuğunu, demokratik devletlerde kişi hak ve özgürlüklerini koruyan normların açık ve yorum gerektirmeyen bir tarzda hazırlandığını ve bu normların kişiler aleyhine yorumlanmadığını, ceza hukukunda genişletici yorum yapılamayacağını, tutukluluğun yerel mahkemelerce kesinleşmiş bir mahkûmiyet hükmünün infazı gibi değerlendirildiğini, 5271 sayılı Kanun'da belirtilen 5 yıllık azami süreye dair emredici

kuralın yoruma tabi tutularak Yargıtay'da temyiz incelemesinde geçen sürelerin bu süreden sayılmadığını ileri sürerek Bakanlığın görüşünü ve kabul edilebilirliğe ilişkin ön itirazına dayanak olarak gösterdiği Yargıtay kararlarını kabul etmemiştir.

37. Anayasa'nın 19. maddesi şöyledir:

"Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.

Şekil ve şartları kanunda gösterilen:

...

Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek maksadıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hâkim kararıyla tutuklanabilir. Hâkim kararı olmadan yakalama, ancak suçüstü halinde veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yapılabilir; bunun şartlarını kanun gösterir.

...

Tutuklanan kişilerin, makul süre içinde yargılanmayı ve soruşturma veya kovuşturma sırasında serbest bırakılmayı isteme hakları vardır. Serbest bırakılma ilgilinin yargılama süresince duruşmada hazır bulunmasını veya hükmün yerine getirilmesini sağlamak için bir güvenceye bağlanabilir.

..."

38. Anayasa'nın 19. maddesinde özgürlük ve güvenlik hakkı güvence altına alınmış ve hiçbir bireyin özgürlüğünden keyfi bir biçimde yoksun bırakılamayacağı belirtilmiştir. 19. maddenin birinci fıkrasında herkesin kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına sahip olduğu, ikinci ve üçüncü fıkralarında ise bireylerin bu haktan şekil ve şartları kanunda gösterilen bazı istisnai durumlarda mahrum edilebileceği kuralı yer almaktadır.

39. Buna göre, kişinin özgürlük ve güvenlik hakkının kısıtlanması ancak Anayasa'nın 19. maddesi kapsamında belirlenen durumlardan birinin varlığı halinde söz konusu olabilir. Bir bireyin özgürlük ve güvenlik hakkının kısıtlanacağı durumlar sınırlı olarak sayılmıştır. Bu çerçevede 19. maddenin üçüncü fıkrasına göre suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler ancak kaçmalarını, delillerin yok edilmesini ve değiştirilmesini önlemek maksadıyla hâkim kararıyla tutuklanabilir. Tutuklamanın kanunda öngörülen şekil ve şartlara uygun olması gerekir.

40. 5271 sayılı Kanun'un 102. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde tutukluluk süresinin en çok iki yıl olduğu ve bu sürenin zorunlu hallerde gerekçesi gösterilerek uzatılabileceği ancak uzatma süresinin toplam üç yılı geçemeyeceği belirtilmiş olup, madde metninde uzatma süreleri dâhil toplam tutukluluk süresinin azami 5 yıl olabileceği öngörülmektedir (bkz: Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 12/4/2011 tarih ve E.2011/1-51, K.2011/42 sayılı kararı).

41. Bu sürenin hesabında ilk derece mahkemesi önünde yargılama aşamasında geçen sürelerin dikkate alınması gerekir. Zira kişi yargılanmakta olduğu davada ilk derece mahkemesi kararıyla mahkûm edilmişse, bu kişinin hukuki durumu "bir suç isnadına bağlı olarak tutuklu" olma kapsamından çıkmakta ve tutmanın nedeni ilk derece mahkemesince verilen hükme bağlı olarak tutma haline dönüşmektedir. Nitekim AİHM, mahkûmiyet kararı sonrası tutulma halini tutukluluk olarak nitelendirmemekte ve temyiz aşamasında geçen

süreyi tutukluluk süresinin hesabında dikkate almamaktadır (Bkz: Solmaz/Türkiye, B. No. 27561/02, 16/1/2007, §§ 23-24; Şahap Doğan / Türkiye, B. No.29361/07, 27/5/2010, § 26). Aynı yaklaşım Yargıtay Ceza Genel Kurulunca da benimsenmiş ve 12 Nisan 2011 tarihli E. 2011/1-51, K. 2011/42 sayılı kararda, "hakkında mahkûmiyet hükmü kurulmakla sanığın atılı suçu işlediği yerel mahkeme tarafından sabit görülmekte ve bu aşamadan sonra tutukluluğun dayanağı mahkûmiyet hükmü olmaktadır." gerekçesiyle, temyizde geçen sürenin tutukluluk süresine dâhil edilmeyeceğine hükmedilmiştir.

42. Somut olayda başvurucu 12/6/2007 tarihinde gözaltına alınmış ve hakkında ilk derece mahkemesince 8/9/2009 tarihinde mahkumiyet kararı verilmiştir. Bu karar Yargıtay 10. Ceza Dairesi tarafından 17/3/2011 tarihinde bozulmuştur. Bozma sonrası yapılan yargılama neticesinde ilk derece mahkemesi 6/3/2012 tarihinde yeniden mahkumiyete hükmetmiş ve bu karar da Yargıtay tarafından 29/11/2012 tarihinde onanmıştır. Buna göre temyiz aşamasında geçen süreler hariç ilk derece mahkemesi önünde yargılanırken başvurucunun tutuklu kaldığı süre 3 yıl 2 ay 18 gündür.

43. Buna göre başvurucunun toplam tutukluluk süresinin Kanun'da öngörülen 5 yıllık azami süreyi aşmadığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

44. Başvurucu ayrıca Anayasa'nın 19. maddesinin yedinci fıkrası uyarınca tutukluluk süresinin makul olmadığını ileri sürmüştür.

45. Somut olayda başvurucu, hakkındaki dava Yargıtay'da temyiz aşamasındayken 23/10/2012 tarihinde Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuruda bulunmuştur. Ancak Bakanlığın görüşünde, başvurucu hakkında temyiz aşamasında derdest olan davanın Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 29/11/2012 tarih ve E.2012/21781, K.2012/17756 sayı ilamıyla onandığı bildirilmiştir. Buna göre, başvurucu hakkındaki mahkumiyet hükmü Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 29/11/2012 tarihli onama kararı ile kesinleşmiştir.

46. Tutukluluk hâli sona erdikten sonra tutuklama süresinin makul olmadığını iddia eden bir başvurucunun, devam eden tutukluluk hâlinden farklı olarak, iddia edilen ihlalin tespitini ve tazminat ödenmesini sağlayabilecek bir hukuk yolu mevcut ise bu yolu tüketmesi gerekir (bkz: Gavril Yossifov/Bulgaristan, B. No:74012/01, 6/11/2008, § 40; Rahmani ve Dinevac/Bulgaristan, B. No: 20116/08, 10/5/2012, § 66; Şefik Demir/Türkiye, B. No: 51770/07, 16/10/2012, § 23).

47. Bu çerçevede 5271 sayılı Kanun'un 141. ve 142. maddelerinde öngörülen tazminat yolunun başvurucunun şikâyetleri açısından tüketilmesi gereken bir yol olup olmadığının incelenmesi gerekir.

48. 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendinde, makul sürede hakkında hüküm verilmeyen bir tutuklu için tazminat talebinde bulunabilme imkânı tanınmaktadır. Bu yol bir yandan başvurucunun maruz kaldığı tutukluluk süresinin uzunluğunun tespiti, diğer yandan da uğradığı zararın tazmini imkânını sağlamaktadır. Bu nedenle, 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi ile öngörülen hukuk yolu başvurucunun şikâyetleri açısından erişilebilir ve elverişli bir çözüm olanağı ve makul ölçüde bir başarı imkânı sunmaktadır (bkz: Şefik Demir/Türkiye, B. No: 51770/07, 16/10/2012, § 33).

49. Başvurucu, hakkındaki mahkûmiyet hükmünün kesinleştiği 29/11/2012 tarihinden itibaren 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesine dayanarak tazminat talebinde bulunma imkânına sahiptir. Etkin ve erişilebilir bir çözüm imkânı sunan hukuk yoluna başvurmaksızın

yapılan bireysel başvuruların Mahkemece incelenmesi, bireysel başvuru yolunun ikincilliği ilkesi gereği mümkün değildir.

50. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat yoluna başvurmadığı anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "başvuru yollarının tüketilmemesi" nedeniyle kabul edilemezliğine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun;

A. Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası yönünden "açıkça dayanaktan yoksun olması",

B. Anayasa'nın 19. maddesinin yedinci fıkrası yönünden "başvuru yollarının tüketilmemesi"

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 2/7/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

BURAK DÖNER

B. No: 2012/521 | Karar tarihi: 02.07.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/521

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BURAK DÖNER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/521)

Karar Tarihi: 2/7/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Mustafa BAYSAL

Başvurucu : Burak DÖNER

Vekili : Av. Halit KARABUL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, tutukluluğunun Kanun'da öngörülen azami sınırı aşması nedeniyle hukuka aykırı hâle geldiğini, bu nedenle özgürlük ve güvenlik hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 8/11/2012 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 25/12/2012 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm, 12/2/2013 tarihinde yapılan toplantıda, İçtüzük'ün 28. maddesinin (1) numaralı

fıkrasının (b) bendi uyarınca, kabul edilebilirlik ve esas hakkındaki incelemenin birlikte yapılmasına karar vermiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular 12/2/2013 tarihinde Adalet Bakanlığına bildirilmiştir. Adalet Bakanlığı, görüşünü 16/4/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

6. Adalet Bakanlığı tarafından Anayasa Mahkemesine sunulan görüş başvurucuya 8/5/2013 tarihinde bildirilmiştir. Başvurucu, diyeceklerini süresi içinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru dilekçesi ve davaya bakan Mahkeme'den temin edilen belgelerdeki olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, 7/1/2007 tarihinde Zeytinburnu 1. Sulh Ceza Mahkemesince tutuklanmıştır.

9. Başvurucu hakkında İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca 1/6/2007 tarihli iddianameyle kasten öldürme, suç işlemek amacıyla örgüt kurma, suç örgütüne yarar sağlama amacıyla yağma ve mala zarar verme suçlarından cezalandırılması talebiyle dava açılmıştır. Yargılama İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinde görülmüştür.

10. Tutukluluk halinin sona erdirilmesi talebiyle 25/9/2012 tarihli dilekçeyle Mahkemesine yapılan başvuru 17/10/2012 tarihli kararla reddedilmiştir. Gerekçede, "…somut olayda başvurucunun, mahkemenin görevine giren '6136 sayılı Kanun'a muhalefet ve silahlı örgüte (silah temin etmek ve suçlarda kullanılan silahları saklamak) suretiyle yardım ve yataklık etmek' suçlarına yönelik olarak tutuklanmasına karar verilen sanık hakkında her ne kadar sanık sayısınca tutuklama müzekkeresi düzenlendiği anlaşılmakla, tutuklama kararında sayılan suçlardan hangileri için tutuklama kararı verilmiş ise ilgili tutuklama müzekkerelerindeki her bir suça ilişkin ayrı ayrı infaza verilmesinde zorunluluk bulunması, anılan nedenle beş yıllık zorunlu sürenin ağır cezalık her suç için tutuklama kararında belirtilen bu suçlardan her birisi açısından mahkemece beş yıllık tutukluluk süresine ayrı ayrı riayet edilmesinin CMK'nun 101. maddesi içeriğinden anlaşılması…bağlantı nedeni ile birden fazla ağır cezalık suçların bir mahkemede ve tek tutuklama müzekkeresine bağlı olarak infaz edilen tutukluluk hallerinin her bir suç için ayrı ayrı değerlendirilmesinde zaruret bulunmaktadır…" ifadelerine yer verildiği görülmüştür.

11. İtiraz üzerine 13. Ağır Ceza Mahkemesi aynı tarihte itirazı reddetmiştir. Ret gerekçesinde, işlenen birden fazla suçun her birinin bağımsız nitelikte olduğu, CMK'nın 102. maddesinin (2) numaralı fıkrasındaki sürenin her bir suç için ayrı ayrı değerlendirilmesinin gerektiği, kanun koyucunun amacının da bu yönde olduğu, başvurucunun CMK'nın 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasının a) bendinde sayılan suç işlemek amacıyla silahlı örgüte üye olmak, adam öldürmek, 6136 sayılı Kanun'a muhalefet, korku kaygı ve panik yaratabilecek tarzda ateş etmek suçlarından tutuklandığı, tutukluluk ile ilgili azami beş yıllık sürenin kategorik her bir suç için ayrı ayrı değerlendirilmesi gerektiği.., bu suçların katalog suçlardan olması ve öngörülen ceza ile dosyadaki deliller dikkate alınarak sanığın kaçma şüphesinin devam ettiği, diğer koruma tedbirlerinin de yetersiz kalabileceği, dolayısıyla kararda usul ve yasaya aykırılık bulunmadığı belirtilmiştir.

12. Davaya Bakan İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi, 4/4/2013 tarih ve E.2011/89, K. 2013/80 sayılı kararla, başvurucunun 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun

220/1, 220/5 (6 kez), 106/1-d maddeleriyle 6136 sayılı Kanun'un 13/1 maddesi uyarınca neticeten yaklaşık 58 yıl 9 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir.

13. Kararda ayrıca, başvurucunun diğer suçlardan mahkumiyeti de gözetilerek, suç örgütü kurmak ve yönetmek, müştekiler O.T., H.Ç., B.Ç., G.Ç. ve N.S.'ye yönelik adam öldürmeye teşebbüs eylemleri nedeniyle hakkında 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. ve müteakip maddeleri gereğince ayrı ayrı tutuklanmasına, hakkında her bir suç için ayrı ayrı tevkif müzekkereleri çıkarılmasına da karar verilmiştir.

14. Başvurucu hakkındaki dava temyiz aşamasındadır.

B. İlgili Hukuk

15. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 8. ve 9. maddeleri şöyledir:

"Bağlantı kavramı

Madde 8 – (1) Bir kişi, birden fazla suçtan sanık olur veya bir suçta her ne sıfatla olursa olsun birden fazla sanık bulunursa bağlantı var sayılır.

(2) Suçun işlenmesinden sonra suçluyu kayırma, suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme fiilleri de bağlantılı suç sayılır.

Davaların birleştirilerek açılması

Madde 9 – (1) Bağlantılı suçlardan her biri değişik mahkemelerin görevine giriyorsa, bunlar hakkında birleştirilmek suretiyle yüksek görevli mahkemede dava açılabilir."

16. Aynı Kanun'un 102. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde, tutukluluk süresi en çok iki yıldır. Bu süre, zorunlu hallerde, gerekçesi gösterilerek uzatılabilir; uzatma süresi toplam üç yılı geçemez."

17. Aynı Kanun'un 104. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Soruşturma ve kovuşturma evrelerinin her aşamasında şüpheli veya sanık salıverilmesini isteyebilir."

18. Anılan Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) ve (d) bentleri ile son cümlesi şöyledir:

"Tazminat istemi

Madde 141 – (1) Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında;

a) Kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilen,

…

d) Kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen,

…

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler."

19. Anılan Kanun'un 142. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabilir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Mahkemenin 2/7/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 8/11/2012 tarih ve 2012/521 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

21. Başvurucu, 5271 sayılı Kanun’daki tutukluluk süresinin aşılması ve dolayısıyla tutukluluk hâlinin kanuna aykırı hale gelmesi nedeniyle Anayasa’nın 19. maddesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 5. maddesinde belirtilen hakkının ihlal edildiğini, bu durumun eşitlik ve âdil yargılama ilkeleriyle de bağdaşmadığını ileri sürmüş ve tutukluluğa ilişkin kararlar ile bu kararlara temel teşkil eden Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun 12/4/2011 tarih ve E.2011/1-51, K. 2011/42 sayılı ilâmının iptalini talep etmiştir.

B. Değerlendirme

22. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, herkesin, Anayasa’da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye’nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabileceği hükmüne yer verilmiştir. Anayasa’nın anılan maddesinin söz konusu fıkrasının devamında, başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olmasının şart olduğu; aynı maddenin dördüncü fıkrasında da, bireysel başvuruda kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamayacağı belirtilmiştir.

23. Başvurucunun şikâyetinin esas itibariyle Kanun’da öngörülen üst sınırın aşılması nedeniyle tutukluluğun hukuki olmadığına ilişkin olduğu, bu nedenle Anayasa’nın 19. maddesi çerçevesinde incelenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

24. Adalet Bakanlığı, 5271 sayılı Kanun’un 141. maddesi uyarınca, kanuna aykırı olarak tutulduğunu iddia eden kişilerin tazminat talep etme hakkına sahip olduklarını, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)’nin Demir/Türkiye ve Balca/Türkiye kararlarına atfen, bu yola öncelikle başvurulması gerektiğini, Yargıtay kararlarına atıfla bazı durumlarda tazminat talebinin incelenebilmesi için ilk derece mahkemesinde görülen davanın esasıyla ilgili kararın kesinleşmesinin şart olmadığını, dolayısıyla kabul edilebilirlik konusundaki incelemede bu hususların göz önünde bulundurulması gerektiğini ifade etmiştir.

25. Başvurucu, başvurunun kabul edilebilirliği hakkındaki Bakanlık görüşüne katılmamıştır.

26. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

“Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.”

27. 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

28. Anılan Anayasa ve Kanun hükümleri uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için ihlale neden olduğu iddia edilen işlem veya eylem için öngörülen idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekir. Bireysel başvurunun ikincil nitelikte bir hak arama yolu olması nedeniyle, asıl olan hak ve özgürlüklere kamu otoritelerince saygı gösterilmesi ve olası bir ihlal durumunda bunun idari ve/veya yargısal olağan yollarla giderilmesidir. Bu nedenle bireysel başvuru yoluna ancak kanunda öngörülen olağan yollar tüketilmesine rağmen ihlalin ortadan kaldırılamadığı durumlarda gidilebilir.

29. Ancak tüketilmesi gereken başvuru yollarının ulaşılabilir olmaları yanında, telafi kabiliyetini haiz ve tüketildiklerinde başvurucunun şikâyetlerini gidermede makul başarı şansı tanımaları gerekir. Dolayısıyla mevzuatta bu yollara yer verilmesi tek başına yeterli olmayıp uygulamada da etkili olduklarının gösterilmesi ya da en azından etkili olmadıklarının kanıtlanmamış olması gerekir.

30. Adalet Bakanlığının görüşünde işaret edildiği üzere 5271 sayılı Kanun'un tazminat isteminin düzenlendiği 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre, kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilenler ile kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen kişilerin, maddî ve manevî her türlü zararlarını Devletten isteyebileceklerine ilişkin hükümlerin bu hususta bir başvuru mekanizması öngördüğü görülmektedir. Ancak, aynı Kanun'un tazminat isteminin koşullarının düzenlendiği 142. maddesinin (1) numaralı fıkrasında "Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde" tazminat isteminde bulunulabileceği ifade edilmiştir.

31. Somut olayda beş yıllık azami tutukluluk süresinin dolması nedeniyle tutukluluğun yasal dayanağının kalmadığı iddia edilmektedir. Buna göre, yasal olarak mümkün olmadığı hâlde tutukluluğun devamına karar verilmiş ise madde kapsamında bunun mağduru maddi ve/veya manevi tazminat istemiyle dava açabilecektir. Ancak başvurucunun başvuru tarihi itibariyle istemi tazminat değildir. Başvurucu, Kanun'da öngörülen azami tutukluluk süresinin dolmuş olduğunun tespitiyle tahliyesine karar verilmesini talep etmektedir.

32. 5271 sayılı Kanun'un koruma tedbirleri nedeniyle tazminata dair düzenlemelerine bu açıdan bakıldığında, başvurucunun şikâyetiyle ilgili bir çözüm getirilmediği görülmektedir. Başvurulması hâlinde bu yol yalnızca maddi ve manevi zararların giderilmesini teminat altına almakta, fakat hukuka aykırı tutulduğu tespit edilse dahi kişiye serbest bırakılma konusunda bir imkân sunmamaktadır. Bireysel başvurunun esastan incelenmesinden önce tutukluluk hâli sona ermediği sürece, kişinin bu yola gitmesi somut talebi açısından etkili sayılamaz, dolayısıyla tüketilmesi gerekmez.

33. Bununla birlikte başvurucu hakkındaki davanın karara bağlanmış olması nedeniyle tutukluluk halinin hükmen tutukluluğa dönüştüğü, dolayısıyla her ne kadar başvuru anındaki talebi tahliye ise de, kararla birlikte bunun mümkün olamaması dikkate alındığında

şikâyet konusu anayasal hakların ihlaline dair bir tespit ve tazminata hükmedilmesi hâlinde ihlalin giderilmesi mümkündür. Bu durumda 5271 sayılı Kanun'un 141. ve devamı maddelerinde belirtilen yola öncelikle başvurulmasının zorunlu olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir.

34. Bakanlık, bu yola öncelikle gidilmesi gerektiğini bir kısım kararlara atıfla ileri sürmüştür. Bakanlığın görüşünde bahsettiği Yargıtay kararları belli durumlarda tazminat talebi için asıl hükmün kesinleşmesinin aranmadığını göstermektedir (Yargıtay 12. Ceza Dairesi'nin 4/4/2012 tarih ve E. 2011/15700, K. 2012/9187; 15/5/2012 tarih ve E. 2011/20114, K.2012/12183 sayılı kararları). Tutukluluk süresinin verilen cezadan fazla olması nedeniyle makul görülmediği, bu nedenle tazminata hükmedilmesi gerektiğini belirten kararlara rastlamak da mümkündür (Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 17/12/2012 tarih ve E. 2012/20277, K.2012/27572; 3/1/2013 tarih ve E.2012/24083, K. 2013/1 sayılı kararları). Ancak bu örneklerin hiçbiri somut olay açısından bahse konu yolun etkili olduğuna örnek teşkil etmemektedir.

35. Açıklanan nedenlerle Bakanlığın başvuru yollarının tüketilmediği yönündeki görüşü kabul edilemez. Başvurucunun iddiaları dayanaktan yoksun olmadığı, ayrıca başka bir kabul edilemezlik nedeni de bulunmadığı için başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas İnceleme

36. Başvurucu, tutukluluk süresinin Kanunda öngörülen azami süreyi aşması nedeniyle hukuki dayanağının olmadığından şikâyet etmektedir.

37. Anayasa'nın 19. maddesi şöyledir:

"Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.

Şekil ve şartları kanunda gösterilen:

Mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi; bir mahkeme kararının veya kanunda öngörülen bir yükümlülüğün gereği olarak ilgilinin yakalanması veya tutuklanması; bir küçüğün gözetim altında ıslahı veya yetkili merci önüne çıkarılması için verilen bir kararın yerine getirilmesi; toplum için tehlike teşkil eden bir akıl hastası, uyuşturucu madde veya alkol tutkunu, bir serseri veya hastalık yayabilecek bir kişinin bir müessesede tedavi, eğitim veya ıslahı için kanunda belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirin yerine getirilmesi; usulüne aykırı şekilde ülkeye girmek isteyen veya giren, ya da hakkında sınır dışı etme yahut geri verme kararı verilen bir kişinin yakalanması veya tutuklanması; halleri dışında kimse hürriyetinden yoksun bırakılamaz.

Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yokedilmesini veya değiştirilmesini önlemek maksadıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hakim kararıyla tutuklanabilir. Hakim kararı olmadan yakalama, ancak suçüstü halinde veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yapılabilir; bunun şartlarını kanun gösterir.

Yakalanan veya tutuklanan kişilere, yakalama veya tutuklama sebepleri ve haklarındaki iddialar herhalde yazılı ve bunun hemen mümkün olmaması halinde sözlü olarak derhal, toplu suçlarda en geç hakim huzuruna çıkarılıncaya kadar bildirilir.

Yakalanan veya tutuklanan kişi, tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç en geç kırksekiz saat ve toplu olarak işlenen suçlarda en çok dört gün içinde hakim önüne çıkarılır. Kimse, bu süreler geçtikten sonra hakim kararı olmaksızın hürriyetinden yoksun bırakılamaz. Bu süreler olağanüstü hal, sıkıyönetim ve savaş hallerinde uzatılabilir.

Kişinin yakalandığı veya tutuklandığı, yakınlarına derhal bildirilir.

Tutuklanan kişilerin, makul süre içinde yargılanmayı ve soruşturma veya kovuşturma sırasında serbest bırakılmayı isteme hakları vardır. Serbest bırakılma ilgilinin yargılama süresince duruşmada hazır bulunmasını veya hükmün yerine getirilmesini sağlamak için bir güvenceye bağlanabilir.

Her ne sebeple olursa olsun, hürriyeti kısıtlanan kişi, kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı halinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurma hakkına sahiptir.

Bu esaslar dışında bir işleme tabi tutulan kişilerin uğradıkları zarar, tazminat hukukunun genel prensiplerine göre, Devletçe ödenir.”

38. Başvurucunun kanuni tutukluluk süresinin aşıldığına ilişkin bu şikâyetinin Anayasa’nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası çerçevesinde değerlendirilmesi gerekir.

39. Adalet Bakanlığı, görüşünde, keyfiliğe kaçmamak şartıyla mahkemelerin kanunları yorumlamada tam takdir yetkisine sahip olduklarını, İstanbul 12. ve 13. Ağır Ceza Mahkemelerinin beş yıllık üst sınırı somut olayda her bir suç için ayrı ayrı dikkate aldıklarını; bununla birlikte AİHM’in birden fazla suç isnadına dayalı tutukluluğu tek bir tutukluluk olarak değerlendirebileceğini ifade etmiştir.

40. Başvurucu, görüşün, birden fazla suç isnadına dayalı tutukluluğun tek bir tutukluluk olarak görülebileceğine ilişkin kısmının, haklılığının kabulü anlamına geldiğini ifade etmiştir.

41. Anayasa’nın 19. maddesinin birinci fıkrasında herkesin kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına sahip olduğu ilke olarak konduktan sonra, ikinci ve üçüncü fıkralarında şekil ve şartları kanunda gösterilmek şartıyla kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakılabileceği durumlar sınırlı olarak sayılmıştır. Dolayısıyla kişinin özgürlük ve güvenlik hakkının kısıtlanması ancak Anayasa’nın anılan maddesi kapsamında belirlenen durumlardan herhangi birinin varlığı halinde söz konusu olabilir.

42. Anayasa’nın “Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması” başlıklı 13. maddesinde temel hak ve hürriyetlerin, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasa’nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabileceği, bu sınırlamaların, Anayasa’nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı hükme bağlanmıştır. Anayasa’nın 19. maddesindeki kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının sınırlanabileceği durumların şekil ve şartlarının kanunda gösterilmesi ölçütü, Anayasa’nın 13. maddesindeki temel hak ve hürriyetlerin ancak kanunla sınırlanabileceğine dair kural ile uyumludur.

43. Kişi hürriyeti ve güvenliğine ilişkin sınırlamaların, kanunda belirtilen esas ve usule uygunluğunu sağlama yükümlülüğü ilke olarak idari organlara ve derece mahkemelerine aittir. İdare organları ve mahkemeler esas ve usule ilişkin hukuk kurallarına uymakla yükümlüdürler. Anayasa’nın 19. maddesinin amacı bireyi keyfi bir şekilde özgürlüğünden

alıkoymaya karşı korumak olup, maddede öngörülen istisnai hâllerde kişi özgürlüğüne getirilecek sınırlamaların maddenin amacına uygun olması ve keyfi uygulamaya yol açmaması gerekir. Bu nedenle Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan hürriyetten yoksun bırakmanın şekil ve şartlarının kanunda gösterilmesi kuralı gereğince, başvurucunun tutukluluk durumunun "kanuni" dayanağının bulunup bulunmadığının, kanunun özgürlükten yoksun kılmaya izin verdiği hâllerde ise, hukuk devleti ilkesi gereği, keyfiliği önlemek için, uygulanmasında yeterli ölçüde erişilebilir, kesin ve öngörülebilir olup olmadığının Anayasa Mahkemesince incelenmesi gerekir.

44. Tutukluluk, 5271 sayılı Kanun'un 100. ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. 100. maddeye göre kişi ancak hakkında suç işlediğine dair kuvvetli şüphelerin varlığını gösteren olguların ve bir tutuklama nedeninin bulunması halinde tutuklanabilir. Maddede tutuklama nedenlerinin neler olduğu da belirtilmiştir. Buna göre, (a) şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olgular varsa, (b) şüpheli veya sanığın davranışları; 1) delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme, 2) tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma hususlarında kuvvetli şüphe oluşturuyorsa tutukluluk kararı verilebilecektir. Kuralda ayrıca işlendiği konusunda kuvvetli şüphe bulunması halinde tutuklama nedeninin varsayılabileceği suçlar bir liste halinde belirtilmiştir.

45. 5271 sayılı Kanun'un 102. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde tutukluluk süresinin en çok iki yıl olduğu ve bu sürenin zorunlu hallerde gerekçesi gösterilerek uzatılabileceği, ancak uzatma süresinin toplam üç yılı geçemeyeceği belirtilmiştir. Buna göre uzatma süreleri dâhil toplam tutukluluk süresinin azami beş yıl olabileceği anlaşılmaktadır (bkz: Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 12/4/2011 tarih ve E.2011/1-51, K.2011/42 sayılı kararı).

46. Somut olayda 7/1/2007 tarihinde tutuklanan başvurucu, 5271 sayılı Kanun'un yukarıda belirtilen hükümleri uyarınca tutukluluk için öngörülen azami sürenin dolmuş olduğu iddiasıyla tahliye talebinde bulunmuştur. Gerek davaya bakan, gerekse itirazı inceleyen mahkemeler azami beş yıllık süre konusundaki gerekçelerini belirtmek suretiyle tutukluluğun devamına karar vermişlerdir (§§ 12 ve 13). Her iki kararın gerekçesinde, "ağır cezalık suçlar için çıkarılan tek bir tutuklama müzekkeresi infaz edilirken tutukluluğun her bir suç için ayrı ayrı değerlendirilmesi gerektiği…" ifade edilmiştir. Mahkemeler, tutukluluğa dayanak olan her bir suç için ayrı dava açılması ve bunların ayrı yargı mercilerinde görülmesi halinde sürenin ayrı hesaplanacağını; ağır cezalık birden fazla suça ilişkin olarak açılan bir dava ya da ayrı ayrı açılmış olmakla birlikte daha sonra birleştirilen davalarda da aynı yaklaşımın benimsenmesi gerektiğini, bunun adalet ve eşitlik ilkeleri açısından daha uygun olduğunu değerlendirmek suretiyle bu sonuca varmışlardır.

47. Anayasa'da yer alan hak ve özgürlükler ihlal edilmediği sürece derece mahkemelerinin kararlarındaki kanunun yorumuna ya da maddi veya hukuki hatalara dair hususlar bireysel başvuru incelemesinde ele alınamaz. Tutukluluk konusundaki kanun hükümlerinin yorumu ve somut olaylara uygulanması da derece mahkemelerinin takdir yetkisi kapsamındadır. Ancak kanun veya Anayasa'ya bariz şekilde aykırı yorumlar ile delillerin takdirinde açıkça keyfilik halinde hak ve özgürlük ihlaline sebebiyet veren bu tür kararların bireysel başvuruda incelenmesi gerekir. Aksinin kabulü bireysel başvurunun getiriliş amacıyla bağdaşmaz. Dolayısıyla incelemenin bu çerçevede yapılması gerekir.

48. 5271 sayılı Kanun'un 102. maddesinde soruşturma ve kovuşturma evrelerinde kişilerin

tutulabileceği azami kanuni süreler düzenlenmiştir. Madde metninde, ağır ceza mahkemesinin görevine giren ve girmeyen işler bakımından bir ayrıma gidilmiştir. Bireyler hakkındaki birden fazla suça ilişkin soruşturma ve kovuşturmaların bir dosya üzerinden yürütülmesi veya bir dosyada birleştirilmiş olması halinde bu soruşturma ve kovuşturmaların belli bir bütünlük içinde yürütüleceği göz önüne alındığında, uygulanan bir tutuklama tedbirinin soruşturma ve kovuşturmaların tamamı açısından sonuç doğuracağı açıktır. Bu nedenle azami tutukluluk süresinin kişinin yargılandığı dosya kapsamındaki tüm suçlar açısından en fazla beş yıl olması gerektiği anlaşılmaktadır. Tutuklama tedbiri, bir yaptırım olmadığından aynı dosya kapsamındaki her bir suç için azami tutukluluk süresinin ayrı ayrı hesaplanması kabul edilemez. Suç ve sanık sayısı, davanın karmaşık olması gibi etkenler tutukluluk süresinin makul olup olmadığı konusundaki değerlendirmede ele alınabilecek faktörler olup kanuni tutukluluk süresinin belirlenmesinde esas alınmaları mümkün değildir. Normun lafzı ve amacı, tutuklama tedbirinin ceza adalet sistemi içerisindeki yeri ve 5271 sayılı Kanun'un 102. maddesindeki düzenleme ile kişi özgürlüğüne yönelik sınırlamaların dar yorumlanması hususları birlikte değerlendirildiğinde aksine bir sonuca varmak mümkün görünmemektedir.

49. Diğer taraftan, Anayasa'nın 19. maddesinin yedinci fıkrası tutuklulukta makul süreyi güvence altına almıştır. Dolayısıyla kanunla tutukluluk süresi için getirilen üst sınırlar makul sürenin aşılmadığı istisnai durumlar için geçerli olabilir ve hiçbir şekilde kişinin bu süre doluncaya kadar tutulabileceği anlamına gelmez. Aksine, üst sınırın aşılmadığı durumlarda dahi, somut olaylarda tutukluluk makul süreyi aşmışsa, anayasal hakkın ihlal edildiği sonucuna varılacaktır.

50. Anayasa'nın 36. maddesinde adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Bu kapsamda makul sürede yargılanma herkese tanınan bir haktır. Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması da Anayasa'nın 141. maddesinde yargıya bir görev olarak yüklenmiştir. Azami sürenin, suç sayısı gerekçesiyle uzatılmasına dair yorumlarla veya gerekçe gösterilmeden genel ifadelerle uzatılması, muhtemel özgürlük ve güvenlik ihlallerine ilave olarak, makul sürede yargılanma hakkı açısından da olası ihlallere zemin hazırlayabilecek niteliktedir. Böyle bir uygulama, özgürlük ve güvenlik ihlalini neredeyse otomatik, makul sürede yargılanma hakkının ihlalini ise potansiyel hale getirebileceğinden kabul edilemez.

51. Diğer yandan, özgürlük ve güvenlik hakkına ilişkin sınırlamaların kanunla yapılması ve sınırlamanın şekil ve şartlarının da kanunda açıkça belirtilmesi gerekir. Dolayısıyla kanunun metni, bireylerin, gerektiğinde hukuki yardım almak suretiyle, tutuklama nedenleri ve süreleri konusunda belli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine imkân verecek şekilde kaleme alınmış olmalıdır. Dolayısıyla uygulanması öncesinde kanun, muhtemel etki ve sonuçlarına dair yeterli derecede öngörülebilir olmalıdır. Bununla birlikte, kanun metninin tüm sonuç ve etkileri göstermesi her zaman beklenemeyeceğinden, aranan açıklığın ölçüsü, söz konusu metnin içeriği, düzenlemeyi hedeflediği alan ile hitap ettiği kitlenin statü ve büyüklüğü gibi faktörler dikkate alınarak belirlenebilir. Bu özelliklere sahip kanunun aynı zamanda kolaylıkla erişilebilir olması da gerekir.

52. 5271 sayılı Kanun'daki azami tutukluluk süresinin ağır cezalık işler bakımından uzatmalarla birlikte azami beş yıl olduğu, bu haliyle düzenlemenin öngörülebilir olduğu anlaşılmaktadır. Ancak derece mahkemelerinin kanuni tutukluluk süresinin her suç için ayrı ayrı hesaplanması gerektiği yönündeki yorumu, bireylerin tutuklu olarak yargılanabileceği azami süreyi belirsiz ve öngörülemez bir şekilde uzatmaya elverişlidir. Zira bir kişi hakkında

birden fazla suç isnadı olması halinde azami tutukluluk süresi her biri için ayrı ayrı hesaplandığında kişinin özgürlüğünden mahrum bırakılabileceği süre öngörülemez bir şekilde uzayacaktır. Bu durumun başvurucu açısından öngörülebilir olmadığı açıktır. Bir hukuk devletinde henüz suçluluğu sabit hale gelmemiş bir bireyin mahkemenin benimsediği yorum nedeniyle belirsiz bir süre boyunca özgürlüğünden yoksun bırakılması düşünülemez.

53. Başvurucu 7/1/2007 tarihinde çıkarılan bir müzekkereye istinaden tutuklanmıştır. Tutuklamaya dayanak olan ve başvurucuya isnat olunan suçlar bağlamında davaya bakan mahkeme "6136 sayılı Kanun'a muhalefet ve silahlı örgüte (silah temin etmek ve suçlarda kullanılan silahları saklamak) suretiyle yardım ve yataklık etmek"; itirazı inceleyen mahkeme ise "suç işlemek amacıyla silahlı örgüte üye olmak, adam öldürmek, 6136 sayılı Kanun'a muhalefet, korku, kaygı ve panik yaratabilecek tarzda ateş etme" iddialarına yer vermiştir. Kovuşturmaya konu bu kadar suç olmasına rağmen tutukluluğun bunlardan biri üzerinden devam edeceğini, kanuni sürenin dolmasıyla birlikte bir diğerinin devreye girerek yeni bir beş yıllık sürenin başlayacağını kabul etmek tedbirin tabiat ve mahiyetiyle bağdaşmaz. Somut olay bakımından 5271 sayılı Kanun'un 102. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen azami tutukluluk süresi 7/1/2012 tarihinde dolmuştur. Bu durumda başvurucunun bu tarihle, hakkında mahkumiyet hükmünün kurulduğu 4/4/2013 tarihi arasındaki tutukluluk hali kanunda aranan şekil ve şartlara uymamaktadır.

54. Açıklanan nedenlerle, Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

55. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, esas inceleme sonunda ihlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedileceği belirtilmiş, ancak yerindelik denetimi yapılamayacağı, idari eylem ve işlem niteliğinde karar verilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

56. Başvuruda Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. Başvurucu tazminat talebini saklı tutmuştur. Başvurucu hakkında mahkûmiyet kararı verilmekle tutukluluk hali sona ermiştir. Bu durumda, ihlalin tespiti dışında sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gereken bir husus bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. "Kanun'da öngörülen azami tutukluluk süresinin aşılması" nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucu tarafından yapılan 172,50 TL harç ve 2.640,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.812,50 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Hazinesine başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

2/7/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

KORCAN PULATSÜ

B. No: 2012/726 | Karar tarihi: 02.07.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/726

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

KORCAN PULATSÜ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/726)

Karar Tarihi: 2/7/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Mustafa BAYSAL

Başvurucu : Korcan PULATSÜ

Vekili : Av. Ali Fahir KAYACAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, suçluluğu hakkında kuvvetli belirti olmadığı halde 17/6/2011 tarihinden beri tutuklu kaldığını, 18 yıl hapis cezasına mahkum edildiği davada adil yargılanmadığını, bu nedenlerle anayasal haklarının ihlâl edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 20/11/2012 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 25/12/2012 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm, 12/2/2013 tarihinde yapılan toplantıda, İçtüzük'ün 28. maddesinin (1) numaralı

fıkrasının (b) bendi uyarınca, kabul edilebilirlik ve esas hakkındaki incelemenin birlikte yapılmasına karar vermiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular 12/2/2013 tarihinde Adalet Bakanlığına bildirilmiştir. Adalet Bakanlığı, görüşünü 16/4/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

6. Adalet Bakanlığı tarafından Anayasa Mahkemesine sunulan görüş başvurucuya 15/5/2013 tarihinde bildirilmiştir. Başvurucu, diyeceklerini süresi içinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru dilekçesi ve ekleriyle Adalet Bakanlığı görüşünde ifade edildiği şekliyle başvuruya ilişkin olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, bir soruşturma kapsamında 17 Haziran 2011 tarihinde tutuklanmıştır.

9. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, başvuranın da aralarında bulunduğu 143 kişi hakkında 11/11/2011 tarihli iddianame ile dava açmıştır.

10. İddianamede başvurucunun Oraj Hava Harekât Planı kapsamında görevlendirilecek özel personel olarak belirlendiği, aynı dava kapsamında yargılanan Halil İbrahim Fırtına'nın verdiği emir doğrultusunda, Harekât Planını hazırlama grubunu oluşturarak plan kapsamında personel görevlendirmesi yaptığı, Planda yer alacak hususları belirlediği, diğer görevlilerce yapılan istihbarat, lojistik, eğitim ve diğer konulardaki faaliyetlerin, başvurucunun plan kapsamındaki üst düzey konumu gereği kendisine iletildiği iddia edilmiştir.

11. İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi 23/11/2011 tarihinde iddianamenin kabulüne karar verirken dosya üzerinden ve izleyen tarihlerdeki duruşmalarda başvurucunun tutukluluk halinin devamına karar vermiştir.

12. Başvurucu kararlardan bir kısmına itiraz etmiş; 11. Ağır Ceza Mahkemesi değişik tarihlerde verdiği kararlarla itirazları reddetmiştir.

13. Redde ilişkin gerekçelerde genel olarak tutuklama için ana unsur olan kuvvetli suç şüphesi, tutuklama nedenleri, katalog suçlar ve bu bağlamda anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar konusunda değerlendirmelere yer verilmiş, yapılan değerlendirme ile davanın sonucuna ilişkin kanaat açıklar tarzda görüş beyan etmenin yasal olmayacağının da altı çizilerek yeni elde edilen deliller de vurgulanarak delillere etki etme tehlikesinin devam ettiği, henüz tanıkların tamamının dinlenmediği, adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağı vurgulanmıştır.

14. 21 Eylül 2012 tarihinde açıklanan ilk derece mahkemesi kararıyla başvurucunun mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 147. ve 61. maddeleri gereğince 18 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına ve tutukluluk halinin devamına karar verilmiştir.

15. Hükümle birlikte verilen tutukluluk halinin devamı kararına karşı başvurucu 25/9/2012 tarihli dilekçeyle itiraz etmiş; İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi 23/10/2012 tarihinde dosya üzerinde yaptığı incelemede itirazın reddine karar vermiştir. Bu karar başvurucuya 16/12/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir.

16. Başvurucu hakkında görülen dava temyiz aşamasındadır.

B. İlgili Hukuk

17. İsnat olunan suçun işlendiği tarihte yürürlükte bulunan 1/3/1926 tarih ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 147. maddesi şöyledir:

"Türkiye Cumhuriyeti İcra Vekilleri Heyetini cebren iskat veya vazife görmekten cebren menedenlerle bunları teşvik eyliyenlere ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezası hükmolunur …"

18. Aynı Kanun'un 61. maddesi, işlendiği zamanda ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası gerektiren suçun teşebbüs aşamasında kalması halinde failin on beş yıldan yirmi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmasını öngörmektedir.

19. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. ve 260. maddeleri şöyledir;

"Tutuklama nedenleri

Madde 100 – (1) Kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren olguların ve bir tutuklama nedeninin bulunması halinde, şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilebilir. İşin önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülü olmaması halinde, tutuklama kararı verilemez.

(2) Aşağıdaki hallerde bir tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) Şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olgular varsa.

b) Şüpheli veya sanığın davranışları;

1. Delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme,

2. Tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma,

Hususlarında kuvvetli şüphe oluşturuyorsa.

(3) Aşağıdaki suçların işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde, tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan; (1)

…

9. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma (iki, yedi ve sekizinci fıkralar hariç, madde 220),

10. Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar (madde 302, 303, 304, 307, 308),

11. Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar (madde 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315),

…

(4) (Değişik: 2/7/2012-6352/96 md.) Sadece adlî para cezasını gerektiren veya hapis cezasının üst sınırı iki yıldan fazla olmayan suçlarda tutuklama kararı verilemez.

Kanun yollarına başvurma hakkı

Madde 260 – (1) Hâkim ve mahkeme kararlarına karşı Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık ve bu Kanuna göre katılan sıfatını almış olanlar ile katılma isteği karara bağlanmamış,

reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar için kanun yolları açıktır.

(2) Asliye ceza mahkemesinde bulunan Cumhuriyet savcıları, mahkemenin yargı çevresindeki sulh ceza mahkemelerinin; ağır ceza mahkemelerinde bulunan Cumhuriyet savcıları, ağır ceza mahkemesinin yargı çevresindeki asliye ve sulh ceza mahkemelerinin; bölge adliye mahkemesinde bulunan Cumhuriyet savcıları, bölge adliye mahkemelerinin kararlarına karşı kanun yollarına başvurabilirler.

(3) Cumhuriyet savcısı, sanık lehine olarak da kanun yollarına başvurabilir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Mahkemenin 2/7/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 20/11/2012 tarih ve 2012/726 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

21. Başvurucu, Anayasanın 10., 19., 36. ve 38. maddeleri ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (AİHS) 5., 6. ve 13. maddelerine dayanarak;

i) Kuvvetli suç şüphesi sayılmayan imzasız dijital belgelere dayanılarak şablon ve kalıplaşmış gerekçelerle tutuklandığını, tutukluluğun devamına karar verilirken şablon gerekçelerle bu tedbirin adeta bir cezalandırma aracına dönüştürüldüğünü ve dolayısıyla özgürlük ve güvenlik hakkının,

ii) Yaklaşık 17 aydır tutuklu yargılandığını, temyiz aşaması da dikkate alındığında bu sürenin daha da uzayacağını, tutukluluk açısından bu sürenin makul olmaktan uzak olduğunu, zorunlu ikametinde kalma gibi adlî kontrol tedbirine başvurularak tutuklamadan beklenen amacın bu şekilde gerçekleştirilebileceğini, ancak adlî kontrole başvurulmadığını, bu durumun henüz kesinleşmemiş olan hükmün peşin infazı niteliğinde olduğunu, dolayısıyla Anayasa’nın 19. maddesiyle AİHS’in 5. maddesinde belirtilen haklarının,

iii) Tutukluluğa itirazlarının savcılık görüşü kendisine tebliğ edilmeden ve bu konuda kendi görüşü alınmadan incelenerek şablon ve kalıplaşmış gerekçelere dayanılarak reddedildiğini; duruşmasız gerçekleştirilen bu incelemelerde çekişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerine riayet edilmediğini; bütün bunlara bağlı olarak Anayasa’nın 19. ve 36. maddeleriyle AİHS’in 5. maddesinin 3. ve 4. fıkralarındaki haklarının,

iv) Nihayet, üzerine atılı suçlara dayanak oluşturan imzasız dijital belgelerin gerçek olmadığını, sahte ve düzmece olduğunu ve bu durumun kanıtlandığını; işbu şaibeli delillere dayanılarak, tarafsız olmayan bir yargı organı tarafından 18 yıl hürriyeti bağlayıcı bir cezaya çarptırıldığını ileri sürerek adil yargılanma hakkının,

ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

22. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, herkesin, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye’nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabileceği hükmüne yer verilmiştir. Anayasa’nın 148.

maddesinin üçüncü fıkrasının devamında, başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olmasının şart olduğu, dördüncü fıkrasında ise bireysel başvuruda kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamayacağı belirtilmiştir.

1. Tutukluluğa İlişkin Şikâyetler

23. Başvurucu, hakkında kuvvetli suç şüphesi olmadığı halde tutuklandığından, tutukluluğun makul süreyi aştığından, tutukluluğa itirazlarının duruşmasız ve çekişmeli yargılama ilkesine riayet edilmeden incelenmiş olmasından şikâyet etmektedir.

24. Adalet Bakanlığı bu şikâyetlerden, "tutukluluğun uzunluğu" ve "tutukluluğa itiraz taleplerinin savcılık görüşü kendisine tebliğ edilmeden ve bu konuda kendi görüşü alınmadan incelenerek şablon ve kalıplaşmış gerekçelere dayanılarak reddedildiği"ne ilişkin olanlar bakımından Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisiz olduğunu ileri sürmüştür. Bakanlığa göre tutukluluk süresinin uzunluğu ile hürriyetten yoksun bırakmanın hukukiliğini denetlemek için etkili bir başvuru yolunun bulunmadığına yönelik iddialar 23 Eylül 2012 tarihinden önce kesinleşmiş kararlara ilişkindir. Mahkeme'nin zaman bakımından yetkisinin başlamadığı döneme ilişkin olan bu şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

25. Başvurucu, hükümle birlikte tutukluluğun devamına da karar verildiğini ve bu karara itiraz ettiğini, itirazın da Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruları almaya başladığı tarihten sonra incelendiğini, bu nedenle görüşün isabetli olmadığını ifade etmiştir.

26. Her ne kadar Bakanlık görüşünde şikâyetlerden ikisi hakkında zaman bakımından yetkisizlik iddiası ileri sürülmüş ise de, şikâyetlerin mahiyetine bakıldığında tutukluluğa ilişkin tüm şikâyetlerin zaman bakımından yetki açısından incelenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

27. 6216 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

28. Bu hüküm gereğince Anayasa Mahkemesi, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler. Dolayısıyla Mahkeme'nin zaman bakımından yetkisi ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurularla sınırlıdır. Kamu düzenine ilişkin bu düzenleme karşısında, anılan tarihten önce kesinleşmiş nihaî işlem ve kararları da içerecek şekilde yetki kapsamının genişletilmesi mümkün değildir (B. No: 2012/832, § 14, 12/2/2013).

29. Tutuklulukla ilgili şikâyetlerin bir bütün olarak başvurucunun tutukluluk döneminde alınan kararlara ilişkin olduğu açıktır. Başvurucu ilk tutuklama kararı sonrası 5271 sayılı Kanun'da öngörülen itiraz kanun yolunu kullanmış, yargılamanın soruşturma ve kovuşturma aşamasında da gerek tahliye talebinin reddi üzerine, gerekse re'sen yapılan incelemelerde tutukluluğun devamına karar verilmesi üzerine, aynı yola başvurmuştur (Bkz: §§ 13-15, 18-21).

30. Devam eden tutukluluğun hukuka aykırı olduğu iddiasıyla yapılan bireysel başvurularda şikâyetlerin temel amacı, tutukluluğun hukuka aykırı olduğunun ya da devamını haklı kılan sebep veya sebeplerin bulunmadığının tespitidir. Bu tespit yapıldığı takdirde buna bağlı olarak ilgilinin tutukluluk halinin devamına gerekçe olarak gösterilen hukuki sebeplerin varlığı sona erecek ve böylece kişinin serbest kalmasının yolu açılabilecektir. Bu amaçla

yapılan bir başvuruda, itiraz kanun yolunda çekişmeli yargılama ve/veya silahların eşitliği gibi ilkelere uygun olarak bir inceleme yapılıp yapılmadığı da dikkate alınacaktır. Dolayısıyla belirtilen nedenlerle ve serbest bırakılmayı temin edebilecek bir karar alma amacıyla yapılacak bireysel başvuruların, olağan kanun yolları tüketilmek şartıyla, tutukluluk hali devam ettiği sürece yapılabilmesi mümkündür.

31. Ancak başvurucu hali hazırda tahliye olmuş ya da hükümlü hale gelmiş ise bu takdirde serbest kalma ihtimali ortadan kalkmaktadır. Bu durumda talep, hukuka aykırılığın tespiti ve gerekiyorsa belli bir miktar tazminata hükmedilmesiyle sınırlı kalacaktır. Dolayısıyla bu tür ihlal iddiaları bakımından varsa olağan kanun yolları denendikten sonra ve gerekiyorsa bireysel başvuru yapılmalıdır.

32. Ne var ki başvurunun kabul edilebilmesi için ihlal iddiasına dayanak teşkil eden nihai işlem veya kararların 23/9/2012 tarihinden evvel kesinleşmemiş olmaları da gerekmektedir. Nihai işlem veya kararların anılan tarihten önce kesinleştikleri tespit edildiği takdirde ilgili şikâyetler bakımından başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir. Mahkemenin yargı yetkisine ilişkin bu tespitin bireysel başvuru incelemesinin her aşamasında yapılabilmesi mümkündür.

33. Ancak kişi serbest bırakılmadan yargılanmakta olduğu davada ilk derece mahkemesi kararıyla mahkûm olmuşsa, mahkûmiyet tarihi itibariyle de tutukluluk hali sona erer. Çünkü bu durumda kişinin hukuki durumu “bir suç isnadına bağlı olarak tutuklu” olma kapsamından çıkmaktadır. Bireysel başvuru incelemesi açısından, tutuklamanın şartları ile mahkûmiyete hükmedilmesi arasındaki esaslı fark bunu gerektirir. Zira mahkûmiyete karar verilmiş olmakla, isnat olunan suçun işlendiği, bundan failin sorumlu olduğunun sübuta erdiği kabul edilmekte ve bu nedenle sanık hakkında hürriyeti bağlayıcı cezaya ve/veya para cezasına hükmedilmektedir. Mahkûmiyetle birlikte kişinin kuvvetli suç şüphesi ve bir tutuklama nedenine bağlı olarak tutukluluk hali sona ermektedir. Bu açıdan mahkûmiyet kararının kesinleşmiş olması ayrıca gerekmez. Nitekim gerek AİHM, gerekse Yargıtay, mahkûmiyet kararı sonrası tutulma halini tutukluluk olarak nitelendirmemektedir. AİHM, ilk derece mahkemesi kararıyla mahkûm olan bir sanığın, söz konusu mahkûmiyet kararından sonraki tutulmasını Sözleşme’nin 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi hükmü uyarınca “mahkûmiyet sonrası tutma” olarak değerlendirmekte ve tutukluluk süresinin hesabında dikkate almamaktadır (Bkz. Solmaz / Türkiye, no. 27561/02, 16 Ocak 2007, §§ 23,24; Şahap Doğan / Türkiye, no.29361/07, 27 Mayıs 2010, § 26). Aynı yaklaşım Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından da benimsenmektedir. Kurul, 12 Nisan 2011 tarihli ve E. 2011/1-51, K. 2011/42 sayılı kararında, “hakkında mahkûmiyet hükmü kurulmakla sanığın atılı suçu işlediği yerel mahkeme tarafından sabit görülmekte ve bu aşamadan sonra tutukluluğun dayanağı mahkûmiyet hükmü olmaktadır.” gerekçesiyle, temyizde geçen sürenin tutukluluk süresine dâhil edilmeyeceğine karar vermiştir.

34. Somut olayda başvurucu 17/6/2011 tarihinde İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesince tutuklanmış, ilk derece mahkemesinin mahkûmiyet kararını verdiği 21/9/ 2012 tarihinde tutukluluk hali bu anlamda sona ermiştir.

35. 21/9/2012 tarihli karar duruşmasında verilen tutukluluğun devamına ilişkin karara karşı başvurucu 25/9/2012 tarihinde itiraz etmiş ve itirazı bir başka mahkeme tarafından incelenerek 23/10/2012 tarihinde reddedilmiştir. Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başladığı tarihten sonra verilmiş olsa bile, kişi hakkındaki tutmanın niteliği üzerinde bu kararın herhangi bir etkisi yoktur. Zira başvurucunun tutukluluk hali 21/9/2012

tarihinde davanın esasına ilişkin kararın açıklanmasıyla birlikte ve bu tarih itibariyle sona ermiştir. Kararla birlikte başvurucuya isnat olunan suç sabit görülerek 18 yıl hapis cezasıyla cezalandırılmasına hükmedilmiştir. Dolayısıyla, hükmen tutukluluğa itiraz ve incelemesinin 23/9/2012 tarihinden sonra gerçekleştirilmiş olmasının Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi üzerinde herhangi bir etkisi olamaz.

36. Başvurucunun tutukluluğa ilişkin şikâyetlerine konu olan kararların tamamının Anayasa Mahkemesinin yetkisinin başladığı tarihten önce kesinleştiği anlaşıldığından, başvurunun "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiği İddiası

37. Başvurucu, üzerine atılı suçlara dayanak oluşturan imzasız dijital belgelerin gerçek olmadığını, sahte ve düzmece olduğunu; bu delillere dayanılarak tarafsız olmayan bir yargı organı tarafından 18 yıl hürriyeti bağlayıcı cezaya çarptırıldığını ileri sürerek adil yargılanma hakkının ihlâl edildiğini ileri sürmüştür.

38. Bakanlık, başvurucu aleyhine açılan kamu davasının 21/9/2012 tarihli ilk derece mahkemesi kararıyla esastan karara bağlandığını, adil yargılanma hakkına ilişkin şikâyetler konusunda kanun yolları henüz tüketilmediği için başvurunun bu aşamada dinlenemez olduğunu ve bu nedenle 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) ve 48. maddesinin (3) numaralı fıkraları uyarınca kabul edilemez bulunması gerektiğini belirtmiştir.

39. 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

40. Bu hüküm uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmak için ihlale neden olduğu iddia edilen işlem veya eylem için idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekir.

41. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olup bu ilkeye uygun davranılmadığı takdirde ortaya çıkan ihlale karşı öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine başvurulmalıdır. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle genel yargı mercilerinde olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulması esastır. Bireysel başvuru yoluna, iddia edilen hak ihlallerinin bu olağan denetim mekanizması içinde giderilememesi durumunda başvurulabilir (B. No: 2012/946, § 17, 18, 26/3/2013). Başvurucu hakkındaki dava derdest olup, temyiz aşamasındadır. Bu şikâyet bakımından olağan kanun yolları tüketilmemiştir.

42. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının "başvuru yollarının tüketilmemiş olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun;

A. Kuvvetli suç şüphesi olmadığı halde tutuklama kararı verildiği ve tutukluluğun sürdürüldüğü, şablon gerekçelerle uzatılan tutukluluğun makul süreyi aştığı, tutukluluğun devamına dair kararlara yapılan itirazların duruşmasız incelendiği, savcılık görüşünün tebliğ edilmediği ve bu nedenle çekişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin ihlal edildiğine

ilişkin şikâyetler yönünden, “zaman bakımından yetkisizlik”,

B. Yargılamayı gerçekleştiren mahkemenin tarafsız olmadığı ile yargılamanın adil görülmediği iddiaları yönünden ise “başvuru yollarının tüketilmemiş olması”

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 2/7/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

MURAT NARMAN

B. No: 2012/1137 | Karar tarihi: 02.07.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/1137

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MURAT NARMAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/1137)

Karar Tarihi: 2/7/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Serhat ALTINKÖK

Başvurucu : Murat NARMAN

Vekili : Av. Dönüş AYDIN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, tutukluluğun Kanunda öngörülen azami süreyi aşması nedeniyle hukuka aykırı hale geldiğini ayrıca makul süreyi aştığını ileri sürerek Anayasa'nın 19. ve 38. maddelerinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 12/12/2012 tarihinde İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 25/12/2012 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm, 12/2/2013 tarihinde yapılan toplantıda Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 28.

maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi uyarınca kabul edilebilirlik ve esas hakkındaki incelemenin birlikte yapılmasına karar vermiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular 12/2/2013 tarihinde Adalet Bakanlığına bildirilmiştir. Adalet Bakanlığı, görüşünü 16/4/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

6. Adalet Bakanlığı tarafından Anayasa Mahkemesine sunulan görüş başvurucuya 3/5/2013 tarihinde bildirilmiştir. Başvurucu, diyeceklerini 3/6/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olmak, birden fazla kişi tarafından birlikte yağma, ruhsatsız silah mermileri satın alma veya bulundurma suçu isnadıyla 24/9/2007 tarihinde gözaltına alınmış ve İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesinin 28/9/2007 tarih ve 2007/118 sayılı kararı ile tutuklanmıştır.

9. Başvurucu, hakkında düzenlenen iddianame sonrasında İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesinde E. 2008/74 sayılı dosya kapsamında yargılanmaya başlamıştır.

10. Başvurucu, Kanunda öngörülen azami beş yıllık tutukluluk süresini 28/9/2012 tarihinde doldurduğu gerekçesiyle 8/10/2012 tarihinde tahliye talebinde bulunmuştur.

11. Başvurucunun tahliye talebi, İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesince “iddianamede düzenlenen her bir suç için tutukluluk süresinin bağımsız olarak değerlendirilmesi gerektiği ve sanığın Ağır Ceza Mahkemesi’nin görevine giren birden çok suçtan tutuklanmış olduğu” gerekçesiyle 9/10/2012 tarihinde reddedilmiştir.

12. Başvurucu karara 10/10/2012 tarihinde itiraz etmiş, itiraz İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesince 22/10/2012 tarihinde reddedilmiştir

13. İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesinin ret kararı, 11/12/2012 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

14. Dava ilk derece mahkemesi önünde derdesttir.

B. İlgili Hukuk

15. 5271 sayılı Kanun’un 8. ve 9. maddeleri şöyledir:

“Bağlantı kavramı

Madde 8 – (1) Bir kişi, birden fazla suçtan sanık olur veya bir suçta her ne sıfatla olursa olsun birden fazla sanık bulunursa bağlantı var sayılır.

(2) Suçun işlenmesinden sonra suçluyu kayırma, suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme fiilleri de bağlantılı suç sayılır.

Davaların birleştirilerek açılması

Madde 9 – (1) Bağlantılı suçlardan her biri değişik mahkemelerin görevine giriyorsa, bunlar hakkında birleştirilmek suretiyle yüksek görevli mahkemede dava açılabilir.”

16. Aynı Kanun’un 102. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde, tutukluluk süresi en çok iki yıldır. Bu süre, zorunlu hallerde, gerekçesi gösterilerek uzatılabilir; uzatma süresi toplam üç yılı geçemez.”

17. Anılan Kanun’un 104. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Soruşturma ve kovuşturma evrelerinin her aşamasında şüpheli veya sanık salıverilmesini isteyebilir.”

18. Anılan Kanun’un “Tazminat istemi” başlıklı 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) ve (d) bentleri ile son cümlesi şöyledir:

“(1) Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında;

a) Kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilen,

…

d) Kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen,

…

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler.”

19. Anılan Kanun’un 142. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabilir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Mahkemenin 2/7/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 12/12/2012 tarih ve 2012/1137 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

21. Başvurucu, 5271 sayılı Kanunda öngörülen azami beş yıllık tutukluluk süresini 28/9/2012 tarihinde doldurmasına rağmen tahliye edilmediğini, tutuklanma tarihinden itibaren beş buçuk yıl geçmesine rağmen hakkındaki yargılamanın bitmediğini, kanun koyucunun yaptığı bu düzenlemelerin uzun yargılamaların önüne geçme amacını taşıdığını, uygulamada yargıçların kanun maddelerini yanlış yorumladığını, birden fazla suçtan yargılanıyor olmanın tutukluluk süresinin azami beş yıl olması gerektiği gerçeğini değiştirmediğini, gayri kanuni olarak tutuklu bulundurulmanın mağduriyetine yol açtığını ileri sürerek Anayasa’nın 19. ve 38. maddelerinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

B. Değerlendirme

22. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, herkesin, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye’nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabileceği hükmüne yer verilmiştir. Anayasa'nın anılan maddesinin söz konusu fıkrasının devamında, başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olmasının şart olduğu; aynı maddenin dördüncü fıkrasında da, bireysel

başvuruda kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamayacağı belirtilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

23. Adalet Bakanlığı görüşünde, 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre kanuna aykırı tutulduğunu iddia eden kişilerin tazminat talep etme hakkına sahip olduğu belirtilerek başvurucunun bu yola başvurmaması nedeniyle başvuru yollarını tüketmediği ileri sürülmüştür.

24. Başvurucu, başvurunun kabul edilebilirliği hakkındaki Adalet Bakanlığının görüşüne karşı, bireysel başvuru dilekçesinde ileri sürdüğü iddialarını tekrarlamış ve bunlar dışında yeni herhangi bir görüş dile getirmemiştir.

25. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

26. 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

27. Anılan Anayasa ve Kanun hükümleri uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için ihlale neden olduğu iddia edilen işlem veya eylem için öngörülen idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekir. Bireysel başvurunun ikincil nitelikte bir hak arama yolu olması nedeniyle, aslolan hak ve özgürlüklere kamu otoritelerince saygı gösterilmesi ve olası bir ihlal durumunda bunun idari ve/veya yargısal olağan yollarla giderilmesidir. Bu nedenle bireysel başvuru yoluna ancak kanunda öngörülen olağan yollar tüketilmesine rağmen ihlalin ortadan kaldırılamadığı durumlarda gidilebilir.

28. Ancak tüketilmesi gereken başvuru yollarının ulaşılabilir olmaları yanında, telafi kabiliyetini haiz ve tüketildiklerinde başvurucunun şikâyetlerini gidermede makul başarı şansı tanımaları gerekir. Dolayısıyla mevzuatta bu yollara yer verilmesi tek başına yeterli olmayıp uygulamada da etkili olduklarının gösterilmesi ya da en azından etkili olmadıklarının kanıtlanmamış olması gerekir.

29. Adalet Bakanlığının görüşünde işaret edildiği üzere 5271 sayılı Kanun'un tazminat isteminin düzenlendiği 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre, kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilenler ile kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen kişilerin, maddî ve manevî her türlü zararlarını Devletten isteyebileceklerine ilişkin hükümlerin bu hususta bir başvuru mekanizması öngördüğü görülmektedir. Ancak, aynı Kanun'un tazminat isteminin koşullarının düzenlendiği 142. maddesinin (1) numaralı fıkrasında "Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde" tazminat isteminde bulunulabileceği ifade edilmiştir.

30. Somut olayda beş yıllık azami tutukluluk süresinin dolması nedeniyle tutukluluğun yasal dayanağının kalmadığı ve tutukluluğun makul süreyi aştığı iddia edilmektedir. Buna göre, yasal olarak mümkün olmadığı hâlde tutukluluğun devamına karar verilmiş ya da tutuklulukta makul süre aşılmışsa anılan madde kapsamında tazminat istemiyle dava açmak mümkündür.

31. Ancak başvurucunun başvuru tarihi itibariyle istemi tazminat değildir. Başvurucu, Kanun'da öngörülen azami tutukluluk süresinin dolmuş olduğunun tespitiyle tahliyesine karar verilmesini talep etmektedir. Ayrıca uzun süren tutukluluk hâlinden de şikâyetçidir.

32. Ancak 5271 sayılı Kanun'un koruma tedbirleri nedeniyle tazminata dair düzenlemelerine bu açıdan bakıldığında, başvurucunun şikâyetiyle ilgili bir çözüm getirilmediği görülmektedir. Başvurulması hâlinde bu yol yalnızca maddi ve manevi zararların giderilmesini teminat altına almakta, fakat hukuka aykırı tutulduğu tespit edilse dahi kişiye serbest bırakılma imkânı sunmamaktadır. Bireysel başvurunun esastan incelenmesinden önce tutukluluk hâli sona ermediği sürece, kişinin bu yola gitmesi somut talebi açısından etkili sayılamaz, dolayısıyla tüketilmesi gerekmez.

33. Başvurucu ayrıca, 5271 sayılı Kanun'da belirlenen azami beş yıllık sürenin aşılmış olmasının Anayasa'da yer alan suç ve cezaların kanuniliği ilkesini ihlal ettiğini iddia etmiştir. Adalet Bakanlığı ise Anayasa'nın 38. maddesinde yer alan suç ve cezaların kanuniliği ilkesinin ihlal edildiği yönündeki iddiaların, Anayasa'nın 19. maddesinin ihlal edildiğine dair iddialar çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği yönünde görüş beyan etmiştir.

34. Başvurucunun Anayasa'nın 38. maddesinin ihlal edildiği yönündeki şikâyetlerinin, tutuklamanın kanuniliğinin değerlendirilmesi yönünden, kişi hürriyeti ve güvenliğine ilişkin Anayasa'nın 19. maddesi kapsamında incelenmesi gerekir.

35. Açıklanan nedenlerle Adalet Bakanlığının başvuru yollarının tüketilmediği yönündeki görüşü kabul edilemez. Başvurucunun iddiaları dayanaktan yoksun olmadığı, ayrıca başka bir kabul edilemezlik nedeni de bulunmadığı için başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas İnceleme

36. Başvurucu, tutukluluk süresinin yasada öngörülen azami süreyi aşması nedeniyle yasal olmadığından ve aşırı uzun bir süredir tutuklu olduğundan şikâyet etmektedir.

37. Anayasa'nın 19. maddesi şöyledir:

"Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.

Şekil ve şartları kanunda gösterilen:

Mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi; bir mahkeme kararının veya kanunda öngörülen bir yükümlülüğün gereği olarak ilgilinin yakalanması veya tutuklanması; bir küçüğün gözetim altında ıslahı veya yetkili merci önüne çıkarılması için verilen bir kararın yerine getirilmesi; toplum için tehlike teşkil eden bir akıl hastası, uyuşturucu madde veya alkol tutkunu, bir serseri veya hastalık yayabilecek bir kişinin bir müessesede tedavi, eğitim veya ıslahı için kanunda belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirin yerine getirilmesi; usulüne aykırı şekilde ülkeye girmek isteyen veya giren, ya da hakkında sınır dışı etme yahut geri verme kararı verilen bir kişinin yakalanması veya tutuklanması; halleri dışında kimse hürriyetinden yoksun

bırakılamaz.

Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yokedilmesini veya değiştirilmesini önlemek maksadıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hakim kararıyla tutuklanabilir. Hakim kararı olmadan yakalama, ancak suçüstü halinde veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yapılabilir; bunun şartlarını kanun gösterir.

Yakalanan veya tutuklanan kişilere, yakalama veya tutuklama sebepleri ve haklarındaki iddialar herhalde yazılı ve bunun hemen mümkün olmaması halinde sözlü olarak derhal, toplu suçlarda en geç hakim huzuruna çıkarılıncaya kadar bildirilir.

Yakalanan veya tutuklanan kişi, tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç en geç kırksekiz saat ve toplu olarak işlenen suçlarda en çok dört gün içinde hakim önüne çıkarılır. Kimse, bu süreler geçtikten sonra hakim kararı olmaksızın hürriyetinden yoksun bırakılamaz. Bu süreler olağanüstü hal, sıkıyönetim ve savaş hallerinde uzatılabilir.

Kişinin yakalandığı veya tutuklandığı, yakınlarına derhal bildirilir.

Tutuklanan kişilerin, makul süre içinde yargılanmayı ve soruşturma veya kovuşturma sırasında serbest bırakılmayı isteme hakları vardır. Serbest bırakılma ilgilinin yargılama süresince duruşmada hazır bulunmasını veya hükmün yerine getirilmesini sağlamak için bir güvenceye bağlanabilir.

Her ne sebeple olursa olsun, hürriyeti kısıtlanan kişi, kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı halinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurma hakkına sahiptir.

Bu esaslar dışında bir işleme tabi tutulan kişilerin uğradıkları zarar, tazminat hukukunun genel prensiplerine göre, Devletçe ödenir.”

38. Başvurucunun kanuni tutukluluk süresinin aşıldığına ilişkin şikâyetinin Anayasa’nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası, tutukluluk süresinin makullüğü ile ilgili şikâyetinin Anayasa’nın 19. maddesinin yedinci fıkrası açısından değerlendirilmesi gerekir.

a. Anayasa’nın 19. Maddesinin Üçüncü Fıkrasının İhlal Edildiği İddiası

39. Başvurucu, öncelikle, Kanun’daki azami tutukluluk süresinin aşılması nedeniyle tutulmasının hukuka aykırı olduğunu iddia etmiştir.

40. Adalet Bakanlığı görüşünde, Anayasa’nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasının ihlal edildiği yönündeki şikâyetlerle ilgili olarak, yasaları yorumlama görevinin keyfilik içermedikçe ilke olarak derece mahkemelerine ait olduğu, İstanbul 10. ve 11. Ağır Ceza Mahkemelerinin somut olayda 5271 sayılı Kanun’da öngörülen tutukluluk sürelerinin her bir suç için ayrı ayrı dikkate alınması gerektiği yönünde değerlendirmede bulundukları, bununla beraber Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin (AİHM) özgürlük ve güvenlik hakkı kapsamında birden fazla suç nedeniyle tutuklu kişilerin tutukluluk durumunu tek bir tutukluluk olarak değerlendirebileceği ifade edilmiştir.

41. Başvurucu, başvurunun esası hakkındaki Adalet Bakanlığının görüşüne karşı, bireysel başvuru dilekçesinde ileri sürdüğü iddialarını tekrarlamış ve bunlar dışında yeni herhangi bir görüş dile getirmemiştir.

42. Anayasa’nın 19. maddesinin birinci fıkrasında herkesin kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına sahip olduğu ilke olarak konduktan sonra, ikinci ve üçüncü fıkralarında şekil ve şartları kanunda gösterilmek şartıyla kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakılabileceği durumlar sınırlı olarak sayılmıştır. Dolayısıyla kişinin özgürlük ve güvenlik hakkının kısıtlanması ancak Anayasa’nın anılan maddesi kapsamında belirlenen durumlardan herhangi birinin varlığı halinde söz konusu olabilir.

43. Anayasa’nın “Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması” başlıklı 13. maddesinde temel hak ve hürriyetlerin, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasa’nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabileceği, bu sınırlamaların, Anayasa’nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı hükme bağlanmıştır. Anayasa’nın 19. maddesindeki kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının sınırlanabileceği durumların şekil ve şartlarının kanunda gösterilmesi ölçütü, Anayasa’nın 13. maddesindeki temel hak ve hürriyetlerin ancak kanunla sınırlanabileceğine dair kural ile uyumludur.

44. Kişi hürriyeti ve güvenliğine ilişkin sınırlamaların, kanunda belirtilen esas ve usule uygunluğunu sağlama yükümlülüğü ilke olarak idari organlara ve derece mahkemelerine aittir. İdare organları ve mahkemeler esas ve usule ilişkin hukuk kurallarına uymakla yükümlüdürler. Anayasa’nın 19. maddesinin amacı bireyi keyfi bir şekilde özgürlüğünden alıkoymaya karşı korumak olup, maddede öngörülen istisnai hâllerde kişi özgürlüğüne getirilecek sınırlamaların maddenin amacına uygun olması ve keyfi uygulamaya yol açmaması gerekir. Bu nedenle Anayasa’nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan hürriyetten yoksun bırakmanın şekil ve şartlarının kanunda gösterilmesi kuralı gereğince, başvurucunun tutukluluk durumunun “kanuni” dayanağının bulunup bulunmadığının, kanunun özgürlükten yoksun kılmaya izin verdiği hâllerde ise, hukuk devleti ilkesi gereği, keyfiliği önlemek için, uygulanmasında yeterli ölçüde erişilebilir, kesin ve öngörülebilir olup olmadığının Anayasa Mahkemesince incelenmesi gerekir.

45. Tutukluluk, 5271 sayılı Kanun’un 100. ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. 100. maddeye göre kişi ancak hakkında suç işlediğine dair kuvvetli şüphelerin varlığını gösteren olguların ve bir tutuklama nedeninin bulunması halinde tutuklanabilir. Maddede tutuklama nedenlerinin neler olduğu da belirtilmiştir. Buna göre, (a) şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olgular varsa, (b) şüpheli veya sanığın davranışları; 1) delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme, 2) tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma hususlarında kuvvetli şüphe oluşturuyorsa tutukluluk kararı verilebilecektir. Kuralda ayrıca işlendiği konusunda kuvvetli şüphe bulunması halinde tutuklama nedeninin varsayılabileceği suçlar bir liste halinde belirtilmiştir.

46. 5271 sayılı Kanun’un 102. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde tutukluluk süresinin en çok iki yıl olduğu ve bu sürenin zorunlu hallerde gerekçesi gösterilerek uzatılabileceği, ancak uzatma süresinin toplam üç yılı geçemeyeceği belirtilmiştir. Buna göre uzatma süreleri dâhil toplam tutukluluk süresinin azami beş yıl olabileceği anlaşılmaktadır

47. Somut olayda başvurucu 24/9/2007 tarihinde gözaltına alınmış ve 28/9/2007 tarihinde tutuklanmıştır. Başvurucu, 5271 sayılı Kanun’un yukarıda belirtilen hükümleri uyarınca tutukluluk için öngörülen azami sürenin 28/9/2012 tarihinde dolduğu gerekçesiyle 8/10/2012 tarihinde İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesine tahliye talebinde bulunmuştur.

Davaya bakan mahkeme ile itiraz mercii, iddianamede düzenlenen her bir suç için tutukluluk süresinin bağımsız olarak değerlendirilmesi gerektiği ve sanığın ağır ceza mahkemesinin görevine giren birden çok suçtan tutuklanmış olduğu gerekçesiyle bu talebi reddetmiş ve tutukluluğun devamına karar vermişlerdir.

48. Anayasa'da yer alan hak ve özgürlükler ihlal edilmediği sürece derece mahkemelerinin kararlarındaki kanunun yorumuna ya da maddi veya hukuki hatalara dair hususlar bireysel başvuru incelemesinde ele alınamaz. Tutukluluk konusundaki kanun hükümlerinin yorumu ve somut olaylara uygulanması da derece mahkemelerinin takdir yetkisi kapsamındadır. Ancak kanun veya Anayasa'ya bariz şekilde aykırı yorumlar ile delillerin takdirinde açıkça keyfilik halinde hak ve özgürlük ihlaline sebebiyet veren bu tür kararların bireysel başvuruda incelenmesi gerekir. Aksinin kabulü bireysel başvurunun getiriliş amacıyla bağdaşmaz. Dolayısıyla incelemenin bu çerçevede yapılması gerekir.

49. 5271 sayılı Kanun'un 102. maddesinde soruşturma ve kovuşturma evrelerinde kişilerin tutulabileceği azami kanuni süreler düzenlenmiştir. Madde metninde, ağır ceza mahkemesinin görevine giren ve girmeyen işler bakımından bir ayrıma gidilmiştir. Bireyler hakkındaki birden fazla suça ilişkin soruşturma ve kovuşturmaların bir dosya üzerinden yürütülmesi veya bir dosyada birleştirilmiş olması halinde bu soruşturma ve kovuşturmaların belli bir bütünlük içinde yürütüleceği göz önüne alındığında, uygulanan bir tutuklama tedbirinin soruşturma ve kovuşturmaların tamamı açısından sonuç doğuracağı açıktır. Bu nedenle azami tutukluluk süresinin kişinin yargılandığı dosya kapsamındaki tüm suçlar açısından en fazla beş yıl olması gerektiği anlaşılmaktadır. Tutuklama tedbiri, bir yaptırım olmadığından aynı dosya kapsamındaki her bir suç için azami tutukluluk süresinin ayrı ayrı hesaplanması kabul edilemez. Suç ve sanık sayısı, davanın karmaşık olması gibi etkenler tutukluluk süresinin makul olup olmadığı konusundaki değerlendirmede ele alınabilecek faktörler olup kanuni tutukluluk süresinin belirlenmesinde esas alınmaları mümkün değildir. Normun lafzı ve amacı, tutuklama tedbirinin ceza adalet sistemi içerisindeki yeri ve 5271 sayılı Kanun'un 102. maddesindeki düzenleme ile kişi özgürlüğüne yönelik sınırlamaların dar yorumlanması hususları birlikte değerlendirildiğinde aksine bir sonuca varmak mümkün görünmemektedir.

50. Diğer taraftan, Anayasa'nın 19. maddesinin yedinci fıkrası tutuklulukta makul süreyi güvence altına almıştır. Dolayısıyla kanunla tutukluluk süresi için getirilen üst sınırlar makul sürenin aşılmadığı istisnai durumlar için geçerli olabilir ve hiçbir şekilde kişinin bu süre doluncaya kadar tutulabileceği anlamına gelmez. Aksine, üst sınırın aşılmadığı durumlarda dahi, somut olaylarda tutukluluk makul süreyi aşmışsa, anayasal hakkın ihlal edildiği sonucuna varılacaktır.

51. Anayasa'nın 36. maddesinde adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Bu kapsamda makul sürede yargılanma herkese tanınan bir haktır. Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması da Anayasa'nın 141. maddesinde yargıya bir görev olarak yüklenmiştir. Azami tutukluluk süresinin, suç sayısı gerekçesiyle uzatılması muhtemel özgürlük ve güvenlik ihlallerine ilave olarak, makul sürede yargılanma hakkı açısından da olası ihlallere zemin hazırlayabilecek niteliktedir. Böyle bir uygulama, özgürlük ve güvenlik ihlalini neredeyse otomatik, makul sürede yargılanma hakkının ihlalini ise potansiyel hale getirebileceğinden kabul edilemez.

52. Diğer yandan, özgürlük ve güvenlik hakkına ilişkin sınırlamaların kanunla yapılması ve sınırlamanın şekil ve şartlarının da kanunda açıkça belirtilmesi gerekir. Kanunun metni,

bireylerin, gerektiğinde hukuki yardım almak suretiyle, tutuklama nedenlerini ve sürelerini belli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine imkân verecek şekilde kaleme alınmış olmalıdır. Dolayısıyla uygulanması öncesinde kanun, muhtemel etki ve sonuçları bakımından yeterli derecede öngörülebilir olmalıdır. Bununla birlikte, kanun metninin tüm sonuç ve etkileri göstermesi her zaman beklenemeyeceğinden, aranan açıklığın ölçüsü, söz konusu metnin içeriği, düzenlemeyi hedeflediği alan ile hitap ettiği kitlenin statü ve büyüklüğü gibi faktörler dikkate alınarak belirlenebilir. Bu özelliklere sahip kanunun aynı zamanda kolaylıkla erişilebilir olması da gerekir.

53. 5271 sayılı Kanun'daki azami tutukluluk süresinin ağır cezalık işler bakımından uzatmalarla birlikte azami beş yıl olduğu, bu haliyle düzenlemenin öngörülebilir olduğu anlaşılmaktadır. Ancak derece mahkemelerinin kanuni tutukluluk süresinin her suç için ayrı ayrı hesaplanması gerektiği yönündeki yorumu, bireylerin tutuklu olarak yargılanabileceği azami süreyi belirsiz ve öngörülemez bir şekilde uzatmaya elverişlidir. Zira bir kişi hakkında birden fazla suç isnadı olması halinde azami tutukluluk süresi her biri için ayrı ayrı hesaplandığında kişinin özgürlüğünden mahrum bırakılabileceği süre öngörülemez bir şekilde uzayacaktır. Bu durumun başvurucu açısından öngörülebilir olmadığı açıktır. Bir hukuk devletinde henüz suçluluğu sabit hale gelmemiş bir bireyin mahkemenin benimsediği yorum nedeniyle belirsiz bir süre boyunca özgürlüğünden yoksun bırakılması düşünülemez.

54. Başvurucunun 24/9/2007 tarihinde gözaltına alındığı dikkate alındığında 5271 sayılı Kanun'un 102. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ağır ceza mahkemesinin görevine giren işler için uzatma süreleri dâhil azami beş yıllık tutukluluk süresi 24/9/2012 tarihi itibariyle dolmuştur. Başvurucunun bu tarihten sonraki tutuklu bulundurulmasının hukuki dayanağı bulunmayıp Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen "kanuni"lik şartını karşılamamaktadır.

55. Açıklanan nedenlerle, Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

b. Anayasa'nın 19. Maddesinin Yedinci Fıkrasının İhlal Edildiği İddiası

56. Başvurucu tutukluluk süresinin uzunluğundan da şikâyet etmiştir.

57. Adalet Bakanlığının görüşünde, Anayasa'nın 19. maddesinin yedinci fıkrasının ihlal edildiği yönündeki şikâyetlerle ilgili iddialar değerlendirilirken AİHM'in tutukluluk konusunda benimsediği ilkelere değinilmiş; davanın kapsamı, dosyadaki delillerin çokluğu, sanıklara yüklenen suçların sayısı ve niteliği, sanıkların sayısı gibi durumların tutukluluk süresinin makul olup olmadığının tespitinde dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. AİHM'in davanın karmaşık olması durumunu tutukluluk süresinin makul olup olmadığının değerlendirmesinde dikkate aldığı, özellikle organize suçlar bakımından dört yıl üç güne kadar uzayan tutukluluk sürelerini makul süre olarak kabul ettiği belirtilmiştir. Bakanlık görüşünde ayrıca olayın istisnai koşullarının, karmaşıklığının, başvurucunun soruşturulmasına neden olan eylemin ağırlığının, başvurucunun kaçma ihtimalinin de AİHM tarafından dikkate alındığı dile getirilmiştir.

58. Bakanlık ayrıca başvurucunun diğer 49 sanıkla birlikte yakalandığını, atfedilen suçların ciddi ve ağır olduğunu belirtmiştir. Bakanlık görüşünde, diğer taraftan somut olayda, başvurucu hakkında 13 kez çıkar amaçlı silahlı suç örgütü üyesi olma, bir kez nitelikli yağma, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen adam öldürme suçuna iştirak, bir kez tehdit etme, bir kez kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma ve bir kez ruhsatsız silah bulundurma

suçlarından yargılama yapıldığını, delillerin sayı ve niteliği özellikle yargılanan eylemlerin sayısı, sanık sayısı ve eylemlerin niteliğinden hareketle dosyanın karmaşıklık düzeyinin dikkate alınması gerektiği, AİHM tarafından tutukluluk ve tutukluluğun devamı kararlarının gerekçesi olarak "delillerin durumu" ifadesinin ciddi suç göstergelerinin varlığı ve devamlılığı hususunda bir etken olarak değerlendirildiği belirtilmiştir.

59. Başvurucu, başvurunun esası hakkındaki Adalet Bakanlığı görüşüne karşı, bireysel başvuru dilekçesinde ileri sürdüğü iddialarını tekrarlamış ve bunlar dışında yeni herhangi bir görüş dile getirmemiştir.

60. Anayasa'nın 19. maddesinin yedinci fıkrasında bir ceza soruşturması kapsamında tutuklanan kişilerin, yargılamanın makul sürede bitirilmesini ve soruşturma veya kovuşturma sırasında serbest bırakılmayı isteme haklarına sahip olduğu güvence altına alınmıştır.

61. Tutukluluk süresinin makul olup olmadığı konusunun, genel bir ilke çerçevesinde değerlendirilmesi mümkün değildir.Bir sanığın tutuklu olarak bulundurulduğu sürenin makul olup olmadığı, her davanın kendi özelliklerine göre değerlendirilmelidir. Tutukluluğun devamı ancak masumiyet karinesine rağmen Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkından daha ağır basan gerçek bir kamu yararının mevcut olması durumunda haklı bulunabilir (bkz: Labita/İtalya [BD], B. No: 26772/95, 6 Nisan 2000, § 119).

62. Bir davada tutukluluğun belli bir süreyi aşmamasını sağlamak, öncelikle derece mahkemelerinin görevidir. Bu amaçla, yukarıda belirtilen kamu yararı gereğini etkileyen tüm olayların derece mahkemeleri tarafından incelenmesi ve serbest bırakılma taleplerine ilişkin kararlarında bu olgu ve olayların ortaya konulması gerekir.

63. Tutuklama tedbirine kişilerin suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunmasının yanısıra bu kişilerin kaçmalarını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek maksadıyla başvurulabilir. Başlangıçtaki bu tutuklama nedenleri belli bir süreye kadar tutukluluğun devamı için yeterli görülebilirse de bu süre geçtikten sonra, uzatmaya ilişkin kararlarda tutuklama nedenlerinin hâlâ devam ettiğinin gerekçeleriyle birlikte gösterilmesi gerekir. Bu gerekçeler "ilgili" ve "yeterli" görüldüğü takdirde, yargılama sürecinin özenli yürütülüp yürütülmediği de incelenmelidir. Davanın karmaşıklığı, organize suçlara dair olup olmadığı veya sanık sayısı gibi faktörler sürecin işleyişinde gösterilen özenin değerlendirilmesinde dikkate alınır. Tüm bu unsurların birlikte değerlendirilmesiyle sürenin makul olup olmadığı konusunda bir sonuca ulaşılabilir.

64. Dolayısıyla Anayasa'nın 19. maddesinin yedinci fıkrasının ihlal edilip edilmediğinin değerlendirmesinde esas olarak, serbest bırakılma taleplerine ilişkin kararların gerekçelerine bakılmalı ve tutuklu bulunan kişiler tarafından yapılan tutukluluğa itiraz başvurularında sunulan belgeler çerçevesinde kararların yeterince gerekçelendirilmiş olup olmadığı göz önüne alınmalıdır.

65. Öte yandan hukuka uygun olarak tutuklanan bir kişinin, suç işlediği yönünde kuvvetli belirti ve tutuklama nedeninin varlığı devam ettiği sürece ilke olarak belli bir süreye kadar tutukluluk halinin makul kabul edilmesi gerekir.

66. Makul sürenin hesaplanmasında sürenin başlangıcı, başvurucunun ilk kez yakalanıp gözaltına alındığı durumlarda bu tarih, doğrudan tutuklandığı durumlarda ise tutuklama tarihidir. Sürenin sonu ise kural olarak kişinin serbest bırakıldığı ya da ilk derece

mahkemesince hüküm verildiği tarihtir.

67. Dava dosyası incelendiğinde, başvurucu 5271 sayılı Kanun'un 102. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen azami beş yıllık tutukluluk süresini 24/9/2012 tarihinde doldurmuş olup İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesine 8/10/2012 tarihinde tahliye dilekçesi vermiştir.

68. İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi, başvurucunun talebini "başvurucunun üzerine atılı suçu işlediği hususunda kuvvetli suç şüphesini gösteren olguların var olduğu, atılı suçların 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında sayılan suçlardan olduğu, tutuklama nedenlerinin var olduğu, tutuklama nedenlerine göre adli kontrol tedbirlerinin yetersiz kalacağı, tutuklama tedbirinin ölçülü olduğu, 5271 sayılı Kanun'un 102. maddesinde ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde tutukluk süresinin en çok 2 yıl olduğu, bu sürenin zorunlu hallerde gerekçesi gösterilmek suretiyle 3 yıl daha uzatılabileceği, diğer suçlarda tutuklama süresinin 1 yıl olduğu, zorunlu hallerde 6 ay daha uzatılabileceğinin düzenlendiği, sanıklara atılı suçların her birinin sübutu halinde ayrı cezayı gerektirdiği, 5271 sayılı Kanun'a göre her suç ayrı bir kamu davasına konu olup, kişisel, hukuki ve fiili bağlantılar nedeniyle kamu davalarının birleştirilerek görülmesinin mümkün bulunduğu, dava konusu olayda da sanıklara atılı suçların fiili, kişisel ve hukuki bağlantı nedeniyle birlikte kamu davasına konu edildiği ve aynı dosyada da yargılamaların sürdürüldüğü, davaların birleştirilmesi halinde de suçlar bağımsızlıklarını koruduğundan her suç için tutukluluk süresinin bağımsız olarak değerlendirilmesi gerektiği kabul edilerek bu nedenle sanıkların birden çok ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçlardan tutuklanmış olmaları ve kamu davasının kapsamı, sanık sayısı dikkate alınarak yargılamanın alacağı zaman nedeniyle kanunda belirtilen tutukluluk sürelerinin uzatılmasında zorunluluk bulunduğu, her suç yönünden gerekli olan tutukluluk sürelerinin dolmadığı" gerekçeleriyle reddetmiştir.

69. Başvurucu karara itiraz etmiş, itiraz İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesinin 22/10/2012 tarih ve 2012/735 Değişik İş sayılı kararıyla "mağdur beyanları, raporlar ve tutanaklar göz önüne alındığında kuvvetli suç şüphesinin var olduğu, suçlar için öngörülen cezaların alt ve üst sınırına göre kaçma şüphesinin varlığını gösteren olguların var olduğu" gerekçesiyle reddedilmiştir.

70. Görüldüğü gibi başvurucunun tahliye talebi, üzerine atılı suçun 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında sayılan suçlardan olması ve birden fazla suçtan dolayı hakkındaki davaların devam ediyor olması gerekçesiyle, bu karara karşı yapılan itiraz da benzer gerekçelerle reddedilmiştir. Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek maksadıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hâllerde tutulabilirler. Bu şartların tutukluluk süresince devam ediyor olması, tutukluluğun devamının hukuka uygunluğu ve meşruiyeti bakımından olmazsa olmaz bir koşul olmakla birlikte bu durumun devam edip etmediğinin ilgili ve yeterli gerekçelerle ortaya konulması ve yürütülen işlemlerde gerekli özenin gösterilmesi gerekir.

71. Somut olayda başvurucu 24/9/2007 tarihinde gözaltına alınmış ve İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesinin 28/9/2007 tarih ve 2007/118 sayılı kararı ile tutuklanmıştır. İnceleme tarihi itibariyle başvurucunun tutukluluğu devam etmektedir. Buna göre başvurucu beş yıl dokuz ayı aşan bir süre boyunca özgürlüğünden mahrum kalmıştır. Ancak bu sürenin beş yılı aşan kısmının kanunda öngörülen şekil ve şartlara uygun olmadığına karar verildiğinden, makul

sürenin beş yıl üzerinden değerlendirilmesi gerekmektedir.

72. Başvurucu hakkındaki ceza davası henüz ilk derece mahkemesi önünde derdesttir. Derece mahkemelerince verilen tutukluluğa itiraz ve itirazın reddine dair kararların gerekçeleri incelendiğinde, bu gerekçelerin tutukluluğun devamını haklı gösterecek içerikte olmadığı ve aynı hususların tekrarı niteliğinde olduğu görülmektedir. Beş yılı hayli aşan bir tutukluluk halinin devamına ilişkin bu gerekçelerin ilgili ve yeterli olduğu söylenemez. Ayrıca Bakanlık tarafından ileri sürülen görüş, başvurucunun uzun bir süredir tutuklu bulundurulmasının meşru ve ölçülü olduğunu haklı çıkaracak nitelikte değildir. Bu çerçevede başvurucunun ilk derece mahkemesi önündeki yargılaması devam ederken tutuklu bulunduğu süre makul olarak değerlendirilemez.

73. Açıklanan nedenlerle, Anayasa'nın 19. maddesinin yedinci fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesinin Uygulanması

74. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, esas inceleme sonunda ihlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedileceği belirtilmiş; ancak yerindelik denetimi yapılamayacağı, idari eylem ve işlem niteliğinde karar verilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

75. Başvuruda Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü ve yedinci fıkralarının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. Başvurucu, herhangi bir tazminat talebinde bulunmamıştır. Bu nedenle bu hususta hüküm tesisine yer olmadığına karar verilmesi gerekir.

76. Başvurucu hâlâ tutuklu olarak yargılanmaktadır. Mahkemenin, başvurucunun tutuklu kaldığı sürenin makul olmadığı ve kanuni tutukluluk süresinin aşıldığı yönündeki tespitleri dikkate alınarak 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre gereğinin yerine getirilmesi için kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. "Kanun'da öngörülen azami tutukluluk süresinin aşılması" nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. "Tutukluluğun makul süreyi aşmış olması" nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinin yedinci fıkrasının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 172,50 TL harç ve 2.640,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.812,50 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Hazinesine başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

F. Kararın bir örneğinin yargılamayı yapan İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesine,

2/7/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

GÜHER ERGUN VE TOSUN TAYFUN ERGUN

B. No: 2012/12 | Karar tarihi: 17.09.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/12

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÜHER ERGUN VE TOSUN TAYFUN ERGUN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/12)

Karar Tarihi: 17/9/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Şebnem NEBİOĞLU ÖNER

Başvurucular : Güher ERGUN

Tosun Tayfun ERGUN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucular, 1997 yılında açtıkları hukuk davasının henüz ilk derece mahkemesinde karara bağlanmamış olması nedeniyle adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürerek, ihlalin tespitiyle uğradıkları maddi ve manevi zararın tazminine karar verilmesini talep etmişlerdir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 25/9/2012 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesi Bölüm tarafından yapılmak üzere, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. İkinci Bölümün 30/4/2013 tarihli ara kararı gereğince başvurunun, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 28. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi uyarınca kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına ve bir örneğinin görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmesine karar verilmiştir.

5. Başvurucular tarafından vekilleri Av. Murat Nas'a ilişkin Fethiye yedinci noterliğinin 29/5/2013 tarih, 2635 ve 2634 yevmiye numaralı azilnameleri başvuru dosyasına ibraz edilmiştir.

6. Adalet Bakanlığının 2/7/2013 tarih ve 63103 sayılı görüş yazısı 9/7/2013 tarihinde başvuruculara tebliğ edilmiş olup, başvurucular vekili azilden sonraki 24/7/2013 havale tarihli dilekçesinde, Adalet Bakanlığı görüş yazısında yer alan, Anayasa Mahkemesi'nin zaman bakımından yetkisine dair değerlendirmelere iştirak etmediklerini belirterek, başvuru konusu yargılamanın başvurucuların kusuru olmaksızın yargılama makamlarının tutumu nedeniyle uzadığı yönündeki beyanını tekrar etmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Çanakkale ili Biga ilçesi Çelikgürü Köyü Milletkırı mevkiinde kain 2549764 m2 yüzölçümlü taşınmaz başvurucular murisi Sabri Ergun tarafından 22/10/1956 tarihinde satın alınmıştır.

9. Murisin vefatı üzerine, başvuruculardan Tosun Tayfun Ergun tarafından 29/7/1997 tarihinde, taşınmaza bir kısım köy halkı tarafından tecavüz edildiği iddiasıyla Lapseki Kaymakamlığına başvurularak tecavüzün önlenmesi talep edilmiş, Lapseki Kaymakamlığının 11/8/1997 tarihli kararıyla, taşınmazın bir bölümünün dava konusu olduğu, diğer kısmı üzerinde ise köy halkının zilyetliği bulunmakla taşınmaza tecavüz edildiğinin sabit görülmediği belirtilerek, talep reddedilmiştir.

10. Başvurucular tarafından, 3/9/1997 tarihinde Lapseki Asliye Hukuk Mahkemesinin E.1997/133 sayılı dosyası üzerinden yetmiş davalı aleyhine müdahalenin meni ve ecrimisil davası açılmıştır.

11. Lapseki Asliye Hukuk Mahkemesinin E.1997/133 sayılı dosyasının yargılaması sırasında, taşınmazın bulunduğu bölgede kadastro tespit çalışmaları yapılması nedeniyle, Lapseki Asliye Hukuk Mahkemesince verilen 22/10/1999 tarih ve E.1997/133, K.1999/137 sayılı görevsizlik kararı ile dosya Lapseki Kadastro Mahkemesine gönderilmiştir.

12. Lapseki Kadastro Mahkemesine gönderilen dosyanın Mahkemenin E.2000/4 sırasına kaydı yapılmıştır.

13. Kadastro çalışmaları sırasında dava konusu olduklarından bahisle Lapseki Kadastro Mahkemesine gönderilen tespit tutanakları ile ilgili dosya ise Mahkemenin E.1999/73 sırasına kaydedilmiş ve belirtilen tespit tutanaklarından bir kısmının Mahkemeye görevsizlik kararıyla aktarılmış olan E.2000/4 sayılı dosyada dava konusu edilen taşınmazlara ait olmaları nedeniyle, Mahkemenin 26/4/2004 tarih ve E.2000/4, K.2000/24 sayılı kararı ile, E.2000/4 sayılı dosyanın E.1999/73 sayılı dosya ile birleştirilmesine karar verilmiştir.

14. Lapseki Kadastro Mahkemesinin E.1999/77 ve E.1999/91 sayılı dosyalarının da ilgisi nedeniyle, münferit tarihlerde Mahkemenin E.1999/73 sayılı dosyası ile birleştirilmesine

karar verilmiştir.

15. Belirtilen birleştirme kararları sonrasında dosyanın ilk derece mahkemesi önünde derdest olduğu anlaşılmaktadır.

B. İlgili Hukuk

16. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Usul ekonomisi ilkesi" kenar başlıklı 30. maddesi şöyledir:

"Hâkim, yargılamanın makul süre içinde ve düzenli bir biçimde yürütülmesini ve gereksiz gider yapılmamasını sağlamakla yükümlüdür."

17. 21/6/1987 tarih ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun "Genel olarak görev" kenar başlıklı 25. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Kadastro mahkemesi; taşınmaz mal mülkiyetine ve sınırlı ayni haklara, tapuya tescil veya şerh edilecek veyahut beyanlar hanesinde gösterilecek sair haklara, sınır ve ölçü uyuşmazlıklarına, kadastroya ve tapu sicilini ilgilendiren benzeri davalara ve özel kanunlarca kendisine verilen işlere bakar; Kadastroya veya kadastro ile ilgili verasete ait uyuşmazlıkları çözümleyebileceği gibi, istek üzerine veraset belgesi de verebilir. "

18. 3402 sayılı Kanun'un "Kadastro davalarında usul" kenar başlıklı 28. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Kadastro hakimi, askı süresi içinde açılacak davalar ve kadastro müdürü tarafından mahkemeye tevdi olunacak taşınmaz mallara ait kadastro tutanakları ve mahalli hukuk mahkemelerinden devredilen işler hakkında dava dosyası açar. İlgililerin başvurusunu beklemeksizin kadastro tutanakları ile uyuşmazlığın çözümlenmesine etkili olabilecek kayıt ve diğer bilgileri ilgili dairelerden getirtir. Hakim, duruşma gününü taraflara Tebligat Kanunu hükümlerine göre resen tebliğ eder."

19. 3402 sayılı Kanun'un "Yargılama usulü" kenar başlıklı 29. maddesinin birinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları şöyledir:

"Kadastro mahkemesinde gelmeyen tarafın yokluğunda duruşma yapılır. Taraflardan hiç biri gelmez ise dosya işlemden kaldırılmaz. Hakim, toplanması mümkün olan delilleri inceler ve 30 uncu madde hükmünce işi karara bağlar.

…

Bu Kanunun tatbikinde ayrıca açıklık bulunmıyan hallerde basit yargılama usulü uygulanır.

Kadastro mahkemeleri adli tatile tabi değildir."

20. 3402 sayılı Kanun'un "Deliller ve hakimin takdiri" kenar başlıklı 30. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları şöyledir:

"Kadastro tutanaklarında beyanlarına başvurulan kişiler, bu beyanlarına gerekçe gösterilerek itiraz edilmedikçe, yeniden dinlenmezler. Ancak hakim, kadastro tutanağındaki beyanla, duruşma sırasında topladığı deliller arasında çelişki görürse, bunu gidermek için tutanakta beyanlarına başvurulan kimseleri tanık sıfatıyla yeniden dinleyebilir.

Kadastro komisyonlarından gönderilen tutanaklar ile mahalli mahkemelerden devredilen dosyaların muhtevasından malik tespiti yapılamadığı veya dava açan mirasçının dışında başka mirasçıların da bulunduğu anlaşıldığı takdirde, hakim resen lüzum gördüğü diğer

delilleri toplayarak taşınmaz malın kimin adına tescil edileceğine karar vermekle yükümlüdür. Taşınmaz malın ölü bir şahsa ait olduğu anlaşılır ve mirasçıları da tespit edilemezse, ölü olduğu yazılmak suretiyle o şahsın adına tescil kararı verilir."

21. 3402 sayılı Kanun'un "Kararların tebliği, kanun yollarına başvurma ve ilamların infazı" kenar başlıklı 32. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Kadastro mahkemesi kararları Tebligat Kanunu hükümlerine göre resen taraflara tebliğ olunur."

22. 3402 sayılı Kanun'un "Yargılama giderleri, kadastro harcı ve tahakkuku" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi şöyledir:

"Bu Kanun gereğince resen yapılması gereken soruşturma ve tebligat işlemleri için zaruri giderler, ileride haksız çıkacak taraftan alınmak üzere bütçeye konulan ödenekten karşılanır."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

23. Mahkemenin 17/9/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvuruculaların 25/9/2012 tarih ve 2012/12 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvuruculaların İddiaları

24. Başvurucular, murislerinden intikal eden taşınmaza ilişkin Lapseki Kadastro Mahkemesinin E.1999/73 sayılı dosyasında yürütülen yargılamanın on beş yılı aşkın bir süredir devam ettiğini, taraf teşkilinin dahi henüz sağlanmamış olduğu nazara alındığında uzun bir süre daha devam edeceğini, taşınmaz maliklerinin tapu kaydı uyarınca belirli olduğunu, uzun süre taraf teşkili sağlanmasıyla uğraşılarak, verilen keşif kararları çeşitli nedenlerle defalarca tehir edilerek ve Kadastro Mahkemesinde geçerli olan özel yargılama usulüne rağmen yargılama makamlarınca gerekli özen gösterilmeyerek yargılamanın sürüncemede bırakıldığını, bu nedenle yargılamanın makul sürede tamamlanmayarak Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

25. Başvurucular, somut başvuruya ilişkin olarak ilk derece mahkemesince yapılan yargılamayı sonlandırır nitelikte bir karar mevcut olmadığını, AİHM kararlarında da belirtildiği üzere makul sürede yargılama yapılmaması iddiasına dayanan başvurular açısından başvuru yollarının tüketilmesi şartının aranamayacağını, zira başvurunun esasen yargılamanın nihayete ulaştırılamaması nedenine dayandığını belirtmişlerdir.

26. Adalet Bakanlığı görüş yazısında, Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruları inceleme hususunda zaman bakımından yetkisinin 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve eylemlere ilişkin başvuruları kapsadığı belirtilerek, Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıç tarihine kadar başvuruya konu yargılamanın yaklaşık on bir yıldır devam etmekte olduğunun ve halen ilk derece mahkemesi önünde derdest olduğunun kabul edilebilirlik incelemesinde nazara alınması gerektiği bildirilmiştir.

27. 6216 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

28. Anılan hüküm uyarınca Anayasa Mahkemesinin yetkisinin zaman bakımından başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup, Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir. Bu nedenle Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilecektir.

29. Başvuru konusu dava, Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlama tarihi olan 23/9/2012'den önce açılmış olup, başvuru tarihi olan 25/9/2012 itibarıyla derdest olduğu anlaşılmakla, başvurunun incelenmesi Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi dâhilindedir.

30. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

31. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

32. Belirtilen hükümler uyarınca, bireysel başvuruda bulunulmadan önce, ihlal iddiasının dayanağı olan işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş olan idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekmektedir. Temel hak ihlallerini öncelikle derece mahkemelerinin gidermekle yükümlü olması, kanun yollarının tüketilmesi koşulunu zorunlu kılar (B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 19, 20; B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 26).

33. Ancak, başvuru yollarının tüketilmesi ilkesinin mutlak şekilde uygulanması temel hak ve özgürlüklerin etkin kullanımını ve korunmasını engelleyecektir. Hâlihazırda devam etmekte olan bir yargılamada, makul sürede yargılama yapma yükümlülüğünün yerine getirilmediği iddiası ile bireysel başvuruda bulunulabilmesi, başvuru yollarının tüketilmesi kuralının istisnalarından birini teşkil etmektedir. Zira bu durumda başvuru yollarının tüketilmesi şartının aranması, makul sürede yargılama yapma yükümlülüğüne aykırı davranılması nedeniyle meydana gelen sonuçları ortadan kaldırmayacaktır. Aksine, makul olmadığı iddia edilen yargılama faaliyetinin daha da uzamasına ve başvurucu açısından zararın artmasına neden olacaktır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 27).

34. Makul sürede yargılama yapma yükümlülüğünün yerine getirilmediği iddiasını içeren başvurular açısından, Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen kanun yollarının tüketilmesi şartı, ancak makul sürede yargılama yapma yükümlülüğüne ilişkin etkin bir başvuru yolunun bulunması durumunda geçerli olabilecektir. Yargılama faaliyetinin makul sürede gerçekleştirilmesini temin eden, bir başka ifade ile yargılamanın uzamasını önleyici etkiye sahip olan veya yargılamanın makul sürede yapılmaması sonucunda oluşan zararları tespit ve tazmin edici nitelik taşıyan bir idari veya yargısal başvuru yolunun var olması halinde, bireysel başvuruda bulunulmadan önce bu başvuru yolunun tüketilmesi şartı aranacaktır. Ancak hukuk sistemimizde, yargılama faaliyetinin uzamasını önleyici veya yargılama faaliyetinin uzamasından doğan zararları giderici etkiye sahip, Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü

fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrasının kastettiği nitelikte etkin bir başvuru yolu bulunmadığı anlaşıldığından, başvuru kanun yollarının tüketilmesi yönünden kabul edilebilir niteliktedir. (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 28).

35. Açıklanan nedenlerle, açıkça dayanaktan yoksun olmayan ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmayan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas İnceleme

36. Başvurucular, 1997 yılında açmış oldukları hukuk davasına ilişkin olarak Lapseki Kadastro Mahkemesinin E.1999/73 sayılı dosyasında yürütülen yargılamanın makul sürede tamamlanmayarak Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

37. Adalet Bakanlığı görüş yazısında, makul süreye ilişkin değerlendirmede Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıç tarihi olan 23/9/2012'den sonraki sürenin nazara alınması, ancak bu tarihten önceki yargılama süresinin de sürenin makul olma niteliği değerlendirilirken Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadına paralel olacak şekilde göz önünde bulundurulması ve sürenin makul olup olmadığı hususunda AİHM tarafından geliştirilen kriterler de dikkate alınmak suretiyle, başvuruya konu on yılı aşkın yargılama süresinin makul olup olmadığının tespit edilmesi yönünde beyanda bulunulduğu anlaşılmıştır.

38. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükümlerine göre, Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için, kamu gücü tarafından müdahale edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerinin kapsamına da girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle, Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün değildir (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18)

39. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

40. Anayasa'nın "Duruşmaların açık ve kararların gerekçeli olması" kenar başlıklı 141. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

"Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir."

41. Sözleşme'nin "Adil yargılanma hakkı" kenar başlıklı 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini isteme hakkına sahiptir."

42. Sözleşme metni ile AİHM kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, esasen Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı bir çok kararında, ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM

içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, gerek Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan gerek AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara, Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir (B. No: 2012/13, - 2/7/2013, § 38).

43. Somut başvurunun dayanağını oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup, ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de, Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır.

44. Makul sürede yargılanma hakkının amacı, tarafların uzun süren yargılama faaliyeti nedeniyle maruz kalacakları maddi ve manevi baskı ile sıkıntılardan korunması olup, hukuki uyuşmazlığın çözümünde gerekli özenin gösterilmesi gereği de yargılama faaliyetinde göz ardı edilemeyeceğinden, yargılama süresinin makul olup olmadığının her bir başvuru açısından münferiden değerlendirilmesi gerekir (B. No:2012/13, 2/7/2013, § 40).

45. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 41–45).

46. Ancak, belirtilen kriterlerden hiçbiri makul süre değerlendirmesinde tek başına belirleyici değildir. Yargılama sürecindeki tüm gecikme periyotlarının ayrı ayrı tespiti ile bu kriterlerin toplam etkisi değerlendirilmek suretiyle, hangi unsurun yargılamanın gecikmesi açısından daha etkili olduğu saptanmalıdır (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 46).

47. Yargılama faaliyetinin makul sürede gerçekleşip gerçekleşmediğinin saptanması için, öncelikle uyuşmazlığın türüne göre değişebilen, başlangıç ve bitiş tarihlerinin belirlenmesi gereklidir.

48. Anayasa'nın 36. maddesi ve Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkların makul sürede karara bağlanması gerekmektedir. Başvuru konusu olayda, bir taşınmaz hakkında genel yetkili mahkemelerde açılan müdahalenin meni davasının kadastro tespit çalışmaları nedeniyle kadastro mahkemesine devredildiği görülmekle, 3402 sayılı Kanun ve 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen somut yargılama faaliyetinin, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan bir yargılama olduğunda kuşku yoktur (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 49).

49. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olup, bu tarih somut başvuru açısından 3/9/1997 tarihidir.

50. Davanın ikame edildiği tarih ile Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruların incelenmesi hususundaki zaman bakımından yetkisinin başladığı tarih farklı olabilmekle beraber, Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisini belirleyen hükümlerin, olay ve olguların meydana geldiği tarihi değil, hak ihlali oluşturan işlem ve eylemlere karşı başvurulabilecek kanun yollarının tüketildiği, yani işlem veya kararın kesinleştiği tarihi esas aldığı görülmektedir. Başvuru konusu yargılamanın, Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcını teşkil eden 23/9/2012 tarihinden önce başlamış olduğu, başvuru tarihi itibarıyla yaklaşık on beş yılı aşkın bir süredir devam ettiği ve belirtilen tarih

itibarıyla halen derdest olduğu anlaşılmakla, somut başvuruya ilişkin olarak yapılacak makul süre değerlendirmesinde dikkate alınacak sürenin başlangıcı, davanın ikame edildiği tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 51).

51. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını içeren başvuruların yargılama faaliyetinin devamı sırasında da yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 52).

52. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, yargılamanın konusunun başlangıçta bir parça taşınmaza ilişkin müdahalenin meni davası olduğu, ancak kadastro tespit çalışmaları sonrasında görevsizlik kararıyla devredildiği Lapseki Kadastro Mahkemesince, kadastro tespit tutanaklarının malik hanesi dava konusu olduklarından bahisle boş bırakılarak Mahkemeye devredilen yüzü aşkın taşınmazın maliklerinin tespitine ilişkin dosya ile birleştirildiği anlaşılmaktadır. Birleştirme nedenini, başvurucular tarafından müdahalenin meni davasına konu edilen taşınmazın, malik tespiti için tutanakları Mahkemeye devredilen taşınmazlar arasında olması oluşturmaktadır. Lapseki Kadastro Mahkemesince, dava konusunun E.1999/73 sayılı dosyada yer alan parsellerle aynı olduğu tespit edilen E.1999/77 ve E.1999/91 sayılı dosyaların da münferit tarihlerde başvuruya konu E.1999/73 sayılı dosya ile birleştirilmesine karar verilmiştir. 3/9/1997 havale tarihli dilekçe ile yargılamasına başlanıldığı anlaşılan davanın tensip zaptının tanzimi sonrasında, halen derdest olmakla birlikte, yargılama sürecinde yüzü aşkın duruşma yapılmış olup, belirtilen celseler arasında genellikle iki aylık sürelerin bulunduğu anlaşılmıştır.

53. İlgili yargılama evrakının incelenmesinden, özellikle tensip zaptı kapsamında ikmaline başlanılması gereken tapu kaydı, birleşik kroki, mahalli bilirkişi listesi gibi evrakın ilgili kurumlardan talep edilmeyerek, yargılama sırasında münferit celselerde verilen ara kararları uyarınca kısım kısım talep edildiği, ara karar gereklerinin yerine getirilmediği muhtelif celselerde taraf vekillerinin mazeretlerinin kabulüne dair karar tesisi ile yetinildiği, celse harcı tayini gibi usuli imkanların yargılama makamlarınca kullanılmadığı, yine taraf vekillerinin mazeretlerinin kabul olunduğu bir kısım celselerde bazı usuli işlemlerin ikmali hususunda taraf vekillerine yokluklarında süre verilerek başka bir usuli işlem yapılmadığı anlaşılmaktadır. 3402 sayılı Kanun'da açıkça; ilgililerin başvurusunu beklemeksizin kadastro tutanakları ile uyuşmazlığın çözümlenmesine etkili olabilecek kayıt ve diğer bilgilerin ilgili dairelerden getirtileceği, hâkimin duruşma gününü taraflara resen tebliğ edeceği, kadastro mahkemesinde gelmeyen tarafın yokluğunda duruşma yapılacağı ve taraflardan hiç birinin gelmemesi durumunda dahi dosya işlemden kaldırılmayarak, toplanması mümkün olan delillerin incelenmesi suretiyle uyuşmazlığın karara bağlanacağı, kadastro komisyonlarından gönderilen tutanaklar ile mahalli mahkemelerden devredilen dosyaların içeriğinden malik tespiti yapılamadığı veya dava açan mirasçının dışında başka mirasçıların da bulunduğu anlaşıldığı takdirde, hâkimin resen lüzum gördüğü diğer delilleri toplayarak taşınmaz malın kimin adına tescil edileceğine karar vermekle yükümlü olduğu, taşınmaz malın ölü bir şahsa ait olduğunun anlaşılması ve mirasçılarının da tespit edilememesi durumunda ölü olduğu yazılmak suretiyle o şahsın adına tescil kararı verileceği, kadastro ile ilgili verasete ait uyuşmazlıklar çözümlenebileceği gibi, istek üzerine veraset belgesi de verilebileceği ve 3402 sayılı Kanun gereğince resen yapılması gereken soruşturma ve tebligat işlemleri için zaruri giderlerin, ileride haksız çıkacak taraftan alınmak üzere bütçeye konulan ödenekten karşılanacağı belirtilmiştir. Aynı Kanun'un 30. maddesi

uyarınca, hâkimin resen delil toplama ve davanın esasıyla ilgili karar almak için bunları inceleme yetkisi bulunmaktadır. Ayrıca anılan Kanun'un 32. maddesi hükmüne göre kadastro mahkemesi kararlarının resen taraflara tebliğ edilmesi imkânı vardır. Esasen Devletin tapu kayıtlarının tutulmasındaki sorumluluğunun bir gereği olan bu hükümlerin, kadastro mahkemesinde görülen yargılamalara ilişkin birçok usuli işlemin resen yapılmasını öngörmekle, aynı zamanda yargılamanın mümkün olduğunca kısa bir süre içerisinde gerçekleştirilmesi amacına hizmet ettiği anlaşılmaktadır.

54. Belirtilen hükümlere rağmen, Mahkemece defalarca taraf vekillerine tebligat ve keşif masraflarının ikmali, davaya dâhil edilmesi gereken şahısların tespiti ve dahili dava edilmeleri ve yargılama sırasında vefat ettiği anlaşılan tarafların veraset ilamlarının dosyaya ibraz edilmesi hususunda süreler verildiği, bir çok defa keşif ara kararlarının müracaat yokluğu, taraflardan vefat edenlerin olması, keşif masrafının ikmal edilmemesi gibi nedenlerle yerine getirilmediği ve bu uygulamanın davada yer alan taraf sayısı da nazara alındığında yargılamanın uzaması üzerinde baskın bir etkiye sahip olduğu anlaşılmaktadır.

55. Taraf teşkilinin sağlanmasına çalışılan süreçte verilen on iki adet keşif ara kararının yukarıda belirtilen nedenlerin yanı sıra muhtelif defalar hava koşulları ve bilirkişi temin edilememesi gibi nedenlere dayalı olarak icra edilemediğine ilişkin keşif talik tutanakları tanzim edildiği görülmektedir. Bu kapsamda verilen bir kısım keşif ara kararlarından dönülerek tekrar taraf teşkili sağlanmaya çalışıldığı ve başvuru dosyası kapsamından, yargılamanın 11/6/2013 tarihine tehir edilen celsesi itibarıyla taraf teşkilinin sağlanması hususunda tekrar ara karar tesis edildiği ve Mahkemenin veraset ilamı tanzim yetkisi bulunmasına rağmen vefat eden dava taraflarından birine ait veraset ilamının ibrazı hususunda davacı vekiline mehil verildiği görülmektedir.

56. Başvurunun değerlendirilmesi neticesinde, başvuruya konu yargılamanın yüzü aşkın taşınmazın malikinin belirlenmesine ilişkin bir uyuşmazlık olduğu, davanın taraflarında üç yüzü aşkın kişinin bulunduğu, yargılamanın özellikle taşınmazın aynına ilişkin bir ihtilaf olması nedeniyle, keşif ve bilirkişi incelemesi gibi usul işlemlerini gerektirmesine bağlı olarak karmaşık bir niteliğe sahip olduğu, ancak yargılama sürecindeki gecikme periyotları ayrı ayrı değerlendirildiğinde Kadastro Mahkemesinde tatbiki gereken yargılamayı hızlandırıcı niteliğe sahip özel usul hükümlerine riayet edilmediği ve verilen ara kararların birçoğunda taraflara eksikliklerin ikmali hususunda usul hükümlerine aykırı şekilde süreler verilerek, yapılması gereken işlemlerin uzun sürelerle, müracaat yokluğu ve masraf ikmal edilmemesi gibi nedenlerle yerine getirilmediği anlaşılmaktadır.

57. 3402 sayılı Kanun'da yer alan özel usul hükümleri ile bu Kanunda hüküm bulunmaması durumunda uygulama alanı bulacak olan ve medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıkları konu alan yargılama faaliyetleri için geçerli genel usuli hükümler içeren 6100 sayılı Kanun'un 30. maddesi, uyuşmazlıkların makul sürede çözümlenmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

58. Özellikle somut yargılama açısından dava malzemesinin taraflarca hazırlanması ilkesinin geçerli olmadığı nazara alındığında, yargılama makamlarının davayı gerekli süratle yürütme yükümlülüğünün daha dikkatli bir şekilde ele alınması gerekmektedir (Benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. Ümmühan Kaplan/Türkiye, 24240/07, 20/3/2012, § 22; Veli Uysal/Türkiye, 57407/02, 4/3/2008; Namlı ve Diğerleri/Türkiye, 51963/99, 23/5/2007; Nalbant/Türkiye, 61914/00, 10/8/2006).

59. Başvuru konusu yargılamada söz konusu olduğu gibi, verilen birleştirme kararlarının

adaletin daha iyi gerçekleştirilebilmesi için makul olduğu değerlendirilebilirse de, bu tür kararların yargılamayı uzatacağı göz önünde bulundurularak, yargılamanın diğer aşamalarında sürecin hızlandırılması hususunda daha fazla gayret ve özen gösterilmesi gerektiği açıktır.

60. Yargılama sürecinde başvurucular dışındaki tarafların yargılamayı geciktirici yöndeki işlem ve davranışları kural olarak, yargılamanın uzamasında taraf kusuru olarak kabul edilmekte ise de, yargılama makamlarının ilgili usuli imkânları kullanmak suretiyle bu girişimleri engelleme sorumluluğu bulunmaktadır. Bu kapsamda, başvurucular vekili de dahil olmak üzere taraf vekillerince muhtelif celselerde mazeret dilekçeleri sunulduğu görülmekle birlikte, yukarıda belirtilen özel usul hükümleri nedeniyle başvurucuların tutumunun yargılamanın uzamasına özellikle bir etkisi olduğu tespit edilememiştir.

61. Davada yer alan kişi sayısı ve davanın mahiyeti nedeniyle icrası gereken usul işlemlerinin niteliği başvuruya konu yargılamanın karmaşık olduğunu ortaya koymakla birlikte, davaya bütün olarak bakıldığında söz konusu on altı yıllık yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

62. Açıklanan nedenlerle, başvurucuların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanunun 50. Maddesi Yönünden

63. Başvurucular, taşınmazlarını uzun süren yargılama boyunca kullanamadıklarını belirterek, yargılama süresi itibarıyla taşınmazdaki hisseleri nazara alınarak bilirkişi marifetiyle tespit edilmesini istedikleri zararın karşılığının maddi tazminat olarak hüküm altına alınmasını ve uzun yargılama nedeniyle maruz kaldıkları manevi zararın giderilmesi için manevi tazminata hükmedilmesini talep etmişlerdir.

64. Adalet Bakanlığı görüşünde, başvuruculara tazminat taleplerine ilişkin görüş bildirilmemiştir.

65. 6216 sayılı Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

66. Başvurucular tarafından maddi tazminat talebinde bulunulmuş olup, mevcut başvuruda Anayasa'nın 36. maddesinin ihlal edildiği tespit edilmiş olmakla beraber, tespit edilen ihlalle iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı anlaşıldığından, başvuruculara maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

67. Başvuruculara tarafı oldukları uyuşmazlığa ilişkin yaklaşık on altı yıllık yargılama süresi nazara alındığında, başvuruculara yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle, yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında her bir başvurucuya takdiren 5.750,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

68. Başvurucular tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 172,50

harç ve 2.640,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.812,50 TL yargılama giderinin başvuruculara ödenmesine karar verilmesi gerekir.

69. Başvuruya konu yargılamanın yaklaşık on altı yıl sürdüğü ve bu hususun makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği gözetilerek, anayasal bir hakkın ihlal edildiği açık olan bir yargılama dosyasında, hukuka, adalete ve mahkemeye güven ilkesinin gördüğü zararın devam etmesinin önlenmesi amacıyla, yargılamanın mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını teminen, kararın bir örneğinin ilgili mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan nedenlerle;

A. Başvurunun KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucular Güher Ergun ve Tosun Tayfun Ergun'un her birine 5.750,00 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE,

D. Başvuruculaların tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

E. Başvurucular tarafından yapılan 172,50 TL harç ve 2.640,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.812,50 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculaların Maliye Hazinesine başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

G. Kararın bir örneğinin 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla ilgili mahkemesine gönderilmesine,

17/9/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

İSMAİL ÖZKAN

B. No: 2012/367 | Karar tarihi: 17.09.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/367

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İSMAİL ÖZKAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/367)

Karar Tarihi: 17/9/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Erdal TERCAN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Şebnem NEBİOĞLU ÖNER

Başvurucu : İsmail ÖZKAN

Vekili : Av. Sümeyra ÜNLÜ ÇELİK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, müdahil sıfatıyla dâhil olduğu ve 1965 yılında açılan hukuk davasının hâlihazırda ilk derece mahkemesi önünde derdest olduğunu belirterek, Anayasa'nın 35. ve 36. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 17/10/2012 tarihinde İzmir 8. Asliye Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca, başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucunun dava konusu taşınmazı satın aldığını iddia ettiği Şevkiye Tikveşli tarafından 15/3/1965 havale tarihli dilekçe ile bir kısım davalılar aleyhine Bornova Asliye Hukuk Mahkemesinde müdahalenin önlenmesi ve ecrimisil davası açılmıştır.

6. Dava konusu taşınmazlara ilişkin kadastro tespit çalışması yapılması üzerine, dosya görevsizlik kararı ile Bornova Tapulama Mahkemesine gönderilmiştir.

7. Bornova Tapulama Mahkemesinin 1973/113 esas sayılı dosyası üzerinde yürütülen yargılama sırasında, 19/12/1984 tarih ve E.1973/113, K.1984/99 sayılı karar ile, tapulama tutanaklarının usulüne uygun olarak tanzim edilmediği belirtilerek, taşınmazların olağan usule göre tespitlerinin yapılması için İzmir Tapu ve Kadastro Müdürlüğüne gönderilmesine karar verilmiştir.

8. Tespit tutanaklarının Bornova Tapulama Mahkemesine yeniden gönderilmesi üzerine, davanın Mahkemenin 1986/13 esasına kaydı yapılmıştır.

9. Bornova Kadastro Mahkemesinin 1986/13 esası üzerinde yürütülen yargılama sırasında, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun 13.10.2003 tarih ve 434 sayılı kararı ile Bornova adliyesinin İzmir adliyesi ile birleştirilmek üzere kapatılması nedeniyle 24/10/2003 tarihinde devir kararı verilerek, dosya İzmir Kadastro Mahkemesine gönderilmiştir.

10. İzmir Kadastro Mahkemesinin 2003/14 esas numarasına kaydı yapılan dava hâlihazırda ilk derece mahkemesi önünde derdesttir.

11. Başvuru dosyası kapsamından, başvurucu vekili tarafından 14/6/2012 tarihli dilekçe ile asli müdahil olarak müdahale talebinde bulunulduğu ve başvurucu harcının aynı tarihte ikmal edilmiş olduğu anlaşılmaktadır.

B. İlgili Hukuk

12. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Aslî müdahale" başlıklı 65. maddesi şöyledir:

"(1)Bir yargılamanın konusu olan hak veya şey üzerinde kısmen ya da tamamen hak iddia eden üçüncü kişi, hüküm verilinceye kadar bu durumu ileri sürerek, yargılamanın taraflarına karşı aynı mahkemede dava açabilir.

(2)Asli müdahale davası ile asıl yargılama birlikte yürütülür ve karara bağlanır."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Mahkemenin 18/9/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 17/10/2012 tarih ve 2012/367 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

14. Başvurucu, 1/12/1976 tarihinde Şevkiye Tikveşli isimli şahıstan satın almış olduğu taşınmazın da dava konusu olduğu ve hâlihazırda İzmir Kadastro Mahkemesinin 2003/14 esas sayısı üzerinde derdest olan hukuk davasının yaklaşık kırk yedi yıldır devam ettiğini, belirtilen bu yargılama süresinin makul olmadığını, ayrıca uzun süredir devam eden yargılama nedeniyle taşınmaz üzerindeki mülkiyet durumunun da kesinliğe kavuşturulamadığını beyan ederek, Anayasa'nın 35. ve 36. maddelerinde tanımlanan

haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

15. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

16. 30/11/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un, "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1)Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir.

(2) İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir"

17. 6216 sayılı Kanun'un, "Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi" kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımayan ve başvurucunun önemli bir zarara uğramadığı başvurular ile açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

18. Başvurucu, tarafı olduğu hukuki uyuşmazlığın kırk yedi yıldır karara bağlanmadığını belirterek, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

19. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

20. Anayasa'nın "Duruşmaların açık ve kararların gerekçeli olması" kenar başlıklı 141. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

"Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir."

21. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin "Adil yargılanma hakkı" kenar başlıklı 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini isteme hakkına sahiptir."

22. Sözleşme metni ile AİHM kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, esasen Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurları olup, somut başvurunun dayanaklarından birini oluşturan makul sürede yargılanma hakkı da yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca adil yargılanma

hakkının kapsamına dâhildir. Ayrıca davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesinin de, Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği, makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (B. No:2012/13, 2/7/2013,§ 34–39).

23. Makul sürede yargılanma hakkının amacı, tarafların uzun süren yargılama faaliyeti nedeniyle maruz kalacakları maddi ve manevi baskı ile sıkıntılardan korunması olup, davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde göz önünde bulundurulması gereken hususlardır (B. No:2012/13, 2/7/2013,§ 40–46).

24. Başvurucu tarafından, tarafı olduğu hukuki uyuşmazlığın yaklaşık kırk yedi yıldır sonuçlandırılmadığı belirtilmekle beraber, yargılama faaliyetinin makul sürede gerçekleşip gerçekleşmediğinin saptanması için, öncelikle uyuşmazlığın türüne göre değişebilen, başlangıç ve bitiş tarihlerinin saptanması gereklidir. Başvuru konusu olayda, seksen üç adet taşınmaz hakkında genel yetkili mahkemelerde açılan müdahalenin meni ve ecrimisil talepli davanın görevsizlik kararıyla kadastro mahkemesine devredildiği anlaşılmaktadır. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde, sürenin başlangıcı kural olarak, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarihtir. Ancak uyuşmazlığın tarafları açısından, yargılama sürecine dahil oldukları süreler nazara alındığında, farklı yargılama sürelerinin geçerli olması mümkündür.

25. Başvuru konusu davanın açılış tarihi 15/3/1965 olmakla beraber, başvurucunun vekili vasıtasıyla verdiği 14/6/2012 tarihli asli müdahale dilekçesi sonrasında, asli müdahil sıfatıyla yargılamada yer almaya başladığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle, başvurucu açısından yapılacak makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, davanın açıldığı tarih değil, usule uygun olarak asli müdahale talebinde bulunulduğu tarihtir (Benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. Cocchiarella/İtalya, 64886/01, 29/3/2006, § 113; Namlı ve Diğerleri/Türkiye, 51963/99, 23/5/2007, § 17-19; M. Ö./Türkiye, 21136/95, 19/5/2005, § 25).

26. Sürenin bitiş tarihi ise, çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir. Ancak devam eden yargılamalara ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını konu alan şikayetler bakımından iç hukuk yollarının tüketilmesi koşulu aranmayıp, bu tür şikayetler açısından yargılama faaliyetinin devamı sırasında başvuru yapılabilmesi olanağı bulunduğundan, değerlendirmeye esas alınacak sürenin bitiş anı başvurunun karara bağlandığı tarihtir (B. No:2012/13, 2/7/2013,§ 52).

27. Başvuru konusu olayda başvurunun asli müdahil sıfatıyla davada yer almaya başladığı tarih 14/6/2012 olup, dava halen derdest olmakla, başvurucu açısından yargılama yaklaşık bir yıl üç aylık bir süredir devam etmektedir. Bu kapsamda, başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığın karara bağlanması için geçen sürenin makul olup olmadığı noktasında nazara alınacak zaman dilimi bir yıl üç aylık bir süreyi kapsamaktadır.

28. Her ne kadar davanın ikame edildiği tarih Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıç tarihi olan 23/10/2012 tarihinden önce olup, yargılamanın bu tarih itibariyle yaklaşık dört aydır devam etmekte olduğu görülmekte ise de, bir hak ihlali iddiasının Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi kapsamına girip girmediği

noktasında dikkat edilecek husus, başvuruya konu işlem veya eylemin meydana geliş tarihi değil, bu işlem veya eyleme karşı müracaat edilen kanun yollarından sonra verilen kararın kesinleşme tarihidir. Bu çerçevede 23/9/2012 tarihinden önce açılmış ve bu tarih itibariyle derdest olan davalarla ilgili olarak yapılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını konu alan şikayetlerde dikkate alınacak süre, belirtilen tarihten sonra geçen süre değil, uyuşmazlığın başlangıç tarihinden itibaren geçen süredir. Başvuru konusu dava halen derdest olup, uyuşmazlığın başvurucu açısından dikkate alınacak başlangıç tarihinin 14/6/2012 olduğu görülmekle, makul süre değerlendirmesi açısından dikkate alınacak süre bir yıl üç aylık zaman dilimidir (B. No:2012/13, 2/7/2013,§ 50–51).

29. Başvurunun değerlendirilmesi neticesinde, başvuruya konu yargılamanın seksen üç adet taşınmaza ilişkin müdahalenin meni ve ecrimisil talebiyle genel mahkemelerde açılan ve görevsizlik kararıyla kadastro mahkemesine devredilen bir mülkiyet uyuşmazlığı olduğu, kırk beş davalı aleyhine açılan davanın yargılaması sırasında birçok taraf mirasçısının yargılamaya dâhil edilmesine karar verildiği, ayrıca iki yüze yakın kişi tarafından davaya müdahale talebinde bulunulduğu, başvurucunun da bu meyanda başvuruya konu İzmir Kadastro Mahkemesinin 2003/14 esas sayılı dosyasında yürütülen yargılamaya asli müdahil sıfatıyla katıldığı, başvurucunun müdahale talebinde bulunmasını takiben yapılan dört celsede, belirtilen müdahale taleplerine ilişkin eksikliklerin ikmali ve bu taleplerin değerlendirilmesine ilişkin ara kararlar ihdas edildiği, başvuru konusu olayda uygulanması gereken usul hükümleri nazara alındığında, başvurucu açısından geçerli olan bir yıl üç aylık yargılama süresinin somut davada makul süreyi aşmadığı ve başvuruya konu uyuşmazlığın yargılama makamlarının tutumu nedeniyle geciktirildiği iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olduğu anlaşılmaktadır.

30. Başvurucu ayrıca, uzun süredir devam eden yargılama nedeniyle taşınmaz üzerindeki mülkiyet durumunun kesinliğe kavuşturulamadığını beyan ederek, mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

31. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ve 6216 sayılı Kanun’un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, Anayasa’da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye’nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiğini iddia eden herkese Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapma hakkı tanınmıştır. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun’un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ise, bireysel başvuruda bulunulmadan önce, ihlal iddiasının dayanağı olan işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş olan idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerektiği belirtilmiştir. Temel hak ihlallerini öncelikle derece mahkemelerinin gidermekle yükümlü olması, kanun yollarının tüketilmesi koşulunu zorunlu kılar (B. No: 2012/1027, § 19, 20, 12/2/2013; B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 26).

32. Başvuru konusu olayda, hukuki uyuşmazlığın ilk derece mahkemesi önünde derdest olduğu ve Mahkemece henüz uyuşmazlığın esasına dair bir karar verilmediği görülmektedir. Derdest olan yargılama faaliyeti nazara alındığında, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının incelenebilmesi için, kanunda öngörülmüş olan idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekir.

33. Açıklanan nedenlerle, başvurucu tarafından mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkin olarak kanunen öngörülmüş olan başvuru yolları tüketilmeksizin bireysel başvuruda bulunulduğu anlaşıldığından, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden

incelenmeksizin “başvuru yollarının tüketilmemesi” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

A. Başvurunun;

1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasına yönelik kısmının “açıkça dayanaktan yoksun olması”,

2. Mülkiyet hakkının ihlali iddiasına yönelik kısmının “başvuru yollarının tüketilmemesi”,

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına,

17/9/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

SERPİL KERİMOĞLU VE DİĞERLERİ

B. No: 2012/752 | Karar tarihi: 17.09.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/752

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SERPİL KERİMOĞLU VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/752)

Karar Tarihi: 17/9/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Cüneyt DURMAZ

Başvurucular : Serpil KERİMOĞLU

Sinem KERİMOĞLU

Önder Can KERİMOĞLU

Yiğit Ögeday KERİMOĞLU

Mehmet KERİMOĞLU

Mustafa KERİMOĞLU

Vekili : Av. Övgü ERDOĞAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucular, yakınları Selman KERİMOĞLU'nun 9/11/2011 tarihinde Van ilinde meydana gelen depremde otel enkazında kalarak vefat ettiğini ve hukuk yollarına başvurmalarına rağmen sonuç alamadıklarını belirterek, yaşam hakkının ve hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, başvuruculaların vekili tarafından 22/11/2012 tarihinde doğrudan yapılmıştır.

İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm tarafından 26/3/2013 tarihinde yapılan toplantıda Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 28. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi uyarınca kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular 1/4/2013 tarihinde Adalet Bakanlığına bildirilmiştir. Adalet Bakanlığı, görüşünü 3/6/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

6. Adalet Bakanlığı tarafından Anayasa Mahkemesine sunulan görüş başvurucuya 5/6/2013 tarihinde bildirilmiştir. Başvurucu, görüşünü 27/6/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

III. OLAYLAR VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru dilekçesinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. 23/10/2011 tarihinde Van ilinde 7,2 şiddetinde bir deprem meydana gelmiş ve çok sayıda kişi hayatını kaybetmiştir. Depremden sonra artçı sarsıntılar devam etmiş ve 9/11/2011 tarihinde 5,6 şiddetinde ikinci bir deprem gerçekleşmiştir. İkinci depremde başvuruculaların yakını Selman KERİMOĞLU (S.K.) da dâhil olmak üzere Van il merkezinde bulunan Bayram Otel'de kalmakta olan 24 kişi otel binasının çökmesi sonucu hayatını kaybetmiştir.

9. Olayın ardından Van Cumhuriyet Başsavcılığı resen soruşturma başlatmıştır. Başvuruculardan ölen S.K'nın eşi ve üç çocuğunun da şikâyetçi olarak katıldığı soruşturma kapsamında hazırlanan bilirkişi raporunda birden fazla kişinin sorumluluğunun bulunduğu, binada hasar tespiti yapmayan ilgili birimlerin de kusurlu olduğu belirlenmiştir.

10. Van Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen soruşturma kapsamında ayrıca keşif yapılmış, bina enkazından karot örneği, donatı örneği ve diğer numuneler bilirkişiler marifetiyle alınmış, soruşturma dosyası ve elde edilen numuneler rapor düzenlemeleri için bilirkişilere tevdi edilmiştir. Soruşturma sonucu 26/7/2012 tarihinde verilen kararda bilirkişilerce hazırlanan rapor ışığında, söz konusu binanın yapım yılında (1964) statik projesi ve hesap raporları yapılmadan gelişigüzel inşa edildiği, malzeme ve donatıların dönemin Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Yönetmeliği kriterlerini taşımadığını, inşaat ruhsatına göre fazladan bir kata sahip olmasının bina üzerinde fazladan yüke neden olduğu, ilk depremde ayakta kalmasına rağmen ikinci depremde iki deprem arasında artçı şoklardan etkilenerek yıkıldığının anlaşıldığı ifade edilmiştir.

11. Soruşturma sonucunda, otel işletmecisi hakkında bilinçli taksirle birden fazla kişinin ölümüne neden olma suçundan Van Ağır Ceza Mahkemesinde kamu davası açılmasına, vefat eden yapı sahibi ve diğer şüpheliler hakkında kamu adına kovuşturmaya yer olmadığına ve Van Valisi ile Afet ve Acil İşler Daire Başkanlığı (AFAD) görevlileri hakkında 2/12/1999 tarih ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'un 3. ve 12. maddeleri gereği görevsizlik kararı verilerek soruşturma dosyasının Yargıtay

Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine karar verilmiştir.

12. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, 9/10/2012 tarihinde Van Valisi ve AFAD görevlileri hakkında görevi kötüye kullanmaya ilişkin iddiaların somut bilgi ve belgelere dayanmadığı, ilgililer açısından suç oluşturan ön inceleme yapılmasını gerektirecek bir durumun bulunmadığı gerekçesiyle şikayetin işleme konulmamasına karar vermiş, bu karar başvuruculaın vekiline 23/10/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir.

13. Başvuruculardan ölen S.K.'nın eşi ve üç cocuğu, vekilleri aracılığıyla Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının işleme konulmama kararının kaldırılması ve 4483 sayılı Kanun gereği ön inceleme yaptırılması kararı verilmesi talebiyle 2/11/2012 tarihinde Danıştay 2. Dairesine itiraz dilekçesi sunmuştur.

14. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının işleme koymama kararına karşı 4483 sayılı Kanun'da herhangi bir itiraz yolu öngörülmemiş olup başvuru dilekçesinde başvuruculaın Danıştay 2. Dairesine yaptıkları itirazlarının sonucuna ilişkin bir bilgi bulunmamaktadır.

15. Bakanlık, başvuru konusu olaylara ilişkin 3/6/2013 tarihli görüşünde (§ 5), başvuruculaın Bakanlığın görüşüne karşı beyanlarında teyit ettiği, ilave şu bilgilere yer vermiştir:

16. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının 9/10/2012 tarih ve 2012/128 soruşturma, K.2012/55 sayılı işleme konulmama kararına karşı başvuruculaın vekili tarafından yapılan itiraz neticesinde, Danıştay 1. Dairesi, 6/3/2013 tarih ve E.2013/258, K.2013/294 sayılı kararında 4483 sayılı Kanun'da Cumhuriyet Başsavcılıklarının bu kararlarına karşı herhangi bir itiraz yolu öngörülmediğinden bahisle itirazı incelemeksizin reddetmiştir.

17. Ayrıca başvurucular, 23/1/2013 tarihinde vekilleri aracılığıyla, Van Belediye Başkanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Van Valiliği, AFAD'a izafeten Başbakanlık ve otel sahibi Mehmet Sıddık Bayram vereseleri aleyhine maddi ve manevi tazminat davası açmıştır. Van 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde E.2013/36 sayısı ile yürütülen yargılamada 28/2/2013 tarihinde yapılan ön inceleme duruşmasında, idareler aleyhine açılan davanın tefrik edilerek ayrı bir esasa kaydedilmesine ve yargı yolu bakımından görevsizlik kararı verilmesine karar verilmiştir.

18. Van 2. Asliye Hukuk Mahkemesi, diğer davadan tefrik ederek E.2012/112 sayısı ile kaydettiği davalı idareler hakkında açılan davanın yargı yolu bakımından reddine, davaya bakmakla görevli ve yetkili mahkemenin İdare Mahkemesi olduğunun tespitine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, dava tarihi itibarıyla 12/01/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 3. maddesi uyarınca bu tür davalarda adli yargının görevli olduğuna ilişkin hükmün Anayasa Mahkemesinin 16/2/2012 tarih ve E.2011/35, K.2012/23 sayılı kararıyla iptal edildiği, iptal kararının 19/5/2012 tarih ve 28297 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdiği, davacıların davalı idarelerin hizmet kusuruna dayandıkları, idari işlem ve eylemlerden kaynaklanan tam yargı davalarına bakmaya idare mahkemelerinin görevli olduğu belirtilmiştir.

19. Söz konusu kararın henüz kesinleşmediği, taraflara tebligat aşamasında olduğu anlaşılmaktadır.

20. Van Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen soruşturma kapsamında ayrıca sorumlu olduğu ileri sürülen Belediye yetkilileri hakkında 4483 sayılı Kanun uyarınca Van Valiliğinden soruşturma izni talep edilmiştir. Van Valiliği Belediye yetkilileri hakkında

soruşturma izni verilmemesi kararı vermiştir. Bu karara karşı Van Cumhuriyet Başsavcılığı Van Bölge İdare Mahkemesine itiraz başvurusunda bulunmuştur.

21. Başvurucular, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının şikayetin işleme konulmaması kararının kendisine tebliğinden itibaren süresi içinde 22/11/2012 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

B. İlgili Hukuk

22. Başvuru konusu olayda şikayet konusu yapılan "taksirle öldürme" ve "görevi kötüye kullanma" suçlarına ilişkin 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Kanun'un hükümleri şöyledir:

"Taksirle öldürme

MADDE 85. –

(1) Taksirle bir insanın ölümüne neden olan kişi, üç yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Fiil, birden fazla insanın ölümüne ya da bir veya birden fazla kişinin ölümü ile birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına neden olmuş ise, kişi üç yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

…

Görevi kötüye kullanma

MADDE 257. - (1) Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan hâller dışında, görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir kazanç sağlayan kamu görevlisi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan hâller dışında, görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstererek, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir kazanç sağlayan kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) İrtikâp suçunu oluşturmadığı takdirde, görevinin gereklerine uygun davranması için veya bu nedenle kişilerden kendisine veya bir başkasına çıkar sağlayan kamu görevlisi, birinci fıkra hükmüne göre cezalandırılır."

23. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Türk Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun (CMK) "Bir suçun işlendiğini öğrenen Cumhuriyet savcısının görevi" başlıklı 160. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar.

24. Bununla birlikte, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görevleri sebebiyle işledikleri suçlardan dolayı yargılanabilmeleri izne tabi olup izin vermeye yetkili merciler ve izlenecek usul 4483 sayılı Kanun'da düzenlenmiştir.

25. 4483 sayılı Kanun'un "Hazırlık soruşturmasını yapacak merciler" başlıklı 12. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Hazırlık soruşturması genel hükümlere göre yetkili ve görevli Cumhuriyet Başsavcılığı

tarafından yapılır. Ancak Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreteri, müsteşarlar ve valiler ile ilgili olarak yapılacak olan hazırlık soruşturması Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı veya Başsavcıvekili, kaymakamlar ile ilgili hazırlık soruşturması ise il Cumhuriyet Başsavcısı veya Başsavcıvekili tarafından yapılır.”

26. 4483 sayılı Kanun’un 3. maddesinin son cümlesine göre ast memur ile üst memurun aynı fiile iştiraki halinde izin, üst memurun bağlı olduğu merciden istenir. Bu durumda bir vali ve altında görev yapan memurlar için talep edilen yargılama iznini vermeye yetkili merci valiler için yargılamaya izin vermeye yetkili makam olan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı veya Başsavcıvekili’dir.

27. 4483 sayılı Kanun’un “Olayın yetkili mercie iletilmesi, işleme konulmayacak ihbar ve şikayetler” başlıklı 4. maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları şöyledir:

“Bu Kanuna göre memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında yapılacak ihbar ve şikâyetlerin soyut ve genel nitelikte olmaması, ihbar veya şikâyetlerde kişi veya olay belirtilmesi, iddiaların ciddî bulgu ve belgelere dayanması, ihbar veya şikâyet dilekçesinde dilekçe sahibinin doğru ad, soyad ve imzası ile iş veya ikametgâh adresinin bulunması zorunludur.

Üçüncü fıkradaki şartları taşımayan ihbar ve şikâyetler Cumhuriyet başsavcıları ve izin vermeye yetkili merciler tarafından işleme konulmaz ve durum, ihbar veya şikâyette bulunana bildirilir. Ancak iddiaların, sıhhati şüpheye mahal vermeyecek belgelerle ortaya konulmuş olması halinde ad, soyad ve imza ile iş veya ikametgâh adresinin doğruluğu şartı aranmaz. Başsavcılar ve yetkili merciler ihbarcı veya şikâyetçinin kimlik bilgilerini gizli tutmak zorundadır.”

28. 4483 sayılı Kanun’un “İtiraz” başlıklı 9. maddesi şöyledir:

“Yetkili merci, soruşturma izni verilmesine veya verilmemesine ilişkin kararını Cumhuriyet başsavcılığına, hakkında inceleme yapılan memur veya diğer kamu görevlisine ve varsa şikayetçiye bildirir.

Soruşturma izni verilmesine ilişkin karara karşı hakkında inceleme yapılan memur veya diğer kamu görevlisi; soruşturma izni verilmemesine ilişkin karara karşı ise Cumhuriyet başsavcılığı veya şikayetçi itiraz yoluna gidebilir. İtiraz süresi, yetkili merciin kararının tebliğinden itibaren on gündür.

İtiraza, 3 üncü maddenin (e), (f), g (Cumhurbaşkanınca verilen izin hariç) ve (h) bentlerinde sayılanlar için Danıştay İkinci Dairesi, diğerleri için yetkili merciin yargı çevresinde bulunduğu bölge idare mahkemesi bakar.

İtirazlar, öncelikle incelenir ve en geç üç ay içinde karara bağlanır. Verilen kararlar kesindir.”

29. 4483 sayılı Kanun’un 4. maddesinin birinci fıkrasında yer verilen nitelikleri taşımamaları nedeniyle ihbar ve şikâyetler hakkında verilen işleme konulmama kararına yönelik bir itiraz yolu öngörülmemiştir.

30. 6/1/1982 tarih ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun “Doğrudan doğruya tam yargı davası açılması” başlıklı 13. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“İdari eylemlerden hakları ihlal edilmiş olanların idari dava açmadan önce, bu eylemleri yazılı bildirim üzerine veya başka süretle öğrendikleri tarihten itibaren bir yıl ve her halde

eylem tarihinden itibaren beş yıl içinde ilgili idareye başvurarak haklarının yerine getirilmesini istemeleri gereklidir. Bu isteklerin kısmen veya tamamen reddi halinde, bu konudaki işlemin tebliğini izleyen günden itibaren veya istek hakkında altmış gün içinde cevap verilmediği takdirde bu sürenin bittiği tarihten itibaren, dava süresi içinde dava açılabilir."

31. Haksız fiillerden doğan borç ilişkilerini düzenleyen 11/1/2011 tarih ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun "Sorumluluk" başlıklı 49. maddesi şöyledir:

"Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür.

Zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren de, bu zararı gidermekle yükümlüdür."

32. 6098 sayılı Kanun'un haksız fiillerden doğan borç ilişkilerinin Ceza Hukuku ile ilişkisini düzenleyen 74. maddesi ise şöyledir:

"Hâkim, zarar verenin kusurunun olup olmadığı, ayırt etme gücünün bulunup bulunmadığı hakkında karar verirken, ceza hukukunun sorumlulukla ilgili hükümleriyle bağlı olmadığı gibi, ceza hâkimi tarafından verilen beraat kararıyla da bağlı değildir. Aynı şekilde, ceza hâkiminin kusurun değerlendirilmesine ve zararın belirlenmesine ilişkin kararı da, hukuk hâkimini bağlamaz."

33. 15/5/1959 tarih ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun'un 4. ve "Afet bölgelerinde yapılacak teknik işler" başlıklı 13. maddeleri şöyledir:

"Madde 4 – İçişleri, İmar ve İskan, Bayındırlık, Sağlık ve Sosyal Yardım ve Tarım Bakanlıklarınca acil yardım teşkilatı ve programları hakkında genel esasları kapsayan bir yönetmelik yapılır.

Bu yönetmelik esasları dairesinde afetin meydana gelmesinden sonra yapılacak kurtarma, yaralıları tedavi, barındırma, ölüleri gömme, yangınları söndürme, yıkıntıları temizleme ve felaketzedeleri iaşe gibi hususlarda uygulanmak üzere görev ve görevlileri tayin, toplanma yerlerini tespit eden bir program valiliklerce düzenlenir ve gereken vasıtalar hazırlanarak muhafaza olunur.

Bu programların uygulanması, valiliklerce kurulacak kurtarma ve yardım komitelerince sağlanır.

…"

"Madde 13 – a) Yapılacak işlemlere esas olmak üzere İmar ve İskan Bakanlığınca kurulacak fen kurulları tarafından, afetin meydana geldiği arazinin durumu ile bütün yapılar ve kamu tesisleri incelenerek, hasar tespit raporu düzenlenir.

(Değişik: 31/8/1999 - KHK - 574/1 md.) Gereken hallerde, yapılarda meydana gelen hasarı tespit etmek üzere Bayındırlık ve İskan Bakanlığının isteği üzerine diğer bakanlık, kurum ve kuruluşlar, mahalli idareler, üniversiteler ve meslek odaları, konusunda deneyimli yeteri kadar inşaat mühendisi ve/veya mimarı hasar tespiti çalışmalarında derhal görevlendirmekle yükümlüdürler.

(Değişik: 31/8/1999 - KHK - 574/1 md.) Arazinin tehlikeli durumu ve binaların gördüğü hasar bakımından yıktırılması ve boşaltılması gerekenler hakkında, o il ve ilçenin en büyük

mülkiye amirine ayrı bir rapor verilir. Bu makamlarca böyle binalar derhal boşalttırılır. Yıkılması gerekenler için en çok 3 gün süre verilerek tehlikenin giderilmesi sahiplerine bildirilir. Mahallinde sahibi bulunmadığı takdirde durum, mahalli vasıtalarla ilan edilmek suretiyle, bildiri yapılmış sayılır.

…

b) …

c) …

ç) Yer kayması, kaya düşmesi gibi afetlerde, tehlikenin devamı veya tekrarı ihtimali üzerine boşaltılan binaların tehlikeye karşı kesin tedbir alınıncaya kadar işgaline veya hasara uğrayanların tamirine müsaade edilmez. Tedbir alınamayacağına karar verildiği takdirde tehlikeli mahal içindeki binalar, yukarıdaki esaslar dahilinde yıktırılır. İmar ve İskan Bakanlığınca afete karşı arazide gerekli tedbirlerin alınması, tehlikeye maruz yapıların yıkılması ve topluluğun başka yere taşınmasından daha ekonomik görülürse, bu tedbirlerin alınması için lüzumlu ödenek 33 üncü maddede yazılı fondan ödenir. Tehlikenin giderilmesiyle ilgili tedbirler için yapılan harcamalar borçlanmaya tabi tutulmaz.

d) Afete uğrıyanların veya uğraması muhtemel olanların bulundukları yerlerde veya başka yerlerde geçici olarak barınmalarını sağlamak üzere, baraka ve konutlar inşa edilebilir, ettirilebilir, kiralanabilir veya satın alınabilir.

Bu tedbirlerin, kısa zamanda yerine getirilmesinin mümkün olamıyacağı hallerde, geçici iskan tedbirlerini kendileri almak isteyenlere nakdi yardım da yapılabilir.

…”

34. 29/5/2009 tarih ve 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun’un 1., 2., 4. ve 18. maddeleri şöyledir:

“Amaç ve kapsam

MADDE 1 – (1) Bu Kanunun amacı, afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetleri yürütmek üzere, Başbakanlığa bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının kurulması, teşkilatı ile görev ve yetkilerini düzenlemektir. Başbakan, Başkanlıkla ilgili yetkilerini bir bakan aracılığı ile kullanabilir.

(2) Bu Kanun; afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetlerin ülke düzeyinde etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi için gerekli önlemlerin alınması ve olayların meydana gelmesinden önce hazırlık ve zarar azaltma, olay sırasında yapılacak müdahale ve olay sonrasında gerçekleştirilecek iyileştirme çalışmalarını yürüten kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanması ve bu konularda politikaların üretilmesi ve uygulanması hususlarını kapsar.

Tanımlar

MADDE 2 – (1) Bu Kanunda yer alan;

a) Acil durum: Toplumun tamamının veya belli kesimlerinin normal hayat ve faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan ve acil müdahaleyi gerektiren olayları ve bu olayların oluşturduğu kriz halini,

b) Afet: Toplumun tamamı veya belli kesimleri için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal hayatı ve insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan doğal,

teknolojik veya insan kaynaklı olayları,

c) …

h) Risk: Belirli bir alandaki tehlike olasılığına göre kaybedilecek değerlerin ölçüsünü,

ı) Risk azaltma: Belirli bir kesim veya alanda geliştirilen afet senaryolarına göre, olası risklerin önlenmesi, kabul edilebilir ölçülere indirilmesi ya da paylaşımı amacıyla alınacak her türlü planlı müdahaleyi,

i) Risk yönetimi: Ülke, bölge, kent ölçeğinde ve yerel ölçekte risk türleri ve düzeylerini tespit etme, azaltma ve paylaşma çalışmaları ile bu alandaki planlama esaslarını,

j) …

k) Zarar azaltma: Afetlerde ve acil durumlarda meydana gelmesi muhtemel zararların yok edilmesi veya azaltılmasına yönelik risk yönetimi ve önleme tedbirlerini,

ifade eder.

…”

“MADDE 4 – (1) Afet ve acil durum hallerinde bilgileri değerlendirmek, alınacak önlemleri belirlemek, uygulanmasını sağlamak ve denetlemek, kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşları arasındaki koordinasyonu sağlamak amacıyla, Başbakanlık Müsteşarının başkanlığında, Milli Savunma, İçişleri, Dışişleri, Maliye, Milli Eğitim, Bayındırlık ve İskân, Sağlık, Ulaştırma, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Çevre ve Orman bakanlıkları ve Devlet Planlama Teşkilatı müsteşarları, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanı, Türkiye Kızılay Derneği Genel Başkanı ile afet veya acil durumun türüne göre Kurul Başkanınca görevlendirilecek diğer bakanlık ve kuruluşların üst yöneticilerinden oluşan Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu kurulmuştur.

(2) Kurul, yılda en az dört kez toplanır. Ayrıca, ihtiyaç halinde Kurul Başkanının çağrısı üzerine olağanüstü toplanabilir. Kurulun sekretaryasını Başkanlık yürütür.”

“İl afet ve acil durum müdürlükleri

MADDE 18 – (1) İllerde, il özel idaresi bünyesinde, valiye bağlı il afet ve acil durum müdürlükleri kurulur. Müdürlüğün sevk ve idaresinden vali sorumludur.

(2) İl afet ve acil durum müdürlüklerinin görevleri şunlardır:

a) İlin afet ve acil durum tehlike ve risklerini belirlemek.

b) Afet ve acil durum önleme ve müdahale il planlarını, mahalli idareler ile kamu kurum ve kuruşlarıyla işbirliği ve koordinasyon içinde yapmak ve uygulamak.

c) İl afet ve acil durum yönetimi merkezini yönetmek.

ç) Afet ve acil durumlarda meydana gelen kayıp ve hasarı tespit etmek.

d) …

…

g) Afet ve acil durumlarda, gerekli arama ve kurtarma malzemeleri ile halkın barınma, beslenme, sağlık ihtiyaçlarının karşılanmasında kullanılacak gıda, araç, gereç ve malzemeler için depolar kurmak ve yönetmek.

ğ) …

…

(3) …

…

(5) Afet ve acil durum il müdürü ile diğer personelin ataması vali tarafından yapılır.

…”

35. 8/5/1988 tarih ve 19808 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarına Dair Yönetmelik’in 4., 6. ve 32. maddeleri şöyledir:

“Sorumluluk

Madde 4 – Vali ve kaymakamlar, görevli bakanlık, kurum ve kuruluşlar ile askeri birlikler, ilgili mevzuat ve bu Yönetmelik gereğince düzenlenecek acil yardım planları ve acil yardımla ilgili yönergelerle kendilerine verilen görevleri yerine getirmekten ayrı ayrı sorumludurlar.

Afetin meydana gelmesinden itibaren, alınması gereken her türlü acil tedbirlerin alınmasından ve acil yardımların bir emir beklemeden yapılmasından afetin meydana geldiği yerin mülki amiri sorumludur.”

“Madde 6 – Bu Yönetmeliğin ilke ve esasları dahilinde:

a) Acil yardım hizmetlerini yürütmek üzere, illerde valinin başkanlığında il kurtarma ve yardım komitesi, ilçelerde kaymakamın başkanlığında ilçe kurtarma ve yardım komitesi kurulur,

b) İl ve ilçe acil yardım planlarının yapılmasından, icrasından ve güncelliğinin korunmasından birinci derecede vali ve kaymakamlar sorumludur. Bakanlıklar ve merkezi kurum ve kuruluşlar ile askeri birlikler bu planların yapılmasına ve icrasına yardımcı olur,

c) Bakanlık, kurum ve kuruluşların taşra teşkilatları il ve ilçe planları içinde yer alır,

d) Bakanlık, kurum ve kuruluşların merkez teşkilatları ile bölgedeki askeri garnizon komutanlıkları, il ve ilçelere yardımcı olmak üzere kendi görevleri ile ilgili takviye ve destek planları yaparlar,

e) Acil yardım hizmetlerinin planlanmasında, öncelikle ilçe ve/veya il hudutları içindeki kamu kurum ve kuruluşlarının güç ve kaynaklarının kullanılması esas alınır.

İhtiyaçların bu kaynaklardan zamanında ve yeterince karşılanamaması halinde sırasıyla:

1. Bölgedeki askeri birliklerden, komşu vali ve kaymakamlardan yardım istenir,

2. Bölgedeki özel kuruluşlardan ve gerçek kişilerden yükümlülükler yolu ile karşılanır.

…

Ön Hasar Tespit ve Geçici İskan Hizmetleri Grubu

Madde 32 – Ön Hasar Tespit ve Geçici İskan Hizmetleri Grubunun teşkili, görevleri, planlaması ve servisleri:

a) Teşkili:

…

b) Görevleri:

1. Alınan haberlere göre nerelere, ne kadar ön hasar tespit ekibi göndereceğini tespit eder,

2. Hasarın yoğun olduğu bölgeleri belirler,

3. Kesin hasar tespitleri için gerekli bilgileri sağlar,

4. Afetten sonra konut, resmi ve özel tüm yapılar ile hayvan barınaklarındaki hasarın en kısa zamanda tespitini sağlayıcı tedbirleri alır,

5. Ön Hasar Tespit Formlarını örnek Ek: 16'ya göre düzenlettirir. İcmal formlarını da örnek Ek: 17 forma göre düzenleyip afet bürosuna verir,

6. Can güvenliği bakımından oturulması sakıncalı olan ve yıktırılması gereken binaları belirler,

7. Resmi kuruluşlar ihtiyacı ve afetzedelerin barındırılması için kullanılabilecek bina ve tesisleri tespit eder,

8. Tespit edilen bu binaların kullanıma hazır hale getirilmesi için gerekli işlemleri yaptırır,

9. Ön tespit çalışmaları tamamlandıktan sonra açıkta kalan ailelerin geçici iskanlarını sağlar,

10. Afetzedelerin kısa süreli geçici iskanları için öncelikle çadır olmak üzere sağlam bulunan okul ve diğer resmi ve özel binaların kısa süre için bu işe tahsisini sağlar,

11. ...

...

c) Planlaması:

1. Kuruluşlarca servislerde görevlendirilecek personel, araç, gereç kadrosunun 12 nci maddenin (l) ve (m) bendleri esaslarına göre tespitini,

2. Ön hasar tespiti yapacak personelin yetmemesi halinde nerelerden takviye ekip temin edilebileceğini,

3. Afetzedelerin geçici barındırılmaları ilk etapta resmi kuruluşlara ait binalarda, bu binaların yetmemesi halinde özel şahıslara ait bina ve tesislerde sağlanacağından bu gibi bina ve tesislerin önceden belirlenmesini,

4. ...

...”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

36. Mahkemenin 17/9/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 22/11/2012 tarih ve 2012/752 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

37. Başvurucular, Van Valisi ve AFAD görevlilerinin mevzuatta kendilerine yüklenilen görevleri yerine getirmemek suretiyle görevi kötüye kullandıklarını, otelde hasar tespitinin yapılmadığını, hasara rağmen otele girişin yasaklanmadığını ve taksirle ölüme sebep olduklarını belirterek Anayasa’nın 17. maddesinde tanımlanan yaşam hakkının ihlal

edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucular ikinci olarak, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca somut bilgi ve belge bulunmaması gerekçesiyle verilen şikâyetin işleme konulmaması kararına karşı ceza soruşturması yapılabilmesi için başvurabilecekleri herhangi bir makamın bulunmadığını belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Anayasa'nın 17. Maddesinin İhlal Edildiği İddiası

a. Kabul Edilebilirlik Hakkında

38. Başvuruculaın Anayasa'nın 17. maddesinin ihlal edildiği iddialarına yönelik olarak Bakanlık görüşünde şikayetlerin kabul edilebilirliği açısından değerlendirme yapılırken, başvuruculaın ilgili idareler aleyhine maddi ve manevi tazminat davası açtıkları, yargılama sürecinin halen devam ettiği, 30/3/2012 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvurunun ancak başvuru yollarının tüketilmesi sonrasında yapılabileceği hususlarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir.

39. Başvurucular, başvurunun kabul edilebilirliği hakkındaki Bakanlık görüşüne karşı, yaşam hakkının ihlali halinde sadece tazminat alınmasının yeterli olmayacağını, devletin etkili ve önleyici ceza sistemi kurma pozitif yükümlülüğünün bulunduğunu ileri sürmüştür.

40. Başvuruculaın Anayasa'nın 17. maddesine ilişkin şikâyetleri açısından kabul edilebilirlik değerlendirmesi yapılırken başvuru yollarının tüketilmesi hususunda karar verebilmek için Devletin Anayasa'nın 17. maddesi kapsamında yaşam hakkını korumak için sahip olduğu " etkili bir yargısal sistem kurma" pozitif yükümlülüğünün kapsamının tespiti gerekmektedir. Bu nedenle bu konudaki değerlendirme esas hakkındaki inceleme ile birlikte yapılacaktır.

41. 6216 sayılı Kanun'un 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenlerin bireysel başvuru hakkına sahip oldukları kurala bağlanmıştır. Yaşam hakkının doğal niteliği gereği, yaşamını kaybeden kişiler açısından bu hakka yönelik bir başvuru ancak yaşanan ölüm olayı nedeniyle mağdur olan ölen kişilerin yakınları tarafından yapılabilecektir. Başvurucular, başvuru konusu olayda ölen kişinin eşi, çocukları ve kardeşleridir. Bu nedenle başvuru ehliyeti açısından bir eksiklik bulunmamaktadır.

42. Bununla birlikte, başvuruculardan ölen S. K.'nın iki kardeşi Mehmet KERİMOĞLU ve Mustafa KERİMOĞLU ne Van Cumhuriyet Başsavcılığına ne de Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına olayla ilgili olarak şikâyet dilekçesi vermemişler, soruşturma yapılması yönünde çaba gösterdiklerine ilişkin bir belge de sunmamışlardır. 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca, ihlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekmektedir. Bu durumda, başvuruculaın Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca verilen şikâyetin işleme konulmaması kararı nedeniyle ceza soruşturması yapılamadığı şikâyetine ilişkin olarak, ölen S. K.'nın iki kardeşi Mehmet KERİMOĞLU ve Mustafa KERİMOĞLU açısından başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle kabul edilemezlik kararı verilmesi gerekir.

43. S. K.'nın eşi ve çocukları tarafından yapılan başvurunun Anayasa'nın 17. maddesinin

ihlal edildiğine dair bölümünün 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesi uyarınca açıkça dayanaktan yoksun olmadığı görülmektedir. Başka bir kabul edilemezlik nedeni de görülmediğinden başvurunun bu kısmının kabul edilebilir nitelikte olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Bakımından İnceleme

44. Başvurucular, Van Valisi ve AFAD görevlilerinin mevzuatta kendilerine yüklenilen görevleri yerine getirmediklerini, iki deprem arasında gerekli tedbirleri almadıklarını, otelde hasar tespitinin yapılmadığını, hasara rağmen otele girişin yasaklanmadığını ve yakınlarının taksirle ölümüne sebep olduklarını belirterek Anayasa'nın 17. maddesinde tanımlanan yaşam hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

45. Bakanlık görüşünde, Anayasa'nın 17. maddesinin ihlal edildiği yönündeki şikâyetler değerlendirilirken, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ("AİHM") yaşam hakkı konusunda benimsediği ilkelere değinilmiş, hayati tehlike içeren koşullar nedeniyle başvuruculaın yakınlarının maruz kaldığı riskin ne zaman gerçekleşebileceği konusundaki belirsizlik, bu tür koşulların ortaya çıkışında payı olan kişilerin statüsü ve bu kişilere atfedilen eylem veya ihmalin kasıtlı olup olmadığı hususlarının belirli bir davanın esasının incelenmesi sırasında, Devletin yaşam hakkı bakımından taşıdığı sorumluluğu belirlemek için göz önüne alınması gerektiği ifade edilmiştir.

46. Bakanlık görüşünde, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ("AİHS") 2. maddesi bağlamında, ölüm olayının kasten ya da saldırı veya kötü muameleler sonucu meydana gelmesine ilişkin davalar ile ihmal sonucu ölüm olayının meydana gelmesiyle ilgili olan davalar arasında bir ayrım yapılması gerektiği belirtilmiştir. Bu kapsamda, AİHM'nin, yaşam hakkının veya fiziksel bütünlüğün ihlaline kasten sebebiyet verilmemiş ise "etkili bir yargısal sistem kurma" yönündeki pozitif yükümlülüğün, her olayda mutlaka ceza davası açılmasını gerektirmediği ve mağdurlara hukuki, idari ve hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olmasının yeterli olabileceği sonucuna vardığı görüşüne yer verilmiştir.

47. Bakanlık görüşünde ayrıca, AİHM'ye göre adam öldürme ve kamu makamlarının sorumluluğu altında meydana gelen olayların bir sonucu olarak can kaybının olduğu tehlikeli faaliyetlere ilişkin davalarda olayla ilgili bilgi ve belgelere devletin daha kolay ulaşabileceği, devletin resmi soruşturma yapma yükümlülüğü bulunduğunun kabul edildiği, mevcut davada bu kriterin uygulanabilmesi için öncelikle binaların yapımı ve daha sonraki dönemde depreme dayanıklılık konusundaki incelemeyi yapma görevinin hangi kamu makamına ait olduğunun, daha sonra da ilgili makamın görevini yerine getirip getirmediğinin tespit edilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

48. Başvurucular, başvurunun esası hakkındaki Bakanlık görüşüne karşı, AİHS'nin 2. maddesine göre, adam öldürme davalarında olayla ilgili bilgi ve belgelere devletin daha kolay ulaşabileceği, devletin resmi soruşturma yapma yükümlülüğü bulunduğunun kabul edildiği, dolayısıyla Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının resen soruşturmayı başlatması gerektiği, olay hakkında yürütülen soruşturma kapsamında alınan bilirkişi raporunda belediyenin sorumlu olduğunun belirlendiği, Danıştayın deprem davalarına yönelik kararlarında belediye ve Bayındırlık Bakanlığının deprem zararlarından sorumlu tutulduğunu, başvuru konusu olayda diğer deprem davalarından farklı olarak Bayram Otelin ikinci depremde ve artçılardan sonra yıkıldığı, hasar tespiti yapmama ve diğer önlemleri almama nedeniyle Vali ve AFAD yetkililerinin sorumlu olduğunu ileri sürmüştür.

49. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17. maddesi şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz.

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.

Meşrû müdafaa hali, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde yetkili merciin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda meydana gelen öldürme fiilleri, birinci fıkra hükmü dışındadır."

50. Kişinin yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığını koruma hakkı, birbirleriyle sıkı bağlantıları olan, devredilmez ve vazgeçilmez haklarındandır. Anayasa Mahkemesince belirtildiği gibi yaşam ve vücut bütünlüğü üzerindeki temel hak, devletlere pozitif ve negatif yükümlülük yükleyen haklardandır (AYM, E.2007/78, K.2010/120, K.T. 30/12/2010).

51. Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen yaşam hakkı kapsamında, devletin, negatif bir yükümlülük olarak, yetki alanında bulunan hiçbir bireyin yaşamına kasıtlı ve hukuka aykırı olarak son vermeme yükümlülüğü bulunmaktadır. Bunun yanı sıra devlet, pozitif bir yükümlülük olarak, yine yetki alanında bulunan tüm bireylerin yaşam hakkını gerek kamusal makamların, gerek diğer bireylerin, gerekse kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma yükümlülüğü altındadır (AYM, E.1999/68, K.1999/1, K.T. 6/1/1999). Devlet, bireyin maddi ve manevi varlığını her türlü tehlikeden, tehditten ve şiddetten korumakla yükümlüdür (AYM, E.2005/151 K.2008/37, K.T. 3/1/2008; E.2010/58, K.2011/8, K.T. 6/1/2011).

52. Devletin sorumluluğunu gerektirebilecek şartlar altında can kaybının gerçekleştiği durumlarda Anayasa'nın 17. maddesi, Devlete, elindeki tüm imkânları kullanarak, yaşam hakkını korumak için oluşturulan yasal ve idari çerçevenin gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili idari ve yargısal tedbirleri alma görevi yüklemektedir. Bu yükümlülük, kamusal olsun veya olmasın, yaşam hakkının tehlikeye girebileceği her türlü faaliyet bakımından geçerlidir.

53. Ancak, özellikle insan davranışının öngörülemezliği, öncelikler ve kaynaklar değerlendirilerek yapılacak işlemin veya yürütülecek faaliyetin tercihi göz önüne alınarak; pozitif yükümlülük, yetkililer üzerine aşırı yük oluşturacak şekilde yorumlanmamalıdır. Pozitif yükümlülüğün ortaya çıkması için yetkililerce, belirli bir kişinin hayatına yönelik gerçek ve yakın bir tehlikenin bulunduğunun bilinmesi ya da bilinmesi gerektiği durumların varlığı kabul edildikten sonra, böyle bir durum dahilinde, makul ölçüler çerçevesinde ve sahip oldukları yetkiler kapsamında bu tehlikenin gerçekleşmesini önleyebilecek şekilde kamu makamlarının önlem almakta başarısız olduklarının tespiti gerekmektedir (benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. Keenan/Birleşik Krallık, 27229/95, 3/4/2001, §§ 89-92, ve A. ve Diğerleri/Türkiye, 27/7/2004, 30015/96, § 44-45, İlbeyi Kemaloğlu ve Meriye Kemaloğlu/Türkiye, 19986/06, 10/4/2012, § 28).

54. Devletin yaşam hakkı kapsamında sahip olduğu pozitif yükümlülüklerin bir de usuli yönü

bulunmaktadır. Bu usul yükümlülüğü çerçevesinde devlet, doğal olmayan her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili resmi bir soruşturma yürütmek durumundadır. Bu tarz bir soruşturmanın temel amacı, yaşam hakkını koruyan hukukun etkin bir şekilde uygulanmasını güvenceye almak ve kamu görevlilerinin ya da kurumlarının karıştığı olaylarda, bunların sorumlulukları altında meydana gelen ölümler için hesap vermelerini sağlamaktır (benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. Anguelova/Bulgaristan, B. No: 38361/97, § 137, Jasinskis/ Letonya, 21.12.2010, B. No: 45744/08, § 72).

55. Usul yükümlülüğünün bir olayda gerektirdiği soruşturma türünün, yaşam hakkının esasına ilişkin yükümlülüklerin cezai bir yaptırım gerektirip gerektirmediğine bağlı olarak tespiti gerekmektedir. Kasten ya da saldırı veya kötü muameleler sonucu meydana gelen ölüm olaylarına ilişkin davalarda Anayasa'nın 17. maddesi gereğince devletin, ölümcül saldırı durumunda sorumluların tespitine ve cezalandırılmalarına imkân verebilecek nitelikte cezai soruşturmalar yürütme yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu tür olaylarda, yürütülen idari ve hukuki soruşturmalar ve davalar sonucunda sadece tazminat ödenmesi, yaşam hakkı ihlalini gidermek ve mağdur sıfatını ortadan kaldırmak için yeterli değildir.

56. Yürütülen ceza soruşturmalarının amacı, yaşam hakkını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını ve sorumluların ölüm olayına ilişkin hesap vermelerini sağlamaktır. Bu bir sonuç yükümlülüğü değil, uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Diğer yandan, burada yer verilen değerlendirmeler hiçbir şekilde Anayasa'nın 17. maddesinin başvuruculara üçüncü tarafları adli bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı verdiği (benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Perez/Fransa, 47287/99, 22/7/2008, § 70), tüm yargılamaları mahkûmiyetle ya da belirli bir ceza kararıyla sonuçlandırma ödevi (benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Tanlı/Türkiye, 26129/95, § 111) yüklediği anlamına gelmemektedir.

57. Yürütülecek ceza soruşturmaları sorumluların tespitine ve cezalandırılmalarına imkân verecek şekilde etkili ve yeterli olmalıdır. Soruşturmanın etkili ve yeterli olduğundan söz edebilmek için soruşturma makamlarının resen harekete geçerek ölümü aydınlatabilecek ve sorumluların tespitine yarayabilecek bütün delilleri toplamaları gerekir. Soruşturmada ölüm olayının nedeninin veya sorumlu kişilerin ortaya çıkarılması imkanını zayıflatan bir eksiklik, etkili soruşturma yürütme kuralıyla çelişme riski taşır (benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. Hugh Jordan/Birleşik Krallık, 24746/94, 4/5/2001, § 109; Dink/Türkiye, 2668/07, 6102/08, 30079/08, 7072/09 ve 7124/09, 14/9/2010, § 78).

58. Yürütülecek ceza soruşturmalarının etkinliğini sağlayan hususlardan biri de teoride olduğu gibi pratikte de hesap verilebilirliği sağlamak için soruşturmanın veya sonuçlarının kamu denetimine açık olmasıdır. Buna ilaveten her olayda, ölen kişinin yakınlarının meşru menfaatlerini korumak için bu sürece gerekli olduğu ölçüde katılmaları sağlanmalıdır (benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Hugh Jordan/Birleşik Krallık, 24746/94, 4/5/2001, § 109).

59. Ancak ihmal nedeniyle meydana gelen ölüm olaylarına ilişkin davalar açısından farklı bir yaklaşımın benimsenmesi gerekir. Buna göre, yaşam hakkının veya fiziksel bütünlüğün ihlaline kasten sebebiyet verilmemiş ise, "etkili bir yargısal sistem kurma" yönündeki pozitif yükümlülük her olayda mutlaka ceza davası açılmasını gerektirmez. Mağdurlara hukuki, idari ve hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olması yeterli olabilir (benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. Vo/Fransa[BD], 53924/00, 8/7/2004, § 90; Calvelli ve Ciglio/İtalya,

32967/96, 17/1/2002, § 51).

60. Bununla birlikte, ihmal suretiyle meydana gelen ölüm olaylarında Devlet görevlilerinin ya da kurumlarının bu konuda muhakeme hatasını veya dikkatsizliği aşan bir ihmali olduğu, yani olası sonuçların farkında olmalarına rağmen söz konusu makamların kendilerine verilen yetkileri göz ardı ederek tehlikeli bir faaliyet nedeniyle oluşan riskleri bertaraf etmek için gerekli ve yeterli önlemleri almadığı durumlarda, bireyler kendi inisiyatifleriyle ne gibi hukuk yollarına başvurmuş olursa olsun, insanların hayatının tehlikeye girmesine neden olan kişiler aleyhine hiçbir suçlamada bulunulmaması ya da bu kişilerin yargılanmaması 17. maddenin ihlaline neden olabilir (benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. Budayeva ve diğerleri/Rusya, 15339/02, 20/3/2008, § 140, Öneryıldız/Türkiye, [BD] 48939/99, 30/11/2004, § 93).

61. AİHM devletin usuli yükümlülüğüne ilişkin tehlikeli faaliyetler kapsamında yer verilen bu istisnaya bir ekleme yapmaktadır. Buna göre, AİHM, doğal bir felaket nedeniyle mağdur olanların (özel bir kişi tarafından işletilmesine belediyece ruhsat verilen bir kamp yerinde sele kapılarak hayatını kaybeden kampçıların yakınlarının) yaptığı bir başvuruda (Murillo Saldías ve diğerleri/İspanya, 76973/01, 28/11/2006), 2. maddeye ilişkin şikayetlerin, kapsamlı bir ceza soruşturmasını müteakip yapılan ve makul bir tazminata hükmedilmesi ile sonuçlanan idari davanın etkili bir iç hukuk yolu olduğuna ve mağdur sıfatını ortadan kaldırdığına karar vermiştir (Budayeva ve diğerleri/Rusya, 15339/02, 20/3/2008, § 141).

62. Bu durumda, tehlikeli faaliyetler nedeniyle ortaya çıkan olaylara yönelik devletin kapsamlı ve etkin bir ceza soruşturması yürütmesi yükümlülüğüne ilişkin ilkeler (§ 60) afet olayları nedeniyle yapılan başvurulara da uygulanabilecektir. Önleyici tedbirlerin alınmaması sonucu meydana gelen can kayıplarından Devletin sorumluluğunu gerektiren durumlarda, Anayasa'nın 17. maddesi gereğince oluşturulması gereken "etkili bir yargısal sistem"in kapsamında, etkinliğe dair belirlenmiş asgari standartları karşılayan ve soruşturmanın bulguları çerçevesinde adli cezaların uygulanmasını sağlayan bağımsız ve tarafsız bir resmi soruşturma usulünün bulunması gerekir. Bu gibi davalarda, yetkili makamlar büyük bir gayretle ve ivedilikle çalışmalı ve ilk olarak olayın meydana geliş koşulları ile denetim sisteminin işleyişindeki aksaklıkları, ikinci olarak da söz konusu olaylar zincirinde herhangi bir şekilde rol oynayan Devlet görevlileri ya da makamlarını tespit etmek için resen soruşturma açmalıdır (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Budayeva ve diğerleri/Rusya, 15339/02, 20/3/2008, § 142).

63. Başvuru konusu olayda, başvurucuların yakını 23/10/2011 tarihinde gerçekleşen 7,2 şiddetindeki depremden sonra meydana gelen artçı sarsıntılar sırasında 9/11/2011 tarihinde gerçekleşen 5,6 şiddetindeki ikinci depremde kaldığı otelin çökmesi sonucu hayatını kaybetmiştir. Başvuruya konu olay açısından, yaşam hakkı kapsamında devletin sahip olduğu yükümlülükler arasında yer alan yaşam hakkını koruma yükümlülüğü için yasal ve idari çerçevenin oluşturulması ve bu çerçevenin gereği gibi uygulanması sorumluluğunun (bulunup bulunmadığının) ortaya konulması gerekmektedir.

64. Devletin bu noktada bir yükümlülüğünün ortaya çıkabilmesi için kamu yetkililerince, belirli bir kişinin hayatının gerçek ve yakın tehlike içinde olduğunun bilinmesi ya da bilinmesi gerektiği durumların varlığı kabul edildikten sonra, böyle bir durum dâhilinde, makul ölçüler çerçevesinde ve sahip oldukları yetkiler kapsamında bu tehlikenin gerçekleşmesini önleyebilecek şekilde kamu makamlarının önlem almakta başarısız oldukları tespit edilmelidir (§ 53).

65. Başvurucular, diğer deprem davalarından farklı olarak Bayram Otelin ikinci depremde ve artçı sarsıntılardan sonra yıkıldığını, konu hakkındaki mevzuat uyarınca hasar tespiti yapmamaları ve diğer önlemleri almamaları nedeniyle Vali ve AFAD yetkililerinin sorumlu olduğunu ileri sürmüştür (§ 44). Bakanlığın görüş yazısında ise konu ile ilgili olarak, hayati tehlike içeren koşullar nedeniyle başvuruculaın yakınlarının maruz kaldığı riskin ne zaman gerçekleşebileceği konusundaki belirsizlik, bu tür koşulların ortaya çıkışında payı olan kişilerin statüsü ve bu kişilere atfedilen eylem veya ihmalin kasıtlı olup olmadığı hususlarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir (§ 45).

66. Deprem gibi bir afetin meydana gelmesi durumunda, başvuruculaın haklarında ceza soruşturması yapılmasını talep ettikleri görevliler açısından, hasar görmüş binaların derhal tespit edilmesi, binaların gördüğü hasar bakımından tehlike arz edenlerinin boşaltılması ve yıktırılması, afete uğrayanların veya uğraması muhtemel olanların bulundukları yerlerde veya başka yerlerde geçici olarak barınmalarının sağlanması görevleri konu hakkındaki mevzuatta (§ 33- 35) açık bir şekilde belirlenmiştir.

67. Söz konusu yasal düzenlemelerde, bir afetin meydana gelmesinden sonra yapılacak kurtarma, yaralıları tedavi, barındırma, ölüleri gömme, yangınları söndürme, yıkıntıları temizleme ve felaketzedeleri iaşe gibi hususlarda uygulanmak üzere görev ve görevlileri tayin, toplanma yerlerini tespit eden bir programın valiliklerce düzenleneceği, bu programların uygulanmasının valiliklerce kurulacak kurtarma ve yardım komitelerince sağlanacağı, deprem afetinin gerçekleşmesi sonrasında tehlikeli durumu ve binaların gördüğü hasar bakımından yıktırılması ve boşaltılması gerekenler hakkında, o il ve ilçenin en büyük mülki amirine durumun rapor edilmesi ve bu makamlarca böyle binaların derhal boşalttırılmasının gerektiği, lüzumu halinde yapılarda meydana gelen hasarı tespit etmek üzere Bayındırlık ve İskan Bakanlığının isteği üzerine diğer bakanlık, kurum ve kuruluşlar, mahalli idareler, üniversiteler ve meslek odaları, konusunda deneyimli yeteri kadar inşaat mühendisi ve/veya mimarı hasar tespiti çalışmalarında derhal görevlendirmekle yükümlü oldukları kurala bağlanmıştır.

68. Yer kayması, kaya düşmesi ve bu kapsamda deprem gibi afetlerde, tehlikenin devamı veya tekrarı ihtimali üzerine boşaltılan binaların tehlikeye karşı kesin tedbir alınıncaya kadar işgaline veya hasara uğrayanların tamirine müsaade edilmeyeceği, tedbir alınamayacağına karar verildiği takdirde tehlikeli mahal içindeki binaların, yukarıdaki esaslar dâhilinde yıktırılması gerektiği yine bu düzenlemelerde bir yükümlülük olarak belirlenmiştir.

69. Afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetleri yürütmek üzere 5902 sayılı Kanun'la, Başbakanlığa bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı kurulmuş, illerde, il özel idaresi bünyesinde, valiye bağlı il afet ve acil durum müdürlükleri kurulmuş ve bu müdürlüklerin sevk ve idaresinden valinin sorumlu olduğu belirtilmiştir. Afet ve acil durumlarda meydana gelen kayıp ve hasarı tespit etmek ve Afet ve acil durumlarda, gerekli arama ve kurtarma malzemeleri ile halkın barınma, beslenme, sağlık ihtiyaçlarının karşılanmasında kullanılacak gıda, araç, gereç ve malzemeler için depolar kurmak ve yönetmek bu müdürlüklerin görevleri arasında sayılmıştır.

70. Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarına Dair Yönetmelik'te, vali ve kaymakamlar, görevli bakanlık, kurum ve kuruluşlar ile askeri birliklerin, ilgili mevzuat ve bu Yönetmelik gereğince düzenlenecek acil yardım planları ve acil yardımla ilgili yönergelerle kendilerine verilen görevleri yerine getirmekten ayrı ayrı sorumlu oldukları,

afetin meydana gelmesinden itibaren, alınması gereken her türlü acil tedbirlerin alınmasından ve acil yardımların bir emir beklemeden yapılmasından afetin meydana geldiği yerin mülki amirinin sorumlu olduğu ifade edilmiştir.

71. Yine söz konusu Yönetmelikle, Ön Hasar Tespit ve Geçici İskan Hizmetleri Grubunun oluşturulması öngörülmüş ve bu grup; 1. Alınan haberlere göre nerelere, ne kadar ön hasar tespit ekibi göndereceğini tespit etmek, 2. Hasarın yoğun olduğu bölgeleri belirlemek, 3. Kesin hasar tespitleri için gerekli bilgileri sağlamak, 4. Afetten sonra konut, resmi ve özel tüm yapılar ile hayvan barınaklarındaki hasarın en kısa zamanda tespitini sağlayıcı tedbirleri alma ve gerekli işlemleri yapmakla görevlendirilmiştir.

72. Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri göz önünde bulundurulduğunda, başvuruculların birinci deprem sonrasında gerekli tedbirleri almamak suretiyle yakınlarının ölümüne neden olduklarını ileri sürdükleri Vali ve AFAD yetkililerinin, alınabilecek tedbirlere ilişkin asli yükümlülüklerin bulunduğu anlaşılmaktadır.

73. Yaşanan birinci büyük depremin akabinde çok sayıda artçı deprem meydana gelmiştir. Birinci depremde belli seviyede hasar görmüş binaların yaşanan artçı sarsıntılar esnasında yıkılma tehlikesi bulunmaktadır. Bu durumun öngörülebilecek bir risk olduğunun kabulü gerekir. Başvuruculların yakını, birinci büyük depremden tam 16 gün sonra meydana gelen 5,6 şiddetindeki depremde yıkılan otelin enkazı altında kalarak hayatını kaybetmiştir. Afetzedelerin veya başka yerlerden o şehre depremin yaşanması nedeniyle gelen kişilerin barınma ihtiyacı nedeniyle depremin meydana geldiği şehirdeki kamuya açık konaklama yerleri arasında kapasitesi en yüksek tesislerden biri olan oteli kullanmayı düşünecekleri de ortadadır. Bu durumda birinci depremden sonra geçen 16 gün içerisinde otel hakkında hasar tespitinin yapılarak gerektiğinde boşaltılması kararı verilmesi sorumlu kişilerden beklenebilir.

74. Bakanlık görüş yazısında da belirtildiği üzere, AİHM içtihatlarında ulusal yetkililer tarafından başvuran lehine bir tedbir ya da kararın alınması suretiyle açıkça veya dolaylı olarak ihlalin tespit edilmesi ve verilen karar ile bu ihlalin uygun ve yeterli bir tazminatla giderilmesi halinde ilgili tarafın artık mağdur olduğunu ileri süremeyeceği belirtilmektedir (Scordino/İtalya, 36813/97, 29/3/2006, § 178 ve devamı). Bu iki koşul yerine getirildiği takdirde, AİHS ile düzenlenen koruma mekanizmasının ikincil niteliği dolayısıyla AİHM'nin inceleme yapmasına gerek kalmayacaktır (Eckle/Almanya, 8130/78, 15/7/1982, § 64-70, Jensen/Danimarka, 48470/99, 20/9/2001; Fatma Yüksel/Türkiye, 51902/08, 9/4/2013, § 45-46).

75. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir.

(2) İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir.

…"

76. AİHM içtihadında (§ 74) kabul edilene benzer bir şekilde, 6216 sayılı Kanun'un 45.

maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer verilen kanun yollarının tüketilmesi koşulu, bireysel başvurunun temel hak ihlallerini önlemek için son ve olağanüstü bir çare olmasının doğal sonucudur. Diğer bir ifadeyle, temel hak ihlallerini öncelikle idari makamların ve derece mahkemelerinin gidermekle yükümlü olması, kanun yollarının tüketilmesi koşulunu zorunlu kılmaktadır (B. No: 2012/1027, § 20-21, 12/2/2013).

77. Başvuruculların Van Belediye Başkanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Van Valiliği ve AFAD'a izafeten Başbakanlık ve Mehmet Sıddık Bayram vereseleri aleyhine açtıkları maddi ve manevi tazminat davaları (§17-20) henüz sonuçlanmamış, Vali ve AFAD yetkilileri hakkında ceza soruşturması açılmasına ise izin verilmemiştir. Bu durumda, başvuru konusu olayda Devletin yaşam hakkı kapsamında sahip olduğu pozitif yükümlülüklerin maddi boyutunun, yani elindeki tüm imkânları kullanarak yaşam hakkını korumak için öngörülen yasal ve idari tedbirlerin gereği gibi uygulanıp uygulanmadığının (§ 52) Anayasa Mahkemesince bu aşamada incelenmesi ve bu konuda karar verilmesi mümkün değildir.

78. Devletin yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüklerin etkili cezai soruşturma yapma boyutu açısından ise aynı şeyleri söylemek mümkün değildir ve kesinleşmiş olan şikâyetin işleme konulmaması kararı nedeniyle yaşam hakkının ihlal edilip edilmediği hususunda Anayasa Mahkemesi tarafından bir karar verilmesine bir engel bulunmamaktadır. Ayrıca Anayasa Mahkemesinin böyle bir inceleme yapabilmesi için kamu idareleri aleyhine açılan tam yargı davalarının sonuçlanmış olması da zorunlu değildir. Zira yukarıda da belirtildiği gibi (§ 60) tehlikeli bir faaliyet ya da doğal afetler nedeniyle oluşan öngörülebilir riskleri ortadan kaldırma hususundaki görev ve yetkilerini ihmal ederek insanların hayatının tehlikeye girmesine neden olduğu ileri sürülen görevlilerin sorumluluklarının incelenmesine engel olunması tek başına Anayasa'nın 17. maddesinin ihlaline neden olabilir. Ancak belirtmek gerekir ki, yürütülmesi gereken ceza soruşturmalarının amacı, yaşam hakkını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını ve vuku bulan ölüm olayında varsa sorumluları ve sorumluluklarını tespit etmek üzere adalet önüne çıkarılmalarını sağlamaktır. Bu bir sonuç yükümlülüğü değil, uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Diğer yandan, burada yer verilen değerlendirmeler olayla ilgili olarak mutlaka herhangi bir kişi veya kamu makamının hukuki veya cezai sorumluluğunun belirlenmesi zorunluluğunu ifade etmemektedir (§ 56).

79. Bu durumda, Bakanlığın görüş yazısında ileri sürüldüğü üzere, şikâyetlerin kabul edilebilirliği açısından değerlendirme yapılırken, başvuruculların ilgili idareler aleyhine maddi ve manevi tazminat davası açtıkları, yargılama sürecinin halen devam ettiği, başvuru yollarının tüketilmediği itirazı (§ 38) (devletin yaşam hakkı kapsamında sahip olduğu pozitif yükümlülüklerin usuli boyutu açısından) kesinleşmiş olan şikâyetin işleme konulmaması kararı açısından kabul edilemez. Başvurunun özü ilk deprem sonrası gerekli tedbirleri almayarak yakınlarının ölümüne neden olduğunu ileri sürdükleri Vali ve AFAD yetkilileri hakkında cezai soruşturma açılmamış olması nedeniyle devletin yaşam hakkından kaynaklanan pozitif yükümlülüğünün usuli boyutunun ihlal edildiği iddiasıdır.

80. Başvuru konusu olayda, Van Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen ceza soruşturmasında Van Valisi ile AFAD görevlileri hakkında görevsizlik kararı verilerek soruşturma dosyası Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiştir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Van Valisi ve AFAD görevlileri hakkında görevi kötüye kullanmaya ilişkin iddiaların somut bilgi ve belgelere dayanmadığı, ilgililer açısından suç oluşturan ön inceleme yapılmasını gerektirecek bir durumun bulunmadığı gerekçesiyle şikâyetin işleme konulmamasına karar vermiştir.

81. Bu kişilere yönelik olarak yürütülen soruşturmanın etkililiği değerlendirilirken göz önünde bulundurulacak hususlardan biri ceza soruşturmasının sorumluların belirlenmesine ve cezalandırılmalarına imkân verecek şekilde etkili ve yeterli olmasıdır. Etkililik ve yeterliliği temin adına soruşturma makamlarının resen harekete geçmesi ve ölüm olayını aydınlatabilecek, sorumluların tespitine yarayabilecek bütün delillerin toplanması gerekmektedir (§ 57).

82. Yaşanan olaya ilişkin öncelikle, doğal afetin etkisi dışında sorumluluğun ne ölçüde ilgili (müştekilerin de sorumlu olduğunu ileri sürdüğü) kamu görevlilerinin ihmaline atfedilebileceğini ortaya koyacak bir soruşturma açılması gerekmektedir. Bu soruya cevap verilebilmesi için teknik ve idari yönlerden değerlendirmeler içeren uzman görüşlerine başvurulması ve sadece kamu otoritelerinin elde edebileceği bilgilere ulaşılması gerekmektedir. Bu hususlar bireylerin (başvuru konusu olayda müştekilerin) ispatlayabilecekleri hususlardan değildir (benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Budayeva ve diğerleri/Rusya, 15339/02, 20/3/2008, § 163).

83. Van Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen ilk soruşturma kapsamında, keşif yapılmış, numuneler alınmış ve incelenmiş, bilirkişilerden görüş alınmış, bilirkişilerce hazırlanan rapor ışığında, söz konusu binanın yapımında sonradan yapılan ilavelerde bulunan eksiklik ve hatalara değinilmiş, ilk depremde ayakta kalmasına rağmen ikinci depremde iki deprem arasında artçı şoklardan etkilenerek yıkıldığının anlaşıldığı ifade edilmiştir.

84. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, 24 kişinin ölümü gibi ciddi sonuçlar doğuran olay hakkında, Van Cumhuriyet Başsavcılığının ilk soruşturmada göz önünde bulundurduğu hususlar ile başvuruculların şikâyet konusu yaptığı hususlar hakkında hiçbir değerlendirme yapmaksızın görevi kötüye kullanmaya ilişkin iddiaların somut bilgi ve belgelere dayanmadığı, ilgililer açısından suç oluşturan ve ön inceleme yapılmasını gerektirecek bir durumun bulunmadığı gerekçesiyle şikâyetin işleme konulmamasına karar vermiştir (§ 12). Başsavcılık, başvuruculların iki deprem arasında yetkililer tarafından hasar tespitinin yapılmaması ve diğer idari tedbirlerin alınmaması suretiyle ölüme neden olma temel şikâyetine ilişkin, hasar tespiti ve hasarlı binalara girişin engellenmesi konusunda yetkililerce ne tür işlemler yapıldığını ortaya koyacak delil ve değerlendirmelere yer vermeksizin soruşturma açılması talebini işleme koymamıştır. Başsavcılık tarafından bu aşamada soruşturma izni verilmemesi şeklinde bir karar verilmesi halinde söz konusu karar itiraz yoluyla denetimden geçebilecekken, Başsavcılık'ın hâlihazırda verdiği bu karar, soruşturmanın devam ettirilmesine yönelik talebin bir itiraz mercii tarafından incelenmesine engel olmuştur.

85. Yürütülen soruşturmanın etkililiği değerlendirilirken göz önünde bulundurulacak hususlardan bir diğeri yürütülen soruşturmaya başvuruculların soruşturmanın açıklığını temin edecek ve meşru menfaatlerini koruyabilecekleri bir şekilde dâhil olabilmeleridir (§ 58). Başvuru konusu olayda, Danıştay 1. Dairesi yakınlarını kaybeden kişilerin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının işleme koymama kararına yaptıkları itirazı 4483 sayılı Kanun'da Cumhuriyet Başsavcılıklarının bu kararlarına karşı herhangi bir itiraz yolu öngörülmediğinden bahisle incelemeksizin reddetmiştir. Başvuruculların Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının işleme koymama kararına karşı itiraz edebilecekleri bir makam bulunmamaktadır. Bu durumda bu kişiler hakkında yürütülen soruşturmanın ve sonuçlarının açık olmaması nedeniyle soruşturmanın etkili olduğundan söz edilemeyecektir. Nitekim AİHM, Dink/Türkiye davasında başvuranın (Fırat Dink) yakın akrabalarının, yalnızca dosya

üzerinden inceleme yapan itiraz mercilerine itirazda bulunabilmiş olmalarının, mağdurların meşru menfaatlerinin korunması hususunda söz konusu soruşturmalardaki eksiklikleri gideremeyeceğine hükmetmiştir (Dink/Türkiye, 2668/07, 6102/08, 30079/08, 7072/09 ve 7124/09, 14/9/2010, § 89).

86. Açıklanan nedenlerle, etkili ve caydırıcı bir ceza soruşturması yürütülmediği anlaşıldığından Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen yaşam hakkının usuli boyutunun ihlal edildiğinin kabulü gerekir.

2. Anayasa'nın 36. ve 40. Maddelerinin İhlal Edildiği İddiası

87. Başvurucular ikinci olarak, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca somut bilgi ve belge bulunmaması gerekçesiyle verilen şikâyetin işleme konulmaması kararına karşı ceza soruşturması yapılabilmesi için başvurabileceği herhangi bir makamın bulunmadığını belirterek AİHS'nin 6. ve 13. maddesine karşılık gelmek üzere Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

88. Bakanlık, başvuruculara Anayasa'nın 36. maddesine aykırılık iddialarına karşılık, AİHS'nin adil yargılanma hakkını düzenleyen 6. maddesinde adil yargılanmaya ilişkin hak ve ilkelerin "medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili uyuşmazlıkların" ve bir "suç isnadının" esasının karara bağlanması esnasında geçerli olduğunu, başvuruculara söz konusu ceza soruşturmasında sanık sıfatına sahip olmadıklarının göz önünde bulundurulması ve bu nedenle konu bakımından yetkisizlik kararı verilmesi gerektiğini, 4483 sayılı Yasa'nın 9. maddesinde yalnızca idari makamlardan verilen kararlara karşı itirazın hükümlerine yer verilmiş olduğunu, Cumhuriyet Başsavcılığının, 4483 sayılı Kanun'un 4. maddesi uyarınca aldığı işleme koymama kararları hakkında herhangi bir düzenleme getirilmediğinden, bu hükme istinaden de itirazların incelenemeyeceğini, ancak Cumhuriyet Başsavcılıklarına iletilen yakınmaları işleme konulmayan müracaat sahiplerinin, aynı konuyu izin merciinin önüne götürmek ve izin makamından sadır olacak her türlü karara karşı itiraz etme imkânına sahip oldukları gözetildiğinde yasal açıdan önemsenecek bir eksiklik olmadığını belirtmişlerdir.

89. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesi şöyledir:

"Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma (Değişik ibare: 3.10.2001-4709/14 md.) ile adil yargılanma hakkına sahiptir.

Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz."

90. AİHS'de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkesin, söz konusu ihlal resmi bir hizmetin ifasıyla görevli kişiler tarafından gerçekleştirilmiş olsa dahi, ulusal bir merci önünde etkili bir yola başvurma hakkına sahip olduğunu hükme bağlayan AİHS'nin 13. maddesinin asıl karşılığı olan Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin korunması" başlıklı 40. maddesi şöyledir:

"Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlâl edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.

(Ek fıkra: 3.10.2001-4709/16 md.)Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.

Kişinin, resmî görevliler tarafından vâki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna

göre, Devletçe tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saklıdır.”

91. Başvuru konusu olaya ilişkin yaşam hakkı kapsamında devletin sahip olduğu “etkili bir yargısal sistem kurma” yönündeki usul yükümlülüğü çerçevesinde, mağdurlara hukuki ve idari hukuk yollarının yanı sıra ve daha da ötesinde, sorumluların belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir ceza soruşturması yürütüp yürütmediğine ilişkin değerlendirmeler yapılırken, başvuruculara Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca verilen şikâyetin işleme konulmaması kararına karşı ceza soruşturması yapılabilmesi için başvurabilecekleri herhangi bir makamın bulunmamasının eksiklik olarak kabul edilip ihlal kararı verilmesi nedeniyle, ayrıca Anayasa’nın 36. ve 40. maddesi bağlamında aynı konuda bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

V. 6216 SAYILI KANUN’UN 50. MADDESİNİN UYGULANMASI

92. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası şu şekildedir:

“(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

93. Başvuruda, ölenin eşi için 30.000 TL, üç çocuğunun her biri için 25.000 TL ve iki kardeşinin her biri için 15.000 TL olmak üzere (toplamda) 135.000 TL manevi tazminat talebinde bulunulmuştur. Yaşam hakkının usuli boyutunun ihlali nedeniyle, başvuruculardan ölen Selman Kerimoğlu’nun eşi Serpil Kerimoğlu ile çocukları Sinem, Önder Can ve Yiğit Ögeday Kerimoğlu’na birlikte takdiren toplam 20.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmiştir. Bu tazminat anayasal hakkın ihlalinden kaynaklanan manevi zarara ilişkin olup idari yargıda devam eden maddi, manevi tazminat davalarına etkisi yoktur.

94. Başvurucular, vekâlet ücreti ve yargılama giderlerinin davalılardan tahsilini talep etmişlerdir. Başvurucular tarafından yapılan yargılama giderinin başvuruculara ödenmesine karar verilmiştir.

95. Başvuru konusu olay açısından etkili ve caydırıcı bir ceza soruşturması yürütülmemesinin yaşam hakkını ihlal ettiği gözetilerek, 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla kararın bir örneğinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle:

A. Başvuruda olayda yaşamını yitiren Selman Kerimoğlu’nun eşi ve çocukları tarafından ileri sürülen Anayasa’nın 17. maddesinin ihlaline ilişkin şikâyetlerin KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Başvuruda Selman Kerimoğlu’nun iki kardeşi Mehmet Kerimoğlu ve Mustafa Kerimoğlu tarafından ileri sürülen şikayetlerin “başvuru yollarının tüketilmemesi” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usuli boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Anayasa’nın 36. ve 40. maddelerinin ihlaline ilişkin şikâyetlerin ayrıca İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Anayasa’nın 17. maddesi ve 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereğince, başvuruculardan Selman Kerimoğlu’nun eşi Serpil Kerimoğlu ile çocukları Sinem, Önder Can ve Yiğit Ögeday Kerimoğlu’na birlikte 20.000 TL manevi TAZMİNAT ÖDENMESİNE,

F. Başvuruculaların fazlaya ilişkin tazminat taleplerinin REDDİNE,

G. Başvurucular tarafından yapılan 172,50 TL harç ve 2.640,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.812,50 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA ÖDENMESİNE,

H. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculaların Maliye Hazinesine başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

İ. Kararın bir örneğinin 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine,

17/9/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET ŞERİF AY

B. No: 2012/1181 | Karar tarihi: 17.09.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/1181

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ŞERİF AY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/1181)

Karar Tarihi: 17/9/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : M. İlhan KOÇ

Başvurucu : Mehmet Şerif AY

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, Ankara 20. Asliye Ceza Mahkemesince resmi belgede sahtecilik ve iftira suçlarından verilen mahkûmiyet kararına karşı süresinde temyiz başvurusunda bulunduğu hâlde, dilekçesinin ceza infaz kurumunca mahkemeye ulaştırılmaması nedeniyle kararın kesinleştirilerek infaz aşamasına geçilmesinin ve temyiz talebinin reddedilmesinin anayasal haklarını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 30/11/2012 tarihinde Muğla Cumhuriyet Başsavcılığı vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde belirlenen eksiklikler tamamlatılmış ve Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Başvurucu, bireysel başvuru harcını karşılama imkânının bulunmadığını belirterek adli yardım talebinde bulunmuştur.

4. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm

tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

5. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucu hakkında 2009 ve 2010 yıllarında göçmen kaçakçılığı, suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olma, resmi belgede sahtecilik ve iftira suçlarını işlediği iddiasıyla, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 2010/48490 Esas sayılı iddianamesiyle Ankara 20. Asliye Ceza Mahkemesine kamu davası açılmıştır.

7. Ankara 20. Asliye Ceza Mahkemesinin 26/4/2012 tarih ve E.2010/818, K. 2012/806 sayılı kararıyla başvurucunun, göçmen kaçakçılığı ve suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olma suçlarından beraatine, resmi belgede sahtecilik suçundan 1 yıl 8 ay ve iftira suçundan 2 ay 15 gün hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir.

8. Bu karar başvurucuya 4/5/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir.

9. Ankara 20. Asliye Ceza Mahkemesinin anılan kararına karşı süresinde temyiz yoluna başvurulmadığından, başvurucu hakkındaki hüküm kesinleştirilerek infaz aşamasına geçilmiştir.

10. Başvurucu, bulunduğu ceza infaz kurumu aracılığıyla 8/5/2012 tarihinde temyiz dilekçesi verdiğini belirterek, eski hale getirme ve temyiz talebinde bulunmuştur.

11. Ankara 20. Asliye Ceza Mahkemesinin 22/11/2012 tarih ve E. 2010/818, K. 2012/806 sayılı ek kararıyla, gerekçeli kararın tebliğinden sonra yasal süre içinde ceza infaz kurumuna temyiz dilekçesi verilmediği anlaşıldığından başvurucunun eski hale getirme ve temyiz talebi temyiz yolu açık olmak üzere reddedilmiştir.

12. Bu karar başvurucu tarafından aynı tarihte öğrenilmiştir.

B. İlgili Hukuk

13. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurular harca tabidir."

14. 6216 sayılı Kanun'un 75. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununa bağlı (l) sayılı Tarifenin "A) Mahkeme Harçları" başlıklı bölümünün ilk cümlesine "yargı konularında" ibaresinden sonra gelmek üzere ", Anayasa Mahkemesine bireysel başvurularda" ibaresi ve "l- Başvurma harcı" başlıklı fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

4. Anayasa Mahkemesinde 150,00 TL"

15. 6216 sayılı Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuruların incelenmesinde, bu Kanun ve İçtüzükte hüküm bulunmayan hâllerde ilgili usul kanunlarının bireysel başvurunun niteliğine uygun hükümleri uygulanır."

16. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün "Bireysel başvuru harcı ve adlî yardım" kenar başlığını taşıyan 62. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununa Bağlı (I) sayılı Tarifenin A) Mahkeme Harçları” başlıklı Bölümünün ilk cümlesinde belirtilen bireysel başvuru harcı Maliye Veznelerine yatırılır.

Adlî yardım talepleri, genel hükümlere göre başvuruların kabul edilebilirliği hakkında karar verecek Bölüm veya Komisyonlar tarafından hükme bağlanır.”

17. 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 11/4/2013 tarih ve 6459 sayılı Kanun’la değişik 334. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Kendisi ve ailesinin geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin, gereken yargılama veya takip giderlerini kısmen veya tamamen ödeme gücünden yoksun olan kimseler, iddia ve savunmalarında, geçici hukuki korunma taleplerinde ve icra takibinde, taleplerinin açıkça dayanaktan yoksun olmaması kaydıyla adli yardımdan yararlanabilirler.”

18. 6100 sayılı Kanun’un 336. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Talepte bulunan kişi, iddiasının özeti ile birlikte, iddiasını dayandıracağı delilleri ve yargılama giderlerini karşılayabilecek durumda olmadığını gösteren mali durumuna ilişkin belgeleri mahkemeye sunmak zorundadır.”

19. 6100 sayılı Kanun’un 339. maddesi şöyledir:

“ Adli yardım kararından dolayı ertelenen tüm yargılama giderleri ile Devletçe ödenen avanslar dava veya takip sonunda haksız çıkan kişiden tahsil olunur. Adli yardımdan yararlanan kişinin haksız çıkması hâlinde, uygun görülürse yargılama giderlerinin en çok bir yıl içinde aylık eşit taksitler hâlinde ödenmesine karar verilebilir.

Adli yardım kararından dolayı Devletçe ödenen veya muaf tutulan yargılama giderlerinin tahsilinin, adli yardımdan yararlananın mağduriyetine neden olacağı mahkemece açıkça anlaşılırsa, mahkeme, hükümde tamamen veya kısmen ödemeden muaf tutulmasına karar verebilir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Mahkemenin 17/9/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 30/11/2012 tarihli ve 2012/1181 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

21. Başvurucu, hükümlü olarak bulunduğu Muğla E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu aracılığıyla Ankara 20. Asliye Ceza Mahkemesinin 26/4/2012 tarih ve E. 2010/818, K. 2012/806 sayılı mahkûmiyet kararına karşı süresinde temyiz dilekçesi verdiği hâlde, dilekçesinin ceza infaz kurumunca mahkemeye ulaştırılmadığını, kararın temyiz edilmediği gerekçesiyle kesinleştirilerek verilen cezaların infaz sırasına konulduğunu ve eski hale getirme ve temyiz talebinin de reddedildiğini belirterek, bu karar nedeniyle anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

22. Hukukumuzda yargılama giderlerine ve bu kapsamda harçlardan geçici muafiyete ilişkin adli yardım hükümleri 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 334. ilâ 340. maddelerinde düzenlenmiştir. Dolayısıyla, 6216 sayılı Kanun ile İçtüzük’ün yukarıda belirtilen hükümleri uyarınca bireysel başvuru harcından geçici muafiyete ilişkin adli yardım talepleri hakkında, bireysel başvurunun niteliğine uygun düştüğü oranda uygulanacak olan

“genel hükümler” 6100 sayılı Kanun'un adli yardıma ilişkin 334. ilâ 340. maddeleridir.

23. Bu hükümler karşısında, adli yardım talebinin kabul edilebilmesi için başvurucunun kendisi ve ailesinin geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin, gereken yargılama giderlerini kısmen veya tamamen ödeme gücünden yoksun olması, ikinci olarak da taleplerinin dayanaksız olmaması gerekmektedir.

24. Adli yardıma konu talebin dayanaksız olmamasının, bireysel başvurulara ilişkin 6216 sayılı Kanun’un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında belirtilen “Mahkemenin açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebileceği” şeklindeki kuralda belirtilen “açıkça dayanaktan yoksunluktan” farklı bir anlam taşıdığını belirtmek gerekir. Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun dayanaksız olması bu kapsamda yapılacak incelemeyle sınırlı bir anlam taşımakta olup, zorunlu olarak adli yardıma konu talebin açıkça dayanaktan yoksun olması sonucunu doğurmaz. Bununla birlikte, adli yardım talep edilen başvuru konusunun dayanaksız olmamasının, bireysel başvurunun kabul edilebilirliği hususunda belirleyici olmayacağı açıktır.

25. Bireysel başvuruların genel olarak dört ana başlık altında yapılan inceleme sonunda açıkça dayanaktan yoksunluk nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilebilmektedir. Bunlar, temyiz mercii başvuruları, açık veya görünür bir ihlalin olmadığı başvurular, kanıtlanmamış şikâyetler ile karmaşık ve zorlama şikâyetlere ilişkin başvurulardır. Adli yardım talebi bakımından dayanaksız olmayan bir başvuru, bireysel başvuru bakımından açıkça dayanaktan yoksunluk nedeniyle kabul edilemez bulunabilir.

26. Adli yardım talebiyle yapılan başvurularda, öncelikle başvurucunun adli yardım kapsamında bireysel başvuru harcından geçici olarak muafiyetine karar verilmesi, bundan sonra başvurunun kabul edilebilirliğine ilişkin incelemenin yapılması gerekmektedir. Bu aşamada adli yardım talebinin dayanaksız olup olmadığı, kabul edilebilirlik incelemesinden önce ve bağımsız olarak incelenmelidir.

27. Somut olayda, hükümlü olarak ceza infaz kurumunda bulunan başvurucunun, sosyal güvenlik kapsamında bir geliri, adına kayıtlı taşıtı veya taşınmaz malı olmadığı, geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu sunduğu belgelerden anlaşılmaktadır.

28. Başvuru konusu Ankara 20. Asliye Ceza Mahkemesinin eski hale getirme ve temyiz talebinin reddine dair, temyiz yolu açık olmak üzere verilen 22/11/2012 tarihli ek kararına karşı başvurucu, cezanın infazına başlanabileceği ve bu nedenle ret kararına karşı temyiz yoluna başvurmanın yarar sağlamayacağı düşüncesiyle temyiz yoluna başvurmamış, doğrudan bireysel başvuruda bulunmuştur.

29. Temyiz talebinin reddine dair karara karşı temyiz yoluna başvurulması, hükmün infazını ertelememektedir.

30. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu talebin dayanaksız olmadığı anlaşıldığından adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

31. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

“…Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.”

32. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir.”

33. Anılan Anayasa ve Kanun hükümleri uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, “ikincil nitelikte bir kanun yolu” olup bu yola başvurulmadan önce kural olarak olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.

34. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olup bu ilkeye uygun davranılmadığı takdirde, ortaya çıkan ihlale karşı öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine başvurulmalıdır.

35. Bireysel başvurunun ikincil niteliği gereği, başvurucunun, temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarını öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtları zamanında bu mercilere sunması, aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir. Bu şekilde olağan başvuru yollarında ileri sürülüp takip edilmeyen temel hak ve özgürlüklerin ihlaline ilişkin iddialar, Anayasa Mahkemesi önünde bireysel başvuru konusu yapılamaz.

36. Başvuru konusu olayda, temyiz talebinin reddine dair Ankara 20. Asliye Ceza Mahkemesinin 22/11/2012 tarihli ek kararına karşı başvurucu tarafından temyiz yoluna başvurulmadan Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapılmıştır. Başvuru yolları tüketilmeden bir ihlal iddiasının Anayasa Mahkemesince bireysel başvuru kapsamında incelenebilmesi kural olarak mümkün değildir. Bu kapsamda, temyiz talebinin reddine dair ek karara karşı temyiz kanun yoluna başvurulması, iddia edilen ihlalin giderilmesi bakımından etkili ve öncelikli olduğundan, Anayasa Mahkemesinin bu kuraldan ayrılmasını gerektirecek bir neden bulunmamaktadır.

37. Açıklanan nedenlerle, ihlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş yargısal başvuru yollarının tamamı bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmeden temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiasının bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşıldığından, başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin “başvuru yollarının tüketilmemiş olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

A. Başvurucunun yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olması ve talebinin açıkça dayanaktan yoksun olmaması nedeniyle adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun, “başvuru yollarının tüketilmemiş olması” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Başvurucunun yargılama gideri olan başvuru harcını ödemekten muaf tutulmasına

17/9/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

HİKMET BALABANOĞLU

B. No: 2012/1334 | Karar tarihi: 17.09.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/1334

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HİKMET BALABANOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/1334)

Karar Tarihi: 17/9/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Selami ER

Başvurucu : Hikmet BALABANOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsünün (TODAİE) 2011-2012 akademik yılı için açmış olduğu Kamu Yönetimi Yüksek Lisans Programına katılma hakkı kazanmasına rağmen, Jandarma Genel Komutanlığı'nın "2011 yılı Yurt İçi ve Yurt Dışı Mesleki Gelişim Planı içerisinde TODAİE'nin yer almaması" gerekçesiyle katılımını uygun görmeyerek izin vermemesi üzerine açtığı iptal davasının, Askeri Yüksek İdare Mahkemesince (AYİM) reddedilmesi nedeniyle eğitim hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 31/12/2012 tarihinde Anayasa Mahkemesine şahsen yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 29/4/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin

Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAYLAR VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, Jandarma Genel Komutanlığı bünyesinde 14/7/1965 tarih ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi gıda mühendisi olarak görev yapmakta iken, TODAİE'nin 2011-2012 akademik yılı için açmış olduğu Kamu Yönetimi Yüksek Lisans programına katılmaya hak kazanmıştır.

6. TODAİE'nin 4/7/2011 tarihli yazısı ile başvurucunun programa katılmaya hak kazanmasıyla ilgili olarak Jandarma Genel Komutanlığına bilgi verilmiş ve başarılı olanların kurumlarınca izinli sayılacağı hususu ile programa devamın zorunlu olduğu belirtilmiştir. Bu yazıda ayrıca, programa katılmaya hak kazanan başvurucunun kaydının yapılabilmesi için, program süresince izinli olduğunu belirtir yazının 29/7/2011 tarihine kadar gönderilmesinin gerektiği ifade edilmiştir.

7. Jandarma Genel Komutanlığının TODAİE'ye cevaben "2011 yılı Yurt İçi ve Yurt Dışı Mesleki Gelişim Planı içerisinde TODAİE'nin yer almaması nedeniyle başvurucunun programa katılımını uygun görmediğini" bildirdiği ve kayıt için zorunlu olan izni vermediği TODAİE'nin 18/8/2011 tarihli yazısından anlaşılmıştır.

8. Başvurucu, Jandarma Genel Komutanlığının işleminin iptali ve yürütmesinin durdurulması için 19/9/2011 tarihinde AYİM'ne başvurmuştur. AYİM İkinci Dairesi tarafından, iptal istemi "657 sayılı Kanunun 237/B maddesi uyarınca, memurların ilerleme yükselmeleri, ödev, hak, yüküm ve sorumlulukları ve diğer özlük hakları konusunda öncelikle bu kanun ve kanunla ilgili diğer mevzuat hükümleri uygulanacağından, … TODAİE tarafından düzenlenen yüksek lisans programının, Jandarma Genel Komutanlığınca 1 Kasım 2010 tarihinde yayımlanan 2011 yılı Yurtiçi ve Yurtdışı Mesleki Gelişim Planında olmadığı" gerekçesiyle 21/3/2012 tarih ve E:2011/1247, K:2011/329 sayılı kararla reddedilmiştir.

9. Bahsedilen ilama karşı yapılan karar düzeltme talebi de aynı Dairenin 21/11/2012 tarih ve E.2012/546, K.2012/1060 sayılı kararıyla reddedilmiş, karar aynı tarihte kesinleşmiştir. Bu karar başvurucuya 6/12/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

10. 25/6/1958 tarih ve 7163 sayılı Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Teşkilat Kanunu'nun "Giriş Şartları" kenar başlıklı 15. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları şöyledir:

"Amme İdaresi Enstitüsünün giriş müsabakasına katılabilmek için üniversite veya yüksek okul mezunu olmak şarttır. Bu şartı haiz bulunan kimseler arasından, idare heyetinin tespit edeceği esaslar dairesinde yapılacak müsabaka imtihanını kazananlar Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsüne devam edebilirler.

Yukarıda evsafı haiz olup da devlet dairelerinde, mahalli idarelerde, İktisadi Devlet Teşekküllerinde çalışanlardan müsabaka imtihanını kazananlara tahsil süresince izin verilir. Bu kimseler bütün özlük haklarından faydalanmakta, maaş ve ödeneklerini kendilerine izin veren daire, müessese ve teşekküllerden almakta devam ederler. Enstitüdeki tahsillerini başarı ile bitirenlerin Enstitüde geçirdikleri müddet kıdemlerine sayılır ve bu müddetin bir katı (1 seneden az olmamak üzere) kıdemlerine eklenir."

11. 657 sayılı Kanun'un "Yürürlükten Kaldırılan Hükümler" kenar başlıklı 237/b maddesi şöyledir:

"20/6/1927 tarih ve 1108 sayılı, 30/6/1939 tarih ve 3656 sayılı, 28/2/1959 tarih ve 7244 sayılı kanunlarla bu kanunların ek ve tadilleri, 23 Temmuz 1965 tarihinden evvel ve sonra yürürlüğe giren teşkilat kanunları ile diğer kanunların bu kanuna aykırı hükümleri ve Devlet memurlarının hizmet şartlarını, niteliklerini, atanma ve yetiştirilmelerini, ilerleme ve yükselmelerini, ödev, hak, yüküm ve sorumluluklarını, aylıklarını, ödeneklerini ve diğer özlük işlerini düzenleyen hükümler Genel Kadro Kanununun yürürlüğe girdiği ayın son gününden itibaren yürürlükten kalkar."

12. 657 sayılı Kanun'un "İzin" kenar başlıklı 23. maddesi şöyledir:

"Devlet memurları, bu kanunda gösterilen süre ve şartlarla izin hakkına sahiptirler."

13. Anayasa'nın "Askeri Yüksek İdare Mahkemesi" kenar başlıklı 157. maddesi şöyledir:

"Askerî Yüksek İdare Mahkemesi, askerî olmayan makamlarca tesis edilmiş olsa bile, asker kişileri ilgilendiren ve askerî hizmete ilişkin idarî işlem ve eylemlerden doğan uyuşmazlıkların yargı denetimini yapan ilk ve son derece mahkemesidir. Ancak, askerlik yükümlülüğünden doğan uyuşmazlıklarda ilgilinin asker kişi olması şartı aranmaz.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin askerî hâkim sınıfından olan üyeleri, mahkemenin bu sınıftan olan başkan ve üyeleri tamsayısının salt çoğunluğu ve gizli oy ile birinci sınıf askerî hâkimler arasından her boş yer için gösterilecek üç aday içinden; hâkim sınıfından olmayan üyeleri, rütbe ve nitelikleri kanunda gösterilen subaylar arasından, Genelkurmay Başkanlığınca her boş yer için gösterilecek üç aday içinden Cumhurbaşkanınca seçilir.

Askerî hâkim sınıfından olmayan üyelerin görev süresi en fazla dört yıldır.

Mahkemenin Başkanı, Başsavcı ve daire başkanları hâkim sınıfından olanlar arasından rütbe ve kıdem sırasına göre atanırlar.

(Değişik fıkra: 7/5/2010-5982/21 md.)Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin kuruluşu, işleyişi, yargılama usulleri, mensuplarının disiplin ve özlük işleri mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenlenir."

14. 4/7/1972 tarih ve 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu'nun "Teminat" kenar başlıklı 4. maddesi şöyledir:

"Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin Başkanı, Başsavcı, Daire Başkanları ve üyeleri; Askeri Yüksek İdare Mahkemesi hakimleri olarak Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının kendilerine sağladığı teminat altında hizmet görürler."

15. 1602 sayılı Kanun'un 8., 9. ve 10. maddeleri şöyledir:

"Üyelerin seçimi:

Madde 8 – (Değişik: 25/12/1981 - 2568/1 md.)

Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin askeri hakim sınıfından olan üyeleri, bu sınıftan olan başkan ve üyeler tam sayısının salt çoğunluğu ile her boş yer için gösterilecek üç aday arasından,

Hakim sınıfından olmayan üyeleri, Genelkurmay Başkanlığınca her boş yer için gösterilecek üç aday arasından,

Cumhurbaşkanınca seçilir.”

“Atanma:

Madde 9 – (Değişik: 25/12/1981 - 2568/1 md.)

Seçilenler arasından rütbe ve kıdem sırasına göre Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başkanlığına, Başsavcılığına, daire başkanlıklarına ve üyeliklere, Milli Savunma Bakanı ve Başbakanın imzalayacağı, Cumhurbaşkanının onaylayacağı Kararname ile atama yapılır. Atamalar Resmi Gazete'de yayımlanır.

Başkan, Başsavcı ile daire başkanlarının askeri hakim sınıfından olması şarttır.”

“Görev süresi:

Madde 10 – (Değişik: 25/12/1981 - 2568/1 md.)

Askeri Hakim sınıfından olmayan üyelerin görev süresi en fazla dört yıldır.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 17/9/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 31/12/2012 tarih ve 2012/1334 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

17. Başvurucu, TODAİE’nin 2011-2012 akademik yılı için açmış olduğu Kamu Yönetimi Yüksek Lisans Programına katılma hakkı kazanmasına rağmen, Jandarma Genel Komutanlığının izin vermemesi ve bunun üzerine açtığı iptal davasının AYİM tarafından reddedilmesinin eğitim hakkını ihlal ettiğini, ayrıca, AYİM’de görev yapan özellikle hâkim sınıfından olmayan üyelerin tümüyle idareye bağlı olduğu, atamalarında ve seçimlerinde büyük ölçüde idarenin ve ordunun müdahalesinin bulunduğu iddiasıyla bağımsız ve tarafsız bir mahkemede yargılanmadığını ve AYİM kararlarının temyiz edilemediğini, karar düzeltme talebini de aynı dairenin incelediğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve yeniden yargılama yapılmak suretiyle eğitim hakkının iade edilmesini ve AYİM’de yapmış olduğu tüm yargılama giderlerinin kendisine ödenmesini talep etmiştir.

B. Değerlendirme

18. Anayasa’nın 42. maddesi şöyledir:

“Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tesbit edilir ve düzenlenir.

…

İlköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır.

…

Devlet, maddi imkanlardan yoksun başarılı öğrencilerin, öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar. Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır.

…”

19. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne ek Türkiye’nin taraf olduğu 1 No.lu Protokol’ün 2. maddesi şöyledir:

“Hiç kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamaz. Devlet, eğitim ve öğretim alanında yükleneceği görevlerin yerine getirilmesinde, ana ve babanın bu eğitim ve öğretimin kendi dini ve felsefi inançlarına göre yapılmasını sağlama haklarına saygı gösterir.”

20. Anayasa’nın 148. maddesi şöyledir:

“Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.

Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.”

21. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un “Bireysel başvuru hakkı” kenar başlıklı 45. maddesinin (1) fıkrası şöyledir:

“(1)Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye’nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir.”

22. 6216 sayılı Kanun’un “Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi” kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımayan ve başvurucunun önemli bir zarara uğramadığı başvurular ile açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.”

23. 6216 sayılı Kanun’un “Esas hakkındaki inceleme” kenar başlıklı 49. maddesinin (6) numaralı fıkrası şöyledir:

“Bölümlerin, bir mahkeme kararına karşı yapılan bireysel başvurulara ilişkin incelemeleri, bir temel hakkın ihlal edilip edilmediği ve bu ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağının belirlenmesi ile sınırlıdır. Bölümlerce kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.”

1- Eğitim Hakkı Yönünden İnceleme

24. 6216 sayılı Kanun’un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre Mahkemece açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemez olduğuna karar verilebilir. Başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, iddialarının salt kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir.

25. Başvurucunun personeli olduğu Jandarma Genel Komutanlığı, başvurucunun TODAİE’de yüksek lisans yapması amacıyla talep ettiği ücretli izni kendisine vermemiştir. Başvurucunun iptal istemiyle açtığı dava ise AYİM İkinci Dairesi tarafından çelişen kanunlardan 657 sayılı Kanun hükümlerinin öncelikli olarak uygulanması gerektiği gerekçesiyle reddedilmiştir.

26. Başvurucuya ücretli izin verilip verilmemesinin istihdam edildiği Jandarma Genel Komutanlığının yetkisinde olduğu ve bu yetkinin hukuka uygun kullanılıp kullanılmadığının

denetlenmesinin ise AYİM yetkisinde olduğu ilgili kanun hükümleri gereği açıktır.

27. Başvurucu, programa katılımının uygun görülmeyerek kendisine ücretli izin verilmemesi işleminin AYİM tarafından iptal edilmemesini, eğitim hakkının ihlali olarak değerlendirmektedir. Başvurucu bunun dışında eğitim hakkına yapılan kamu gücüne dayalı bir müdahaleden bahsetmemektedir. Jandarma Genel Komutanlığının başvuru konusu olaya ilişkin kararı doğrudan eğitim hakkıyla ilgili olmayıp, başvurucuya ücretli izin verilmesi talebinin reddedilmesiyle ilgilidir. Yine AYİM'in başvuru konusu olaya ilişkin kararı da doğrudan eğitim hakkıyla ilgili olmayıp, asıl olarak izin vermeme işleminin hukuka uygunluğuyla ilgilidir.

28. Eğitim hakkı, kamu ve özel eğitim kurumlarını kapsadığı gibi eğitimin; ilk, orta ve yüksek öğrenim seviyelerini de kapsar. (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Kjeldsen, Busk Madsen ve Pedersen/Danimarka, 5926/72, 7/12/1976, § 50; Leyla Şahin/Türkiye, 44774/98, 10/11/2005, §§ 134-136)

29. Anayasa'da yer alan eğitim ve öğrenim hakkı, kamu otoritelerine bireyin eğitim ve öğrenim almasını engellememe negatif ödevini yüklemekle birlikte Anayasa'da öngörülen ilköğretim dışında devletin tüm bireylere eğitim ve öğrenim sağlaması şeklinde pozitif bir ödev yüklememektedir. Devletin özellikle lisansüstü eğitim almak isteyen herkese bunu sağlama şeklinde pozitif bir ödevi bulunmamaktadır. Bu çerçevede kamu kurumlarının her personeline yüksek lisans ya da doktora eğitimi amacıyla ücretli izin verme yükümlülüğü yoktur. Kamu kurumlarının yürüttükleri hizmetin niteliği ve ihtiyaç duydukları nitelikli personel ihtiyacına göre bazı personeli çeşitli eğitimlere tabi tutma ya da yurt içi veya yurt dışı eğitim kurumlarında lisansüstü eğitim de dâhil olmak üzere ücretli veya ücretsiz görevlendirme konusunda takdir yetkisine sahip oldukları kuşkusuzdur.

30. Başvurucu kurumundan izin almadan TODAİE'de yüksek lisans sınavına girerek sınavı kazanmış ve buna dayanarak kurumundan ücretli izin talep etmiştir. Kurum kendi eğitim planlamasını gerekçe göstererek izin talebini reddetmiştir. Bu durumda başvurucunun eğitim hakkına kamu gücü kullanılarak doğrudan bir müdahalede bulunulmadığı, başvurucunun eğitim hakkının başvurucuya ücretli izin verilmemesi işleminden dolaylı olarak etkilendiği anlaşılmaktadır.

31. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun eğitim hakkının ihlali iddialarına ilişkin olarak bir ihlalin olmadığı açık olduğundan, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2- Adil Yargılanma Hakkı İle İlgili Olarak

A- Bağımsız ve Tarafsız Mahkemede Yargılanma Hakkı

32. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre Mahkemece açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemez olduğuna karar verilebilir. Başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, iddialarının salt kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir.

33. Başvurucu, AYİM'de görev yapan özellikle hâkim sınıfından olmayan üyelerin tümüyle idareye bağlı olduğu, atamalarının ve seçimlerinin büyük ölçüde idarenin ve ordunun

müdahalesini gerektirdiği, askeri yargıçların statülerindeki bazı özelliklerin de sorunlu olduğu iddiasıyla bağımsız ve tarafsız bir mahkemede yargılanmadığını ileri sürerek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

34. AYİM'in oluşumu, statüsü ve görevleri Anayasa ve ilgili Kanun'da hüküm altına alınmıştır. AYİM'e atanan askeri hakimlerin bağımsızlığının Anayasa ve ilgili Kanun hükümleri ile garanti altına alındığı, atanma ve çalışma usulleri yönünden, askeri hakimlerin bağımsızlıklarını zedeleyecek bir hususun olmadığı, kararlarından dolayı idareye hesap verme durumunda bulunmadıkları, disipline ilişkin konuların AYİM Yüksek Disiplin Kurulunca incelenip karara bağlandığı görülmektedir (B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 29).

35. AYİM'de üye olarak atanan sınıf subayları yönünden ise salt bunların Genelkurmay Başkanlığınca önerilen üç aday arasından seçilmesi sebebiyle bu üyelerin bağımsızlığının zedelendiği söylenemez. Sınıf subayı üyelerin nihai atama yetkisi Cumhurbaşkanı'na aittir. Bunların atanmasından sonra, sınıf subayı üyeler, askeri hakim üyeler gibi, görevlerini yerine getirirken dış müdahaleye karşı anayasal güvence altındadırlar. Bu üyeler hakimlik görevleri süresince askeri veya idari organlar tarafından görevlerinden alınamazlar. Sınıf subayı üyelerinin en fazla dört yıllık bir süre ile görev yapmaları, disiplin konularında yukarıda bahsedilen Disiplin Kuruluna tabi kılınmaları, görev süreleri zarfında idari veya askeri yetkililerce herhangi bir değerlendirmeye tabi tutulmamaları, idareye karşı bağımsızlıklarını güçlendirmiştir. (Benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. Mustafa Yavuz vd./Türkiye, 29870/96, 25/5/2000; Bek/Türkiye, 23522/05, 20/4/2010)

36. AYİM'in bağımsız ve tarafsız mahkeme olmadığına somut gerekçe olarak, başvurucunun iddiasıyla benzer nitelikte olan davaların genel idari yargı ve Danıştay'da kabul edilmesine rağmen AYİM'de reddedilmesi gösterilmektedir. Başvurucunun bu iddiası içtihat farklılığına ilişkin olup, tek başına adil yargılanma hakkının ihlali niteliğinde kabul edilemeyeceği gibi AYİM'in bağımsız ve tarafsız mahkeme olmadığını da göstermez.

37. Somut dava ile ilgili olarak, sübjektif veya objektif esaslar doğrultusunda AYİM'in tarafsızlığını kuşkulu hâle koyacak bir durum tespit edilmediği gibi yargılamanın bağımsız ve tarafsız olmadığına ilişkin bir husus da saptanmamıştır. Dolayısıyla derece mahkemelerinin kararlarında açık bir ihlal tespit edilmediğinden, başvurucunun bu yöndeki iddiaları "açıkça dayanaktan yoksun" bulunmuştur.

B- İki Dereceli Yargılanma Hakkı

38. Başvurucu AYİM daire kararlarına karşı başvurulabilecek bir temyiz merciinin olmadığını, karar düzeltme taleplerinin AYİM'nin aynı dairesi tarafından incelendiğini ve bu durumun adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

39. Anılan Anayasa ve Kanun hükümlerine göre, Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için, kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerinin kapsamına da girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle, Anayasa ve AİHS'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün değildir (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

40. Başvurucunun başvuru dilekçesinde ifade ettiği AYİM nezdinde temyiz, yani iki dereceli yargılanma hakkı, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerden olmadığı gibi, AİHS ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokollerden herhangi birinin kapsamına

da girmemektedir.

41. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu ihlal iddialarının Anayasa ve AİHS'nin ortak koruma alanı dışında kaldığı anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "konu bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

A. Başvurunun;

1. Eğitim hakkı ve bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma hakkıyla ilgili kısımlarının "açıkça dayanaktan yoksun olması",

2. İki dereceli yargılanma hakkıyla ilgili kısmının "konu bakımından yetkisizlik"

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına,

17/9/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

NEVRUZ BOZKURT

B. No: 2013/664 | Karar tarihi: 17.09.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/664

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NEVRUZ BOZKURT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/664)

Karar Tarihi: 17/9/2013

R.G. Tarih- Sayı: 15/11/2013-28822

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Erdal TERCAN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Mustafa BAYSAL

Başvurucu : Nevruz BOZKURT

Vekili : Av. Ercan KANAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, yargılamanın yenilenmesi talebinin kabul edilmemiş olması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 7/1/2013 tarihinde İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde belirlenen eksiklikler tamamlatılmış ve başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun olmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 17/7/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu hakkında 11/2/1999 tarih ve E.1999/137 sayılı iddianameyle devletin istiklalini tenkise, birliğini bozmaya, devletin hâkimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya matuf fiil işlediği iddiasıyla 765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesi gereğince cezalandırılması talebiyle dava açılmıştır.

6. Davanın görüldüğü İstanbul 3 No'lu Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM), 14/5/2003 tarih ve E.1999/44, K.2003/145 sayılı kararla başvurucunun 765 sayılı Kanun'un 125., 59., 31., 33. ve 40. maddeleri uyarınca neticeten müebbet ağır hapis cezası ile tecziyesine karar vermiş ve bu karar, Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin 28/3/2005 tarihli ilamı ile onanarak kesinleşmiştir.

7. Başvurucu bu hüküm konusu yargılama sürecine ilişkin olarak, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 5., 6., 13. ve 14. maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürmek suretiyle 31/5/2004 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurmuştur.

8. 27335/04 nolu bu başvuruyla ilgili olarak AİHM, 1/3/2011 tarihinde vermiş olduğu kararda, Sözleşme'nin 6. maddesinin, yargılamayı yapan DGM'nin bağımsız ve tarafsız olmaması nedeniyle birinci fıkrasının; gözaltında iken avukat yardımından yararlandırılmamış olması nedeniyle birinci fıkrasıyla bağlantılı olarak üçüncü fıkrasının c) bendinin; savcılık görüşünün başvurucuya tebliğ edilmemiş olması nedeniyle yine birinci fıkrasının ihlal edilmiş olduğuna karar vermiştir.

9. Başvurucu 5/4/2012 havale tarihli dilekçe ile AİHM'in ihlal kararını gerekçe göstermek suretiyle 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi uyarınca yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuştur.

10. İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi, 5271 sayılı Kanun'un 311. ve 318. maddeleri çerçevesinde dosya üzerinden yapmış olduğu ilk incelemede, 15/6/2012 tarih ve Dosya no. 1999/44 ve 2012/276 Değişik İş sayılı kararla, talebin kabule değer olduğuna karar vermiş, daha sonra 1/10/2012 tarihinde ise Dosya no.2012/209, K.2012/276 sayılı kararla, yargılamanın yenilenmesi talebinin esassız olması nedeniyle reddetmiştir.

11. Gerekçede, "başvurucunun savunmasının 3 No'lu Devlet Güvenlik Mahkemesince 9/7/1999 tarihinde yapılan duruşmada alındığı, mahkeme heyetinde yasal değişikliğin yapılması nedeniyle askeri hâkimin yer almadığı, başvurucunun dosyada bulunan delillere karşı beyanının da bu celsede saptandığı, yasal değişiklik sonrasında başvurucu ile ilgili işlemlerin yapılması ve kararın askeri hakim üyenin bulunmadığı heyet tarafından verilmesi nedeniyle yasalarla kurulan ve anayasal olarak güvence altına alınan mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı esaslarına göre görev ifa eden hakimlerin oluşturduğu mahkeme tarafından yapılan işlemler ile verilen karar nedeniyle bağımsız ve tarafsız olmayan mahkemece verilen bir karar olduğuna ilişkin iddianın yeterli derecede doğrulanmadığı, 30/4/1999 tarihli oturumda Cahit TEKİN'in mağdur sıfatıyla alınan beyanında "hükümlü Orhan ÇAÇAN'ı öldürülen babası Mehmet Şirin TEKİN'i silahla ateş etmek suretiyle öldüren kişilerden birisi olarak açıkça ve göstererek teşhis ettiği", daha sonra Cahit TEKİN'in 24/9/I999'da mahkemeye dilekçe vererek yeniden ifade vermek istediğini beyan ettiği, ancak adresini aynı dilekçede bildirmediği, bunun üzerine

mahkememizce hükümlü Orhan ÇAÇAN vekilinin de beyanları nazara alınarak Cahit TEKİN'in yeniden dinlenmesine karar verildiği, Cahit TEKİN'in 30/4/1999 tarihli oturumda kendisinin ifade ettiği adresinden araştırılmasına rağmen bulunamaması üzerine 11/2/2000 tarihinde önceki beyanları da nazara alınarak yeniden dinlenmesinden vazgeçildiği, böylelikle mağdur Cahit TEKİN'in mahkemeye sunduğu 24/9/1999 tarihli dilekçesinde ileri sürdüğü "olay sırasında Orhan ÇAÇAN'ı görmedim, teşhis etmedim, polisle ne yazdıysa kabul ettim." biçimindeki anlatımlarına itibar etmenin, beyanın mahkeme huzurunda alınmış olmasına göre mümkün olmadığı, bu itibarla mahkemenin hükümlü Orhan ÇAÇAN aleyhine kurduğu hükümde dayanak kabul edilen Cahit TEKİN'in beyanlarının "gerçek dışı olarak kasıt veya ihmal ile alınan beyan" kapsamında ve "yargılamanın yenilenmesini sağlayacak iddiaların yeterli derecede doğrulandığı" biçiminde değerlendirilemeyeceği" ifade edilerek talepte açıklanan sebeplerin duruşma açılmasına yeterli delil kuvveti taşımadığı, yasal mevzuat değişikliği sonrası askeri hakim üye bulunmayan, mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı esaslarına göre görev ifa eden hakimlerden oluşan mahkemenin hükmüne dayanak kabul ettiği beyanın sakatlandığını gösterir yeni bir bulgu da gösterilmediği anlaşılmakla yargılamanın yenilenmesi istemi esassız olması nedeniyle reddine yönelik hüküm kurulduğu" belirtilmiştir.

12. Bu karara karşı başvurucu İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesine 30/10/2012 tarihli dilekçe ile itiraz etmiştir.

13. İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi 12/11/2012 tarih ve 2012/1113 Değişik iş sayılı kararıyla, "İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesinin 01.10.2012 tarih, 2012/209 esas ve 2012/276 sayılı kararında usul ve yasaya aykırı bir husus bulunmadığından " bahisle itirazın reddine karar vermiştir.

14. Karar başvurucu vekiline 6/12/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

15. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi ile (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Kesinleşen bir hükümle sonuçlanmış bir dava, aşağıda yazılı hâllerde hükümlü lehine olarak yargılamanın yenilenmesi yoluyla tekrar görülür:

...

f) Ceza hükmünün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlâli suretiyle verildiğinin ve hükmün bu aykırılığa dayandığının, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması. Bu hâlde yargılamanın yenilenmesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde istenebilir.

(2) Birinci fıkranın (f) bendi hükümleri, 4.2.2003 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararları ile, 4.2.2003 tarihinden sonra Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan başvurular üzerine verilecek kararlar hakkında uygulanır."

16. Anılan Kanun'un 319. ve 321. maddeleri şöyledir:

"Madde 319 – (1) Yargılamanın yenilenmesi istemi, kanunda belirlenen şekilde yapılmamış veya yargılamanın yenilenmesini gerektirecek yasal hiçbir neden gösterilmemiş veya bunu doğrulayacak deliller açıklanmamış ise, bu istem kabule değer görülmeyerek reddedilir.

(2) Aksi hâlde yargılamanın yenilenmesi istemi, bir diyeceği varsa yedi gün içinde bildirmek üzere Cumhuriyet savcısı ve ilgili tarafa tebliğ olunur.

(3) Bu madde gereğince verilen kararlara itiraz edilebilir.

Madde 321 – (1) Yargılamanın yenilenmesi isteminde ileri sürülen iddialar, yeterli derecede doğrulanmaz veya 311 inci maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri ile 314 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yazılı hâllerde işin durumuna göre bunların önce verilmiş olan hükme hiçbir etkisi olmadığı anlaşılırsa, yargılamanın yenilenmesi istemi esassız olması nedeniyle duruşma yapılmaksızın reddedilir.

(2) Aksi hâlde mahkeme, yargılamanın yenilenmesine ve duruşmanın açılmasına karar verir.

(3) Bu madde gereğince verilen kararlara karşı itiraz yoluna gidilebilir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 17/9/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 7/1/2013 tarih ve 2013/664 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

18. Başvurucu, hakkında verilen yargılamanın yenilenmesi isteminin reddine ilişkin kararın gerekçesiz olduğunu, itiraz üzerine İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesince verilen kararın da gerekçesiz olduğu ve itirazının duruşmasız bir şekilde reddedildiğini, böylece adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini, uygulamada AİHM’in ihlal kararı sonrası yargılamanın yenilenmesine karar verildiğine dair örnekler bulunmasına rağmen kendi talebinin reddedilmesinin eşitlik ilkesine aykırı olduğunu belirterek Anayasa’nın 2., 10., 36. ve 141. maddeleriyle AİHS’nin 1., 6., 13. ve 14. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve maddi ve manevi zararların tazmini ile ücretler ve masrafların kamu tarafından ödenmesine karar verilmesini talep etmiştir.

B. Değerlendirme

19. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un “Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi” kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme,… açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.”

20. Anılan kanuni düzenlemeden de anlaşıldığı üzere Anayasa Mahkemesi, açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemez olduğuna karar verebilir. Başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, iddialarının salt kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu, karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret olan ya da temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (B. No: 2012/665, § 20, 13/6/2013).

21. Başvurucu, AİHM’in ihlal kararı üzerine yapmış olduğu yargılamanın yenilenmesi isteminin reddedildiğini, ret kararıyla buna itiraz üzerine verilen kararın gerekçesiz olduğunu, itiraz incelemesinin duruşmasız yapıldığını bu nedenlerle anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. Başvurucu ihlal kararının kesinleşmesi sonrası süresinde yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuş, fakat bu talep, daha önce verilen kararı değiştirmeyi gerektirecek yeterli bir sebep bulunmadığından Mahkemece duruşma açılmaksızın istemin esassız olması

gerekçesiyle reddedilmiştir. Başvurunun Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı çerçevesinde incelenmesi gerekir.

23. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

24. Anayasa'da adil yargılanma hakkının kapsamı düzenlenmediğinden bu hakkın kapsam ve içeriğinin, AİHS'nin "Adil yargılanma hakkı" kenar başlıklı 6. maddesi çerçevesinde belirlenmesi gerekir (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 22). AİHS'nin "Adil yargılanma hakkı" kenar başlıklı 6. maddesi şöyledir:

"1. Herkes medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir.

25. AİHS'nin 6. maddesinde adil yargılanma hakkının kapsamı medeni haklara ilişkin bir uyuşmazlığın karara bağlanması ile ceza alanındaki bir suç isnadı konularıyla sınırlandırılmıştır. Ancak, Anayasa Mahkemesi dosya kapsamında yer alan olay ve olgular ışığında başvuru konusu şikayetin hukukî nitelemesini ve Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca adil yargılanma hakkının kapsamını belirleme yetkisine sahip olup, yargılamanın yenilenmesini de bu kapsamda değerlendirmiştir.

26. Başvurucu öncelikle yargılamanın yenilenmesi talebinin reddine ilişkin karar ile bu karara karşı yaptığı itirazın gerekçesiz olarak verildiğini ileri sürmüştür.

27. Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır."

28. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı organlarına davacı veya davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birisidir. Bu bağlamda Anayasa'nın, bütün mahkemelerin her türlü kararlarının gerekçeli olarak yazılmasını ifade eden 141. maddesinin de, hak arama hürriyetinin kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır. (B. No: 2013/307, 16/5/2013, § 30).

29. Yargılamanın yenilenmesi talebini inceleyen İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi başvurucunun talebini temelsiz bularak reddetmiş ve niçin temelsiz bulduğunu kararında açıklamıştır (Bkz. § 12). Bu karara karşı yapılan itirazı inceleyen İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi de "kararda usul ve yasaya aykırı bir husus bulunmadığından" bahisle itirazı reddetmiştir. İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi red kararında, hükme ulaşmayı sağlayan olay, bunların sebepleri ve sonuca götüren nedensellik kurgusu değerlendirmelerinin yeterli açıklıkta yapıldığı ve gerekçeye temel oluşturduğu, itirazı inceleyen İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin kararında ise detaylı bir açıklama bulunmamakla birlikte İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesinin kararına dayanak gerekçelerin yeterli bulunduğu anlaşılmaktadır. Açıklanan nedenlerle gerekçeli karar hakkı yönünden bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurucunun bu yöndeki iddiası "açıkça dayanaktan yoksun" bulunmuştur.

30. Ayrıca başvurucu itiraz incelemesinin duruşmasız olarak yapılması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

31. Anayasa'nın 141. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Mahkemelerde duruşmalar herkese açıktır. Duruşmaların bir kısmının veya tamamının kapalı yapılmasına ancak genel ahlâkın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hallerde karar verilebilir."

32. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının temel unsurlarından birisi de Anayasa'nın 141. maddesinde düzenlenen yargılamanın açık ve duruşmalı yapılması ilkesidir. Yargılamanın açıklığı ilkesinin amacı adli mekanizmanın işleyişini kamu denetimine açarak yargılama faaliyetinin saydamlığını güvence altına almak ve yargılamada keyfiliği önlemektir. Bu yönüyle hukuk devletinin en önemli gerçekleştirme araçlarından birisini oluşturur. Özellikle ceza davalarında yargılamanın duruşmalı ve aleni yapılması silahların eşitliği ilkesinin ve savunma haklarının güvencesini oluşturur. Ancak bu her türlü yargılamanın mutlaka duruşmalı yapılması zorunluluğu anlamına gelmez. Adil yargılama ilkelerine uyulmak şartıyla usul ekonomisi ve iş yükünün azaltılması gibi amaçlarla bazı yargılamaların duruşmadan istisna tutulması ve duruşma yapılmaksızın karara bağlanması anayasal hakların ihlalini oluşturmaz. Özellikle ilk derece mahkemeleri önünde duruşmalı yargılama yapılıp karar verildikten sonra kanun yolu incelemesinin tarafların iddia veya savunmaları yazılı olarak alındıktan sonra dosya üzerinden yapılması halinde adil yargılanma hakkının ihlalinden söz edilemez.

33. Somut olayda başvurucunun, yazılı olarak mahkemeye sunduğu yargılamanın yenilenmesi talebini değerlendiren ve mahkemesince "esassız olması" gerekçesiyle reddedilen karar aleyhine yaptığı itirazı inceleyen İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin de duruşma yapmaksızın dosya üzerinden inceleme yaparak karar vermiş olmasının adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürdüğü anlaşılmaktadır. Yargılamanın yenilenmesi olağanüstü bir kanun yolu olup bu yolun hangi hallerde açılacağı 5271 sayılı Kanun'un 311. maddesinde açıkça düzenlenmiş ve aynı Kanun'un 321. maddesinde yeniden yargılanma talebinin esassız olması halinde talebin duruşmasız olarak reddedileceği hükme bağlanmıştır. Bireyin suç işleyip işlemediğiyle ilişkili olamayan böyle bir incelemenin duruşma açılmadan yapılmış olması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

34. Açıklanan nedenlerle, başvurunun bu kısmının bir ihlalin olmadığı açık olduğundan "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 17/9/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

SEMİH TUFAN GÜNALTAY

B. No: 2013/1130 | Karar tarihi: 17.09.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/1130

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SEMİH TUFAN GÜNALTAY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/1130)

Karar Tarihi: 17/9/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Mustafa BAYSAL

Başvurucu : Semih Tufan GÜNALTAY

Vekili : Av. A. Çiğdem TEZELLER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, tutukluluğunun kanunda öngörülen azami sınırı aşması nedeniyle hukuka aykırı hâle geldiğini ve böylece özgürlük ve güvenlik hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 23/1/2013 tarihinde Silivri Ağır Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 6/6/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, 2/4/2007 tarihinde göz altına alınmış ve 6/4/2007 tarihinde tutuklanmıştır. Hakkında yürütülen soruşturma neticesinde 2007/355 numaralı iddianame ile dava açılmış ve bu dava İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi'nin E.2007/367 sayılı dosyası üzerinden görülmüştür.

6. Mahkeme, 24/2/2012 tarih ve E.2007/367, K.2012/19 sayılı kararla başvurucunun cezalandırılmasına ve tutukluluk halinin devamına karar vermiştir.

7. Başvurucu, 2/4/2012 tarihinde 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 102. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen azami sürenin dolmuş olması nedeniyle tahliye talebinde bulunmuş, ancak bu konuda verilen karar başvurucuya tebliğ edilmemiştir.

8. Başvurucu, 12/7/2012 tarihinde İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesine hitaben bir dilekçe ile 5 yıllık tutukluluk süresinin dolmuş olduğu gerekçesiyle adli kontrol talepli yeni bir tahliye talebinde daha bulunmuştur.

9. Mahkeme, 30/7/2012 tarihinde vermiş olduğu kararla, "dosyanın Yargıtay aşamasında olması" nedeniyle başvuruyu reddetmiştir. Bu karar başvurucuya tebliğ edilmemiştir.

10. Başvurucu, 2012/796 Değişik İş sayılı bu karara, bir örneğini Mahkeme kaleminden almak suretiyle 31/8/2012 tarihinde itiraz etmiştir.

11. İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi itiraz dilekçesini merciine göndermeden talebin reddine karar vermiştir. Bu karar 5/11/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir.

12. Bundan önce başvurucu, 23/10/2012 tarihinde, 2012/979 Değişik İş numaralı bu karara karşı dilekçeyle ve kararın imzasız bir suretiyle birlikte itiraz etmiştir. Dilekçede talebin İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesi istenmiştir.

13. İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi bu dilekçeyi merciine göndermiş, İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi ise 2012/909 Değişik İş sayılı kararla, "temyizde geçen sürenin tutukluluktaki makul süreden sayılmadığı" gerekçesi ile talebi reddetmiştir.

14. İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinin iş bu kararı 24/12/2012 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

15. 5271 sayılı Kanun'un "Tutuklulukta geçecek süre" kenar başlıklı 102. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir;

"Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde, tutukluluk süresi en çok iki yıldır. Bu süre, zorunlu hallerde, gerekçesi gösterilerek uzatılabilir; uzatma süresi toplam üç yılı geçemez.."

16. Aynı Kanun'un "Şüpheli veya sanığın salıverilme sistemleri" kenar başlıklı 104. maddesi şöyledir:

"(1) Soruşturma ve kovuşturma evrelerinin her aşamasında şüpheli veya sanık salıverilmesini isteyebilir.

(2) Şüpheli veya sanığın tutukluluk hâlinin devamına veya salıverilmesine hâkim veya mahkemece karar verilir. Ret kararına itiraz edilebilir.

(3) Dosya bölge adliye mahkemesine veya Yargıtaya geldiğinde salıverilme istemi hakkındaki karar, bölge adliye mahkemesi veya Yargıtay ilgili dairesi veya Yargıtay Ceza Genel Kurulunca dosya üzerinde yapılacak incelemeden sonra verilir; bu karar re'sen de verilebilir.”

17. Aynı Kanun’un “Kanun yollarına başvurma hakkı” kenar başlıklı 260. maddesi şöyledir:

“ (1) Hâkim ve mahkeme kararlarına karşı Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık ve bu Kanuna göre katılan sıfatını almış olanlar ile katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar için kanun yolları açıktır.

(2) Asliye ceza mahkemesinde bulunan Cumhuriyet savcıları, mahkemenin yargı çevresindeki sulh ceza mahkemelerinin; ağır ceza mahkemelerinde bulunan Cumhuriyet savcıları, ağır ceza mahkemesinin yargı çevresindeki asliye ve sulh ceza mahkemelerinin; bölge adliye mahkemesinde bulunan Cumhuriyet savcıları, bölge adliye mahkemelerinin kararlarına karşı kanun yollarına başvurabilirler.

(3) Cumhuriyet savcısı, sanık lehine olarak da kanun yollarına başvurabilir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Mahkemenin 17/9/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 23/1/2013 tarih ve 2013/1130 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

19. Başvurucu, Kanun’da öngörülen azami tutukluluk süresinin dolduğunu, buna rağmen tahliye edilmediğini belirterek Anayasa’nın 19. maddesinde tanımlanan özgürlük ve güvenlik hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve ihlalin önlenmesi talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

20. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler.”

21. Bu hüküm gereğince Anayasa Mahkemesi, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler. Dolayısıyla Mahkeme’nin zaman bakımından yetkisi ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurularla sınırlıdır. Kamu düzenine ilişkin bu düzenleme karşısında, anılan tarihten önce kesinleşmiş nihaî işlem ve kararları da içerecek şekilde yetki kapsamının genişletilmesi mümkün değildir (B. No: 2012/832, § 14, 12/2/2013).

22. Devam eden tutukluluğun hukuka aykırı olduğu veya makul süreyi aştığı iddiasıyla yapılan bireysel başvurularda şikâyetlerin temel amacı, tutukluluğun hukuka aykırı olduğunun, ya da devamını haklı kılan sebep veya sebeplerin bulunmadığının tespiti ve buna bağlı olarak serbest kalmaktır. Dolayısıyla belirtilen nedenlerle ve serbest bırakılmayı temin edebilecek bir karar alma amacıyla yapılacak bireysel başvuruların, olağan kanun yolları tüketilmek şartıyla, tutukluluk hali devam ettiği sürece yapılabilmesi mümkündür. Ancak, başvurucu tutuklu bulunduğu yargılamada hükümlü veya hükmen tutuklu sıfatını almış ise bu takdirde serbest kalma ihtimali ortadan kalkar. Bu takdirde ancak tutukluluğun hukuka aykırı olduğunun ya da devamını haklı kılan sebep veya sebeplerin bulunmadığının tespiti ve

talep halinde buna bağlı olarak tazminata hükmedilmesine karar verilmesi gerekir. Ne var ki bu tür talepler için de varsa olağan kanun yolları denendikten sonra ve gerekiyorsa bireysel başvuru yapılmalıdır. (B. No: 2012/726, §§ 30 ve 31, 2/7/2013).

23. Öte yandan, başvurunun kabul edilebilir bulunabilmesi için ihlal iddiasına dayanak teşkil eden nihai işlem veya kararların 23/9/2012 tarihinden evvel kesinleşmemiş olmaları da gerekmektedir. Mahkemenin yargı yetkisine ilişkin bu tespitin bireysel başvuru incelemesinin her aşamasında yapılabilmesi mümkündür.

24. 5271 sayılı Kanun'un 102. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde tutukluluk süresinin en çok iki yıl olduğu ve bu sürenin zorunlu hallerde gerekçesi gösterilerek uzatılabileceği, ancak uzatma süresinin toplam üç yılı geçemeyeceği belirtilmiştir. Buna göre uzatma süreleri dâhil toplam tutukluluk süresinin azami beş yıl olabileceği anlaşılmaktadır (B. No: 2012/239, § 47, 2/7/2013).

25. Somut olayda başvurucu 2/4/2007 tarihinde göz altına alınmış ve 6/4/2007 tarihinde tutuklanmıştır. Başvuru ekindeki belgelerden, ilk derece mahkemesinin 24/2/2012 tarihinde davanın esasını karara bağlayarak başvurucunun mahkûmiyetine hükmettiği anlaşılmaktadır. Başvurucu, beş yıllık azami sürenin dolduğu iddiasıyla muhtelif zamanlarda tahliye talebinde bulunmuş ise de, davanın karara bağlanmasından sonraki döneme tekabül eden bu taleplerden bir sonuç alamamıştır. Buna göre başvurucu hakkındaki tutukluluğun devamına dair kararların çoğunlukla Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlamadığı dönemde kesinleştikleri anlaşılmaktadır.

26. Başvurucu, Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi başladıktan sonra da tutukluluk durumuna itiraz etmiş ve bu itirazı reddedilmiştir (§§ 12 ve 13). Ancak, Mahkeme'nin zaman bakımından yetkisinin başladığı tarihten sonra verilmiş olsa bile, kişi hakkındaki tutmanın niteliği üzerinde bu kararların herhangi bir etkisi yoktur. Zira başvurucunun tutukluluk hali davanın esasına ilişkin kararın açıklanmasıyla birlikte sona ermiştir. Kararla birlikte başvurucuya isnat olunan suç sabit görülerek cezalandırılmasına hükmedilmiştir. Dolayısıyla, hükmen tutukluluğa itiraz ve incelemesinin 23/9/2012 tarihinden sonra gerçekleştirilmiş olmasının Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi üzerinde herhangi bir etkisi bulunmamaktadır (B. No: 2012/239, § 35, 2/7/2013).

27. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun tutukluluğa ilişkin şikâyetlerine konu olan kararların tamamının Anayasa Mahkemesinin yetkisinin başladığı tarihten önce kesinleştiği anlaşıldığından, başvurunun "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 17/9/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

HAYRETTİN AKTAŞ

B. No: 2013/1205 | Karar tarihi: 17.09.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/1205

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HAYRETTİN AKTAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/1205)

Karar Tarihi: 17/9/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Erdal TERCAN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Selami ER

Başvurucu : Hayrettin AKTAŞ

Vekili : Av. Barış KAŞKA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, Beyoğlu Belediyesi tarafından kamulaştırılan taşınmazının kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil istemiyle açılan davada verilen kararda kamulaştırma bedelinin düşük tespit edildiğini, kamulaştırma işleminin iptali talebiyle açtığı davanın bekletici mesele yapılmadığını, kamulaştırma nedeniyle mülkiyetini kullanamadığını ve mahkeme kararlarının gerekçesiz olduğunu belirterek adil yargılanma, mülkiyet ve konut dokunulmazlığı haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 1/2/2013 tarihinde İzmir 7. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 6/5/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin

Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucuya ait taşınmazın da bulunduğu İstanbul ili Beyoğlu ilçesi Tarlabaşı semti 21/7/1983 tarih ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu gereği kurulan İstanbul 1 numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 1993 yılında kentsel sit alanı olarak ilan edilmiş ve alandaki koruma çalışmalarının çerçevesi, yapılacak koruma amaçlı imar planına bağlanmıştır.

6. Başvurucuya ait 65 m2 büyüklüğündeki taşınmazın da içinde bulunduğu alan 20/2/2006 tarih ve 2006/10172 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'yla (BKK) 16/6/2005 tarih ve 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun'a dayanılarak yenileme alanı olarak belirlenmiştir.

7. Beyoğlu Belediye Meclisi tarafından 10/11/2006 tarihinde oy birliğiyle kabul edilen usul ve esaslar çerçevesinde 16/3/2007 tarihinde gerçekleştirilen yenileme (restorasyon) ihalesiyle bahsedilen alanda restorasyon faaliyetine başlanmıştır.

8. Beyoğlu Belediye Başkanlığı 5366 sayılı Kanun ve 2006/10172 sayılı BKK'ya istinaden başvurucunun taşınmazıyla ilgili olarak acele kamulaştırma kararı alarak kıymet takdiri yaptırmış ve satın alma talebini başvurucuya tebliğ ederek uzlaşmak istemiştir.

9. Başvurucunun uzlaşma talebine cevap vermemesi üzerine Beyoğlu Belediye Başkanlığı 22/3/2010 tarihinde Beyoğlu 3. Asliye Hukuk Mahkemesinde kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davası açmıştır.

10. Dava sürecinde başvurucu idari yargıda kamulaştırma kararının iptali istemiyle dava açmış ve Beyoğlu 3. Asliye Hukuk Mahkemesinden idari yargıda devam eden davanın bekletici mesele yapılmasını talep etmiştir.

11. Mahkeme, dava sürecinde bilirkişi görevlendirerek taşınmazın bedelini tespit ettirmiştir. Birinci bilirkişi taşınmazın değerini davacı, davalı ve kendisinin resen belirlediği emsaller ile yaptığı keşif sonucunda 70.282 TL olarak belirlemiştir. Tarafların itirazı üzerine atanan ikinci bilirkişi ise 13/10/2010 tarihli raporuyla taşınmazın değerini 60.494 TL olarak tespit etmiştir. Mahkeme, bilirkişilerden taşınmazın tarihi eser niteliğini dikkate alarak ek rapor hazırlamalarını istemiş ve buna göre hazırlanan raporlarda taşınmazın değerini birinci bilirkişi 116.902 TL, ikinci bilirkişi ise 99.613,15 TL olarak belirlemiştir.

12. Mahkeme 4/8/2011 tarih ve E.2010/116, K.2011/237 sayılı kararıyla, tapu kaydı, çaplı kroki, kamulaştırma evrakları, emsal tapu kayıtları, keşif ve bilirkişi raporları ile binanın yıpranma payını değerlendirerek kamulaştırma bedelini 108.257,57 TL olarak belirlemiş ve taşınmazın Beyoğlu Belediyesi adına tesciline karar vermiştir.

13. Karar, başvurucu ve idare tarafından temyiz edilmiş, temyiz incelemesini yapan Yargıtay 5. Hukuk Dairesi, 8/3/2012 tarih ve E.2011/18331, K.2012/4342 sayılı kararıyla, "Kamulaştırılan taşınmaz mal ile emsalin üstün ve eksik yönleri belirlenip kıyaslaması yapılarak zeminine, resmi birim fiyatları esas alınıp, yıpranma payı da düşülerek binaya değer biçilmesinde ve tespit edilen bedelin bloke ettirilerek hükmün kesinleşmesi beklenmeden davalı tarafa ödenmesine karar verilmesinde bir isabetsizlik görülmediği"

gerekçesiyle ilk derece mahkemesi kararını onamıştır.

14. Başvurucunun karar düzeltme talebi de Yargıtay'ın aynı dairesince 8/11/2012 tarih ve E.2012/15326, K.2012/21993 sayılı kararıyla reddedilmiş ve karar aynı tarihte kesinleşmiştir. Kesinleşen karar başvurucuya 4/1/2013 tarihinde tebliğ edilmiş ve başvurucu 1/2/2013 tarihinde bir aylık başvuru süresi içinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

15. Anayasa'nın 46. maddesi şöyledir:

"Devlet ve kamu tüzelkişileri; kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını, kanunla gösterilen esas ve usullere göre, kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idarî irtifaklar kurmaya yetkilidir.

Kamulaştırma bedeli ile kesin hükme bağlanan artırım bedeli nakden ve peşin olarak ödenir…

…"

16. Anayasa'nın 63. maddesi şöyledir:

"Devlet, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alır.

Bu varlıklar ve değerlerden özel mülkiyet konusu olanlara getirilecek sınırlamalar ve bu nedenle hak sahiplerine yapılacak yardımlar ve tanınacak muafiyetler kanunla düzenlenir."

17. 5366 sayılı Kanun'un "Amaç ve kapsam" kenar başlıklı 1. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Bu Kanunun amacı, büyükşehir belediyeleri, büyükşehir belediyeleri sınırları içindeki ilçe ve ilk kademe belediyeleri, il, ilçe belediyeleri ve nüfusu 50.000'in üzerindeki belediyelerce ve bu belediyelerin yetki alanı dışında il özel idarelerince, yıpranan ve özelliğini kaybetmeye yüz tutmuş; kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurullarınca sit alanı olarak tescil ve ilan edilen bölgeler ile bu bölgelere ait koruma alanlarının, bölgenin gelişimine uygun olarak yeniden inşa ve restore edilerek, bu bölgelerde konut, ticaret, kültür, turizm ve sosyal donatı alanları oluşturulması, tabiî afet risklerine karşı tedbirler alınması, tarihi ve kültürel taşınmaz varlıkların yenilenerek korunması ve yaşatılarak kullanılmasıdır."

18. 5366 sayılı Kanun'un "Taşınmaz tasarruflarının kısıtlanması ve kamulaştırma" kenar başlıklı 4. maddesinin ikinci fıkrası şöyledir:

"Yenileme alanlarında bulunan yapıların boşaltılması, yıkımı ve kamulaştırılmasında anlaşma yolu esastır. Anlaşma sağlanamayan hallerde gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerinin mülkiyetinde bulunan taşınmazlar ilgili il özel idaresi ve belediye tarafından kamulaştırılabilir. Bu Kanun uyarınca yapılacak kamulaştırmalar 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasındaki iskân projelerinin gerçekleştirilmesi amaçlı kamulaştırma sayılır. Tapuda mülkiyet hanesi açık olan taşınmazlar ile varisi belli olmayan, kayyım tayin edilmiş, ihtilaflı, davalı ve üzerinde her türlü mülkiyet ve mülkiyetin gayri aynî hak tesis edilmiş olan taşınmazlar için de aynı madde hükümlerine göre kamulaştırma işlemleri yürütülür. Kamulaştırma işlemlerinin yürütülmesinde il özel idareleri ve belediyeler veraset ilamı çıkarttırmaya, kayyım tayin ettirmeye veya tapuda kayıtlı son

malike göre işlem yapmaya yetkilidir.”

19. 4/11/1983 tarih ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu’nun “Kamulaştırma şartları” kenar başlıklı 3. maddesinin ikinci fıkrası şöyledir:

“Bakanlar Kurulunca kabul olunan, büyük enerji ve sulama projeleri ile iskan projelerinin gerçekleştirilmesi, yeni ormanların yetiştirilmesi, kıyıların korunması ve turizm amacıyla yapılacak kamulaştırmalarda, bir gerçek veya özel hukuk tüzelkişisine ödenecek kamulaştırma bedelinin o yıl Genel Bütçe Kanununda gösterilen miktarı, nakden ve peşin olarak ödenir. Bu miktar, kamulaştırma bedelinin altıda birinden az olamaz. Bu miktarın üstünde olan kamulaştırma bedelleri, peşin ödeme miktarından az olmamak ve en fazla beş yıl içinde faiziyle birlikte ödenmek üzere eşit taksitlere bağlanır. Taksitlere, peşin ödeme gününü takip eden günden itibaren, Devlet borçları için öngörülen en yüksek faiz haddi uygulanır.”

20. 2942 sayılı Kanun’un “Kamulaştırma bedelinin mahkemece tespiti ve taşınmaz malın idare adına tescili” kenar başlıklı 10. maddesinin ilgili fıkraları şöyledir:

“…

Mahkemece yapılan duruşmada tarafların bedelde anlaşamamaları halinde hakim, en geç on gün içinde keşif ve otuz gün sonrası için de duruşma günü tayin ederek, 15 inci maddede sayılan bilirkişiler marifetiyle ve tüm ilgililerin huzurunda taşınmaz malın değerini tespit için mahallinde keşif yapar. Yapılacak keşifte, taşınmaz malın bulunduğu yerin bağlı olduğu köy veya mahalle muhtarının da hazır bulunması amacıyla, muhtara da davetiye çıkartılır ve keşifte hazır bulunması temin edilerek, muhtarın beyanı da alınır.

Bilirkişiler, taraflar ve diğer ilgililerin beyanını da dikkate alarak, 11 inci maddedeki esaslar doğrultusunda taşınmaz malın değerini belirten raporlarını onbeş gün içinde mahkemeye verirler. Mahkeme bu raporu, duruşma günü beklenmeksizin taraflara tebliğ eder. Yapılacak duruşmaya hakim, taraflar veya vekillerini ve bilirkişileri çağırır. Bu duruşmada tarafların bilirkişi raporlarına varsa itirazları dinlenir ve bilirkişilerin bu itirazlara karşı beyanları alınır.

Tarafların bedelde anlaşamamaları halinde gerektiğinde hakim tarafından onbeş gün içinde sonuçlandırılmak üzere yeni bir bilirkişi kurulu tayin edilir ve hakim, tarafların ve bilirkişilerin rapor veya raporları ile beyanlarından yararlanarak adil ve hakkaniyete uygun bir kamulaştırma bedeli tespit eder. Mahkemece tespit edilen bu bedel, taşınmaz mal, kaynak veya irtifak hakkının kamulaştırılma bedelidir. Tarafların anlaştığı veya tarafların anlaşamaması halinde hakim tarafından kamulaştırma bedeli olarak tespit edilen miktarın, peşin ve nakit olarak veya kamulaştırma bu Kanunun 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre yapılmış ise, ilk taksitin yine peşin ve nakit olarak hak sahibi adına, hak sahibi tespit edilememiş ise ileride ortaya çıkacak hak sahibine verilmek üzere 10 uncu maddeye göre mahkemece yapılacak davetiye ve ilanda belirtilen bankaya yatırılması ve yatırıldığına dair makbuzun ibraz edilmesi için idareye onbeş gün süre verilir. Gereken hallerde bu süre bir defaya mahsus olmak üzere mahkemece uzatılabilir. İdarece, kamulaştırma bedelinin hak sahibi adına yatırıldığına veya hak sahibinin tespit edilemediği durumlarda, ileride ortaya çıkacak hak sahibine verilmek üzere bloke edildiğine dair makbuzun ibrazı halinde mahkemece, taşınmaz malın idare adına tesciline ve kamulaştırma bedelinin hak sahibine ödenmesine karar verilir ve bu karar, tapu dairesine ve paranın yatırıldığı bankaya bildirilir. Tescil hükmü kesin olup tarafların bedele ilişkin temyiz hakları saklıdır.

…

14 üncü maddede belirtilen süre içinde, kamulaştırma işlemine karşı hak sahipleri tarafından idari yargıda iptal davası açılması ve idari yargı mahkemelerince de yürütmenin durdurulması kararı verilmesi halinde mahkemece, idari yargıda açılan dava bekletici mesele kabul edilerek bunun sonucuna göre işlem yapılır.

…”

21. 2942 sayılı Kanun’un “Kamulaştırma bedelinin tespiti esasları” kenar başlıklı 11. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

“Taşınmaz malın değerinin tespitinde, kamulaştırmayı gerektiren imar ve hizmet teşebbüsünün sebep olacağı değer artışları ile ilerisi için düşünülen kullanma şekillerine göre getireceği kâr dikkate alınmaz.”

22. 2942 sayılı Kanun’un “Acele kamulaştırma” kenar başlıklı 27. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“3634 sayılı Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanununun uygulanmasında yurt savunması ihtiyacına veya aceleliğine Bakanlar Kurulunca karar alınacak hallerde veya özel kanunlarla öngörülen olağanüstü durumlarda gerekli olan taşınmaz malların kamulaştırılmasında kıymet takdiri dışındaki işlemler sonradan tamamlanmak üzere ilgili idarenin istemi ile mahkemece yedi gün içinde o taşınmaz malın 10 uncu madde esasları dairesinde ve 15 inci madde uyarınca seçilecek bilirkişilerce tespit edilecek değeri, idare tarafından mal sahibi adına 10 uncu maddeye göre yapılacak davetiye ve ilanda belirtilen bankaya yatırılarak o taşınmaz mala el konulabilir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

23. Mahkemenin 17/9/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 1/2/2013 tarih ve 2013/1205 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

24. Başvurucu, Beyoğlu Belediyesi tarafından kültür varlıklarının yenilenmesi kapsamında ve bir proje çerçevesinde gerçekleştirilen yenileme faaliyetlerinde yapılan ihalenin gizli tutulduğunu, projenin bir rant projesi olduğunu, mülk sahiplerinin sürece dahil edilmediğini, mülk sahiplerinin kendi mülklerini kendi imkanlarıyla yenileme haklarının ellerinden alındığını, hukuka aykırı biçimde alınan acele kamulaştırma kararıyla kendisine ait taşınmazın kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil istemiyle açılan davada verilen kararda kamulaştırma bedelinin düşük tespit edildiğini, bilirkişi raporlarında yenileme projesinin görmezden gelindiğini, önerdiği emsallerin değerlendirmeye alınmadığını, yıpranma paylarının olması gerekenden yüksek belirlendiğini, kamulaştırma işleminin iptali talebiyle açtığı davanın bekletici mesele yapılmadığını, mahkeme kararlarının gerekçesiz olduğunu ve kamulaştırma nedeniyle mülkiyetini kullanamadığını belirterek adil yargılanma, mülkiyet ve konut dokunulmazlığı hakları ile Anayasa’nın 63. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmüş ve kendisine 1.082.570 TL maddi, 200.000 TL manevi tazminat ile yaptığı yargılama giderlerinin ödenmesini talep etmiştir.

B. Değerlendirme

25. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları şöyledir:

"…Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.

Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

26. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

27. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi" kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, … açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

28. 6216 sayılı Kanun'un "Esas hakkındaki inceleme" kenar başlıklı 49. maddesinin (6) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bölümlerin, bir mahkeme kararına karşı yapılan bireysel başvurulara ilişkin incelemeleri, bir temel hakkın ihlal edilip edilmediği ve bu ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağının belirlenmesi ile sınırlıdır. Bölümlerce kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

1. Başvurucunun Dava Konusu Yapmadığı veya Davası Görülmekte Olan Şikâyetleri Yönünden

29. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ve 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası hükümlerine göre bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup, bu ödevin ihmal edilmesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle derece mahkemeleri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır.

30. Bu nedenle Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin derece mahkemelerince düzeltilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Bu ilke uyarınca, başvurucunun Anayasa Mahkemesi önüne getirdiği şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtlarını zamanında bu makamlara sunması ve aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir. (B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 17)

31. Başvurucu, kendisine ait taşınmazın da bulunduğu bölgede Beyoğlu Belediyesi tarafından kültür varlıklarının yenilenmesi kapsamında ve bir proje çerçevesinde gerçekleştirilen yenileme projesinde yapılan ihalenin gizli tutulduğunu, projenin bir rant projesi olduğunu, mülk sahiplerinin sürece dahil edilmediğini, mülk sahiplerinin kendi mülklerini kendi imkanlarıyla yenileme haklarının ellerinden alındığını, hukuka aykırı biçimde acele kamulaştırma kararı alındığını ileri sürerek mülkiyet hakkı ve hak arama

hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

32. Başvurucunun kendi taşınmazının da bulunduğu bölgede uygulanan projeyle ilgili şikâyetlerini öncelikle yetkili ve görevli ilk derece mahkemeleri önünde dile getirmesi, ilk derece mahkemesi kararlarından tatmin olmaması durumunda ise süresinde ve usulüne uygun olarak temyiz yolunu kullanması gerekirdi. Başvurucu bahsedilen projeyle ilgili şikâyetlerini daha önce dava konusu yaptığına dair herhangi bir belge sunmamış, sadece kamulaştırma kararının iptali istemiyle idari yargıda dava açtığından ve bu davanın devam ettiğinden bahsetmiştir. Bu durumda başvurucunun bahsedilen projeyle ilgili şikâyetleri hususunda başvuru yollarının tüketildiği söylenemez.

33. Açıklanan nedenlerle, başvuru konusu işleme karşı kanunda öngörülmüş yargısal başvuru yollarının tamamı tüketilmeden bireysel başvuru yapıldığı anlaşıldığından başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "başvuru yollarının tüketilmemiş olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Başvurucunun Kamulaştırma Bedelinin Tespiti Davasının Sonucuyla İlgili Şikayetleri Yönünden

34. Başvurucu, kendisine ait taşınmazın kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil istemiyle açılan davada verilen kararda kamulaştırma bedelinin düşük tespit edildiğini, bilirkişi raporlarında yenileme projesinin görmezden gelindiğini, önerdiği emsallerin değerlendirmeye alınmadığını ve yıpranma paylarının olması gerekenden yüksek belirlendiğini, kamulaştırma işleminin iptali talebiyle açtığı davanın bekletici mesele yapılmadığını ileri sürerek mülkiyet hakkı ve hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

35. Davanın konusu kamulaştırılan taşınmazın dava tarihindeki bedelinin tespiti olduğundan mahkeme 2942 sayılı Kanun'un 11. maddesine uygun olarak bunun dışında proje gibi gelecekte taşınmazın değerini arttıracak hususları değerlendirmeye almamıştır.

36. Bir kişinin hâlihazırda sahibi olmadığı bir mülkün, bu mülkte gelecekteki değer artışını da içerecek şekilde mülkiyetini kazanma hakkı, kişinin bu konudaki menfaati ne kadar güçlü olursa olsun Anayasa'da yer alan ve korunan mülkiyet kavramı içerisinde değildir. Gelecekte elde edilecek bir kazanç kazanılmadığı veya bu kazanca yönelik icrası mümkün bir iddia mevcut olmadığı sürece bir mülk olarak değerlendirilemez. (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Denimark Ltd/Birleşik Krallık, Başvuru No: 37660/97, 26/9/2000)

37. Bu durumda başvurucunun kamulaştırma bedelinin tespiti davasıyla ilgili ileri sürdüğü mülkiyet hakkına dair şikâyetlerinin özü, mahkeme kararının hatalı olduğuna yöneliktir. Bu haliyle başvurucunun mülkiyet hakkı şikâyeti, özünde mahkeme kararının sonucuna ilişkin olup adil yargılanma hakkı şikâyetine bağlı bir şikâyettir. Bu nedenle mülkiyet hakkı açısından ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

38. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 49. maddesinin (6) numaralı fıkrasında, bireysel başvurulara ilişkin incelemelerde kanun yolunda gözetilmesi gereken hususların incelemeye tabi tutulamayacağı, 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir.

39. Bir anayasal hakkın ihlali iddiasını içermeyen, yalnızca derece mahkemelerinin kararlarının yeniden incelenmesi talep edilen başvuruların açıkça dayanaktan yoksun ve

Anayasa ve Kanun tarafından Mahkemenin yetkisi dışında bırakılan hususlara ilişkin olduğu açıktır. (B. No:2012/1056, 16/4/2013, § 34)

40. Bahsedilen kurallar uyarınca, derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış olayların sübutu, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Anayasa'da yer alan hak ve özgürlükler ihlal edilmediği sürece ve açıkça keyfilik içermedikçe derece mahkemelerinin kararlarındaki maddi ve hukuki hatalar da bireysel başvuru incelemesinde ele alınamaz. Bu çerçevede, derece mahkemelerinin delilleri takdirinde açıkça keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesinin bu takdire müdahalesi söz konusu olamaz. (B. No:2012/1027, 12/2/2013, § 26)

41. Başvuruya konu davada Asliye Hukuk Mahkemesi, 2942 sayılı Kanun'un 10. maddesi doğrultusunda kamulaştırmaya konu taşınmazda keşif yapmış, kamulaştırma bedelinin tespiti için bilirkişi atamış, tarafların itirazı üzerine ikinci bir bilirkişi görevlendirmiştir. Bilirkişiler başvurucu ve idarenin gösterdiği bütün emsalleri değerlendirmiş, başvurucunun iddialarının aksine başvurucunun kendisinin gösterdiği emsallerden yalnızca kendisi aleyhine durum oluşturan düşük değerli emsalleri değer tespitinde kullanmamıştır. Mahkeme ayrıca taşınmazın tarihi eser niteliğini göz önünde bulundurarak bilirkişilerden ek raporlar istemiş, bedeli taşınmazın tarihi eser niteliği, emsal taşınmazların bedeli, bilirkişi raporları ve yıpranma paylarını dikkate alarak tespit etmiştir. Mahkeme kamulaştırma işleminin iptali davasının bekletici mesele yapılması talebini ise takdir yetkisi içinde reddetmiştir.

42. Başvuru konusu olayda kamulaştırma bedelinin tespiti, bu tespitte kullanılan yöntem, yıpranma paylarının belirlenmesi ve başka bir davanın bekletici mesele yapılıp/yapılmaması kanunun öngördüğü usuller çerçevesinde hâkimin takdir yetkisi içindedir. Bunun yanında uygulanacak bir proje nedeniyle taşınmazın değerinde gelecekte meydana gelecek bir artışın kamulaştırma bedelinin tespitinde dikkate alınmaması 2942 sayılı Kanun'un 11. maddesinin üçüncü fıkrasının açık hükmü karşısında beklenmesi gereken bir sonuçtur. Derece mahkemelerinin kamulaştırma bedelinin tespiti davasında verdikleri kararlarında açıkça keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesinin bu takdire müdahalesi söz konusu olamaz.

43. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun kamulaştırma bedelinin tespiti davasıyla ilgili olarak hak arama hürriyetine ilişkin iddialarının kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu, derece mahkemesi kararlarının bariz bir şekilde keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Gerekçeli Karar Hakkı Yönünden

44. Başvurucu ayrıca mahkeme kararlarının gerekçesiz olması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

45. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre Mahkemece açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemez olduğuna karar verilebilir. Başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, iddialarının salt kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin

meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir.

46. Başvuru konusu olayda, Asliye Hukuk Mahkemesi gerekçesinde taşınmazın imar durumu, vergi beyanları ve emsal taşınmazların birim fiyatlarının getirtildiğini, taşınmazda bilirkişi heyetiyle keşif yapıldığını ve bilirkişinin değer tespiti yaptığını, itiraz üzerine ikinci bilirkişi görevlendirildiğini ve ikinci keşfin yapıldığını, taşınmazın tarihi eser niteliği dikkate alınarak bilirkişilerden ek rapor alındığını ve bedel tespitinin buna göre yapıldığı izah edilmiştir. Kararın temyiz incelemesini yapan Yargıtay 5. Hukuk Dairesi de, 8/3/2012 tarih ve E.2011/18331, K.2012/4342 sayılı kararıyla, "Kamulaştırılan taşınmaz mal ile emsalin üstün ve eksik yönleri belirlenip kıyaslaması yapılarak zeminine, resmi birim fiyatları esas alınıp, yıpranma payı da düşülerek binaya değer biçilmesinde ve tespit edilen bedelin bloke ettirilerek hükmün kesinleşmesi beklenmeden davalı tarafa ödenmesine karar verilmesinde bir isabetsizlik görülmediği" gerekçesiyle ilk derece mahkemesi kararını onamıştır.

47. Başvurucu her ne kadar mahkeme kararlarının gerekçesiz olduğunu ileri sürmüş ise de gerek ilk derece mahkemesinin, gerekse temyiz incelemesini yapan Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin kararında hükme ulaşılması için yeterli gerekçe bulunduğu görüldüğünden gerekçeli karar hakkı yönünden bir ihlalin olmadığı açıktır.

48. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun gerekçeli karar hakkına ilişkin iddiası yönünden bir ihlalin olmadığı açık olduğundan, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

4. Konut Dokunulmazlığı Hakkı Yönünden

49. Anayasa'nın 21. maddesinde kimsenin konutuna dokunulamayacağı, Sözleşme'nin sekizinci maddesinde ise herkesin özel ve aile hayatıyla konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahip olduğu ifade edilmiştir. Sözleşme'nin sekizinci maddesinde yer alan özel ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkının bir unsuru olan konut dokunulmazlığı hakkı Anayasa'nın 21. maddesinde müstakil bir hak olarak yer almaktadır. Bu nedenle Anayasa'nın ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı içinde yer alan konut dokunulmazlığı hakkı bireysel başvuru konusu yapılabilecek haklar arasındadır.

50. Başvurucu kamulaştırma sonrasında kendisi hakkında uygulanan tahliye işlemiyle kendisi ve ailesinin sokağa atıldığını belirterek Sözleşmede yer alan özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkının ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

51. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre Mahkemece açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemez olduğuna karar verilebilir. Başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, iddialarının salt kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir.

52. Başvurucunun konut olarak kullandığı taşınmazın da bulunduğu bölge, 2863 sayılı Kanun gereği İstanbul 1 numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 1993 yılında kentsel sit alanı olarak ilan edilmiş, daha sonra 20/2/2006 tarihli Bakanlar Kurulu Kararıyla (BKK) 5366 sayılı Kanun'a dayanılarak yenileme alanı olarak belirlenmiştir. Yapılan bu düzenlemelere dayalı olarak Beyoğlu Belediye Meclisi tarafından 10/11/2006 tarihinde oy birliğiyle kabul edilen usul ve esaslar çerçevesinde restorasyon

ihalesi yapılmış ve başvurucunun konut olarak kullandığı taşınmazla birlikte pek çok taşınmaz kamulaştırılmıştır. Yapılan kamulaştırma işlemi mevcut düzenlemelere ve usulüne uygun bir şekilde gerçekleştirilmiş, kamulaştırma bedeli mahkemece tespit edilerek başvurucuya ödenmiştir.

53. Başvurucunun konut olarak kullandığı taşınmazdan tahliye edilmesi, yapılan kamulaştırma işleminin doğal bir sonucudur. Kamulaştırma faaliyeti ve tahliye işleminin başvurucunun mülkiyetine ve konut dokunulmazlığına bir müdahale olduğu açıksa da bu müdahalenin başvurucunun hakkını ihlal edip etmediğinin incelenmesi gerekir.

54. Öncelikle başvurucunun konutuna yapılan müdahale yukarıda belirtilen kanunlara dayalı olarak ve 2942 sayılı Kanun'da öngörülen usul çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda müdahalenin hukuki dayanağı bulunmaktadır. Ayrıca müdahale kültür ve tabiat varlıklarını koruma amaçlı büyük bir restorasyon projesi kapsamında ve bu meşru amaçla alınan acele kamulaştırma kararlarıyla gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla müdahalenin açık bir meşru amacı bulunmaktadır. Bunun yanında kamulaştırma kararı sonrasında bedel hususunda anlaşılamadığından başvurucuya mahkeme kararıyla ve usulüne uygun olarak tespit edilmiş kamulaştırma bedeli ödenmiştir. Kamulaştırma bedelinin ödenmesi sonucu kültür varlıklarını koruma amaçlı kamu yararı ile başvurucunun mülkiyet hakkı arasında gözetilmesi gereken makul denge korunmuştur. Bu durumda yapılan müdahalenin ölçülü olduğu görülmektedir.

55. Kamulaştırma işlemi sonrasında başvurucunun konut olarak kullandığı kamulaştırmaya konu taşınmazın mülkiyeti Beyoğlu Belediyesi'ne geçtiğinden mülkiyet hakkına bağlı kullanma hakkı da bahsedilen Belediyeye geçmiştir. Beyoğlu Belediyesi'nin kamulaştırmaya konu taşınmazı kamulaştırma amacına uygun olarak restore etmesi ve kullanabilmesi için başvurucunun buradan tahliye edilmesi bahsedilen amaçla yapılan kamulaştırma işleminin beklenmesi gereken doğal sonucudur.

56. Sonuç olarak başvurucunun konut olarak kullandığı taşınmazdan tahliye edilmesi, yapılan kamulaştırma çalışmasının beklenmesi gereken doğal bir sonucu olduğundan ve yapılan müdahalenin ölçüsüz olmadığı anlaşıldığından başvurucunun konut dokunulmazlığı hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı açıktır.

57. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun konut dokunulmazlığı hakkına ilişkin iddiaları yönünden bir ihlalin olmadığı açık olduğundan, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

5. Anayasa'nın 63. Maddesi Yönünden

58. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ve 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükümlerine göre, Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için, kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerinin kapsamına da girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle, Anayasa ve AİHS'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün değildir (B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

59. Başvurucu tarihi eser niteliğinde olan taşınmazının kamulaştırılması ve bir proje kapsamında restore edilmesiyle Anayasa'nın 63. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Başvurucunun başvuru dilekçesinde ifade ettiği tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunması, Anayasa'da devlete bir ödev olarak yüklenmiş ve bu amaçla özel mülkiyete getirilecek sınırlamaların kanunla düzenleneceği öngörülmüştür. Bu hükümde bireysel bir hak düzenlemesi yer almadığı gibi AİHS ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokollerden herhangi birinde de tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunması hakkı yer almamaktadır.

60. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 63. maddesinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının Anayasa ve AİHS'nin ortak koruma alanı dışında kaldığı anlaşıldığından, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "konu bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

A. Başvurunun;

1- Dava konusu yapılmayan veya görülmekte olan davası neticelenmeyen hususlara ilişkin şikâyetlerle ilgili kısımlarının "başvuru yollarının tüketilmemiş olması",

2- Kamulaştırma bedelinin tespiti davasına ilişkin hak arama hürriyeti ve mülkiyet hakkının ihlal edildiği şikâyetleri ile gerekçeli karar hakkı ve konut dokunulmazlığı hakkıyla ilgili kısımlarının "açıkça dayanaktan yoksun olması",

3- Anayasa'nın 63. maddesiyle ilgili kısımlarının "konu bakımından yetkisizlik",

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına,

17/9/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ BECERİKLİ

B. No: 2013/1484 | Karar tarihi: 17.09.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/1484

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ BECERİKLİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/1484)

Karar Tarihi: 17/9/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Erdal TERCAN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Serhat ALTINKÖK

Başvurucu : Ali BECERİKLİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 102. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen azami beş yıllık tutukluluk süresini doldurmasına rağmen tahliye edilmediği gerekçesiyle Anayasa'nın 10. ve 19. maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 12/2/2013 tarihinde İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığı vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 27/5/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, 1972 doğumlu olup İstanbul Ümraniye T Tipi Kapalı Cezaevinde hüküm özlü olarak bulunmaktadır.

6. Başvurucu, 29/8/2007 tarihinde yakalanmış ve 2/9/2007 tarihinde İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesince tutuklanmıştır.

7. Başvurucu hakkında İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 15/10/2007 tarih ve 2007/881 sayılı iddianamesi ile suç işlemek için kurulan örgüte üye olmak ve örgüt faaliyetleri çerçevesinde uyuşturucu ticareti yapmak suçlamasıyla kamu davası açılmıştır.

8. Başvurucunun İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin 25/12/2009 tarih ve E.2007/475, K.2009/311 sayılı kararı ile 17 yıl 6 ay hapis cezası ve 2500 gün karşılığı adli para cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.

9. Başvurucu İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin 25/12/2009 tarihli kararını temyiz etmiş, karar Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 7/4/2011 tarih ve E.2010/56279, K.2011/3840 sayılı ilamıyla bozulmuştur.

10. Bozma kararı üzerine yapılan yargılama neticesinde İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin 10/9/2012 tarih ve E.2011/127, K.2012/229 sayılı kararı ile başvurucunun yeniden 17 yıl 6 ay hapis cezası ve 2500 gün adli para cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.

11. İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin 10/9/2012 tarihli kararı da başvurucu tarafından temyiz edilmiştir.

12. Başvurucu hakkındaki ceza davası temyiz aşamasında derdesttir.

B. İlgili Hukuk

13. 5271sayılı Kanun’un 102. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“(2) Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde, tutukluluk süresi en çok iki yıldır. Bu süre, zorunlu hallerde, gerekçesi gösterilerek uzatılabilir; uzatma süresi toplam üç yılı geçemez.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 17/9/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 12/2/2013 tarih ve 2013/1484 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

15. Başvurucu, 5271 sayılı Kanun’un 102. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen beş yıllık azami tutukluluk süresini doldurmasına rağmen serbest bırakılmadığını, kendisi ile benzer durumda olan birçok tutuklunun tahliye edildiğini ileri sürerek Anayasa’nın 10. ve 19. maddelerini ihlal edildiğini iddia etmiş ve en kısa sürede tahliye edilerek lehine tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

B. Değerlendirme

16. 6216 sayılı Kanun’un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine

yapılacak bireysel başvuruları inceler.”

17. Bu hüküm gereğince Anayasa Mahkemesi, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler. Dolayısıyla Mahkeme’nin zaman bakımından yetkisi ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurularla sınırlıdır. Kamu düzenine ilişkin bu düzenleme karşısında, anılan tarihten önce kesinleşmiş nihaî işlem ve kararları da içerecek şekilde yetki kapsamının genişletilmesi mümkün değildir (B. No: 2012/832, 12/2/2013, § 14,).

18. Devam eden tutukluluğun hukuka aykırı olduğu iddiasıyla yapılan bireysel başvurularda şikâyetlerin temel amacı, tutukluluğun hukuka aykırı olduğunun ya da devamını haklı kılan sebep veya sebeplerin bulunmadığının tespitidir. Bu tespit yapıldığı takdirde buna bağlı olarak ilgilinin tutukluluk halinin devamına gerekçe olarak gösterilen hukuki sebeplerin varlığı sona erecek ve böylece kişinin serbest kalmasının yolu açılabilecektir. Bu amaçla yapılan bir başvuruda, itiraz kanun yolunda çekişmeli yargılama ve/veya silahların eşitliği gibi ilkelere uygun olarak bir inceleme yapılıp yapılmadığı da dikkate alınacaktır. Dolayısıyla belirtilen nedenlerle ve serbest bırakılmayı temin edebilecek bir karar alma amacıyla yapılacak bireysel başvuruların, olağan kanun yolları tüketilmek şartıyla, tutukluluk hali devam ettiği sürece yapılabilmesi mümkündür (B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 30).

19. Ancak başvurucu hali hazırda hükümlü hale gelmiş ise bu takdirde serbest kalma ihtimali ortadan kalkmaktadır. Başvurucu tahliye olmuş ya da hakkında hüküm verilmişse talebi, hukuka aykırılığın tespiti ve gerekiyorsa belli bir miktar tazminata hükmedilmesiyle sınırlı kalacaktır. Dolayısıyla bu tür ihlal iddiaları bakımından varsa olağan kanun yolları denendikten sonra ve gerekiyorsa bireysel başvuru yapılmalıdır (B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 31).

20. Ne var ki başvurunun kabul edilebilmesi için ihlal iddiasına dayanak teşkil eden nihai işlem veya kararların 23/9/2012 tarihinden evvel kesinleşmemiş olmaları da gerekmektedir. Nihai işlem veya kararların anılan tarihten önce kesinleştikleri tespit edildiği takdirde ilgili şikâyetler bakımından başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir. Mahkemenin yargı yetkisine ilişkin bu tespitin bireysel başvuru incelemesinin her aşamasında yapılabilmesi mümkündür (B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 32).

21. Ancak kişi serbest bırakılmadan yargılanmakta olduğu davada ilk derece mahkemesi kararıyla mahkûm olmuşsa, mahkûmiyet tarihi itibariyle de tutukluluk hali sona erer. Çünkü bu durumda kişinin hukuki durumu “bir suç isnadına bağlı olarak tutuklu” olma kapsamından çıkmaktadır. Bireysel başvuru incelemesi açısından, tutuklamanın şartları ile mahkûmiyete hükmedilmesi arasındaki esaslı fark bunu gerektirir. Zira mahkûmiyete karar verilmiş olmakla, isnat olunan suçun işlendiği, bundan failin sorumlu olduğunun sübuta erdiği kabul edilmekte ve bu nedenle sanık hakkında hürriyeti bağlayıcı cezaya ve/veya para cezasına hükmedilmektedir. Mahkûmiyetle birlikte kişinin kuvvetli suç şüphesi ve bir tutuklama nedenine bağlı olarak tutukluluk hali sona ermektedir. Bu açıdan mahkûmiyet kararının kesinleşmiş olması ayrıca gerekmez. Nitekim gerek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (“AİHM”), gerekse Yargıtay, mahkûmiyet kararı sonrası tutulma halini tutukluluk olarak nitelendirmemektedir. AİHM, ilk derece mahkemesi kararıyla mahkûm olan bir sanığın, söz konusu mahkûmiyet kararından sonraki tutulmasını Sözleşme’nin 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi hükmü uyarınca “mahkûmiyet sonrası tutma” olarak değerlendirmekte ve tutukluluk süresinin hesabında dikkate almamaktadır (Bkz: Solmaz/Türkiye, B. No. 27561/02, 16 Ocak 2007, §§ 23, 24; Şahap Doğan/Türkiye, B.

No.29361/07, 27 Mayıs 2010, § 26). Aynı yaklaşım Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından da benimsenmektedir. Kurul, 12 Nisan 2011 tarihli ve E.2011/1-51, K.2011/42 sayılı kararında, "hakkında mahkûmiyet hükmü kurulmakla sanığın atılı suçu işlediği yerel mahkeme tarafından sabit görülmekte ve bu aşamadan sonra tutukluluğun dayanağı mahkûmiyet hükmü olmaktadır." gerekçesiyle, temyizde geçen sürenin tutukluluk süresine dâhil edilmeyeceğine karar vermiştir (B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 33).

22. Somut olayda başvurucu 2/9/2007 tarihinde İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesince tutuklanmış, ilk derece mahkemesinin en son mahkûmiyet kararını verdiği 10/9/2012 tarihinde tutukluluk hali bu anlamda sona ermiştir.

23. Başvurucu, 10/9/2012 tarihli karar duruşmasında verilen tutukluluğun devamına ilişkin son karara itiraz etmemiştir. Başvurucu, İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin kararına itiraz etmediğinden hakkında verilen tutukluluğun devamına dair kararı en son karar; 10/9/2012 tarihini de bu en son kararın tarihi olarak kabul etmek gerekir. Bu tarih ise Anayasa Mahkemesinin bireysel başvurulara ilişkin zaman bakımından yetkisinin başladığı 23/9/2012 tarihinden öncedir.

24. Açıklanan nedenlerle, olayda iç hukuk yolunu tüketen nihai kararın, Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başladığı 23/9/2012 tarihinden önce verildiği anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 17/9/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

HAKAN FUAT KOMİLİ

B. No: 2013/2470 | Karar tarihi: 17.09.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/2470

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HAKAN FUAT KOMİLİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/2470)

Karar Tarihi: 17/9/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Selami TURABİ

Başvurucu : Hakan Fuat KOMİLİ

Vekili : Av. Gülderen ERTAŞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, kasten insan öldürme ve ruhsatsız silah bulundurma suçlarından yargılandığı Burhaniye Ağır Ceza Mahkemesinin 2010/345 esas sayılı dosyasında, delillerin eksik ve hatalı değerlendirilmesi sonucu mahkûmiyetine karar verilmesi nedeniyle anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 3/4/2013 tarihinde İstanbul Anadolu 7. Ağır Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Burhaniye Cumhuriyet Başsavcılığı, 13/9/2010 tarih ve 2010/931 sayılı iddianamesiyle başvurucunun kasten insan öldürme ve ruhsatsız silah bulundurma suçlarını işlediği iddiasıyla kamu davası açmıştır.

6. Burhaniye Ağır Ceza Mahkemesi, 10/6/2011 tarih ve E.2010/345, K.2011/168 sayılı kararıyla başvurucunun, kasten insan öldürme suçundan 20 yıl hapis, ruhsatsız silah bulundurma suçundan ise 1 yıl 8 ay 25 gün hapis ve 25 gün karşılığı adli para cezaları ile mahkûmiyetine karar vermiştir.

7. Başvurucunun temyizi üzerine anılan Mahkeme kararı, Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 17/10/2012 tarih ve E.2012/347, K.2012/7684 sayılı ilamıyla onanmış ve aynı tarihte kesinleşmiştir.

8. Kesinleşen cezaya ilişkin Bandırma Cumhuriyet Başsavcılığınca hazırlanan 8/1/2013 tarihli müddetname başvurucuya, 10/1/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

9. Başvurucu onama kararından 4/3/2013 tarihinde haberinin olduğunu iddia etmektedir.

B. İlgili Hukuk

10. 13/12/2004 tarih ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 20. maddesinin (4) numaralı fıkrası şöyledir:

"Hükümlüye, Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen ceza infaz kurumuna alındığı ve salıverileceği tarih ile ceza süresini ve cezanın hangi hükme ilişkin bulunduğunu belirten bir belge verilir."

11. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 81. maddesi, 10/7/1953 tarih ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar İle Diğer Aletler Hakkında Kanun'un 13. maddesi, 23/3/2005 tarih ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve

Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 8. maddesi, 4/4/1929 tarih ve 1412 sayılı mülga Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 305 ila 326. maddeleri.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 17/9/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 3/4/2013 tarih ve 2013/2470 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

13. Başvurucu, kasten insan öldürme ve ruhsatsız silah bulundurma suçlarından yargılandığı Burhaniye Ağır Ceza Mahkemesinin 2010/345 esas sayılı dosyasında, delillerin eksik ve hatalı değerlendirildiğini, soruşturma sırasında işkence ile ifadesinin alındığını, kendisine avukat tayin edilmediğini, yalan tanık ifadeleri doğrultusunda suçlandığını, kendisine insan öldürme suçlaması sebebiyle savunma hakkı verilmediğini, soruşturma ve kovuşturma aşamasında lehine olan delillerin toplanmadığını, mahkemenin kararının gerekçesiz olduğunu, delilleri polisin uydurduğunu, şüpheden sanık yararlanır ilkesinin uygulanmadığını, tamamen varsayımsal delillere göre kendisine ceza verildiğini belirterek anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve yeniden yargılanma talebinde

bulunmuştur.

B. Değerlendirme

14. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru usulü" kenar başlıklı 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir…."

15. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün "Başvuru süresi ve mazeret" başlıklı 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği ve buna ilişkin kararın kesinleştiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir."

16. Bireysel başvuruların, 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde Anayasa Mahkemesine doğrudan veya diğer mahkemeler yahut yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla yapılması gerekmektedir.

17. Ceza hukukunda tüketilmesi gereken son başvuru yolu kural olarak temyizdir. Somut olayda Burhaniye Ağır Ceza Mahkemesinin 10/6/2011 tarih ve E.2010/345, K.2011/168 sayılı kararı, Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 17/10/2012 tarih ve E.2012/347, K.2012/7684 sayılı ilâmı ile onanarak aynı tarihte kesinleşmiştir. Başvurucunun hükmen tutuklu oluşu sebebiyle müddetname 10/1/2013 tarihinde kendisine tebliğ edilmiştir.

18. Ceza infaz hukukunda müddetname, 5275 sayılı Kanun'un 20. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca düzenlenen ve hakkında kesinleşen mahkeme kararı nedeniyle hükümlünün cezaevinde ne kadar süre ile kalacağını gösteren bir belgedir. Belgede, mahkûm olunan cezanın niteliği, cezanın hangi mahkeme tarafından verildiği, Yargıtay aşamasından geçmiş ise ilgili ilam hakkında bilgiler yer almaktadır. Dolayısıyla müddetnamenin hükümlüye tebliğ edildiği tarihin, başvurucular açısından en geç Yargıtayın nihai kararının öğrenildiği tarih olarak kabul edilmesi gerekecektir. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları da bu yöndedir (Davran/Türkiye, B. No: 18342/03, 3/11/2009).

19. Başvuru konusu olayda başvuru yolları 17/10/2012 tarihinde Yargıtay 1. Ceza Dairesinin, Burhaniye Ağır Ceza Mahkemesinin kararını onaması ile birlikte tüketilmiştir. Dosya kapsamından bu kararın başvurucuya tebliğ tarihi anlaşılamamakla birlikte, başvurucunun hükmen tutuklu olması nedeniyle nihai karardan haberi, müddetnamenin kendisine tebliğ edildiği 10/1/2013 tarihinde olmuştur. Bu nedenle başvuru yolunu tüketen nihai kararın başvurucu tarafından öğrenildiği tarihin, müddetnamenin tebliğ tarihi olan 10/1/2013, bireysel başvuru tarihinin de 3/4/2013 olduğu gözetildiğinde bireysel başvuru için öngörülen otuz günlük sürenin geçtiği anlaşılmaktadır.

20. Açıklanan nedenlerle, başvuru yollarının tüketildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılmayan bireysel başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "süre aşımı" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, “süre aşımı” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 17/9/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

TAHİR CANAN

B. No: 2012/969 | Karar tarihi: 18.09.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/969

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

TAHİR CANAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/969)

Karar Tarihi: 18/9/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Erdal TERCAN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Özcan ÖZBEY

Başvurucu : Tahir CANAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, hükümlü olarak bulunduğu Bandırma M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda infaz koruma memuru olarak görev yapan M. T.'nin, kendisine karşı kasten yaralama suçuna teşebbüs ettiği ve hakaret suçunu işlediği iddiasıyla yaptığı şikâyet üzerine yürütülen adli sürecin etkisiz olması nedeniyle anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 29/11/2012 tarihinde Bandırma M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 25/3/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAYLAR VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, başvuru tarihinde “kasten öldürme ve ruhsatsız silah bulundurma” suçlarından Bandırma M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak bulunmaktadır.

6. Başvurucunun 18/8/2012 tarihinde, infaz koruma memuru M. T.’nin kendisine karşı kasten yaralama suçuna teşebbüs ettiği ve hakaret suçunu işlediği şikayeti üzerine, hem idare hem de savcılık tarafından adı geçen infaz koruma memuru hakkında idari ve adli soruşturma başlatılmıştır.

7. Adli soruşturma sonucunda Bandırma Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından düzenlenen 28/9/2012 tarihli iddianame ile “kasten yaralama suçuna teşebbüs ve hakaret” suçlarından M. T.’nin cezalandırılması istemiyle Bandırma Sulh Ceza Mahkemesine kamu davası açılmıştır.

8. Anılan Mahkemenin 2/11/2012 tarih ve E.2012/1123, K.2012/1419 sayılı kararı ile infaz koruma memuru M. T.’nin kasten yaralama suçuna teşebbüs eyleminden alt sınırdan uzaklaşmak suretiyle sonuç olarak 1 ay 26 gün hapis; hakaret suçundan ise 1.740 TL adli para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiş; hükmolunan cezanın iki yılın altında hapis ve adli para cezası niteliğinde olması, sanığın daha önceden bir suçtan mahkumiyetinin bulunmaması, kişilik özellikleri itibarıyla yeniden suç işlemeyeceği yönünde olumlu kanaat oluşması ve sanığın da kabul etmesi nedenleriyle, sanık hakkında kurulan hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ve sanığın beş yıl süre ile denetim altında tutulmasına karar verilmiştir.

9. Başvurucu tarafından söz konusu karara karşı 5/11/2012 tarihinde itiraz kanun yoluna gidilmiş olup, Bandırma 1. Asliye Ceza Mahkemesinin 7/11/2012 tarih ve 2012/349 Değişik İş sayılı kararı ile itiraz yerinde görülmeyerek reddedilmiştir. Aynı tarihte kesinleşen karar 9/11/2012 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu, 29/11/2012 tarihli dilekçesi ile 30 gün içinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

10. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun “Kasten yaralama” kenar başlıklı 86. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile (3) numaralı fıkrasının (d) ve (e) bentleri şöyledir:

“(2) Kasten yaralama fiilinin kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbi müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olması halinde, mağdurun şikâyeti üzerine, dört aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.

(3) Kasten yaralama suçunun;

...

d) Kamu görevlisinin sahip bulunduğu nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,

e) Silâhla,

İşlenmesi hâlinde, şikayet aranmaksızın, verilecek ceza yarı oranında artırılır.”

11. 5237 sayılı Kanun’un “Hakaret” kenar başlıklı 125. maddesinin (1) ve (4) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya

olgu isnat eden ... veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adlî para cezası ile cezalandırılır. Mağdurun gıyabında hakaretin cezalandırılabilmesi için fiilin en az üç kişiyle ihtilât ederek işlenmesi gerekir.

...

(4) Hakaretin alenen işlenmesi halinde ceza altıda biri oranında arttırılır."

12. 5237 sayılı Kanun'un "Suça teşebbüs" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"(1) Kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur.

(2) Suça teşebbüs hâlinde fail, meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığına göre, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine onüç yıldan yirmi yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine dokuz yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Diğer hâllerde verilecek cezanın dörtte birinden dörtte üçüne kadarı indirilir."

13. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesinin (5), (6), (8), (10), (11) ve (12) numaralı fıkraları şöyledir:

"(5) Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adlî para cezası ise; mahkemece, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Uzlaşmaya ilişkin hükümler saklıdır. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmamasını ifade eder.

(6) Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için;

a) Sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunması,

b) Mahkemece, sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılması,

c) Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi,

gerekir. Sanığın kabul etmemesi hâlinde, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmez.

(8) Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi halinde sanık, beş yıl süreyle denetim süresine tâbi tutulur...

(...)

Denetim süresi içinde dava zamanaşımı durur.

(10) Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmediği ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklere uygun davranıldığı takdirde, açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak, davanın düşmesi kararı verilir.

(11) Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlemesi veya denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklere aykırı davranması halinde, mahkeme hükmü açıklar...

(12) Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına itiraz edilebilir."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 18/9/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 29/11/2012 tarih ve 2012/969 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

15. Başvurucu, hükümlü olarak bulunduğu Bandırma M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda, koğuşun bahçe kapısını açan infaz koruma memurları M. T. ve O. İ. ile karşılaşarak kendilerine "günaydın" dediğini, M. T.'nin "ne var lan" diyerek elinde bulunan metal kapı kolu ile üzerine yürüdüğünü, ancak diğer görevli memur O. İ.'nın araya girip, kendisine saldırmasını engelleyerek koğuştan çıkardığını; kendisine karşı kasten yaralama suçuna teşebbüs ettiği ve hakaret suçunu işlediği iddiasıyla M. T. hakkında yaptığı şikâyet üzerine yürütülen yargılama sonucu verilen kararın sorunu çözmekten uzak olup, hasta bir adamın eylemini önlemeye yetmediğini, şahsın tedavi edilmesine de karar verilmesi gerektiğini, yaptığı eylemleri hatırlamayan kişinin tedavi görmeyerek görevine devam ettiği sürece kendisi ve diğer mahkûmların can güvenliğinin tehlikede olduğunu, şikâyetlerine rağmen yeterli önlemin alınmaması nedeniyle Anayasa'nın 17. maddesinde tanımlanan yaşam hakkı, 19. maddesinde tanımlanan kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı ve 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve uğradığı manevi sıkıntılar nedeniyle 50.000 TL tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

16. Başvuru formu ve ekleri incelendiğinde, başvurunun, uğranılan sözlü ve fiziksel saldırı nedeniyle yürütülen yargılama sonucunda verilen kararın etkili bir çözüm sağlamadığı iddiasına yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp, olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Bu nedenle başvurucunun tüm iddiaları Anayasa'nın 17. ve 40. maddeleri ile ilişkili görülerek bu kapsamda değerlendirilmiştir.

17. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü ve 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkraları uyarınca, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiğini iddia eden kişilere Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkı tanınmıştır.

18. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi" kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, ...açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

19. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

...

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

20. Anayasa'nın 40. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

"Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkanının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.

...

Kişinin, resmi görevliler tarafından vaki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saklıdır."

21. Başvuru konusu olay, devlet gözetimi altında bulunan başvurana yine bir devlet görevlisi tarafından yöneltilmiş sözlü ve fiili saldırı nedeniyle yürütülen adli işlemin etkisizliği ile ilgili olduğu için, öncelikle burada korunan hakkın kapsamı tespit edilmeli ve sonrasında ise bu hakkın yeterince korunup korunmadığı belirlenmelidir.

22. Somut olayda başvurucu, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkını güvence altına alan Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrası insan onurunu korumayı amaçlamıştır. Bu hüküm bir taraftan devlete insan onurunu zedeleyen fiillerden kaçınma ödevi yüklerken, diğer taraftan bu tür fiillerin meydana gelmesi halinde bu fiilleri etkili bir şekilde soruşturma ve failleri cezalandırma ödevi yüklemektedir. Bu hükmün gereği olarak, özellikle devletin gözetimi altında tutulan kişilerin suiistimallerden korunması için onurlarına ve haklarına yönelik müdahalelerin dikkatli bir şekilde incelenmesi güvence altına alınmalıdır. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında da kimseye "işkence", "eziyet" yapılamayacağı ve kimsenin "insan haysiyetiyle bağdaşmayan" muamele ve cezaya tabi tutulamayacağı düzenlenmiş olup, burada geçen ifadeler arasında da bir yoğunluk farkı bulunmaktadır. Kişinin maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne en fazla zarar veren muamelelerin "işkence", bu seviyeye varmayan fakat yine de vücutta zarar ya da yoğun fiziksel veya ruhsal ızdırap veren insanlık dışı muamelelerin "eziyet", küçük düşürücü ve alçaltıcı nitelikteki daha hafif muamelelerin ise "insan haysiyetiyle bağdaşmayan" muamele veya ceza olarak belirlenmesi mümkündür.

23. Ancak, bir eylemin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi için minimum bir ağırlık düzeyine ulaşmış olması gerekir. Bu asgari eşiğin aşılıp aşılmadığının belirlenmesinde her olayın somut özellikleri dikkate alınarak bir değerlendirme yapılır. Bu bağlamda muamelenin süresi, fiziksel ve manevi etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi faktörler önem taşımaktadır.

24. Bu kavramlar kapsamında somut olay incelendiğinde, görevli memurun başvurucuya yönelik eyleminin anlık geliştiği, sürdürülmediği ve daha sonra da haksız eylemin devam ettiğine ilişkin bir iddianın da bulunmadığı anlaşılmıştır. Her ne kadar başvurucu bir mahkûm ve fail bir infaz koruma memuru ise de anlık bir tepkiden öte geçmeyen ve herhangi bir fiziksel müdahale içermeyen eylemin, Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında değerlendirilmesi için gerekli asgari eşiği aştığı söylenemez. Bu durumda başvurucunun şikâyetleri, kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrası kapsamında incelenmelidir (bkz. § 22).

25. Bireyin, bir devlet görevlisi tarafından hukuka aykırı olarak ve Anayasa'nın 17. maddesini ihlal eder biçimde bir muameleye tabi tutulduğuna ilişkin savunulabilir bir iddiasının bulunması halinde, Anayasa'nın 17. maddesi, "Devletin temel amaç ve görevleri" kenar başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında etkili resmi bir soruşturmanın yapılmasını gerektirmektedir. Bu soruşturma, sorumluların belirlenmesini ve cezalandırılmasını sağlamaya elverişli olmalıdır. Şayet bu mümkün olmazsa, bu madde, sahip olduğu öneme rağmen pratikte etkisiz hale gelecek ve bazı hallerde devlet görevlilerinin fiili dokunulmazlıktan yararlanarak, kontrolleri altında bulunan kişilerin

haklarını istismar etmeleri mümkün olacaktır. Devletin pozitif yükümlülüğü kapsamında bazen tek başına soruşturma yapılmamış olması yahut da yeterli soruşturma yapılmamış olması da kötü muamele teşkil edebilmektedir. Bu bağlamda soruşturmanın derhal başlaması, bağımsız biçimde, kamu denetimine tabi olarak özenli ve süratli yürütülmesi ve bir bütün olarak etkili olması gerekir. (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Batı ve diğerleri/Türkiye, 33097/96 - 57834/00, 3/6/2004, §§ 133, 134)

26. Etkili bir başvurudan söz edebilmek için, başvuru yolunun sadece hukuken mevcut bulunması yeterli olmayıp, bu yolun uygulamada fiilen de etkili olması ve başvurulan makamın ihlal iddiasının özünü ele alma yetkisine sahip bulunması gereklidir. Başvuru yolunun bir hak ihlali iddiasını önleyebilme, devam etmekteyse sonlandırabilme veya sona ermiş bir hak ihlalini karara bağlayabilme ve bunun için uygun bir tazminat sunabilmesi halinde ancak etkililiğinden söz etmek mümkün olabilir. Yine, vuku bulmuş bir hak ihlali iddiası söz konusu olduğunda, tazminat ödenmesinin yanı sıra sorumluların ortaya çıkarılması bakımından da yeterli usulü güvencelerin sağlanması gerekir. (Benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. Ramirez Sanchez / Fransa. 59450/2000, 4/7/2006, §§ 157, 160; Aksoy / Türkiye. 21987/93, 18/12/1996, § 95)

27. Nitekim Anayasa'nın 40. maddesinde de Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlâl edilen herkesin, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahip bulunduğu ve resmî görevliler tarafından vaki haksız işlemler sonucu uğradığı zararın Devletçe tazmin edileceği düzenleme altına alınmıştır.

28. Anayasa'nın 40. maddesi ile amaçlanan, sadece ispatlanmış bir hak ihlalinin tazmini ya da giderilmesi değil, savunulabilir düzeydeki bu tür ihlal iddialarını karara bağlayacak mekanizmaların bulunması ve iyi işlemesidir. Aynı zamanda 40. maddenin gerekçesinde "ihlalin resmi görevliler tarafından görevlerinin ifası sırasında yapılmış olması görevli için bir mazeret sebebi teşkil etmez" şeklinde geçen ifadeler ile de devlet ya da devlet görevlilerinin anayasal bir hakkın ihlali bakımından dokunulmaz olmadığı vurgulanmıştır.

29. Bu açıklamalar ışığında somut olay incelendiğinde, başvurucunun maruz kaldığı eylemden dolayı yaptığı şikâyet üzerine adli soruşturmanın bağımsız birimlerce denetime açık olacak biçimde derhal başlatıldığı anlaşılmaktadır. Ancak, başvurucunun etkisiz olarak ileri sürdüğü yargılama aşaması sonucunda verilen "hükmün açıklanmasının geri bırakılması" kararının etkililiğinin de ihlal konusu hakka bağlı olarak Anayasa Mahkemesince denetlenmesi gerekir.

30. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu, 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinde düzenlenmiştir. Sanık hakkında kurulan mahkûmiyet hükmünün hukuki bir sonuç doğurmamasını ifade eden ve doğurduğu sonuçlar itibarıyla karma bir özelliğe sahip bulunan hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu, denetim süresi içinde kasten yeni bir suçun işlenmemesi ve yükümlülüklere uygun davranılması halinde, geri bırakılan hükmün ortadan kaldırılarak kamu davasının aynı Kanun'un 223. maddesi uyarınca düşürülmesi sonucu doğurduğundan, bu özelliğiyle sanık ile devlet arasındaki cezai nitelikteki ilişkiyi sona erdiren düşme nedenlerinden birisini oluşturmaktadır.

31. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması için; yapılan yargılama sonucu hükmolunan cezanın iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası olması, sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunması, suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı maddi zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tamamen giderilmesi, mahkemece sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde

bulundurularak, yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate ulaşılması gerekmektedir. Tüm bu koşulların bulunması halinde, mahkemece hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilecek ve sanık beş yıl süreyle denetimli serbestlik tedbirine tabi tutulacaktır. Denetim süresi içinde sanığın kasten yeni bir suç işlememesi ve yükümlülüklere uygun davranması halinde, açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak, 5271 sayılı Kanun'un 223. maddesi uyarınca kamu davasının düşürülmesine karar verilecektir. Sanığın denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlemesi veya yükümlülüklere aykırı davranması halinde ise mahkemece açıklanması geri bırakılan hüküm açıklanacaktır.

32. Diğer taraftan kanunda belirtilen koşulların gerçekleşmesine karşın, sanığın kabul etmemesi hâlinde hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilemeyeceği 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin (6) numaralı fıkrasının son cümlesinde ifade edilmektedir. Bu kapsamda sanığın, yargılamanın hukuki kesinliği ifade eden bir hükümle sonuçlanmasını ya da cezaya hükmedilmesi durumunda hükmün açıklanmasının geri bırakılmasını tercih etme imkânı bulunmaktadır.

33. 5271 sayılı Kanun'un (12) numaralı fıkrasında, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına karşı itiraz kanun yoluna başvurulabileceği düzenlenmiştir. Bununla birlikte, denetim süresi içinde kasıtlı yeni bir suç işlenmesi hâlinde hükmün açıklanmasıyla veya bu süre içinde kasıtlı yeni bir suç işlenmemesi hâlinde düşme kararıyla yargılama nihai olarak sona erdiğinden, hüküm niteliği olan bu kararlara karşı kanun yoluna başvurulabilir ve esasa ilişkin itirazlar bu aşamada ileri sürülebilir.

34. Somut olayda, başvurucunun karşılaştığı infaz koruma görevlisi M. T.'ye "günaydın" demesi üzerine, M. T.'nin "ne var lan" diyerek elinde bulunan metal cisimle kendisine saldırmaya teşebbüs ettiği ve bu eylemlerinden dolayı da 1 ay 26 gün hapis ve 1.740 TL adli para cezası aldığı ve Mahkemece hakkındaki hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ve beş yıl süre ile denetim altında tutulmasına karar verildiği görülmüştür.

35. Bireylerin cezai sorumluluğuna ilişkin hukuki sorunların incelenmesi Anayasa Mahkemesinin görevleri arasında olmayıp, konu derece mahkemelerin takdirine bırakılmıştır. Yine bu bağlamda suçlu-suçsuz kararı vermek ya da daha hafif veya ağır ceza belirlemek de Anayasa Mahkemesinin görevinde bulunmamaktadır.

36. Ancak, Anayasa Mahkemesinin kararlarında da belirtildiği gibi cezai yaptırımlara ilişkin düzenlemelerde de kuralların, önleme ve iyileştirme amaçlarına uygun olarak ölçülü, adil ve orantılı olması gerekir (E.2010/104, K.2011/180, K.T. 29/12/2011). Orantılılık ilkesi, mağdurun korunması ile failin cezalandırılması arasında makul bir ilişki olmasını gerektirir. Diğer bir ifadeyle hak yoksunluğu getiren düzenlemelerde hukuka aykırı eylem ile yaptırım arasında adalet ve hakkaniyet ilkelerine uygunluk bulunmalıdır. Ayrıca, yaptırımlarda güdülen asıl amaç, işlediği suçtan dolayı kişinin ıslah olmasını sağlayıp, tekrar topluma kazandırılmasıdır. Nitekim Anayasa'nın 13. maddesi, temel hak ve hürriyetlere getirilecek sınırlamaların, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağını belirtirken, 5237 sayılı TCK'nın 3. maddesine göre de, suç işleyen kişi hakkında işlenen fiilin ağırlığıyla orantılı ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunması gerekmektedir. AİHM de suçun niteliğinin ve verilen cezaların ağırlığının, yapılan müdahalenin orantılılığı bakımından dikkate alınması gereken unsurlar olduğunu kaydetmiş ve gerçekleştirilen müdahalenin "demokratik bir toplum için zaruri" olması gerektiğini belirtmiştir (Varlı ve diğerleri/Türkiye, 38586/97, 19/10/2004).

37. Bu açıdan Mahkemenin sonuç kararı değerlendirildiğinde, başvurucuya yönelen ve işkence, eziyet ve insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele düzeyine çıkmayan eylemden dolayı soruşturmanın derhal başlayarak, makul sürede tamamlandığı, gerçekleşen haksız eylem ile belirlenen ceza ve beş yıllık denetim yaptırımının orantısız olduğunun söylenemeyeceği, birey onuruna ve vücut dokunulmazlığına saygı duyulmasını garanti eden hukuk hükümlerinin ve özellikle de cezai yaptırımların caydırıcı işlevinin mevzuat çerçevesinde etkin bir şekilde uygulanmasının sağlandığı görülmüştür. Sonuç olarak somut olayda kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı hakkının korunması kapsamında yürütülen adli sürecin etkisiz olmadığı ve temel bir hak ihlalinin söz konusu olmadığı sonucuna varılmıştır.

38. Açıklanan gerekçelerle, başvurucunun Anayasa'nın 17. ve 40. maddeleri kapsamındaki iddialarına yönelik bir ihlalin olmadığı açıkça anlaşıldığından, başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 18/9/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

SALİH AKKUŞ

B. No: 2012/1017 | Karar tarihi: 18.09.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/1017

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SALİH AKKUŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/1017)

Karar Tarihi: 18/9/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Erdal TERCAN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Özcan ÖZBEY

Başvurucu : Salih AKKUŞ

Vekili : Av. Bülent AKBAY

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, motosikleti ile seyir halinde iken eşi R. A.'nın da arkasında yan bir şekilde oturduğunu, daha önceden aralarında husumet bulunan S. K.'nın da aynı yönden kendilerini geçtiği sırada eşinin dizine çarparak düşmesine ve ölümüne sebebiyet verdiğini, olayla ilgili olarak Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından etkili soruşturma yapılmayarak kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiğini, bu nedenle yaşam hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 7/12/2012 tarihinde İskenderun 1. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 10/6/2013 tarihinde başvurunun çözümünün ilke kararını gerektirmesi nedeniyle Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, 24/1/2012 tarihinde sevk ve idaresindeki 31 KF 894 plakalı motosikletiyle arka kısımda oturan eşi R. A. ile birlikte Üçgüllük Beldesinden İskenderun istikametine seyir halinde iken, R. A. motosikletten düşerek yaralanmış ve İskenderun Devlet Hastanesinde yoğun bakım ünitesinde tedavi görmekte iken, 1/2/2012 tarihinde yaşamını yitirmiştir.

6. Başvurucu, aralarında husumet bulunan S. K.'nın, yönetimindeki kamyonet ile yanlarından geçerken kendilerini sıkıştırıp, eşinin dizine dokunarak düşmesine ve ölmesine sebebiyet verdiğini belirterek, 27/1/2012 tarihinde İskenderun Cumhuriyet Başsavcılığına şikayette bulunmuş, Cumhuriyet Savcılığınca aynı gün soruşturma başlatılmıştır.

7. 1/2/2012 tarihinde Cumhuriyet Savcısı huzurunda doktor tarafından yapılan ölü muayenesinde, R. A.'nın başının sağ tarafında çökme kırığı oluştuğu, bilek ve dirseklerinde sürtünmeye bağlı yüzeysel deri kaybı olduğu, sol diz kapağının dış yan tarafında ekimoz ve sıyrık, sol baş parmakta ise lezyon bulunduğu, kesin ölüm sebebinin trafik kazası ile gerçekleşmesi mümkün kafa travmasına bağlı beyin içi kanaması olduğu, klasik otopsi yapılmasına gerek bulunmadığı tespit edilmiştir.

8. 24/1/2012 tarihli kaza tespit tutanağında başvurucunun, motosikleti; hız, görüş, yol, hava ve teknik durumun gerektirdiği şartlara uygun şekilde kullanmayarak tali kusurlu olduğu, S. K.'nın ise motosiklete çarptığına dair herhangi bir bulguya rastlanmadığından kusurunun bulunmadığı saptanmıştır.

9. 24/1/2012 tarihli olay yeri inceleme raporunda, motosikletin park halinde olduğu yerden itibaren geriye 20 metre 40 cm kan lekeleri ve fren izi bulunduğu, motosiklet üzerinde çarpmaya bağlı herhangi bir izin olmadığı, kamyonetin üzerinde de silinme, kırılma ve kazınma gibi izlerin bulunmadığı, ayrıca sürücü ve yolcuya ait kaskların olmadığı belirlenmiştir.

10. Cumhuriyet Savcılığınca 15/2/2012 tarihinde başvurucunun da katılımıyla gerçekleşen keşifte, olayın meydana geldiği yerin tek gidiş ve tek gelişli asfalt yol olduğu, yolda kısmen tamirat ve yamalar bulunduğu, asfaltın bittiği yer ile banket arasındaki kısmın çimenli olduğu belirlenmiş ve hazırlanan bilirkişi raporunda olayın oluşumunda başvurucunun asli kusurlu olduğu, S. K.'ya, illiyet bağı kurabilecek herhangi bir iz, emare ve somut bir delil bulunmadığından kusur izafe edilemeyeceği tespit edilmiştir.

11. Keşif yerinde tanık olarak dinlenen A. D. "kazadan sonra olay yerine gittiğini, başvurucunun kendilerini S. K.'nın sıkıştırdığını söylediğini, motosikletin 5-6 metre ilerde devrilmemiş vaziyette park halinde bulunduğunu", N. K. ise "kaza anını görmediğini, müteveffanın düştüğü yerden 5-6 metre geride fren izleri olduğunu, izlerin yol hizasında dümdüz olarak asfalttaki çukurlardan itibaren başladığını, motosikletin nizami bir şekilde iki tekerleği üzerinde park edilmiş vaziyette durduğunu" ifade etmişlerdir.

12. Keşifte dinlenen başvurucu da, "eşinin, arkasında yan vaziyette oturduğunu, 50 km civarında bir hızla gittiğini, S. K.'nın arkadan gelerek sıkıştırdığını, ancak eşine çarpıp çarpmadığını görmediğini, sıkıştırması nedeniyle asfalttan çıktığını, eşinin düştüğünü görünce de motosikletini durdurduğunu, kazaya sebebiyet veren S. K.'dan şikayetçi olduğunu" söylemiştir.

13. Adli Tıp Kurumu Trafik İhtisas Dairesinin 28/3/2012 tarihli raporuna göre başvurucunun tali kusurlu olduğu, R. A.'nın kasksız bir şekilde düşerek kafa travmasına bağlı beyin kanaması sonucu hayatını kaybettiği, sıkıca tutunmayıp dengesini kaybederek düşmesi ve ölmesi olayında asli kusurlu olduğu, S. K.'nın ise, başvurucunun yönetimindeki motosiklete herhangi bir teması saptanmadığından kabul edilebilir illiyet bağı olmayıp, atfı kabil kusuru bulunmadığı belirtilmiştir.

14. S. K. ifadesinde, "olay günü kamyoneti ile seyir halinde iken, başvurucu ile arkasında oturan eşine rastladığını, kendilerini düzgün bir şekilde sollayarak geçtiğini, motosikletle herhangi bir temasının olmadığını, başvurucu ile aralarında husumet bulunduğunu, ancak olayla hiçbir ilgisinin olmadığını, kazayı sonradan öğrendiğini" söylemiştir.

15. Diğer taraftan, başvurucunun şikayetçi, S. K. ve diğer beş kişinin de şüpheli olarak bulunduğu dosyada, her iki tarafın akraba oldukları, şüphelilerin tehdit ve hakaret suçlarını işledikleri belirtilerek 3/10/2012 tarihli iddianameyle haklarında dava açılmıştır.

16. Cumhuriyet Savcılığınca 2012/1073 sayılı dosya üzerinden somut olayla ilgili olarak yürütülen soruşturma sonucunda 18/7/2012 tarih ve 2012/4025 sayılı kararda "her ne kadar müşteki Salih Akkuş, şüpheli S. K.'nın eşinin hayatına kastederek ölmesine neden olduğunu iddia etmişse de, kaza tespit tutanağı, olay yeri inceleme tutanağı, ölü muayene tutanağı, mahalde yapılan keşif sonucu hazırlanan trafik bilirkişi raporu, Ankara Adli Tıp Kurumu Trafik İhtisas Dairesi raporu ve tüm dosya kapsamı incelendiğinde, şüpheli S. K.'nın sevk ve idaresindeki pikapla, aynı istikamette seyir halinde olan müştekinin motosikletinin arka koltuğunda oturan eşi R. A.'ya dokunarak yere düşmesine neden olup motosikletin devrilmemesi şeklindeki iddiasının, hayatın olağan akışı ile bağdaşmadığı, soyut kaldığı, şüphelinin savunmasının aksine müştekinin iddialarını doğrular şekilde dava açmayı gerektirir somut kanıt veya emare bulunmadığı" gerekçe gösterilerek, kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir.

17. Buna karşı başvurucunun 20/9/2012 tarihinde yaptığı itiraz, Hatay 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 11/10/2012 tarih ve 2012/1526 Değişik İş sayılı kararıyla reddedilmiş ve bu karar başvurucuya 27/11/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu, 7/12/2012 tarihli dilekçesi ile 30 gün içinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

18. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Kovuşturmaya yer olmadığına dair karar" kenar başlıklı 172. maddesi şöyledir:

"(1) Cumhuriyet savcısı, soruşturma evresi sonunda, kamu davasının açılması için yeterli şüphe oluşturacak delil elde edilememesi veya kovuşturma olanağının bulunmaması hâllerinde kovuşturmaya yer olmadığına karar verir. Bu karar, suçtan zarar gören ile önceden ifadesi alınmış veya sorguya çekilmiş şüpheliye bildirilir. Kararda itiraz hakkı, süresi ve mercii gösterilir.

(2) Kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildikten sonra yeni delil meydana çıkmadıkça, aynı fiilden dolayı kamu davası açılamaz.

(3) (Ek fıkra: 11/04/2013-6459 S.K./19. md) Kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın etkin soruşturma yapılmadan verildiğinin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmesi üzerine, kararın kesinleşmesinden itibaren üç ay içinde talep edilmesi hâlinde yeniden soruşturma açılır."

19. 5271 sayılı Kanun'un "Cumhuriyet savcısının kararına itiraz" kenar başlıklı 173. maddesi şöyledir:

"(1) Suçtan zarar gören, kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın kendisine tebliğ edildiği tarihten itibaren onbeş gün içinde, bu kararı veren Cumhuriyet savcısının yargı çevresinde görev yaptığı ağır ceza mahkemesine en yakın ağır ceza mahkemesine itiraz edebilir.

(2) İtiraz dilekçesinde, kamu davasının açılmasını gerektirebilecek olaylar ve deliller belirtilir.

(3) (Değişik fıkra: 25/05/2005-5353 S.K./26.mad) Mahkeme, kararını vermek için soruşturmanın genişletilmesine gerek görür ise bu hususu açıkça belirtmek suretiyle, o yer sulh ceza hâkimini görevlendirebilir; kamu davasının açılması için yeterli nedenler bulunmazsa, istemi gerekçeli olarak reddeder; itiraz edeni giderlere mahkûm eder ve dosyayı Cumhuriyet savcısına gönderir. Cumhuriyet savcısı, kararı itiraz edene ve şüpheliye bildirir.

(4) (Değişik fıkra: 25/05/2005-5353 S.K./26.mad) Mahkeme istemi yerinde bulursa, Cumhuriyet savcısı iddianame düzenleyerek mahkemeye verir.

(5) Cumhuriyet savcısının kamu davasının açılmaması hususunda takdir yetkisini kullandığı hâllerde bu Madde hükmü uygulanmaz.

(6) İtirazın reddedilmesi halinde; Cumhuriyet savcısının, yeni delil varlığı nedeniyle kamu davasını açabilmesi, önceden verilen dilekçe hakkında karar vermiş olan ağır ceza mahkemesinin bu hususta karar vermesine bağlıdır."

20. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Kasten öldürme" kenar başlıklı 81. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bir insanı kasten öldüren kişi, müebbet hapis cezası ile cezalandırılır."

21. 5237 sayılı Kanun'un "Taksirle öldürme" kenar başlıklı 85. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Taksirle bir insanın ölümüne neden olan kişi, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

22. Mahkemenin 18/9/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 7/12/2012 tarih ve 2012/1017 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

23. Başvurucu, motosikleti ile seyir halinde iken aynı yönden kamyoneti ile giden S. K.'nın kendisini sıkıştırarak ve arkasında oturan eşinin dizine çarpmak suretiyle ölümüne neden olduğunu, adı geçen şahısla aralarında daha önceden husumet bulunduğunu, söz konusu olayın kaza olmadığını, kasten öldürmeden soruşturma yapılması gerekirken, iddialarının dikkate alınmadığını, tüm deliller araştırılıp toplanmadan Cumhuriyet Savcılığınca yürütülen soruşturma sonucunda "kovuşturmaya yer olmadığına" karar verildiğini ve buna karşı yaptığı itirazın da Mahkemece reddedildiğini belirterek, yaşam hakkının ihlal edildiğini iddia etmiş ve soruşturmanın yenilenmesi ile birlikte uygun görülecek bir miktar tazminata da hükmedilmesini talep etmiştir.

B. Değerlendirme

24. Başvuru formu ve ekleri incelendiğinde, başvurunun; trafik kazası sonucu meydana gelen ölüm olayından dolayı, başvurucunun da iddialarını karşılayacak yeterlikte etkili bir şekilde yürütülmeden sonuçlanan soruşturma ile ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp, olay ve olguların gerçekliğinin hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Bu nedenle başvurucunun tüm iddiaları Anayasa'nın 17. maddesi ile ilişkili görülerek bu kapsamda değerlendirilmiştir.

25. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü ve 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkraları uyarınca, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiğini iddia eden kişilere Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkı tanınmıştır.

26. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."

27. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi" kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, …açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

28. Başvurucu, eşinin ölümüyle sonuçlanan trafik kazasında bir üçüncü kişinin kusurunun yeterince ve etkili bir şekilde soruşturulmaması nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

29. Bütün diğer haklar için bir temel oluşturan yaşam hakkı, Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınmış ve bu maddede belirlenen istisnalar dışında hiç kimsenin yaşamına kasten son verilemeyeceği belirtilmiştir. Devletin yaşam hakkına saygı gösterme yükümlülüğü öncelikle kamu otoritelerinin yaşam hakkına müdahale etmemelerini, yani maddede belirtilen istisnalar dışında öldürmemelerini gerektirir. Bu, devletin yaşam hakkından kaynaklanan negatif ödevidir. Yaşam hakkına saygı, ikinci olarak devletin üçüncü kişilerden gelecek tehlikelere karşı bireylerin hayatını korumasını gerektirir. Bir kimsenin hayatına yönelik çok özel ve ciddi bir tehdidin varlığı kanıtlanmışsa, devletin bu tehdide karşı bireyin hayatını korumak için makul tedbirleri alması gerekir. Bu, devletin yaşam hakkından kaynaklanan pozitif yükümlülüğüdür. Bir ölüm meydana gelmişse, devletin pozitif yükümlülüğü kapsamında ölümün nedenlerini soruşturma ve sorumluları tespit ederek cezalandırma ödevi de vardır. Bu usul yükümlülüğünün gerektiği şekilde yerine getirilmemesi halinde devletin negatif ve pozitif yükümlülüklerine gerçekten uyup uymadığı tespit edilemez. Bu nedenle, devletin bu madde kapsamındaki negatif ve pozitif yükümlülüklerinin güvencesini soruşturma yükümlülüğü oluşturmaktadır.

30. Bireyin, bir devlet görevlisi ya da özel bir kişi tarafından hukuka aykırı olarak ve Anayasa'nın 17. maddesini ihlal eder biçimde bir muameleye tabi tutulduğuna ilişkin savunulabilir bir iddiasının bulunması halinde, Anayasa'nın 17. maddesi, "Devletin temel amaç ve görevleri" kenar başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında etkili resmi bir soruşturmanın yapılmasını gerektirir. Bu soruşturma, sorumluların belirlenmesini ve cezalandırılmasını sağlamaya elverişli olmalıdır. Devletin pozitif yükümlülüğü kapsamında hiç soruşturma yapılmaması ya da yapılan soruşturmanın yeterli olmaması bazen tek başına yaşam hakkının ihlalini teşkil edebilir. Bu bağlamda

soruşturmanın derhal başlaması, bağımsız biçimde, kamu denetimine tabi olarak özenli ve süratli yürütülmesi ve bir bütün olarak etkili olması gerekir. (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Batı ve diğerleri/Türkiye, 33097/96 - 57834/00, 3/6/2004, § 133, 134)

31. Somut olayda başvurucu, Savcılıkça gerekli delillerin toplanmadığını, kasten öldürme fiilinden işlem yapılmadığını, taleplerinin dikkate alınmadığını iddia etmiş ve adı geçen kişinin tutuklanarak soruşturmanın yenilenmesini istemiştir.

32. Bireylerin cezai sorumluluğuna ilişkin hukuki sorunların incelenmesi kural olarak Anayasa Mahkemesinin yetkisi kapsamında olmayıp, suçluların tespiti ve cezalandırılması derece mahkemelerin görev ve yetkisindedir. Ancak yukarıda belirtilen yaşam hakkına yönelik müdahaleleri soruşturma yükümlülüğünün yerine getirilip getirilmediği Mahkemece incelenmelidir.

33. Savcılığın kararı bu açıdan değerlendirildiğinde; başvurucunun iddiası kapsamında "kasten öldürme" suçundan dolayı soruşturmanın derhal başlatıldığı, olaylar kısmında belirtildiği şekliyle gerekli delillerin toplanarak, soruşturmanın makul sürede tamamlandığı, haksız eylemde bulunduğu iddia edilen kişinin meydana gelen kazada bir rolünün olup olmadığının tespiti amacıyla uzman bilirkişilere inceleme yaptırıldığı, bu incelemeler sonucunda söz konusu kişiye bir kusur izafe edilemediği gibi başvurucunun da söylemlerinde çelişkiye düştüğü (bkz. § 12) ve iddiasını destekleyen somut deliller sunamadığı, ayrıca başvuru dosyasında yer alan belgeler dikkate alındığında, soruşturmanın yetersiz olduğuna ilişkin ihmali bir davranış veya yetkililere yüklenebilecek bir eksikliğin de saptanmadığı görülmüştür. Dolayısıyla, kişinin yaşam hakkının korunması kapsamında yürütülen soruşturmanın etkisiz olduğuna ilişkin bir sonuca varılmasını gerektirecek bir husus tespit edilememiştir.

34. Açıklanan gerekçelerle, Cumhuriyet Savcılığınca yürütülen soruşturma sonucunda verilen karar nedeniyle başvurucunun yaşam hakkına yönelik bir ihlal tespit edilmediğinden başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 18/9/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

MUHAMMET KAPLAN

B. No: 2013/1586 | Karar tarihi: 18.09.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/1586

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUHAMMET KAPLAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/1586)

Karar Tarihi: 18/9/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Murat AZAKLI

Başvurucu : Muhammet KAPLAN

Vekili : Av. Kürşat KARACABEY

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, taşınmazının imar planında spor alanı olarak ayrılması nedeniyle Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Yenimahalle Belediye Başkanlığı aleyhine Ankara 17. Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı tazminat davasında ileri sürülen olumlu görev uyuşmazlığı üzerine, Uyuşmazlık Mahkemesince, Ankara 17. Asliye Hukuk Mahkemesince verilen görev itirazının reddine dair kararın kaldırılmasının anayasal haklarını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 26/2/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Ankara ili Yenimahalle ilçesinde bulunan başvurucuya ait taşınmaz, imar planında spor alanı olarak ayrılmıştır.

6. Başvurucu, Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Yenimahalle Belediye Başkanlığı aleyhine Ankara 17. Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı davada, taşınmazına kamulaştırmasız el atıldığı gerekçesiyle taşınmazın bedelinin ödenmesi karşılığında davalılar adına tapuya tescilini, ecrimisil ödenmesini, olmadığı takdirde müdahalenin önlenmesini talep etmiştir.

7. Yargılama sırasında davalılar, idari yargı yerinin görevli olduğu iddiasıyla görev itirazında bulunmuşlar, Mahkemece, 19/9/2012 tarih ve E.2012/6 sayılı kararla davanın, 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'na dayanan kamulaştırmasız el atmaya bağlı tazminat davası olduğu gerekçesiyle görev itirazının reddine karar verilmiştir.

8. Davalı Yenimahalle Belediye Başkanlığının olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılması istemi üzerine Danıştay Başsavcılığı, davanın idari yargı yerinde görülmesi gerektiği görüşüyle olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılmasına ve dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

9. Uyuşmazlık Mahkemesince, 24/12/2012 tarih ve E.2012/581, K.2012/474 sayılı kararla imar planının uygulanması sonucu taşınmazın imar planında spor alanı içerisinde kaldığı, davanın imar planı ve imar uygulaması sonucunda uğranılan zararın tazminine yönelik tam yargı davası olarak nitelendirilmesi gerektiği kanaatiyle davanın çözümünde idari yargının görevli olduğuna, Yenimahalle Belediye Başkanlığının görev itirazının reddine dair Ankara 17. Asliye Hukuk Mahkemesi kararının kaldırılmasına karar verilmiştir.

10. Karar, başvurucuya 14/2/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

11. Anayasa'nın 158. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Uyuşmazlık Mahkemesi, adlî, idarî ve askerî yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını kesin olarak çözümlemeye yetkilidir."

12. 12/6/1979 tarih ve 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun'un 18. maddesinin ikinci fıkrası şöyledir:

"... Ancak, esas hakkında son kararı vermeden Uyuşmazlık Mahkemesinin kararı gelirse yargı mercii bu karara uymak zorundadır."

13. 2247 sayılı Kanun'un 28. maddesi şöyledir:

"Uyuşmazlık Mahkemesi, vereceği bütün kararların sonuçlarını ilgili Başsavcı ve Başkanunsözcüsüne, görev uyuşmazlığının çözülmesi için kendisine başvuran yargı merciine, kararı beklemesi için yazı yazılmış bulunan yargı merciine veya mercilerine uyuşmazlığın çözülmesi için başvurmuş olan kişilere veya makamlara hemen tebliğ eder.

İlgili yargı mercileri ile bütün makam, kuruluş ve kişiler; mahkeme kararlarına uymak, geciktirmeksizin onları uygulamakla ödevlidirler.

Gerekçeli kararın birer örneği de birinci fıkrada yazılı yerlere ve kişilere gönderilir."

14. 3/5/1985 tarih ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 8. maddesi.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Mahkemenin 18/9/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 26/2/2013 tarih ve 2013/1586 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

16. Başvurucu, taşınmazının Yenimahalle Belediye Başkanlığı ile Gençlik ve Spor Bakanlığınca spor alanı olarak ayrıldığını, kamulaştırmasız el atma nedeniyle taşınmazın bedelinin ödenmesi ve taşınmazın idare adına tescili istemiyle Ankara 17. Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı davada ileri sürülen görev itirazının reddine dair kararın Uyuşmazlık Mahkemesince kaldırıldığını ve idari yargı yerinin görevli olduğuna karar verildiğini, olumlu görev uyuşmazlığının mecburi dava arkadaşı olan davalılar Yenimahalle Belediye Başkanlığı ile Gençlik ve Spor Bakanlığınca birlikte ileri sürülmesi gerekirken yalnızca Yenimahalle Belediye Başkanlığı tarafından ileri sürüldüğünü, bu nedenle görev itirazının reddi gerektiğini, adli yargı yerinin görevli olduğunu, imar planı yoluyla taşınmaza el atılmasının fiili el atmadan farklı olmadığını, Uyuşmazlık Mahkemesi kararıyla idare mahkemelerinde dava açmak zorunda bırakıldığını, adli yargı yerinde dava açarak hak arama hürriyetini kullandığı hâlde anılan kararla bu hakkının elinden alındığını, Ankara 17. Asliye Hukuk Mahkemesinde açtığı davadaki istemlerinin tam yargı davası olarak nitelendirilmesinin de mümkün olmadığını, adli yargı yerinin davaya bakmasının engellenmiş olduğunu, benzer davaların adli yargıda görülerek karara bağlandığını, adli yargı yerinin görevli olduğuna dair Uyuşmazlık Mahkemesi kararları da bulunduğunu belirterek, Anayasa'da düzenlenen mülkiyet hakkı ve adil yargılanma hakkı ile eşitlik ve kanuni hâkim güvencesi ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüş, yargılamanın yenilenmesini talep etmiştir.

B. Değerlendirme

17. Başvuru formu ve ekleri incelendiğinde, başvurucunun, mülkiyet hakkı ve adil yargılanma hakkı ile eşitlik ve kanuni hâkim güvencesi ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürdüğü anlaşılmışsa da Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki tavsifi ile bağlı değildir. Başvurucunun iddialarının özü, adil yargılanma hakkının ihlali iddiası ile kanuni hâkim güvencesi ilkesinin ihlali iddiası niteliğinde kabul edilerek, bu iddialar yönünden değerlendirme yapılmıştır.

1. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiği İddiası

18. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

19. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, ... açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

20. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır.

21. Anılan kurallar uyarınca, ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış

maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda açık bir keyfilik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular açıkça keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (B. No: 2012/1027, § 26, 12/2/2013).

22. Uyuşmazlık Mahkemesi, Anayasa'nın 158. maddesinde yüksek mahkemeler arasında düzenlenmiştir. Uyuşmazlık Mahkemesinin görevleri, adli, idari veya askeri yargı organlarından en az ikisinin, açılan herhangi bir davada kendilerini görevli saymaları neticesinde ortaya çıkan olumlu görev uyuşmazlıklarını kesin olarak karara bağlamak, adli, idari veya askeri yargı organlarında açılan herhangi bir davada yargı organlarının tamamının kendilerini görevsiz saymaları sonucu ortaya çıkan olumsuz görev uyuşmazlıklarını kesin olarak karara bağlamak ve adli, idari veya askeri yargı organlarının aynı konudaki esasa ilişkin kararları arasındaki hüküm uyuşmazlıklarını kesin olarak karara bağlamak olarak sayılabilir. Yukarıda belirtildiği üzere Uyuşmazlık Mahkemesi kararları kesindir.

23. Olumlu görev uyuşmazlığı çıkarma, adli, idari ve askeri bir yargı merciinde açılmış olan davada ileri sürülen görev itirazının reddi üzerine, ilgili Başsavcılar tarafından görev konusunun incelenmesinin Uyuşmazlık Mahkemesinden istenmesidir.

24. Başvuru konusu olayda, başvurucu, tapuda adına kayıtlı taşınmazının imar planı ile spor alanı olarak ayrıldığını ileri sürerek taşınmaza kamulaştırmasız el atıldığı iddiasıyla tazminat davası açmıştır. Olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılması sonucu Uyuşmazlık Mahkemesince, taşınmazın spor alanı olarak ayrılmasının imar planı ve buna dayalı imar uygulaması sonucu gerçekleştirildiği, bu nedenle tazminat isteminin tam yargı davası ile idari yargı mercilerinde ileri sürülebileceği gerekçesiyle Ankara 17. Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından verilen görev itirazının reddine dair kararın kaldırılmasına karar verilmiştir.

25. Başvurucu, olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılması üzerine Uyuşmazlık Mahkemesince, aynı konuda adli yargı yerinin görevli olduğuna dair eski tarihli kararları bulunmasına ve aynı taşınmazdaki diğer hissedarlar tarafından açılan davaların adli yargı yerinde görülerek sonuçlandırılmalarına rağmen, idari yargı yerinin görevli olduğu belirtilerek, Ankara 17. Asliye Hukuk Mahkemesince verilen kararın kaldırılmasının mülkiyet hakkını ve eşitlik ilkesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca, olumlu görev uyuşmazlığının, mecburi dava arkadaşı olan davalılar tarafından birlikte ileri sürülmesi gerekirken yalnızca biri tarafından ileri sürüldüğünü, Uyuşmazlık Mahkemesi kararıyla idare mahkemelerinde dava açmak zorunda bırakıldığını, adli yargı yerinde dava açarak hak arama hürriyetini kullandığı hâlde anılan kararla bu hakkının elinden alındığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun anılan iddialarının tamamı adil yargılanma hakkının ihlali iddiası kapsamında değerlendirilmiştir. Mahkemenin gerekçesi ve başvurucunun iddiaları incelendiğinde, iddiaların özünün Uyuşmazlık Mahkemesi tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibariyle yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

26. Yargılama, Uyuşmazlık Mahkemesi tarafından usul şartlarına ve hukuka uygun olarak gerçekleştirilmiş olup, başvurucu derece mahkemelerinde kendi delillerini ve iddialarını

sunma fırsatını bulmuş ve bunlar Uyuşmazlık Mahkemesince gereği gibi değerlendirilmiştir.

27. Öte yandan benzer konularda aynı derecedeki yargı mercileri arasındaki içtihat farklılıkları tek başına adil yargılanma hakkının ihlali niteliğinde kabul edilemeyeceği gibi, temyiz mercilerinin, uyuşmazlıklara ilişkin olarak, tarafların talepleri ve delilleri arasındaki yorum farklılıkları da tek başına adil yargılanma hakkının ihlali niteliğinde kabul edilemez (B. No: 2012/1056, § 36, 16/4/2013).

28. Açıklanan nedenlerle, adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu, Uyuşmazlık Mahkemesi kararının bariz bir şekilde keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "açıkça dayanaktan yoksun olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Kanuni Hâkim Güvencesi İlkesinin İhlal Edildiği İddiası

29. Anayasa'nın 37. maddesi şöyledir:

"Hiç kimse kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz.

Bir kimseyi kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarma sonucunu doğuran yargı yetkisine sahip olağanüstü merciler kurulamaz."

30. Hukuk devletinde, kanuni hâkim, tabii hâkim olarak anlaşılmalıdır. Tabii hâkim kavramı ise dar anlamda, suçun işlenmesinden veya çekişmenin doğmasından önce davayı görecek yargı yerini yasanın belirlemesi diye tanımlanmaktadır. Başka bir anlatımla tabii hâkim ilkesi, yargılama makamlarının, suçun işlenmesinden veya çekişmenin meydana gelmesinden sonra kurulmasına veya hâkimlerin atanmasına engel oluşturur; sanığa veya davanın yanlarına göre hâkim atanmasına olanak vermez (Anayasa Mahkemesinin 20/11/1990 tarih ve E.1990/13, K.1990/30 sayılı kararı).

31. Kanuni hâkim güvencesi ilkesi, olayın niteliğine göre, yargılamanın hangi mahkemede yapılacağının önceden belirlenmiş olması ilkesidir. Yargılama, tabii hâkimi dışında başka bir hâkim tarafından yapılamaz.

32. Başvurucu, Uyuşmazlık Mahkemesi kararıyla adli yargı yerine idari yargı yerinde dava açmak zorunda bırakılmasının kanuni hâkim güvencesi ilkesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Uyuşmazlık Mahkemesi, Anayasa ile kurulmuş Yüksek Mahkemeler arasında olup, taraflar arasındaki uyuşmazlığa hangi mahkeme tarafından bakılması gerektiğine karar verir. Uyuşmazlığın esasına dair karar vermez. Somut olayda Uyuşmazlık Mahkemesince, başvurucu tarafından İdare aleyhine açılan davaya bakmaya idari yargı yerinin görevli olduğu gerekçesiyle, Ankara 17. Asliye Hukuk Mahkemesince verilen görev itirazının reddine dair kararın kaldırılmasına karar verilmiştir. Davanın esasını çözecek mahkeme, Uyuşmazlık Mahkemesi kararından veya ihtilafın doğmasından sonra kurulan bir mahkeme olmayıp, görev ve yetkileri daha önceden kanunla belirlenmiş bir mahkemedir. Bu durumun kanuni hâkim güvencesi açısından sorun oluşturmadığı açıktır.

33. Açıklanan nedenlerle, Uyuşmazlık Mahkemesi kararında açık bir ihlal saptanmadığından, başvurucunun bu yöndeki iddiası da "açıkça dayanaktan yoksun" bulunmuştur.

V. HÜKÜM

Başvurunun, adil yargılanma hakkının ve kanuni hâkim güvencesi ilkesinin ihlal edildiği

iddiaları yönünden “açıkça dayanaktan yoksun olması” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına,

18/9/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

FİKRET GÜNEY

B. No: 2013/1936 | Karar tarihi: 18.09.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/1936

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

FİKRET GÜNEY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/1936)

Karar Tarihi: 18/9/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Murat AZAKLI

Başvurucu : Fikret GÜNEY

Vekili : Av. Öztürk YILDIZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, maliki olduğu taşınmaza ilişkin olarak aleyhine açılan dava sonucunda müdahalenin menine ve ecrimisil tazminatının tahsiline karar verildiğini, mülkiyet hakkının ihlali iddiasıyla Anayasa Mahkemesine yaptığı bireysel başvurunun usule aykırı olarak idari yönden reddedildiğini belirterek idari ret kararının kaldırılmasını talep etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 5/3/2013 tarihinde İstanbul Anadolu 1. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır.

3. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde, ihlale neden olduğu ileri sürülen nihai kararın 30/1/2013 tarihinde öğrenilmesine rağmen 30 günlük başvuru süresinin geçmesinden sonra başvuruda bulunulduğu gerekçesiyle Komisyonlar Başraportörünce, 10/4/2013 tarihinde bireysel başvurunun idari yönden reddine karar verilmiş, karar 26/4/2013 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

4. Başvurucu, olağan kanun yollarına başvuru süresinin 19/2/2013 tarihinde sona erdiğini, bu tarihten itibaren 30 gün içinde başvuruda bulunduğunu belirterek, başvurunun idari yönden reddine ilişkin karara itiraz etmiştir.

5. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 13/9/2013 tarihinde, başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, İstanbul ili Üsküdar ilçesinde bulunan taşınmazı 1999 yılında noterde düzenlenen gayrimenkul satış vaadi sözleşmesi ile satın almış, ancak tapuda devir işlemi gerçekleştirilmemiştir.

8. Başvurucu aleyhine Üsküdar 4. Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan dava sonucunda, 17/4/2012 tarih ve E.2012/69, K.2012/107 sayılı kararla başvurucunun taşınmaza müdahalesinin menine, 1.000 TL ecrimisil tazminatının başvurucudan tahsiline karar verilmiştir.

9. Temyiz üzerine, Yargıtay 1. Hukuk Dairesinin 26/12/2012 tarih ve E.2012/10774, K.2012/15895 sayılı kararıyla hüküm onanmıştır.

10. Onama kararı 30/1/2013 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, karar düzeltme isteminde bulunulmamıştır.

B. İlgili Hukuk

11. 22/11/2001 tarih ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 683. maddesi, 12/1/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun geçici 3. maddesinin (2) numaralı fıkrası, 18/6/1927 tarih ve 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 26/9/2004 tarih ve 5236 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikten önceki hâliyle 427. ve 440. maddeleri.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 18/9/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 5/3/2013 tarih ve 2013/1936 numaralı bireysel başvurusunun, Komisyonlar Başraportörlüğünce idari yönden reddi kararına ilişkin itirazı incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

13. Başvurucu, İstanbul ili Üsküdar ilçesinde bulunan taşınmazı 1999 yılında noterde düzenlenen gayrimenkul satış vaadi sözleşmesiyle satın aldığını, taşınmaz zamanında teslim edilmediği hâlde 2005 yılında taşınmaza taşındığını, daha sonra, taşınmazın üçüncü kişilere ikinci bir satışının gerçekleştirildiğini ve tapuda tescil işlemi yapıldığını öğrendiğini, gerçek hak sahibi kendisi oluğu hâlde, aleyhine açılan dava sonucunda müdahalenin menine ve ecrimisil tazminatının tahsiline karar verildiğini, Anayasa Mahkemesine yaptığı bireysel başvurunun, 30 günlük süre içerisinde yapılmadığı gerekçesiyle idari yönden reddedildiğini, Yargıtay onama kararını 30/1/2013 tarihinde tebellüğ ettiğini, ancak hükmün kesinleştiği 19/2/2013 tarihinden itibaren 30 gün içerisinde başvuruda bulunduğunu, 30/1/2013 tarihinden itibaren 30 gün içinde başvuruda bulunmasının mümkün olmadığını, zira başvuru

yollarının tüketilmediğini ve hükmün kesinleşmediğini, karar düzeltme yolundan sonuç alınamayacağı ve karar düzeltme istemi sonunda para cezası verildiği için karar düzeltme isteminde bulunmadığını belirterek, idari ret kararının kaldırılmasını talep etmiş ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

14. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkraları şöyledir:

"(5) Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir. Haklı bir mazereti nedeniyle süresi içinde başvuramayanlar, mazeretin kalktığı tarihten itibaren onbeş gün içinde ve mazeretlerini belgeleyen delillerle birlikte başvurabilirler. Mahkeme, öncelikle başvurucunun mazeretinin geçerli görülüp görülmediğini inceleyerek talebi kabul veya reddeder."

15. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği ve buna ilişkin kararın kesinleştiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir."

16. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası şöyledir:

"(3) Başvurunun; süresinde yapılmadığı, 59 uncu ve 60 ıncı maddelerdeki şekil şartlarına uygun olmadığı ve tespit edilen eksikliklerin verilen kesin sürelerde tamamlanmadığı hâllerde Komisyonlar Başraportörü tarafından reddine karar verilir ve başvurucuya tebliğ edilir. Bu karara tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde Komisyona itiraz edilebilir. Bu konuda Komisyonların verdiği kararlar kesindir."

17. Bireysel başvurunun kabul edilebilirlik şartlarından biri başvuru süresidir. Süre, başvurunun her aşamasında dikkate alınması gereken bir usul hükmüdür.

18. Yukarıda belirtildiği üzere, 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrasında, bireysel başvurunun, başvuru yolları açık olan kararlar için bu yolların tüketildiği, başvuru yolu bulunmayan kararlar için ise "ihlalin öğrenildiği" tarihten itibaren 30 gün içinde yapılması gerektiği belirtildiği hâlde, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrasında "başvuru yollarının tüketildiği ve buna ilişkin kararın kesinleştiği" tarihten itibaren 30 gün içinde bireysel başvuru yapılması gerektiği düzenlenmiştir. Görüldüğü üzere İçtüzük'te, ihlale neden olduğu iddia edilen kararın öğrenilmesi ile birlikte hükmün kesinleşmiş olması şartı da aranmaktadır.

19. Hukuk davalarında olağan kanun yolları temyiz ve karar düzeltme yoludur. Karar düzeltme yolu açık olan bir hükmün kesinleşmesi, karar düzeltme istemi sonunda verilen ret kararıyla veya karar düzeltme yoluna başvurulmamışsa temyiz onama kararının tebliğinden itibaren karar düzeltme başvuru süresinin sonunda gerçekleşir. Bu durumda, karar düzeltme yolu açık olan ve karar düzeltme yoluna başvurulmayan bireysel başvurularda 30 günlük başvuru süresinin hangi tarihten itibaren başlayacağı hususunun açıklığa kavuşturulması gerekir.

20. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)'nin 35. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre, "Uluslararası Hukukun genel olarak kabul edilen prensiplerine göre, ancak iç hukuk

yollarının tüketilmesinden sonra ve kesin karardan itibaren altı aylık süre içinde Mahkeme'ye başvurulabilir." Altı ay kuralının amacı, hukukun güvenliğini artırmak ve AİHSuyarınca benzer konuların ortaya çıktığı davaların, makul süre içerisinde görülmesini sağlamak, ayrıca yetkili makamları ve diğer ilgili kişileri, uzayan süreboyunca belirsizlik altında kalmaktan korumaktır (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Bulut ve Yavuz / Türkiye, no. 73065/01, 28/5/2002).

21. AİHM'e yapılan başvurulara ilişkin olarak, mevcut iç hukuk yolu bulunmaması veya etkin olmadıkları sonucuna varılması durumunda, altı aylık süre, şikâyette bulunulan olay tarihinden itibaren işlemeye başlar. Başvuruculaların önce bir iç hukuk yoluna başvurdukları, ancak bu başvuru yolunu etkisiz kılacak koşulların daha sonra farkına varacakları veya varmaları gereken özel koşullar bulunabilir. Böyle bir durumda, altı aylık süre, başvuranın bu koşulların farkına vardığı veya varması gereken tarihten itibaren hesaplanabilir (AİHM, Hazar ve Diğerleri / Türkiye, no. 62566/00, 10/1/2002).

22. Görüldüğü üzere AİHM, Sözleşme'nin 35. maddesinin (1) numaralı fıkrasında düzenlenen altı aylık başvuru süresini, yalnızca hükmün kesinleşmesinden değil, etkin olmadığı düşünülen başvuru yollarına gidilmediği takdirde, ihlale neden olduğu ileri sürülen karar veya olayın öğrenilmesinden itibaren başlatmaktadır.

23. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün yukarıda anılan maddesinde, bireysel başvuru süresinin başlangıcına ilişkin olarak "başvuru yollarının tüketildiği ve buna ilişkin kararın kesinleştiği" tarihten söz edilmekte ise de bu ibarenin ihlale neden olduğu ileri sürülen nihai kararın öğrenildiği tarih olarak anlaşılması gerekir. Karar düzeltme yolu açık olan bir hükme yönelik olarak, etkili görmedikleri için bu yola başvurmayan başvurucular, temyiz onama kararını öğrendikleri tarihte ihlale neden olduğunu ileri sürdükleri kararı öğrenmiş olup, karar düzeltme yoluna başvurmayarak, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkını kullanmışlarsa, buna ilişkin süreye riayet etmeleri beklenir. Her ne kadar derece mahkemesi kararı, karar düzeltme süresi sonunda kesinleşmekte ise de başvurucular bu yola başvurmadığında, temyiz onama kararı ile ihlale neden olduğunu ileri sürdükleri kararı öğrendiklerine göre, bu tarihten itibaren 30 gün içinde başvuruda bulunmaları gerekir. Aksi düşünüldüğü takdirde, davacı veya davalı sayısı çok olan dava dosyalarında temyiz onama kararının tüm taraflara tebliğinden sonra başvurucular dışında karar düzeltme yoluna başvurulmuşsa bu istemin sonucunun beklenerek hükmün kesinleşmesi şartının dikkate alınması, başvurucular için farklı ihlalleri gündeme getirebilir. Karar düzeltme yolunu etkili bir yol olarak görmeyen başvurucular bireysel başvuruda bulunma yolunu tercih etmişlerse bireysel başvuruya ilişkin süreye riayet etmelidirler.

24. Başvuruda bulunmak için hükmün kesinleşmesi şartı, başvuru yollarının tüketilmesi anlamında değerlendirilmelidir. Ancak başvurucular, etkili yol olarak görmedikleri karar düzeltme yoluna başvurmamışlarsa, temyiz onama kararıyla başvuru yollarını tükettikleri için onama kararının öğrenilmesinden itibaren 30 gün içinde bireysel başvuruda bulunmaları gerekir.

25. Somut olayda başvurucu, Yargıtay 1. Hukuk Dairesince verilen onama kararını 30/1/2013 tarihinde tebellüğ ettiği ve etkili bir yol olarak görmediği için karar düzeltme isteminde bulunmadığı hâlde 5/3/2013 tarihinde başvuruda bulunmuştur.

26. Başvurucunun itirazının değerlendirilmesi neticesinde, başvurucunun, ihlale neden olduğunu ileri sürdüğü karara ilişkin Yargıtay onama kararını 30/1/2013 tarihinde tebellüğ etmesine rağmen, etkili bir yol olarak görmediği için karar düzeltme isteminde bulunmamış

ve onama kararının tebliğ edildiği tarihten itibaren 30 gün geçtikten sonra bireysel başvuruda bulunmuştur. Dolayısıyla Yargıtay onama kararının tebliğinden itibaren 30 günlük başvuru süresi içinde yapılmayan başvurunun idari yönden reddedilmesine ilişkin işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı anlaşılmıştır.

27. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Komisyonlar Başraportörlüğünün 10/4/2013 tarihli idari ret kararına karşı yaptığı itirazın reddine karar verilmesi gerekmiştir.

V. HÜKÜM

Başvurucunun, Komisyonlar Başraportörlüğünün 10/4/2013 tarihli ve 2013/1936 sayılı idari ret kararına karşı yaptığı itirazın REDDİNE, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 18/9/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET SAĞLAM

B. No: 2013/3351 | Karar tarihi: 18.09.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/3351

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET SAĞLAM BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/3351)

Karar Tarihi: 18/9/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Murat AZAKLI

Başvurucu : Ahmet SAĞLAM

Vekili : Av. Şafak SAĞLAM

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, gayrimenkul satış vaadi sözleşmesiyle satın aldığı taşınmazlara yönelik olarak açtığı tescil davalarının reddedildiğini, temyiz üzerine Yargıtay tarafından bir kısmının onandığını, bir kısmının bozulduğunu belirterek, mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 17/5/2013 tarihinde Mersin 5. Sulh Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. a) Başvurucu, 11/6/2009 tarihinde Silifke Sulh Hukuk Mahkemesinde Huri Özbağ aleyhine açtığı davada, noterde düzenlenen 8/1/1997 tarihli satış vaadi sözleşmesine dayalı olarak 178 numaralı parselin adına tescilini talep etmiş, Mahkemece, 1/12/2011 tarih ve E.2009/726, K.2011/1196 sayılı kararla iştirak hâlinde mülkiyetin esas olduğu taşınmazda mirasçının miras şirketine dâhil olmayan kişiye yaptığı satışın geçerli olmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

b) Temyiz üzerine, Yargıtay 14. Hukuk Dairesinin 23/3/2012 tarih ve E.2012/2747, K.2012/4366 sayılı kararıyla başvurucunun, 178 numaralı taşınmazın ifraz ve tescili sonucu oluşan 902 parsel sayılı taşınmazlar dışındaki taşınmazlardan pay satın alarak paylı mülkiyete dâhil olduğuna göre sözleşmenin ifa olanağı bulunduğu gerekçesiyle hüküm bozulmuştur.

6. a) Başvurucu, 17/6/2009 tarihinde Silifke Sulh Hukuk Mahkemesinde, İbrahim Çınar mirasçıları aleyhine açtığı davada, noterde düzenlenen 8/1/1997 tarihli satış vaadi sözleşmesine dayalı olarak 178 numaralı parselin adına tescilini talep etmiş, Mahkemece, 1/12/2011 tarih ve E.2009/751, K.2011/1199 sayılı kararla iştirak halinde mülkiyetin esas olduğu taşınmazda mirasçının miras şirketine dâhil olmayan kişiye yaptığı satışın geçerli olmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

b) Temyiz üzerine, Yargıtay 14. Hukuk Dairesinin 9/5/2012 tarih ve E.2012/4680, K.2012/6612 sayılı kararıyla başvurucunun, 178 numaralı taşınmazın ifraz ve tescili sonucu oluşan 902 parsel sayılı taşınmazlar dışındaki taşınmazlardan pay satın alarak paylı mülkiyete dâhil olduğuna göre sözleşmenin ifa olanağı bulunduğu gerekçesiyle hüküm bozulmuştur.

7. a) Başvurucu, 25/11/2008 tarihinde Silifke Sulh Hukuk Mahkemesinde, Hüriye Şahin aleyhine açtığı davada, noterde düzenlenen 8/3/2000 tarihli satış vaadi sözleşmesine dayalı olarak 178 numaralı parselin adına tescilini talep etmiş, Mahkemece, 1/12/2011 tarih ve E.2008/1282, K.2011/1198 sayılı kararla iştirak halinde mülkiyetin esas olduğu taşınmazda mirasçının miras şirketine dâhil olmayan kişiye yaptığı satışın geçerli olmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

b) Temyiz üzerine, Yargıtay 14. Hukuk Dairesinin 23/3/2012 tarih ve E.2012/3278, K.2012/4365 sayılı kararıyla başvurucunun, 178 numaralı taşınmazın ifraz ve tescili sonucu oluşan 902 parsel sayılı taşınmazlar dışındaki taşınmazlardan pay satın alarak paylı mülkiyete dâhil olduğuna göre sözleşmenin ifa olanağı bulunduğu gerekçesiyle hüküm bozulmuştur.

8. a) Başvurucu, 1/9/2009 tarihinde Silifke Sulh Hukuk Mahkemesinde, Hüriye Gündüz aleyhine açtığı davada, noterde düzenlenen 6/3/2000 tarihli satış vaadi sözleşmesine dayalı olarak 178 numaralı parselin adına tescilini talep etmiş, Mahkemece, 1/12/2011 tarih ve E.2009/1065, K.2011/1202 sayılı kararla iştirak halinde mülkiyetin esas olduğu taşınmazda mirasçının miras şirketine dâhil olmayan kişiye yaptığı satışın geçerli olmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

b) Temyiz üzerine, Yargıtay 14. Hukuk Dairesinin 23/3/2012 tarih ve E.2012/2752,

K.2012/4364 sayılı kararıyla başvurucunun, 178 numaralı taşınmazın ifraz ve tescili sonucu oluşan 902 parsel sayılı taşınmazlar dışındaki taşınmazlardan pay satın alarak paylı mülkiyete dâhil olduğuna göre sözleşmenin ifa olanağı bulunduğu gerekçesiyle hüküm bozulmuştur.

9. a) Başvurucu, 1/9/2009 tarihinde Silifke Sulh Hukuk Mahkemesinde, Yusuf Tezcan aleyhine açtığı davada, 1/7/1990 tarihli harici satış sözleşmesine dayalı olarak 178 numaralı parselin adına tescilini talep etmiş, Mahkemece, 1/12/2011 tarih ve E.2009/1060, K.2011/1194 sayılı kararla iştirak hâlinde mülkiyetin esas olduğu taşınmazda mirasçının miras şirketine dâhil olmayan kişiye yaptığı satışın geçerli olmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

b) Temyiz üzerine, Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 21/3/2013 tarih ve E.2013/849, K.2013/4065 sayılı kararıyla karar düzeltme yolu kapalı olarak hüküm onanmıştır.

c) Karar başvurucuya, 19/4/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

10. a) Başvurucu, 1/9/2009 tarihinde Silifke Sulh Hukuk Mahkemesinde, Ayşe Kızılalan aleyhine açtığı davada, 20/8/1990 tarihli harici satış sözleşmesine dayalı olarak 178 numaralı parselin adına tescilini talep etmiş, Mahkemece, 1/12/2011 tarih ve E.2009/1064, K.2011/1201 sayılı kararla iştirak halinde mülkiyetin esas olduğu taşınmazda mirasçının miras şirketine dâhil olmayan kişiye yaptığı satışın geçerli olmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

b) Temyiz üzerine, Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 12/2/2013 tarih ve E.2013/839, K.2013/1332 sayılı kararıyla karar düzeltme yolu kapalı olarak hüküm onanmıştır.

c) Karar başvurucuya, 8/3/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

11. a) Başvurucu, 1/9/2009 tarihinde Silifke Sulh Hukuk Mahkemesinde, Gülsüm Kütük aleyhine açtığı davada, 1/7/1990 tarihli harici satış sözleşmesine dayalı olarak 178 numaralı parselin adına tescilini talep etmiş, Mahkemece, 1/12/2011 tarih ve E.2009/1057, K.2011/1203 sayılı kararla iştirak halinde mülkiyetin esas olduğu taşınmazda mirasçının miras şirketine dâhil olmayan kişiye yaptığı satışın geçerli olmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

b) Temyiz üzerine, Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 12/2/2013 tarih ve E.2013/848, K.2013/1330 sayılı kararıyla karar düzeltme yolu kapalı olarak hüküm onanmıştır.

c) Karar başvurucuya, 8/3/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

12. a) Başvurucu, 1/9/2009 tarihinde Silifke Sulh Hukuk Mahkemesinde, Ayşe Coşar aleyhine açtığı davada, 1/1/1990 tarihli harici satış sözleşmesine dayalı olarak 178 numaralı parselin adına tescilini talep etmiş, Mahkemece, 1/12/2011 tarih ve E.2009/1059, K.2011/1193 sayılı kararla iştirak halinde mülkiyetin esas olduğu taşınmazda mirasçının miras şirketine dâhil olmayan kişiye yaptığı satışın geçerli olmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

b) Temyiz üzerine, Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 12/2/2013 tarih ve E.2013/840, K.2013/1329 sayılı kararıyla karar düzeltme yolu kapalı olarak hüküm onanmıştır.

c) Karar başvurucuya, 8/3/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

13. a) Başvurucu, 1/9/2009 tarihinde Silifke Sulh Hukuk Mahkemesinde, Mehmet Akça

aleyhine açtığı davada, 1/7/1990 tarihli harici satış sözleşmesine dayalı olarak 178 numaralı parselin adına tescilini talep etmiş, Mahkemece, 1/12/2011 tarih ve E.2009/1061, K.2011/1195 sayılı kararla iştirak halinde mülkiyetin esas olduğu taşınmazda mirasçının miras şirketine dâhil olmayan kişiye yaptığı satışın geçerli olmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

b) Temyiz üzerine, Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 12/2/2013 tarih ve E.2013/842, K.2013/1331 sayılı kararıyla karar düzeltme yolu kapalı olarak hüküm onanmıştır.

c) Karar başvurucuya, 8/3/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

14. a) Başvurucu, 1/9/2009 tarihinde Silifke Sulh Hukuk Mahkemesinde, Halil İslim aleyhine açtığı davada, 20/8/1990 tarihli harici satış sözleşmesine dayalı olarak 178 numaralı parselin adına tescilini talep etmiş, Mahkemece, 1/12/2011 tarih ve E.2009/1062, K.2011/1197 sayılı kararla iştirak halinde mülkiyetin esas olduğu taşınmazda mirasçının miras şirketine dâhil olmayan kişiye yaptığı satışın geçerli olmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

b) Temyiz üzerine, Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 27/11/2012 tarih ve E.2012/4678, K.2012/11236 sayılı kararıyla karar düzeltme yolu kapalı olarak hüküm onanmıştır.

c) Karar başvurucuya, 26/12/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir.

15. a) Başvurucu, 1/9/2009 tarihinde Silifke Sulh Hukuk Mahkemesinde, Halil Mukuoğlu aleyhine açtığı davada, 1/7/1990 tarihli harici satış sözleşmesine dayalı olarak 178 numaralı parselin adına tescilini talep etmiş, Mahkemece, 1/12/2011 tarih ve E.2009/1063, K.2011/1192 sayılı kararla iştirak halinde mülkiyetin esas olduğu taşınmazda mirasçının miras şirketine dâhil olmayan kişiye yaptığı satışın geçerli olmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

b) Temyiz üzerine, Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 12/2/2013 tarih ve E.2013/808, K.2013/1333 sayılı kararıyla karar düzeltme yolu kapalı olarak hüküm onanmıştır.

c) Karar başvurucuya, 8/3/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

16. 22/11/2001 tarih ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 716. maddesinin birinci şöyledir:

“Mülkiyetin kazanılmasına esas olacak bir hukuki sebebe dayanarak malikten mülkiyetin kendi adına tescilini istemek hususunda kişisel hakka sahip olan kimse, malikin kaçınması halinde hâkimden, mülkiyetin hükmen geçirilmesini isteyebilir.”

17. 4721 sayılı Kanun'un 701. maddesi şöyledir:

“Kanun veya kanunda öngörülen sözleşmeler uyarınca oluşan topluluk dolayısıyla mallara birlikte malik olanların mülkiyeti, elbirliği mülkiyetidir.

Elbirliği mülkiyetinde ortakların belirlenmiş payları olmayıp her birinin hakkı, ortaklığa giren malların tamamına yaygındır.”

18. 22/4/1926 tarih ve 818 sayılı mülga Borçlar Kanunu’nun 22. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Bir akdin ilerde inşa edilmesine dair yapılan mukavele muteberdir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Mahkemenin 18/9/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 17/5/2013 tarih ve 2013/3351 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

20. Başvurucu, gayrimenkul satış vaadi sözleşmesiyle ve harici satış sözleşmesiyle satın aldığı taşınmaza ilişkin olarak Silifke Sulh Hukuk Mahkemesinde açtığı davaların reddedildiğini, temyiz üzerine kararların dördünün Yargıtay 14. Hukuk Dairesince bozulduğunu, yedi dosyanın ise Yargıtay 8. Hukuk Dairesince gerekçesiz şekilde onandığını, kararların kanuna, usule ve dosya içeriğine uygun olmadığını belirterek, Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkı ile 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, yargılamanın yenilenmesini talep etmiştir.

B. Değerlendirme

21. Başvuru dilekçesi ve ekleri incelendiğinde, başvurucunun, Silifke Sulh Hukuk Mahkemesince verilen ve Yargıtay 8. Hukuk Dairesince onanan kararlara yönelik ihlal iddialarıyla bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmıştır. Başvurucunun ihlale neden olduğunu iddia ettiği bir kısım kararlara yönelik başvurunun 30 günlük başvuru süresi içinde yapılmadığı anlaşıldığından, bu kararlara ilişkin başvuru yönünden mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlali iddiaları incelenmemiştir. Başvurucunun, Silifke Sulh Hukuk Mahkemesinin 1/12/2011 tarih ve E.2009/1060, K.2011/1194 sayılı ilamının Yargıtay 8. Hukuk Dairesince onanmasına ilişkin olarak 30 gün içinde yaptığı başvuru ise mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlali iddiaları yönünden ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

1. Otuz Gün İçinde Yapılmayan Başvuruların Değerlendirilmesi

22. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru usulü" kenar başlıklı 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir."

23. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün "Başvuru süresi ve mazeret" başlıklı 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği ve buna ilişkin kararın kesinleştiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir."

24. Bireysel başvurunun ön şartlarından birisi de başvuru süresidir. Süre, başvurunun her aşamasında dikkate alınması gereken bir usûl hükmüdür.

25. Bireysel başvuruların, 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde Anayasa Mahkemesine doğrudan veya diğer mahkemeler yahut yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla yapılması gerekmektedir.

26. Başvuru konusu olayda, başvurucunun ihlale neden olduğunu iddia ettiği Silifke Sulh Hukuk Mahkemesinin 1/12/2011 tarih ve E.2009/1064, K.2011/1201 sayılı ilamı, Yargıtay 8.

Hukuk Dairesinin 12/2/2013 tarih ve E.2013/839, K.2013/1332 sayılı kararıyla; 1/12/2011 tarih ve E.2009/1057, K.2011/1203 sayılı ilamı, Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 12/2/2013 tarih ve E.2013/848, K.2013/1330 sayılı kararıyla; 1/12/2011 tarih ve E.2009/1059, K.2011/1193 sayılı ilamı, Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 12/2/2013 tarih ve E.2013/840, K.2013/1329 sayılı kararıyla; 1/12/2011 tarih ve E.2009/1061, K.2011/1195 sayılı ilamı, Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 12/2/2013 tarih ve E.2013/842, K.2013/1331 sayılı kararıyla; 1/12/2011 tarih ve E.2009/1062, K.2011/1197 sayılı ilamı, Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 27/11/2012 tarih ve E.2012/4678, K.2012/11236 sayılı kararıyla; 1/12/2011 tarih ve E.2009/1063, K.2011/1192 sayılı ilamı, Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 12/2/2013 tarih ve E.2013/808, K.2013/1333 sayılı kararıyla onanmıştır.

27. Onama kararları, 26/12/2012 ve 8/3/2013 tarihlerinde başvurucuya tebliğ edilmesine rağmen, başvurucu, 30 günlük başvuru süresinin geçmesinden sonra 17/5/2013 tarihinde başvuruda bulunmuştur. Dolayısıyla yukarıda belirtilen ve ihlale neden olduğu ileri sürülen kararlara yönelik başvuruda süre aşımı bulunduğu sonucuna varılmaktadır.

28. Açıklanan nedenlerle, Yargıtay 8. Hukuk Dairesince verilen onama kararlarının tebliğinden itibaren otuz gün içinde yapılmayan bireysel başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “süre aşımı” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Mülkiyet Hakkının İhlali İddialarının Değerlendirilmesi (Silifke Sulh Hukuk Mahkemesinin 1/12/2011 tarih ve E.2009/1060, K.2011/1194 sayılı kararı yönünden)

29. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

“Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir.…”

30. 6216 sayılı Kanun’un “Bireysel başvuru hakkı” kenar başlıklı 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye’nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir.”

31. Belirtilen hükümler uyarınca, bir anayasal hak ihlali iddiasının Anayasa Mahkemesinin konu bakımından yetkisi dâhilinde olabilmesi için, başvurucu tarafından dayanılan hakkın Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerden olması ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye’nin taraf olduğu protokoller kapsamında yer alması, ayrıca başvurucunun ihlal iddiasına temel alınan hakkın kapsamına giren korunmaya değer bir menfaatinin bulunması gerekir.

32. Anayasa’nın 35. maddesi şöyledir:

“Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.”

33. Anayasa’nın 35. maddesinde yer verilen mülkiyet kavramı, kapsam itibariyle 4721 sayılı Kanun’da yer alan mülkiyet kavramı ile sınırlı olmamakla birlikte, taşınmaz mülkiyetinin

Anayasa’nın 35. maddesindeki güvence kapsamına girdiğinde kuşku yoktur.

34. Anayasa’nın 35. maddesi kapsamındaki hakkının ihlal edildiğini ileri süren başvurucu, böyle bir hakkın varlığını kanıtlamak zorundadır. Bu nedenle, öncelikle başvurucunun, Anayasa’nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir.

35. Başvuru konusu olayda, başvurucu, gayrimenkul satış vaadi sözleşmesine dayalı olarak taşınmazın adına tescilini talep etmiş, Mahkemece davanın reddine karar verilmiştir. Gayrimenkul satış vaadi sözleşmesi, bir taşınmazın satım sözleşmesinin yapılmasını isteme hakkı veren bir ön sözleşmedir. Taraflar düzenledikleri ön sözleşme ile ana sözleşmenin, yani gayrimenkul satış sözleşmesinin akdedilmesini hüküm altına almak istemektedirler. Ön sözleşmenin akdedilmesi ile taraflardan biri yükümlülüğünü yerine getirmediği takdirde diğer tarafın ifayı talep hakkı doğacaktır. Satış vaadi sözleşmesi, sözleşmenin tarafına mülkiyet hakkının verdiği haklar arasında olan aynî hak değil, sadece kişisel hak sağlar. Bu sözleşme ile vaat eden, belli bir taşınmazı satmayı; vaat alan da bu taşınmazı satın almayı birbirlerine karşı borçlanırlar. Yani satış vaadi sözleşmesi, iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerdendir. Sözleşmenin kurulması ile sözleşmeye konu olan taşınmazın mülkiyeti el değiştirmez. Taşınmazın mülkiyetinin el değiştirmesi için ya tarafların rızaları yahut ilgili mahkemeden alınacak bir tescil kararı gerekir. Dolayısıyla gayrimenkul satış vaadi sözleşmesiyle taşınmaz üzerinde mülkiyet hakkı tesis edilmiş olmaz.

36. Başvurucu tarafından taşınmazın tescili talebiyle açılan eda davasının reddine ilişkin hüküm bir tespit hükmü olup, başvurucunun iddia ettiği hakkın mevcut olmadığını göstermektedir.

37. Belirtilen hususlar çerçevesinde, başvurucu adına yapılan herhangi bir tescil işlemi bulunmadığı, gayrimenkul satış vaadi sözleşmesinin tek başına başvurucunun taşınmazın mülkiyetini kazanmasını sağlamadığı ve başvurucu lehine Anayasa’nın 35. maddesi kapsamına giren korunmaya değer bir menfaat doğurmadığı anlaşılmaktadır.

38. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Silifke Sulh Hukuk Mahkemesinin 1/12/2011 tarih ve E.2009/1060, K.2011/1194 sayılı ilamına ilişkin başvurusu yönünden Anayasa’nın 35. maddesi kapsamına giren korunmaya değer bir menfaati bulunmadığı anlaşıldığından, başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “konu bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Adil Yargılanma Hakkının İhlali İddialarının Değerlendirilmesi (Silifke Sulh Hukuk Mahkemesinin 1/12/2011 tarih ve E.2009/1060, K.2011/1194 sayılı kararı yönünden)

39. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

“Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.”

40. 6216 sayılı Kanun’un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, … açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.”

41. 6216 sayılı Kanun’un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır.

42. Anılan kurallar uyarınca, ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda açık bir keyfilik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular açıkça keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (B. No: 2012/1027, § 26, 12/2/2013).

43. Başvuru konusu olayda, başvurucu, gayrimenkul satış vaadi sözleşmesiyle satın aldığı taşınmazlara ilişkin olarak Silifke Sulh Hukuk Mahkemesinde açtığı tescil davalarının reddedildiğini, temyiz üzerine bir kısmının Yargıtay 14. Hukuk Dairesince bozulduğunu, bir kısmının ise Yargıtay 8. Hukuk Dairesince gerekçesiz şekilde onandığını, kararların kanuna, usule ve dosya içeriğine aykırı olduğunu belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Mahkemece verilen karar ile Yargıtay 8. Hukuk Dairesince verilen onama kararının gerekçeleri incelendiğinde, başvurucunun iddialarının özünün derece Mahkemesi ve Yargıtay tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibariyle yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

44. Yargılama derece Mahkemesi tarafından usul şartlarına ve hukuka uygun olarak gerçekleştirilmiş olup, başvurucu kendi delillerini ve iddialarını sunma fırsatını bulmuş ve bunlar anılan Mahkeme tarafından gereği gibi değerlendirilmiştir.

45. Öte yandan aynı hukuki metne ilişkin olarak, aynı derecedeki bağımsız yargı mercileri arasındaki yorum ve içtihat farklılıkları tek başına adil yargılanma hakkının ihlali niteliğinde kabul edilemeyeceği gibi, temyiz mercilerinin, uyuşmazlıklara ilişkin olarak tarafların talepleri ve delilleri arasındaki yorum farklılıkları da tek başına adil yargılanma hakkının ihlali niteliğinde kabul edilemez.

46. Açıklanan nedenlerle başvurucunun, Silifke Sulh Hukuk Mahkemesinin 1/12/2011 tarih ve E.2009/1060, K.2011/1194 sayılı ilamının Yargıtay 8. Hukuk Dairesince onanmasına ilişkin ihlal iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu, derece Mahkemesi ve Yargıtay kararlarının bariz bir şekilde keyfilik de içermediği anlaşıldığından, başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin “açıkça dayanaktan yoksun olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

47. Diğer yandan başvurucu Yargıtay kararlarının gerekçesiz olduğunu ileri sürmüştür.

48. Anayasa’nın 141. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

“Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.”

49. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birisidir. Bu bağlamda Anayasa’nın, bütün mahkemelerin her türlü kararlarının gerekçeli olarak yazılmasını ifade eden 141. maddesinin de, hak arama hürriyetinin kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır (B. No: 2013/307, § 30, 16/5/2013).

50. Öte yandan temyiz mercilerinin kararlarının tamamen gerekçeli olması zorunlu değildir. Temyiz merciinin yargılamayı yapan mahkemenin kararıyla aynı fikirde olması ve bunu ya aynı gerekçeyi kullanarak ya da basit bir atıfla kararına yansıtması yeterlidir. Burada önemli olan husus, temyiz merciinin bir şekilde temyizde dile getirilmiş ana unsurları incelediğini, derece mahkemesinin kararını inceleyerek onadığını ya da bozduğunu göstermesidir.

51. Somut olayda, Silifke Sulh hukuk Mahkemesinin 1/12/2011 tarih ve E.2009/1060, K.2011/1194 sayılı ilamı, Yargıtay 8. Hukuk Dairesince, “Dosya muhtevasına, dava evrakı ile yargılama tutanakları münderecatına, mevcut deliller Mahkemece takdir edilerek karar verildiğine ve takdirde bir isabetsizlik bulunmadığına göre yerinde olmayan temyiz itirazlarının reddi ile usul ve kanuna uygun hükmün onanmasına” şeklinde gerekçe belirtilerek onanmıştır. Başvurucunun, kararın gerekçesiz olduğuna dair iddiaları da derece Mahkemesi ve Yargıtay tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibariyle yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu gibi, Yargıtay kararının gerekçesiz olduğundan da söz edilemez.

52. Açıklanan nedenlerle, temyiz merci kararı ve gerekçesinde açık bir ihlal saptanmadığından, başvurucunun bu yöndeki iddiası da “açıkça dayanaktan yoksun” bulunmuştur.

V. HÜKÜM

A. Başvurunun;

1. Otuz günlük süre içinde yapılmayan başvurular yönünden “süre aşımı”,

2. Mülkiyet hakkının ihlali iddiaları yönünden “konu bakımından yetkisizlik”,

3. Adil yargılanma hakkının ihlali iddiaları yönünden “açıkça dayanaktan yoksun olması”

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına,

18/9/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET YILDIRIM

B. No: 2012/144 | Karar tarihi: 02.10.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/144

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET YILDIRIM BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/144)

Karar Tarihi: 2/10/2013

R.G. Tarih- Sayı: 15/11/2013-28822

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Zehra Ayla PERKTAŞ

Hicabi DURSUN

Erdal TERCAN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Recep ÜNAL

Başvurucu : Ahmet YILDIRIM

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, Anamur (Mersin) İlçe Müftülüğünde şef olarak görev yapmaktayken Hakkâri İl Müftülüğüne şef olarak atandığını, bu işleme karşı idari yargıda açtığı dava sonucunda mahkemenin işlemin iptaline karar verdiğini ve bu kararın uygulanması için başvurmasına rağmen idarenin yargı kararını uygulamadığını belirterek anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 3/10/2012 tarihinde Anamur Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde belirlenen eksiklikler tamamlatılmış ve Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 15/4/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, 1979 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı (Başkanlık) teşkilatında göreve başlamış, 1997 yılında ise Anamur Müftülüğü şefliğine atanmıştır.

6. Bir soruşturma kapsamında Başkanlık başmüfettişince, 18/7/2005 tarihli yazıyla başvurucunun savunması istenmiş, başvurucu, 19/8/2005 tarihinde savunmasını sunmuştur. Bu arada Başkanlığın 18/8/2005 tarih ve 3037 sayılı onayı ile başvurucu, Hakkari İl Müftülüğü İdari Mali İşler Şefliğine atanmıştır. Başvurucu, atama işleminin iptali talebiyle aynı tarihte Mersin 1. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) iptal davası açmıştır.

7. Başkanlığın 26/9/2005 tarihli kararı ile kınama cezası ile cezalandırılan başvurucu, bu cezaya karşı 29/11/2005 tarihinde Başkanlığa itiraz etmiştir. Başkanlık Merkez Disiplin Kurulunun 4/1/2006 tarihli kararıyla itirazı kabul edilen başvurucunun disiplin cezası kaldırılmıştır. Bu karar başvurucuya 18/1/2006 tarih ve 144 sayılı yazı ile bildirilmiştir.

8. Başvurucu, disiplin cezasının kaldırılması üzerine eski görevine atanma talebiyle 10/7/2006 tarihinde Başkanlığa müracaat etmiştir. Başkanlık, 26/7/2006 tarih ve 903 sayılı yazı ile başvurucunun talebini reddetmiştir.

9. Başvurucu 25/9/2006 tarihinde emekliliğini talep etmiştir.

10. İdare Mahkemesi, 5/10/2006 tarih ve E.2005/2400, K.2006/1925 sayılı kararı ile başvurucunun davasını (§ 6) reddetmiştir. Başvurucu bu kararı temyiz etmiştir.

11. Başkanlığın, 18/10/2006 tarih ve 1323 sayılı onayı ile başvurucu emekliye ayrılmıştır.

12. Başvurucunun 22/6/2008 tarihinde Başbakanlık aracılığıyla yaptığı emeklilik sonrası yeniden hizmete alınarak Anamur Müftülüğündeki görevine atanma talebini içeren müracaatı, Başkanlığın 28/7/2008 tarih ve 3059 sayılı yazısı ile reddedilmiştir. Yazıda şu ifadelere yer verilmiştir:

“…

1. Hakkari İl Müftülüğüne naklen atanma işleminizin hukuka uygun olduğunun mahkeme kararıyla tespit edildiği, karara dayanak olarak; tarafınızdan tartışmalı olduğunu iddia ettiğiniz tanık ifadeleri dışında, kendi ifadeniz ve müftünün ifadelerinin de gösterildiği,

2. Tanıklar adına el yazısı ile yazılan dilekçelerdeki imzalarla, aynı kişilere ait tanık ifade zabıtlarındaki imzaların birbirine benzemediği,

3. Başmüfettiş Hüseyin ÇELİKER ile ifade sahiplerinin iddia konusu eylemlerinin 2005 yılı Ocak ayında vaki olduğu, 5525 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Bazı Disiplin Cezalarının Affı Hakkında Kanun gereği ‘14/02/2005 tarihinden önce işlenen fiillerden dolayı disiplin soruşturma ve kovuşturmasının yapılamayacağı’nın hükme bağlanması sebebiyle tahkikat açılamayacağı, ayrıca 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun değişik 127. maddesinin son fıkrası gereğince ‘ceza verme yetkisi’nin de zaman aşımına uğradığı,

4. Emekliye ayrılma durumunuzun da kendi isteğinizle gerçekleştiği,

Hususları göz önünde bulundurularak, … dilekçeniz hakkında yapılacak bir işlem bulunmadığı belirtilmektedir.

…”

13. Başvurucunun temyizi (§ 10) üzerine Danıştay Beşinci Dairesi, 10/11/2008 tarih ve E.2007/2072, K.2008/5504 sayılı kararı ile İdare Mahkemesi kararını bozmuştur.

14. İdare Mahkemesi, 12/3/2009 tarih ve E.2009/216, K.2009/240 sayılı kararı ile Danıştayın bozma kararına uyarak atama işleminin iptaline karar vermiştir.

15. Başvurucunun İdare Mahkemesinin iptal kararına istinaden yeniden hizmete alınma ve atanma talebi üzerine, Başkanlık Personel Dairesi Başkanlığı Başkanlık Hukuk Müşavirliğinden görüş istemiştir. Hukuk Müşavirliğinin 11/6/2009 tarih ve 1176 sayılı yazı ile bildirdiği görüşü şöyledir:

“…

Konu, ilgili mevzuat hükümleri ve mezkur Danıştay kararı çerçevesinde değerlendirildiğinde, Ahmet Yıldırım’ın emeklilik işlemi onay tarihi olan 18/10/2006 tarihinde tekemmül ettiğinden, bu onayla birlikte kamu görevlisi statüsü sona ermiş ve emekli statüsü kazanmıştır. Bu nedenle, kendi isteğiyle emekliye ayrılan adı geçenin, henüz memuriyeti devam ederken hakkında tesis olunan nakil işleminin iptaline karar verilmiş olması nedeniyle göreve iadesinin söz konusu olamayacağı, göreve iade yönünden uygulanması gerekli bir yargı kararının varlığından söz etmeye hukuken imkan bulunmadığı …”

16. Hukuk Müşavirliğinin görüşü, Personel Dairesi Başkanlığının 26/9/2009 tarih ve 2877 sayılı yazısı ile başvurucuya bildirilmiştir.

17. Başkanlık, İdare Mahkemesinin atama işleminin iptaline dair kararını temyiz etmiş, Danıştay Beşinci Dairesi, 14/6/2010 tarih ve E.2009/3898, K.2010/4135 sayılı kararı ile temyiz, 27/4/2011 tarih ve E.2010/6013, K.2011/2144 sayılı kararı ile de karar düzeltme başvurularının reddine karar vermiştir. Bu şekilde İdare Mahkemesinin iptal kararı kesinleşmiştir.

18. Başvurucu, 3/10/2012 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

19. 14/7/1965 tarih ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun “Emeklilerin yeniden hizmete alınması” kenar başlıklı 93. maddesi şöyledir:

“T.C. Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre emekli olanlardan (5434 sayılı Kanunun 104 üncü maddesine göre emeklilikle ilgili görevlere yeniden atanamayacaklar hariç) sınıfında yazılı nitelikleri taşımakta bulunanlar kanunun 92 nci maddesi hükümlerine göre kurumlarda boş kadro bulunmak şartiyle yeniden memurluğa alınabilirler.”

20. 657 sayılı Kanun’un “Memurluktan çekilenlerin yeniden atanmaları” kenar başlıklı 92. maddesi şöyledir:

“İki defadan fazla olmamak üzere memurluktan kendi istekleriyle çekilenlerden veya bu Kanun hükümlerine göre çekilmiş sayılanlardan tekrar memurluğa dönmek isteyenler, ayrıldıkları sınıfta boş kadro bulunmak ve bu sınıfın niteliklerini taşımak şartıyla ayrıldıkları tarihte almakta oldukları aylık derecesine eşit bir derecenin aynı kademesine veya 71 inci madde hükümlerine uyulmak suretiyle diğer bir sınıfta eşit derecedeki kadrolara atanabilirler.

657 sayılı Kanuna tabi olmayan personelden kendi istekleri ile görevinden çekilmiş olanlar, boş kadro bulunmak ve gireceği sınıfın niteliklerini taşımak kaydı ile bu Kanuna tabi kurumlardaki memuriyetlere atanabilirler.

Yasama görevinde veya bakan olarak geçirilen her yıl bir kademe ilerlemesi ve her iki yıl bir derece yükselmesine esas olacak şekilde değerlendirilir.”

21. 6/1/1982 tarih ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun “Kararların sonuçları” kenar başlıklı 28. maddesinin (1) numaralı fırkası şöyledir:

“Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemez. Ancak, haciz veya ihtiyati haciz uygulamaları ile ilgili davalarda verilen kararlar hakkında, bu kararların kesinleşmesinden sonra idarece işlem tesis edilir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

22. Mahkemenin 2/10/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 3/10/2012 tarih ve 2012/144 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

23. Başvurucu, hukuki dayanaktan yoksun bir atama kararıyla Hakkâri iline atandığını, burada emekli olduktan sonra sözü edilen atama işleminin İdare Mahkemesince iptal edildiğini, fakat idarenin iptal öncesi hukuki durumu geri getirecek şekilde işlem yapmadığını ve yeniden memuriyet görevine dönme isteğini reddettiğini, idarenin bu olumsuz işlemi ile kesinleşmiş mahkeme kararını uygulamaktan kaçındığını, her ne kadar idarenin emeklilik sonrası memuriyete tekrar atama taleplerini kabul etme zorunluluğu yoksa da kendisinin isteyerek emekli olmadığını, ailevi durumu itibariyle atandığı yerde çalışmasının olanaksız olması nedeniyle emekli olmak zorunda kaldığını belirterek, yeniden eski görevine atanmaması sonucunda adil yargılanma, ailenin korunması ve çalışma hakları ile hukuk devleti ve eşitlik ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüş ve önceki görevine yeniden atamasının yapılmasını talep etmiştir.

B. Değerlendirme

24. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un Geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler.”

25. Anılan hüküm uyarınca Anayasa Mahkemesinin yetkisinin zaman bakımından başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup, Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilecektir. Anayasa Mahkemesinin yetki kapsamının anılan tarihten önce kesinleşmiş nihai işlem ve kararları da içerecek şekilde genişletilmesi mümkün değildir (B. No: 2012/947, 12/2/2013, § 16).

26. Başvurucunun, 18/8/2005 tarihinde Hakkari İl Müftülüğüne naklen atandığı, bu işleme karşı İdare Mahkemesinde açtığı iptal davasının 5/10/2006 tarihinde reddedildiği, bunun üzerine 18/10/2006 tarihinde kendi isteği ile emekliye ayrıldığı, buna rağmen davasını takip ederek İdare Mahkemesinin ret kararını temyiz ettiği, temyiz başvurusunu inceleyen

Danıştay Dairesinin 10/11/2008 tarihinde ret kararını bozması üzerine İdare Mahkemesinin 12/3/2009 tarihinde atama işleminin iptaline karar verdiği, başvurucunun iptal kararının uygulanarak eski görev ve görev yerine yeniden atanmak üzere Başkanlığa başvuruda bulunduğu, başvurucunun emekli olması nedeniyle kararın uygulanamayacağı gerekçesiyle bu talebinin reddedildiği, bu arada İdare Mahkemesinin iptal kararının Danıştayca onandığı ve yargı sürecinin, Başkanlığın karar düzeltme talebinin reddedildiği 27/4/2011 tarihinde sona erdiği ve iptal kararının kesinleştiği anlaşılmaktadır.

27. Başvurucu, İdare Mahkemesi kararının uygulanmaması nedeniyle çalışma özgürlüğü, mahkemeye erişim ve aile hayatına saygı hakları ile Anayasa'nın 2., 5. ve 10. maddelerinde düzenlenen ilkelerin ihlal edildiğini iddia etmektedir.

28. Başvurucunun iddialarının özü mahkeme kararının uygulanmadığı şikâyetine dayanmaktadır. Adil yargılanma hakkının unsurlarından biri de mahkemeye erişim hakkıdır. Mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne götürme ve aynı zamanda mahkemece verilen kararın uygulanmasını isteme haklarını da kapsar. Mahkeme kararlarının uygulanması, yargılamanın dışında olmakla birlikte onu tamamlayan ve yargılamanın sonuç doğurmasını sağlayan bir unsurdur. Karar uygulanmazsa yargılamanın da bir anlamı olmayacaktır (benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Honsby/Yunanistan, 18357/91, 19/3/1997, § 40). Bu nedenle yargı kararlarının uygulanması "mahkemeye erişim hakkı" kapsamında değerlendirilmektedir. Buna göre, yargılama sonucunda mahkemenin bir karar vermiş olması yeterli değildir; ayrıca bu kararın etkili bir şekilde uygulanması da gerekir. Hukuk sisteminde, nihai mahkeme kararlarını, taraflardan birinin aleyhine sonuç doğuracak şekilde, uygulanamaz hale getiren düzenlemeler bulunması veya mahkeme kararlarının icrasının herhangi bir şekilde engellenmesi hallerinde, "mahkemeye erişim hakkı" da anlamını yitirecektir.

29. Kural olarak mahkeme kararlarının uygulanması, ilam zamanaşımı dolmadığı sürece, her zaman talep edilebilir. Bu yöndeki bir talebe rağmen mahkeme kararı uygulanmamışsa olumsuz kamu gücü işleminden kaynaklanan bir süregelen ihlalden söz edilebilir. Bu durumda başvurucu mahkeme kararının uygulanması talebini müteakiben makul bir süre bekledikten sonra Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilir. Başvurucunun talebinden vazgeçtiği ya da takipsiz bıraktığı anlaşılmadıkça bu tür başvuruların süresinde yapıldığını kabul etmek gerekir. Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkili olup olmadığının ve başvurunun süresinde yapılıp yapılmadığının da bu çerçevede belirlenmesi gerekir.

30. Başvuru konusu olayda başvurucu idari işlemin iptali ismiyle açtığı dava sonuçlanmadan 18/10/2006 tarihinde kendi isteğiyle emekliye ayrılmış, İdare Mahkemesinin 12/3/2009 tarihinde naklen atama işleminin iptaline karar vermesi üzerine idareye başvurarak kararın uygulanmasını istemiştir. İdare ise başvurucunun emekli olması nedeniyle mahkeme kararının uygulama kabiliyetinin bulunmadığını belirterek başvurucunun talebini reddetmiştir. Mahkeme kararı Danıştayın temyiz denetiminden geçerek 27/4/2011 tarihinde kesinleşmiştir. Naklen atama işleminin iptaline ilişkin mahkeme kararı verilmeden önce başvurucu emekli olduğundan iptal kararının, verildiği anda uygulama kabiliyetinden yoksun olduğu anlaşılmaktadır. Verildiği anda uygulanma kabiliyeti bulunmayan bir mahkeme kararına ilişkin olarak süregelen ihlalden söz edilmesi mümkün değildir.

31. Açıklanan nedenlerle uygulanmadığı ileri sürülen kararın Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başladığı 23/9/2012 tarihinden önce, 27/4/2011 tarihinde kesinleşmiş

olduğu anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Başvurunun, “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına, 2/10/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ DENİZ KUTLUK

B. No: 2012/680 | Karar tarihi: 02.10.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/680

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ DENİZ KUTLUK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/680)

Karar Tarihi: 2/10/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Mustafa BAYSAL

Başvurucu : Ali Deniz KUTLUK

Vekili : Av. Ayşe Gül HANYALOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, suçluluğu hakkında kuvvetli belirti olmadığı halde başvuru tarihi itibariyle yaklaşık 21 aydır tutuklu bulunduğunu ve 18 yıl hapis cezasına mahkûm edildiği davada adil yargılanmadığını belirterek anayasal haklarının ihlâl edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 7/11/2012 tarihinde İstanbul 12. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde belirlenen eksiklikler tamamlatılmış ve Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 10/6/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen bir soruşturma kapsamında 22/2/2010 tarihinde gözaltına alınmış ve 23/2/2010 tarihinde sevk edildiği mahkemece tutuklanmıştır. Başvurucunun tutukluluk hali 31/3/2010 tarihine kadar sürmüştür.

6. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, 6/7/2010 tarihli iddianameyle başvuranın da aralarında bulunduğu toplam 196 şüpheli hakkında cezalandırılmaları talebiyle dava açmıştır. İddianamede başvurucu "Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini cebren ıskat veya vazife görmekten men etmeye teşebbüs" etmekle suçlanmıştır.

7. İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi 19/7/2010 tarihinde iddianamenin kabulüne karar vermiştir.

8. 11/2/2011 tarihli duruşmada Mahkeme başvurucunun tutuklanmasına karar vermiştir.

9. Başvurucu yargılama sürecinde yargılamayı gerçekleştiren 10. Ağır Ceza Mahkemesi'nin tutukluluğun devamına ilişkin kararlarına itiraz etmiştir. İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi ilki 28/2/2011, sonuncusu ise 23/10/2012 tarihli olan toplam 19 kararda itirazları reddetmiştir.

10. Davaya bakan Mahkeme 21/9/ 2012 tarihinde açıkladığı kararda, başvurucunun müsnet suçtan mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 147. ve 61. maddeleri gereğince 18 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına ve tutukluluk halinin devamına karar vermiştir.

11. Hükümle birlikte verilen tutukluluk halinin devamı kararına karşı başvurucu 27/9/2012 tarihli dilekçeyle itiraz etmiş, İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi 23/10/2012 tarihinde itirazın reddine karar vermiştir. Bu karardan başvurucu 6/11/2012 tarihinde haberdar olmuştur.

12. Başvurucu hakkındaki dava başvuru tarihi itibariyle temyiz aşamasındadır.

B. İlgili Hukuk

13. İsnat olunan suçun işlendiği tarihte yürürlükte bulunan 1/3/1926 tarih ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 147. maddesi şöyledir:

"Türkiye Cumhuriyeti İcra Vekilleri Heyetini cebren iskat veya vazife görmekten cebren menedenlerle bunları teşvik eyliyenlere ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezası hükmolunur …"

14. Aynı Kanun'un 61. maddesi, işlendiği zamanda ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası gerektiren suçun teşebbüs aşamasında kalması halinde failin on beş yıldan yirmi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmasını öngörmektedir.

15. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. ve 260. maddeleri şöyledir;

"Tutuklama nedenleri

Madde 100 – (1) Kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren olguların ve bir tutuklama nedeninin bulunması halinde, şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilebilir. İşin önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülü olmaması halinde, tutuklama

kararı verilemez.

(2) Aşağıdaki hallerde bir tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) Şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olgular varsa.

b) Şüpheli veya sanığın davranışları;

1. Delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme,

2. Tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma,

Hususlarında kuvvetli şüphe oluşturuyorsa.

(3) Aşağıdaki suçların işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde, tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan;

…

9. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma (iki, yedi ve sekizinci fıkralar hariç, madde 220),

10. Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar (madde 302, 303, 304, 307, 308),

11. Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar (madde 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315),

…

(4) (Değişik: 2/7/2012-6352/96 md.) Sadece adlî para cezasını gerektiren veya hapis cezasının üst sınırı iki yıldan fazla olmayan suçlarda tutuklama kararı verilemez.

Kanun yollarına başvurma hakkı

Madde 260 – (1) Hâkim ve mahkeme kararlarına karşı Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık ve bu Kanuna göre katılan sıfatını almış olanlar ile katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar için kanun yolları açıktır.

(2) Asliye ceza mahkemesinde bulunan Cumhuriyet savcıları, mahkemenin yargı çevresindeki sulh ceza mahkemelerinin; ağır ceza mahkemelerinde bulunan Cumhuriyet savcıları, ağır ceza mahkemesinin yargı çevresindeki asliye ve sulh ceza mahkemelerinin; bölge adliye mahkemesinde bulunan Cumhuriyet savcıları, bölge adliye mahkemelerinin kararlarına karşı kanun yollarına başvurabilirler.

(3) Cumhuriyet savcısı, sanık lehine olarak da kanun yollarına başvurabilir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 2/10/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 7/11/2012 tarih ve 2012/680 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

17. Başvurucu;

i. Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti olmadığı halde başvuru tarihi itibariyle yaklaşık 21 ay tutuklu kaldığını, tutukluluğa itirazlarının basmakalıp gerekçelerle reddedildiğini, 18 yıl

hapis cezasına mahkûm edildiği davada adil yargılanmadığını, bu nedenlerle anayasal haklarının ihlâl edildiğini ileri sürmüş,

ii. Masumiyet karinesinin devam etmesi nedeniyle, hükümle birlikte verilen tutukluluk halinin devamına ve bu karara itiraz üzerine verilen ret kararının temyiz sonuna kadar kaldırılarak tahliyesine karar verilmesini talep etmiştir.

B. Değerlendirme

18. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasında herkesin, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabileceği hükmüne yer verilmiştir. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının devamında, başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olmasının şart olduğu, dördüncü fıkrasında ise bireysel başvuruda kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamayacağı belirtilmiştir.

1. Tutukluluğa İlişkin Şikâyetler

19. Başvurucu, hakkında kuvvetli suç şüphesi olmadığı halde tutuklandığından ve tutukluluğa itirazlarının etkili bir şekilde incelenmediğinden şikâyet etmiştir.

20. 6216 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

21. Bu hüküm gereğince Anayasa Mahkemesi, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler. Dolayısıyla Mahkeme'nin zaman bakımından yetkisi ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurularla sınırlıdır. Kamu düzenine ilişkin bu düzenleme karşısında, anılan tarihten önce kesinleşmiş nihaî işlem ve kararları da içerecek şekilde yetki kapsamının genişletilmesi mümkün değildir (B. No: 2012/832, § 14, 12/2/2013).

22. Devam eden tutukluluğun hukuka aykırı olduğu veya makul süreyi aştığı iddiasıyla yapılan bireysel başvurularda şikâyetlerin temel amacı, tutukluluğun hukuka aykırı olduğunun ya da devamını haklı kılan sebep veya sebeplerin bulunmadığının tespiti ve buna bağlı olarak serbest kalmaktır. Dolayısıyla belirtilen nedenlerle ve serbest bırakılmayı temin edebilecek bir karar alma amacıyla yapılacak bireysel başvuruların, olağan kanun yolları tüketilmek şartıyla, tutukluluk hali devam ettiği sürece yapılabilmesi mümkündür. Ancak başvurucu hali hazırda tahliye olmuş ya da hükümlü hale gelmiş ise bu takdirde serbest kalma ihtimali ortadan kalkmaktadır. Bu takdirde ancak tutukluluğun hukuka aykırı olduğunun ya da devamını haklı kılan sebep veya sebeplerin bulunmadığının tespiti ve talep halinde buna bağlı olarak tazminata hükmedilmesine karar verilmesi gerekir. Ne var ki bu tür talepler için de varsa olağan kanun yolları denendikten sonra ve gerekiyorsa bireysel başvuru yapılmalıdır. (B. No: 2012/726, §§ 30, 31, 2/7/2013).

23. Ancak, başvurunun kabul edilebilir bulunabilmesi için ihlal iddiasına dayanak teşkil eden nihai işlem veya kararların 23/9/2012 tarihinden evvel kesinleşmemiş olmaları da gerekmektedir. Mahkemenin yargı yetkisine ilişkin bu tespitin bireysel başvuru incelemesinin her aşamasında yapılabilmesi mümkündür.

24. Somut olayda başvurucu 22 Şubat 2010 tarihinde göz altına alınmış, 23 Şubat 2010 tarihinde tutuklanmıştır. Başvuru formundan anlaşıldığı kadarıyla bu tutuklamanın 31/3/2010 tarihine kadar sürdüğü ve 11/2/2011 tarihli celsede Mahkeme tarafından başvurucunun yeniden tutuklanmasına ve müteakip duruşmalarda da tutukluluğun devamına karar verildiği anlaşılmaktadır. Başvurucunun tutukluluğun devamına dair verilen kararlara karşı yapmış olduğu itirazlar da reddedilmiştir (§ 9). Buna göre tutuklulukla ilgili şikâyetlerin bir bütün olarak başvurucu hakkında mahkemece hüküm verilmeden önceki dönemde kesinleşen kararlara ilişkin olduğu açıktır.

25. 21/9/2012 tarihinde Mahkeme, davanın esasını karara bağlayarak başvurucunun 18 yıl hapis cezasıyla cezalandırılmasına ve tutukluluk halinin devamına karar vermiştir. Başvurucu kararın tutukluluğun devamına ilişkin olan kısmına 27/9/2012 tarihli dilekçeyle itiraz etmiş ve itiraz mercii tarafından 23/10/2012 tarihinde reddedilmiştir (§§ 10, 11). Ancak, Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başladığı tarihten sonra verilmiş olsa bile, kişi hakkındaki tutmanın niteliği üzerinde bu kararın herhangi bir etkisi bulunmamaktadır. Zira başvurucunun tutukluluk hali davanın esasına ilişkin kararın açıklanmasıyla birlikte sona ermiştir. Kararla birlikte başvurucuya isnat olunan suç sabit görülerek cezalandırılmasına hükmedilmiştir. Dolayısıyla, hükmen tutukluluğa itiraz ve incelemesinin 23/9/2012 tarihinden sonra gerçekleştirilmiş olmasının Mahkeme'nin zaman bakımından yetkisi üzerinde herhangi bir etkisi bulunmamaktadır (B. No: 2012/239, § 35, 2/7/2013).

26. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun tutukluluğa ilişkin şikâyetlerine konu olan kararların tamamının Anayasa Mahkemesinin yetkisinin başladığı tarihten önce kesinleştiği anlaşıldığından, başvurunun "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiği İddiası

27. Başvurucu, 18 yıl hapis cezasına mahkûm edildiği davada adil yargılanmadığından da şikâyet etmiştir.

28. 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

29. Bu hüküm uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmak için ihlale neden olduğu iddia edilen işlem veya eylem için idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekir.

30. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olup bu ilkeye uygun davranılmadığı takdirde ortaya çıkan ihlale karşı öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine başvurulmalıdır. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle genel yargı mercilerinde olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulması esastır. Bireysel başvuru yoluna, iddia edilen hak ihlallerinin bu olağan denetim mekanizması içinde giderilememesi durumunda başvurulabilir (B. No: 2012/946, § 17, 18, 26/3/2013). Başvurucu hakkındaki dava derdest olup, temyiz aşamasındadır. Bu şikâyet bakımından olağan kanun yolları tüketilmemiştir (B. No: 2012/726, §41, 2/7/2013).

31. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının “başvuru yollarının tüketilmemiş olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

A. Başvurunun;

1. Tutukluluğa ilişkin şikâyetler yönünden, “zaman bakımından yetkisizlik”,

2. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin olanlar yönünden ise “başvuru yollarının tüketilmemiş olması”

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına,

2/10/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

M. AYDIN GÜRÜL

B. No: 2012/682 | Karar tarihi: 02.10.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/682

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

M. AYDIN GÜRÜL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/682)

Karar Tarihi: 2/10/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Serhat ALTINKÖK

Başvurucu : M. Aydın GÜRÜL

Vekili : Ayşe Gül HANYALOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, uzun bir süredir tutuklu olarak bulundurulduğunu, hakkında yürütülen yargılamanın adil olmadığını, yasa önünde eşitlik, masumiyet karinesi, suç ve cezaların şahsiliği ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürerek Anayasa'nın 2., 6., 9., 11., 19., 36., 37., 38. ve 40. maddelerinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 7/11/2012 tarihinde İstanbul 12. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 12/6/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, 1948 doğumlu olup Adalet Bakanlığı Silivri Ceza İnfaz Kurumunda hüküm özlü olarak bulunmaktadır.

6. "Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini cebren iskat veya vazife görmekten men etmeye teşebbüs etmek" suçunu işlediği iddiasıyla, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca hazırlanan 6/7/2010 tarih ve 2010/185 soruşturma, 2010/564 esas sayılı iddianame, İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesince kabul edilerek başvurucu hakkında 19/7/2010 tarihinde kamu davası açılmıştır.

7. Başvurucunun, "dosyadaki delil durumu, kuvvetli suç şüphesini gösteren olguların bulunması, delillerin henüz tam olarak toplanılmamış oluşu, sanığın konumu itibariyle delillere etki yapma ihtimalinin olması, tanıkların henüz dinlenilmemiş oluşu, atılı suçun CMK.100. maddesinde belirtilen katalog suçlardan olması, belirtilen bu sebeplerle adli kontrol hükümlerinin uygulanmasının yetersiz kalacağı …" gerekçesiyle İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesinin 11/2/2011 tarihli kararıyla tutuklanmasına karar verilmiştir.

8. Başvurucu, müteaddit defalar tutukluluk haline son verilmesini yetkili mahkemelerden talep etmiş ancak bu talepleri ile ilgili bir sonuç elde edememiştir.

9. Başvurucunun, İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesinin 21/9/2012 tarih ve E.2010/283 sayılı kararı ile "Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini cebren iskat veya vazife görmekten men etmeye teşebbüs etmek" suçundan 1/3/1926 tarih ve 765 sayılı Mülga Türk Ceza Kanunu'nun 147. ve 61. maddeleri uyarınca 18 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına ve "tutuklu sanıklara verilen hürriyeti bağlayıcı cezanın miktarı, tutuklu kaldıkları süre, verilen ceza miktarına göre kaçma şüphesi dikkate alındığında adli kontrol hükümlerinin yetersiz kalacağı" gerekçesiyle tutukluluk halinin devamına karar verilmiştir.

10. Başvurucu karara 26/9/2012 tarihinde itiraz etmiştir. İtiraz İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesinin 23/10/2012 tarih ve 2010/737 Değişik İş sayılı kararı ile reddedilmiştir. Ret kararı başvurucuya 6/11/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir.

11. Başvurucu hakkındaki dava Yargıtayda temyiz aşamasında derdesttir.

B. İlgili Hukuk

12. Başvurucu hakkında isnat olunan suçun işlendiği tarihte yürürlükte bulunan 765 sayılı Kanun'un 147. maddesi şöyledir:

"Türkiye Cumhuriyeti İcra Vekilleri Heyetini cebren iskat veya vazife görmekten cebren menedenlerle bunları teşvik eyliyenlere ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezası hükmolunur …"

13. Aynı Kanun'un 61. maddesi, işlendiği zamanda ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası gerektiren suçun teşebbüs aşamasında kalması halinde failin on beş yıldan yirmi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmasını öngörmektedir.

14. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesi şöyledir:

"Tutuklama nedenleri

Madde 100 – (1) Kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren olguların ve bir tutuklama nedeninin bulunması halinde, şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilebilir. İşin önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülü olmaması halinde, tutuklama kararı verilemez.

(2) Aşağıdaki hallerde bir tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) Şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olgular varsa.

b) Şüpheli veya sanığın davranışları;

1. Delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme,

2. Tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma,

Hususlarında kuvvetli şüphe oluşturuyorsa.

(3) Aşağıdaki suçların işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde, tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan;

…

9. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma (iki, yedi ve sekizinci fıkralar hariç, madde 220),

10. Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar (madde 302, 303, 304, 307, 308),

11. Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar (madde 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315),

…

(4) (Değişik: 2/7/2012-6352/96 md.) Sadece adlî para cezasını gerektiren veya hapis cezasının üst sınırı iki yıldan fazla olmayan suçlarda tutuklama kararı verilemez.”

15. 5271 sayılı Kanun’un 260. maddesi şöyledir:

“Kanun yollarına başvurma hakkı

Madde 260 – (1) Hâkim ve mahkeme kararlarına karşı Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık ve bu Kanuna göre katılan sıfatını almış olanlar ile katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar için kanun yolları açıktır.

(2) Asliye ceza mahkemesinde bulunan Cumhuriyet savcıları, mahkemenin yargı çevresindeki sulh ceza mahkemelerinin; ağır ceza mahkemelerinde bulunan Cumhuriyet savcıları, ağır ceza mahkemesinin yargı çevresindeki asliye ve sulh ceza mahkemelerinin; bölge adliye mahkemesinde bulunan Cumhuriyet savcıları, bölge adliye mahkemelerinin kararlarına karşı kanun yollarına başvurabilirler.

(3) Cumhuriyet savcısı, sanık lehine olarak da kanun yollarına başvurabilir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 2/10/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 7/11/2012 tarih ve 2012/682 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

17. Başvurucu;

i. Masumiyet karinesinin gereği olarak hakkındaki yargılamanın tutuksuz olarak yapılması gerektiğini, yargılanmakta olduğu davanın sanıkları hakkında toplu olarak verilen tutuklama kararının suç ve tedbirlerin şahsiliği ilkesini ihlal ettiğini, kuvvetli suç şüphesine mesnet olarak değerlendirilmesi mümkün olmayan belgelere dayanılarak şablon ve kalıplaşmış gerekçelerle tutuklandığını, tutukluluğun devamına karar verilirken kullanılan şablon gerekçelerin bu tedbiri adeta bir cezalandırma aracına dönüştürdüğünü, uzun bir süreden beri tutuklu olduğunu, tutukluluk açısından bu sürenin makul olmadığını, hakkında adlî kontrol hükümlerinin uygulanması yoluna başvurulmadığını, tutuklamaya itiraz kararlarının şablon ve kalıplaşmış gerekçelere dayanılarak reddedildiğini, tutukluluğu için makul şüphenin bulunmadığını, kendisi hakkında karar verilmeden kısa bir süre önce terör örgütüne yardım ve yataklıktan yargılanan sanıkların tahliye edilmesine rağmen kendisinin tahliye edilmediğini, kesinleşmemiş bir mahkeme hükmüne dayanılarak tutukluluk halinin devamına karar verildiğini,

ii. Hakkında verilen hükmün gerekçesiz olarak açıklandığını, kovuşturma aşamasında hiçbir şekilde bilirkişi raporlarına yer verilmediğini, bu yöndeki taleplerinin reddedildiğini, bilirkişilerin ve diğer tanıkların dinlenilmesi taleplerinin reddedildiğini, “şüpheden sanık yararlanır” ilkesinin ihlal edildiğini, muhakeme esnasında delillerin değerlendirilmesi aşamasının atlandığını, lehe delillerin mahkemece kabul edilmediğini ve bu nedenle çekişmeli yargılama ilkesinin ihlal edildiğini,

ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

18. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp, olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun, masumiyet karinesinin gereği olarak hakkındaki yargılamanın tutuksuz olarak yapılması gerektiği, yargılanmakta olduğu davanın sanıkları hakkında toplu olarak verilen tutuklama kararının suç ve tedbirlerin şahsiliği ilkesini ihlal ettiği, tutukluluğun devamına karar verilirken kullanılan şablon gerekçelerin bu tedbiri adeta bir cezalandırma aracına dönüştürdüğü, uzun bir süreden beri tutuklu olduğu, tutukluluk açısından bu sürenin makul olmadığı, hakkında adlî kontrol hükümlerinin uygulanması yoluna gidilmediği, kuvvetli suç şüphesine mesnet olarak değerlendirilmesi mümkün olmayan belgelere dayanılarak şablon ve kalıplaşmış gerekçelerle tutuklandığı, tutuklamaya itiraz kararlarının şablon ve kalıplaşmış gerekçelere dayanılarak reddedildiği, tutukluluğu için makul şüphenin bulunmadığı, kendisi hakkında karar verilmeden kısa bir süre önce terör örgütüne yardım ve yataklıktan yargılanan sanıkların tahliye edilmesine rağmen kendisinin tahliye edilmediği, kesinleşmemiş bir mahkeme hükmüne dayanılarak tutukluluk halinin devamına karar verildiği yönündeki şikâyetlerinin “kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı”; hakkında verilen hükmün gerekçesiz olarak açıklandığı, kovuşturma aşamasında hiçbir şekilde bilirkişi raporlarına yer verilmediği, bilirkişilerin ve diğer tanıkların dinlenilmesi taleplerinin reddedildiği, “şüpheden sanık yararlanır” ilkesinin ihlal edildiği, muhakeme esnasında delillerin değerlendirilmesi aşamasının atlandığı, lehe delillerin mahkemece kabul edilmediği ve bu nedenle çekişmeli yargılama ilkesinin ihlal edildiği yönündeki şikâyetlerinin “adil yargılanma hakkı” kapsamında değerlendirilmesi gerekir.

1. Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği Hakkı Yönünden

19. Başvurucu, masumiyet karinesinin gereği olarak hakkındaki yargılamanın tutuksuz olarak yapılması gerektiğini, kuvvetli suç şüphesine mesnet olarak değerlendirilmesi mümkün olmayan belgelere dayanılarak şablon ve kalıplaşmış gerekçelerle tutuklandığını, tutukluluğun devamına şablon gerekçelerle karar verildiğini, uzun bir süreden beri tutuklu olduğunu, tutukluluk açısından bu sürenin makul olmaktan uzak olduğunu, hakkında adlî kontrol hükümlerinin uygulaması yoluna başvurulmadığını, kendisi hakkında karar verilmeden kısa bir süre önce terör örgütüne yardım ve yataklıktan yargılanan sanıkların tahliye edilmesine rağmen kendisinin tahliye edilmediğini, kesinleşmemiş bir mahkeme hükmüne dayanılarak tutukluluk halinin devamına karar verildiğini ileri sürmüştür.

20. 6216 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

21. Bu hüküm gereğince Anayasa Mahkemesi, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler. Dolayısıyla Mahkeme'nin zaman bakımından yetkisi ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurularla sınırlıdır. Kamu düzenine ilişkin bu düzenleme karşısında, anılan tarihten önce kesinleşmiş nihaî işlem ve kararları da içerecek şekilde yetki kapsamının genişletilmesi mümkün değildir (B. No: 2012/832, 12/2/2013, § 14).

22. Devam eden tutukluluğun hukuka aykırı olduğu iddiasıyla yapılan bireysel başvurularda şikâyetlerin temel amacı, tutukluluğun hukuka aykırı olduğunun ya da devamını haklı kılan sebep veya sebeplerin bulunmadığının tespitidir. Bu tespit yapıldığı takdirde buna bağlı olarak ilgilinin tutukluluk halinin devamına gerekçe olarak gösterilen hukuki sebeplerin varlığı sona erecek ve böylece kişinin serbest kalmasının yolu açılabilecektir. Bu amaçla yapılan bir başvuruda, itiraz kanun yolunda çekişmeli yargılama ve/veya silahların eşitliği gibi ilkelere uygun olarak bir inceleme yapılıp yapılmadığı da dikkate alınacaktır. Dolayısıyla belirtilen nedenlerle ve serbest bırakılmayı temin edebilecek bir karar alma amacıyla yapılacak bireysel başvuruların, başvuru yolları tüketilmek şartıyla, tutukluluk hali devam ettiği sürece yapılabilmesi mümkündür (B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 30).

23. Ancak başvurucu hakkında ilk derece mahkemesinde hüküm kurulmuş ise bireysel başvuru açısından talebi, hukuka aykırılığın tespiti ve gerekiyorsa belli bir miktar tazminata hükmedilmesiyle sınırlı kalacaktır. Dolayısıyla bu tür ihlal iddiaları bakımından varsa başvuru yolları denendikten sonra bireysel başvuru yapılmalıdır (B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 31).

24. Ne var ki başvurunun kabul edilebilmesi için ihlal iddiasına dayanak teşkil eden nihai işlem veya kararların 23/9/2012 tarihinden evvel kesinleşmemiş olmaları da gerekmektedir. Nihai işlem veya kararların anılan tarihten önce kesinleştikleri tespit edildiği takdirde ilgili şikâyetler bakımından başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir. Mahkemenin yargı yetkisine ilişkin bu tespitin bireysel başvuru incelemesinin her aşamasında yapılabilmesi mümkündür (B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 32).

25. Ancak kişi serbest bırakılmadan yargılanmakta olduğu davada ilk derece mahkemesi kararıyla mahkûm olmuşsa, mahkûmiyet tarihi itibarıyla da tutukluluk hali sona erer. Çünkü bu durumda kişinin hukuki durumu "bir suç isnadına bağlı olarak tutuklu" olma kapsamından çıkmaktadır. Bireysel başvuru incelemesi açısından, tutuklamanın şartları ile

mahkûmiyete hükmedilmesi arasındaki esaslı fark bunu gerektirir. Zira mahkûmiyete karar verilmiş olmakla, isnat olunan suçun işlendiği, bundan failin sorumlu olduğunun sübuta erdiği kabul edilmekte ve bu nedenle sanık hakkında hürriyeti bağlayıcı cezaya ve/veya para cezasına hükmedilmektedir. Mahkûmiyetle birlikte kişinin kuvvetli suç şüphesi ve bir tutuklama nedenine bağlı olarak tutukluluk hali sona ermektedir. Bu açıdan mahkûmiyet kararının kesinleşmiş olması ayrıca gerekmez. Nitekim gerek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ("AİHM"), gerekse Yargıtay, mahkûmiyet kararı sonrası tutulma halini tutukluluk olarak nitelendirmemektedir. AİHM, ilk derece mahkemesi kararıyla mahkûm olan bir sanığın, söz konusu mahkûmiyet kararından sonraki tutulmasını Sözleşme'nin 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi hükmü uyarınca "mahkûmiyet sonrası tutma" olarak değerlendirmekte ve tutukluluk süresinin hesabında dikkate almamaktadır (Bkz: Solmaz/Türkiye, 27561/02, 16/1/2007, §§ 23, 24; Şahap Doğan/Türkiye, 29361/07, 27/5/2010, § 26). Aynı yaklaşım Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından da benimsenmektedir. Kurul, 12 Nisan 2011 tarih ve E.2011/1-51, K.2011/42 sayılı kararında, "hakkında mahkûmiyet hükmü kurulmakla sanığın atılı suçu işlediği yerel mahkeme tarafından sabit görülmekte ve bu aşamadan sonra tutukluluğun dayanağı mahkûmiyet hükmü olmaktadır." gerekçesiyle, temyizde geçen sürenin tutukluluk süresine dâhil edilmeyeceğine karar vermiştir (B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 33).

26. Somut olayda başvurucu 11/2/2011 tarihinde İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesince tutuklanmış, ilk derece mahkemesinin mahkûmiyet kararını verdiği 21/9/ 2012 tarihinde tutukluluk hali bu anlamda sona ermiştir.

27. 21/9/2012 tarihli karar duruşmasında verilen tutukluluğun devamına ilişkin karara karşı başvurucu 26/9/2012 tarihinde itiraz etmiş ve itirazı İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesinin 23/10/2012 tarih ve 2010/737 Değişik İş sayılı kararı ile reddedilmiştir. Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başladığı tarihten sonra verilmiş olsa bile, kişi hakkındaki tutmanın niteliği üzerinde bu kararın herhangi bir etkisi yoktur. Zira başvurucunun tutukluluk hali 21/9/2012 tarihinde davanın esasına ilişkin kararın açıklanmasıyla birlikte ve bu tarih itibarıyla sona ermiştir. Kararla birlikte başvurucuya isnat olunan suç sabit görülerek 18 yıl hapis cezasıyla cezalandırılmasına hükmedilmiştir. Dolayısıyla, hükmen tutukluluğa itiraz ve incelemesinin 23/9/2012 tarihinden sonra gerçekleştirilmiş olmasının Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi üzerinde herhangi bir etkisi olamaz.

28. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun "kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı"nın ihlal edildiği yönündeki şikâyetlerine konu olayda tutuklamaya ilişkin nihai kararın, Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başladığı 23/9/2012 tarihinden önce verildiği anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Adil Yargılanma Hakkı Yönünden

29. Başvurucu, hakkında verilen hükmün gerekçesiz olarak açıklandığını, kovuşturma aşamasında hiçbir şekilde bilirkişi raporlarına yer verilmediğini, bilirkişilerin ve diğer tanıkların dinlenilmesi taleplerinin reddedildiğini, şüpheden sanık yararlanır ilkesinin ihlal edildiğini, muhakeme esnasında delillerin değerlendirilmesi aşamasının atlandığını, lehe delillerin mahkemece kabul edilmediğini ve bu nedenle çekişmeli yargılama ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

30. 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir.”

31. Bu hüküm uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmak için ihlale neden olduğu iddia edilen işlem veya eylem için idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekir.

32. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olup bu ilkeye uygun davranılmadığı takdirde ortaya çıkan ihlale karşı öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine başvurulmalıdır. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle genel yargı mercilerinde olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulması esastır. Bireysel başvuru yoluna, iddia edilen hak ihlallerinin bu olağan denetim mekanizması içinde giderilememesi durumunda başvurulabilir (B. No: 2012/946, 26/3/2013, §§ 17-18). Başvurucu hakkındaki dava derdest olup, temyiz aşamasındadır. Bu şikâyet bakımından başvuru yolları henüz tüketilmemiştir.

33. Açıklanan nedenlerle, başvurunun bu kısmının “başvuru yollarının tüketilmemiş olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

A. Açıklanan nedenlerle;

1. “Kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı”nın ihlal edildiğine yönelik iddiaların “zaman bakımından yetkisizlik”,

2. “Adil yargılanma hakkı”nın ihlal edildiğine yönelik iddiaların “başvuru yollarının tüketilmemiş olması”

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına,

2/10/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

BEYAZIT KARATAŞ

B. No: 2012/727 | Karar tarihi: 02.10.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/727

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BEYAZIT KARATAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/727)

Karar Tarihi: 2/10/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Zehra Ayla PERKTAŞ

Hicabi DURSUN

Erdal TERCAN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Mustafa BAYSAL

Başvurucu : Beyazıt KARATAŞ

Vekili : Av. Ali Fahir KAYACAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, suçluluğu hakkında kuvvetli belirti olmadığı halde başvuru tarihi itibariyle yaklaşık 14 aydır tutuklu olduğunu ve 16 yıl hapis cezasına mahkûm edildiği davada adil yargılanmadığını belirterek anayasal haklarının ihlâl edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 20/11/2012 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde tespit edilen eksiklikler giderildikten sonra Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 27/6/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen bir soruşturma kapsamında 27/5/2010 tarihinde ifadesi alındıktan sonra serbest bırakılmıştır.

6. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, 16/6/2011 tarihli iddianameyle başvurucunun da aralarında bulunduğu toplam 28 şüpheli hakkında cezalandırılmaları talebiyle dava açmıştır. İddianamede başvurucu, "Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini cebren ıskat veya vazife görmekten men etmeye teşebbüs" etmekle suçlanmıştır.

7. İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi 28/6/2011 tarihinde iddianamenin kabulüne karar vermiştir. Mahkeme ayrıca başvurucunun tutuklanmasına da karar vermiş ve bu amaçla yakalama kararı çıkarılmıştır.

8. Yakalama kararı ve daha sonra 3/10/2011 tarihli duruşmada verilen tutuklama kararlarına yapılan itirazlar reddedilmiştir.

9. Başvurucu yargılama sürecinde yargılamayı gerçekleştiren 10. Ağır Ceza Mahkemesi'nin tutukluluğun devamına ilişkin kararlarına itiraz etmiştir. İtiraz mercii 3/11/2011, 23/12/2011, 5/3/2012, 2/4/2012, 24/4/2012, 10/7/2012, 2/8/2012 ve 10/9/2012 tarihinde vermiş olduğu kararlarla itirazları reddetmiştir.

10. Davaya bakan Mahkeme 21/9/2012 tarihinde açıkladığı kararda, başvurucunun müsnet suçtan mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 147. ve 61. maddeleri gereğince 16 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına ve tutukluluk halinin devamına karar vermiştir.

11. Hükümle birlikte verilen tutukluluk halinin devamı kararına karşı başvurucu 25/9/2012 tarihli dilekçeyle itiraz etmiş, incelemeyi yapan İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi 23/10/2012 tarihinde itirazın reddine karar vermiştir. Bu karar başvurucuya 16/11/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir.

12. Başvurucu hakkında görülen dava başvuru tarihi itibariyle temyiz aşamasındadır.

B. İlgili Hukuk

13. İsnat olunan suçun işlendiği tarihte yürürlükte bulunan 1/3/1926 tarih ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 147. maddesi şöyledir:

"Türkiye Cumhuriyeti İcra Vekilleri Heyetini cebren iskat veya vazife görmekten cebren menedenlerle bunları teşvik eyliyenlere ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezası hükmolunur …"

14. Aynı Kanun'un 61. maddesi, işlendiği zamanda ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası gerektiren suçun teşebbüs aşamasında kalması halinde failin on beş yıldan yirmi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmasını öngörmektedir.

15. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. ve 260. maddeleri şöyledir;

"Tutuklama nedenleri

Madde 100 – (1) Kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren olguların ve bir tutuklama nedeninin bulunması halinde, şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilebilir. İşin

önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülü olmaması halinde, tutuklama kararı verilemez.

(2) Aşağıdaki hallerde bir tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) Şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olgular varsa.

b) Şüpheli veya sanığın davranışları;

1. Delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme,

2. Tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma,

Hususlarında kuvvetli şüphe oluşturuyorsa.

(3) Aşağıdaki suçların işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde, tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan;

…

9. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma (iki, yedi ve sekizinci fıkralar hariç, madde 220),

10. Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar (madde 302, 303, 304, 307, 308),

11. Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar (madde 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315),

…

(4) (Değişik: 2/7/2012-6352/96 md.) Sadece adlî para cezasını gerektiren veya hapis cezasının üst sınırı iki yıldan fazla olmayan suçlarda tutuklama kararı verilemez.

Kanun yollarına başvurma hakkı

Madde 260 – (1) Hâkim ve mahkeme kararlarına karşı Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık ve bu Kanuna göre katılan sıfatını almış olanlar ile katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar için kanun yolları açıktır.

(2) Asliye ceza mahkemesinde bulunan Cumhuriyet savcıları, mahkemenin yargı çevresindeki sulh ceza mahkemelerinin; ağır ceza mahkemelerinde bulunan Cumhuriyet savcıları, ağır ceza mahkemesinin yargı çevresindeki asliye ve sulh ceza mahkemelerinin; bölge adliye mahkemesinde bulunan Cumhuriyet savcıları, bölge adliye mahkemelerinin kararlarına karşı kanun yollarına başvurabilirler.

(3) Cumhuriyet savcısı, sanık lehine olarak da kanun yollarına başvurabilir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 2/10/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 20/11/2012 tarih ve 2012/727 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

17. Başvurucu;

i. Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti olmadığı halde sahte dijital delillere dayanılarak

tutuklandığını, klişe gerekçelerle tutukluluğun sürdürüldüğünü, itiraz incelemelerinin savcılık görüşü kendilerine tebliğ edilmeden dosya üzerinden yapıldığını, 16 yıl hapis cezasına mahkûm edildiği davada adil yargılanmadığını, bu nedenlerle Anayasa'nın 19., 36. ve 38. maddeleriyle, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 5., 6. ve 13. maddelerindeki haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş,

ii. Tutuklulukta geçen süre ile temyiz süreci de nazara alınarak tahliyesine karar verilmesini talep etmiştir.

B. Değerlendirme

18. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, herkesin, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabileceği hükmüne yer verilmiştir. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının devamında, başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olmasının şart olduğu, dördüncü fıkrasında ise bireysel başvuruda kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamayacağı belirtilmiştir.

1. Tutukluluğa İlişkin Şikâyetler

19. Başvurucu, hakkında kuvvetli suç şüphesi olmadığı halde tutuklandığından ve tutukluluğun klişe gerekçelerle sürdürüldüğünden şikâyet etmiştir.

20. 6216 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

21. Bu hüküm gereğince Anayasa Mahkemesi, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler. Dolayısıyla Mahkeme'nin zaman bakımından yetkisi ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurularla sınırlıdır. Kamu düzenine ilişkin bu düzenleme karşısında, anılan tarihten önce kesinleşmiş nihaî işlem ve kararları da içerecek şekilde yetki kapsamının genişletilmesi mümkün değildir (B. No: 2012/832, § 14, 12/2/2013).

22. Devam eden tutukluluğun hukuka aykırı olduğu iddiasıyla yapılan bireysel başvurularda şikâyetlerin temel amacı, tutukluluğun hukuka aykırı olduğunun ya da devamını haklı kılan sebep veya sebeplerin bulunmadığının tespitidir. Bu tespit yapıldığı takdirde buna bağlı olarak ilgilinin tutukluluk halinin devamına gerekçe olarak gösterilen hukuki sebeplerin varlığı sona erecek ve böylece kişinin serbest kalmasının yolu açılabilecektir. Bu amaçla yapılan bir başvuruda, itiraz kanun yolunda çekişmeli yargılama ve/veya silahların eşitliği gibi ilkelere uygun olarak bir inceleme yapılıp yapılmadığı da dikkate alınacaktır. Dolayısıyla belirtilen nedenlerle ve serbest bırakılmayı temin edebilecek bir karar alma amacıyla yapılacak bireysel başvuruların, başvuru yolları tüketilmek şartıyla, tutukluluk hali devam ettiği sürece yapılabilmesi mümkündür (B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 30).

23. Ancak başvurucu hali hazırda tahliye olmuş ya da hakkında ilk derece mahkemesinde hüküm kurulmuş ise bireysel başvuru açısından talebi, hukuka aykırılığın tespiti ve gerekiyorsa belli bir miktar tazminata hükmedilmesiyle sınırlı kalacaktır. Dolayısıyla bu tür ihlal iddiaları bakımından varsa başvuru yolları denendikten sonra bireysel başvuru

yapılmalıdır (B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 31).

24. Ne var ki başvurunun kabul edilebilir bulunabilmesi için ihlal iddiasına dayanak teşkil eden nihai işlem veya kararların 23/9/2012 tarihinden evvel kesinleşmemiş olmaları da gerekmektedir. Mahkemenin yargı yetkisine ilişkin bu tespitin bireysel başvuru incelemesinin her aşamasında yapılabilmesi mümkündür.

25. Başvuru ve eklerine göre somut olayda başvurucunun 28/6/2011 tarihli yakalama kararına istinaden daha sonraki bir tarihte tutuklandığı ve tutukluluğun 21 Eylül 2012 tarihine kadar devam ettiği anlaşılmaktadır. Başvurucu yargılama sürecinde tutukluluğun devamına ilişkin kararlara itiraz etmiş, fakat itirazlar mercii tarafından reddedilmiştir (§ 9) Buna göre tutuklulukla ilgili şikâyetlerin bir bütün olarak başvurucu hakkında hüküm verilmeden önceki döneme ait kesinleşmiş kararlara ilişkin olduğu açıktır.

26. 21/9/2012 tarihinde Mahkeme davanın esasını karara bağlayarak başvurucunun 16 yıl hapis cezasıyla cezalandırılmasına ve tutukluluk halinin devamına karar vermiştir. Başvurucu, kararın tutukluluğun devamına ilişkin kısmına 24/9/2012 tarihli dilekçeyle itiraz etmiş ise de itirazı mercii tarafından 23/10/2012 tarihinde reddedilmiştir (§§ 10, 11). Ancak, Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başladığı tarihten sonra verilmiş olsa bile, kişi hakkındaki tutmanın niteliği üzerinde bu kararın herhangi bir etkisi bulunmamaktadır. Başvurucunun tutukluluk hali davanın esasına ilişkin kararın açıklanmasıyla birlikte sona ermiş ve başvurucuya isnat olunan suç sabit görülerek cezalandırılmasına hükmedilmiştir. Dolayısıyla, hükmen tutukluluğa itiraz ve incelemesinin 23/9/2012 tarihinden sonra gerçekleştirilmiş olmasının Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi üzerinde herhangi bir etkisi bulunmamaktadır (B. No: 2012/726, §§ 33, 35, 2/7/2013).

27. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun tutukluluğa ilişkin şikâyetlerine konu olan kararların tamamının Anayasa Mahkemesinin yetkisinin başladığı tarihten önce kesinleştiği anlaşıldığından, başvurunun “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiği İddiası

28. Başvurucu, 16 yıl hapis cezasına mahkûm edildiği davada adil yargılanmadığından da şikâyet etmiştir.

29. 6216 sayılı Kanun’un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir.”

30. Bu hüküm uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmak için ihlale neden olduğu iddia edilen işlem veya eylem için idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekir.

31. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olup bu ilkeye uygun davranılmadığı takdirde ortaya çıkan ihlale karşı öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine başvurulmalıdır. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle genel yargı mercilerinde olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulması esastır. Bireysel başvuru yoluna, iddia edilen hak ihlallerinin bu olağan

denetim mekanizması içinde giderilememesi durumunda başvurulabilir (B. No: 2012/946, § 17, 18, 26/3/2013). Başvurucu hakkındaki dava derdest olup, temyiz aşamasındadır. Bu şikâyet bakımından olağan kanun yolları tüketilmemiştir (B. No: 2012/726, § 41, 2/7/2013).

32. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının “başvuru yollarının tüketilmemiş olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

A. Başvurunun;

1. Tutukluluğa ilişkin şikâyetler yönünden, “zaman bakımından yetkisizlik”,

2. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin olanlar yönünden ise “başvuru yollarının tüketilmemiş olması”

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına,

2/10/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

BULUT ÖMER MİMİROĞLU

B. No: 2012/749 | Karar tarihi: 02.10.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/749

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BULUT ÖMER MİMİROĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/749)

Karar Tarihi: 2/10/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Zehra Ayla PERKTAŞ

Hicabi DURSUN

Erdal TERCAN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Mustafa BAYSAL

Başvurucu : Bulut Ömer MİMİROĞLU

Vekili : Av. Kazım GÖZÜŞİRİN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, suçluluğu hakkında kuvvetli belirti olmadığı halde başvuru tarihi itibariyle yaklaşık 14 aydır tutuklu olduğunu ve 15 yıl hapis cezasına mahkûm edildiği davada adil yargılanmadığını belirterek anayasal haklarının ihlâl edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 22/11/2012 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde tespit edilen eksiklikler giderildikten sonra Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 11/6/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen bir soruşturma kapsamında, Başsavcılığın talimatı doğrultusunda 5 Mayıs 2010 tarihinde Tokat Cumhuriyet Başsavcılığı'nda ifade vermiş ve akabinde serbest bırakılmıştır.

6. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, 6/7/2010 tarihli iddianameyle başvurucunun da aralarında bulunduğu toplam 196 şüpheli hakkında cezalandırılmaları talebiyle dava açmıştır. İddianamede başvurucu, "Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini cebren ıskat veya vazife görmekten men etmeye teşebbüs" etmekle suçlanmıştır.

7. İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi 19/7/2010 tarihinde iddianamenin kabulüne karar vermiştir.

8. Anılan Başsavcılıkça yürütülen bir başka soruşturma kapsamında 6/12/2010 tarihinde Gölcük Donanma Komutanlığı'nda arama yapılmıştır. Arama neticesi hard diskler, CDler ve diğer bazı belgelere el konulmuştur.

9. 11/2/2011 tarihinde yapılan duruşmada başvurucunun tutuklanmasına karar verilmiştir. Bu karara 14/2/2011 tarihinde yapılan itiraz reddedilmiştir. Bunun üzerine başvurucu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurmuştur.

10. Başvurucu yargılama sürecinde yargılamayı gerçekleştiren 10. Ağır Ceza Mahkemesi'nin tutukluluğun devamına ilişkin kararlarına itiraz etmiştir. İtiraz mercii itirazları reddetmiştir.

11. Davaya bakan Mahkeme 21/9/2012 tarihinde açıkladığı kararda, başvurucunun müsnet suçtan mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 147. ve 61. maddeleri gereğince 15 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına ve tutukluluk halinin devamına karar vermiştir.

12. Hükümle birlikte verilen tutukluluk halinin devamı kararına karşı başvurucu 25/9/2012 tarihli dilekçeyle itiraz etmiş, İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi 23/10/2012 tarihinde itirazın reddine karar vermiştir. Bu karar başvurucuya 13/11/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir.

13. Başvurucu hakkında görülen dava başvuru tarihi itibariyle temyiz aşamasındadır.

B. İlgili Hukuk

14. İsnat olunan suçun işlendiği tarihte yürürlükte bulunan 1/3/1926 tarih ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 147. maddesi şöyledir:

"Türkiye Cumhuriyeti İcra Vekilleri Heyetini cebren iskat veya vazife görmekten cebren menedenlerle bunları teşvik eyliyenlere ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezası hükmolunur …"

15. Aynı Kanun'un 61. maddesi, işlendiği zamanda ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası gerektiren suçun teşebbüs aşamasında kalması halinde failin on beş yıldan yirmi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmasını öngörmektedir.

16. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. ve 260. maddeleri şöyledir;

"Tutuklama nedenleri

Madde 100 – (1) Kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren olguların ve bir tutuklama nedeninin bulunması halinde, şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilebilir. İşin önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülü olmaması halinde, tutuklama kararı verilemez.

(2) Aşağıdaki hallerde bir tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) Şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olgular varsa.

b) Şüpheli veya sanığın davranışları;

1. Delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme,

2. Tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma,

Hususlarında kuvvetli şüphe oluşturuyorsa.

(3) Aşağıdaki suçların işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde, tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan;

…

9. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma (iki, yedi ve sekizinci fıkralar hariç, madde 220),

10. Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar (madde 302, 303, 304, 307, 308),

11. Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar (madde 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315),

…

(4) (Değişik: 2/7/2012-6352/96 md.) Sadece adlî para cezasını gerektiren veya hapis cezasının üst sınırı iki yıldan fazla olmayan suçlarda tutuklama kararı verilemez.

Kanun yollarına başvurma hakkı

Madde 260 – (1) Hâkim ve mahkeme kararlarına karşı Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık ve bu Kanuna göre katılan sıfatını almış olanlar ile katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar için kanun yolları açıktır.

(2) Asliye ceza mahkemesinde bulunan Cumhuriyet savcıları, mahkemenin yargı çevresindeki sulh ceza mahkemelerinin; ağır ceza mahkemelerinde bulunan Cumhuriyet savcıları, ağır ceza mahkemesinin yargı çevresindeki asliye ve sulh ceza mahkemelerinin; bölge adliye mahkemesinde bulunan Cumhuriyet savcıları, bölge adliye mahkemelerinin kararlarına karşı kanun yollarına başvurabilirler.

(3) Cumhuriyet savcısı, sanık lehine olarak da kanun yollarına başvurabilir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 2/10/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 22/11/2012 tarih ve 2012/749 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

18. Başvurucu, suçluluğu hakkında kuvvetli belirti olmadığı halde sahte dijital delillere dayanılarak tutuklandığını, klişe gerekçelerle tutukluluğun sürdürüldüğünü, 15 yıl hapis cezasına mahkûm edildiği davada adil yargılanmadığını, tutukluluğun hükümle birlikte devam ettirilmesi nedeniyle Anayasa'nın 19., 36. ve 38. maddelerindeki haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Tutukluluk halinin kaldırılmasına karar verilmesini talep etmiştir.

B. Değerlendirme

19. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, herkesin, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabileceği hükmüne yer verilmiştir. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının devamında, başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olmasının şart olduğu, dördüncü fıkrasında ise bireysel başvuruda kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamayacağı belirtilmiştir.

1. Tutukluluğa İlişkin Şikâyetler

20. Başvurucu, hakkında kuvvetli suç şüphesi olmadığı halde sahte dijital verilere dayanılarak tutuklandığından ve tutukluluğun klişe gerekçelerle sürdürüldüğünden şikâyet etmiştir.

21. 6216 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

22. Bu hüküm gereğince Anayasa Mahkemesi, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler. Dolayısıyla Mahkeme'nin zaman bakımından yetkisi ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurularla sınırlıdır. Kamu düzenine ilişkin bu düzenleme karşısında, anılan tarihten önce kesinleşmiş nihaî işlem ve kararları da içerecek şekilde yetki kapsamının genişletilmesi mümkün değildir (B. No: 2012/832, § 14, 12/2/2013).

23. Devam eden tutukluluğun hukuka aykırı olduğu iddiasıyla yapılan bireysel başvurularda şikâyetlerin temel amacı, tutukluluğun hukuka aykırı olduğunun ya da devamını haklı kılan sebep veya sebeplerin bulunmadığının tespitidir. Bu tespit yapıldığı takdirde buna bağlı olarak ilgilinin tutukluluk halinin devamına gerekçe olarak gösterilen hukuki sebeplerin varlığı sona erecek ve böylece kişinin serbest kalmasının yolu açılabilecektir. Bu amaçla yapılan bir başvuruda, itiraz kanun yolunda çekişmeli yargılama ve/veya silahların eşitliği gibi ilkelere uygun olarak bir inceleme yapılıp yapılmadığı da dikkate alınacaktır. Dolayısıyla belirtilen nedenlerle ve serbest bırakılmayı temin edebilecek bir karar alma amacıyla yapılacak bireysel başvuruların, başvuru yolları tüketilmek şartıyla, tutukluluk hali devam ettiği sürece yapılabilmesi mümkündür (B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 30).

24. Ancak başvurucu hali hazırda tahliye olmuş ya da hakkında ilk derece mahkemesinde hüküm kurulmuş ise bireysel başvuru açısından talebi, hukuka aykırılığın tespiti ve gerekiyorsa belli bir miktar tazminata hükmedilmesiyle sınırlı kalacaktır. Dolayısıyla bu tür ihlal iddiaları bakımından varsa başvuru yolları denendikten sonra bireysel başvuru yapılmalıdır (B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 31).

25. Ne var ki başvurunun kabul edilebilir bulunabilmesi için ihlal iddiasına dayanak teşkil eden nihai işlem veya kararların 23/9/2012 tarihinden evvel kesinleşmemiş olmaları da gerekmektedir. Mahkemenin yargı yetkisine ilişkin bu tespitin bireysel başvuru incelemesinin her aşamasında yapılabilmesi mümkündür.

26. Başvuru ve eklerine göre somut olayda başvurucunun 11/2/2011 tarihi ile 21/9/2012 tarihi arasında tutuklu kaldığı anlaşılmaktadır. Başvurucu yargılama sürecinde tutukluluğun devamına ilişkin kararlara itiraz etmiş, fakat itirazlar mercii tarafından reddedilmiştir (§§ 9,10) Buna göre tutuklulukla ilgili şikâyetlerin bir bütün olarak başvurucu hakkında hüküm verilmeden önceki döneme ait kesinleşen kararlara ilişkin olduğu açıktır.

27. 21/9/2012 tarihinde Mahkeme davanın esasını karara bağlayarak başvurucunun 15 yıl hapis cezasıyla cezalandırılmasına ve tutukluluk halinin devamına karar vermiştir. Başvurucu, kararın tutukluluğun devamına ilişkin kısmına 25/9/2012 tarihli dilekçeyle itiraz etmiş ise de itirazı mercii tarafından 23/10/2012 tarihinde itiraz reddedilmiştir (§§ 11, 12). Ancak, Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başladığı tarihten sonra verilmiş olsa bile, kişi hakkındaki tutmanın niteliği üzerinde bu kararın herhangi bir etkisi bulunmamaktadır. Başvurucunun tutukluluk hali davanın esasına ilişkin kararın açıklanmasıyla birlikte sona ermiş ve başvurucuya isnat olunan suç sabit görülerek cezalandırılmasına hükmedilmiştir. Dolayısıyla, hükmen tutukluluğa itiraz ve incelemesinin 23/9/2012 tarihinden sonra gerçekleştirilmiş olmasının Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi üzerinde herhangi bir etkisi bulunmamaktadır (B. No: 2012/726, §§ 33, 35, 2/7/2013).

28. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun tutukluluğa ilişkin şikâyetlerine konu olan kararların tamamının Anayasa Mahkemesinin yetkisinin başladığı tarihten önce kesinleştiği anlaşıldığından, başvurunun “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiği İddiası

29. Başvurucu, 15 yıl hapis cezasına mahkûm edildiği davada adil yargılanmadığından da şikâyet etmiştir.

30. 6216 sayılı Kanun’un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir.”

31. Bu hüküm uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmak için ihlale neden olduğu iddia edilen işlem veya eylem için idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekir.

32. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olup bu ilkeye uygun davranılmadığı takdirde ortaya çıkan ihlale karşı öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine başvurulmalıdır. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle genel yargı mercilerinde olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulması esastır. Bireysel başvuru yoluna, iddia edilen hak ihlallerinin bu olağan denetim mekanizması içinde giderilememesi durumunda başvurulabilir (B. No: 2012/946, § 17, 18, 26/3/2013). Başvurucu hakkındaki dava derdest olup, temyiz aşamasındadır. Bu

şikâyet bakımından olağan kanun yolları tüketilmemiştir (B. No: 2012/726, § 41, 2/7/2013).

33. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının “başvuru yollarının tüketilmemiş olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

A. Başvurunun;

1. Tutukluluğa ilişkin şikâyetler yönünden “zaman bakımından yetkisizlik”,

2. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin olanlar yönünden ise “başvuru yollarının tüketilmemiş olması”

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına,

2/10/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

DOĞAN TEMEL

B. No: 2012/853 | Karar tarihi: 02.10.2013

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/853

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

DOĞAN TEMEL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/853)

Karar Tarihi: 2/10/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ

Üyeler : Zehra Ayla PERKTAŞ

Hicabi DURSUN

Erdal TERCAN

Zühtü ARSLAN

Raportör : Mustafa BAYSAL

Başvurucu : Doğan TEMEL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, suçluluğu hakkında kuvvetli belirti olmadığı halde başvuru tarihi itibariyle yaklaşık 22 aydır tutuklu olduğunu ve 16 yıl hapis cezasına mahkûm edildiği davada adil yargılanmadığını belirterek anayasal haklarının ihlâl edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 26/11/2012 tarihinde Silivri 5 Nolu L Tipi İnfaz Kurumu vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde eksiklikler giderildikten sonra Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, 10/6/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen bir soruşturma kapsamında Mayıs 2010 tarihinde Başsavcılıkta ifade vermiş ve daha sonra serbest bırakılmıştır.

6. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, 6/7/2010 tarihli iddianameyle başvurucunun da aralarında bulunduğu toplam 196 şüpheli hakkında cezalandırılmaları talebiyle dava açmıştır. İddianamede başvurucu, "Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini cebren ıskat veya vazife görmekten men etmeye teşebbüs" etmekle suçlanmıştır.

7. İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi 19/7/2010 tarihinde iddianamenin kabulüne karar vermiştir.

8. Mahkeme 11/2/2011 tarihli duruşmada başvurucunun tutuklanmasına karar vermiştir. İtiraz üzerine İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi 28/2/2011 tarihli kararla itirazı reddetmiştir.

9. Başvurucu yargılama sürecinde yargılamayı gerçekleştiren 10. Ağır Ceza Mahkemesi'nin tutukluluğun devamına ilişkin kararlarına itiraz etmiştir. İtiraz üzerine mercii, bu itirazları reddetmiştir.

10. Davaya bakan Mahkeme 21/9/2012 tarihinde açıkladığı kararda, başvurucunun müsnet suçtan mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 147. ve 61. maddeleri gereğince 16 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına ve tutukluluk halinin devamına karar vermiştir.

11. Hükümle birlikte verilen tutukluluk halinin devamı kararına karşı başvurucu 24/9/2012 tarihli dilekçeyle itiraz etmiş, İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi 23/10/2012 tarihinde itirazın reddine karar vermiştir. Bu karardan başvurucu 22/11/2012 tarihinde avukatının sağladığı karar suretiyle haberdar olmuştur.

12. Başvurucu hakkında görülen dava başvuru tarihi itibariyle temyiz aşamasındadır.

B. İlgili Hukuk

13. İsnat olunan suçun işlendiği tarihte yürürlükte bulunan 1/3/1926 tarih ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 147. maddesi şöyledir:

"Türkiye Cumhuriyeti İcra Vekilleri Heyetini cebren iskat veya vazife görmekten cebren menedenlerle bunları teşvik eyliyenlere ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezası hükmolunur …"

14. Aynı Kanun'un 61. maddesi, işlendiği zamanda ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası gerektiren suçun teşebbüs aşamasında kalması halinde failin on beş yıldan yirmi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmasını öngörmektedir.

15. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. ve 260. maddeleri şöyledir;

"Tutuklama nedenleri

Madde 100 – (1) Kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren olguların ve bir tutuklama nedeninin bulunması halinde, şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilebilir. İşin önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülü olmaması halinde, tutuklama kararı verilemez.

(2) Aşağıdaki hallerde bir tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) Şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olgular varsa.

b) Şüpheli veya sanığın davranışları;

1. Delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme,

2. Tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma,

Hususlarında kuvvetli şüphe oluşturuyorsa.

(3) Aşağıdaki suçların işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde, tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan;

…

9. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma (iki, yedi ve sekizinci fıkralar hariç, madde 220),

10. Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar (madde 302, 303, 304, 307, 308),

11. Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar (madde 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315),

…

(4) (Değişik: 2/7/2012-6352/96 md.) Sadece adlî para cezasını gerektiren veya hapis cezasının üst sınırı iki yıldan fazla olmayan suçlarda tutuklama kararı verilemez.

Kanun yollarına başvurma hakkı

Madde 260 – (1) Hâkim ve mahkeme kararlarına karşı Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık ve bu Kanuna göre katılan sıfatını almış olanlar ile katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar için kanun yolları açıktır.

(2) Asliye ceza mahkemesinde bulunan Cumhuriyet savcıları, mahkemenin yargı çevresindeki sulh ceza mahkemelerinin; ağır ceza mahkemelerinde bulunan Cumhuriyet savcıları, ağır ceza mahkemesinin yargı çevresindeki asliye ve sulh ceza mahkemelerinin; bölge adliye mahkemesinde bulunan Cumhuriyet savcıları, bölge adliye mahkemelerinin kararlarına karşı kanun yollarına başvurabilirler.

(3) Cumhuriyet savcısı, sanık lehine olarak da kanun yollarına başvurabilir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 2/10/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 26/11/2012 tarih ve 2012/853 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

17. Başvurucu;

i. Sahte dijital delillere dayanılarak suçluluğu hakkında kuvvetli belirti olmadığı halde tutuklandığını, klişe gerekçelerle tutukluluğun sürdürüldüğünü, 16 yıl hapis cezasına mahkûm edildiği davada adil yargılanmadığını, bu nedenlerle anayasal haklarının ihlâl edildiğini ileri sürmüş,

ii. Hükümle birlikte verilen tutukluluğun devamı ve bu karara itiraz üzerine verilen ret kararı nedeniyle ihlal edilen Anayasa'nın 19., 36., 37., 38., 41., 138. ve 139. maddeleriyle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 5., 6., 8. ile 21-24 maddelerindeki haklarının iadesi yönünde bir karar verilmesini talep etmiştir.

B. Değerlendirme

18. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, herkesin, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabileceği hükmüne yer verilmiştir. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının devamında, başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olmasının şart olduğu, dördüncü fıkrasında ise bireysel başvuruda kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamayacağı belirtilmiştir.

19. Başvurudaki şikayetlerin ifade ediliş şekline bakıldığında başvurunun tutukluluğa ve adil yargılanma hakkına ilişkin olduğu sonucuna varılmıştır.

1. Tutukluluğa İlişkin Şikâyetler

20. Başvurucu, hakkında kuvvetli suç şüphesi olmadığı halde tutuklandığından ve bunun klişe gerekçelerle sürdürüldüğünden şikâyet etmiştir.

21. 6216 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

22. Bu hüküm gereğince Anayasa Mahkemesi, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler. Dolayısıyla Mahkeme'nin zaman bakımından yetkisi ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurularla sınırlıdır. Kamu düzenine ilişkin bu düzenleme karşısında, anılan tarihten önce kesinleşmiş nihaî işlem ve kararları da içerecek şekilde yetki kapsamının genişletilmesi mümkün değildir (B. No: 2012/832, § 14, 12/2/2013).

23. Devam eden tutukluluğun hukuka aykırı olduğu iddiasıyla yapılan bireysel başvurularda şikâyetlerin temel amacı, tutukluluğun hukuka aykırı olduğunun ya da devamını haklı kılan sebep veya sebeplerin bulunmadığının tespitidir. Bu tespit yapıldığı takdirde buna bağlı olarak ilgilinin tutukluluk halinin devamına gerekçe olarak gösterilen hukuki sebeplerin varlığı sona erecek ve böylece kişinin serbest kalmasının yolu açılabilecektir. Bu amaçla yapılan bir başvuruda, itiraz kanun yolunda çekişmeli yargılama ve/veya silahların eşitliği gibi ilkelere uygun olarak bir inceleme yapılıp yapılmadığı da dikkate alınacaktır. Dolayısıyla belirtilen nedenlerle ve serbest bırakılmayı temin edebilecek bir karar alma amacıyla yapılacak bireysel başvuruların, başvuru yolları tüketilmek şartıyla, tutukluluk hali devam ettiği sürece yapılabilmesi mümkündür (B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 30).

24. Ancak başvurucu hali hazırda tahliye olmuş ya da hakkında ilk derece mahkemesinde hüküm kurulmuş ise bireysel başvuru açısından talebi, hukuka aykırılığın tespiti ve gerekiyorsa belli bir miktar tazminata hükmedilmesiyle sınırlı kalacaktır. Dolayısıyla bu tür ihlal iddiaları bakımından varsa başvuru yolları denendikten sonra bireysel başvuru yapılmalıdır (B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 31).

25. Ne var ki başvurunun kabul edilebilir bulunabilmesi için ihlal iddiasına dayanak teşkil eden nihai işlem veya kararların 23/9/2012 tarihinden evvel kesinleşmemiş olmaları da gerekmektedir. Mahkemenin yargı yetkisine ilişkin bu tespitin bireysel başvuru incelemesinin her aşamasında yapılabilmesi mümkündür.

26. Başvuru ve eklerine göre somut olayda başvurucunun 11 Şubat 2011 ilâ 21 Eylül 2012 tarihleri arasında tutuklu kaldığı anlaşılmaktadır. Buna göre tutuklulukla ilgili şikâyetlerin bir bütün olarak başvurucu hakkında hüküm verilmeden önceki döneme ait kesinleşmiş kararlara ilişkin olduğu açıktır.

27. 21/9/2012 tarihinde Mahkeme davanın esasını karara bağlayarak başvurucunun 16 yıl hapis cezasıyla cezalandırılmasına ve tutukluluk halinin devamına karar vermiştir. Başvurucu, kararın tutukluluğun devamına ilişkin olan kısmına 24/9/2012 tarihli dilekçeyle itiraz etmiş ve itirazı mercii tarafından 23/10/2012 tarihinde reddedilmiştir (§§ 10, 11). Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başladığı tarihten sonra verilmiş olsa bile, kişi hakkındaki tutmanın niteliği üzerinde bu kararın herhangi bir etkisi bulunmamaktadır. Başvurucunun tutukluluk hali davanın esasına ilişkin kararın açıklanmasıyla birlikte sona ermiş ve başvurucuya isnat olunan suç sabit görülerek cezalandırılmasına hükmedilmiştir. Dolayısıyla, hükmen tutukluluğa itiraz ve incelemesinin 23/9/2012 tarihinden sonra gerçekleştirilmiş olmasının Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi üzerinde herhangi bir etkisi bulunmamaktadır (B. No: 2012/726, §§ 33, 35, 2/7/2013).

28. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun tutukluluğa ilişkin şikâyetlerine konu olan kararların tamamının Anayasa Mahkemesinin yetkisinin başladığı tarihten önce kesinleştiği anlaşıldığından, başvurunun “zaman bakımından yetkisizlik” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiği İddiası

29. Başvurucu, 16 yıl hapis cezasına mahkûm edildiği davada adil yargılanmadığından da şikâyet etmiştir.

30. 6216 sayılı Kanun’un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir.”

31. Bu hüküm uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmak için ihlale neden olduğu iddia edilen işlem veya eylem için idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekir.

32. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olup bu ilkeye uygun davranılmadığı takdirde ortaya çıkan ihlale karşı öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine başvurulmalıdır. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle genel yargı mercilerinde olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulması esastır. Bireysel başvuru yoluna, iddia edilen hak ihlallerinin bu olağan denetim mekanizması içinde giderilememesi durumunda başvurulabilir (B. No: 2012/946, § 17, 18, 26/3/2013). Başvurucu hakkındaki dava derdest olup, temyiz aşamasındadır. Bu şikâyet bakımından olağan kanun yolları tüketilmemiştir (B. No: 2012/726, § 41, 2/7/2013).

33. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının “başvuru yollarının tüketilmemiş olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

A. Başvurunun;

1. Tutukluluğa ilişkin şikâyetler yönünden, “zaman bakımından yetkisizlik”,

2. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin olanlar yönünden ise “başvuru yollarının tüketilmemiş olması”

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına,

2/10/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

ÇETİN DOĞAN

B. No: 2012/943 | Karar tarihi: 02.10.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/943

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÇETİN DOĞAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/943)

Karar Tarihi: 2/10/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Mustafa BAYSAL

Başvurucu : Çetin DOĞAN

Vekili : Av. İsmail TEPECİK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, suçluluğu hakkında kuvvetli belirti olmadığı halde başvuru tarihi itibariyle yaklaşık 21 aydır tutuklu bulunduğunu ve 20 yıl hapis cezasına mahkûm edildiği davada adil yargılanmadığını belirterek anayasal haklarının ihlâl edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 29/11/2012 tarihinde İstanbul 15. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde eksiklikler giderildikten sonra Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca, 30/5/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen bir soruşturma kapsamında 22/2/2010 tarihinde gözaltına alınmış, 26/2/2010 tarihinde sevk edildiği mahkemece tutuklanmıştır.

6. 23/3/2010 tarihinde tahliye talebinde bulunmuş ve mahkeme 1/4/2010 tarihinde başvurucunun tahliyesine karar vermiştir.

7. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı bu karara itiraz etmiştir. İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi 4/4/2010 tarihinde itirazı kabul ederek başvurucu hakkında yakalama kararı çıkarılmasına karar vermiştir.

8. 23/4/2010 tarihinde başvurucu bizzat anılan Başsavcılığa teslim olmuş ve çıkarıldığı mahkemece aynı gün tutuklanmıştır.

9. 10/6/2010 tarihinde yapmış olduğu tahliye talebi mahkemece 18/6/2010 tarihinde kabul edilerek başvurucunun tahliyesine karar verilmiştir.

10. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, 6/7/2010 tarihli iddianameyle başvuranın da aralarında bulunduğu toplam 196 şüpheli hakkında cezalandırılmaları talebiyle dava açmıştır. İddianamede başvurucu, “Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini cebren ıskat veya vazife görmekten men etmeye teşebbüs” etmekle suçlanmıştır. Başvurucunun Balyoz Harekat Planı’nın en önemli hazırlayıcısı ve elebaşı olduğu, bu kapsamda askerlere yapılacak planları detaylı biçimde hazırlamaları için emir verdiği iddia edilerek cezalandırılması talep edilmiştir.

11. İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi 19/7/2010 tarihinde iddianamenin kabulüne karar vermiştir.

12. Mahkeme 23/7/2010 tarihinde başvurucunun tutuklanmasına karar vermiş ve bu amaçla yakalama kararı çıkartmıştır.

13. 25/7/2010 tarihinde başvurucu kolluğa teslim olmuş, ancak rahatsızlığı nedeniyle bir hastanede tedavi altına alınmıştır. Tutukluluğa itirazın kabul edilmesi üzerine 6/8/2010 tarihinde polisler hastaneden ayrılmışlardır.

14. İddianamenin okunması tamamlandıktan sonra Mahkeme, 11/2/2011 tarihinde başvurucunun tutuklanmasına karar vermiştir. Duruşmada hazır olmadığından hakkında çıkarılan yakalama müzekkeresi nedeniyle başvurucu 14/2/2010 tarihinde teslim olmuş ve müteakiben tutuklanmıştır.

15. Başvurucu yargılama sürecinde yargılamayı gerçekleştiren 10. Ağır Ceza Mahkemesi’nin tutukluluğun devamına ilişkin kararlarına itiraz etmiştir. Mahkeme bu talepleri reddetmiştir.

16. Davayı gören Mahkeme 21/9/ 2012 tarihinde açıkladığı kararda, başvurucunun müsnet suçtan mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 147. ve 61. maddeleri gereğince 20 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına ve tutukluluk halinin devamına karar vermiştir.

17. Hükümle birlikte verilen tutukluluk halinin devamı kararına karşı başvurucu 26/9/2012 tarihli dilekçeyle itiraz etmiş, İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi 23/10/2012 tarihinde

itirazın reddine karar vermiştir. Bu karardan başvurucu 21/11/2012 tarihinde avukatının sağladığı karar suretiyle haberdar olmuştur.

18. Başvurucu hakkındaki dava başvuru tarihi itibariyle temyiz aşamasındadır.

B. İlgili Hukuk

19. İsnat olunan suçun işlendiği tarihte yürürlükte bulunan 1/3/1926 tarih ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 147. maddesi şöyledir:

"Türkiye Cumhuriyeti İcra Vekilleri Heyetini cebren iskat veya vazife görmekten cebren menedenlerle bunları teşvik eyliyenlere ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezası hükmolunur …"

20. Aynı Kanun'un 61. maddesi, işlendiği zamanda ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası gerektiren suçun teşebbüs aşamasında kalması halinde failin on beş yıldan yirmi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmasını öngörmektedir.

21. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. ve 260. maddeleri şöyledir:

"Tutuklama nedenleri

Madde 100 – (1) Kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren olguların ve bir tutuklama nedeninin bulunması halinde, şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilebilir. İşin önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülü olmaması halinde, tutuklama kararı verilemez.

(2) Aşağıdaki hallerde bir tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) Şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olgular varsa.

b) Şüpheli veya sanığın davranışları;

1. Delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme,

2. Tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma,

Hususlarında kuvvetli şüphe oluşturuyorsa.

(3) Aşağıdaki suçların işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde, tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan;

…

9. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma (iki, yedi ve sekizinci fıkralar hariç, madde 220),

10. Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar (madde 302, 303, 304, 307, 308),

11. Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar (madde 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315),

…

(4) (Değişik: 2/7/2012-6352/96 md.) Sadece adlî para cezasını gerektiren veya hapis cezasının üst sınırı iki yıldan fazla olmayan suçlarda tutuklama kararı verilemez.

Kanun yollarına başvurma hakkı

Madde 260 – (1) Hâkim ve mahkeme kararlarına karşı Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık ve bu Kanuna göre katılan sıfatını almış olanlar ile katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar için kanun yolları açıktır.

(2) Asliye ceza mahkemesinde bulunan Cumhuriyet savcıları, mahkemenin yargı çevresindeki sulh ceza mahkemelerinin; ağır ceza mahkemelerinde bulunan Cumhuriyet savcıları, ağır ceza mahkemesinin yargı çevresindeki asliye ve sulh ceza mahkemelerinin; bölge adliye mahkemesinde bulunan Cumhuriyet savcıları, bölge adliye mahkemelerinin kararlarına karşı kanun yollarına başvurabilirler.

(3) Cumhuriyet savcısı, sanık lehine olarak da kanun yollarına başvurabilir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

22. Mahkemenin 2/10/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 29/11/2012 tarih ve 2012/943 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

23. Başvurucu;

i. Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti olmadığı halde sahte dijital delillere dayanılarak tutuklandığını, klişe gerekçelerle tutukluluğun sürdürüldüğünü, 20 yıl hapis cezasına mahkûm edildiği davada adil yargılanmadığını, bu nedenlerle anayasal haklarının ihlâl edildiğini ileri sürmüş,

ii. Masumiyet karinesinin devam etmesi nedeniyle, hükümle birlikte verilen ve Anayasa’nın 2., 6., 9., 11., 36., 37., 38. ve 40. maddesiyle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 5. maddesine aykırı olan tutukluluk halinin devamına ilişkin kararla bu karara itiraz üzerine verilen ret kararının temyiz sonuna kadar kaldırılarak tahliyesine karar verilmesini talep etmiştir.

B. Değerlendirme

24. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, herkesin, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye’nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabileceği hükmüne yer verilmiştir. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının devamında, başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olmasının şart olduğu, dördüncü fıkrasında ise bireysel başvuruda kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamayacağı belirtilmiştir.

1. Tutukluluğa İlişkin Şikâyetler

25. Başvurucu, hakkında kuvvetli suç şüphesi olmadığı halde tutuklandığından ve bunun klişe gerekçelerle sürdürüldüğünden şikâyet etmiştir.

26. 6216 sayılı Kanun’un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler.”

27. Bu hüküm gereğince Anayasa Mahkemesi, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler. Dolayısıyla Mahkeme'nin zaman bakımından yetkisi ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurularla sınırlıdır. Kamu düzenine ilişkin bu düzenleme karşısında, anılan tarihten önce kesinleşmiş nihaî işlem ve kararları da içerecek şekilde yetki kapsamının genişletilmesi mümkün değildir (B. No: 2012/832, § 14, 12/2/2013).

28. Devam eden tutukluluğun hukuka aykırı olduğu veya makul süreyi aştığı iddiasıyla yapılan bireysel başvurularda şikâyetlerin temel amacı, tutukluluğun hukuka aykırı olduğunun, ya da devamını haklı kılan sebep veya sebeplerin bulunmadığının tespiti ve buna bağlı olarak serbest kalmaktır. Dolayısıyla belirtilen nedenlerle ve serbest bırakılmayı temin edebilecek bir karar alma amacıyla yapılacak bireysel başvuruların, olağan kanun yolları tüketilmek şartıyla, tutukluluk hali devam ettiği sürece yapılabilmesi mümkündür. Ancak başvurucu hali hazırda tahliye olmuş ya da hükümlü hale gelmiş ise bu takdirde serbest kalma ihtimali ortadan kalkmaktadır. Bu takdirde ancak tutukluluğun hukuka aykırı olduğunun ya da devamını haklı kılan sebep veya sebeplerin bulunmadığının tespiti ve talep halinde buna bağlı olarak tazminata hükmedilmesine karar verilmesi gerekir. Ne var ki bu tür talepler için de varsa olağan kanun yolları denendikten sonra ve gerekiyorsa bireysel başvuru yapılmalıdır. (B. No: 2012/726, §§ 30, 31, 2/7/2013).

29. Ancak, başvurunun kabul edilebilir bulunabilmesi için ihlal iddiasına dayanak teşkil eden nihai işlem veya kararların 23/9/2012 tarihinden evvel kesinleşmemiş olmaları da gerekmektedir. Mahkemenin yargı yetkisine ilişkin bu tespitin bireysel başvuru incelemesinin her aşamasında yapılabilmesi mümkündür.

30. Başvuru ve eklerine göre somut olayda başvurucunun 22 Şubat- 1 Nisan 2010, 23 Nisan-18 Haziran 2010, 25 Temmuz- 8 Ağustos 2010 ile 14 Şubat 2011-21 Eylül 2012 tarihleri arasında hürriyetinden mahrum kaldığı anlaşılmaktadır. Buna göre tutuklulukla ilgili şikâyetlerin bir bütün olarak başvurucu hakkında hüküm verilmeden önceki dönemde kesinleşen kararlara ilişkin olduğu açıktır.

31. 21/9/2012 tarihinde Mahkeme, davanın esasını karara bağlayarak başvurucunun 20 yıl hapis cezasıyla cezalandırılmasına ve tutukluluk halinin devamına karar vermiştir. Başvurucu kararın tutukluluğun devamına ilişkin kısmına 26/9/2012 tarihli dilekçeyle itiraz etmiş ve itirazı mercii tarafından 23/10/2012 tarihinde reddedilmiştir (§§ 16, 17). Ancak, Anayasa Mahkemesi'nin zaman bakımından yetkisinin başladığı tarihten sonra verilmiş olsa bile, kişi hakkındaki tutmanın niteliği üzerinde bu kararın herhangi bir etkisi bulunmamaktadır. Başvurucunun tutukluluk hali davanın esasına ilişkin kararın açıklanmasıyla birlikte sona ermiş ve başvurucuya isnat olunan suç sabit görülerek cezalandırılmasına hükmedilmiştir. Dolayısıyla, hükmen tutukluluğa itiraz ve incelemesinin 23/9/2012 tarihinden sonra gerçekleştirilmiş olmasının Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi üzerinde herhangi bir etkisi bulunmamaktadır (B. No: 2012/239, § 35, 2/7/2013).

32. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun tutukluluğa ilişkin şikâyetlerine konu olan kararların tamamının Anayasa Mahkemesinin yetkisinin başladığı tarihten önce kesinleştiği anlaşıldığından, başvurunun "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiği İddiası

33. Başvurucu, 20 yıl hapis cezasına mahkûm edildiği davada adil yargılanmadığından da şikâyet etmiştir.

34. 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

35. Bu hüküm uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmak için ihlale neden olduğu iddia edilen işlem veya eylem için idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekir.

36. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olup bu ilkeye uygun davranılmadığı takdirde ortaya çıkan ihlale karşı öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine başvurulmalıdır. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle genel yargı mercilerinde olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulması esastır. Bireysel başvuru yoluna, iddia edilen hak ihlallerinin bu olağan denetim mekanizması içinde giderilememesi durumunda başvurulabilir (B. No: 2012/946, § 17, 18, 26/3/2013). Başvurucu hakkındaki dava derdest olup, temyiz aşamasındadır. Bu şikâyet bakımından olağan kanun yolları tüketilmemiştir (B. No: 2012/726, §41, 2/7/2013).

37. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının "başvuru yollarının tüketilmemiş olması" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

A. Başvurunun;

1. Tutukluluğa ilişkin şikâyetler yönünden "zaman bakımından yetkisizlik",

2. Adil yarılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin olanlar yönünden ise "başvuru yollarının tüketilmemiş olması"

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına,

2/10/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

HÜSEYİN ÖZÇOBAN

B. No: 2012/949 | Karar tarihi: 02.10.2013

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2012/949

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜSEYİN ÖZÇOBAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2012/949)

Karar Tarihi: 2/10/2013

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Raportör : Serhat ALTINKÖK

Başvurucu : Hüseyin ÖZÇOBAN

Vekili : Av. Mahir IŞIKAY

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, uzun bir süredir tutuklu olarak bulundurulduğunu, hakkında yürütülen yargılamanın adil olmadığını, yasa önünde eşitlik, masumiyet karinesi, suç ve cezaların şahsiliği ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürerek Anayasa'nın 2., 6., 9., 11., 19., 36., 37., 38. ve 40. maddelerinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 3/12/2012 tarihinde Bakırköy 10. Ağır Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 12/6/2013 tarihinde başvurunun karara bağlanması için Bölüm tarafından ilke kararı alınması gerekli görüldüğünden, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru dilekçesindeki ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, 1965 doğumlu olup Adalet Bakanlığı Silivri Ceza İnfaz Kurumunda hüküm özlü olarak bulunmaktadır.

6. "Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini cebren iskat veya vazife görmekten men etmeye teşebbüs etmek" suçunu işlediği iddiasıyla, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca hazırlanan 6/7/2010 tarih ve 2010/185 soruşturma, 2010/564 esas sayılı iddianame, İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesince kabul edilerek başvurucu hakkında 19/7/2010 tarihinde kamu davası açılmıştır.

7. Başvurucunun, "dosyadaki delil durumu, kuvvetli suç şüphesini gösteren olguların bulunması, delillerin henüz tam olarak toplanılmamış oluşu, sanığın konumu itibariyle delillere etki yapma ihtimalinin olması, tanıkların henüz dinlenilmemiş oluşu, atılı suçun CMK.100. maddesinde belirtilen katalog suçlardan olması, belirtilen bu sebeplerle adli kontrol hükümlerinin uygulanmasının yetersiz kalacağı …" gerekçesiyle İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesinin 11/2/2011 tarihli kararıyla tutuklanmasına karar verilmiştir.

8. Başvurucu, müteaddit defalar tutukluluk haline son verilmesini yetkili mahkemelerden talep etmiş ancak bu talepleri ile ilgili bir sonuç elde edememiştir.

9. Başvurucunun, İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesinin 21/9/2012 tarih ve E.2010/283 sayılı kararı ile "Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini cebren iskat veya vazife görmekten men etmeye teşebbüs etmek" suçundan 1/3/1926 tarih ve 765 sayılı Mülga Türk Ceza Kanunu'nun 147. ve 61. maddeleri uyarınca 16 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına ve "tutuklu sanıklara verilen hürriyeti bağlayıcı cezanın miktarı, tutuklu kaldıkları süre, verilen ceza miktarına göre kaçma şüphesi dikkate alındığında adli kontrol hükümlerinin yetersiz kalacağı" gerekçesiyle tutukluluk halinin devamına karar verilmiştir.

10. Başvurucu karara 26/9/2012 tarihinde itiraz etmiştir. İtiraz İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesinin 23/10/2012 tarih ve 2010/737 Değişik İş sayılı kararı ile reddedilmiştir. Ret kararı başvurucuya 28/11/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir.

11. Başvurucu hakkındaki dava Yargıtayda temyiz aşamasında derdesttir.

B. İlgili Hukuk

12. Başvurucu hakkında isnat olunan suçun işlendiği tarihte yürürlükte bulunan 765 sayılı Kanun'un 147. maddesi şöyledir:

"Türkiye Cumhuriyeti İcra Vekilleri Heyetini cebren iskat veya vazife görmekten cebren menedenlerle bunları teşvik eyliyenlere ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezası hükmolunur …"

13. Aynı Kanun'un 61. maddesi, işlendiği zamanda ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası gerektiren suçun teşebbüs aşamasında kalması halinde failin on beş yıldan yirmi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmasını öngörmektedir.

14. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesi şöyledir:

"Tutuklama nedenleri

Madde 100 – (1) Kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren olguların ve bir tutuklama nedeninin bulunması halinde, şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilebilir. İşin önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülü olmaması halinde, tutuklama kararı verilemez.

(2) Aşağıdaki hallerde bir tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) Şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olgular varsa.

b) Şüpheli veya sanığın davranışları;

1. Delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme,

2. Tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma,

Hususlarında kuvvetli şüphe oluşturuyorsa.

(3) Aşağıdaki suçların işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde, tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan;

…

9. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma (iki, yedi ve sekizinci fıkralar hariç, madde 220),

10. Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar (madde 302, 303, 304, 307, 308),

11. Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar (madde 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315),

…

(4) (Değişik: 2/7/2012-6352/96 md.) Sadece adlî para cezasını gerektiren veya hapis cezasının üst sınırı iki yıldan fazla olmayan suçlarda tutuklama kararı verilemez.”

15. 5271 sayılı Kanun’un 260. maddesi şöyledir:

“Kanun yollarına başvurma hakkı

Madde 260 – (1) Hâkim ve mahkeme kararlarına karşı Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık ve bu Kanuna göre katılan sıfatını almış olanlar ile katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar için kanun yolları açıktır.

(2) Asliye ceza mahkemesinde bulunan Cumhuriyet savcıları, mahkemenin yargı çevresindeki sulh ceza mahkemelerinin; ağır ceza mahkemelerinde bulunan Cumhuriyet savcıları, ağır ceza mahkemesinin yargı çevresindeki asliye ve sulh ceza mahkemelerinin; bölge adliye mahkemesinde bulunan Cumhuriyet savcıları, bölge adliye mahkemelerinin kararlarına karşı kanun yollarına başvurabilirler.

(3) Cumhuriyet savcısı, sanık lehine olarak da kanun yollarına başvurabilir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 2/10/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 3/12/2012 tarih ve 2012/949 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

17. Başvurucu;

i. Masumiyet karinesinin gereği olarak hakkındaki yargılamanın tutuksuz olarak yapılması gerektiğini, yargılanmakta olduğu davanın sanıkları hakkında toplu olarak verilen tutuklama kararının suç ve tedbirlerin şahsiliği ilkesini ihlal ettiğini, kuvvetli suç şüphesine mesnet olarak değerlendirilmesi mümkün olmayan belgelere dayanılarak şablon ve kalıplaşmış gerekçelerle tutuklandığını, tutukluluğun devamına karar verilirken kullanılan şablon gerekçelerin bu tedbiri adeta bir cezalandırma aracına dönüştürdüğünü, uzun bir süreden beri tutuklu olduğunu, tutukluluk açısından bu sürenin makul olmadığını, hakkında adlî kontrol hükümlerinin uygulanması yoluna başvurulmadığını, tutuklamaya itiraz kararlarının şablon ve kalıplaşmış gerekçelere dayanılarak reddedildiğini, tutukluluğu için makul şüphenin bulunmadığını, kendisi hakkında karar verilmeden kısa bir süre önce terör örgütüne yardım ve yataklıktan yargılanan sanıkların tahliye edilmesine rağmen kendisinin tahliye edilmediğini, kesinleşmemiş bir mahkeme hükmüne dayanılarak tutukluluk halinin devamına karar verildiğini,

ii. Hakkında verilen hükmün gerekçesiz olarak açıklandığını, kovuşturma aşamasında hiçbir şekilde bilirkişi raporlarına yer verilmediğini, bu yöndeki taleplerinin reddedildiğini, bilirkişilerin ve diğer tanıkların dinlenilmesi taleplerinin reddedildiğini, “şüpheden sanık yararlanır” ilkesinin ihlal edildiğini, muhakeme esnasında delillerin değerlendirilmesi aşamasının atlandığını, lehe delillerin mahkemece kabul edilmediğini ve bu nedenle çekişmeli yargılama ilkesinin ihlal edildiğini,

ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

18. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp, olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun, masumiyet karinesinin gereği olarak hakkındaki yargılamanın tutuksuz olarak yapılması gerektiği, yargılanmakta olduğu davanın sanıkları hakkında toplu olarak verilen tutuklama kararının suç ve tedbirlerin şahsiliği ilkesini ihlal ettiği, tutukluluğun devamına karar verilirken kullanılan şablon gerekçelerin bu tedbiri adeta bir cezalandırma aracına dönüştürdüğü, uzun bir süreden beri tutuklu olduğu, tutukluluk açısından bu sürenin makul olmadığı, hakkında adlî kontrol hükümlerinin uygulanması yoluna gidilmediği, kuvvetli suç şüphesine mesnet olarak değerlendirilmesi mümkün olmayan belgelere dayanılarak şablon ve kalıplaşmış gerekçelerle tutuklandığı, tutuklamaya itiraz kararlarının şablon ve kalıplaşmış gerekçelere dayanılarak reddedildiği, tutukluluğu için makul şüphenin bulunmadığı, hakkında karar verilmeden kısa bir süre önce terör örgütüne yardım ve yataklıktan yargılanan sanıkların tahliye edilmesine rağmen kendisinin tahliye edilmediği, kesinleşmemiş bir mahkeme hükmüne dayanılarak tutukluluk halinin devamına karar verildiği yönündeki şikâyetlerinin “kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı”; hakkında verilen hükmün gerekçesiz olarak açıklandığı, kovuşturma aşamasında hiçbir şekilde bilirkişi raporlarına yer verilmediği, bilirkişilerin ve diğer tanıkların dinlenilmesi taleplerinin reddedildiği, “şüpheden sanık yararlanır” ilkesinin ihlal edildiği, muhakeme esnasında delillerin değerlendirilmesi aşamasının atlandığı, lehe delillerin mahkemece kabul edilmediği ve bu nedenle çekişmeli yargılama ilkesinin ihlal edildiği yönündeki şikâyetlerinin “adil yargılanma hakkı” kapsamında değerlendirilmesi gerekir.

1. Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği Hakkı Yönünden

19. Başvurucu, masumiyet karinesinin gereği olarak hakkındaki yargılamanın tutuksuz olarak yapılması gerektiğini, kuvvetli suç şüphesine mesnet olarak değerlendirilmesi mümkün olmayan belgelere dayanılarak şablon ve kalıplaşmış gerekçelerle tutuklandığını, tutukluluğun devamına şablon gerekçelerle karar verildiğini, uzun bir süreden beri tutuklu olduğunu, tutukluluk açısından bu sürenin makul olmaktan uzak olduğunu, hakkında adlî kontrol hükümlerinin uygulaması yoluna başvurulmadığını, hakkında karar verilmeden kısa bir süre önce terör örgütüne yardım ve yataklıktan yargılanan sanıkların tahliye edilmesine rağmen kendisinin tahliye edilmediğini, kesinleşmemiş bir mahkeme hükmüne dayanılarak tutukluluk halinin devamına karar verildiğini ileri sürmüştür.

20. 6216 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

21. Bu hüküm gereğince Anayasa Mahkemesi, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler. Dolayısıyla Mahkeme'nin zaman bakımından yetkisi ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurularla sınırlıdır. Kamu düzenine ilişkin bu düzenleme karşısında, anılan tarihten önce kesinleşmiş nihaî işlem ve kararları da içerecek şekilde yetki kapsamının genişletilmesi mümkün değildir (B. No: 2012/832, 12/2/2013, § 14).

22. Devam eden tutukluluğun hukuka aykırı olduğu iddiasıyla yapılan bireysel başvurularda şikâyetlerin temel amacı, tutukluluğun hukuka aykırı olduğunun ya da devamını haklı kılan sebep veya sebeplerin bulunmadığının tespitidir. Bu tespit yapıldığı takdirde buna bağlı olarak ilgilinin tutukluluk halinin devamına gerekçe olarak gösterilen hukuki sebeplerin varlığı sona erecek ve böylece kişinin serbest kalmasının yolu açılabilecektir. Bu amaçla yapılan bir başvuruda, itiraz kanun yolunda çekişmeli yargılama ve/veya silahların eşitliği gibi ilkelere uygun olarak bir inceleme yapılıp yapılmadığı da dikkate alınacaktır. Dolayısıyla belirtilen nedenlerle ve serbest bırakılmayı temin edebilecek bir karar alma amacıyla yapılacak bireysel başvuruların, başvuru yolları tüketilmek şartıyla, tutukluluk hali devam ettiği sürece yapılabilmesi mümkündür (B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 30).

23. Ancak başvurucu hakkında ilk derece mahkemesinde hüküm kurulmuş ise bireysel başvuru açısından talebi, hukuka aykırılığın tespiti ve gerekiyorsa belli bir miktar tazminata hükmedilmesiyle sınırlı kalacaktır. Dolayısıyla bu tür ihlal iddiaları bakımından varsa olağan kanun yolları denendikten sonra bireysel başvuru yapılmalıdır (B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 31).

24. Ne var ki başvurunun kabul edilebilmesi için ihlal iddiasına dayanak teşkil eden nihai işlem veya kararların 23/9/2012 tarihinden evvel kesinleşmemiş olmaları da gerekmektedir. Nihai işlem veya kararların anılan tarihten önce kesinleştikleri tespit edildiği takdirde ilgili şikâyetler bakımından başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir. Mahkemenin yargı yetkisine ilişkin bu tespitin bireysel başvuru incelemesinin her aşamasında yapılabilmesi mümkündür (B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 32).

25. Ancak kişi serbest bırakılmadan yargılanmakta olduğu davada ilk derece mahkemesi kararıyla mahkûm olmuşsa, mahkûmiyet tarihi itibarıyla da tutukluluk hali sona erer. Çünkü bu durumda kişinin hukuki durumu "bir suç isnadına bağlı olarak tutuklu" olma kapsamından çıkmaktadır. Bireysel başvuru incelemesi açısından, tutuklamanın şartları ile

mahkûmiyete hükmedilmesi arasındaki esaslı fark bunu gerektirir. Zira mahkûmiyete karar verilmiş olmakla, isnat olunan suçun işlendiği, bundan failin sorumlu olduğunun sübuta erdiği kabul edilmekte ve bu nedenle sanık hakkında hürriyeti bağlayıcı cezaya ve/veya para cezasına hükmedilmektedir. Mahkûmiyetle birlikte kişinin kuvvetli suç şüphesi ve bir tutuklama nedenine bağlı olarak tutukluluk hali sona ermektedir. Bu açıdan mahkûmiyet kararının kesinleşmiş olması ayrıca gerekmez. Nitekim gerek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ("AİHM"), gerekse Yargıtay, mahkûmiyet kararı sonrası tutulma halini tutukluluk olarak nitelendirmemektedir. AİHM, ilk derece mahkemesi kararıyla mahkûm olan bir sanığın, söz konusu mahkûmiyet kararından sonraki tutulmasını Sözleşme'nin 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi hükmü uyarınca "mahkûmiyet sonrası tutma" olarak değerlendirmekte ve tutukluluk süresinin hesabında dikkate almamaktadır (Bkz: Solmaz/Türkiye, 27561/02, 16/1/2007, §§ 23, 24; Şahap Doğan/Türkiye, 29361/07, 27/5/2010, § 26). Aynı yaklaşım Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından da benimsenmektedir. Kurul, 12 Nisan 2011 tarih ve E.2011/1-51, K.2011/42 sayılı kararında, "hakkında mahkûmiyet hükmü kurulmakla sanığın atılı suçu işlediği yerel mahkeme tarafından sabit görülmekte ve bu aşamadan sonra tutukluluğun dayanağı mahkûmiyet hükmü olmaktadır." gerekçesiyle, temyizde geçen sürenin tutukluluk süresine dâhil edilmeyeceğine karar vermiştir (B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 33).

26. Somut olayda başvurucu 11/2/2011 tarihinde İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesince tutuklanmış, ilk derece mahkemesinin mahkûmiyet kararını verdiği 21/9/ 2012 tarihinde tutukluluk hali bu anlamda sona ermiştir.

27. 21/9/2012 tarihli karar duruşmasında verilen tutukluluğun devamına ilişkin karara karşı başvurucu 26/9/2012 tarihinde itiraz etmiş ve itirazı İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesinin 23/10/2012 tarih ve 2010/737 Değişik İş sayılı kararı ile reddedilmiştir. Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başladığı tarihten sonra verilmiş olsa bile, kişi hakkındaki tutmanın niteliği üzerinde bu kararın herhangi bir etkisi yoktur. Zira başvurucunun tutukluluk hali 21/9/2012 tarihinde davanın esasına ilişkin kararın açıklanmasıyla birlikte ve bu tarih itibarıyla sona ermiştir. Kararla birlikte başvurucuya isnat olunan suç sabit görülerek 16 yıl hapis cezasıyla cezalandırılmasına hükmedilmiştir. Dolayısıyla, hükmen tutukluluğa itiraz ve incelemesinin 23/9/2012 tarihinden sonra gerçekleştirilmiş olmasının Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi üzerinde herhangi bir etkisi olamaz.

28. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun "kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı"nın ihlal edildiği yönündeki şikâyetlerine konu olayda tutuklamaya ilişkin nihai kararın, Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başladığı 23/9/2012 tarihinden önce verildiği anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "zaman bakımından yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Adil Yargılanma Hakkı Yönünden

29. Başvurucu, hakkında verilen hükmün gerekçesiz olarak açıklandığını, kovuşturma aşamasında hiçbir şekilde bilirkişi raporlarına yer verilmediğini, bilirkişilerin ve diğer tanıkların dinlenilmesi taleplerinin reddedildiğini, şüpheden sanık yararlanır ilkesinin ihlal edildiğini, muhakeme esnasında delillerin değerlendirilmesi aşamasının atlandığını, lehe delillerin mahkemece kabul edilmediğini ve bu nedenle çekişmeli yargılama ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

30. 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir.”

31. Bu hüküm uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmak için ihlale neden olduğu iddia edilen işlem veya eylem için idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekir.

32. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olup bu ilkeye uygun davranılmadığı takdirde ortaya çıkan ihlale karşı öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine başvurulmalıdır. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle genel yargı mercilerinde olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulması esastır. Bireysel başvuru yoluna, iddia edilen hak ihlallerinin bu olağan denetim mekanizması içinde giderilememesi durumunda başvurulabilir (B. No: 2012/946, 26/3/2013, §§ 17, 18). Başvurucu hakkındaki dava derdest olup, temyiz aşamasındadır. Bu şikâyet bakımından başvuru yolları henüz tüketilmemiştir.

33. Açıklanan nedenlerle, başvurunun bu kısmının “başvuru yollarının tüketilmemiş olması” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

A. Açıklanan nedenlerle;

1. “Kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı”nın ihlal edildiğine yönelik iddiaların “zaman bakımından yetkisizlik”,

2. “Adil yargılanma hakkı”nın ihlal edildiğine yönelik iddiaların “başvuru yollarının tüketilmemiş olması”,

nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına,

2/9/2013 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.